

ס פ ר

שאלות ותשובות בית אב תנינא

והוא קונטרס כרם אב

יותר ממאה ועשר פסקים לדינא רובם ככולם בדיני עירובין

כולל תשובות להלכה למעשה וביאורים לכמה סוגיות עמוקות בבבלי
וירושלמי, והרבה חידושי שיטות ודינים על פי יסודות רבותינו הראשונים
והדברים כנים, דשנים ורעננים ולא שערום האחרונים.

בית וכרם נכון ונשא מרום ונשגב אשר בניתי ונסעתי כחמלת ד' עלי

בן אדם תולעת. שפל בך ורוח נכאת. גר בארץ נכריה

הב' אברהם אהרן בהר"ב ז"ל יודעלאוויץ

רב ואב"ד דק"ק באסטאן. מאסס. ומקודם במאנמשעסמער.

ענגלאנד ובקאפוליא. ועוד קהלות חשובות בארץ רוסיא.

מחבר ספר שו"ת בית אב קמא על אור"ח וס' תפוחי זהב וס' על"מ.

ניויארק תרע"ם

נדפס מחדש אלול תש"ס
לע"נ אשתי הצנועה וחסודה
שרה מרים ותנצב"ה

בעזה"י

Rabbi Shiah T. Director
1540 57th Street
Brooklyn, N.Y. 11219
(718) 435-2269

ישעיהו טוביה הלוי דירעקטאר
בעהמ"ח ספר "לקוטי טל" ומו"ל "לפיד אש דת"
ד"ח ותורת תקוני עירובין שבזמן הזה ו"ח ועוד
ברוקלין, נ.י.

הקדמה

עמ"י עש"ו

בדרכיהם זה לרשעה וזה לתום ויושר דגם נער במעלליו יתנכר
אם זד ואם ישר פעלו ואמרו בוצין בוצין מקטפיה ידיעיה ובפרט
עשו דאמרו (כ"ר פ' ס"ג) עד שהוא כמעט אמו וזרתיה מתוחה
לפכליה הדא הוא דכתיב זורו רשעים מרחם ואיך יתכן דקורס
י"ג שנה לא היו ניכרים במעשיהם כלל ולכן הוסיף רש"י ו"ל
ואין אדם מדרקס בהם מה מיכם דגם כאשר היו ניכרים במעשיהם
בכל זאת אין אדם מדרקס על הקטנים לשפוט העתיד
ממעשי קטנותו כי ילדותם ונעוריהם תכסה אשמתם האומנם בכל
זאת האב והאם הרואים והיודעים כל פרטי מעשיהם ותעלוליהם
בטת המה יבינו לאחריתם והכתוב אמר ויאהב יצחק את עשו כי
ציד בפיו ולרעתי הביאור ריעקב שהיה יושב אהלים ולמד תורה
היה יודע מה להשיב ולדבר כאשר אדם שאל לו איזה הלכה אי
איזה קושיא ואביו היה מקבל נחת ועונג מסנו כשעה ההיא כמובן
ולא כן עשו שהיה איש שדה ולא הלך לחדר ללמוד כלל לא ידע
מאומה וכאשר היה נכנס והתערב בתוך הדרכים היה רי בוינו
ובנשה לאביו כי היה נללה ספשותו ואי ידיעתו בתורה ולכן היה
אביו מתחנן ומבקש מסנו אשר אל יתערב בתוך דברי תורה
ויראת שמים כי מה לך לדבר מדבר אשר לא תדע ראה תדבר
מדברי ציד כי בזה הנך אתה היוודע וזהו ויאהב יצחק את עשו
כי ציד בפיו שמדבר מצידה אך לא ידבר מדברי תורה כי אז
יהיה נללה לכל כי הוא בור וע"ה וא"כ לדברינו גם יצחק היה
יודע את עשו נסותו והדיוטתו ויפלא מדוע ולמה רצה לברך
את עשו ודוקא לו ולא ליעקב וכבר הרבו כות חזונו כל המחברים
שקדמוני.

ובספרי אב בתורה פ' תולדות הנה עם לכבי אשיחה להצדיק את
אבינו יצחק בזה דהנה הנהגות ד' בעולמו שתיים
המה. האחת הנהגה הטבעית המסודרת לכל דרך תמידיו ואורח
כל ארעא האישי אשר ישרד אדמתו יודע ויקצור יראה פרי בעמלו
כי עובד אדמתו ישבע לחם יאגור בקיץ וינוח בחורף וירוח עונג
מעמלו. והנהגה השנייה היא הנהגה נסיית ושרוד הטבע כי ימין
ד' רומסה להקים מעפר דל למסור גבורים ביד חלשים ורבים
כיד מעטים ולאין אונים עצמה ירכה יצא מלאך ד' ויר בשונאיו
ויפילם לרצועים. ואברהם אבינו שרי עפרא והוה סייפי ונילי
הוה נירי. יתן כעפר חרכו קש נדף קשתו ומי שאמר לשמו
ויילקו הוא יאמר לחומץ ויילקו והנה הדבר מובן כי ישנו מצות
ומעשים מיוחדים אשר בעדם יוכה האדם אשר ד' יהיה נצב
לימינו להושיעו בהנהגה הנפלאה אשר תרכא עוה הטבע ועמודיה
יתפלצו ולא כל אדם זוכה לזה והכתוב אמר כי ד' צלז על יד
ימינך וכמו הצל הוא תמונת האדם המציל ככה הנהגת ד' לאדם
הוא לפי מעשיו והנהגתו כי הן האדם פי שנים בקרבו נלמו
וצורתו נוסה ונשמטו יש אדם אשר הנו והבשר המה המספרים
והמנהיגים אצלו המה המולכים בעולמו העולם קטן שלו וצורתו
וגשמטו תכנה תחת סממלת החומר ויש אדם אשר אצלו נשמטו
המושלת

אמר אברהם אהרן כהר"ב ו"ל ספרי זה שאלות ותשובות בית
אב תנינא והוא קונטרס. כרם אב" אשר בסייעתא רשמיא
ובישועתו ית' הנני עתה מוציא לאור עולם ואני נותן אותו כעת
לפני רבבות עיני מבקרים נאונים ומופלגים הנה כרמי שלי נמעתיו
וכתבתיו בהיותי עוד רב ואב"ד בעיר מאנשמעסמער. ענגלאנר.
אשר לבי היה דוי בראותי הפרצה הגדולה והנוראה בשמירת שבת
אשר בצדק הוא דבר היותר גדול ועיקר בעולם היהדות וכמו
המכרז את רעהו שיחיה מאה ועשרים שנים בלי ראש שהוא דבר
נמנע וכל השומע יצחק. ככה הוא איש שיחיה חיי יהודי בלי
שמירת שבת הוא מן הנמנעות כי המחלל שבת (אפילו בצניעה)
הוא כאלו חלל כל המצות (סדרש ש"ר פ' כ"ה) ומאז דנסיר שבת
כמאז דנסיר אורייתא כלה (שם במדרש זוהר יתרו).

ובשבת פ' כל כתבי (ק"מ). א"ל ריש נלותא לרב הסגנא מאי
דכתיב ולקדוש ד' סכובד (פירש"י דמדכתיב ראשונה
וקראת לשבת עונג סכל דלקדוש ד' לאו אשכח קאי) א"ל זה
יוהכ"פ שאין בו לא אכילה ולא שתיה אמרה תורה כבדהו בכסות
נקייה. ואפשר להעמיס כוונה דרשותיי בזה דאם אינו שומר שבת
דהוי מחלל כל התורה הנה זו כבואו לרין ומשפט ביוהכ"פ לפני
מלך המשפט. יהיה יוהכ"פ אצלו יום סר ועצבון חשך ואפלה כי
בו יתכן שיהיה נגזר עליו להמיר מאשתו האהובה עליו ובניו
יתומים יהיו. וינתנו לאם אחר אשר זרה להם. או כי יסר
מצאצאיו היקרים לו מכל יקר או כי ישלח את האם ואת הבנים
ביחד או עליו לבדו יהיה המשפט למות תוצאות אבל אם ישמור
שבת כהלכתו ויקרא לשבת עונג זו יהיה יוהכ"פ סכובד אצלו כי
יבא ביוהכ"פ בכסות נקייה ובגדיו לא יהיו מנועלים חלילה בכתמי
הפשעים רק לבושיה כחלג חיוור וזהו האזהרה כבדהו בכסות נקייה
היינו שישמור שבת דמיירי ביה קרא ויבא ביוהכ"פ בכסות נקייה
כלי גיעול ושמצ דופי. ושם (ק"ה).

אמר רבי יוחנן משום רבי יוסי כל המענג את השבת
נותנין לו נחלה בלי מצרים שנאמר (ישעיה נ"ח)
זו תתענג על ד' והרכבתך על כסתי ארץ והאכלתך
נחלת יעקב אביר כו' והמאמר משולל תבונה להשכיל ולהבין
מדוע ולמה מניע המענג את השבת שכר כזה שיהיה נחלתו בלי
נבל ויתכן הביאור בזה כאשר נשים עין ולב להתבונן על הענין
הנורא והמבהיל אשר היה אצל צורי מחצבתנו וראשי משפחתנו
כי אצל אבינו יצחק נולד תאומים יעקב ועשו ונאמר ויגדלו
הנערים והיה עשו איש יודע ציד איש שדה ויעקב איש תם וישר
אוהלים ופירש"י כל זמן שהיו קטנים לא היו ניכרים במעשיהם
ואין אדם מדרקס בהם מה מיכם כיון שנעשו כני שלש עשרה
שנה זה פירש לבתי מדרשות וזה פירש לע"ז עכ"ל. והנה הוספת
דברי רש"י ואין אדם מדרקס בהם מה מיכם על מה שכתב רש"י
מקורם דלא היו ניכרים במעשיהם הנה מכאור הוא דבא מר רש"י
ז"ל להשמיענו בדבריו דבוראי גם קורס י"ג שנה היו נפרצים

וא"כ אנכי אינני נצרך להנהגה טבעית כלל ולמה אנוול הכרחה סיד עשו דבר שהוא מוכרח לו ולי איננו נצרך כלל וכופין על סרת סדום זה נהנה זה לא חסר והכא נרוע עוד.

ואמר אולי ימושני אבי, ובגל' מכוח (כ"ד) לא רגל על לשונו זה יעקב דכתיב אולי ימושני וגו' ופירש'י שלא רצה לשקר מתחלה כו' ונעשים דברי הנגזר'ת בשם חכם אחר דאמר דהנה כבר ידענו דמן מיוסר בלשונינו היכי שרוצה שלא יהיה הרבר הוה וכבר נדרו חו"ל השמר פו ואל אינו אלא ל"ת אולם אולי הונח בלשונינו היכי שרוצה שיבא הרבר ההוא ולנכון דרשו חו"ל אולי לא תאבה האשה ללכת אחרי אלי כתיב דבת היה לו לאליעזר ורצה שישאנה משום דכתיב אולי מוכח דבאמת היה רוצה אליעזר שיהיה כן דלא תאבה האשה ללכת וכן אולי חסאו בני היינו שהיה רוצה שיחטאו עכ"ל רק בשונג וכן כאן דלא היה רוצה יעקב שיכיר אותו אכיו היה לו לכתוב פו ימושני אבי ונאמר אולי מוכח דלא רצה לשקר באמת וחפץ היה שימיש אותו אכיו עכ"ל. והיינו כי כן דרך שרר דאם יאמר אדם פעם אחת שקר ולא יהיה נתפס בשקרו יתרגל לאמר עוד שקר ויהיה שקרו כל ימיו ולכן יעקב איש האמת היה חש לנפשו שלא יתרגל לאמר שקר היה חפץ מאד אשר תיכף בפעם הראשונה שיאמר עתה דבר שקר יהיה נתפס בשקרו כי או יהיה ניצול שלא ישאר שקרו. ואמר והייתי בעיניו כמתעתע ובמדרש כמת וכתועה הכוונה דאם יהיה נמצא לאדם חטא כימי בחירותו לא ירעישו עליו כל כך כמו אם יהיה נמצא לאיש זקן שחטא כי זקן מנאף הקב"ה שונאו לאשר הוא זקן ואינו לפי כבודו שיחטא כי זקן נצטנן דאם והופר האביונה ונצייר אלו היה נמצא כי אדם מת קם מסכרו וחטא ונתפס הלא היה רעש גדול בכל העתונים כי דבר כזה לא נשמע עוד אשר מת יחטא ולכן אמר יעקב אם עשו חוטא אין בזה מהפלא כי הוא איש שרה ואדמוני לכן אין בזה אשמה כ"כ אבל אנכי שהנני איש תם יושב אהלים ועוסק בתורה וכל העולם יחויקו אותי לעדיק אם אנכי אהיה דובר שקרים וימושני אבי הלא אהיה בעיניו כמו שהיה מוצאין מת שקם מסכרו והוא תועה וחוטא הלא זה יהיה רעש גדול ויהיה חילול השם כי יאמרו הלומדים הם הם השקרנים וכידוע בדורינו אשר בהמצא גם רבב על בנר ת"ח הוא עון גדול ויבזו כולם. ובכל זאת היה חפץ יעקב שיהיה נתפס בשקרו בכרי שלא ישאר שקרו חלילה. ואולם אמו הכריחתו יעקב באמרה כי זהו ע"פ הרברו כמש"כ התרגום ורש"י שם ואמרה לו קח לי משם שני גדיי עזים טובים ואמרו במדרש טובים לך טובים לבניך לבנים לך שעל ידיהם אתה נוסל הברכות טובים לבנים לשל יריהם אתה נוסל הברכות טובים לך טובים לבניך לבנים לך שעל ידיהם ביה"כ דכתיב כי ביום הוה יכפר עליכם לטהר אתכם מכל חטאותיכם לפני ד' תטהרו ויפלא למה דוקא עי"ז הוא מתכפר להם ביה"כ אמנם לדברינו יבא על נכון כי אמרה להם כי אתה צדיק ותזכה להנהגה הנסיית ואינך זקוק לכרחה של הנהגה הטבע בכל זאת הוא טוב לך להנהגה טבעית רכל מי שעושין לו גם סנכין לו מוכיותי. וטובים לבניך כי אם יתחננו בטבעית הנה על ידיהם מתכפר להם ביה"כ דכתיב לפני חו"ה תטהרו היינו להנהגה הנסיית תהיה כזה שיכופר ביה"כ.

והנה בבוא יעקב אל אכיו נאמר ויגש וישק לו וירח את ריח בגדיו ויברכהו ויאמר ריח בני כריח שרה אשר ברכו ד' ויתן לך האלהים מטל השמים היינו כאשר הריח את ריח בגדיו התפעל מאד כי נכנס עמו ריח נ"ע כמ"ש חו"ל ורש"י ולכן אמר ראה דבר פלא אשר לא דמיתי ולא חשבתי מעולם והוא כי ריח בני הוא כריח שרה אשר ברכו חו"ה והיינו לאשר השב כי זהו עשו לזאת התפעל כי הוא דבר פלא אשר איש הוה הגון וראוי הוא להנהגה נסיית כמו שמורה שם חו"ה ובכל זאת ויתן לך האלהים היינו הטבע כי תחיה ע"פ הטבע גימטריא אלהים — ובמדרש אלהותו היינו כי ברכו אשר תהיה הטבע כפופה אליו ומשועבדת לו. וכי גם הטבע תסור למשמעתו. כאומן אשר לא יצטרך לנסים נגד הטבע ולהלחם עמו ולבטלה. אכן גם הטבע תעשה רצונו וחפצו.

המושלת בעולמו העולם הקטן שלו וכל אשר תפסר ותצוה הנה כל רמ"ח אבריו ושם"ה גידיו ימו אוון קשבת וימלאו פסודתה יענו ויאמרו כי אנחנו עבדיך ומשרתיד כל אשר תצונו נעשה ולכל אשר תשלחנו נלך והנה הקב"ה נקרא חי העולמים ופי' ר"י בן נבאי ו"ל כי הקב"ה הוא נשמת העולמים כי כמו הנשמה הוא חיות הנוף ככה הקב"ה הוא נשמת הבריאה ומחיה את כולם. ולזאת כל הבריאה כולה הכוכבים והמולות והגלגלים ע"ד חסליצח נוכל לכוונתם בשם הנוף והקב"ה הוא הנשמה להם והאדם אשר אצלו בעולמו הקטן הנוף והחומר הוא המושל והמנחין כן לעומתו ד' ינהיג בהנהגת הנוף סהעולם הגדול הנהגת הגלגלים והמולות והטבע והאדם אשר אצלו תכנע הנוף והחומר ורק נשמתו המושלת בעולמו הקטן ככה לעומתו בעולם הגדול יכנע לפניו הררי הטבע הכוכבים ומולות וינהיג בהנהגה הנסיית ונשגב הוי"ה לברו ביום ההוא. ואולם להכניע כתות החומר תחת הנפש הוא רק הגיון התורה כמ"ש בראתי יצה"ר בראתי לו תורה תבלין כי רק התורה עוה בידה לבטל תאות ותשיפת הנו והבשר ולכן יעקב אבינו אשר היה איש תם יושב אהלים שוקר על התורה נאמר אצלו והנה חו"ה נצב עליו אשר ידע כי שם אלהים מורה על הנהגת הטבע ושם חו"ה מורה על שורר הטבע והנהגה הנסיית והיינו כי יעקב שהיה עוסק בתורה זכה להנהגה זו הנהגה המופלאה.

ומעתה נגלה לפנינו מעם הרבר אשר אבינו יצחק היה ברעתו ורצונו רק לברך את עשו ולא ליעקב כי הנה הוא ראה מראש כי בניו נולדו שלא ע"פ הטבע אשתו עקרה וגם הוא הנרו לנובה אשתו עקר כמותה כמ"ש ביכמות (ס"ד). ולזאת הבין כי אין לבניו חלק ונחלה בהנהגה הטבעית כי המה רק מעשה נסים ומשמרי הטבע מעולם ועד עולם יהיו לעומתם וינגדו להם ורק אם ילכו בדרך ד' וישמרו תורה ומצוה אז כאשר המה יכנעו נופם תחת נשמתם ובעולםם עולם הקטן תהיה הנשמה המושלת או גם בעולם הגדול יהיה הנשמה המושלת והקב"ה שהוא חי העולמים ונשמתם יעמוד לימינם ויהיה משגב בצר להם לגוננם ולהושיעם בהנהגת השורר אבל אם יסערו סרסוליהם סדרד הישר ויטו הצדה ללכת אחרות עקלקלות והנוף לא יכנע רק הוא ימשול על הנפש הלא תיכף יסיר ד' עין השגחתו המיוחדת מהם ויהיו לאכול ויטעמו רעות רבות וצרות כי אין מול לצאצאיו. ומשמרי הטבע עוינים אותם ולכן חשב כי יעקב הוא איש תם יושב אהלים וגרים באורייתא בתדירא הלא הוא יוכה להנהגה הנסיית ובניו וצאצאיו במח ילכו אחריו כמ"ש מתהלך בתומו צדיק אשרי בניו "אחריו" ר"ל שילכו אחריו כי כבר האב כבש לפני בניו את הדרך ההולכת בית אלהים חיים וכן בני יעקב וצאצאיו במח יהיו אוחזין מעשה אבותיהם בידיהם ישמרו תורת ד' וישקרו על רלתי התורה וד' יעמוד לימינם ויזכו להנהגה הנסיית ואולם לא כן עשו הוא איש שרה אינו עוסק בתורה יחוסם ויגזול ועל חרבו יחיה ואצלו הנוף הוא המושל על נפשו ומרשעים יוצא רשע במח בניו כמוהו יהיו ומעשה אבות ירשו בנים ולזאת המח לא יזכו להנהגה הנסיית ולכן רצה יצחק לברך את עשו כגורת צדיק מושל ביראת אלהים אשר לא יגרע חלקו מכל העמים אשר על פני האדמה שיחיו על פי הטבע וכן עשו וצאצאיו הטבע תגן עליהם.

וזהו שטען יעקב ואמר הן עשו אחי איש שעיר ואנכי איש חלק אולי ימושני אבי והייתי בעיניו כמתעתע וגו' ובמדרש איש שעיר גבר שיידן כמדר"א ושעירים יקרו שם ואנכי איש חלק כמדר"א כי חלק ד' עמו. והיינו כי יעקב טען הן עשו אחי איש שעיר גבר שיידן כמדר"א ושעירים יקרו שם. רעשו אינו איש כשר וישר ולא יזכה לעולם להנהגה הנסיית וצריך ומוכרח הוא לברכה זו שיהיה לו חלק בהנהגת הטבע לכל הפחות כמו שאר כל העמים וזולתנו אבל אנכי איש חלק כמדר"א כי חלק חו"ה עמו היינו שאנכי הנני איש שאוכל לזכות להנהגה נסיית וזהו כי חלק חו"ה עמו ושם חו"ה מורה על הנהגה נסיית כנ"ל.

ובמכילתא ופ"ט דשבועות אמרו זכור ושומר בדבור אחר
נאמרו מה שאין הפה יכול לדבר ואין האוזן יכולה
להקיש וכבר הרגישו הסוברים כי זה צריך ביאור על מה בא
התאחדות התיבות האלה ולמה הוא כי לא יספיק לנו לומר כי
הש"י למדנו בזה שנים חייבות בקידוש היינו כי התאחדות
תיבות זכור ושומר ביהר מורה את שישנו בשמירה ישנו כזכירה
כו' כי ישאל השואל הרי הרבה מצוות נשים חייבות בקיומם אה
שום מצות עשה שחז"נ ואנו לומדים זה באחת מהמדות שהתורה
נדרשת כהו ולא עביר קוב"ח ניסא ליריעה הלוו (עיי' מהרי"ל
על ד' מי מנוחות) ולרעמי דהנה הקב"ה יצר את האדם עפר
מן האדמה וגם נפח באפיו נשמת חיים באופן כי האדם הוא
הרכבה כפולה לשמו וצורתו גופו ונשמתו ולזאת כי כמו אשר אין
רשאי להשחית נשמתו כל עת שיחיה עלי אדמתו כן אין להשחית
גופו וחומר זכור ושומר נשמת חיים באופן כי האדם הוא
תשוב אל אלהים אשר נתנה ובגם' כמו שנתנה בטהרה וכן הנוף
יהיה כמו שחיה בלי השחתה ואמרו נזיר שציער עצמו מן היין
נקרא חוסא וזהו זכור ושומר בדבור אחר נאמרו כי מלת זכור
פירושו חז"ל זכרוהו על היין שזהו עונג הנוף ומלת שומר הוא
שישומר מעשות כל מלאכה ולא יעבור על ל"ת וא"כ שומר הוא
ענין נפשי כי בעברו ישחית נפשו ונשמתו ולכן יפה אמרו כי
זכור ושומר בדבור אחר נאמרו כי בשם שצריך לאדם להיות זהיר
שלא יטמא ולא יטנף בשמחו ככה הוא מזהר שלא ישחית גופו.
והחבונן בזה לחבון מדוע בדברות הראשונות דוקא נאמר זכור
ובדברות השניות נאמר שומר כי כאשר בדברות הראשונות היו
ישאל עוד במעלה העליונה אשר עליהם נאמר אז אני אמרתי
אלהים אתם, כי כולם היו משולהים בשלהבת ים ולזאת לא
היו צריכים כל כך לאזהרה שומר שלא להשחית הנפש כאשר
מוזכרים היו לאזהרה זכור שלא ישחיתו גופם והיו צריכים
התעוררות לכבד את השבת במאכל ובמשחה שלא ישכחו כלל
מעניי הנוף לזאת אז נאמר העיסר זכור את יום השבת כשרשו
ואמרו זכרוהו על היין, לא כן בזמן לוחות שניות אשר כבר נפלו
מסדרתם וחבלו מעשיהם ולחוס את הנוף שלא ישחיתו לא היו
צריכים לאזהרה כי הם בעצמם וזכירו לאכול ולשתות ולא
ישכחלו למרש על היין רק אז היה עיסר האזהרה שומר שלא
ישחיתו הנפש ולא יעברו חליצה על ל"ת אבל זכור ושומר בדבור
אחר נאמרו כי שניהם שוים בהכרח לאדם.

וזוהו שאמר ר' יוחנן בשם ר' יוסי דכל המענג את השבת איכל
ושותה מחוס את גופו הרי בזה הוא מקרש את הטבע
כי עניני הנוף ותאות כשרים הוא מעלה אותם אל רום שחק כי
אוכל ושותה לאשר ד' צוהו א"כ בזה הוא זוכה לנחלת יעקב
שנתברך ויתן לך אלהים ובמדרש אלהותו כי יהיה לו הנהגה
מבטית וגם הטבע והנהגה האלהית תהיה כפומה אליו וזהו אז
תחלנו על ר' כי הנהגה הנסיית תהיה אצלד לעונג ולא הכרח

כי אם לא היית אפשרי לחיות רק בהנהגה הנסיית הלא אז היה
זה לך הכרח ולא עונג כי כזולת הנהגה הנסיית אין לך חיים
אבל עתה יהיה לך הנהגה הנסיית הנקראת בשם הוי"ה לעונג
ולא הכרח כי "והאכלתיד נחלת יעקב אביר" אשר אביו הורישו
והנחילו ברכת הנהגה הטבע וזהו ראוי לסי שמענג את השבת
כי פי ר' דבר היינו זכור ושומר בדבור אחר נאמרו מה שאין
הפה של האדם יכול לדבר והקב"ה העיר לנו בזה אוזן שלא
נשחית גם הנוף כמו הנפש והמקדש הטבע יזכה להנהגה הטבע
ותחיה גם הטבע כפומה אליו אליו וסרה למשמעתו וגם הטבע
תעשה רצונו ותפצו, וזהו נחלה בלי מצרים כי אינו זקוק ומוכרח
להתנהג כל ימיו בהנהגה אחת בנסיית או בסבעיות כי אז יהיה
נקרא נחלתו נחלה במצרים אשר רק בהנהגה זו יתנהג ועל פיה
יחיה אבל נחלת יעקב הנה אביו הנחילו נחלה בלי מצרים כי
כאשר תקצר יד הנהגה אחת להושיעו וישע בהנהגה השנית.
והנה ירדעת ההפכיים א.ת. היא וכמו דהשומר שבת זוכה
לשתי ההנהגות יחד הנסיית והטבעיות כן המחלל
שבת אין לו חלק ונחלה בשתי ההנהגות דהמחלל שבת (אפילו
בצנעא) דהוא כאלו חלל כל המצות לא יתכן שיוזכה לתשועה
נסיית אכן גם הנהגה הטבעית לא יהיה לו כי מראש ומסרם
נוצרנו ונולדנו שלא ע"ם הטבע ונחלת יעקב לא נתנו רק לשומרי
שבת ועון זה ולא אחר הוא בעוברינו אשר אנחנו נתונים למשיסה
ולבוה בירי שונאינו ומכרינו ואין חונן ומרחם עלינו ולזאת אורתי
שארית כחי לראות שיהיה מותר הטלסול בעירי ע"ם יסודי
הפוסקים ראשונים ואחרונים בלי שום קולא רק בהלכה ברורה
בהלכה ומורין כן אך כאשר יצאתי מהעיר הכרתי ופרסמתי
ברבים אשר מהיום והלאה האיסור במקומו מפני הרבה טעמים
כמוסים עמדי ומאשר חידשתי אז בהלכה הנני מוציאם עתה
לאור עולם וכד' כסחתי כי כל איש אשר יעיון הטיב בדברי הנה
אם אך במשרים יתהלך ישבע עונג ויבדד עליהם ברכת הנהגו
כי הרבה מדברי ת"ל נעימים וערבים הם וספרי זה הוא נפלא
במינו וד' יושיענו ויחנני בחסדו וטובו יתב' אשר לא תמרש
התורה מפי ומפי זרעו וז' וגו' כחפץ המצפה לרחמי שמים וחסד
חנם.

נאום הק' אברהם אהרן יודעלאוויץ
רכ ואב"ד דק"ט באסטמאן, מאסס, באמערקא.

בעהמ"ח ספר שו"ת "בית אב קמא" על אור"ח וס', תפוחי
זהב' וס' "על"מ" ב"א" של הגאון הגדול הצדיק ר' מאיר מארים
זצ"ל אב"ד דק"ט קאברין, מחבר ספרי "גיר" על ירושלמי,
ולמעלה כבודש נין ונכר להגאון רבן של ישראל מהר"ם פאדוה
זצ"ל שאריו של הגאון מהר"ל זצ"ל ושאריו של הגאון רמ"א
זצ"ל וחתנו של הגאון ר' אברהם מינץ זצ"ל בהגאון הגדול
ברורו מהר"י מינץ זצ"ל זי"ע. אמן.

1

הוא ונודעו קיימ"ל כנתינתו דתולש הוא ולא כשמואל ורז אחא נ"י דהנתינתו הו' תיוגתיהו ולכן ס"ל להי' גלוניס דמחלל שנת דהו' ככופר בכל התורה כולה זהו דוקא נעצות קרקע ומשום דלן לך זו אלל חידוש דומיא דמקוש.

ובירושלמי פ"ה דפסחיוס (ה"ל ח"ו) ר' חייא בר גמלא שאל מקוש משום חמי' מייחייב משום תולש או משום קולר ופשיט ליה דמשום קולר נתיחייב ובמרה"פ כתב דהנפיש' לדאיסי נ"י דליכא אחת דלינו חייב עליה וכדלמחר גמרא דלן דקמ"ל דהא מיהת מהני דלא מספקא נהו, ותמיהני חדא דהא דאיסי נ"י לא חידר נכולה תלמודא דמערנא כלל ועוד דהא תולש הוא תולדה דקולר כמ"ס הרמב"ם נפיש' משנת ורק דהחילוק הוא דקולר הו' בכלי ותולש הוא ניד כמ"ס הלח"מ שם ואי"כ אם נישא דמקוש הו' תולש הרי ודאי דלי' אפשר לומר דתולש יהיה מהני דלא מספקין נהו בדאיסי נ"י וקולר יהיה מהני דמספקין נהו בדאיסי נ"י דהא ודאי ליחא דכיון דעל התולדה חייב מיתה אי"כ פשיטא דעל האז חייב מיתה דליך אפשר דיהיה יפה כח התולדה מזה האז שלו וגם נהיפך נמי ליכא נפיש' מידי דלי' מקוש הו' קולר חו' ליכא מידי מחי' לאיסחפורי תולש בדאיסי נ"י דהא חייב נ"י חנו' מיירי רק נהאנות מלאכות דלית נהו אחת דלינו חייב מיתה אלל מתולדות לא קמיירי דפשיטא דתולדות דשנת תולדותיהן כיוצא נהו נינהו כמו האנות והמרה"פ נמשך נהו בפירושו הג"ל אחרי הנמרא דלן גפי' האורק דקאמר נפיש' לדאיסי נ"י אלל שגג שגגה גדולה דנמרא דלן דקאמר ג' מלאכות תלויות מעביר ד"א דהוא תולדה דהנפלה או תולש דהוא תולדה דקולר או מעמר דהוא אז נפיש', דכל חלו הס' מלאכות מיוחדות ותלויות זו מזו שפיר י"ל דליכא נפיש' לדאיסי נ"י אלל בירושלמי דמספקין רק אי' מקוש הו' קולר או תולש דשניהם מלאכה אחת אלל שזה אז חו' תולדה אי"כ ליכא למחר כלל דהנפיש' הוא לדאיסי ובמ"ס, וליתנייהו לדברי המרה"פ נהו, ונר"ך יסוב למח' נפיש' אלל ר' חייא מקוש משום מחי' מייחייב והא מחי' דהו' הו', וחלום לדברינו הג"ל י"ל דהנפיש' יהיה לענין מחלל שנת דהו' ככופר נכח"מ דהו' דומיא דמקוש דוקא ולי' מייחייב משום קולר לא יהיה מומר לכה"מ כולה רק אי' עשה מלאכה מהאנות ובכלי דוקא משום דלן לך זו אלל חידוש דומיא דמקוש, ולי' מקוש אי"חייב משום תולש יהיה מומר לכל התורה גם אי' עשה מלאכה נידו ומהתולדות דומיא דתולש, ומסקנת הירושלמי דהוא משום קולר ולשיטת הירושלמי דפיש' משנת ה"ב דרנן דקיסרין אחרין דהן לדידי' כוורא וכל דבר שחתה מנדלו מחיותו חייב משום קולר אי"כ חיונא דקולר גם שלא נגדולי קרקע, וחלום כבר כתב הרמב"ם והרשב"א נשמו דהו' שלא כשיטת גמרא דלן דלן קצירה אלל נגדולי קרקע ושפיר כתבו הגלוניס הג"ל דמומר הוא רק נעצות קרקע וכפוס גמרי' דלן דקחני נמתינתא דתולש הוא ואי"כ לא נענין שיעשה מלאכה בכלי דוקא ואפילו מהתולדות ונידו נמי הו' מומר ואי"כ, וליך שיהיה הנה גם הירושלמי אינו סובר דמקוש מעביר ד"א או מעמר הו' חו' רחיה לפסק הגלוניס לדברינו דהא נהו השו' הירושלמי וגמרא דלן נמתינתא חני' ונכון הוא לפסוק לדינא נחמי' דישתוו שני התלמודים כאחד.

(ד) ובסנהדרין (ע"ה): יודע היה משה רבינו שהמקוש נתינתו שנאמר מחלליה מות יומת אלל לא היה יודע בלחה מיתה נהרג כו' ובכתבו התוספות ואע"ג דסתם מיתה חנק היא מתוך הסגרא היה מדמה לעכו"ם דנסקילה ומחלל שנת נפרהס"א ככופר נעיקר שכופר נמשה בראשית עכ"ל, והקשה הגרע"ק ז"ל דלפיש' לא היה ספיקו של מרע"ה רק נמחלל נפרהס"א דהו' ככופר נעיקר אי"כ עדין מחי' לנינא דמהלל שנת נזינעא נסקילה דילמא הא דמקוש נסקילה היינו דהקציה הסכים עם מרע"ה נסגרנא זו דוקא נפרהס"א אלל נזינעא מחי'ל, ולעיד נראה ליישב דהתוספות ס"ל דהמקוש היה נזינעא דמחיל או לומר דגם למד"א תולש או מעמר דהמקוש היה נפרהס"א נפשי עשה והא פשטיה דקרא וימלאו אחריו מקוש עלים וגר' משמע דהיה בגדר מלאכה אי"כ עדיפא לומר דמקוש היה נזינעא (עיין ת' ח"ס חיו סימן נ"ו) ורק דהכי קאמר התוספות כיון דנפרהס"א מתוך הסגרא היה נדמה לעכו"ם דמחלל שנת נפרהס"א ככופר נעיקר והו' כעונד עכו"ם להכי נסתפק משה חו' גם נמקוש ואע"ג שיהיה גם נזינעא דילמא גם נזינעא יומת נסקילה

כופר בכל התורה כולה כן נמי המחלל שנת הו' ככופר בכל התורה (וקשה דלי"כ נזינעא נמי ויש לחלק נכמה אפי').

ובזה אחרתי נהוריות הג"ל דאמרו על קרא וכו' תשגו ולא תעשו את כל המצות איתו הו' מצוה שהיא שקולה ככל המצות הו' אומר זה עכו"ם, והנאון מהר"ם הלוי פאללאק אג"ד דק"ק נאהרשט' נספרו הלכה' למשה (נפי' שנת) הקשה מחי'ל דעכו"ם מיירי קרא דילמא נשנת איירי קרא דהא מומר לחלל שנת הו' מומר לכל התורה כמו מומר לע"ז, וש"כ ח"י משום דנשנת דוקא נפרהס"א הו' מומר לכל התורה דנענין התנ"ך אי"כ לא שייך לומר דקרא נשנת איירי דהרי קרא נשוגג איירי ונשוגג אפילו פרהס"א כזינעא דהא לא התנ"ך אי"כ שנת נשוגג כשאר מצות משה' מוקמינן נע"ז דלן חילוק בין פרהס"א לנזינעא עכ"ד, ולהאמר דברי הח"ס הא ליחא דהא דאמרין דנשנת הוא דוקא נפרהס"א זהו נשום דהא דאמרין דמומר לחלל שנת הו' כעונד ע"ז זהו משום דליתקש מקוש לע"ז ומקוש פרהס"א הואי ולן לך זו אלל חידוש ואי"כ הא חתה אם קרא דכי תשגו מיירי נע"ז ומקוש דומה לזה ועיקר מומר לחלל שנת דהו' כעונד ע"ז ידעין דמקוש דלי' י' מקוש לומר דנענין נחילול שנת דוקא פרהס"א נכדי' שיהיה דומיא דמקוש אלל אם נישא דקרא דכי תשגו מיירי נשנת אי"כ יהיה שפיר נמוכ' דגם נשוגג הו' שנת שקולה ככל המצות וליתא ת"י הג"ל, וחלום גם עיקר קושא הג"ל ליחא דהא דאמרין דמומר לחלל שנת הו' כמומר לע"ז דהו' מומר לכל התורה זהו רק אחרי דמוקמינן קרא דכי תשגו נע"ז דאז אחרין נסתמכה פ' מקוש לפ' ע"ז לומר לך דמחלל שנת הו' נמי כע"ז ומחילא אחרין דנשנת הו' רק נפרהס"א משום דמקוש פרהס"א היה ולן לך זו אלל חידוש אלל אם לא נישא דקרא דכי תשגו מיירי נע"ז אין סגרא כלל לומר דשנת הו' ככל התורה כולה דמחיל לומר דבר כזה ח"כ, ועיין נספרי שם גפי' שלא מנין אף נמה שגטווא אנות ת"ל למן היום אשר נזהר ד' ומהיכן התחיל הקציה לזוית' מאדם שנאמר ויז' ד' אלהים על האדם, ואי"כ אי"כ כלל לומר דקרא דכי תשגו קאי על שנת דשם לא נשטוה על השנת וגם נגמרא דלן נדברי' של הקציה וזהו ע"ז משה זהו עכו"ם דוקא, ועיין ספרי פ' ראה נפסוק ופרסח מן הדרך אשר אנכי ונצוה אחתם היום ללכת אחרי אלהים אחרים מכאן אמרו כל המורה נעכו"ם ככופר בכל התורה כולה וכל הכופר נעכו"ם כמורה נכל התורה כולה והוצא גם נרש"י שם וכן גפי' משפטים נפסוק ונכל אשר אחרתי אליכם תשמרו ושם אלהים אחרים לא תזכירו כתב רש"י ד"א ונכל אשר אחרתי וגו' ללמדך שקולה ע"ז כנגד כל המצות כולן והנהנה נה כשומר את חנן עכ"ל, ואי"כ גם נלא כל הג"ל קושיות הנאון מהר"ם הלוי הג"ל לק"מ דעכו"ם דשקולה ככל התורה ידעין גם מקרא אחריתא משאי"כ שנת.

ויש להעיר בקרא דפי' משפטים ונכל אשר אחרתי אליכם תשמרו הג"ל דמעיקרא כתיב שם שנת ימים וגו' אי"כ הא תשם אפשר לדעת דגם שנת שקולה ככל התורה כולה דהא גם על מצות שנת סייס הכתוב ונכל אשר אחרתי אליכם תשמרו ואי"כ י"ל דזהו ללמוד שקולה שנת ככל התורה וכדנ"י רש"י נסיפא דקרא, ואולי כיון דאפשר לומר דקרא קאי רק דחלקמיה אסיפא דקרא אעכו"ם, אי"כ אי"כ ללמוד מזה גם אשנת, ועוד י"ל דמקרא זה אפשר רק לדעת דשמירת שנת שקולה כנגד כל המצות כולן והנהנה נה כשומר את כולן וכמו דפירש"י ה"ב ג' עכו"ם, אלל שיהיה המחלל שנת ככופר נכל התורה לא ידעין מהתם והי"כ דלי' ידעין מהתם דהמורה נעכו"ם כופר נכל התורה כולה דמזה טונה לעולם מרונה מומת פורעניות ושפיר אינטרדיק קראי אחרתי לזה המזגרים רק מחילול ועוד י"ל דהא חלו נפלתא דר"י ור"ש ניומא (ז'): וכן נזנחים (י"ד) אי' מקרא נדרש לאחריו או גם אלפיו.

ומענה דהא דחמיר שנת כע"ז זהו מהספרי דגמר דמסמך פ' מקוש לפי ע"ז והא דנענין נמחלל שנת נפרהס"א זהו משום דלן לך זו אלל חידוש ומקוש פרהס"א היה אי"כ הרי עננה לפנינו יסוד גדול לדברי העיטור נשם תשונה לקמחי' הג"ל דהא גר"פ האורק ליכא פלגתא איהו מלאכה עשה המקוש שמואל אחר מעביר ד"א היה נמתינתא חנא תולש הו' רז אחא נ"י אחר מעמר

מרע"ה שהמקוש נמיתה שנלמד מחלליה ולע"ג דמקוש מעניר ד"ה הוה.

(ד) וראיתי בחוקי פי' שלח וכן גס' פ"ט המיתות אצט"ג יעקב מוילנא ז"ל דהקשו לרי יהודה דלמי נהרג עד שיודיעוהו נשעת התראה נלחם מיתה הוא נהרג האיד דנורו למקוש למיתה ותי' דשחל התרו בו כל הדי מיתות והתיר ענינו למיתה ככולן עכ"ד. ותמיהני דהו נגד גמרא מפורשת בסנהדרין (פ"ג) דקאמר דרגנן דס"ל דסני שיודיעוהו שהוא חייב מיתת נ"ד ואינו לריד לפרט נלחם מיתה ילפי ממקוש דהמולידים אותו לא התרו בו שם המיתה דלא הו ידעי ורי יהודה דסוגר דנעי שיודיעוהו נלחם מיתה הוא נהרג ס"ל דמקוש הוראת שעה היתה וע"פ הדבור נחתיב מיתה ולא גמרינן מיתה לדורות ופלא על דגמרינן גדולינו מאורי עינינו דיהיה נעלם מהם גמרא ערוכה ונע"ג.

ובספרי חמרו ע"פ מות יומת האיש רגום אותו נאננים מות יומת האיש לדורות, רגום אותו נאננים לשעה, והיינו דהרגישו חז"ל דמלת האיש ומלת אותו מיתותין דהא במקוש איירינן וא"כ נקרה הו"ל לומר מות יומת ירגמוהו נאננים כל העדה וגו', ולכן פירשו חז"ל דקאמר מות יומת האיש לדורות, היינו האיש שיעשה כן לדורות מות יומת, כי אותו כבר יהיו יודעים להתרחק נלחם מיתה יהיה נהרג, אבל הא דירגמוהו להמקוש נאננים ולע"פ שלא התרו אותו בשם מיתתו, זהו הוראת שעה, והוא רגום אותו נאננים, היינו אותו ולא אחר כמוהו שלא התרו אותו בשם מיתתו, ואמנם נסי' התוספתא כתב דס"ל להספרי דמה דאמרין הוראת שעה היתה היינו רק מה שסקלו אותו אבל מה שהמיתו אותו היה כדין כי עכ"פ התרו בו למיתה קלה והדין הוא שאם אי' להרגו נמיתה הכתובה יכול להמיתו בכל מיתה ולא היה דיו למות נמיתה הקלה כמ"ס מחלליה מות יומת ונמיתה סתם התרו בו וא"כ נמ"ס מות יומת היה לדורות ולא הוראת שעה רק מ"ס רגום ירגמו זה היה לשעה ר"ל הוראת שעה עכ"ד, וא"ש דברי החוקי וס' פ"ט הנ"ל דעל עיקר המיתה קאמרי דהו גס' לרי יהודה, ואולם אם קלה היא נקבל אבל לדון י"ט תשובה, דהא דקיימיל דהדין הוא שאם אינו יכול להורגו נמיתה הכתובה בו יכול להמיתו נלחם מיתה שאתה יכול, זהו אם כבר נחתיב מיתה הכתובה בו ע"פ הדין כדין וכדת, ולא היכא דהיתה ההתראה שלא כדת, ונמיתה הכתובה בו אי' אתה יכול להמיתו, פשיטא דנזה לא אמרינן דמיתו נמיתה אחרת, וא"כ לרי יהודה דנעי שיודיעוהו נלחם מיתה הוא נהרג הרי במקוש דלא הו ידעי מיתתו מוכרת לומר דגם עיקר מיתתו במקוש היה הוראת שעה דגם נמיתה קלה לא היה מגיע לו וכן מוכח להדיא מהסוגיא דסנהדרין שם דחק נמתינן כל חייבי מיתות שנחטבו זה זה נידונין נקלה הניסקלין נגשרפין רש"א כו' וקאמר בגמרא ש"מ מותר לזכר חמור הו' מותר לזכר קל, ופירש"י דמקמי ידוני נסקילה כו', והו' חמרי' שחמון נמתינן ולא מדרגתן, ונראה דהו' משום דהתוספות נפ' עמר הדין (מ"ה): ד"ה משום, הקשו מאי פריך בגמרא ש"מ מותר לזכר חמור כו', והא נסקילה קרא כתיב מות יומתו דמיהם נס, ומיניה דרשין נפ' ארבע מיתות (נ"ג): דיכול להמיתו בכל מיתה שאתה יכול, ולהכי מתיחין אותו גם נקלה, ולכן רש"י נחמס לייש קושית זו ופ"י דפירכת הגמרא הוא אינו מדרגתן כלל רק מדרי' שחמון דשריפ: חמורה ומתיחין אותו נסקילה והא נגשרפין ליכא קרא דאתה יכול להמיתו בכל מיתה שיהיה וסרה קי' התוספות, ומשנ"ר ירמיה הכא נמלי עסקין כגון שהתרו בו סתם והאי תנא הוא דתניא כו' ופירש"י והאי תנא הוא דקאמר לא נעין להזכיר שם אותה מיתה ולא נמא דגם לרי יהודה יכול להמיתו נמיתה קלה כשהתרו בו סתם אי"כ הרי גם כו' יהודה אחיה מתיחין ולמה קאמר בגמרא והאי תנא הוא כו' והא ככרע אחיה, וא"כ לדברי התוספתא יהיה הספרי דלא כסוגיות גמרא דלן, ואינא דלן פירוש התוספתא דגברי הספרי מוכרח כלל דלפטר כמ"ס דמות יומת האיש לדורות, היינו האיש שיעשה כן ויהיה מותרת כדת, ולדורות כבר יהיה טוע שם מיתתו וכנ"ל, ודברי החוקי וס' פ"ט נע"ג, ושוב ראיתי נס' תוספות על התורה שנדפס שם חידושי ריב"א שהרגיש זה ענין שם, וכן נסי' למודי ד' סיון ק"צ.

נסקילה והא כולם כולל צד קרא דמחלליה מות יומת הן צפרהסא הן נגינעל וכיון. וצפרהסא: הו' נסקילה אי"כ פירוש דקרא נגינעל פרהסיא מות יומת נסקילה אי"כ תו' י"ל דגם נגינעל נמי נסקילה והקציה הסכים למשה דגם נגינעל. נסקילה והתוספות לטעמיהו: אזלי נפיק דמולין דמוקי יחתינן דהשחט בשנת וניוהכ"פ דשחיתו כשירה ולא הו' שחטת חמור דמירי שחט נגינעל ומוכח דס"ל דפרהסיא הוא דוקא נפשי שעה ועיין פלתי סיון י"א שכתב נעמח דהרמנים נפ"י התשנה שם דלא מוקי לה נשחט נגינעל משום דהרמנים סוגר דפרהסיא אינו לריד עשה נ"א ורק נשחטו צפרהסא ומגלה דעתו להפקיר ענינו ולפרוק על זהו פרהסיא וכ"ה שחט המרדכי פ"ק דמולין וא"כ בהתראה והתיר ענינו למיתה אין לך פומני גדול מזה עיין שם, ולפוס שטה זו אי"כ לומר דמקוש נגינעל היה דהא התרו במקוש שהוא חייב מיתת נ"ד כמ"ס בסנהדרין פ"ג): ת"ק ילפי ממקוש עיין שם, ולריד לומר דספיקו של מרע"ה היה משום דצפרהסא הסגור נראה דיש לדמות אותו לעונד עכ"ס דנסקילה, ולפוס שטה זו הדרא לכאורה קושיות הגרע"א הנ"ל, ואמנם הא ליכא דלשיטה זו קושיות הגרע"א מעיקרא לקימ' דהא ליכא מחלל שנת נגינעל נסקילה כלל דכיון דהתרו בו למיתה והתיר ענינו למיתה הרי זהו פרהסיא אי"כ לעולם פרהסיא הוא דהא נלי התראה לא משכחת ניה מיתה כלל וא"כ י"ל דהתוספות בסנהדרין ס"ל כשיטה זו, ואפשר לומר דגם התוספות נמולין עומדים בשיטה זו והא דמוקי דמתינן דהשחט בשנת מירי נגינעל היינו לפני עד אחד או גלי התראה ומתיחין נגפס דקתני הוא נכרת כמו ניוהכ"פ ודלא כהפלתי הנ"ל.

ברם לפוס שטה הגאונים הנ"ל דמחלל שנת צפרהסא דהו' כעונד עכ"ס זהו דוקא בעונדת קרקע דומיא דמקוש אס' כן עדיין קשה מנ"ל דליכא מחללי שנת הוא נסקילה ודילמא רק בעונדת קרקע הסכים הקציה עם מרע"ה בסגור זו ולא נליקין ולריד לומר דהאי נרייתא ס"ל נלמח דמקוש היה מעניר או מעורר ולא בעונדת קרקע וא"ש מאי דהקשו לעיל דהנרייתא דמקוש תולג הוה הו' חיונתא לשחולל ורג אחא נ"י והאיד פלגי על נרייתא ד"ל דס"ל כהאי נרייתא דיועד היה מרע"ה שהמקוש כו'.

ובזה אפשר לפרש לשון הגמרא נגנא נחרא (ק"ט) אי"ר חידקא שמעון השקמוני היה לי חנר מחלמידי ר"ע וכך היה ר"ש השקמוני אומר, יודע היה משה דניט שהמקוש נמיתה כו', ומקשין התפרשים לתמי' דייק שיהי מחלמידי ר"ע, ואולם אי' נמא דהאי נרייתא ס"ל דמקוש מעניר ד"ה היה כשחולל אי"כ אי"ש והוא דלכאורה קשה מנ"ל דיוק היה מרע"ה שהמקוש נמיתה הא הולאה מלכא גרועה היא וא"כ י"ל דלהכי נסתפק נה משה אי' חיונה ג"כ נמיתה, ואמנם התוספות נריש שנת ד"ה פשט, כתבו הוכחה דהולאה מלכא גרועה מולאטרי' תרי קרלי' נהולאה נריש הזורק מויכלא העם מהביא. ובספיק דעירובין דרשין אל יא' אי' מתקומו אל יונא ואי' אטריד. תרוייהו חד לעני וחד לעיר, ובהרש"א הקשה דהו"ל לומר מולאטריד כלל קרא להולאה אע"פ דהו' נמשכן ולאחר אצות לא נעין קרא כלל אלא כל דהו' נמשכן וכ"ה ההוכחה נתוספת ר"פ שנועת שקים, ותי' התפרשים דמחד קרא נהי דמוכח דהולאה מלכא גרועה היא מולאטריד קרא מ"מ לא מוכח דנשתנה הולאה משאר אצות אחר שגילה לט' התורה דתיי' נהולאה דהאינא דידעין דתיי' הוא נהולאה תו' אפשר לומר דהו' עכשי' ממש כמו שאר אצות מלכא ונלכי הוכיחו התוספות מולאטריד תרי קרלי' חד לעני וחד לעיר וא"כ מוכרח דגם עכשי' דגילתה התורה דהו' חייב נהולאה מ"מ אמרינן דהולאה מלכא גרועה היא ונשתנה משאר אצות ומש"ה נעין נמי כל תולדות דהולאה נמשכן וא"כ לפ"ז לריע דסוגר מחמין דלורייתא דקרא קרא דלא יא' לתחמין ותו' ליכא תרי קרלי' להולאה אי"כ שפיר י"ל דעכשי' דגילתה תורה דתיי' על הולאה תו' הו' הולאה כשאר אצות מלכא ותו' חס' חלי' נפלטת דרש"י ותוספות שם נספיק דעירובין עיין ת' תהרי"ס פלוגה סיון נ"ד וא"כ לטוס שיטת רש"י שפיר קאמר דשמעון השקמוני היה מחלמידי ר"ע דייקא והיינו דס"ל לריע דהו' קרא לתחמין והו' הולאה עכשי' כשאר האצות ושפיר י"ל דיועד היה

ענה ב'

(ו) ולהלכה הנה מדברי הנ"ל והפוסקים האחרונים צ"ל שיש
צ"ו וסיון קייט משמע להדיא דלא קיימ"ל כשיטת
העטור והנלוזים הנ"ל דהא לא נעלם מהנ"ל דברי העטור הללו
לכונן נעלמו נהיה סיון מ"ד נ"י שם וחילו דין מומר לא נתן
זכר לזה ומוכח דס"ל להלכה להחמיר כשיטת התוספות גני השוטה
בשנת דלא נעין שיהיה מומר דוקא בעבודת קרקע אלא בכל המלאכות
שהם מדאורייתא ודחיין עליה מיתה נעשה זה מומר לכל התורה
כולה, ורק בעצירה דרנן נראה דאיש נעשה מומר לכה"ת וכהסכמת
כל האחרונים דלא כהנ"ל הלל, ובתנ"ש דייק מדקתני בנרייתא מומר
לנפך את היין ולחלל שבתות נפרהסיה משמע דמחלל שבתות הו' דומיא
לנפך את היין והו' דאורייתא ודחיין עליה מיתה משום עובד עכו"ם
וה"ל נמחלל שבת נעין עבירה דאורייתא דוקא, וה"ל נמחלל שבת
סיון צ"ט כתנ' דאישור הולא מרה"ר לרש"י או בהיפך הוא אחד
מאותן המלאכות שהעובר עליהן הוא מומר לכל התורה כולה הנה
מבאר בעירובין (ס"ט), וההוא גברא דנפיק נחומתא דמזוזה פירש
רש"י שהוא טענה שאלנע ודונוהו כדן כופר בכל התורה וכמי ש"ל
מדת ישראל עכ"ל, ולע"ד ראיית הק"ם מהא דעירובין אינו ר"ל
כלל דהתם נההוא גברא דנפיק נחומתא דמזוזה דמיה לר' יהודה
נשאלה ובס"ה אחר כגון זה מבטל רשות לר' יהודה והו' מחלל שבת
נענעל ולי הו' מחלל נפרהסיה לא הו' יכול לבטל רשות דהו' כעכו"ם
הנה מזה ליכא ר"ל דהו' כחומר לכה"ת דהא מיידי מניטול רשות
למוד דהו' לענין שבת והוא היה מומר לחילול שבת דהו' מומר לחומר
דבר ובאידך מיימרא דרב הונא שם דלמא חיזור ישראל מומר (דהו'
מומר לכה"ת) זה המחלל שבתות נפרהסיה לא נזכר שם כלל דמיידי
נחילל שבת נהולא הו' ממש כהשגת הפרי"ם והאחרונים על הני
הלל דרנא להוכיח מהא דעירובין הנ"ל דגם מחלל שבת נדרנן הו'
כחומר לכל התורה והו' לפוס' לישאל קמא דרש"י דפירש"י שם נה"ל
נחומתא דדא הוא טענה דהו' איסור דרנן והשיגו עליו האחרונים
כנ"ל וה"ל אס' נאלו להוכיח משם לענין הולא דאורייתא וכפי פירוש
נחמא דפירש"י נהא דחומתא דדא קשר ש"ל נ"שם וחיוב עליו חטאת
משום דמשאוי הוא הנה גם לזה ליכא ר"ל דהו' משם דהו' מומר לכה"ת
משום הנ"ל, ואינרא דלא ידענא למה צריכין אלו כלל לר"ל נזה,
והרי כיון דאס' חשיב להולא נמנין האבות מלאכות דחיין עליה
סקילה וכתר וחטאת כשאר המלאכות ואע"ג דהולא מלאכה גרועה
היא איכ' ממילא דלדין פשיטא דחומר להולא הו' מומר לכל התורה
כולה דמ"ל מלין ועיין בתוספות שם בעירובין ד"ה הולא, דהקשו
לפירש"י למה ליה למינקט הולא הו"ל לחומר שחילל שבת בכל מלאכה
שחילל ועיין מהרש"ל שם ומבאר דס"ל להתוספות דהולא לא גרע
משאר המלאכות וה"ל לענין דין מומר לכה"ת דמ"ל מחילל.

ובמעביר ד"ל נרה"ר נעשה ג"כ מומר לכל התורה כולה דהא
להתוספות פ"ק דשנת הו' תולדה ולא גרע מהכנסה
דהו' כהולא ומדברי הרמב"ם פ"ג מה"ש נראה קצת דהו' אס' כמו
הכנסה להרמב"ם, וכ"כ גם מנחת יצחק גליון האלפס צ"י כלל
גדול נחשבת ועוד כלל אחר אחר כל הכשר להנעי, הנה נהנה
החיי' נזיונו לרש"י שם כתב דמעביר ד"ל נרה"ר נ"ל דכלל דהא
חיוב ונ"ע עכ"ל, הנה דבר חדש, ור"ל אחד הניא ר"ל נרה"ר
מהא דליתא בשנת (צ"ז): מרה"י לרה"ר ועבר ארבע אמות נרה"ר
ר' יהודה מחייב וחכמים פטרין ולמור ר' יהודה אחר שחלל מחייב
היה ר"י שח"ס אמת משום הולא ולמור משום העברה דהי' ס"ד
מור הוא דמחייב מכלל דרנן פטרי' למור ולמ"ל הא אפיק לה מרה"י
לרה"ר ולי' כהחיי' ד"ל לחלק בין מעביר לחיוב דליתא מיידי נפחת
מכשיעור דלענין הולא פטור ולענין העברה חיוב ור' יהודה דמחייב
חיל' לטעמו דס"ל מעביר הו' אס' כח"ש בירושלמי פ' הזורק (הל'
א') ר' יהודה עבד ליה ד' אמות נרה"ר מלאכה בפני עמה ואיכ'
שפיר י' לחייב מעביר גם בכל דהו' אס' רנן פטרי' דס"ל דהו'
תולדה להולא ואיכ' איך נחמיר מעביר יותר מנהולא הא לא אפ"ל
ד"היה התולדה חמיר מהאס' ועל כרחק דגם מעביר נע' שיעור כח
נהולא ופטור מכות מכשיעור עכ"ל, ולכאורה הוא שגגה דאע"ג

דנחמא נזכר לישאל דהעברה מ"מ נחמא הנמרא מיידי מזריקה דורק
מרה"י לרה"ר ועבר נזריקתו ד"ל נרה"ר קודם שנה דליכא כלל תרתי
הולא חזריקה ד"ל נרה"ר וכמו דפירש"י חזריקה הוא תולדה הולא
לכ"ע ולא יתכן כלל לומר דר"י מחייב נכ"ש משום מעביר דהו'
מעביר נידיו ד"ל נרה"ר ולא נזריקת ד"ל, ואמנם הא ליכא דאס'
נימא דמעביר ד"ל נרה"ר הו' אס' נפ"ע איכ' יהיה זריקת ד"ל
נרה"ר תולדה דמעביר ד"ל נרה"ר ולא תולדה הולא מרה"י לרה"ר
דהא עיקר טעמא דמעביר ד"ל נרה"ר הו' אס' בפני עצמו זהו משום
דאיש דמה להולא שהיא מרשות לרשות ומעביר ד"ל נרה"ר הו'
הכל נרשות אחת איכ' הרי מה"ט יהיה נמי זריקת ד"ל נרה"ר תולדה
למעביר ולא להולא וכ"ה להדיא בירושלמי שם דקאמר ר' זעירה ר'
יאשיה בשם ר' יוחנן מתופרי יריעות למד, י' יהודה שהיו תופרי
היריעות מזרקין את המחטין אלו לאלו ומן הגז היו מזרקין (דשם
היה רה"ר) הרי דלמא מעביר ד' אמות מזורק ד"ל נרה"ר ונראה
הוא כמו שגשגית נידים והלכך אע"ג דהזריקה היה נחשכן מ"מ נחשכ
האס' מעביר ד"ל שהוא נידיו ממש אכל הא ודאי דלר"י זריקת ד"ל
נרה"ר אינו תולדה דהולא אלא תולדה דמעביר ד"ל נרה"ר וכן מוכח
שם בירושלמי מהא דפריך על דעתיה דר' יהודה ארבעים מלאכות חייבין
ונימני נמתינתין ומשני דלא תני נמתינתין אלא דברים דכ"ע מודי
בהו', וקשה למ"ל לא משני הכא כמו דמשינ' נ"י כלל גדול (סוף
הל' צ"י) דפריך שם למד"א דהושטא הוא אס' לחיל' לא תני זה נמתינ'
ומשני דכל המלאכות י' להן תולדה והושטא אין לה תולדה, וה"ל
הו' מני הכא למד דלכ"י לא תני מעביר נמתינתין משום דאין לה
תולדה ח"ו דזריקה ד"ל נרה"ר הו' תולדה דמעביר ד"ל נרה"ר
ולא תולדה דהולא והוא נזיר ופשוט ואיכ' אס' נימא דמעביר ד"ל
נרשות הרבים חייב בכל דהוא גם זריקה נרשות הרבים
חייב בכל דהוא וקמה הר"ה נגד דברי החי"י, נרם דאין זו
ר"היה מטעם אחר דמעיקרא להס"ד הרי לא אפיק הנמרא כלל לומר
דר' יהודה ס"ל להוסיף חיוב אס' אחר על מנין אבות נמתינתין ולהכי
הו' ס"ל להנמרא דר"י מחייב שתיים זהו משום דמחייב אבות נמתינתין
אס' וגם להתקנות ס"ל לנמרא דין דר"י מוסיף שובע ומדקדק אכל
מעביר הו' תולדה דהולא לר"י כמו לרנן זריקת מחטין דחומר
יריעות הרי דהא הנמרא דין מטעמא דלמא נחוק ד"ל הו' ימני
ומסיק דכל ד"ל בין נזריקה בין מעביר נמרי נמרי להו' (ועיין רש"י
(ת) ד"ה רחנה, דהזכיר זריקת מחטין ונגליון הש"ס שם) העיר
נזה, ועיין תוספות (ו') ד"ה המוסיף, ונמק"ל כהנ"ל נזה) ואיכ'
נדהה הר"ה הנ"ל דכיון דנמרא דין מעביר הו' תולדה דהולא
לר"י איכ' איכ' לאוקמי כנ"ל, ואולם כיון דנאלו להך סנרא דנמרא
דין מעביר ד"ל נרה"ר אינו אס' ממילא הרי הסנרא נותנת
לחיל' כלל לחייב מעביר ד"ל על כל דהוא דהרי איכ' יהיה יפה כח
התולדה מהאס' דהוא הולא, והרמב"ם נפ"ש מה"ש היט' פסק
להדיא דמעביר אינו חייב רק אס' יעביר כשיעור שחייב עליו נהולא
מרשות לרשות עיין שם, והרי דאע"ג דמדברי הרמב"ם נראה קצת
דמעביר ד"ל נרה"ר הו' אס' נפ"ע מ"מ אינו חמיר מהכנסה דנראה
ג"כ מדבריו דהו' אס' ונע' שיעור כהולא וליתא לספיקא דהחיי' ואיך
ס"היה הרי מעביר ד"ל נרה"ר אינו קיל מהולא ואיכ' מחלל שבת
נפרהסיה נטלטול ד"ל נרה"ר נמור הו' מומר לכל התורה כולה,
שוב ראיית נהא דמעביר שהשגת' על החי"י, דנחמא יהודה יעלה

חל"ת סיון פ"ז האריך נזה.
(ו) ומלאכת הלילה לא קילא ח"ו ממלאכת היום דליל שנת ויום
הכפורים וכל יו"ט הנה הלילה כיומו לכל דבר
ובכל מקום הלילה הולך אחר היום שלאחריו וכדכתב ויהי ערב ויהי
בוקר יום אחד ובמ"ר (צ"ז) יתחיל ויליל חד יומא הוא ב"ר וכדליתא
בחולין (פ"ג) נמתינ' דכלל מקום היום הולך אחר הלילה חלוד הקדשים
וגם נביה"ש של ע"ש העושה מלאכה חייב אס' חלוי לרש"י ורמב"ם
פ"ה משגגות ה"ב עיין לחי"ת שם דס"ל דמקרי חיקנע איסורו ועיין
תוספות כריתות (י"ז:) ד"ה מדסיפא, והעושה מלאכה בשני נביה"ש
חייב חטאת ממכ"פ כדליתא בשנת (ל"ה): והכי קיימ"ל כרמב"ם פ"ה
שנת א"ה, והפחמי' סנור לאפילו נחמד קרן ונחמד טחן דשם
חילול שבת אחר הוא ואינו כמו חלל ונחמד דלא מנטרפו עיין פ"ג
נפתיחה כוללת לה"ש בסופו ומבאר דלילה ודאי חיונא דאורייתא הוא,
יעיין

נשנת (ק"י:) כמה סעודות חייב אדם לאכול בשנת שלש ר' חידקא
אומר ארבע חייב יומאן ושניהם מקרא אחד דרשו ויחמר משה אכלתו
היום כי שנת היום לך היום לא תמלאוהו בשנה ר' חידקא סבר
הני תלמידי היום לגר מאורחא ורגנן סברי נהדי דאורחא איכר ר' חידקא
סובר דכל היכא דכתיב היום הוא דוקא ביום ואין הלילה בכלל ואינייה
דרמא נעין מחלליה לעונש הלילה ואם ניהא דמות יומא קאי לחילוק
מלאכות איכר קרא דכל העושה מלאכה ביום השנת מות יומא לחילוק
מלאכות דיום וקרא דמחלליה לחילוק מלאכות דלילה ולפי"ז יל דאכתי
לא ידעינן חילוק מלאכות לחוד דיל דמיתה אינו חייב רק אם יעשה
כל הליט מלאכות ניהא ואיכר יל דמרעיה נסתפק אי המקושש חייב
מיתה כלל כיון דלא עשה כל המלאכות ניהא, ואולם לריע דס"ל
העברה לחלק ילמא נפסחים (ה"ב) וידעינן חילוק מלאכות מהעברה
ועיי"כ דליכא חילוק מלאכות חוץ למלאכת היום דתרי קראי לחילוק
מלאכות דיום למא לן ומוכרח דחודא. נחזיר וידעינן שהמקושש נמיתה
לכן אמר רמא שמעון השקמוני היה לי חבר מתמיד רמא דייקא ואמר
יודע היה מרעיה שהמקושש נמיתה שאלמר מחלליה מות יומא כוונתו
דכאן פסוק אי דבא ללמדנו חילוק מלאכות ויש עוד קרא ועיי"כ דחד
לחוד ואיכר, ואולם זהו לפלפולא נעלמא ונאמח נראה דגם ר'
חידקא סובר דהוי לגר מאורחא וכדדיק לישא דגמרא הני תלמידי כר'
היום סובר דבכל יום היו זמן סעודה השנית בלילה ואיכר לסעודה ליל שנת
לא אינטריך קרא דלא גרע מכלל יום ורגנן ס"ל דבכל יום היו אוכלין
סעודה השנית מנערג נהדי דאורחא ועיין בחוספוט ריש מכות (ג') ד"ה
כל הזוממין, ונמחש"א שם ונפ"י שאג"א למכות והרמב"ם פיי"ד
מסנהדרין סובר דהעדים יכולים להמיתו בכל מה שיכולים אם נשאר
חייב מיתות ולענין נסקלין ועיר הגדחת לא הניא הר"ם דין זה כלל
ועיין ערלמי ואכ"מ להאריך ואין שיהיה הכה זה דבר פשוט ולענין
עונש סקילה על חילול שנת מלאכת הלילה אינו קילא ממלאכת היום
ואיכר אם מחלל שנת צפרהסיא בלילה נטלטול ד"א צרה"ר גמור הוי
ג"כ מומר לכל התורה כולה כמו במחלל ביום וכן מוכח מהחוספוט
והפוסקים דלא מוקי מחתינן דהשוחט בשנת בשוחט בלילה אינו דלא
שא וגם בלילה הוי מומר לכה"ת, והארכתיו בזה לאשר רב אחד נפיק
החליץ ודרש לפני בני קהלתו הנזרים דמלאכת הלילה אינו דאורייתא
תיפת עננותיו של אותו רשע, כי הוא אינו יודע בן ימינו לשמאלו
ורחמנא לילין מהאי דעתא.

ענה ג'

(ח) ושיעור פרהסיא הסכמת כל הפוסקים האחרונים דהוה כמו
נמ"ע דונקדשתי בתוך בני ישראל דלמירין נסנהדרין
(ע"ד:) דאין פרהסיא פחותה מעשרה ישראלים דגמירין ג"ש תוך
תוך מהנדלו העדה וגמירין ערה ערה מתרגלים דכתיב עד מחי
לעדה הרעה הזאת (נאלו יהושע וכלן) מה להלן עשרה וכולאו ישראל
כר', וה"ל בלאו דלא יחללו את שם קדשי דכתיב מקמיה דונקדשתי
דקיימ"ל כמד"א צב"ח (נ"ה) דפשיעה נבעלים פטור ומקרא נדרש
לפני ולפני פניו וכי כתיב אם צעלו עמו אשומר חנם נמי כתיב
ובזה אמרתי נהא דמנחות (מ"ד:) אמר ר"ל כל המניח תפילין מאריך
ימים שנאמר (ישעיה ל"ח) ד עליהם יחיו וגו', ונפ"י אחרות חיים
להר"ר אהרן הכהן מגוליל סוף ה' תפילין וכן בכלנו סוף הית כחנן
ומאריך ימים שנאמר למען ירבו יומים והנדר פלא למא ש"ט מלשון
הגמרא גם למא בגמרא לא הניא קרא דתורה דעדיף מדברי קבלה
שהניא, ולהאמור איש ד"ל דר"ל ס"ל כמד"א מקרא נדרש לפני
ולא לפני פניו וליכא דהיה מקרא דלמען ירבו על תפילין והוארך להניא
מקרא דנברי קבלה אכל לפוס מאי דקיימ"ל דפשיעה נבעלים פטור
פשיעה דעדיפא להניא קרא דתורה ויאות ענני האריה והכלנו דהניאו
קרא דלמען ירבו יומים לתפילין, ועיין שנת (ל"ג:) ועוד כמה
מקומות דפליגי בזה תנאי ולפוס מד"א דמקרא נדרש לפניו לחוד
איכר לכאורה יל דפרהסיא דנני חילול השם אינו כמו נמ"ע דונקדשתי
דהוי תוך בני ישראל קאי רק למ"ע דונקדשתי ולפניו ולא על קרא דלא
תחללו שלפני פניו ולקמן נדבר בזה בשיטת הפרשה, ואמנם החוספוט

ועיין נש"ך יור"ד סימן קל"ז סעק"ד היכא דהיום גדול אי חשנין
יום ולילה שוים ונתינת שם השני עליו.

ובגדלים פי נערה המאורסה (ע"י:) ס"ל לת"ק והפירא נדרים
כל היום דוקא משום דכתיב ביום שמשו ואינטריך מיום
אל יום דלי מניום שמשו הוי אמינא נתימא אין בלילה לא להכי כתיב
מיום אל יום וכונתה קיימ"ל כחתינן דהפירא נדרים כל היום י'
גדר להקל ולהחמיר כר', והרי דקרא דניום הוי מפרשין ליום לחוד
לולי קרא דמיום אל יום, וקשה דאיכר גם בשנת חמ"ל דהלילה בכלל
היום ומ"ש קרא דניום שמשו מניום השנת, ואמנם הנדר מפרש
נמכילתא וביקוט פי תשא, מחלליה מות יומא למא נאמר לפי שהוא
חומר כל העושה מלאכה ביום השנת מות יומא, עונש שמעט מאהרה
לא שמעט תלמוד לחוד ויום השניע שנת לך אלהיך לא תעשה כל
מלאכה, אין לי אלא עונש מאהרה על מלאכת היום, עונש מאהרה
על מלאכת הלילה מנין, תלמוד לחוד מחלליה מות יומא, עונש
שמעט מאהרה לא שמעט תלמוד לחוד ויום השניע שנת לך אלהיך
לא תעשה כל מלאכה, אין לי אלא עונש מאהרה על מלאכת היום,
עונש מאהרה על מלאכת הלילה מנין, תלמוד לחוד מחלליה מות
יומא, עונש שמעט מאהרה לא שמעט תלמוד לחוד ויום השניע שנת
לך אלהיך, שאין תלמוד לחוד שנת, ומה תלמוד לחוד שנת אלא
להניא את הלילה בכלל מאהרה, ונמכילתא פי ויקהל כל העושה
על מלאכת יומא (תלת ע' נא לד"ק) ע' ולא ע' ובחזירו והרי שחל
יוהכ"פ להיות ערב שנת ועשה מלאכה ביה"ש שומע אני יהא חייב
תלמוד לחוד כל העושה ע' מלאכה יומא ולא ע' ובחזירו ומדממעטין
כל יוה"כ ערב שנת מוכח דעל מלאכת ליל שנת חייב מיתה ורק הכא
פטור משום דמיתה ע' ובחזירו.

ובזה יתנא הא דפי' כלל גדול (ע"י) דקאמר חילוק מלאכות מני"ל
אמר שמואל אמר קרא מחלליה מות יומא התורה ריבנה
מיתות הרבה על חילול אחד, אם אינו ענין לחוד דכתיב כל העושה
ע' מלאכה יומא תנא ענין לגמרי, ומקשין העולם למא הניא קרא
דפי' ויקהל ולא קרא דכל העושה מלאכה ביום השנת מות יומא דכתיב
נפי' תשא אצל קרא דמחלליה, ולהאמור ניהא משום דקשה דהא קרא
דמחלליה נעין לחילול הלילה ושפיר י' לאוקמיה נחזיר ואינטריך
לחילול הלילה להכי הניא קרא דפי' ויקהל דהתם כתיב סתמא כל
העושה ע' מלאכה (ולא כתיב ביום השנת) ואיכר הא ע' קאי על השנת
כולו ואפילו בלילה וגם ונדרשין ע' ולא ע' ובחזירו ידעינן מנייה
מלאכת הלילה כנ"ל, ואיכר הא מחלליה תו לא אינטריך לחילול הלילה
נחזיר כלל ולהכי דרשין מנייה חילוק מלאכות לעושה בשגגה, והתוס'
שם ד"ה אם אינו ענין לחוד דכתיב כל העושה ע' מלאכה יומא הקשו
ולמא אם אינו ענין לחוד משום דאטו נחרי קטלא קטלא ליה עיין
שם, ולהאמור י"ל דהנה לכאורה קשה לשמואל למא לא ניהא דהא
דכתיב מות יומא הוה לרבות שאם אי אהה יכול להמיתו נמיתה המניע
לו שאתה יכול להמיתו בכל מיתה שאתה יכול וכסנהדרין (מ"ה:),
ולפי"ז אפשר לאוקמא קרא דמחלליה מות יומא וקרא דכל העושה
מלאכה ביום השנת מות יומא דכתיב נפי' תשא שניהם לחוד ולרבות
שאתה יכול להמיתו בכל מיתה שיהיה, וקרא דניום לעונש היום וקרא
דמחלליה לעונש הלילה וכדברי המכילתא הג"ל, ולהכי הניא קרא
דפי' ויקהל דכתיב שם ע' סתמא וקאי גם לעונש הלילה, וקשה לכתוב
התם מות יומא והאי ידעינן מהתם דבין ביום ובין בלילה ממייתא אותו
בכל מה שאתה יכול וקראי דמחלליה וגם קרא דכל העושה מלאכה
ביום השנת מיותרין לגמרי אינו דקאי תרומיה לחילוק מלאכות ואחד
ביום ואחד בלילה ואין מתייזן אותו אלא נמיתה הכתובה ע' דקרא
דכל העושה מלאכה כתיב יומא ולא מות יומא ושמואל לטעמו דס"ל
נקטעה יד העדים פטור ואינייה אחרין שם נסנהדרין דרנא וגואל
הדם הוי שני כתובים הנאים כאחד ואין מלמדן ואיכר, ועל תי'
החוספוט דאי לאו קרא אחרתא דמיתתו הוי מוקמין להאי קרא נחזיר
מות יומא דברה תורה כלשון ג"א י' להעיד הא שמואל ס"ל דנעין
קרא דכתיב ולא אחרין דברה תורה כלב"א, ועיין הגהה מ"ה
שם נסנהדרין הקשה הא שמואל סבר כחגיגה דחוששין לזרע האב
כר עיין שם (ואפשר לנאר בזה ג"כ המאמר הנ"ל בנאות ד') דאמר
ר' חידקא שמעון השקמוני היה לי חבר מתמיד רמא (נאות ד') דאמר
יודע היה מרעיה שהמקושש נמיתה שנאמר מחלליה מות יומא, והנה

ומהרש"א: אם נפסחים כחג לייצג קבוצות המוספות על פירוש
ד"ל דלא הוּוּ ס' עשרה מִיִּשְׂרָאֵל נִלָּס שְׁמַעֲדֵי נִנְקַחַת
דורא, ודאי להב המופלג רב המזגים נדורו מ' ר' ישראל
יעקב ז"ל מקרעמין נפסרו שפת אחת (סיון ז') שכתב נדואה דמין
המהרש"א

בנייה שם דיה אומר, כתבו דלן זה כלל ומדויק לחלו דורש שיהיה
ק. נבל ומקום וליכא אפסר דהכל לביע אחרין והאי תוך נבי ידאל
קד גס אפסר פניו ומה גס: ולהרמנים פיה חסיסהית הזה הלוא
ללא חתולס לחו שם קדשו קשור ומוצו: גס: נחמיע דונקדשד לחל לא
קידש לח: השם והיה נעברה: מישהאל הריו חלל לח השם נרנים
ותעל חיע שסא קדוש: השם: וענה על מלת: ליד: שהיא חלל השם,
לחברו והסמיט נסמיה: סימן ב' לא הכיר זה נראה דסונו דענו
ולא קידש טעל רק החיע אכל לא עבר נליית: ותעשהיה חקשה חליכ
ליד רזה הגמול: נסמיה: שם לפסוט דביכ חיע מלוה על קידוש
השם: מלת: חשע: ליה: נהר: וי: מלות והרי חילל למדח: דלא חשיב רק
שכ: ואל: חעשה אכל קוס ועשה למד: לא: קל חשיב וכדחשיב שם
(כיית): חקשיא: לחתי: נכרי שגנת, ולעריב: מלות: קדוש השם חשיב
שחל חיע חיי לח נח חעשה: חשיב: והאי חשור לחעל נענוח ותפיסן
דעיי: (חיי): כשחור: לחעשה: פתך פיד: חסכס כך האל לחר לאן
מוטב שיעלס חיי שנתנה ואל יחלל האל נענוח, ויכל: דלכיי: חתי:
ונקדשי ואל כתב: ותקדשונו: נתוך בניי: חשס: דנחית לין רשאי
לעשות חעשה להכניס: עמלו לקיים חיע זה וכיי מלשון הגמול: נברכות
(סיף): אחר ריע כל חיי היחי חעטער עיפ זה בכל נפסך אפילו
טעל לח נחמך: לחתי: חיי ינל לירי כר, חשע זה נריך: לחיע
לחו והוא חיע רשאי לעשות טנדק: חיע: להמלוה ורק חס חפשוהו
חחיי: לחפור נפשו: ולהיות: נהר: ואל יעשר חיו על מלת ד' כפי
הדן נזה והכל רק בשן ואל חעשה על עב ד' מוחתי וליש הגמול
הכיל לפס שטח הסמיג, וחס יחשיב פסך הריקלטי סימן ע'
והמקדש לח: השם: חייב לנרך, ותעייב: העיר: דלפוס: כללס דהארז
הי נרכת חמויל סימן קיח דחמלס שיש עתים לחמלס כגן לזית
וחסה חפילן פוכה חיל: קיש פדון הכן נרכת חכילת מזה חמור
כר דיש זמן חשיב נחס עשמים חיע חייב נחס כחמיע זמן חיותם
מנרך על עשיית חמחת חיע כר, והמלח שיעלס חייב נחס ולין
עתים לפטור חסס כגון להחלון נחליט: כר, נקיים וחמחתי חליס
ונחית נדקה כר, לין שייך לנרך עליס כר, וליכא הרי קידוש
השם נמי דנובג בכל זמן אפילו נשנת לא שייך לנרך, ולהחמור לקיים
דחשיב הארז: דחמלס שיעלס הוא חייב נחס לין לנרך עליס חשס
לכיל חיעט זהו רק נחמלס דהוא חמחתי להכניס נה ולהשחל לקיית,
וליכא כיון דלעולם הוא חייב נה לא שייך לנרך מחשיב נקידוש השם
חעיב דלעולם הוא חייב נה חייב כיון דליט רשאי לעשות חעשה להכניס
עמחט נקיומה ליכא הרי חיו חייב נה רק כשהגיע לידו דח זמן
חיונה להכי שפיר מנרך גס להארז: (ונספרי מנחם אז על הריקלטי
כתנתי דנברוי הארז יס לזון חיש נדקה חחית וחיש מוחה חחית
דנחקשה שם הארז עיין שם וליע) ועיין שגריי חייב סימן קיח ילין
עיר אחס שגורו עליס נזירת העצרת דת וקחס יכולים לנרוח לי
חחוייניס לנרוח כדי להגיל נפסס ופסך דודלי גדול הלל נפסח ורק
חס רויס להחמיר על עמס חלל יברחו לא חקרי חמנד עמס דחע
כדלחית פייך דעיי: נבי רכתיב עכ"ה, והנה מהא דרמחתי לילכ
רליה כיכ דאפשר דלא היה יכול לנרוח מהמדינה והא דהיה מנרך
חורה נרנים עיין כי"מ שם, ובהיות רב נקלפוליס חעתי מהרב
מהרי"א נרעפלער ז"ל אחר ביאור הגמול דשאל רכתיב לרי
בן קסחל מה אני לחי עוה"צ חיל כלס חעשה נל ליד חיל חעתי
של פורים נחלף לי נחמט של נדקה וחילקתיס לעניס חיל ליכ
מחלקך יהא חלקי, ולכאורה הדבר פלל חיה חללה חיו מה אני
לחי עוה"צ ולין קשור להחך הפיסור שם וחי הרב הכיל עיפ
דברי הגמוריי דפוסק כרמנים דהיכל דליט נריך להיות מהרב חיע
רלי להחמיר על עמלו (ודלל כחוספת והרשי"א) אכל נחלס גדול
וחסיד וירא שחיס ורואה שחור פתך נכך רשאי לקדש השם ולחמור
עמלו אפילו על מלה קלה כדי שירלו העס ליראה לח השם ולהעני
בכל לנס והיינו טעמא דחנניה חריע שחסור: עמס לשיטת ריח
דחורטי היתה מחוך שחי רבן: טועין וסנורי שחיה חליי הגעגד, ולכן
היה קדוש השם נחם ששע, וככה"א חירי חמורס חיל כך יולא
ליסקל על שחלתי לח נבי חל כך יולא ליכלל שטלתי לח הלולג דחעתי
שחי מוסרין עמס על קדוה"ש לפנים חחיה"ה, ולפי"ז חיל דלכיי
שאל ר' חנינא נ"ת מה אני לחי עוה"צ כיון דהחמיר על עמלו נחם
שחי חחוייב מלד דין, ולהרמנים חיסורא קעניד והוי חמנד עמלו

ישראל ע"ז דנופדלר העמידו ללם ותפחיש מכל חומה וחומה שלשה ומכל ישראל שלשה וחמורע היו השלשה מכל ישראל עמיו וחמורע על עמון ולא ענדו ע"ז; וא"כ לרשנא לא היו שם מישראל כלל זולת חמורע. ולרבנן עשרים ישראל ענדו אז עפרים ואנשי חמורע לא ענדו, וא"כ שפיר י"ל דתודום איש רומי דדרש מה ראו חמורע שחפרו עמון על קדושת דפירא דהר"ל למדרש ומי נסם ולא שימות נסם. וכחנ מרש"א ז"ל דלא היו שם עשרה מישראל זהו משום דס"ל כרשנא נמדרש ה"ל דנעמרו דק שלשה מכל חומה, ולא היה שם עשרה מישראל כלל (ונגמרה דילן איכא חילוק גמיעת רשנא).

ענף ד'

(י') וסודריק נשורש קיים כתב ז"ל וכו' עובדא דהאי איתחא הו' ציה פרהסיא ולע"ג דנתי נפני ישראל הוה מ"מ כיון דכולי עלמא ידעי מעשה כי האי שפיר מקרי פרהסיא דחומה צ"י בן סו"ת (ע"ד): דפריך תלמודא יהא אסתר פרהסיא הוה והי"דך לשעת קרקע עולם היתה עכ"ל, ואש"ך סימן קמ"ז סעיף ד' וכן התנ"ך סימן צ"י פסקו בן להלכך כדרי מהר"ק דהיכא דהדגנ מפורסם וידע שיתפרסם הו' כפרהסיא נפני עשרה מישראל, ולפ"י הרי לכלורה אכתי קושיות התוספות ה"ל חזקת על רש"י דעובדא דחמורע פרהסיא הוה דאפילו למד"א דלא הופרש מכל ישראל רק שלשה ולא היו שם ישראלים יותר מחמורע מ"מ כיון דהדגנ הוה הוה מתפרסם וא"כ ככל העולם דיהו אחרין דין נלמא סגדן ליה כל חומה ואפילו ופירי א"כ הוה פרהסיא גס אם לא היו שם ישראל וזלם, וא"כ לכלורה צריך למד דחמורע אליה דרש"י אינו סוגר כמהר"ק, ונה"ג ושאלות לכלורה כדלא נתייב דפליגי לגמרי על מהר"ק ה"ל ע"ן שאלות פ' ור"ה (סידן ת"כ) ונה"ג שם אות צ"י דנה"ג ושאלות הניאו ר"ה מהא דחמורע לעיקר הדין דחמורע למסור נפשו על ע"ז אפילו נזינעל ומוכח דס"ל דעובדא דחמורע הוה נזינעל ומוכח דלא ס"ל כמהר"ק, ופלא הוה דרש"י מהר"ק מהא דפריך הנמרה והא אסתר פרהסיא הוה זהו ר"ה עומה דודאי אין קושיות הנמרה על שעת לקיחת אסתר לבית המלך דהר"ל למסור נפשה דתמן תפס דהיתה לקיחתה נפני עשרה ישראל וע"כ דפירכא הנמרה הוה משום דהכל יודעין דנעלה לו והיכא דכולי עלמא ידעי מעשה כי האי שפיר מקרי פרהסיא, ואמנם י"ל דזהו הכל היכא דהדגנ מוכח מנד הדגנ והעני עמון ולא מנד אחרת העכו"ם דאסתר כיון דנשאלה נצית המלך ותהי לו לשה הכל יודעין כלה להם נכנסה לחופה וא"כ לאחירת העכו"ם וכן עובדא דמהר"ק הרי האשה נתייחדה נצית הגויה וא"כ נצית הכומרת כל היום וכל הלילה וע"ז כתב מהר"ק דהך עובדא דהאי איתחא הו' ציה פרהסיא דלע"ג דלא נפני ישראל הוה מ"מ כיון דכורע ידעי מעשה כי האי שפיר מקרי פרהסיא והיינו משום דלמעשה כו' אין לנו צריך שהעכו"ם יגדו ויפרסמו הדגנ כי המעשה עומה שנסתהה שמה תניי פירסום זה משא"כ עובדא דחמורע הנס שפיר עס כל נני האומות כשהשחתו אם נימא דלא היו שם עשרה מישראל א"כ מי יגיד לנו דנס חמורע השחתו הרי רק האומות שהיו שם יגידו זה דהותם של חמורע שם נצותה שעה אין מוכרית המעשה שהשחתו וכנן דנאמת לא השחתו וא"כ הפירסום יהיה רק מהאומות ונכח"ג לא היו פרהסיא גס לדעת מהר"ק וא"כ דנה"ג ושאלות ורש"י לא פליגי כלל על מהר"ק, ואלם היכא דלא מפרסמא מילתא נצי שיהיה לפני עשרה מישראל.

והפ"ת צ"ר סימן צ"י נסתפק אם החומר עמון בכלל עשרה וסני נטי זולתו או דע"ן עשרה זולתו וכנן דודאי נחמל שנת ליכא מקום ספק דה פרהסיא הוה דנשלמא לענין יהר ואל יעצור ים מקום לומר דלע"ג דעמו ים עשרה מ"מ לא חיינה תורה למסור נפשו רק אם יתקדש השם נפני עשרה ואם הוא יהר הרי לא יאחרו רק תשעה ולכן נע"ן עשרה נלעזו משא"כ נחמל שנת דהחומר נשאר נצחים מה נכך שאין עשרה נלעזו מכל נחמל השם נפני עשרה דלמה נוציאו מן הכלל והרי ישראל הוה וכן הספק הוה רק לענין יהר ואל יעצור עכ"ד, וכן נסתפק נצי מנ"ח מזה ר"ה, והנה לא ראו דכבר אפליג צוה קמאי דהרב מהר"ש אטובה פסק דנע"ן

המהר"ש ז"ל לא ידענא ה"דך אפ"ר דלא היה שם עשרה מישראל והא צ"כ דמניה אחרין דנתייבו כל ישראל כליה מפני שהשחתו ללם ובס' חלק (צ"ג) אחרין דחמורע נדוק טעמו פירש"י שהיו האומות יורקין נפני ישראל ים לכס אלוה כוה ואחם השחתו ללם אלתה הרבה מישראל היו שם, ודוחק למד דהשחתו ויצאו וא"כ נצו דהא הוציאו היה ששחתו כלם נצוק אחד כד שמש קל קרנא משרוקיתא ומי דכיון דחמורע לע"ג הוה מומה לכל התורה כולה וא"כ מלטרך לכל דבר שנקדשה היכא דנע"ן עשרה א"כ חמורע כשראו דכולם השחתו הרי שזו היה מומה גס להם להשחתות גס נצותו מעמד דליכא תי עשרה מישראל כשרים ע"ן שם שחמ"ק עוד צוה, ולפ"י נסתפק לן לכלורה דנמורה לחלל שנת כפרהסיא נע"ן שחלל דוקא לפני עשרה אנשים מישראל שם ח"ם מחללים חת השנת כפרהסיא נתייב דלורייחא אכל אם הוא נצוק חטרה שחללים חת השנת כפרהסיא שם מחללים נמקום ש"י דה"ר נמור הנה נמאי דטילטל הוה כמחם אינו נעשה עוד מומה לכה"ת כולה, ואמנם עיקר חידושי לא נהירא ואפ"ר קצת למה דה חלו נשיני הג"ש בין הננלי להירושלמי דנמרה דילן הג"ש דפרהסיא הוה עשרה הוה דמריין תוך תוך כתיב ונקדשתי נצוק נני ישראל וכתיב הדגנ מתוך העדה הזאת ואחיה עדה עדה ממרגלים דכתיב עד חתי לעדה הזאת יצאו יהושע וכלם, ואולם בירושלמי דברכות פ"ז ה"ג, וכן נמניה פ"ד ה"ג, ונסהדרין פ"ד איתא צוה פלגתא ו"י יוחנן גמר הג"ש דעדה עדה ממרגלים, ור' סימון גמר הג"ש דתוך תוך מקרא ויצאו נני ישראל לשבז נן תוך הנגלים ופריך ר' יוסי צר נון אם מתוך חת יליף לה סגין אינו היינו דהסם יותר מעשרה היו דהנלים טונא ששעת גס תוך תוך איכא טונא (כפ"י הפ"ת) ומסרי דהג"ש הוה נני ישראל נאמר כאן נני ישראל ונאמר להלן ויצאו נני ישראל נצוק הנגלים ונני ישראל עשרה הוה וע"ן שם בגליון הירושלמי ד"ל דר' סימון מילן נג"ש דעדה ממרגלים משום דס"ל כר"ע בירושלמי סוטה פ"ז ה"ג ה' דמרגלים כ"ד היו והוה נכון מלך, (ויש להעיר דר' יוחנן דר"ש נצולין (פ"א): האכל יאכל וס"ל דלא אחרין דגרה תורה כלש"א, ואם כן לכלורה אליה צריך למימר דמרגלים היו כ"ד ויש ליישב) וא"כ י"ל דמלך דגמר הג"ש נני ישראל מלח יוסף צריך שיהיה כפרהסיא נפני אנשים כשרים ומלך דס"ל דהג"ש הוה ממרגלים א"כ גס אנשים כמרגלים שפירו ננצותא משה ואמרו כי חוק הוה חמנו כניכול דאפילו נע"ג אינו נוזיל משם חת כליו הנה לפני אנשים כאלו היו גס כן פרהסיא, ולפ"י לדין חת קיימא כחלמודא דילן דמריין הג"ש ממרגלים א"כ עשרה חמורע לע"ג נמי פרהסיא הוה ודלא ככרז הנ"ל, ואיצרא דעיקר דנרי הרב ה"ל הן דנרי שגגה דנראה דהנן דהמסירת נפש של חמורע היה כשלא השחתו ללם נעשה שכולם השחתו ולהכי טען דהוציאו היה ששחתו כלם נצוק אחד כד יאמרו קל משרוקיתא, ולדעת לא כן הדגנ דעיקר מסירת נפשו היה א"כ לאחר שהלשינו עליהם נגרין כשדאין והמלך צוה להניח לפניו וטען עמם והם ענו ואמרו, נכונדנר לא שחמין אמתא על דה פתנס להתנות, כי הקדיה שאמנו עונדס אלו יכול להניל אותנו מן האש הכנען ומידך, ולאליהו לית אלא פלחין וללם דדבז לא נסגיד, אז נחמל המלך חיימה וצוה להסיק החמור שגגה פעמים יותר ממה שראוי להסיקו ולהשליכם לכנען האש א"כ לא היה עיקר מסירת נפשו וכיה לשון הנמרה מה ראו חמורע שחפרו עמון עקה"ש לכנען האש, כי נעשה שהשליכו לכנען האש היה המסירה נפשו וא"כ מי הגיד לנו דם לא היו עומדים נכ"כ אנשים מישראל שכו והמתו כל הזמן של התלשיות וקריחת המלך לחמורע וטענתו עמם עד סוף הדגנ ועד אשר הוסק החמור שגג פעמים יותר ממה שראוי א"כ נוציאו הדגנ צורר דהאנשים אחרי השחתותם יצאו לניחם, ונפרט לפי הנמרה דמניה דהשחתו לפנים א"כ על אפס ועל מחסם היה הדגנ נוציאו לא עמיו א"כ כלל אלא הללם, ושפיר י"ל כדנרי מהר"ש דלא היה שם עשרה מישראל כשהיה הענין של המסירה נפש דחמורע ורק א"כ כשנתדע הנס נתקנצו כולם לראות הפלא וטענתו צורר שרקן על ישראל כפירש"י ה"ל, ונר מן דין הנה נעלם מהרב הנ"ל דנרי המדרש חית הנ"ל דפליגי רנן ורשנא דעל דעת רנן ענדו ישראל אז עכ"ם דנכונדנר העמיד ללם והפריס עשרים ושלשה מכל חומה וחומה ועשרים ושלשה מכל ישראל, ועל דעת רשנא לא ענדו

ליכא הרי לאו ולא תחללו מיירי גם מחסירת נפש ליהרג ותחילת דניי ישראל דייקא קרא קאי גם ללאו דלא תחללו וק"ל ודאי דליכא לאו דאורייתא במתכא לגרנשי ופריזין ואמנם דליכא הרי נטור דליוור דלא תחללו קאי רק לפרהסיא כמו הדינא דהנה"ח, והרמב"ם נפיקא ויהי יסודית הי"ד כתב וכל מי שגמר נ' יהרג וכל יעבור ועבר ולא נהרג הר"ז תחלל את השם ואם היה נעשה מ"שארל הר"ז חילל את השם ברבים וניטל מ"ע שהיא קדושה ועבר על מצות ל"ת שהיא חילול השם וכתב הלכות נראה מדברי רבינו דנפחות מעשרה ליכא אלא לאו דלא תחללו אלא נעשה ליכא תרתי עיין ספ' וליכא גם להרמב"ם לאו דלא תחללו ליכא גם נזינעא וספיר י"ל דנמכתא לגוי עובר נלאו דאורייתא.

ויש להסתפק במחלל שנת לפני העמים נמקום שאין ישראל אם עובר על לאו דלא תחללו את שם קדשי שגורם שיאמרו העמים אין תורה לישראל מחללים כל קודש ולא אמונ גם ואולי דוקא נמכתא לגוי וכהא דר' יוחנן דהש נזינעא ליכא חילול השם דיאמרו תורת ישראל תורת להונות חיי את הנריות ולכתב ולהיות נשנע לשקר דזהו הכל בין אדם לתדירו דבר שאינו נאות וטוב להנרת האדם חשו גם נזינעאם עול גדול, וגם ידמו כי הם זכירים נזה משליח נחילול שנת נמלאכה דהו בין אדם למקום לא ידברו על תורת ד' רק יאמרו שהאיש הזה אינו שומר דתו, וכן אחת כי כנר שמענו נצוה"ר להאמות טוענים עליו כי הם ילמדו מחמתו לחלל שם שמים ולהקל בכל קודש ותקדש ננו מאמר ויעתברו נגוים וילמדו תעשייהם והאמות למודים מחמתו שלא לשומר דת, ולכן היה נראה קצת דהמחלל שנת לפני העמים הנה מלמד עון חילול שנת עובר הוא נלאו דלא תחללו והוא ככלל כל המחלל שם שמים נסתר ר"ל נזינעא כנ"ל נפרעים מחמתו כו', ויש מי שכתב דרק מיעוטא דמיעוטא מהעמים יאמרו כי הם ילמדו מחמתו לחלל קודש ולכן נמחלל שנת לפני העמים ליכא עוד עון דחילול השם וי"ע נזה.

איברא דספיקא דילן הוא רק לענין לאו דלא תחללו את שם קדשי אי ליכא נמחלל שנת לפני העמים אלא לענין הא דאמרינן דמותר לחלל שנת נפרהסיא הוי מותר לכה"ת כולה הנה הסכמת כל האחרונים הוא דהאי פרהסיא הוא נפני עשרה מ"שארל דוקא כמו נמ"ע דונקדשתי וכמ"ס נאות ח' ונסוף אות הקודם הנאמרי דברי הפ"ת דהמחלל הוא ככלל עשרה, ונאות ט' החלטנו דגם לפני מומרים הוי פרהסיא אלא לפני העמים הוי נזינעא, וחולס הדרישה ניר"ד סימן ז' אות ז' כתב דהטור סובר כח' קמא דהוספות פ"ק דחולין (י"ד) ד"ה השותף, דליכא חילוק נזה בין נזינעא לפרהסיא ולא בין פעם אחד לכמה פעמים וק"ל דמכתב נסימן ד' ואם תישב הישראל שזרוק העכו"ם דמה לע"ז כתב הרשב"א דפסולה, וכתב הנ"י שם ז"ל וטעמו משום דקשה ליה על ר"ל דאמר השותף ע"מ לזרז דמה לע"ז מותרת תיפוק ליה דאשית מותר הוא וניחא ליה דלמי ר"ל שהוא זרז דמה דמה לע"ז, אלא ר"ל שהעכו"ם זרז דמה עכ"ל, ואי ס"ד דיש חילוק בין פעם אחד לכמה פעמים לא היה יכול לדייק מיד דהא י"ל דה פעם ראשון שלו אלא לשינוי דפרהסיא נחא משום דמסתמא כל השותף לזרז דמה לאליל הגרנשי לפני כומרי הגרנשי הוא למד כן והוא פרהסיא עכ"ל, והכנה"ג נבגה הטור אות ח"י הביא דברי הדרישה הללו וכתב עליו דלטעמיה ליל דסובר דלך נחליל נעי פרהסיא אלא לפוס שיטת הפוסקים דנחליל אפילו נזינעא הוי כפרהסיא אין צורך לזה דמוכרת למד שהוא לא תישב לזרז דמה אלא שהעכו"ם זרז דמה דאם תשג הישראל הוי מותר אפילו נזינעא ועוד הא דכתב דנפני כומרי אליל הגרנשי הוי פרהסיא אין הדבר כן דנסיפ נן סו"ת אמר ר"י אין פרהסיא פחותה מעשרה נני אדם וכולהו ישראלים אם לא שנתלק בין פרהסיא להעניו על דת לפרהסיא דמותר והא מנ"ל עכ"ל, ולא ידענא מדוע לא הזכיר דזה שיטת המרדכי רפ"ק דחולין דפרהסיא אינו צריך נפני עשרה רק כל שחפיר עמנו נפני אדם ומנלה דעתו לפרוק עול זהו פרהסיא, והפלתי נסימן י"א כתב דזהו שיטת הרמב"ם נפני המנשה ולעיל נאות ד' כתבנו ד"ל דגם החוספות הכי ס"ל, וקשה להן שיהא הא נמחלל אחר דאין פרהסיא פחותה מעשרה נ"א וכולהו ישראלים ועל כרחך נ"ל דספ"ל להמרדכי דרק לענין העברה על דת הוא דנענין עשרה דוקא משום

דנמ"ע

דנענין עשרה נלעדו ונש"ת זרע אחת סימן נ"ב חולק עליו וסובר דגם האדם הוא ככלל עשרה והוא הדגרים נעיקרי הד"ט ניר"ד סימן י"ט סוף אות ח', וכן פסק היענין נסידורו נאנן נוחן פנה אי אות כ"ז ועיין דוקא סימן של"ד מפורש שם דדוקא עשרה גדולים חכרים ולא ענדים ונשים וקטנים.

(א) והסמ"ג דרש דרשה נללות ישראל כי המכתא לגוי הר"ז מחלל השם שגורם שיאמרו העכו"ם אין תורה לישראל ונאמר שארית ישראל לא יעשו עולה וגר והניח שם ע"ז הא דתנן נמכתא נאות פ"ד כל המחלל שם שמים נסתר נפרעין מחמתו נגלי כו', ונראה מדבריו דמיימי מחמתנין רחיה והוכחה לעונש הה"ש דחילול לשקר גם לגוי, חה צריך נילור, וכתב נמכתא חכמים סימן נ' דעיקר הה"ש היא דמחטית שאר נ"א שממנו ירלו וכן יעשו, וליכא אפשר דנישארל חשבו כן ולא נעכו"ם, וחולס מניט ניומא (פ"ד) דר"י דה נזינעא על לגוי מטרוריתא ענדא ליה מילתא חתשא ומעלי שנתא אחר לה נשנת מחי אחרה לו לא נריכת ושאלי מטרוריתא מחי אחרה לו אישנענע לי דלא מגלית אישנענע לה לאלהא דישארל לא מגילנא נפק דרשה נפיקא, ופריך והא אישנענע לה ומשי לאלהא דישארל לא מגילנא אלא לעמו ישראל מגילנא, ופריך והא ליכא הה"ש ומשי למגלי לה מעיקרא הרי למניט הה"ש שאסור נ"ב נפני עכו"ם, ועונש לא שמענו למד שנענש כשמחלל ש"ס נפני עכו"ם כמו שמניט עונש נמחלל השם נפני ישראל, ורק יש להוכיח זה מלשון התנא כל המחלל ש"ס נסתר ודקדוק כל המפרשים כיון דהה"ש היינו חוטא ומחטית איכא היכי משכחת הה"ש נסתר, ועוד דלשון כל המחלל ש"ס כו' מחי אחא לרנני נמלת כל, אך לאשר הה"ש הוא היפך קדושה ונקדשה"ס כתב ונקדשתי נחוד נני ישראל דפרהסיא הוא נפני עשרה מ"שארל דוקא ולי דהאי נני ישראל קאי גם אלאו דלא תחללו את שם קדשי"א כמו היכא דאמרו חז"ל דנזינעא יעבור ואל יהרג דזהו גם כשיש שם הרנה מהאמות איכא ה"ה לענין חילול השם להכי קאמר התנא כל המחלל ש"ס נסתר היינו נזינעא (דחורסו של נסתר הוא נזינעא) כלומר נפני עכו"ם נענש נ"ב ונפרעין מחמתו כו' שיאמרו אין תורה לישראל ודקדוק דברי הסמ"ג דרש הה"ש הוא נפני עכו"ם אסור ועונש גדול, לזה אמר ונתן נמכתא לניהי כל המחלל ש"ס נסתר ונזינעא היכא דאין שם אנשים מ"שארל ואפ"ה נפרעין מחמתו כו', ומזה מנולר דהה"ש נפני עכו"ם חמיר טונא עכ"ל, ולכאורה הסמ"ג ליל נזה לטעמו דס"ל דאם ניטל מ"ע דונקדשתי ולא מסר נפשו על קדושה ניטל רק העשה דונקדשתי ולא עבר על לאו דלא תחללו דהאי לאו לא קאי על מסירת נפשו ליהרג כמ"ס נאות ח' נזינעא הסמ"ג וכיה דעת הסמ"ג, וכן נראה פשטיות דברי הת"כ מחמתה שגמר ולא תחללו אומר קדש וכשהוא אומר ונקדשתי מסור עמך וקדש שני והיינו דלכאורה ממש ולא תחללו מונן דצריך לעשות להיפך ולקדש ש"ס אלא מדוהסוף הכתוב ונקדשתי מוכח דמסירת נפש ליהרג אינו ככלל דולא תחללו ולא היה מונן מצות מסירת נפש מהא דולא תחללו להכי הוצרך להוסיף סיפא דונקדשתי ולפ"ז מי יכריח לן למד דעתה דתני ונקדשתי ליהיב מסירת נפש, איכא חו הוי מצות מסירת נפש ליהרג גם ככלל לאו דלא תחללו למד דהנמטל מ"ע דונקדשתי, ניטל גם הללו ומנ"ל זה וכיכ המעשה דהת"כ הוא כדברי הסמ"ג, ואני אומר דודאי מוכח כן מדברי הסמ"ג דהא הביא נעמנו שם דברי הת"כ ומוכרת למד דמפרש כן דליכא זה יהיה סתירה לשיטתו ופלא אלא דברי ההגהות חדשות על הסמ"ג אראה דהסמ"ג הביא הת"כ והחליט דכוונת הת"כ למד דהעשה והלאו מישך שייך נהדי כדעת הרמב"ם דליכא הרי יהיה סתירה נדברי הסמ"ג (ולא לזכר לנפול יותר נזה כי אין ס' הסמ"ג כעת לפני וי"ע נגוף הספר) ונהגלות ס' היראים השלם שזכינו לאורו שכתב נסימן ח"ג ומזהו זאת אע"פ שאין זה כ"א עשה כר איכא דהאי דנכון למד טפי דהיראים כסמ"ג וכמ"ס נעמ"ס שם (והמפרש תופעות ראש נטה אחרי דברי ההגהות ד' שכל הסמ"ג והוצרך לדחוק נדברי היראים עיין שם דליל נגר איפכא) והנה לפוס שיטה זו ספיר י"ל דהללו דלא תהני את שם קדשי קאי נ"ב נמכתא לגוי דניי ישראל דסיפא דקרא קאי רק למ"ע דונקדשתי דמיידי מחסירת נפש ליהרג וליכא החס לאו דלא תחננו ר"ל משא"כ לפוס שיטת הרמב"ם וזו נזינעא מ"ע דונקדשתי ע"ר נ"ב על לאו דלא תחללו

ונעזב עכו"ם דמי כגו לענין קדושין ולא נהירא ונפריש שם סעי' כ"ב הקשה הא הטור סוגר נסיון ב' דלכ"ע מותר לחלל שנתות ועכו"ם דשחיתו פסולה ותי' דאני שחיתו דמחשבתו לעכו"ם לעברה זו והחלל שנת נתי ככופר צעקו ובעי"א עכ"ל, וי"ע, דא"כ ניהא דהוי תקרובות עכו"ם ואסור בהנאה, ואולי כוונתו לשחיתות מין וכומר דהא להטור שכתב ולא נהירא הנה גם ישראל מין וכומר קדושין קידושין וע"ז מירן דאני שחיתו דמחשבתו לעכו"ם אצל בתומר לע"ז וחלל שנת דא"כ מין א"כ אפילו למחן דס"ל דשחיתו פסולה מדאורייתא וזו רק מטעמא דמפרש חזקת ואכלת ממה שאתה זונה כו', מי שאזל נר זניח ומלמין נזה וא"כ שחיתו רק פסולה אצל אינו אסורה בהנאה לכ"ע דאין הפסול כלל משום דמחשבתו לעכו"ם ולשון הפרישה מתבאר וי"ע, ונראה דכוונתו לדברי הרמב"ם נפ"י המענה פ"ק דחולין ע"י"ש.

ולדבריו הנוטע מגדים הג"ל היה אפשר לומר דגם הגאונים שהיו העיטור דס"ל דמותר לחלל שנתות דהוי כשנז כר"ם והוי מותר לכה"ת וזו רק בעצות קרקע, היינו רק לענין שנתות ומדאורייתא הוא כמותר לכה"ת וזה נענין שיהיה מותר בעצות קרקע אצל מורסם דהם דמדרגתן הוא כמותר לכה"ת אפילו הוא מותר לחלל שנתות אלא בעצות קרקע, וליכא דלא מלמין חנר דנזרי הרשעונים לדברי הנוטע מגדים הג"ל וגם לדברי הש"ג דגם הרי"א הג"ל מ"ל דס"ל דמותר לכה"ת וכן המומר לע"ז ולחלל שנתות דהוי כמותר לכל התורה וזו הכל מדאורייתא ובשחיטה א"כ דהא כתיב וזנחת ואכלת א"כ גלי קרא דמי שהוא מלווה על הזניחה שחיתו כשירה ואע"ג דהוא מותר לכה"ת והא דפריך הגמ' לרנ עין מהנזירותא דמכס ולא כוללם לימא דשחיטה א"כ, היינו דמכל מקום היה לאסור מדרגתן ואח"כ קאמר רנ עין דמותר, ולהירא"ז הרי מוכרח לפרש כן פירכא הגמרא כמובן, ולדברי הפת"ג נסיון ב' הג"ל דנקטינן לתומרא א"כ בתומר לחלל שנתות ושחט לענין א"כ וכיפוי הדם י"ל להתמיר, וה"נ בתומר שקידש ונא אחר וקידשה לריבה גט משניהם, וה"נ גט שכתבו בזון בשנת דהוי הסופר מותר לחלל שנתות דהגט פסול מ"מ א"כ נא אחר וקידשה א"כ נריבה הימנו גט, ואיכא דמדרגתן הר"י והרמ"א אה"ע ס"י קכ"ג שכתבו דכתבו בזון נזירות וזנת הר"י גטל מדאורייתא, וישמע דא"כ נא אחר וקידשה דא"כ הימנו גט כלל וכו' וכל מקום דכתבו בש"ע שם דהגט בטל דהוי אכתי אשת איש בתורה, וא"כ ניהא דכהניח הגט הוי כולו מעשה אחת והא דהגט בטל גם להפסקים דנכנס אחד לא נעשה מותר וזו משום דנאמרה שעה שנעשה מותר נודלי קעניד לעתיה דנפשיה כמו עכו"ם וכמח"כ נישע"ק שם נניחור דברי הרמב"ם דהזכיר האי טעמא ולא משום דלאו נני כרייתת הן ע"י"ש, א"כ י"ל דמח"כ דא"כ כתב בזון נזירות וזנת הר"י גטל מדאורייתא דמשמע דא"כ נא אחר וקידשה דא"כ הימנו גט כלל, וזה הכל א"כ הגט נכתב בשנת נזירות א"כ א"כ היה מותר לחלל שנתות וכתב הגט בחול דא"כ נא"כ לפסול הגט מטעם דהוי מותר לכה"ת הנה נזה לא מירי שם בש"ע, ובפיר י"ל דנכס"ג א"כ נא אחר וקידשה דנריבה הימנו ג"כ גט וי"ע למעשה ונודלי דנכון להתמיר ולהנריבה גט.

ענה ה'

(יג) והתבאר"ש הוכיח מדברי הא"ה"ע שם דהחלל יוהכ"פ נפרהס"א הוי מותר לכה"ת כמו מחלל שנת, והאחרונים גמגמו בזה דמטעמא דרש"י דשנת הוי כעכו"ם משום דהעזב עכו"ם כופר בהקדש, והחלל שנת כופר במעשי ומעיד שקר אלא שנת הקדשה נמנעה נראית א"כ האי טעמא ש"ך רק בשנת ולא נזירות, ואפשר לומר דהוי פלוגתא דרש"י ותוספות דמתניתין דהשוחט בשנת נזירות א"כ שם שמתחייב נכפשו שחיתו כשירה פירש"י נזירות מתחייב כרת, ולכאורה פלל אלה הוצר רש"י להודיעני זה, ואמנם בשו"ת מ"מ ח"ב רל"ח שנה"א ג"ס הגאון ר"מ נאנעט נ"י מנ"א שכתב דכוונת רש"י לפרש דמ"ל דקאמר במתניתין א"כ שמתחייב נכפשו זה ק"ל ליוהכ"פ דוקא דאפשר שיהיה שוחט נזיר ומ"מ שחיתו כשירה דנאמח מותר ליוהכ"פ אינו מותר לכה"ת אלא בשנת נזיר דמתחייב נכפשו מיתה הרי הוא כנר מותר לכה"ת

דנמ"ע דונקדחי נמירין תוך תוך משא"כ נני פרהס"א דמותר כל שהוא נפרהס"א דמפקיר עמו נפלי אדם ואע"ג דלכ"ע עשרה הוי מותר נפרהס"א, וא"כ כיון דנחתין לזה דא"כ חילוק בין פרהס"א דהעברה על דת לפרהס"א דמותר הרי מחילתו או איכא למימר דאפילו אם מחלל שנת נפלי העמים הוי מותר לחלל שנתות נפרהס"א דהוי מותר לכה"ת כולה.

(יד) ובנועם מגדים (להפמ"ג) נסוף ה' נשאלת כפ"ס כתב דמחלל שנת דהוי ככופר לכה"ת א"כ לעכו"ם היינו דא"כ לו נאמנות לכל האיסורין ומדרגתן הוא כעכו"ם לכל מילי ולענין שחיטה פסול מ"מ דאין מלמין תו נזירות עכ"ל, וכן דעת משנה יד אליהו והגאון ר"מ נאנעט נספוג דחולין פ"ק דשוחט בשנת עיין משנה מהר"י אסלד חור"ד ס"י ב', והנה נודלי פשטיות הסוגיא נפ"ק דחולין (ה'). דקחני סתמא חק מן המומר לנסך את היין ולחלל שנתות נפרהס"א משמע דאין הם שנת וע"ז ועיין בתורת חיים דמסנר"א קאמר לה דכיון דליק מיתיר דמכס להנזיל את המומר לכה"ת א"כ הכי נמי כמותרין לכה"ת דמי ומחשט מכס, ולרנ"י ירוחם הנה בש"ע נזיר"ד סימן ג' סעי' ה' רישא דנזירותא דקאמר מכס להנזיל את המומר היינו כמותר לכה"ת חק מע"ז ודחולל שנת, ולפ"ס שטחו א"כ הא דלריך קרא דמכס למעט מומר לכה"ת, וקשה תיפוק ליה והא הוי זנה רשעים תועבה וכו' שהקשו התוספות שם ע"ז ד"ה אינו גט, ולהאמור א"כ ד"ל דמניח הקרבן לכפרה מלכות השמים שחיט מותר להם ולא הוי זנה רשעים וכמ"ש התל"מ נפ"ס משנה דמח"ט לא קנע התוספות הג"ל קושייתם ותיורסם על הת"ק משום דמותר לאכול חלל והניח קרבן על הדם לא נחמט מזה רשעים תועבה עיין שם, ואע"ג דקרא דמכס נעולת נדנה מירי הא מ"מ עולה מכפרת על חייב עשה ועל ל"ת הכל"ע כיומא (ל"ג). והא דקרי לה שם נזמיר דורן היינו משום אלא חייבה התורה להניח עולה ע"ה רק אם הניח מכפרת, ועשה לחוד בשנת משכחת לה אלא קידש יום השנת נזירות או בשניות נזמיר דכתיב למען יטו ועיין בשנת (ס"ט). נחמטות ד"ה דידע ונתי"ש שם, וגם נעכו"ם משכחת לה עשה לחוד כנון מ"ע דלאנז עכו"ם (עבודת האל"ה) וכן העשה דלשור ע"ה"כ וסיפא דנזירותא הג"ל כמותר לנסך ולחלל שנת מירי דמניח עולה לכפרה על שאר עזירות והנך שח"ס שקול כמו מומר לכה"ת חק מ"מ אלו ונחמט כולה מדיוקא דמכס להנזיל את המומר והוי מ"מ דלא כהנוטע מגדים וד אליהו והגאון ר"מ נאנעט וגם דעת ר"מ אשכנזי סימן ג' דהוי מותר לכה"ת מדאורייתא ולא מדרגתן.

והגאון מהר"ם הלוי פאללאק נ"י ויד"מ הניח ראייה דלא הוי רק מדרגתן דחילוקין בין פרהס"א לנינעט עכ"ל, ולפ"ס"כ לעיל דהא דנענין שיהא מותר לחלל שנת נפרהס"א דוקא וזו משום דהא דמירין מותר לחלל שנת הוי ככופר ע"ז ודעין משום דליחיק פ"י מקושל לפ"י ע"ז נפרהס"א אלא וא"כ אין לך זו אלא חידוש דומיא דמקושל דהוי נפרהס"א, וא"כ הרי אע"ג מדאורייתא הוא, נרס נקושט איכא לחלק נפרהס"א לנינעט וליחא לדברי מהר"ם, נרס נקושט קאמינא דהסוגיא דחולין הג"ל הוא הכל לענין קרבן דלגזו מל"ס הוא מ"מ א"כ לכל מילי רק מדרגתן הוא כעכו"ם וגדולה מזו כתב בש"ע פ"ק דחולין שם ג"ס הרי"א דגם ישראל המומר לכה"ת כולה אינו כעכו"ם אפילו לענין שחיטה לפי שזה מלווה הוא על כל המצות כישראל נזיר אלא שהוא פושע לפיכך א"כ היה כשר עומד ע"ג ור"הו שחט יפה נהכשר שחיתו כשירה כמנואר נקד"ר, וכן דנרי מ"מ ולא כהרמב"ם שבוש אותו כעכו"ם דשחיתו נבילה משום דאינו מלווה על השחיטה והילכך לא מהני אחרים רואין כלל דבראל מומר הרי הוא מלווה ע"ה"ש והוי בכלל חזקת ורק מדרגתן פסול ומשום א"כ לו נאמנות, וא"כ כמותר לע"ז נמי רק מדרגתן הוא כמותר לכה"ת, ועיין תוה"ב לענין מומר להכעיס ונפמ"ח נשפ"י סימן ב' סעי' כ' כתב דמותר לע"ז להרמב"ם והר"א הוי ד"ת ולהרש"א דמפרש מי שחזוה הוי דרגתן וא"כ נקטינן לתומרא ולענין א"כ וכיפוי הדם נקטינן ג"כ לתומרא, ועיין תוה"ב מ"כ נשח"ט רס"י ב' נפלותה הש"ך על הכ"מ נשח"ט הרמב"ם לענין עכו"ם שחיט עונד כר"ם אי הוי מדאורייתא או דרגתן ועיין שם סעי' כ"א ועיין נא"ה"ע סימן מ"ד נטור שכתב ד"ל דמותר לחלל שנתות נפרהס"א

לכחית וכשיטת המרדכי ה"ל דלא נבי לנפרהסיה שיהיה דוקא עשרה ואיכא לא היה ששיטתו כשירה כלל וע"כ דמוטט בשגם מיירי בשגם ואינו מתחייב נכפשו או נמוז נלי התראה שהיה שלא נפני עדים ואינו מתחייב מיתח נ"ד דנא לא הו' אכתי מומר לכה"ת ומוכח דס"ל דיוהכ"פ אינו כשנת, ואולם התוספות דהורכנו לתרץ קושית זו בלגפי אחריתא הנה מודל פירשן כרש"י מוכח קלח דס"ל דיוהכ"פ שזה לשנת נזה דהמחלל יוהכ"פ נמוז היו מומר לכה"ת ולפ"י היה מוכח דרש"י סוגר דנפסם ה"ל שגשגה מומר תיכף אותה השחיטה פסולה משום שחיטת מומר ובשנת (י"ג) המוליד אוכלין כשיעור אם נכלי חייב על האוכלין ופטור על הכלי ואם היה נר"ך לכלי חייב אף על הכלי ש"מ אוכל שני זיתי חלב נהעלם אחד חייב שתיים איך שעת הכא נמלי עסקין כגון שגג על האוכלין והויד על הכלי ופירש רש"י חייב על הכלי סקילה, ותוספות הקשו דכשאינו נאחד איך חייב חטאת על השלל שגג זו הא לא שז מידעתו הוא כיון שהויד נאחד מהן ונתי' חייב סימן כ"ח כחז' ל"שנ קושיות התוספות דהא נחולק שם (ה'): דקאמר מעט הארץ פרט למומר רש"י אומר משום ר"ש אשר לא תעשיה בשגגה ולאם השז מידעתו מניח קרנן על שגגתו אינו שז מידעתו אינו מניח קרנן על שגגתו, ופשיטת הסוגיא משמע דח"ק לא ס"ל הך דרשא דשז מידעתו וכ"כ המל"מ פ"ג משגגות והניח ר"ה מודל קאמר הנמרח להקשות לח"ק תרי קרדי ל"ל ועוד דנפי' כלל גדול (ס"ט) אמרין דר"ל סוגר עד שישגג נללו וכרת ולר' יוחנן סגי בשגגת כרת אע"פ שהויד נללו ואמר רבא טעמא דר"ל משום דכתיב אשר לא תעשיה בשגגה ולאם עד שישגג נללו וכרת שז ור' יוחנן אומר דמינעיה ליה למידרש השז מידעתו כ"ל, הרי דרשא זו דאשר לא תעשיה נמחלוקת היא שניה בין ח"ק ור"ש ור"ל ס"ל כח"ק דלא דרש כן ור"י ס"ל כר"ש ועיין שם במל"מ דהניח מחלוקת רש"י ותוספות בעירובין (ס"ט) דלרש"י נפסם אחת שחלל שנת חשינ כחומר והתוספות שם ס"ל דחומר לא ש"ך אלא נאדם הרגיל לחלל שנתות ואינו טהר כלל כר' וגם זה פסוט דאם חטא בעוורו כשר ונעשה מומר וחזר ונעשה תשובה פשיטא דחז"ל קרנן כדאמרין צונח"ס (י"ג) אחר ר"י אכל חלב והפריש קרנן ונשתמד וחזר נז האויל ונדחה ידחה הרי דוקא משום דהפרישו בעוורו מומר נזה ס"ל לר"י דאינו מניחו אפילו אחר שחזר נז אכל אם לא הפרישו כלל בעוורו מומר פשיטא דלכ"ע מניח לאחר שחזר נז כיון דנשעת החיוב היה כשר ונשעת הפרשה הוא כשר ימים שנינח"ס אינם מעלים ואינם מורידים כלל כח"ש המל"מ שם ואיכ' י"ל דכוונת רש"י דרש שעת סוגר דאחרי הך ברייתא כרנן דס"ל מעט הארץ פרט למומר והכא כשהויד נכלי ואחתי נעשה מומר נסוף על להנא אכל מה שהוילא האוכלין נכשנ כאלו עשה עד שלא נעשה מומר ואיכ' עשה תשובה על חזיר דכלי ומניח ספיר קרנן על שגגתו ומד"א שז מידעתו זה לא הו' שז מידעתו ואף לפי שיטת הרמב"ם שכתב נהי מעה"ק היה מומר לעניניה והוא מפורסם וידוע לעשויה והורגל נהי כר' איך מקבלין ממנו קרנן לאותה עניניה וכתב עיין המל"מ ח"ל וכי תימא ע"כ לא קאמר רבינו אלא אלינא דח"ק דלא דריש דרשא דאינו שז מידעתו משהיה ס"ל דחומר לא מקרי בשגגה עשיה עניניה פעם אחת אלא אליניה דר"ש לא כר' הא לימא דאיכ' כי הקשו בגמרא חולין ונהוריות מלי בניייהו הא טונא איכא בניייהו ולת"ק נבי שירגיל נאוחה עניניה, ולר"ש נפסם אחת לא קרינן ניה שז מידעתו אלא ודאי דאיך חילוק נזה בין ח"ק לר"ש ונפרט לפי שיטת הלח"מ דהרמב"ם, פסק כמד"א דשז מידעתו והרי הר"ב כחנ דדוקא הורגל איך זה סמירה דה דוקא חומן לזמן כגון אם קודם עשה עניניה אז נפסם אחת לא בקרף מומר לשיטת הרמב"ם, וכן אפילו למד"א שז מידעתו י"ל דאיך זה מופת מפעם אחת שנאמר אלו היה יודע היה נ"כ אוכל, אכל נעת מעשה גופי' כמו נבי שגג על האוכלין והויד על הכלי דנעת מעשה גופא עבר, נדלי דלמד"א שז מידעתו לאו שז מידעתו הוא אלא דכוונת רש"י ה"ל דהתרנן סגר דהנרייתא אחי' כח"ק דמעט הארץ פרט למומר ואיכ', ואין מקום לקושיות התוספות, ולדברינו דלעיל הא לימא דשיטת רש"י הוא דנפסם הראשון ששטח נמוז בשנת נעשה מומר לחלל שנתות הנה תיכף אותה השחיטה פסולה משום שחיטת מומר דהא להכי פירש רש"י דמתחייב נכפשו דחקן נמחיתין דהשוחט בשנת קלי ליוהכ"פ

והרב ר' גבריאל מרעכנין ז"ל הקשה לתה לי קרא דמן הנהמה להניח שחקנלים קרנן מפושעי ישראל דהוא מומר לדבר אחד ותפוק ליה מדכתיב קרננו ולא הגזול משמע דלי הוא גזול לדבר אחד ולא נאוחו קרנן מקבלין ואע"ג דחומר לדבר אחד הו' היינו גזל אפ"ה מקבלין ולהתוספות דנפסם אחד לא חשיב מומר ניהא אכל להרמב"ם נפי' התשנה קשה ולע"ד לק"מ דאטו ולא הגזול נמוז כתיב נאורייתא הא רק קרננו נאלי' כתיב ומשמע דנעינן שיהיה שלו ולא של אחרים ואפילו היכא דלא עבר אלאו דלא חנוול מתש וכגון גזל גרגשי דלכ"מ גריס גזילה איך אפ"ה, להרמב"ם מהיית וכדעת הרמ"א נהא"ע סימן כ"ח עיין ספרי שו"ת ניה אב קמח סימן ט"ו אות ג', ומכל מקום יהיה פסול לקרנן דהא מ"מ לאו דליה הוא ואין קרננו נעינן שיהיה שלו וכח"ש היראים הונא נדברי מנ"א סימן תרל"ז דאפילו למד"א גזל גרגשי ארי מ"מ לא מקרי לכס וה"ק קרננו, ואפילו נגזל ישראל איכא נפ"מ היכא נגזל בשוגג וגם איכא נפ"מ ביורש דקיימ"ל רשות יורש לאו כרשות לוקח דמי ואם אצוי היה גזול והניח לגניו הרי מקבלים קרננות מהננים כיון דהם נעלמם לא גזלו מידי' אלא אם אותו הקרנן היה גזול איך מקבלים משום דכתיב קרננו והא לאו דידהו הוא דנאוחו לחודיה לא קרי ועוד י"ל ל"שנ נכמה אפ"ה.

ובבא דפריך הנמרח שם ה"ל מומר ה"ד אי מומר לכה"ת היינו רישא ולי מומר לד"א קשיא מניעתא, והקשה מהרש"א נמדה"נ לפתח"כ התוספות (ד'): דחומר לעכו"ם שעונד כו"ם תמיד חמיר איכ' לוקי נכהי, ולע"ד ר"ה מזה לשיטת הפוסקים דנפרהסיה דקתני קלי רק לחלל שנת אכל נע"ז אפילו נצינעא הו' מומר לכר"ת ואיכ' איכ' לאוקי מומר דקתני שעונד כו"ם תמיד דעונד נפרהסיה גם כן ומיתור הוא ומלד זה י"ל דאפ"ה אם ניהא מלת פרהסיה דקתני קלי גם למנסך את ח"ת מ"מ כיון דקתני נספ"א דנמ מומר לנסך את ח"ת לאחד איך מקבלין ממנו קרנן איכ' מומר לעכו"ם דעונד כו"ם תמיד פשיטא ופשיטא דאיך מקבלין ממנו דהרי הוא עונד בכל העבודות, ועיין פרישה הגין נדברי הטור דנמ נע"ז נעינן נפרהסיה והיינו דמפרש מ"ש חן מע"ז וחילול שנת נפרהסיה הנה מלת נפרהסיה דנקט נסוף חזר הוא גם על עיין דנקט גריס דנרי' ולשון הטור נהא"ע סימן מ"ד דחומר לחלל שנת נפרהסיה ולעונד עכו"ם דיו כעכו"ם נמור כר', ומלשון זה דהקדים מלת נפרהסיה משמע ודאי דנעונד כו"ם סגי גם נצינעא ודלא כהפרישה, ואולי לרנחא נקט שם כן ועיין כהנ"ג נהנה הטור סימן נ' אות ח"י.

סימן תנ"י נדפסה בתחילת הספר, ואומנם לענין יוהכ"פ העיקר נזהר כדברי התנאים ואע"פ דמ"ס לא נראה כן, אומנם הרי מרמזים וטובים נראה וכל האחרונים שם משמע הכן, ובתור פסקי הש"י גררין.

ובתשובות חיים חזקוני סימן קל"ה האריך לנאר דמ"ס חז"ל דוקח וממכר בשנת אסור מדרגת זהו נאקראי ליקח דבר מחבירו דבר מאלל או שום דבר זערי ואקראי אכל הקונע מר"מ ופוחח חתום בשנת רבוכר ומשכיר הרי הוא מחלל שנת נפרה"ס, וזה מ"ר הא דכתיב נחמיה (י"ג) צמים ההם רחמי ציהודא וגו' והצרים יטרינה מניאם דג' וכל ממכר ומוכרים לפני יהודה וירושלים ואריה את חורי יהודה ואומרה להם מה הדבר הרע הזה אשר אתם עושים ומחללים את יום השבת וכר והיינו דיושנ בשנת וממכר ולקח הוא מחלל שנת גמור וכ"כ אם כותב נפקסו וממכר כדרך הסוחרים בשנת חייב בכל מיני כתב ולשון כמ"ס גרמניא פ"א משנת ה' י"ד, וכן הסכים המג"א סימן ש"מ סעיף ט' וכשמחמך הסמורה כמדתה חייב משום מחמך כמ"ס גרמניא שם ה' ז' המחמך מן העור כו' והוא שיתכוין למדת ארכו ומדת רחבו וכר, וכן כל חסיכה שיתחך חרש עץ מן העצים או חרש מחכות מן המחכות חייב משום מחמך עכ"ל, וצונו שיהי לנו שופטים ומלכות היו שוקלים על אלו וכיוצא בזה, ועיין רש"י (כ"ז) ב"ה אין פוסקין, שביא דוקח וממכר אסור ממקרא דנחמיה הכ"ל, ועין שם (ל"ג) דפירש רש"י דמ"מ אסור מן המקרא דכתיב (ישעיה נ"ח) ממלא חפץ ודבר דבר.

ענה ו'

(ש"ו) וגאונים אחרים מרנני נאלינן ואונאראן אחרו דמי שהא ואסחו מומרים לחלל שנת נחלכה דאורייתא נפרה"ס אין חלון את צניהם בשנת להש"ך וטו"ז גיור"ד סס"ו רס"ו דהש"ג על דברי הגדה"ב וס"ל דישאלית מומרת לעכו"ם שהולידה מומרת לעכו"ם אין חלון את צניהם בשנת משעמל דנדול יא לתרנות רעה והיינו מומרים לחלל שנת, והדבר קשה מלד הא עכ"פ חייב צמיה דמי פטרו ואע"פ שחטא ישראל הוא, ונס' צמיה דוד כתב דהא דנ"ד מחייבים לימול דכתיב החול לכס כל זכר, ומומר לעכו"ם לאו בכלל לכס כמו נאכול נפש צו"ט דדרשין לכס ולא לעכו"ם, והיינו מומר לעכו"ם או לחלל שנת דהוא כמומר לכה"ת וגם לאו דר שליחות הוא לחול בשנת שליחות כמ"ס המג"א סימן קפ"ט כמומר דמינו בן ברית ח"כ לא יא האז כלל עכ"ד, ולפ"ז אסור לנשל צו"ט לעורר מומר לחלל שנת ואסור להזמין גזירה שח' ירנה צמיה כיון דהיינו כעכו"ם גמור, ואומנם מש"כ הש"ד דמומר לעכו"ם אינו בכלל לכס, תמיהי הא גרייתא דפ"ק דחולין (ה') הכ"ל חמור חס ולא כוללם להוציא את המומר ח"כ משמע דהוא בכלל ישראל וכמאמר אע"פ שחטא ישראל הוא אלא מדכתיב חס דמשמע מהצדקם ולא כוללם להכי ממעטינן מומר אכל של יהיה בכלל לכס שאלמנה התורה הוא מילתא דתמיהא טובא דח"כ איך נתמעט מומר מהאי חס כיון דאיך לגמרי בכלל ישראל ולא היו בכלל שם לכס שיתמעט מדכתיב חס ולא כוללם, וסוג מלתי כדנ"י ת"ל נחש"ן (ס"ג) סימן מ"ז) דאחרי דהניא דברי העיור דשם תשובה לקמאי דהנאה לא צלות ב' כתב התשנ"ן ח"ל ומה שגורה הרב ז"ל צמור לע"י אלא צמור וכן מחלל שנת צמור קרקע דלאו ישראל מקרי אינו נראה דהא דין מקנלן מהם קרננות לאו משום דלאו ישראל מיקרו אלא גזירת הכתוב היא מדכתיב כי יקריב חס ודרשין חס ולא כוללם כדליתא צ"י הכל שומין, ואדרבה מהחם משמע דליקרו ישראל מדמעטינן להו מדכתיב חס ולא כוללם הא לאו כתב קרא אדם כי יקריב חס לא היו ממעטינן להו דכלל ישראל הן כו', ואולי נעל העיור ז"ל סוף על גרייתא דח"כ דהניא חס חס להוציא את המומרים שאינו חס, אכל גרייתא דמיינו גמורא לא משמע מינה הכי עכ"ד, ומעשה כיון דהוא פלוגתא דח"כ עם גמורא דין אי מומר או בכלל לכס ח"כ הילכתא הוא כגמורא דין ומומר לנשל צו"ט בשנת מומר לע"י ולחלל שנת ולה"ל כולה וגם כד"ד מחייבים לימול דהו מומר הגורל ממומרת לעכו"ם ולחלל שנת ולכה"ת כולה דהיינו בכלל חיונא דהחול לכס כל זכר.

ונס

ובתוספות שם ד"ה מע"ס הארץ, הקצו דמ"ר פריך מהחם נפלא הא דרנה סך פלני ודוקח לומר דפריך מד"ס עיין שם, וקשה הא דהוריות (נ') פריך מד"ס וגרלה משום דהחם פריך לר' יוחנן ובשנת (ס"ט) מפורש ד"ר סוג כר"ש כנ"ל, ועד י"ל דכוונה התוספות לדפריך מד"ס דהחם נפקא עדיפא וי"ל לפרוך ומומר לר"א לא היו מומר לכה"ת והתניא מע"ס הארץ וליפריך מחמך, וסוג רחמי דכ"ה נחמיה דהשנ"ל, ונס' לנ אר' כתב דל"י פירש"י והתוספות היה מפרש דלחמך משמע רק מומר לכה"ת ורק לר"ש אחרין דכיון דהוא מומר לחלל אחרין דמסתמל פוקר אף לכל הדימוים וגם לענין דס' לא מקרי שז מידעתו עיין שם שפארך, ואשחממיתיה לשון הגמרא דהוריות (י"א) מומר לאכול חלל ומניא קרבן על דם ח"כ צמיה מ"ס כיון דמומר לאכול חלל לנש מ"י מומר ה"י מ"ס לנש מ"הא שז מידעתו הוא, ונדול לנשא דשז מידעתו הוא דנקט הגמרא ק"ל לר"ש דר"ש קרא דאשר לא מעשינה וגו' השז מידעתו כ"י ומוכח מה דלחמך אינו מניא קרבן על דם כיון שהוא מומר לאכול חלל ולר"ש מניא, וכלא כפי הל"א, (י"ד) ורנה' גרין התנ"ש דהוא מומר לחלל יוהכ"פ לומר לחלל שנת אע"פ שהאחרונים במומו דמעמל דר"ש לחלל שנת מוכח דמחלל יוהכ"פ אינו כן כנ"ל, ואולם רחמי התנ"ש הוא דה"ע סימן קכ"ג דהוא שם יוהכ"פ לשנת הוא רחמי דוקח ועלמה ולא רחמי למי שזהר רחמי זו ואפילו לשם טעמא דהרמ"ם נעכ"ס דפסול משום דענין דנפשיה דנפשיה ומהאי טעמא נמי הוא דפסולין לישראל שכתב גט צדוק בשנת יוהכ"פ וא"כ הא י"ל דדוקח אס' כתב הגט או בשנת יוהכ"פ הוא דפסול משום דענין דנפשיה דנפשיה דנפשיה שעה דנעשה רשע י"ל דענין דנפשיה דנפשיה משא"כ אס' חילל שנת או יוהכ"פ והגט כתב נחול דהו אט נא"ס לפסול הגט מעמל דנעשה מומר בשכנר הימים הרי לכלורה אפשר לומר דמחלל יוהכ"פ אינו שזה לחלל שנת, ואולם הא לית דח"כ דיוהכ"פ אינו שזה לשנת ח"כ מ"ל לחדש זה דנס נכות גט צוה"כ חמורין דענין דנפשיה דנפשיה כמו נכות בשנת והא י"ל דרך נכות בשנת ח"כ לפסול מעמל דענין דנפשיה דנפשיה ומשום דמחלל שנת היו כעכו"ם ממש דאחרין ציה דענין דנפשיה דנפשיה משא"כ נכות צוה"כ אינו דס"ל להרמ"ם וטו"ס דיוהכ"פ שזה לשנת וא"כ הי"ג נחלל יוהכ"פ וכנת חול שזה יוהכ"פ לשנת וכ"כ ד"ל דנס התוספות הכי ס"ל כנ"ל, ואולם אס' דוקח רק נחלל יוהכ"פ אכל נחלל יו"ט נפרה"ס אינו כמומר לכה"ת לכ"ע, וכמנאר שם נה"ע דנכות גט צו"ט צדוק והעדים לא חתמו בו רק שנמסר לפניהם ליכא פסול אפילו מדרגת ורק נדלית עידי חתמה או מפסל מדרגת דמורה ר"א צמורין מחוכו שהוא פסול והיינו דלוחיה דילתא אחי למסמך אע"י חתמה ואינו פסוליס מה"ת אכל דלל חתמו הנה נסופר שכתב ליכא פסול אס' נעשה רשע כיון דלא נעשה מומר וכמ"ס שם הדין ג"ס וט"ז ופרי"ת לכו"ל עלתא נכות צו"ט היו רק ישראל רשע ולא מומר ואינו פסול לכתיבת הגט, ואולם הל"ס רחמי נא"י הגדול ח"א סס"י שס"ז שהניא צס ספר גאונים שכתבו דהמחלל שנת וימים טונים נפרה"ס אלא נאונים כמומר לע"י דמי ואסור לאכול משחמטו דמורה עכו"ם שכל הכופר נעכו"ם כו', ומחלל שנת נפרה"ס ועכו"ם כי הדדי נינהו דהניא חס ולא כוללם כו' עכ"ל, הנה מפורש דנרני דנקט גס ימים טונים ולא שנת לחוד וזה אפשר לפרש נתיי אפי' לחמורא או לקולא, לחמורא דהמחלל יו"ט לחוד נפרה"ס היו כמומר לכה"ת כולה כמו המחלל שנת נפרה"ס, ולקולא דהמחלל יו"ט לחוד אינו כמומר לכה"ת עד שיתל גס שנת, ואולם גס המחלל שנת לחוד ושומר יו"ט כמו שרואים נאנליא ואמעריקא דמפני שהם גורים וע"ה יתמה להם דיו"ט שהוא לפרקים ואינו מניי כמו שנת רק אורה צמור צא הילכך הוא קדוש נענייהם יותר מקדושת שנת שהוא מניי בכל שנוע נעשה נענייהם כחול ומחללין בו ולכן המחלל שנת ואינו מחלל יו"ט ג"כ אינו כמומר לכה"ת כולה עד שיתל שנת וגם יו"ט, ומסתמל דנפרש דברי האר"ז לחמורא דנשנת לחוד היו כמומר לכה"ת והיינו צו"ט לחוד, וזה דבר חדש, ומלתי חנר להאר"ז נזה דברי התנ"ש ח"ס צס בשנת הר"ש הונא נקרא"כ סימן קכ"ד ונפרה"ס סימן ק"י סעיף ב' דמומר לחלל יו"ט היו כמומר לכה"ת, וכ"ה צ"י דרנ"י ח"י

אין מלך זה מילתא נלי טעמא ומשיכ הרגנים להסניר הדגרים זהו כמיש נע"ז (כ"ו) דיכור דלא מינטרו קצתא לא מחללין וכעין מ"ש ביומא (פ"ה) חלל עליו שנת אחד כדי שישמור שנתות הרגה ולכן נזה שגלה הדג נרור דלא ישמור שנת ויחללו לא נחמה שנת לרחות אלנו במילה עכ"ל, והמה דגרים קלושים מאל דמניל לבנות מלגט טעם על הא דנחמה שנת לרחות גבי מילה ולחדש דין כזה דאם האננות מומרים לע"ז או מחללי שנת לא יתולו בניהם בשנת ונענשו נעשה דופן שמונת ימים יתול לכס כל זכר לדורותיהם דהאי קרא הוא לחייב ב"ד על מילה נחמה אי לא מהליה אצוה, ובסי' האשכול ה' מילה כתוב וז"ל וגשאל הגאון ישראל ששחמד ויש לו אשה ישראלית וטולג לו ממנה בן אם מותר לחולו בשנת והשיב מותר לחלו בשנת מיטע זרע אצורה ותולעת יעקב הוא, ואפשר שחמה וענז את בנו בדת ישראל ועוד שהרי אמו ישראלית ואפשר שילך אחריה ואין אלו מחזיקין אותו שיאל לת"ר, ואין בנו לאסור מילתו בשנת ואם מחזיקין אותו שאלו טמאה לידה נמול ליה בזרע ישראל לא כ"ש עכ"ל, ולע"ד ביאור הדגרים הוא דמירי דלציו המומר אינו מתקש כלל שימולו את בנו ואפשר עוד שישתול אחיכ להשיב את בנו ולהמירו וע"ז השיב הגאון דג' טעמים איכא דמותר לחולו בשנת חדא דזרע אצורה ותולעת יעקב הוא ואפשר שחמה כעת וענז את בנו אלל אמו הישראלית ועוד אפילו אם המומר ישתול וישא את הבן להמירו מ"מ אינו רחיה עוד דישראל מותר לעולם דכיון דאמו ישראלית אפשר שילך אחריה ואין אלו מחזיקין אותו שיאל לת"ר כלומר דאפילו אם אציו המומר ישיב את בנו וימירו מ"מ ילך אחר אמו ואין אלו מחזיקין אותו שיאל לתרבות רעה וטעם קל"ש' הוא דאין בנו לאסור מילתו בשנת דכל שאלו טמאה לידה נמול ליה אפילו בשפחה כ"ש בזרע ישראל ואיכא להטעם הראשון והשלישי של הגאון הרי גם בשניהם מומרים חייבין לחוש בזה כלל אחרי דמקורן של דגרים איכא עוד טעמים דלדידהו דהין כן גם בשניהם מומרים וגם י"ל דאפילו להטור זהו רק היכא דהמומר אינו מתקש שימולו אותו, ואדרבה דחיישין שירדוק אחרינו ננו לעשותו מומר כנ"ל, וגם י"ל דזהו רק היכא דהמומר משתקק ומתנוול בן העמים משא"כ היכא דמתקשים שימולו גם ואינם משתקקים ומתטמעים בן העמים, פשיטא דאפילו חיונ דאיכא חיונ למחלו ביום השמיני אפילו בשנת וכ"ש במחללי שנת אפילו בעצרת קרקע אם קראו מוהל איכא חיונ למחלו ודלא כהרגנים הג"ל, גם דלא כהט"ס שם שכתב דאפילו אם נותנין אותו לימול שחא אחר כך ימירוהו לתועבה שלהם כו', דלמה ניהוש לזה ולמה לא ניהוש דתוהים הם ומתחרטים, רק הם נעלמם אי אפשר להם לבזע עתה מפני חיונ פנה אלל רגלים אשר נגס ישאר בדת ישראל, ומה גם לטעמים האחרים של הגאון כנ"ל, ולכן מותר אי דנרור אלל אלו היה הט"ס רואה במקור הדגרים נדברי האשכול לא היה אומר כלל כמו שאתר, ומלאתי באלל אצורה בלורית סימן שליטא שכתב בשם ת' ז"א סימן כ"ט דאם האב כופר בתורת משה אפיה מילת בנו דוהה שנת עכ"ל, ואם כוונתו לאב לחוריה הוא חמור דהא אפילו אם המיר הדין כן וליע נפנים הסי'.

(י"ז) והפס"ג נתשננות סימן שכיח כתב דפשיטא ליה דמותר לחלל שנת נפרהסיא או לעכרים או מומר להכעים לד"א אם הוא חולה שיש בו סכנה אין מחללין עליו שנת, ותמיהאי דזה סותר למשיכ המתנחל הזה נספרו טעם חגדים הג"ל דהא דאמרי דמותר לחלל שנת הוי ככופר בכל התורה כולה זהו רק מדרבנן ולא מהיית, איכא פשיטא דלפי"ז בחול שיש בו סכנה מחללין עליו את השנת וגם לפתשיכ בפח"ג ביו"ד סימן ב' ספק"ס הג"ל דמותר לע"ז דשחיתו פסולה, להרשניא דמפרש חננח ואכלת מי שחטוה על הזניחה, רק מדרבנן פסולה ולא מהיית, דהא מצוה ועומד מהיית, ולכן לענין חריב וכיסוי הדם נקטינן לחומרת, איכא לענין פיי דלול"ה נספיקו להקל ואפילו באלל ספיקות איכא פשיטא דמחוייב לחלל שנת על מומר לחלל שנת נפרהסיא ולסמוך על שטת הרשניא הג"ל, ולעיל אות י"ב כתבתי ד"ל דשחיתו קולא משום דניה כתיבא חננח ואכלת, ואחנם הפח"ג נראה דאין סוגר כן ומה גם דהפ"ג בשם הרי"ף סוגר דגם המומר לכה"ת כולה אינו כעכרים שם, ואולם נר מן דין ואפילו אם ניהא כשי"ז הפוסקים דמותר לחלל שנתות דהיי מחומר

גם משיכ דמותר לאו נר שליחות הוא שיהא ניהול בתורת שליחות האב אין זה נכון מחרי טעמי חדא דאין זה דבר מוחלט דמותר לאו נר שליחות והגע בעמק דהא הרמב"ן כתב דנעל נר"ך לנחות לסופר שיכתוב לו גט משום דנענין שליחות ומעשים בכל יום נעוה"ר דמותר מנרש את אשתו וכתבין לו גט ומוכח דסנירל לן דמני משה שליח, עיין ב"ש נהא"ע סימן קכ"ב סע"ק ה' וסימן קמ"א סע"ק"ז דהש"ס סוגר דמותר הוי נר שליחות ופסול לכתוב הגט משום דליט כותב לשמו, וניהא הא דמותר מנרש את אשתו דנידו ג"כ לכתוב לשמה ואפילו קידשה ניהדותו מנרשה נמותרת, ועיין בית מליר סימן קכ"ט סע"ק ה' ופירש שם דברי החוספות דסנהדרין (ע"ג) והשיב שם על הגנת הב"ש נדברי החוספות הג"ל, ומותר בלחמ נן גרית הוא דמשנכנס נדריה מי הפקיעו כו', ועוד דגוף הדגרי אי מילה נע"י שליחות לא מוכרעא מילתא ובסי' מחנה לוי ה' נזירות סימן ז' כתב דעיקר המלצה אינו נכריהת הערלה אלל נמה שחמל הגוף מהול ונהכי ניהא מלי דקשה למד"א מילה כשירה נעכרים הא"ך אלו מהלין ע"י עכרים והא אין שליחות ולהאמור ניהא עכ"ל, וכבר קדמו בזה הרי"ש בנחמה כלל ח"י ספי י"ב ע"י"ש שכתב להדיא דלע"ד דר"י נע"י מילה לשמה מוכרע נעכרים משום דלא שייך ביה שליחות עכ"ל, ובחוספות נטין (כ"ג) ד"ה והא, כתבו דלא פסלי מילה נעכרים משום דלאו נע"י מילה ניהו דרק נמירי דנע"י שליחות מופסל מטעמא דלאו נע"י כריתות ניהו עיין שם, ועיין תשובת נשמים ראש סימן רכ"ג ומסתפק בזה.

(ט"ז) ובשאלות יענין ח"ב סימן קס"ד הרע"ש נרומ"א דר' יוסי אדרי יוסי דנמסכו ע"ז (כ"ו) אחר היכן מלינו מילה מן התורה לשמה, וניחמות (ח"ו) קאמר ר' יוסי דגר שאל ואמר מלתי בני לזין עמתי ולא טנלתי אין מטבלין אותו דחיישין שאל מל לשמה, והד"ס חיו"ד (סימן א' וסימן ש') ח"י דנישאל ערל לא נע"י מילה לשמה רק שחוכרת ערלתו והתם ניחמות נמי שכתבם תחת כפי השכינה ע"י מילה אם אינו לשם יהדות נמה יכנס תחת כפי השכינה, וזה נראה כדעת האומרים דנמילה נר"ך רק המעשה ולא יותר אלל אחי אינו מתורן מלי דקשה מפסחים (ק"י:ד) דא"ר יוסי אע"פ שטל בתורה מצוה להניח לפניו כר ומוכיח הש"ס מזה דס"ל לר' יוסי מצות נריכות כוונה, ונראה דלר' יוסי מדרבנן נע"י לשמה ולכוונת מצוה ומדוקדק הגאון נמסכת ע"ז דקאמר ר' יוסי היכן מלינו מילה מן התורה לשמה, ומדרבנן מודה דנע"י אלל היכא דליכא אחר למולו ביום החי אין לכתותה ויתול כותי, ופירש פריך הגמרא נסוכה (ח"ג) על הא דר' יוסי דאמר יו"ט הראשון של חג שחל להיות בשנת וסכה והו"א את הלולג לרה"ר פטור מפני שהו"א נרשות, ונגמרא אחר חיי"ש אלל שאל יאל נז אלל יאל נז חייב, ופריך והא מדאגניה נפק ביה והי"ט מדאורייתא יאל גם נלי כוונה, וחייב והסוגיא דנימות ודפסחים הג"ל הוא רק מדרבנן ולהכי לא מקשה מר' יוסי לרנא נר"ה (כ"ה) דהתם מיירי מדאורייתא וכדומות מהא דפריך אלל מעתה הישן בשמיני נסוכה ילקה, ואולם בש"ת נר"י ח"א סימן כ"א פ"י ילקה מדרבנן משום דל תוסף הוי לאו שנכללת ונחמק"א כתבו עוד בזה, והקפתי על לשון הגמרא נמסכת ע"ז דקאמר וכותי לא ימול ישראל מפני שחל לשם הר גרמים דנר' ר' יהודה אחר לו ר' יוסי וכי היכן מלינו מילה מן התורה לשמה כו', ודעת הרש"ם שהוצא נחמ"י פ"ק דנרכות שכתב דאפילו אם ניהא דמלתי אין נריכות כוונה מ"מ נמכוין נפירוש לדנר אחר גרע ולכרע לא יאל דליכא מלי קאמר ר' יוסי וכי היכן מלינו כר הא ר' יהודה אחר מפני שחל לשם הר גרמים איכא הוא מכין נפירוש להיפך ונכרעה לכרע לא יאל וליע.

ועוד אחינא לסתור דברי הרגנים הג"ל דמשיכ דמותר לאו נר שליחות הוא והא לא יקיים המלצה כלל תמיהאי דליכא אפי' היכא דהאב לחוריה הוא מומר לא יהיה בנו ניהול בשנת דמה לו דאמו ישראלית כיון דאציו מומר ועל האב מוטל המלצה דמילה ואינו נר שליחות והכתוב אחר החול לכס ולא לתומר, אינו דליתנייהו לדנר הרגנים מאלל הסנרל דנר' הנ"י נבזה"ג נראה נכונים מאל שכתב דאפילו בשניהם מומרים מלין בניהם בשנת מטעמא דהרי חייבים הם בכל המלצות ומשיכ הש"ך וע"ז דמדוקדק לשון הטור ואין אלו מחזיקין אותו שיאל לתרבות רעה כיון שאלו ישראלית משמע דבשניהם מומרים

כחומר לכה"ת הוא מה"ת וכח"ש הח"ס נשם הספרי דמדיקין זה
מדממכה תורה מקושש לפי ע"ז ח"ת פסק הפמ"ג הג"ל יז לדון
נ, ונשלח לר"ש נן מנסיח דמחר פ"ג מקרא דושתרו בני ישראל
את השנה לעשות את השנה אחרת תורה חלל עליו שנת אחד כדי
שישמו שנתות הרבה אי"כ שפיר י"ל דמחומר לחלל שנתות דלא ישמור
השנתות כלל אין מחללין עליו את השנה, אבל לשמור דמחר מחד
בהם ולא שימות בהם אי"כ שמירת שנתות העתידין אינו ענין להחיל
שנת ההלכה בשנה שהלכס חולה ומסוכן והתורה נותנת המצוות
שיהיה בהם ולא שיהיה בהם שום דבר מיתה אי"כ אפילו נמחר לחלל
שנת מחללין עליו שנת להחילו ועיין באוה"ח פ"י תש"א פסוק ושמרו
דכתב דלחיי עשה לא מחללין שנת משום דנענין שיתלך רק כדי
שישמור שנתות הרבה, ובמ"ה מצאנו שנת משום דנענין שיתלך רק כדי
דמחר מחד בהם, וראיתי נתי מחנה חיים ח"ב דפסל דנברי הפמ"ג
הג"ל עם הגאון ר"ת שיק וכתב כי נספרו שערי חיים האריך ולאשר
אין הם לפני לזאת אין ראוי לפסל זה.

ענה ד'

(יח) ואחרי אשר הארכנו ובייררנו מעט מדין מומר לחלל שנתות
אשון לשאלתנו אי איכא מצוה או חוב לתקן עירובין
שהיה מותר לטלטל בשנת ואחרת אחרי אשר נחזר בזה אי כי שמירת
שנת היא יסוד היהדות ועון חילול שנת נאסר טלטול והוצאה מלחמה
גרועה היא, נראה מזה מזה, היא אשר התרינו את צינור ושרש
את היכלנו ומפני חשאי זה גבשו מאלו שנתות צינור צינור ראשון כמ"ה
אז"י נפ כל כתבי (שנת ק"ט) לא חרנה ירושלים אלא בשביל שחילול
זה את השנה כ"ר, ועדיין השטן מרקד צינור כי אלהי שמו ישראל
שני שנתות כהלכתן מיד היו עאלין כמ"ה שם (ק"ח): וירושלמי
דמענין פ"ק (סוף ה"י א') אמר ר' לוי חילול היו ישראל תשמרין
שנת אחת כתיקנה מיד היה בן דוד נא מ"ט ויאמר תשה אכלוהו
היום כי שנת היום לך וגו' חד יום ואחר (ישעיה ל') בשונה ונחת
תושעו, בשונה וניח תתפרקו, והוצא מאמר ר"ל גם נמדד
ש"ר פ' כ"ה, ועיין מהר"ם במ"ה פלגי הנביל והירושלמי, ולע"ד
לית כלן פלוגתא כלל דבשנת אחת בן דוד נא, ובשני שנתות הרי
כתיב כה אמר ד' לסריסם אשר ישמרו את שנתותי וכתב בתריה
והנבחים אל הר קדש ושמחתם בנית תפלתו וגו', וזה ענין מאוחר
אחרי צינור בן דוד כמ"ה נמילה (י"ח) וכיון שנת דוד נא תפלה
שנאמר והנבחים אל הר קדש ושמחתם בנית תפלתו וכיון שנת
תפלה נחת עבודה שנאמר עלותיהם ונחיהם לרצון על מונח, ועיין
מהר"ם בחל"ה שם וא"ש, ואם לא גלה זכות שמירת שנת שני
משפט השכל הישר יכירנו לזכר דינו כי תיקון עירובין הוא מצוה
רבה, וכ"כ בשמ"ח נבילה (ט"ז): מצוה לערב עירובי חצרות ובתופי
מונחות כדי לשמור הרבים מהקלוקל וכ"ה אש הורגנו נדבר עכ"ל,
וכבר הנאמי זה נספרי ש"ת צ"ח קמא סימן ס'.

ואולם שמעתי דבר עם אשר לדעתי המה עשירי דרך התורה, שח"ס
אור לחושד וחושד לאורה, שאומרים כי זהו מצוה הנאה
בעצירה, כי צה"ר טלטול בשנת להמון וטלטול גם דברים המוקצים
בשנת, וגם זילוחה היא לקדושת שנת אש הכל מטלטלים בשנת ואפילו
צה"ר, וכמה ספרות הכרז מלכות ארם אשר יבדו להם, לזאת
הגוי להודיעם כי נתשנן הגדול (ח"ב סימן ל"ז) נשאל בה וא"ש יז
השם עזריה בתיקוני מונחות לח"ה והשיב הם וטלטול אלא הזריז זה
הר"ז משונח, ואחרונה הם תמהים נמחר על מי שאפשר לו לתקן
ואינו מתקן, כדאיתא נפ' הדר (ס"ח) ונראה מכלל (היינו מהנמחר
דפ' הדר) דדרך ת"ח הוא לתקן ומי שלטו טורפו זה הדיוטות נמורה
הוא או מינות מוקדע בו כר חכות גדול הוא למתקן עיין שם, והצינו
גם הרב הנרכ"י.

(יט) ובזה אמרתי להדריך מש"כ מהרש"א ביומא (ע'), דקמ"ה
ואי"כ כל אחד ואחד מציא ס"ת מצינו וקורא בו
כדי להראות חזונו לרבים, ופירש"י ומערב יוה"כ הניאוס, ומהרש"א
נדיה להראות חזונו כתב ומה שפירש"י ומערב יוה"כ הניאוס לא
ידענא למה דהא אף אי יז עירוב והוצאה ליוה"כ ח"ת הא אחרית

ירושלים דלתותיה נעולות היו עכ"ל, ובש"ת ח"ס חיים (סימן כ"ב)
כתב הגאון מהר"י ראפאפורט ונעלם מחט כוונת מהרש"א דמ"ה
קשיא ליה לדברי רש"י דהא הכי איתא להדיא בשנה דסוכה (מ"ג):
י"ט הראשון של חג שחל להיות בשנת מוליכין לולבין להר הנית
והמזבח כ"ר, ולמחר משכימין כ"ר, ופירש"י שם שמוליכין לולבין
מע"ש, והכי איתא להדיא ג"כ בפסחים פא"ד שחמרו להלל שבת
ולא הביא סבין מע"ש מהו כ"ר למחר כ"ר, ומה שהקשה מהרש"א
ירושלים דלתותיה נעולות נלילה היו, לק"מ דהא ח"ת כרמלית הוא
ואסור בטלטול וכדאיתא בעירובין (ק"ח) ונבין אחר ר"ת רה"ר
ומהרי"א אינו כרמלית, ופירש"י נחמיה דהא ירושלים כולה כרמלית
היא עיין שם, ולכך הוצרך לפרש שמעוה"כ"פ הניאוס והוא אלינא
דהילכתא ד"ז עירוב והוצאה ליוה"כ"פ, דהא דרפרס דומא היא עיין
יומא (ס"ג): תוספות ד"ה אחר רפרס, ועלו דברי רש"י כהלכה
ומיושנן הטיב עכ"ל, ונתחלת ההקפה חשתי לומר דהנמחר פריך
שם בסוכה אמאי טלטול נעלמה הוא ולידתי שנת ופירש"י אין זו נד
איסור אלא כמטלטל ע"ס וכיון דמה"ת הוא נמקד כל ז' למה אסורה
כ"ר, ומוכח מזה דמוקד מותר בטלטול בשביל מצוה דאורייתא אש לא
משום גזירה שחל יטלטל נידו וילך אלא נקי ללמוד ויעבירו ד"ה
צרי"ה, וקשה מזה להא דאיתא התם (מ"ג): פסם אחת חל שני
של ערבה להיות בשנת והצינו מרבינו של ערבה מע"ש והניאוס בערבה
והצירו בהם צינורין וטלטול וכבשום תחת אגנים, ופירש"י וירדעם
הם נחמשים שלא יטלטלו למחר האגנים, ולהג"ל קשה מכלל הניאוסין
שלא יטלטלו האגנים והא מותר לדמות איסור טלטול מוקדע בשביל
מצוה, וז"ל דרך אש נעידנא דנדהה האיסור טלטול מקיים המצוה
אז שרי ולא היכא דיקיים המצוה אחרי טלטול האגנים וכ"כ נתי' עה"ל
סימן ק"כ (ואינו כעת לפני) וכ"כ הרב המורה נח"ה כלל ס"ז,
והוא כמ"ה הכ"ה בפ"ה מחומ"ל בשם מהר"ם הוצא נמ"ה ס' תמ"ו
סעק"ב, והנה נדך סוגיא דיומא יז להקשות האין טלטלו כלל הס"ת
מצינא להעורה כדי שיקראו בו והא אף בקריאה חיונית מנואר בשו"ע
אור"ח סימן קל"ה דנ"י אדם התנוסס בנית האסורים אין מניאין
חללם ס"ת אפילו צרי"ה ויוה"כ"פ והרי שם קריאה חיונית ואי אפשר
להם נאופן קמ"ר וכ"ה זה שלא היה רק להראות חזונו לרבים, וכן
הק' נתי' שאל ומשיב (מה"ד ד' ח"ב סימן ב') ולע"ד י"ל דהתם בשנה
שמטלטל הס"ת בנית האסורים הרי אינו קורא אז נספר וליכא אז
שום מצוה וליכא ציון שפיר להס"ת משא"כ הכא דהמצוה היה להראות
חזונו לרבים אי"כ י"ל דגם נדרכו כשהיה מהלך להעורה הי קורא
נספר כדי להראות חזונו לרבים ג"כ נדרכו וליכא ציון להס"ת כלל
דאינו מטלטל נחמס מדי וא"ש י"ל דזהו ג"כ כוונת מהרש"א דלע"ד
דחי כרמלית ח"ת כיון דהמצוה דלהראות חזונו לרבים הוא הוה
המצוה תיכף כשהוציא מצינו והוי נעידנא ובכ"ה אחי המצוה ודחי
האיסור דרנן ולק"מ מהא דהלל דשבת ולא הביא סבין מע"ש דהתם
לא הוי נעידנא וכן נמילה בשנת באור"ח סימן רס"ו נט"ז סק"ד
ובמ"ה סימן ש"ה סעק"ה הטלטול אסור משום דהרי אז לא מקיים
המצוה ומהא דיר"ט הראשון של חג שחל להיות בשנת מוליכין לולבין
כ"ר הרי הנמחר משני דזהו משום גזירה דרנה דמא יעבירו וא"ש,
איכא דשיטת מהרש"א אינו כן דמהרש"א נענשו שם בסוכה ח"י
הקוביא הג"ל נאופן אחר דאיסור טלטול האגנים הוא משום דכל
דבר שאפשר לעשותו מאתמול אסור לעשותו בשנת ויר"ט אפילו נאסור
טלטול ורק נדרר שאי אפשר מאתמול מותר והיינו בטלטול לולב עיין
שם, ומוכח דלא ס"ל כחילוק מהר"ם הג"ל, ועיין יד אפרים שם
בסימן תמ"ו דהשליה ג"כ אינו סובר כחילוק מהר"ם וכ"כ נתי'
ח"ס חל"ה סימן פ"ג נד"י אי ח"ה דהשנת אגירה דומה שנת טלטול
מוקדע עיין שם סימן ק' נתי' שפנע בשנת נקן אי שרי לטלטל מוקדע
ולקיים עיין שם דשילוח הקן, ועיין מהרש"ם חל"ה סימן כ"ב דהוכיח
מהרמב"ם ותוספות ור"ן ומרדכי, דס"ל דלא העמידו דבריהם בשנת
דטלטול מוקדע נמקום מצוה דלולב ושופר ודלא כהרש"א נבשונה
שהוצא נמ"ה סימן תרנ"ה, ועיין שעה"מ פ"ג מיר"ט וצילור הנרי"א
באור"ח ס"ה תקפ"ו, ועיין שו"ת אלינא דחי' ח"ב נד"י לולב
ות' שאל ומשיב מהר"ת ח"ב סימן ט' ות' נטע שורק חל"ה סימן ס'
ונספרי שו"ת צ"ח תליתא נד"י כיסוי הארצות זה נבשונה לעיר
דונלן, ואלו אפילו אש כימא כדעת מהרש"ם הג"ל הרי אין כל
השנתי

דוד משוקע שם ליטון ענדי לו כמנהג. אנהתקון דכ"ג וריש גלותא היה אחד ואין שני לו ולהכי שרי נשניל כנודם ולא לכל אדם חשוב רק אם הוא חולה ג"כ ואיש הא דנני אדם החנושים דמיירי בחינם חנושים יותר משאר כל אדם ולא פני נאונם דחנישי ואיש אונם דחולה לחוד.

(כא) וכוונת מהרש"א ביומא לע"ד נפשיות נראה דקשיא ליה כיון דירושלים דלתותיה נעולות וליכא דה"ר דאורייתא אי"כ אע"פ דאכתי הוי כרמלית מ"מ הרי היה אפשר לערוב את כולה וכפירש"י שם בעירובין (ק"א) וכ"כ רש"י שם בפ"ק דעירובין (ו'): ע"פ שם, ואשתמיט מהגאון ר"י ראב"ד שפירט דברי רש"י בסוטה (מ"א) ד"ה מכלל שכתב רש"י וז"ל דכל אחד מן הגבור מניא ס"ת מנייתו לעזרה דקסבר אין עירוב והולאה ליה"כ"פ, אי נמי ירושלים דלתותיה נעולות נלילה ומערבין את כולה ע"כ"ל, וזהו קושית מהרש"א ביומא על פירש"י ולמה הוצרך רש"י לפרש דמעוה"כ"פ הניאום דלא כפשטא דלישנא אגמרא והרי כיון דירושלים דלתותיה נעולות נלילה אי"כ נודאי הוי מערבין וכפירש"י נעלמו בסוטה והא דהלל והא דלולב דהוי מוכרחין להניא מע"ש כבר עמדו בזה התוספות נפסחים (ס"ו) ד"ה תותב, וכתבו דמיירי לאחר שפירטו בזה פירטו דלא היה אפשר לערב וה"ל מיירי הא דתקן שם (ס"ו): יאמרו כח הראשונה וישנה לה בזה הניא כו', דלא היה אפשר לטלטל בשבת אצל היכא דהיה אפשר בעירוב נודאי הוי הח"מ והכהנים מור"כ את עצמם נדבר והיו מערבים.

ובירמיה' (י"ז) הנה הוכיחם ואמר, כה אחר ד' שהמרו נפשתיכם ולא תשאו משא ביום השבת והנחתם נשערי ירושלים וז' תזילו משא מנתיכם ביום השבת וכו', ופי' הרד"ק דהזכירם נהניסם והולאה דרך השערים חוץ לעיר כי צריך לא הוי היינים כי ירושלים דלתותיה נעולות ואין היינים עליה משום דה"ר ולפיכך אחר והנחתם נשערי ירושלים, לנלתי הניא משא נשערי העיר הזאת, ואמר ולנלתי זאת משא ונא נשערי ירושלים, ומה שאמר ולא תזילו משא מנתיכם ביום השבת ר"ל חוץ לעיר עכ"ל, והמפרשים פ' כפשוטו שהזכיר גם על הכרמלית שאלמה גור עירובין, וכ"כ הסמ"ג ר"ש ה' עירובין דעל גזירת שלמה הזכיר חפי הגבורה של שעברו על גזירתו נאז' לנז' האיסור של חורה, ואמנם להאמור אי"ש דברי הרד"ק דזה לא יתכן שלא יהיה נמצא אחד שיערב ע"ת ויזכה להם וירמיה נעלמו היה לו לעשות ע"ת ולא היה צריך להוכיחם שנטלטלים נאסור אי"ו דזה קאי על טלטל חוץ לעיר.

איברא דליכא עוד בזה פלוגתא דרמב"ם ורש"י דרמב"ם ס"ל פ"י המשהה שם בעירובין (ק"א) דירושלים נחשבה כרמלית לפי שהוא עיר של רבים והיו לה פתחים רבים ולא היתה מעורבת ורש"י ס"ל דכיון דהיו לה דלתות מערבין את כולה אע"פ שהיא עיר של רבים והוא פלוגתא זו נדברי התוספות י"ט שם, ועיין מג"א סימן שצ"ג סעק"ט ג"ס מהרי"ל דמסתפק ב"ט שם, ועיין שו"מ שם ונמאירי פ"ק דשבת הניא בזה פלוגתא בין גדולי הפוסקים וגדולי תלמידיהם עיין שם קודם הגרי"ת דד' רשיות ד"ה כל עיר, וז"ל כל עיר שדלתותיה נעולות נלילה אין בה חיוב דה"ר אלא כחצר שדרין בחובה הרבה בני אדם שהם אסורים זה על זה כשלא עירבו ואם עירבו מותרים כך כתובה גדולי הפוסקים ומגדולי תלמידיהם הניאו עליהם לומר שאין עירוב מועיל בה שדיה ככרמלית ונאמרו חזירות של קראוה נפירוש כרמלית ואין עירוב לכרמלית וכו' שאלמו חזירות של רבים עירובו מותרים ובכרמלית לא שנאום בן שאין תקנה לכרמלית בעירוב עכ"ל, וכנראה דזהו שיטת ר' אפרים שהוצא במאור ועיין במרדכי פ' מי שהולאהו סימן תיק ונחמ"ד סימן ע"ג כ"כ ג"ס ר' אפרים מרענענבורג, ועיין לקמן גדולי האוסקים והפלטיות שירושלים אי. היו ניתרים בעירוב העיר, ועיין תפארת ירושלים פ' יו"ד דעירובין אות נ"ז כתב דלהכי לא עירבו בירושלים משום דהרבה גדולים ונתייחסים היו בה שאסרו על השאר ולפעמים גם המלך נעלמו גדולים היה כקדושין (ס"ו) ונרכות (כ"ט) ולא רנו לנטל רשותו אל הפרושים עכ"ל, ויש לזון דהתינה לשיטת הרמב"ם והרא"ש וטובע"ב נסי' שפ"ה דפסקו כר"ג ר"פ הדר אצל לשי' הנואיר והר"ם מרענענבורג דפסקו כתיק גדולים הרי הוא כעכו"ם אי"כ הרי היה אפשר בשכירות משכירו ולקטו דמשי"כ התוספות (ע').

ס"ד"ה

השנחין שזין וטלטול ד"ה בכרמלית ומהר"י לכרמלית חמיר דהולאה עיקרו דאורייתא ואין להתיר טלטול זה נשניל מצוה וכמ"ש הט"ז סימן שצ"ט ומה גם נשניל המצוה להראות חומות לרבים קלא הי' מצוה חיובית כ"כ דתורה איסור טלטול ועיין ר"ש פ' בלעז הגזול דפליגי רש"י ותוספות אי' ואנחו מעכצ ופוסל ואפשר דגם רש"י מודה להתוספות נמצא אחרת ורק התם משום דנאחרתו כתיב נמי הדר הילכך סובר רש"י דפוסל, ועיין מנחות (ס"ד) דאומרים לו הנא שמינה לכתחילה ואשט, ונמילה קיימל דאינו חוזר בשבת על צ"ע שאין מעכבין ואע"פ דליכא בזה משום ואנחו, ואפשר דליכא דהו לפניו כחובה ושמינה והיית שמינה ואשט כחובה הוי עשה המצוה נציון ונרע טפי ועיין חידושי ח"ס שם גפ' לה"ג.

(כ) ובגוף הקושית הני"ל הא"ך טלטלו הספר תורה ומ"ש מנני אדם החנושים דאין מטלטלים ספר תורה נשנילם, הנה נחשבת שו"מ שם תירץ ולכך פירש"י דמעוה"כ"פ הניאום דאם מכין יום או יומים מקודם מותר כמנואר נשעי' ולזה הניאו מעוה"כ"פ ולא נהירא דעממא דיום או יומים מקודם דמותר זהו משום דקונע לו מקום ארון או תיבה ואי"כ נכ"ה"ג אפילו נאמרו יום נמי שרי כמ"ש הא"ר ופמ"ג דלאו דוקא קונעין מקום ה"ה מניחים כך בחניות דעיקר הבזיון הוא אם מניחים אותה ממקום אחד בשעת הקריאה ואחר הקריאה מתחילין הספר לתקומו כמ"ש נתי' אי"ו מהר"ם פאדוה וז"ל סימן פ"ת, ואי"כ לא היה צריך רש"י לפרש דדוקא מעוה"כ"פ הניאום אלא דהיה לו לפרש דמיירי דהיה שם מקום להניח שם הס"ת ולהוליא משם הס"ת בשעת קריאה ולהחזירה לשם, ולכן התי' השני שכתב שם השו"מ הוא יותר נכון דכיון דזה מכתוב הס"ת להראות חומות לרבים נעשה מוקף נאם ומהדר אי"כ למה לא יהא מותר להוליא דנשלא כשהנחתי הוא לצורך בני אדם שיקראו בו בזה אחרתן שפיר דאין כבוד להס"ת שיהא מטולטל נשניל כבוד אגשים אצל כשעושה נשניל כבוד הס"ת פשיטא דמותר וזהו מכלל ההידור מצוה, ולעד"ל עוד להוסיף בזה דהנצי' הוא אם האדם הנושא הס"ת אינו נושא נשניל עצמו אלא נשניל אדם אחר שצריך לקרות בהס"ת והאדם הוא ישב במקומו ולא זו ולא הלך אל הס"ת להניא בזה איכא ציון טובא ובכ"ה"ג מיירי מקור האי דינא דנהכ"ס היה סמוך להערה בזה הנית והיו הכנסת היה נוטל ס"ת ונותנו לראש הכנסת וראש הכנסת נותנו לסגן והסגן נותנו לכה"ג וכה"ג עומד וקורא בו ואי"כ היה הכה"ג עומד במקומו ולא זו ממנו ולהכי פריך שם בירושלמי נכל את את אחר הולכין אחר התורה והכא את אחר מוליכין את התורה אללן אלא ע"י שהן ג"א גדולים והתורה מתעלה בהן ופריך והא תמן מוליכין אורייתא בני ריש גלותא (אע"פ שאינו גדול בתורה) ומשי' אי"ר יוסי בי ר' זון תמן ע"י שזרעו של דוד משוקע שם ליטון ענדי לו כמנהג אנהתקון, וזהו מקור הדין דלמדו ממנו דנ"ה החנושים נבית האסורים אין מניחין אללם ס"ת ברה"ר ויהי"כ ואי"כ זה הכל היכא דהאדם שהיה צריך לקרות בהס"ת לא זו ממקומו ומי שנטלטל הס"ת אין צריך הוא להס"ת לקרות בו, אלא היכא דהאדם מטלטל הס"ת נשניל עצמו שהוא קורא בו אי"כ כיון דהאדם הקורא נעלמו הלך אל הס"ת להכי אע"פ דלא קרא בו במקום שהיה הס"ת וטלטל הס"ת למקום אחר ליכא משא דנזיון מיד, ומה גם דכל עיקר הקריאה היתה להראות חומות לרבים ונתינו ליכא רבים ואיש ופשוט.

ואיכא מיתקל למסקנת הדין ספ"י קל"ה דלחולה אפילו אינו אדם חשוב מותר להביא ס"ת אי"כ בני אדם החנושים נבית האסורים למה נרעו והרי גם הם אנוסים שאין יכולין ללכת אל הס"ת כמו חולה ומ"ש דשרין נאונם דחולה ולא שרינן נאונם דחנישי נבית הסוהר, ודוקא לומר דמיירי בחנושים ע"י פשיעתם ונרמחם גם מחוץ דברי זקני מהר"ם פאדוה וז"ל נחשונה שם משמע דסובר בזה ג"כ כדברי הרמ"א דכוונת הג"א לאדם חשוב שאינו חולה ואי"כ חולה אע"פ שאינו אדם חשוב, וקשה כנ"ל ואילו"ל דלא מעלינא ריש' בניי ... יומא הוינא אחרי דהעיקר כפשיטות דברי הג"א דחולה רשאי רק לאסור עשרה לתפלה אצל להניא ס"ת נצי תרתי חולה ואדם חשוב, ומאי דסיים האריז' בזה ק"ש (סימן י"ט) אם לאותם מניחים נענור כנודם לזה שאנום כש"כ שמיניחם לנתינו היינו לאדם חשוב וחולה והירושלמי דוקא כה"ג וריש גלותא שהיה מיוחס גדול דזרעו של

ענה ח'

(כב) ודברי התשנין שהנחתי בלוח י"ח שאלו דהוריו לתקן עירובין הר"ז משנה ודך ת"ח הוא לתקן כ"ו ומי שלנו נוקפו בזה הדיוטות נמורה ה"ח או מינות נזקקו צו עכ"ל. הנה זה לרך ציור טובל דשלתא מלי דשדו התשנין נהדיוטות נחל, כי כן המושא למד אותנו לדעת כי ההדיוט גם שנתמנה לרצ ומורה, ולרבים יענה הוראות נחך ביהו נאסור והיחר וכיוצא, בכל זאת רטנו אשר נמשך יהיה מעשה וירא לעשות מעשה נרבים כמו תקון עירובין מילתא דמפרסמא כי יחוש לנפשו פן תגלה חרפתו נקהל, ונודע אשמתו וגסותו והדיוטות, כי הוא ע"ה וגור וכתר הרצנות אינה הולמתו, נרם מלי דשדו התשנין נמינות לכחורה הוא דבר פלא, ואמנם האיש אשר הוא ח"ת, ויודע איך אפשר לתקן עירובין ולהסיר מכשול מעם ולא יהיה חילול דבר ד' ומצותו והוא מתרשל בזה הוא רק לאחת משתי אלה, או מזד כפירה וזה יתכן על כמה אופנים כופר לגמרי ח"ת, או שאינו מאמין כלל בקדושת השבת וסובר כדברי טורטוסרופס הרעש שאלו נסנהדרין (ס"ה:). מה יום תימים, או לכל הפחות שאינו מאמין באיסור טלטול והולאה, והן אחת דהא דחומר לחלל שבתות נפרהסיא נהולאה הוי כופר וחומר לכל התורה כולה כח"ש לעיל, זהו דוקא בעושה מעשה נגופו לפתש"כ לעיל אות ג' נרם הח"ס דלכך נעין נצנת נפרהסיא משום דהא דלמירין דשקולה שנת כעכו"ם זהו מדמיק פ' מקושא לפי ע"י ואין לך צו אלא חידושו דמקושא נפרהסיא הוא, וא"כ נחל נמי דדוקא עושה מעשה נגופו כמו מקושא וכ"כ נתי מחנה ח"ס ח"ב סימן א', ואולם זהו נמור לתיאזון ונאלו לדנו נחומר לכה"ת כולה מזד מהא שהוא מחלל שנת נפרהסיא ולא מזד לחונותו בזה נעין שיעשה מעשה דוקא, אבל אם הוא מזד שאינו מאמין הרי גם נביטול ח"ע הוא כעכו"ם כח"ש התנו"ש נסימן ב' סע"ק ח"י, והנ"ל ראהו מחש"כ הכ"ח עתש"כ רש"י חומר לערלות נענט נמלה י' וכתב עליו אם נענט ה"ל אפיקורס ח"כ ש"ח אפילו נמלות עשה ח"י עבר מחמת ניעוט אפיקורס הוא ע"י"ש, וא"כ ה"נ נמי שאינו מאמין באיסור טלטול והולאה, ואולי דאפשר לחלק דאם נענט נמלות מילה או נמנות לנולד ואחרת ח"כ י' כאן ניעוט נמלה זו לגמרי אבל אם נענט נמלות איסור טלטול והולאה הרי לא ניעט בכל המנהג נשנית שנת, וכמו שנסתפק בזה המחנה ח"ס שם לענין שנית נהמנו נצנת, ואולם כ"ז י' להסתפק אם אנהנו נאים לדנו כעכו"ם לגמרי (או ח"ת או מדרבנן כ"ל נאות י"ב) אבל להניחור נדברי התשנין, הרי אין לנו נדרכים כלל לזה אלא דלמירין דהתרשלות התיקון, זה אית דמינות אית ביה, וכיון דלנו מאמין באיסור טלטול והולאה א"ע"י דהוא פרט מן המנהג הרי כבר נמלא צו מינות, גם יתכן דהמינות דאית ביה הוא שאינו מודה בעירובין וכופר נמורה נע"פ ע"ן רמז"ס פ"א מעירובין ונדברי התוספות יו"ט ר"ש פ"ו דעירובין, ומח"ס מתרשל נתיקונם.

והנביא אחר (ויחזקאל כ"ב) כהניה חסמו תורתו ויחללו קדשי בן קודש לחול לא הנדילו וצין הטמא לטהור לא הודיעו ומצננות העליונו עיניהם ואחל נחובס, יראה כי הקנ"ה מעט מכהנים חלק ונחלה נאדך למען לא יעטרבו לעבוד ולגיע נפרנסתם ויהיו טרודים נמנויותיהם ולכן נזה ד' לקהל עדת ישראל להתיקם נכבדו ולפרנסם נחרמות ומעשרות נכדי שיהיה לנם פנוי לתורה ולתעודה ויורו יודיעו משפט כח"ש כי שפתי כהן ישמרו דעת ותורה ינקשו מפיהו, והנה הם לא עשו כן והרי זה חסם שחמסו ונאלו את התורה כי נפרנסתיהם ונרכיהם לקחו מישראל צעד התורה, והם לא הודיעו משפטי דבית התורה, הלא רק עליהם היה לחק אשיות ומפוסד התורה כי ממנה נפרנסתם נמלא חיה כהניה חסמו תורתו, ואחר ויחללו קדשי וגר, הענין הוא כי ישנו מעלה וכשרון, וישנו מוס וחסרון, והם אינם נדר והסוכו, כי המעלה והכשרון הוא יתרון לאדם, ונהעדר המעלה והכשרון אינו עוד נעלי מוס וחסרון, וכן נהעדר המוס והכשרון אינו עוד נעל מעלה וכשרון, והנה הקודש הוא נגד מעלה ויתרון והטמא הוא נגד חסרון ומוס והחול הטהור הוא האמצעי שאינו נעל מעלה ואינו נעל מוס וחסרון, ולכן אמר כי הכהנים חללו קדשי וצין קודש לחול לא הנדילו כי לא נתנו יתרון למעלה הקודש על

סדרה יורה מהו שינטל להסתפק אם נישאל מהני שכירו ולקטו ונחוספות (ע"י) דיה ומוריס, פשיטא לכו דלא מהני נישאל ונרש"ש פי' דהר סימן י"ב איכא פלוגתא חי מהני שכירות כלל נישאל והנאל נצ"ע סימן ש"פ סע"י ג' אבל זהו הכל נישאל כשר אבל נצדוקי אם נחל דהוא כעכו"ם הרי נחילת נמי מהני ביה שכירו ולקטו וה"נ בכל ישראל חומר לחלל שבתות וכח"ש נמי תק"ו והאיך יתכן דהיו כל שכירי ולקטיו של המלך כולם נדוקים ולא רצו גם אחד מהם לנטל וגם לא להשכיר אלא נפחות מש"פ, ע"ן נח"ש שם נסימן ש"פ ונקרנ נחנאל שם נרש"ש ולכן מחוורתא דרך לאחר שנפרט נה פרנ"ה לא היו מערנין נירושלים, וע"ן תשובה מלהנה ח"א נישנו הסתירה נרש"י מיומא לטובה ולינו כעת לפי נחשונה מהלכה ח"ב סימן רמ"ד כתב נרם ח"א דביהכ"פ לחור סני נתי' אין עירוב והולאה ליוהכ"פ ונשנ"ל יוהכ"פ שחל נצנת הולך רש"י לומר ח"י דלחיותיה נעולות ומערנין את כולה ולאחר שנפרט נה פרנ"ה ויהכ"פ נצנה הוכר רש"י לפרש דמיוהכ"פ הנניאום וכ"כ נישוע"ק סימן שס"ט, ואולם מש"כ שם דמהאי פירושא דא"י דלחיותיה נעולות ומערנין מוכח דס"ל לרש"י דפחות פחות מד"ל אין חטלטלין נכרמלית י' לדחות דזהו משום דלחתי איכא איסור הולאה מהנית כח"ש הט"ז ואולי כוונתו דזה היה אפשר ע"י שנים זה עוקר וזה מניח ונחמ"א הארכנו.

(כב) ובתשובת ח"ס חל"ה סימן נ"ט נשאל בזה מרנ אחד ננרר לו נרליות מדברי ח"ל שראוי ונכון לכל קהל עדת ישראל בכל מקומות ומשנותיהם לתקן נצוה"פ או שארי חיקונים כדי שלא יבטלו רוב המון עם נהולאה מרשות והשיב דבר זה אינו לרך לפנים ולרואיה והוא מן השכל ומן המנהג להדיח נדברי ח"ל השכל יחייב נאשר יודע שחמיר יוס ש"ק נעשות כל הפך הוא אללני נמנות הראשיות ומי שאינו משמר שנת כלכתו הרי הוא ככופר וחומר בכל התורה כולה כמנהג נעירובין (ס"ט). ואיכור הולאה מרה"ר לרה"י או נהיפך הוא אחד מאותן המלכות שהעובר עליהן הוא חומר לכה"ת כולה, זה מנהג שם נעירובין דההוא נברא כ"י (ע"ן לעיל אות ר') וכל כך חומר הדבר עד שאפילו נאונם דליקה ח"י לא התירו להלל לאחר שאינה מעורבת, ע"ן אור"ח סימן א"י סע"ק יו"ד ונח"א שם סע"ק י"ד וי"ל דנשאל כדרך מלגוש אפילו מלגוש אסור וכו', וכן שם, ואנו נחזין על הקטנים שלא להרגילם נחילולי שנת כמנהג נצ"ע סימן שח"ב סע"ק ג', וכן אסור להרגילם נחילול שנת ומועד אפילו נדברים שם משום שנת, ומנהג שם דמירי נקטן שלא הגיע לחינוך שהוא כנן ד' והי' שנים אבל כשהוא נן שש שכר הגיע לחינוך כח"ש שם סימן ח"ד ונח"א שם סע"ק הרי הוא מחוייב נחינוך ופשיטא דאסור וא"כ כל נד דעת ישפט נשכלו שח"א נשום אופן לקהל ישראל לשמור את כל נני נישם הקטנים כאלו וגם לא נשותיהם חלושי דעת לשמרם בכל יום השנת ודוחק יסנלו הגדולים הנזורים ונפרט נענין תפלה נביהכ"ס ניוס שנת קודש נהנאל הסיפורים להחפול מחוסם וטליתים וכוונתה עט"ז סימן שח"י סע"ק ח"כ השכל הפשוט הוא נוצר שראוי ומחוייב לתקן התורות והמנהגות נעירובין המתיר טלטול על כן מצינו לח"ל נביה (ט"ז:). דההוא מרבנן שהיה אסור לערנ עירובי חלירות ניו"ט שחל להיות נע"ש ואחרו עליו שאוראחו לקהלולא ופרין הש"ס מלי קהלולא הרי המתיר ומתיר ביון דמקלקל ביה רבים היינו קהלולא ופירש"י דמקלקלי ביה רבים שזוכים ומטלטלים נלי עירוב היינו קהלולא ח"ס היה חומר לערנ אחרת והוא אסור עכ"ל, ח"כ ק"י השתא ומה החס אינו אלא לשנת אחת ונקל יכולים להזהר נטלטול שנת ח' ומה גם דהמורה ההוא עשה כן משום חומרת יו"ט שלא לערנ נע"ש שהוא יו"ט קרי ליה קהלולא מכ"ש שאין להחפול מלתקן המנהגות לשמור העם מקהלולי שבתות כל השנה כולן והדבר מוטל על הרב והח"ח שנעיר לתקן המנהגות ואם לאו מכשול וקולר העם על טארו כדלמירין נעירובין (ס"ח). ח"ל נביה לאצי מנהג דאית ביה חרי נברי נרנ"י כרנן לא ליהוי ביה לא עירוב ולא ליתוף והולך אצי שם להחלל על המכשלה שחמת ידו ע"ן שם עכ"ד הח"ס, והנה לא ראה דברי השט"ח נביה ודברי התשנין הכ"ל, ואמנם נוף הסוגיות נביה דפי' דהר הרנ"ש נהם מעמנו ודבריו ערבים ונעמים כסף ננחר לשון נד"ק.

המפולשים צין הכותים בצורת פתח ואתה חסרת אותו לקהל פרייזש
וכתבת לי רליוותך ולמי הודעתך שאין נהם ממש והזהרתך שחתור
נך ותאמר לקהל שיתקנו מנואותיהם כאשר הורגלו ע"פ גדוליהם
וכן הוגד לי שאתה עומד במדרך ואתה מכשיל את הרבים בחילול
שנת לכן אני נחר עליך אשר שיתקן כך כתב זה נעדים שחתקו
המנואות המפולשין לרה"ר של כותים בצורת פתח תוך גנדיס אחר
שחראה כתב זה, ואם לא חתקו המנואות כאשר כתבת לך אני
מנדה אותך, ואם היית ציני הסנהדרין היו ממיתין אותך כי אתה
נא לעקור תלמוד סדר רב אשי ולחלוק על כל הגדולים שהיו עד היום
הוא אותם שמתו ז"ל ואת אשר המה חיים עד הנה, לכן חזר נך
ואל תטוש תורת משה רבינו ע"ה, נאום אשר נהר"י ז"ל, ואחר
כך כתב עוד להחכם ר' יעקב ס"ט נ"ר יתקן ט"ע ח"ל הכתב ששלחתי
לחזקו חסר מוח ואתה ואחר נחתו לו ואם לא יחזרו נז אני מתרה אותך
ואת כל הקהל שינהגו נז ידויו נאחזו המשובע יעקב נ"ר משה
וירחיקוהו וינדילוהו מעדת ישראל כי דבר זה נרדף חילוק שלא יבא
כל שטח חסר דעת לנטל תורת משה רבינו ע"ה, ואם יעמוד נמרדו
ולא יתנוג דין מנודה נעלמו אני נזרד עליו נמנעו אדוניו המלך י"ה
שיתן אלף זה למושל העיר, ואני נזרד עליך ר"י שחתקו כתב זה
למושל העיר שינהג ממנו קנס המכר ואם כל זה לא יועיל נזרד
עליך שחדיעני הכל, ומנודה לנדותו בכל הקהלות שפרד, וגם ידויו
איתו למות נדין זקן מתרח כי אתו חייבים למסור נפשותיו על תורת
האלהים ולנער עושה הרעה מקרבניו כו'.

והנה רואים אהבתו נדרים גוראים ומנהלים יולאים נלגת אש מפי
קדוש ר' מרן הראש ז"ל ומי יתן וגודע שיטת הר' יעקב
נ"ר משה טעמו ונימוקו והלא נטח נם הוא לא היה קטיל קני נאמא.
וגראה לי נרור נילור הענין עפ"ש"כ נתי מהר"ח אר"י סימן פ"א
לפקפק דמנואות המפולשין לרה"ר של כותים לא יתחלק נגוה"פ
דמה כה יס לו לסלקם על כרחך ונאמא מוציא מרשות המיוחדת לי
לרשות אחרים והא דלוג"פ מחיר מד' רוחות זהו דוקא ננקעה שאין
אחרים אופרים עליו או נחזר שרונה פתחים וחלונות שאינה שרונה
נכך כפרונה למקום האסור לה אלא חזי חזר חזר או חזי מנוי אחד
ליך יתח נותר נכך ונמה נסתלקו בני המנוי או החזר מחלן ואפילו אם
תרצה לומר נההוא דעשה לחי לחזי מנוי יס לו חזי מנוי שאם עשה צורת
הפתח אפי' אם דיוורן חוזה לס לא חסר על הפנימיים זהו לפי שהציגונים
אין להם שום תשמיש נגד חזר הפנימיים וכו', ועוד דכמו דאין עירוב
ונטול רשות מועיל נמקום כותי הי"י אין לוג"פ מועיל כדי שלא
מתחזר או מהמנוי שהכותי דר נז ולא ילמד ממעשיו, ועיין שם נתי
ר"ח אר"י נמנעא שם תשובה להרא"ח ז"ל שלא הונאה כלל נסי
תשובת הראש דהשי' לוג"פ חסון כמחלה המפסקת, ומה שדורסין
זה אלא זה דרך לוג"פ, היו כשתי חזירות ופתח צניקין, והא דעשה
לחי לחזי מנוי דמהני אינו תשום דאין להציגונים תשמיש על הפנימיים
ואפילו נמנוי מפולש מיירי דלא שייך ציה חיצונים ופנימיים דאין חילוק
תשמיש בכל המנוי וכן כל מנואות המפולשין לרה"ר יס לנני רה"ר
דריסה עליהם דהא חס נקשו להעמיד להם דלתות נני רה"ר מעכבין
ואפ"ה אינם אופרים עליהם, ומאי דקאמר דכמו דאין עירוב ונטיול
רשות מועיל נמקום כותי הי"י גני לוג"פ נראה דלא פליגי נבנן

נמחיות דכי היכי דמחלה מועלת הי"י צורת הפתח עיין ס.
ובשמיני לעממי הייתי אומר דפלוגתא זו תליא נפלוגתא הראשונים
ז"ל אי לוג"פ הוא מחלה נמורה דמהני לענין דלוריתא
או דמהני רק להחיר ליסור דרבנן כמו כרמלית או פרצה יותר מעשר
דמן התורה הוא מחלה משריה נמי מהני לוג"פ עיין פמ"ג סימן
שס"ג דמתפק נזה, ועיין עירובין (ר"א) בתוספות ד"ה איליתא,
שיטת הריב"ז, וכן הסכים הריטב"א, ועיין שם שיטת ר"ת, וכ"ה
דעת רה"ג והרי"ף כמ"ש לקמן נסיון יר"ד, ומעתה הראש נבשונה
הכ"ל ח"ל לטעמו שם נר"ש סימן י"ג דס"ל לוג"פ הוא מחלה
נמורה מן התורה ואפילו נרה"ר אם עשה לוג"פ נכל ד' רוחות מהר
והא דפסי נירלות זהו כתי' ר"י שם בתוספות לפי שלא היה מתקיים
ע"י לוג"פ או תשום דמדרבנן ליכא לחלק בין היכא דליכא דיוורין
כמו חזר ומנוי לנקעה עיין שם, וטו"ש עיין שם ס"ג סעיף יר"ד,
ובשיטת ר"ח אר"י הוא דלוג"פ אינו מחלה נמורה לענין דלוריתא
ולהכי ח"ל דאינה מועלת רק ננקעה דהוי כרמלית או נחזר שרונה
פתחים

על החול, ואחרי כן השמיטו עוד כי גם צין הטמא לטהור לא הודיעו
כי לא אחרו גם על מה ומי שהוא טמא גישנו נז מוס ומסרון ומשחת
הוא מכל, אכן השו' קטן כגדול כמ"ש ח"ל, ואחרי כן השמיטו
עוד ביותר כי גם ומשחתיו העלימו עיניהם אשר זהו יסוד היהדות
והמתלל שנת כופר נכחית גם מזה העלימו עיניהם מלהזהיר את העם,
זהו אות כי "ואתל נחוכס" היינו נקרב לנ כהנים, אע"פ כי למראה
עינים יאשו מסוה של יראת שמים על פניהם אלא נחוכס ונקרב לגם
הגני חול, והם לא יאמינו נז וכדברי התשנ"ץ.

והחפכה השנית אשר יתכן שליט חושש לתקן עירובין ולהסיר מכשול
מנע הוא לא מנר כפירה ומיטת רק נהיפך מנר יראת
שמים דלית ציה שאומר כי זיליתא הוא לקדושת שנת אס הכל
מטלטלים נפרהסיא אפילו נחית, והנה נסולת למנחה (מהנאון)
נצל מנח"י) כתב נסם תורת האש דמי שרונה להחמיר לנחור אצור
נדרר שלא מניטו שהחמירו אמוראי כנון מה שנתנטל נשאים או צרלי
שני היו כמו מיטות ואל שצרו נהפסדו ודלא כמ"ש אר"ה כלל ימי
נכסופו עכ"ל, ואני אומר דכן הוא נתוספתא נתרומות פ"ז ר"א
המסנני את היין ואת החומץ המנרך על החמה הר"י דרך מיטת
ונתי מהרש"ם חזיר"ד ס"י ק"נ כתב לפי שחתמו של הקציה הוא
אמת נרדף לקיים האמת נמה שהוא אפילו לקולא ונמרדכי פי כל
הנזר סימן תרפ"ז לענין שלא לאכול נזר נהמה אחרי נגינה כתב
מהר"ם דהיה נראה נענינו כמו מיטות כו', ומהרש"ל נתשובה סימן
נ"ד כתב נהא דפליגי רש"י ור"ת אס אחר התענית שרי נכנסו
וקיימל כר"ת דשרי דהחמירו כרש"י נגד מה שנפסק נש"ס נקרא
חוטא שנענר נעמו נכדי וכו' נר' טרפון קרא והטה ונסתכן מפני
הלסטים אחרו לו כדלי היית לחונ נענמך שצרת על דברי ציה,
ועיין ט"ז סימן תקנ"א סק"י כתב לדחות נדרי רש"ל דנהא דק"ש
הנה נציה לא נכון להטות דהוי זיליתא ונקורא מעומד היו טפי
דרך נכוד וקשה עליו מהא דסימן ס"ג סעיף נ' דנם נק"ש של
שחרית מי שרונה להחמיר ולעמוד כשהוא יושב נקרא ענ"יין, ואילו
נדימ שם כתב נסם הנמ"י דמיוש עדיף טפי, ופי' נהנה מהר"ח
דמסקין ס"פ ג' שאלכו נדהמ"י מיושב דוקא דיכול לכיון טפי כשהוא
מיושב וכן נני ק"ש, לכן אס נא להחמיר כנ"ש מיקל הוא ונקרא
ענ"יין, ועיין תשובת רמ"א סימן נ"א סוגר נ"כ כט"ז זהו דוקא
היכא דליכא נד קולא, ועיין תוספות רעק"א נמשניות פ"א נדרכות
ונחנס טען על הרמ"א מק"ש דשחרית כנ"ל, ונסי' נ"ד ניר"ד סימן
נ"ה אות יר"ד הניא מירושלמי פ"ד דשביעית סוף הי"ג נהא דלנ"ש
אולכין שלא נטונה ולנ"ה נטונה ואלא נטונה ור"ט עשה כנ"ש ונסתכן
ומייתי שם גם מהא דנ"ש נק"ש וקאמר דנהי דרתי ענר ר"ט כנ"ש
ונסתכן מירושלמי דלא כט"ז ורמ"א נתי הג"ל ולחומר הנושא יתכן
דלפוס נירסתינו נירושלמי ס"פ ג' שאלכו אכל יושב מיס ומנרך דלא
נמנעא דילן עיין מפרשים שם שהניחו, ולהנדרסא שלפנינו מוכה
דס"ל דלא אחרין יושב מכיון טפי, ונירושלמי שם פ"ק נדרכות הי"ג
מניא העונות דרנ"ש ורי ישמעאל נק"ש של שחרית (ולא נענ"ית)
ומוכה דנם נק"ש של שחרית אינו נכון לעמוד ואע"ג דלהירושלמי
לא אחרין וכשהוא יושב מכיון טפי, ולכן הירושלמי לטעמו ח"ל
והשנה ק"ש לשביעית, אלא לפוס תלמודא דילן דקיימל יושב מכיון
טפי, ונמנעא דילן לא החזר כלל עונד דר"ט נשביעית ושפיר י"ל
דקיימל כרמ"א וט"ז, ועוד י"ל דנק"ש הא מניטו דהסכינו נבנן
ואחרו לו כדלי היית לחונ נענמך שצרת על דברי ציה והסכמה זו
לא מניטו נני שביעית להכי ס"ל לרמ"א וט"ז דהסכמת נבנן כדלי
היית לחונ נענמך זהו דוקא היכא דליכא נד קולא וא"ש, ונ"ש
פ"ז נדיק סימן ח"א מי שחמיר נפני נדר שחומר ואליכא לחיות
ליהורא מנדין אותו כו', הנהא שם ננה"ט, ואיך שיהיה י"ל דשיטת
התשנ"ץ שכתב דמי שלנו טרופ ואינו מתקן עירובין אס הוא אינו
הדיט אחרין דמיטת נזקה נז הוא כדברי תורת האש, והמרדכי
נשם מהר"ם ומהרש"ל נתשובה דהחמירו נגד פסק התלמוד הוא כמו
מיטת, ועיין ר"ה פי כירה נפסק דהטמנה שכתב נ"כ כה"ג.

(כד) ובתשובת הראש כלל כ"ה הניא מה שכתב לאחד שהחמיר
נעין עירוב, ח"ל אתה ר' יעקב נר משה נכר
כתבתי לך על ענין העירוב שנהגו בכל נליות ישראל להתיר תנאותיהם

נמסרו ולהראות לו דרכי טוה כי צלמו יהיה לי שלום, ועתה כהיום אשר הכך רב ישראל מנהיג ומורה לעשות כתורה, והמה נותנים לתמן ומייד, ולמה הכך רואה איך ישימו נפשם בלון מנין דולוי הרנה עונדים מכה טעות ולמה הכך, רואה כשלונם והשחתת נפשם בלי דעת תומר האיסור ולא תניי להם דבר, ועוד נהיפך תעשה כי לעיניהם ופניהם תאמר כי אנשים כנים וישרים המה יראים ושלמים כולם אהבים כולם גרורים ושלל פניהם תאמר עליהם הלעיטוהו לרשע וימות והלא הנביא צוהם למשפט לפני כם משפטו יתני צעולם העליון כשהיו נתנעים על עון חילול שבת באיסור טטלול והולאה יענו ויאמרו הואיל והיו יתני רגנן ולא מחו בן שבע מיניה דניחא להו והטלטל בשבת הוא כנו מה שמורה נפסח דלין חטא ועון למי שלא יקנה מה שמורה משעת הקצרה ומסיד יקרא לווי שקונה ומאחר אחר זה, כן זכירות הטלטל בשבת הוא רק לאיש הסיד המתחסד עם קונו ועשה לפנים משמו"ד ולו נטח קונו העם על גאר נפש "היפה" כמון יהיה תלוי ולמה את עונם תשא, כי הכך מחטא את הרנים ואשמת העם עליך ועל ראשך יהיו, ולאשר הרנ היפה היה כהן קרואי על הרנ הי"ל כהניה מחמו תורתי כר ומשנתותי העליוני עיניהם וחלל נחובם, כי נפנייתם רגנים כאלו הם כופרים בכל דבר הקדוש, וכן לא יאמינו.

ענה ט'

(כו) ובעיקרא דהלעיטוהו לרשע וימות, הנה מקורו רפ"ה דמע"ש דתן כרם רנני מליים אותו נקוזות של אדמה, ושל ערלה נחרסית וכן קנרות נסיד, ומחמה וסופד, אחר רשנ"ג דר"א נשניעית, וכל נשאר שני שנוע הלעיטוהו לרשע וימות, והלענועין מניחין את המעות ואומר כל הנלקט מזה יהא מחולל על מעות הללו, והנה להתוספות נ"ק (ס"ט) ד"ה והלענועין, קאי האי דלענועין נשאר שני שנוע דנשניעית כיון שהיו זוכים מן ההפקד לא היו יכולין לחלל וא"כ לפוס מאי דקאמר שם הנמרה וכי תימא מאן חנא לנעוין רשנ"ג מוכח דגם לרשנ"ג דס"ל דנשאר שני שנוע אחרין הלעיטוהו לרשע וימות מ"מ הלענועין היו עושין תקנה להם שלא יכסלו באיסור ומנואר דהרנ היפה הי"ל לאו מרת גניעות אית ציה והלענועין לא היו עושין כן, וחולס הרמנים נפ"ט מהי מע"ש היו פסוק כרשנ"ג וכתנ דהלענועין היו מניחין את המעות בשבת שמה וכל המענה דכרם רנני העתיק שם דמירי בשבת השמטה שיד הכל שזה צו דריק לניינו, והיינו משום דכיון דנהירא קא אכלי הילכך דריק לעשות תקנה לכסרים שלא יכסלו באיסור אכל לרשיעי דקא אכלי צנוז לא ענדי רגנן תקנתא כלל, ומינו סנרז זו נכמה דוכתי, ועיין פ"ק דמ"מ (וי"ד) נהא ד"י אמות קונות לו בכל מקום דהקדו התוספות מ"י אלו נערות (ל"א): דאמר גני גונג כים בשבת היה מנדר ויולא פטור דאיסור שבת ואיסור גניבה בלון כאחד וקאמר אי דאפקיה לרה"ר איסור שבת איכא איסור גניבה ליכא ואמאי הא ד"א קונות לו ומי דנגיבה לא תקנו רגנן דקיי אלא נמליה דלא ייתי לאננוי ונגט משום עינוגא כו', והקשה סיון ר"נ כתנ דמרש"י גיטין (ע"ז): דנט נקנה אגב קרקע משמע דאגב הוא דאורייתא ודחה ד"ל וכל דמקדא אדעתא דרגנן מקדא.

ונשאלתי מכבוד הרנ הגי' ר' יעקב גארן מסופהפארט הא ודאי נראה דשיטת רש"י דאגב הוא דאורייתא דהא נ"ק (ק"י) צנוז פרה רנוה עם השדה פירש"י דהי' מטעם אגב וליכא למימר דהוא מדרבנן דהא צנוזן לא תקנו רגנן כח"ס התוספות הי"ל לענין ד' אמות והשנתי ד"ל דגם להתוספות אין זה כללל לכל הקנינים שחקנו רגנן רק דוקא גני קנין ד' אמות דאית קנין גמור, וזירושלמי פ"ה פ' סנר ר' יוחנן דאפילו נמחנה אינו קונה ד"א, והקשה צעמו סנר נספרו אנני מילואים נה"ע סיון ל' דלא תקנו כלל שיקנה הד"א שיהיה שלו משם רק שיקנה נהם הספן אכל גוף הד"א גם נשעת קניינו אינם שלו כלל עיין שם, ולכן צה איכא סנרז שפיר לומר דגני נגז דהוא מילתא דאיסורא לא תקנו רגנן כלל קנין ד' אמות כיון דנבחת ד"א אינו קנין גמור רק שחקנו נכדי דלא ייתי לאננוי או משום עינוגא ולא נמילתא דאיסורא אכל נקנין גמור כמו קנין אגב אפילו להתוספות נ"ק (י"ג) דהוא דרבנן מ"מ כיון דמילתא תקנו זה לקנין גמור איכא מחילה היו זה קנין גם נמילתא דאיסורא, ור"איה נרורה ליה הוא מדברי הש"ט פ' הזהב (מ"ז).

פתחים וחלונות, אכל אינו מהני להיות מחילה המפקחת נמנוחות המפושלן לרה"ר של כותים, ויש להגדם נזה.

ואיך שיהיה הרי ר' יעקב נ"ר משה דאמר לקהל פרידס לתקן מנוחותיהן המפושלן לרה"ר של כותים נזה"פ, הנה מלאנו לו חנר העומד בשיטתו הוא מהר"ח, ואפשר דגם ר"ה ורנ האי גלון ז"ל ועוד מהרש"אונים דס"ל דנזה"פ אינה מחילה גמורה מה"מ יעמדו לימינו, ואולם לאשר ר' יעקב נ"ר משה עמד על דעתו ואמר למעשה לקהל פרידס הנה הר"א ז"ל שפך עליו כה חני זעמו נדהו ודנו כזקן מחרה ולא הניחו להחמיר במקום שיש מכשול לרנים נחילול שבת דנכח"ג לכר"ע אסור להחמיר דהוי כמו נק"ש לרמ"א וט"ז וכ"ש היכא דאומר דהדין הוא כן דאפילו במקום דליכא מכשול אסור כנו"ש הט"ז שם נסיון תקניא וא"כ מנואר מזה דכ"ש וכ"ש הוא דלין לנו להחמיר מ"י שלא לתקן עירובין מזל ירלת שמים נסנרות נדויות וכחצות לומר דזה יגרום זילתא לקדושת שבת ושמא יטלטלו דברים המוקפים וכדומה ונאמנים דנ"ה התנצין שאמר כי אם אינו הדיקט הנה מיטע נורקה ו כי הוא חולק על התלמוד והפוסקים המחמירים סתמא ולא חשו להני סנרות נדויות.

(כז) והנה כהיום נצויה הפרנה מחילול שבת גדלה אלפי אלפים ביתר שאת מאשר היה לפנינו, ונפרט נמדינות הללו ארן התופש אשר הגנו חיים נה חיים שאין נהם נזה וכלימה, וגם לא ינא אם לא ידע נוסת, ואין זכרון להחכם שאמר נזכי נוסת לא תדע נגרה העוה והחלופה ולעני כל יאח מטפת האף ומקלו גם תרמילו ומה גם הטלית והסידור תפלה וכיוצא צנוז לנ"ה הכנסת יאח ניד רמה נאמרו הלא מנהא קא ענידנא ולשם שמים אשאם ואם תאמרו נחזירם יאמר האם שוטה הגני לעזנו נביהכ"ס ויהיה אנוז ונכנון דא תמירו סופן משום מחילתן ומוכרח אנכי ואונם רחמנא פטריה ומה גם הננים והננות הלא האמות והאמהות אינם יודעים כלל כי הוא איזה איסור להניח הנן או הנת לטלטל ועל מי יחול איסור (הרי אין איסור חל על איסור) והנן שולדו נאנליה וננדלו ב"ן העמים אשר אנקיותא קפדי הנה האמהות נעלמם יקטעום ניוס השנת ואלו החוה נכים נגדו יאמרו להם מטפת נצרת לננה עזה כשלג וסחוק נרחנות קריה מותר להם משום עונג וזירושלמי תענית (פ"ד הל' ה') טור שמעון היה מפקח תלת מאון דרבין דמרקיע לקייטא כל ערונות שנה (היינו כל ע"ש היו נותנין לעניים ג' מלות חנית של פתיחי להם, להק"ע ולפי פ"ה הפיית דמרקיע הוא מיני מרקחת) ולמה חרז כ"י על יד שהיו משחקים נכדור בשבת, וכיה נמדיר איכה נפסוק נלע ד', ועיין נאנליק השלם סיון קכ"א ונתינא רנתי סיון י"ט ונזר"ע ה' שנת סיון שיה סע"ף מ"ה ונמ"א סע"ף ע"ג ונדלי הש"ך לא אישנניס דגם הוא הבין דהתוספות פ"ק דנ"ה (יב) סד"ה ה"ג מיירי צו"ט משום הולאה אכל כיון דטלטל משום הולאה אסור בשבת (קכ"ג): ושם (קכ"ד): וטלטל נופיה לא משום הולאה הוא, איכא צה שפיר י"ל דלין ר"ה מיירי לשנת נה"מס הד"י שם, ומה חל לענין אם הכדור אסור נטלטל משום מוקפה אכל היכא דהוא אסור נהולאה נרה"ר נשנת הרי לכר"ע זהו העון דחרז טור שמעון ולא הנין עליהו דתקם לזאת ודאי כל רנ צעירו מחוייב להשתל לתקן עירובין שילטלטל נהימר ולא נאסור.

דברתי מזה עם רנ אחד ועשה ממני מחוק, האם דריק לעשות לרשעים תקנה, הלעיטוהו לרשע וימות, ננחליה משמע דנרים כאלו ינאם מ"י מכוה נשם דר, ועניתי הלא אם יהיה אכל האנשים הללו איזה שמה ומחמה נרית מילה או נר מנהא או מחמה הלא אמה תהיה מן העשרה ראשונים התנחלים ומפארים ומחללים ומחללים עליו שאין כמותו דדיק ישר, חה יהיה מקנת שנו נפניו וכולו שלא נפניו כי תאמר עליו הלעיטוהו לרשע וימות והלא אם היית עתד נצית מסחר אכל עשיר הלא היית חם על כספו אלא יאחד מחמו גם פרוטה וגם אם כל העולם כולו היו אומרים לך מדוע אמה תחוס כל כך על הון דאויך הלא הוא עשיר גדול אשר כסף אינו נחשד נציווי וגם הוא רע מעללים ועשה עשרו שלא נמשפט וכדומה מהדברים, הלא אז אמה היית פותח פ"ך לעומתם לאמר ומה נכך אם עשה עשר נמשפט או שלא נמשפט אנכי הגני ענדו ומשרתו ומחוייב אנכי להיות איש נחמן לאדוני, הלא העשיר הזה הוא מקור פרנסתי וממנו חייט יצית נמלא, לזאת הגני מחוייב להסתלק בכל עז

לפריש חזירו מאיסור ולכופו לקיים המצוה והקלה"ח סוחר דנח"ע החיות דוקא לנ"ד, והדיוטות לאו בני עישוי נינהו ורק צמנות לית החיות על כל אדם להפרישו, וצוה מיירי הא דנ"ק (כ"ח) בני נרצע שכלו ימיו דיכול רבו להכותו כדי להפרישו מאיסור שפסח, וכח"ס נמשכנז נתינות סם, ועיין נריקאנטי סימן שצ"ג שכתב בשם היראים דאם אינו רוצה המצוה להשמיט בשניעות צ"ד כופין אותו להשמיטו כמו עשה לולב ואינו עושה שמכין אותו עד שתלך נפשו ונחמ"ל דאין דנין דיני קנסות אין כה צ"ד לכופו דמכין אותו דיני קנסות הוא ונחמ"ע ה"ק מחולין (ק"י): דמ"י נר דיקולא הוצא לפני רב חסדא ואלייתהו לההוא גברא דלא היה מוקיר אטוה ואמיה כפתוה (ופירש רש"י להלקותו כדמצינא דנחמ"ע אס אינו רוצה לקיימה מכין אותו יגד שתלך נפשו) ח"ל שנקוה דמצינא כל מצות עשה שמתן שכרה נזדה אין צ"ד שלמטה מזהירים עליה ומשמע דלולי זה שפיר ענדו להלקותו והרי צנ"ק (כ"י): שלח ליה רב חסדא לר"י הרי אמרו לרכוזה שלם כה שלח ליה חסדא חסדא קנסא קא תנצינא צננל כה, ולהיראים דמכין אותו לקיים המצוה הוא דיני קנסות איכא נלאו הא דמתן שכרה נזדה ה"ל למיפרך וכי קנסא קא דיננא צננל ומוכח דלהכותו לקיים מצוה אפשר גם צננל

ולע"ד דהנה התוספות נקדשו (ל"ד) הקשו למה הוצרך הגמרא לומר דמעיקר ואנייה ושלות הקן נשים חייבות בהן משום דהוי מ"ע שלהו"א תיפוק ליה דנכל חדא איכא לאו ותי' הריטנ"ח דהיי אע"פ דלחתייהו נל"ת אין העיקר אלא העשה שבהם ולא אחי לית אלא לקוימי לעשה דנמעקא כתיב כה, וכן נשילוח הקן לא תקח לעצמך רק שלל תשלת, וכיון דהעשה הוא העיקר אילו היו הנשים פטורות מהעשה היו פטורות גם מלאו שנו שאין הלאו אלא קיום העשה, ובסי' נחא ישראל צפוק מולין כתב דהוה טעם הרמז"ס דסי' דנשים חייבות בעשה דיו"ט ושבת אע"פ דהוא מ"ע שהו"א היינו משום דהעיקר הוא הל"ת שצ"ק המצוה הוא המניעה שלא לעשות מלאכה והעשה שבה קיום הלאו כמו שנאמר לא תעשה מלאכה אלא שנתן שבת יחיה לך, ונחמ"ע שבת כתבתי בלחך צוה היה דקאמר הגמרא שבת (כ"ג) והיוכן צונו רב איש אמר מלא תסור ור"י אמר שאל אנ"ך ויגד, ולכאורה תמוה הא תרומיהו קרלי כתיבי ונחמ"ל פליגי, ולהאמר איש דהנה כתיב עשה אשר יאמרו לך תעשה וכתיב לית לא תסור מן הדבר ולכן ר"י ס"ל דכל גזירות דרננן הוא מלא תסור והייט דהל"ת הוא העיקר והעשה הוא לקיים הלאו ולכן תוכה אע"פ דהוא עשה דרננן מ"ת הוא מלא תסור. כי הוא עשה הנאה מכלל לאו וס"ל דנכ"ה"ג שפיר מנצינן ואע"פ דאין מנצינן על כל לית כח"ס הר"ן פ"ק דכתובות מ"ת הכא מנצינן דהא מ"ת איכא עשה ועליה מנצינן ואינו דומה לשאר לית דהוי רק מניעת איסור ורב נחמיה ס"ל דאם היה הל"ת העיקר לא היו מנצינן גם נכ"ה"ג ורק דס"ל דהעשה הוא העיקר והל"ת הוא נא לקוימי העשה שלא יסור ויקיים כדנדרים ועי"כ תפס קרא דשאל אנ"ך ויגד שהוא נלשון עשה לומר כי כל הגזירות דרננן הוא תחת סוג עשה, והרמז"ס נפ"א מה צרכו כתב והיוכן צונו נחמ"ע שכתב זה אשר יאמרו לך תעשה, והר"י כתב כי הוא טעמו של רב איש, וקשה דל"כ ה"ל לומר לא תסור, ולכן נראה שפסק כר"נ וטעמא ליה משום דר"ינ"ל דאמר נשים חייבות בנ"ת, וכן נחקר"ל מנילה משום שאף הן היו נאמרות בהם, וקשה למה הוצרך להדי טעמא והא אע"פ דהוי מ"ע דרננן שהו"א מ"ת כיון דנדרננן איכא לית דלא תסור, איכא גם נשים חייבות דהא בכל לית השוה הכתוב אשה לאיש לכל עונשין שנתורה אינו דס"ל דהעיקר הוא העשה והל"ת הוא לקוימי העשה והוי מ"ע שהו"א דרננן דלא עדיק מ"ע שהו"א דאורייתא דנשים פטורות ולהכי הוצרך לטעמא דשאף הן היו נאמרות בהם וקיימ"ל כר"ינ"ל, עיין תוספות הולין (צ"ג) ד"ה אמר רבא, ולכן כתב הרמז"ס העשה אשר יאמרו לך תעשה, והוה כר"נ דתפס קרא דשאל אנ"ך ויגד דהעיקר הוא העשה (ואפשר דגירסת הרמז"ס נגמרה דנצרי ר"נ הוא קרא דאשר יאמרו לך תעשה), וצוה אחינא נחא דפ"ק דנ"ב (ח'): אכפיה רבא לרב נתן צ"ה וסקיל מיניה ד' מאה זוזי ללדקה דהקשו התוספות הא כל מ"ע שמתן שכרה נזדה אין צ"ד של מ"ע מזהירין עליה, ותי' רבינו חם דה"ל כפיה הוא דנדרים, ור"י פ"ל דנצדקה כופין משום דאית צ"ה לאו דכתיב לא תלחמן את לנכך ולא תקפון וגו', והדבר נ"ד

(מ"י): שכתב בשם הרמז"ל דל"י יוחנן דאמר דבר תורה מעות קונות גם נחמיה דליכא כסף אינו נקנה נחמיה אלא נחליפין או נאנז או נחלר, עיין קה"ח סימן קצ"ח סעק"ח, וקשה מתניתין דנ"ק (ע"ט) היה מושכו ויוצא כה, וכן נכתובות סם דאפקיה לרה"ר הרי דמשיכה מהני בגנב ואע"פ דאינו אלא קנין דרננן אינו כיון דהוא קנין גמור מהני גם למילתא דאיסורא ואינו דומה לקנין ד"ה וה"כ י"ל נקנין אנז דלא דמי לקנין ד"ה ואפילו לדברי הקה"ח סימן ער"ה דאנז הוא קנין גמור מ"ת הוא קנין גמור ולא דמי לקנין ד"ה.

איברא איך שיהיה הנה דברי התוספות הנ"ל בני ד"ה אינם ענין לסגרת רצנ"ג הלעיטוהו לרשע דהתם שפיר כתבו התוס' דח"ל לא תקנו דנריהם שיהיה תועלת מהם לרשעים דאטו אס ניואל דהגנב קונה ד"ה יהיה תועלת להקל איסורו דהא אין זה ענין לאיסורו ואפ"ר לא תקנו ח"ל צוה שום תקנה משא"כ נחא דכרס רנעי בשאר שי שנוע קשה למה נאמרו לא ענדו רננן תקנה לרשעי להציל מאיסור כמה שנוכל והרי זהו נדר השבת אצ"ה וג"ה השבת גופו אמרו צנ"ק (פ"א): השבת גופו מנין ח"ל והשבת, ועיין סנהדרין (ע"ג) תוספות ד"ה תלמוד לומר, דהוה משום דכתיב לו יתירה, ועיין תשובת מהר"ם מרוטנבורק סימן ל"ט שכתב ח"ל, ודבר פשוט אפי' צוה אל תלוי שחיליו כה, והיינו אע"פ דנאציות ממוין כה"ג אצ"ה מדעת היא מ"ת גופו שאני דאמרינן דודאי מחמת שיעמום אמר כן, ובסי' רה"ז פ"י תלך כתב דלכ"י אינטר"ך ריביתא להשבת גופו, ומהר"ם לונגין נחמ"ס ע"י (כ"י): תוספות ד"ה אי שונה, עמד צוה למה אינטר"ך בני ישראל לרבות השבת גופו הא ק"י הוא מהשבת ממוין, ותי' דהשבת גופו חייב אפילו להוציא משל לפדותו עכ"ל, משמע דסוחר דגם נהשבת גופו אס אמר אל תלוי אינו חייב להצילו, וכ"כ להדיא נסי' מנחת חינוך מצוה רל"ז נקומן מנחה ולא ראו דברי מהר"ם מרוטנבורק הנ"ל, ובסנהדרין סם מנין לרואה את חזירו שהוא טונע בנהר כה שהוא חייב להצילו ח"ל לא תעמוד על דם רעוך, ופריך והא מהכא נפקא מהתם נפקא אצ"ה גופו מנין ח"ל והשבת לו ומשי אי מהתם הני מילי ננפשיה אצל מיטרת ומינר אגורי אימא לא קמ"ל, והקושיא מפורסמת למהר"ם לונגין היכי ס"ד דקרא דהשבתו ה"מ ננפשיה הרי איכא למה לן למכתב כלל קרא להשבת גופו והא ידעין זה מק"י מהשבת ממוין ומוכח דהאמת כשיטת מהר"ם מרוטנבורק הנ"ל, ואם נהשבת גופו הוא גם אי צוה אל תלוי אין שומעין לו איכא לכאורה דה"כ וכ"כ הוא נהלל נפשו דגם צוה איכא מ"ע דהשבתו לו וגם הל"ת דלא תעמוד על דם רעוך, וכ"כ נמנחת חינוך מצוה רל"ט, ואיכא אע"פ דהיה אינו רוצה מ"מ כל מצי דטובל להצילו ולזכותו מחייבין אחרת לעשות לו ולמנוע ממנו איסור, וקשה על הא דרצנ"ג דאמר בשאר שי שנוע לא ענדינן תקנתא דאמרינן הלעיטוהו לרשע וימות וי"ע

ולשון הרמז"ס סם נפי' המשנה שלא נשעת השמטה אי"ל לרשע לפי שאין רשות בני אדם לשלח ידם ולאכול מה שאינו שלהם ואם עבר אדם ואכל הר"י גזל ואין לנו לעשות תקנה לגזלן שלא יא' לדי מכשול לפי שגון הגזילות יותר גדול עכ"ל, הנה מנואל מה דהרמז"ס הר"ג נקדש הענין למה לא יהא חייב להצילו אפילו אם הוא אינו רוצה להנצל, ולכן הסביר דעיקר הסגרה צוה משום דהא שיהיה אוכל רנעי או ערלה שלא נכוונה זה יהיה מכשול ושונג דהוה כנחמין לאכול גזר טלה ועל צידו גזר חזיר אצל מה שיחפץ צול זהו חזיר והוא עון יותר חמור מהאיסור דרנעי ועב"ה דהם צין אדם למקום, ולכן נכ"ה"ג אין לנו לעשות תקנה לגזלן שלא יא' לדי מכשול לפי שגון הגזילות יותר גדול ומה אינו מצינו להכי אין הגזול מחייב להצילו הגזלן מהמכשול הקטן, ומאליה כן בגליון מהרש"א ביו"ד סימן קצ"ח ואיך אין זה ענין לנידון שלפנינו צאיסור טלטול בשבת דאם יעשה תקנה בהיתר הרי תל"לן אותו לגמרי מהאיסור הגדול דחילול שבת נהולא איכא נודאי דמחייבין להציל, שזר ראיתי דהרמ"י סימן קמ"ב עמד נצטרע עיין סם שכתב דמי שעלה ארוכה רופא אומן יקרא, ועיין תשובת מו"ל מאש סימן מ"ה.

(כו) ובכתובות (פ"י) ג"כ פריעת נע"מ מצוה דלי לא נעי למיענד מצוה מכין אותו עד שתלך נפשו כמו אס אמרו לו עשה סוכה ולולב ואינו עושה ולהנצינות נסיון ג' ה"ל חיונא דמכין וכופין הוא אפילו למי שאינו בכלל צ"ד דכל אדם מצוה

נפטרו כל אחד ואחד מלהשגיח כי העמידו גברי רנני נחריקיהו והיינו ריש נקריירי וריש דריש נחמימי ומי קריירי איכא וכי נחלק חוקים ומצות, אצל חלק משפטים הוא רק ציד ציד דוקא הן לעשות משפט כתוב שקצנה תורה עונשו אחר שכבר עבר אין דמו חסור כיא ציד ציד מומחים כעונות דשמעון בן שטח אחר אין דמו חסור ציד אפילו להצילו לציד לקיים ציד ונערת הרעה כיון דליכא ציד עדים והן להצילו ממון מיד המוחק צו אפילו נזילות וכדומה כל הכפיות צו נקראים משפטים וכתוב אשר תשים לפניהם ולא לפני הדיוטות דאלקים כתוב נפרשה וצריכים מומחים ולולי דענדין שליחותיה דקמלי צמדי דשכיח לא היו דין נזילות וצויה אצל לפעו בעצרי עזירה לא נכלל בכלל זה, ועין שם שכתב דאחר שכבר פסקו דיינים דין שישלם פלוני לפלוני והוטל עליו מייע לשמוע אל השופט ולא אנה ונעשה סרנן אז נעשה ענדין על חק ומנה שנייה אל השופט, והוטל על כל ישראל לרדפו ומה שציד מנדן עיני ימים הקדמונים הוא בשליחותיהם דכל ישראל, וצוה מיושן ק' מהרש"א בתוספות מסכת מו"ק (י"ד): ד"ה מהו עיין שם, והא"ש דמ"ע דרגל אין יחיד מוציא יד"ה משא"כ צניד ציד מוציא יד"ה כל ישראל ועפ"י חנ"א סימן תח"י עכ"ל, והנה משא"כ דגם נמי שמוטל על כל איש לכפותו זהו כדברי הנתיבות הגיל והקציה אינו סוגר כן. והיראים סוגר בהקצות דמ"ע צדי מומחין וגם נצניעית צויה דהוי דרגל ואיכא לאו דלא תסור כבר כתבנו דלרג נחמיה דחפס העשה ס"ל דהלאו צא רק לחוק העשה וגם י"ל דנצניעית דמ"ה"ת הוא נעשה, לא שייך לומר דצויה דהוא מדרגתן יהיה חמיר טפי ואיך שיהיה הרי היכא דאיכא לאו לכו"ע אחרין דאיכא חיוב על כל אחד מישראל לכפות לעצרי עזירה שילכו בדרך התורה, וצ"ד שליחותיה דישראל ענדי, ועיין נפטרו כל אחד מלהשגיח כי העמידו ציד נחריקיהו וה"נ נשמירת שנת דאיכא לאו וגם הוצאה הוא נכלל לא תעשה כל מלאכה או נלאו דאל יא איש מחקומו כספיק דעירובין והתוספות שם ונריש שנת.

והנני להעיר דנרי הח"ס שם דנירושלמי ס"פ החומר את הספינה גרסינן כתוב מלאו צדק אצני צדק חסידן אחר חכמים כל מצוה שמתן שכרה נצדה אין צ"ד מחהרין עליה יהיה לך מנה לך אנדרמים על כך ויתמר הכן אחר ר' נון נר יהיה כיני מחתין כל מצוה שמתן שכרה נצדה אין צ"ד נענשין עליה ופי' הפי' מחתירא קאמר הירושלמי דנקרא מלאו צדק אצני צדק דכתוב צדי קדושים כתוב נסיפא דקרא אית צדק וזין צדק יהיה לכם ודרשו כשהיו מלאו צדק וגו' יהיה לכם ממון הרי מתן שכרה נצדה ועיין אחר דמחלן אחר חכמים כל מצוה שמתן שכרה נצדה אין צ"ד מחהרין עליה, ופריך הירושלמי דהא נקרא פי' תאל כתוב יהיה לך ומפרשין מנה אנדרמים על כך וכיון דשכרה הרבה ממון יהיה לך איכא איד צ"ד כופין עיין, ומשי ר' נון דלריך להגיה נצרייתא ולמחתי כל מצוה שמתן שכרה נצדה אין צ"ד נענשין אצל מחהרין הס על כך, וזהו כשיטת הרינ"א בתוספות צ"ד (ח'): דאם ירצו כופין ואין נענשין אם מעלימים עין, וכחז הח"ס דלפ"מ תקשי אפירש"י כתובות (פ"ו): דפריעת נע"ה מצוה מדכתוב הין צדק הן שלך יהא הן ולאו שלך לאו, ואיכא הא פריעת נע"ה נמי נכלל מתן שכרה נצדה יהיה לך ממון הרבה ולא לשחמט חנא ופוסק מעלו, אצל הגאון הזה העלים אין צ"ד שלמטה מחהרין או נענשים עליו, אצל הגאון הזה העלים עין מחתקא מלא: בתורה סוף פרשה תאל דכתוב למען יאריכו ימך והי"ט מתן שכרה נצדה, וכי"ה נספרי שם ח"ל למען יאריכו ימך זה אחד מצוות שנתורה שמתן שכרה נצדה והרי דגרים קמו ומה גרונות שאין אי מחאה נאים נאסר האטלקי נאחר זה אריכות ימים שארי מצוה שיש זה חסרון כיס על אחת כמה וכמה עכ"ל, אצל דרש דיהיה לך ממון הרבה דרש חכמים הוא ואינו מתן שכרה נצדה ולפי"ז צדי קדושים דנאחר הן צדק יהיה לכם ודרשו הן שלך יהא צדק ולא כתוב שם למען יאריכו ימך לא הוי מתן שכרה נצדה, ולפוס שיטת הסמ"ע נסיון ק"ו דהתוספות והרא"ש פלגי על רינ"א וסיעתו וס"ל דנחמא דין נחולין פליג אהירושלמי הגיל וס"ל דאין מחהרין אין ראין לכך כלל צריך להגין מה יענו נרומיא דקרא דנירושלמי וס"ל דנש"ס דילן ס"פ החומר את הספינה מיימי מימי אנדרמים מיהיה לך דפי תאל והכי קאמר קרא יהיה לך אנדרמים למען

צריך ניאור לתה ר"ת החרים מהלאוין, ולהגיל איש דר"ת סוגר דהלאוין הם לקומי העשה כמו נצניעית ומעקה ושלוח הקן, ור"י סוגר דהלאוין נחשדן צפני ענשם ולא נצלי לגבי עשה לומר דהעשה הוא העיקר ואולי לטעמו בתוספת קדושין שם דלא חיי בהרענ"א עיין שם, והנה ברמב"ם ספיה מה' חמרים וטו"ש יור"ד סימן רמ"א סעיף ר' כל המצוה אציו ואמו אפילו נדגרים ואפילו נרמיה הר"י נכלל ארור מפי הגבורה שנאמר ארור מקלה אציו ואמו ויש לנ"ד להכותו עיין מכות מדרות ולענשו כפי מה שראוי, והגאון נעל עין משפט נחולין שם צ"ן על כפתוהו לדברי הרמב"ם פיה מה' חמרים נראה דסוגר דמקור הרמב"ם הוא מהאי סוגיא, דההוא נצרה דלא הוא מוקיר אצוה ואמיה היינו שהיה מנולן נדגרים ולהכי אחר ר"ת כפתוהו ד"ש לנ"ד להכותו עיין מכות מדרות, ומעשה י"ל דרמי נר דיקולא סוגר דהאי ארור מקלה לא עדיף מאס היה לאו מפורש ונצוהו אציו ואמו עובר על העשה דכנד ולא דמקלה מי"מ אחרין דהעשה הוא העיקר והלאו אינו אלא לקומי העשה וכי"ה הכא דהאי ארור אינו לאו מפורש וכמ"ס נדרישה שם, ואיכא שפיר י"ל דהוא אינו צא רק לחוק ולקיים העשה דכנד, ולהכי אחר שנקוהו דכנד הוי מי"ע שמתן שכרה נצדה ואין צ"ד מחהרין עליה דהעיקר הוא העשה, ואולם רב חסדא סוגר דהאי ארור מקלה דלא כתב כלל בתוספות העשה אינו צא לחוק העשה כלל ואינו נעל להעשה והלכך צוה לכפותו על העמוד, וסרה ק' המע"צ הגיל דלע"ז דהיראים סוגר דכפיה על מי"ע אין דין צויה דנצי צ"ד מומחין מי"מ הרי ע"כ מודה הוא דזהו רק נעשה ולא נצ"ה דהא נצ"ה כל אדם מחוייב להפריש חנינו מליסור ורשאי לכפותו ולהטילו צו וכדומות מהא דגבי נרצע שכלו ימיו וכתו שגורה הקציה"ת דלא נצי צוה מומחין ושפיר הוכרח רמי צ"ד לומר שנקוהו משום דהוי מי"ע שמתן שכרה נצדה ולא היה יכול לומר חסדא חסדא קנסא קא דיינית נצנל דהא דנהו ויסרו על עון ארור מקלה ולא על העשה וצוה כמי"ע חייבים לכפותו, ולהכי טען רק משום דהעיקר הוא העשה וכל מי"ע שמתן שכרה נצדה אין מחהרין עליה, ואולי מה"ט אי"ל רב חסדא חזינא לך דחריפת טונא דזהו מילתא דחריפתא לומר דגם נמקלה אציו ואמו העיקר הוא העשה דכנד ואין צ"ד מחהרין עליה ולכן אפשר דלא יימתי כלל לרמי צ"ד דאמר שנקוהו ולא שנקו אותו, ושפיר פסק הרמב"ם ד"ש לנ"ד להכותו משום דקיי"מ"ל כרנ חסדא ויפה עשה הרב עין משפט שצ"ן על הא דכפתוהו דכן הלכה ולא כרמי נר דיקול, ורניט ירוחם והנ"י רס"י ר"ת שהצילו ראיה מנחמא הו דאין צ"ד מחהרין הוא על עיקר מי"ע דכנד, ומודים לדנרינו.

ענה י

(בח) ובתי ה"ס חחר"מ (סימן קע"ז) כתב ד"ש ב' מיני מצות שכופים עליהם אי חוקים ומצות, ב' משפטים, והיינו דקיום חוקים ומצות כל ישראל ערבים זה צוה ונכנס מי שאינו מוחה ויש צידו למחות נכלל ארור אשר לא יקים את-דברי התורה הזאת, כפי רמב"ן ע"פ ספרי ומ"א אשר לא יקים זה צ"ד שלמטה לאו דוקא צ"ד אלא כל אדם מישראל קטן וגדול שם הוא אם יש צידו לעשות וכתוב ואם העלם יעליתו עם הארץ נחתו מורעו למולך משמע שהיה מוטל על עם הארץ שלא יעליתו ועי"ה אינו צ"ד כדמוכח צדי חטאות דע"ה נעשיתו היינו הדיוט וצ"ד היינו עיני העדה ואיכא על כל ע"ה הטיל הכתוב שלא יעליתו ומדכתב אח"כ והכרתי אותו למעט כל העולם מוכה שהיה ראוי להם להיות נכרת כמיהו אלא שמיעט הכתוב והקיל עונשם מכרת חוק מעונש שנתעט אוד דמחיר טפי כר, ונחת כון שאין צ"ד וצ"ן כל שום איש מישראל שיוכל למחות ולפגע בעצרי ענייה ולא כלום, ואפילו תלמיד לפני רבו לא מיקרי אפיקורותא לפגע בהם ולהכות נאגרוך רשע עד שתאל נפשו כנחמיה בן חכליה ואכס ואחרטם ואחר יד אשלה נכס וצ"ד שהזכירו נכל מקום ליגנא נעלמא הוא ואורחא דמילתא שיש צידם כח כמו קטן אוכל נזילות צ"ד נחולין להפרישו וכמו נמילה צ"ד מצוים לחולו, ורמב"ם ס"ל בנחמ"ל אפי' דרגנן מה"מ ניהו מלא חסור ע"כ פסק אפילו נאסיר דרגנן כן כמ"ס פיו מה' חרי"מ נאכל מנה נע"פ כר, והחיוז מוטל ו"ל כל ישראל וצ"ד שליחותיהם דכל ישראל ענדי שנתמט שוהא דישראל יע"י:

למען יאריכו ימיה נחמא לא קאמר מתן זכר אלף ע"ז גופא שימא
 ב"ד אגרומים על ככה ולקיימ קושיות ירושלמי, אך הירושלמי כ"ל
 דגמר מיני אגרומים מקרא יהיה לכס דפי קדושים יהיה לכס לשון
 רבים קלי אלגור שימא אגרומים ויהיה לך דפי תנא דריש יהיה לך
 מתן הרנה תשימא קלי ליה ואיש עכ"ל.
 ותמיהני מחד דהירושלמי בין ריסי עיניו ואמר נהיפך מהכחנז נז דהא
 בירושלמי מפורש יהיה לך מנה אגרומים איכ מדהניא
 קרא דיהיה לך ולא יהיה לכס הרי מוכח דדריש קרא דפי תנא למיני
 אגרומים ולא מקרא דפי קדושים וגם מלי דפי הפימ דמתן שברה
 נגדה דמדות הוא מדרש דיהיה לכס דדרשו מתן הרנה יהיה לכס
 הרי הוא מוכרח דנברי הירושלמי לומר כן דהא בירושלמי הניאו ראשונה
 קרא דפי קדושים מלמי נזק וגר ועליו אחרו דכל מנה שמתן שברה
 נגדה כר איכ מוכרח הוא לפרש דמתן שברה נגדה הוא מדרש
 דיהיה לכס הכתוב נגדו של מלמי נזק ולא מקרא דלמען יאריכו
 ימיה דכתיב נפי תנא ולא נגדה דקרא מלמי נזק.
 והקושיא על הפימ דאיכ לפירשי נכתובות דפריעת נעיה מנה
 הוא מדכתיב הין נזק הן שלך יהא נזק איכ פריעת
 נעיה נמי ינחא דהוא ככלל מ"ע שמיש, ולעיד הנה זה לא דבר
 חדש הוא דסיפא דקרא קלי רק על פשטיה דריש דקרא עיין בחולין
 (קט"ז). ורשנ"י גמר דנבר נחלל אסור רק נאכליה שנאמר כי עם
 קדוש אתה ונאמר ואנשי קדוש חתיון לו וגר נגדה טרפה לא תאכלו
 מה להלן אסור נאכליה ומותר נהגא אף נבית, והקשו בתוספות דהא
 קרא דנבר נגדה חירי נמי נקדשים שינאו חוץ למחיצתן דאסורי גס
 נהגא, ותי' דרשנ"י גמר הנ"ש מפשטיה דקרא דנטרפה חירי,
 ועיין גמי בשמים ראש סימן כ"ד נכדה"ה, ובספרי ש"ת בית אל
 תליתאי כתנתי דכה"ג הוא קרא דלא תאכלו כל נבילה וגר דלהנטיש
 ופלתו נשית הרמזים נקב נזשט הוי אסור נבילה מחיים ולא נטומא
 נבילה ואיכ נקרא דלא תאכלו כל נבילה גס נבלה הנעשית ע"י נקב
 נזשט דחית ניה אסור נבלה, והאיך סיים הכתוב או נכור לכבד דהא
 נכרי אכתי אסורה משום אמה"ת, ונ"ל דסיפא דקרא קלי מפשטיה
 דריש דקרא, ועיין ח"ס חירוד סימן י"ט תי' נאופן אחר, ועיין
 יומא (ל"ג). תוספות ד"ה לא, ואפשר לקיים נמי פ"י הח"ס דנברי
 הירושלמי הנ"ל בדוחק, ואין להאריך.

ענה י"א

(ל) ונשאלתי מהרז הגדול והמפלא היקר מכל יקר מ' ר' דוד
 הייתמסאן שליט"א מלונדון נבתי אינ"ש רשיע
 נאננליא דאכלי טריפות ונבילות וגם חלב הכליות אם מותר לשנא
 ישראל למכור להם חלב הכליות כי אם לא ימכרו להם חלב מכשירה
 יקנו מנצח איי ויחללו חלב נבילה ואיכ לכאורה מוטב שימכרו להם
 חלב מכשירה למעט נאסורא, והשנתי הנה המחנך נב"י אור"ח סס"י
 ש"ו ושו"ע שם פסק כהתוספות נשנא (ד"ה וכו', דלון אומרים
 לאדם חטא כדי שזכה תניור רק היכא דלא פשע חניור וזכה למנהו
 רנה, ולכן פסק נשו"ע סימן שכ"ח סעיף י"ד מי שרונים לאנסו
 שיעבור עברה גדולה אין מחללין עליו השנא כדי להצילו משום חילול
 שנת הוא עברה היותר גדולה ורק היכא דרורים להוציאו מכלל ישראל
 ולהחירו והוא נאנס שלא פשע או ראשי לחלל שנת להניאו לכלל
 ישראל שימור שנתות הרנה והרשנ"א נתי' גס נזה אוסר דס"ל כתי'
 ר"ת נחוספת שם דרק היכא דחניור עושה האסור על ידו או אחרין
 נעירונין (ל"ב): דניחא ליה לתנר דליענר איסורא קלילא ולא ליענר
 עם הארץ איסורא רנה ולא היכא דלא נעשה האסור על ידו ככל או
 אין אומרים לו לאדם שיחטא כדי שזכה חניור, ונגליון האלפס פי'
 שמונה עשרים נחידוי אנשי שם כתב נשם ד"ת ח"ל הרשנ"א נאל'
 אם מותר לחלל שנת כדי להציל איש אחד שלא ימיר, והש"י דאסור
 ואפילו איסורא זוטא לא שרינן ליה כדי שילא את חניור מאיסורא
 רנה, והאריך נזה, ואני נשאלתי אם יבוא זה הדין לגבי נזור והא
 מנע היחיד מלעבור על איסור אפילו כדי להציל את הנזור מאיסור
 אם לא, ונסתפקתי נזה משום דנפי' ג' שאלו איתא דר"ת שחר
 ענזו ואע"ג דאיכא עשה דלעולם נהם תענזו משום מנה דרנים,
 ואולי נחלק דאנשי החס שגם הוא זוכה נמנהו ההוא של רבים אל
 שיעבור היחיד כדי לזכות את הרנים והוא לא זוכה עמקן לא ונ"ע
 עכ"ד, ותמיהני דהא סוגיא ערוכה נגיטין (ל"ח). נחיה שפסא
 וחיה נ"ת דכפו את רנה לשחררה משום דמנה הפקר נהגו נה וכמו
 שהקשו מזה התוספות נשנא שם וגדולה מזו איתא נסוגיא שם דאפילו
 נשפחה נמורה דהוא נפומדיחא דהו קא מענדי נה אינ"ש איסורא
 ואחר רנינא כי הא מורה רנ יהודה דאע"ג דאחרו המזחר ענזו
 ענזר

למען יאריכו ימיה נחמא לא קאמר מתן זכר אלף ע"ז גופא שימא
 ב"ד אגרומים על ככה ולקיימ קושיות ירושלמי, אך הירושלמי כ"ל
 דגמר מיני אגרומים מקרא יהיה לכס דפי קדושים יהיה לכס לשון
 רבים קלי אלגור שימא אגרומים ויהיה לך דפי תנא דריש יהיה לך
 מתן הרנה תשימא קלי ליה ואיש עכ"ל.
 ותמיהני מחד דהירושלמי בין ריסי עיניו ואמר נהיפך מהכחנז נז דהא
 בירושלמי מפורש יהיה לך מנה אגרומים איכ מדהניא
 קרא דיהיה לך ולא יהיה לכס הרי מוכח דדריש קרא דפי תנא למיני
 אגרומים ולא מקרא דפי קדושים וגם מלי דפי הפימ דמתן שברה
 נגדה דמדות הוא מדרש דיהיה לכס דדרשו מתן הרנה יהיה לכס
 הרי הוא מוכרח דנברי הירושלמי לומר כן דהא בירושלמי הניאו ראשונה
 קרא דפי קדושים מלמי נזק וגר ועליו אחרו דכל מנה שמתן שברה
 נגדה כר איכ מוכרח הוא לפרש דמתן שברה נגדה הוא מדרש
 דיהיה לכס הכתוב נגדו של מלמי נזק ולא מקרא דלמען יאריכו
 ימיה דכתיב נפי תנא ולא נגדה דקרא מלמי נזק.
 והקושיא על הפימ דאיכ לפירשי נכתובות דפריעת נעיה מנה
 הוא מדכתיב הין נזק הן שלך יהא נזק איכ פריעת
 נעיה נמי ינחא דהוא ככלל מ"ע שמיש, ולעיד הנה זה לא דבר
 חדש הוא דסיפא דקרא קלי רק על פשטיה דריש דקרא עיין בחולין
 (קט"ז). ורשנ"י גמר דנבר נחלל אסור רק נאכליה שנאמר כי עם
 קדוש אתה ונאמר ואנשי קדוש חתיון לו וגר נגדה טרפה לא תאכלו
 מה להלן אסור נאכליה ומותר נהגא אף נבית, והקשו בתוספות דהא
 קרא דנבר נגדה חירי נמי נקדשים שינאו חוץ למחיצתן דאסורי גס
 נהגא, ותי' דרשנ"י גמר הנ"ש מפשטיה דקרא דנטרפה חירי,
 ועיין גמי בשמים ראש סימן כ"ד נכדה"ה, ובספרי ש"ת בית אל
 תליתאי כתנתי דכה"ג הוא קרא דלא תאכלו כל נבילה וגר דלהנטיש
 ופלתו נשית הרמזים נקב נזשט הוי אסור נבילה מחיים ולא נטומא
 נבילה ואיכ נקרא דלא תאכלו כל נבילה גס נבלה הנעשית ע"י נקב
 נזשט דחית ניה אסור נבלה, והאיך סיים הכתוב או נכור לכבד דהא
 נכרי אכתי אסורה משום אמה"ת, ונ"ל דסיפא דקרא קלי מפשטיה
 דריש דקרא, ועיין ח"ס חירוד סימן י"ט תי' נאופן אחר, ועיין
 יומא (ל"ג). תוספות ד"ה לא, ואפשר לקיים נמי פ"י הח"ס דנברי
 הירושלמי הנ"ל בדוחק, ואין להאריך.
 (כט) ובגוף הא דאמרינן דכידו אל הוי מ"ע שמתן שברה נגדה
 איתמא להעיר דבר חדש דלפי מלי דאיתא נברכות
 (ח'). אחרו ליה לר' יוחנן איכא סנא ננלל תמה ואמר למען ירנו
 ימיכם וימי בניכם על האדמה כתיב אלל נחמ"ל כר, איכ הי' רנו
 נכידו אז דכתיב למען יאריכו ימיה על האדמה וגר ינחא דנחמ"ל
 לא הוי מ"ע שמתן שברה נגדה, וזה י"ל דגס רנ חסדא דאמר כפתוהו
 ג"כ הוי ידע דכידו הוא מ"ע שמיש ורק דנבר דנחמ"ל מחהרין
 עליה ורמי חידש דכיון דהא מ"ע שמיש ואין מחהרין עליה נאלי
 ה"ה דנ"ד אין מחהרין עליה נחמ"ל, וזה י"ל נהא דמנחות (מ"ד).
 דאמר ר"ל כל המניח תפילין מאריך ימים שנאמר (ישעיה ל"ח) ד'
 עליהם חיו והדבר תמוה מחד למה לא הניא קרא דתורה דעדיף
 דכתיב למען ירנו ימיכם, וכמ"ש נאחא נאחרות חיים לה"ר אחרן
 הכהן מלוגיל, וכן נס הכלל וכמ"ש לעיל נאחא ח' עיין שם, ולהאמר
 י"ל דא מקרא דלמען ירנו ימיכם הרי על האדמה כתיב ולא נחמ"ל
 לכן הניא קרא דישעיה ד' עליהם יחיו דסתמא כתיב יחיו בין נאח'
 נין נחמ"ל.
 וגבי שילוח הקן אמרי נחולין (קמ"א): ההוא דנזניהו לגפה ושלחה
 ואיכ תפסה נגדיה רנ יהודה כר, והמל"ח נפ"ג מה' ענדים
 הי"ד הקשה אחי נגדיה רנ יהודה הא הוי מ"ע שמתן שברה נגדה
 ואין מחהרין עליה ואע"ג דנבי' איכא נמי לאו נבדי עשה ח"מ
 יקשה לר"ת הנ"ל דס"ל דנזקה נמי אין כופין אע"ג דאיכא לאור,
 והנאון דל"ה נהגהויתו לשי"ס, וכן ס' לל אריה שנייה לנדר אחד
 נחכונו לתרן קושיות המל"ח עפ"ש"כ רש"י נחולין (ק"י): נטעם
 הנדר שאין נ"ד כופין נמ"ע שמתן שברה נגדה ח"ל לכך פי' מתן
 שברה לומר אם לא לקיימנה זהו עונשו שלא חטול זה השכר ואיכ
 לא ש"ך זה אלל נאמר מ"ע שמיש ומנ"ל דאיכא שכר ננה תשימא
 נגדה לגופה שהיא מנה קלה כאיסור ומנ"ל דאיכא שכר ננה תשימא
 ליכא למילף מדכתיב מתן שברה נגדה לומר שאין נ"ד מחהרין עליה

ועון הוא וזון כדאמרין ביומא (ל"ו): עוונות אלו הזדונות והא דאמרין
בשנת (נ"ה) א"ל הקב"ה אם לפני גלוי לפנייהם מי גלוי משמע שאם
היה גלוי גם להם שלא יקבלו היו פטורין אע"פ שהעונות מזידים
היינו מעונש הערצות דאמרין בשנועות (ל"ט) וכאלו איש נאחז איש
נעון אחזי ניש נידו למחות אצל מעשה דהוכח תוכיה לא תיפטר,
וכ"ה בהגמתי פ"ו מהי דיעות ה"ו אות ג' בשם הראשונים, וכ"פ
הסמ"ק סימן ק"י, ומלמדי בשט"מ לנייה (ל"י) שכתב בשם הריטב"א
דהא דאמרין הנה להם לישראל מוטב שיהיו שוגגין כר, זהו נמדי
דקיס לן דענדי בשוגג ולא מהני נהו מחאה נהא לין אט נתפסין נעון
אם אט שותקין אצל נחילת דקיס לן ידיע דאסורא הוא ועצרי נמזיד
אי לא מחיק נהו מתפסין עליהו דהא ישראל ערבים זה לזה עכ"ל,
והנה בדברי הריטב"א הללו יש נהם חידוש יותר גדול מנדברי היראים
דהא להיראים היכא דגלוי לפניו שלא יקבל התוכחה והוא עונר נמזיד
ליכא חיוב ערבות שיהיה נענש כמותו מחמת דק צניטל מ"ע דהוכח
תוכיה ואילו לדברי הריטב"א גם היכא שגלוי לפניו שלא יקבלו דהא
נזה מיירי הגמרא דנייה דקאמר מוטב שיהיו שוגגין וע"ז קאי הריטב"א
דכ"ה נמזיד אי לא מחי מתפסין עליו מטעם ערבים ומשמע שנענש
כמותו מחמת ודלא כהיראים וקרא דמחאה דקאמר ולא דנרת להזהיר
רשע מדרכו הוא רשע נענו יומת ודמו מידך יעוקב ומשמע דעל
עיקר העון הוא נענשו יהיה נתפס בו ורק דמו יהיה נדרש מחי שלא
הוכיחו והוא נוטה לדברי היראים ולפשר דגם הריטב"א מחי דקאמר
דאי לא מחיק נהו מתפסין עליהו כוונתו משום דדמו יהיה נדרש
חידו על שלא הוכיחו וצ"ל מ"ע דהוכח תוכיה ולא עקר העון וא"כ
שהיה הרי שיעת היראים והסמ"ק והריטב"א דלא כדברי הש"ך דסובר
דהיכא דעונר נמזיד ליכא חיוב להפרישו דהא לדידה ליכא עליו חיוב
דתוכחה וכאלו הוכיחו נענש עליו ואפ"ל אם יומת דלא נענש כמותו
מחמת מ"מ כיון דנענש הרי ליכא עליו חיוב להפרישו אם יוכל, וחולס
אפילו להסמ"ק דפ"ג על הראשונים הנ"ל וסובר דנמזיד חונה לשחוק
ולא להוכיחו ומשום דאמרין ציננות (ס"ה): כסם שמונה לומר דבר
הגשמת כך מזה שלא לומר דבר שלא נשמע שנאמר אל תוכח לן פן
ישלך וזהו הכל נידוע ברור שלא יקבל מחמתו וגם בכה"ג הנה המוקמי
שם ציננות הקשה ע"ז מהא דאמרין צערכין שחייב להוכיחו עד שיכנו
או יקללנו ומשני התם צייד אצל ברבים לא, והנה חילוק זה להלכה
בד"מ ורמ"א בנדרים סימן תר"ח, ואמנם לע"ד קרא דאל תוכח
לן פן ישלך משמע יותר דמייירי צייד ולא ברבים דוקא והסמ"ק
שם כתב ואם נזף צו אסור להוכיחו מכאן ואילך שנאמר אל תוכח
לן איכא הא מוקי להגמרא דינמות הנ"ל היכא דכבר קיים חמת
תוכחה כפי שיעורו עד הכאה או קללה או גופה וכפי הפלגותה נגמרה
נזה ולכל חד מהאמוראים כדלית ליה וכן דעת הסמ"ק נזה הונא
בנב"א סימן תר"ח ופלא על הרמ"א שסחם בהמוקמי ולא הביא
שיטה זו כלל, והעולה מזה דלכו"ע צייד נמזיד לין ישראל אחר מנוה
להפרישו ומשמע דזהו פלוגא אם אינו ברור אצלו כלל שלא ישמע לו
והוא פלא, וצ"ל קושיא פ' קדושים ע"פ הוכח תוכיה את עמיתך ד"ה
לעם שעמך נמזיד אתה תוכיח ואי אתה תוכיח לרשע שישלך שנאמר
יסר לן לוקח וגו', והדברים לקוחים מתנב"א ס"פ י"ח, וכ"כ
הרמב"ם בטה"א, ולפ"ז לכאורה יש לומר שפיר דליכא כלל מלצת
הוכחה למי שאינו עמיתך נמורה ונמזיד, ועברין נמזיד גם נפסם
אחת יוצא מכלל עמיתך, אצל קשה דהא מקרא דמחאה וכן מהגמרא
דשנת הנ"ל דאמר הקב"ה לפנייהם מי גלוי מוכח דליכא חונת תוכחה
למזיד וכנ"ל, וצ"ל דהיכא דאפשר שיקבלו מחמתו וינא לכלל עמיתך
ונכ"ה ודאי דמחוייב לו להפרישו מאסור והש"ך מיירי דברור שלא
ישמע, אינא ד"ל דהתנב"א קאי על מלת תוכיח דסמך לעמיתך
ומתוכיח דרש"י צ"ח (ל"א) דאפילו תלמיד לרב, ונערכין (ט"ז):
דרש"י דאם הוכיחו ולא קבל דמחוייב לומר להוכיחו ח"ל תוכיח מ"מ,
וקשה הא צ"ח אחר דהוכח אפי' ק' פעמים נמשע ומתוכיח נמרי
דאפילו תלמיד לרב מחוייב להוכיח, וכן הקשה הלח"מ בפ"ו מהי
דיעות, וכבר עמדו נזה הראשונים ז"ל, והנמוקיי שם צ"ח ח' דעברין
דאח לעצירות תלוקות, וגם יראים סימן ק"ה ח' דהוכח נאמר
לקבלו ואחר כן אצל כאלו רנה לקבל כלל ידיעין מתוכיח והוכחה
תלמיד לרב נמקבלו ולתצורו נשאלו מקבלו שקולים הם וינא שניהם,
ואיכ

עונר נעשה הכא שרי משום מילתא דאסורא, והתוספות כתבו דמייירי
דהיתה מחמת ומחילה עמיה לזנות והל"ה דוחים לאתוסים והיו
נמי כמטה דרבים, ונחידושי הרשב"א פ"ק דשנת כתב דהיה אומת
דהו ענדי נה אינשי אסורא משום שהרבים היו נכשלים נה התירו
לו לשחררה וכפיהו עכ"ל, וכוונתו נ"כ לשני סגרות התוספות נידו
דהו רבים וגם היו נכשלים, כלומר נאונם ולא היו פושעים, וא"כ
הרי להציל הגזר מעצירה היכא דהו אטוסים מוכרח מהאי סוגיא
דשרי ליחיד לעשות עצירה כדי לזכותם ואע"פ דהא לא יזכה חידו,
והא ליכא למיחר דהנהת אלפס הנ"ל מיירי היכא דהצור פשע
דאיכא חנ"ל דגם היכא דהו יזכה נמטה עמיהם רשאי לעשות אסור
דהא נעונדל דר"ה שחרר ענדו מפני שלא היה עשה אפשר דהא
לא פשע כלל נזה, אינו דמייירי היכא דהצור לא פשע וא"כ תמיהני
דהניח צ"ע ולא העיר מהסוגיא דהיה אומת דפומנדיה, ונמנ"א
שם הניח דברי הנהת אלפס הנ"ל וסיים אצל כל הפוסקים חולקין
עליו ופי' נמחמה"ש דהו משיכ נא"ע דאפילו נשניל יחיד מותר
לחלל שנת, ולע"ד לא זו הדרך נהננת דברי המנ"א דאין כוונת המנ"א
דכל הפוסקים חולקים על הרשב"א, אלא דכוונתו דחולקים על הנהת
אלפסי הנ"ל, וס"ל דגם להרשב"א רשאי ליחיד לעשות אסור להציל
רבים מאסור, וכ"ה בכה"ג מקור דברי המנ"א דאחרי דברי הנהת
אלפסי הנ"ל כתב אצל נעל משפט נדק ח"מ סימן ס"ח כתב דחומרים
לאדם חטא נשניל שחור רבים, ונמנ"א כתיבת יד להר"ם קאמן
הלוי ז"ל כתב דחומרים לאדם חטא נשניל רבים וכ"כ נשניל שחורה
אחיה ותניד כר, וא"כ מפורש דמנ"א פוסקים נזה דפלגי על הנהת
אלפסי הנ"ל אפילו לפוס שיעת הרשב"א (ודלא כהמחמה"ש), והנה
ספריהם ודבריהם אינם לפני, ולע"ד ברור דהא מהסוגיא דניטין
הנ"ל, והנה לפני נהי אינשי רשעי נאנצליא דאכלי טריפות לפעמים
דליכא חיובא לטבח ישראל לעשות אסור נכדי להציל רבים נני ניחם
דלא פשע כלל מאסורא רנה (ומנ"א שם מסתפק נקטן עין שם),
ואח"כ י"ל דזהו רק להצילם לגמרי מאסור אצל ליכא רחיה דשרי
לאדם לעשות אסורא זוטא נכדי להמעיט האסור מהרבים דאולי
נשניל המעטת האסור לא הותר שיעשה הוא אסור, ואינא דליכא
למיחר גם נהיפך דכל זה אם האסור שהוא יעשה להציל חבירו מאסור
אינם תלויים זה בזה אצל נאסור דלפני עור דזהו רק מטעם שמכשיל
הצור איכא ח"ל דכ"ה"ג ליכא כלל האסור דהא אינו מכשילו רק
לדבריה דממעט מחמתו אסור.

וביור"ד סימן קנ"א נרמ"א סעיף א' הביא שני דיעות נענין לפני
עור ד"הא הא דאסור למכור להם דברים השייכים לעבודתם
היינו דוקא אם אין להם אחרים כיוצא בו או שלא יוכלו לקנות במקום
אחר אצל אם יכולים לקנות במקום אחר למכור להם ויש תחמירין
ונהנו להקל כסנדר הראשונה כר, ונש"ך שם סעק"ו דהדיעה הא'
ס"ל דכי היכי דאמרין נשים נני נזיר דאסור להושיט לו כוס יין
דזהו אסור נדקאי נחרי עברי דנהרא היה הכי ויש תחמירין סנרי
דמ"מ דאסור דרנן איכא אפילו לא היו כמו תרי עברי דנהרא והש"ך
חולק על הרמ"א וסובר דלא פלגי דכ"ה מודי להמדרכי ותוספות
פ"ק דעכו"ם דנעכו"ם או מותר שרי והנהמ"ר ותוספות ור"ה פ"ק
דשנת והר"ן נפ"ק דעכו"ם מיירי בישראל שהוא חייב להפרישו מאסור
וכדכתב הראש"ש שם דלא ברע מקטן אוכל נבילות שניז מחוים להפרישו
(היינו למד"א דסובר הכי) כ"ה ישראל גדול משא"כ נעכו"ם וישראל
מותר שאינו חייב להפרישו ונבנ"א כתב דודאי ישראל מותר אע"פ
שחטא ישראל הוא וא"כ מה צ"ע לשאר ישראל לענין להפרישו כ"ה כשעונר
אצל נראה כוונת הש"ך דאף בישראל אין מחווייב להפרישו אוכל נבילות
בשוגג ויש ניד אחד להפרישו חייב להפרישו וכמו נקטן אוכל נבילות
שהקטן שוגג הוא ומתניתין דרש"י פ"ק דשנת בשוגג מיירי, וכדמשמע
מרש"י (ג') ד"ה פטורי, דלתי כר, אצל בישראל דרונה לעצור
נמזיד על איזה עצירה אפילו אינו מותר נמזיד לין ישראל אחר מנוה
להפרישו לדעת הש"ך ומותר נקטן הש"ך כוונתו למזיד עין שם,
והנה דברים הללו הם ענר דברי הפוסקים אשר מפייהם אנו חיים דשיטת
היראים בסמ"ח רכ"ב דגם למזיד ליכא חיובא דתוכחה, וכמ"ה הכותב
ביחזקאל (ל"ג) נאחרי לרשע מות תמות ולא דנרת להזהיר רשע
מדרכו הוא רשע נענו יומת ודמו מידך יעוקב ואתה כי הזהרת רשע
מדרכו לשון ממנה ולא שז הוא נענו יומת ואתה את נפוך הלל,

לפני, וקצת יש לדון בזה דהא התוספות והרא"ש הקשו שם להדיא מנצח דא שנטל מתוכה דנזה כתבו דאפילו מיירי שיהי יכול לטול אפילו לא היה נידוי מימי חיסור דרנן מיהא איכא עיין שם, והיינו משום דאיכא דנתן לתוך ידו לא עשה הוא מיירי דהא היה אפשר לו להניח גם במק"א והלכך צריך בנא פטור ומותר הוא לנמרי, ורק איכא דנטל מתוך ידו אע"פ דהיה אפשר לו לטול גם אי לא היה נידוי מימי חיסור לו לאפשרו מאיסורא ולא להניחו לטול מה שצדק, וסרה צוה קדושים מהר"י"ט על הרא"ש דתי' דפטור ומותר קחני רק לענין חיסור שנת ולא מיירי מאיסור לפני עור דאם כן מחי פריך הגמרא מדשמואל דתנן רק תלתא דפטור ומותר ולא קחני הנך והא לינהו אסורי משום לפי"ע והוא נקט הכי דפטור ומותרים לנמרי, דיי'ל דפירכת הגמרא הוא אחראי לא קחני הכי דנתן לתוך ידו דנזה מורי התוספות דפטור ומותר לנמרי דהרי קדושים הוא רק מנצח דנטל מתוכה ואיכא היכא דנטל מתוכה לכאורה הרי לא היה עוד ודאי חיסור בשעת מעשה דמי יודע אם יעשה גם הנחה אחרית ומימי ס"ל להתוספות והרא"ש דאיכא חיסור דרנן של לפי"ע ואיכא לכאורה דלא כהנ"ל והנ"ל ויי'ל דהא חיסור דרנן ודאי איכא בעיקרה גלי הנחה ולהתוספות ספיקא דע"ז (כ"ג) ד"ה תיפוק גם צא"ס דאילו רק מדרנן איכא לפי"ע דאורייתא, וכ"כ בשע"מ ה"ל אישות פי"ט הלכה י"ו בשם ס' משאח משה להדליק הטיוטון נדר של חלל להמונעים מזה איכא משום לפי"ע אע"פ שהיה חומרא מדרנן בעלמא, ועיין תשובת עמק בנימין סימן י"ג, ובדברי המגיה בסוף התשובה ה"ה ג"ס הרב בעל תשובת משאח משה, ועיין תשובת מהר"י אשכנזי ח"א סימן ד' העיר מדרני התוספות חגיגה (י"ח) סד"ה וחוש"מ ומדרני התוספות ספיקא דמחל, וכן המתיר הניח ראה מנצח (י"ד) קדש לי לאשה גרושה וקדושין גלי צילה ליכא רק חיסור דרנן, ועיין שלום ירושלים ר"ש שנת ות' פ"י סימן ט' וסימן ג' ות' מחנה חיים ח"א סימן מ"ה וסימן מ"ז, ואולם אכתי יש לדון דמימי היכא דקאי נדר עברי דנהרג תנ"ל דאיכא לפי"ע דרנן היכא דגם העצירה הוא רק דרנן דהוי חרי דרנן, ולכן נראה דסברתם הוא דקדוש הדבר שיעשה גם הנחה דכיון דהוא שוגג כנ"ל איכא מסתמא י"ח ג"כ ולמה יהיה אחר נידוי דוקא ואי"ש.

ולענין שאלתנו אם ראוי לנטח ישראל למכור חלל הכליות לאינשי דלא מעלי איכא דאפשר להו לקנות גם מטבח איי הנה היכא דתנעו נפירוש לאיסורא דקונה לצורך סעודתו פשיטא דאין לסמוך להקל משום האי פגרא לחוד דאפשר להו לקנות מאי' וכמ"ש הריטב"א הג"ל דאפילו איכא דליכא לפי"ע מקרי מסייע ידי עונרי עזירה ואם לא ימכר להם יטערכו להטריח מחנותו לחנות אחרת, וצוה לחוד דמקיל להם שלא יטערכו להטריח מקרי מסייע ידי עונרי עזירה דהוא אפילו נסיוע קל וכל דהוא דהא אפילו לחוד להם החזיקו אסור משום מסייע וכ"כ אם יקיל להם איזה טרחא, ולהחליט דליכא כאן עזירה כלל משום דמצינו מאיסור יותר חמור שלא יקנה מאי' דהוי נכילה נראה דהוא דבר קשה מאד דליך אפשר להחיר לעשות כעת מעשה לסייעו נודאי משום דדילמא ופן היה קונה מעכ"ל והא אפשר שלא היה קונה עכ"ל נכילה כלל דדילמא הוחלט אצלו עכ"ל לאכול דוקא משאח דהרי גם מחמתי העמים איכא דמקפידין ליקח דוקא ומה שנשחט ע"י ישראל נאמרס דהנשר יותר מצריא ואולי מטעם זה או מטעם אחר איזה שיהיה לא היה קונה עכ"ל כלל מעכ"ל, ומעשה כיון דליכא להחליט דליכא כאן עזירה כלל איכא הרי חו אין לנו ראייה דנכילי המעשה האיסור אחרין לאדם חטוא כדי שזכה חנדי' ואפילו לרבים וכנ"ל.

גם הרב הגאון המפורסם וכו' מ' ר' חיים אריה הלוי הורוויץ זצ"ל אצ"ד דקראקא נמלכנו אלי הסכים צוה לאיסור והביא גילוי מיצמות (ל"ג): דקאמר לחאי נפית לקוצרו צין רשעים גמורים ולא קאמר דנפית כה"ג לענין להושיט לענדין חיסור מלוא אחד כי היכי דלא לענד תרי איסורי ואם רוצה לאכול מליקה מוטב להושיטו נכילה אלא ש"מ דאין כאן היתר עכ"ל.

ואולם היכא דהלוקח קונה סתמא צא"ס דאיכא למחלי דאילו ודאי לאיסור נראה פשוט דמותר דלפי"ע אינו רק נודאי חיסור דאיכא ודאי מכשול כמו שגראה מדרני הש"ג פ"ק פ"ה מהא דארבעה פרקים בשנה המוכר נהמה לחצירו צריך להודיעו כ"ר, וכן דעת התנ"י.

ואיכא י"ל דלהא דמרינן מתוכים דייק קרא דהו דוקא לעמיתך שהוא עמיתך נהנה ונמנע, ועיין ירמיה סימן קנ"ו דסובר דעבר עזירה נמזיד יאח מכלל אחוה ולא הו אחר לענין להחיותו ולהלכותו והנ"ל ראייה מהא דמכות (כ"ג) ונקלה אחר לענין כשקבל דיע' אלל קודם לכן אינו אחר ולמנו שרשע יאח מכלל אחוה וכתב בש"ח דמראה זו מוכח דהיראים סובר דאפילו בעבר נמזיד פסע אחת לא מיקרי אחר, וקשה דאיך קאמר היראים דגם למזיד ונרור הוא שלא יקבל ממנו מחוייב להוכיח והא עמיתך כתיב והעונר עזירה נמזיד אפילו פסע אחת הרי לא הו עמיתך, וכן הקשה המפרש ת"ר נסיון רכ"ג ונשאר נ"י, ולהאמר אי"ש דלדברא דהוכח דאפילו קי פעמים הוא לא נע עמיתך דוקא ונאמר לקבלו וחרר ואינו תלמיד לרב וכן בעצירות חלוקות לשם תי' הגמרא מחר"י להוכיח אפילו לענדין נמזיד ואפילו מזה פעמים, ואיכא אין ראייה כלל מהתנ"י והילקוט להש"ך ודג"מ בשטתו.

(לא) והתוספות קדושין (כ"ג) ד"ה אלל נמחיון להוציא מעות מע"ש לחולין דפירש"י דנכ"ה המוכר עונר

על לפני עור, והקשו התוספות דמאי לפי"ע איכא הכא הלא אם לא יקח ממנו יקח מאדם אחר ולא שייך לפי"ע אלל דוקא נחרי עברי דנהרג כ"ר, ונמקנה כתב דרש"י סובר דהא דאמרין דלא יושיט אדם אצמה"מ משום לפי"ע דוקא נחרי עברי דנהרג היינו לאפשרי אם היה יכול ליקח זה הדבר בעצמו, אלל אם הוא צענין שאם לא יתן לו זה יכול להגיעו ע"י איש אחר או שהוא יכול למצא אצמה"מ נמקום אחר מימי כיון שזה הדבר עצמו אינו מגיע לב"נ בעצמו מימי משום לפי"ע כדמשמע גבי מוכרין להם כלי זין ואין מוכרין להם נהמה דקה משום לפי"ע ואף שיכולין ליקח במק"א מימי עונר עליו משום לפי"ע עכ"ל, ונעניי הוא חמור דהו נגד סוגיות הגמרא דפ"ק דעכ"רס (ו') דמיינע"ל ליה טעמא דלפני אידהן אסור לשאח ולתח עמקן אי זהו משום הרוחה או משום לפי"ע, ונפמ"נ דאית ליה נהמה לדידיה דמשום הרוחה אסור ואי משום לפי"ע האז אית ליה לדידיה, הרי נדאית ליה אחרת אע"פ דזו שרואה לקנותה עכ"ל אם לא ימכרנה לו לא ישיגה כלל מימי כיון דאית ליה אחרת הנה חו ליכא לפי"ע, ומהו למדו הפוסקים דה"ה היכא דיכול לקנות במק"א נמי ליכא לפי"ע דהו כליית ליה כנר נהמה לדידיה, ועיין תש' אמונת שמואל וחז"י הוצא שם נפית מש"כ נהשואה זו, ולדבריהם סרה ה' התוספות דלא אחרין דליכא לפי"ע רק היכא דאית ליה מכנר ולא משום דיכול ליקח מאחר ואי"ש פירש"י, ועיין ציבור הגר"א שם ציור"ד צוה, ואיך שיהיה הנה מהתוספות איכא סתירה להש"ך הג"ל דהשוה הפוסקים דלא פליגי כלל ולכ"ע ציבור ציבור לאפשר לו לקנות במק"א חיסור גם היכא דאית ליה אחרים כיוצא בו או אפשר לו לקנות במק"א ובתוספות מפורש דגם בישראל ליכא כה"ג לפי"ע, ולהנ"ל נהגת הש"ך אי"ש דהתם נמזיד מיירי ואיכא כה"ג אינו מצווה להפרישו היכא דאפשר לו לעשות האיסור בעצמו, ונתי' ביה שלמה להרב מסקאלא חל"ה סימן ל"ח הרגיש צוה והעיר נק' המג"א סימן שצ"ז סק"ד מרש"י נמשכת ע"ז (נ"ה): וכתב לייש ע"פ דברי הריטב"א נע"ז (ד"ו) שכתב ח"ל מיהו ה"ה לענין לפי"ע, דכל היכא דתנעו ליה סתמא דומיא דמחיתין והא דנזיר ואצמה"מ, אלא חוששין לתקלה, כל היכא דמצי עניד חיסור שלא על ידינו ליכא משום לפי"ע, אלל אי תנעו ליה נפירוש לאיסורא נהי דמשום לפי"ע ליכא, אכתי איכא איסורא משום מסייע ידי עונרי עזירה כדקיי"מל שאין מסייעין ידי עונרי עברה בשנעית ואפילו לחוד החזיקו אסור ולא עוד אלל אלא חייבין למחול נידוי דכל ישראל ערנן זה לזה, ואיכא הא דע"ז (נ"ה): ודאי דורף פירושיו נטומאה אסור לסייע לו בכל ענין כמו נפירוש לגברי הריטב"א, וסרה חתימת הש"ך נסתרת התוספות והרא"ש דנפ"ק דשנת שרואה שיהיה עשה עזירה ההוצאה או ההכנסה בכל ענין אסור לסייע, ועיין שם מש"כ ביוש דברי התוספות דהנ"ל.

(יג) וקדושין הג"ל.

ולע"ד צוה דקדושין, אע"פ דידוע המוכר שחלוקה מחכיון לאכלו נעירו מימי כל זמן דלא פ"י הלוקח נהדיא דקונה לאיסורא הרי איכא למחלי גם להיתר ואיכא בשעת המכר אכתי לא הו ודאי חיסור והיכי דמצי לקנות מאחר ליכא לפי"ע ושפיר הקשו התוספות, ונהא דתוספות ורא"ש דפ"ק דשנת דהחליט הנ"ל דהו התם בשעת מעשה ודאי חיסור, הנה גם נתי' נגין ציון הראשונות כ"כ ואינו כעת

ומחוייב לתחוח נז ולהוכיחו לע"פ שהוא חזיר, וזהו שפיר חפסר להגיד הש"ך נחש"כ דהתוספות והר"ש פ"ק דשבת תיירי בישראל היינו משום דלע"פ דאח"כ הזכירו התוספות והר"ש דגם בעכו"ם אסור הנה החם אחר עלה מטעמא דהוי כאומר לו להוציא חלל החום ויעקירא דלא נחמו לזה והוי ס"ל לאסור מטעמא דלפ"ע דרנן ה"י משום דהוי ס"ד דליכא דלי אסור ומיירי בישראל נסתמא, ואולי זהו ג"כ כוונת החו"י אלא דלשונן מתומנם נחש"כ דגם מיירי נטון ליד איי נחושט ידו לפניו כ"י דהא גם בריש בישראל נמי נכ"י מיירי אכל לפום דגרי א"ש.

ועוד נראה דהש"ך מיירי דוקא בנזנא דמיירי הרמ"א היינו היכא דלי אסור להפרישו לגמרי ואם לא ימכור לו הוא יקנה אכל חזר נזה כחנ דבישראל תומר דהוי כעכו"ם שרי למכור לו ואין כאן איסור דרנן אכל היכא דיכול הוא להפרישו לגמרי מהענינה נזה גם הש"ך מודה דאפילו בישראל תומר מחוייב להפרישו ואם אינו ופרישו הוא בכלל ארור אשר לא יקום את דגרי התורה, וכ"כ נחמא חיים ס"ס, וממילא מוכן דלענין חילול שבת נהוגא וטלטול פשיטא דמוטל חוב לתקן עירובין להגיל גם רשעים מחילול שבת דהא היכא דיכול להפריש מהענינה איכא חיוב להפריש גם למומר ובהך תקנתא דעירובין יופרשו מחיסור הוצאה לגמרי.

וראיתי ביראים השלם סימן רכ"ג דסבור שם דליכא חיוב תוכחה גם למחיד ונרור שלא יקבל ממנו כחש"כ בשמו נאח לו וכחנ שם ח"ל אכל חזירין לע"פ שאתה חרנה עובשו שחטא נהתראה אין בכך כלום ועל זה נאחר להעטיהו רשע וימות כ"י עיין ס"ס, ולכאורה לפום דגרי הרמ"א נפ"י המשנה שהנאחי נאח כ"י עיין ס"ס אינו ענין הכא להציא כלל המחמר להעטיהו כ"י, ואולי נישאר דגריס דכחו דנשאר ש"י שנוע אינו מחוייב הוא לוותר משלו ולעשיא תקנה לרשיעי שיגלו מחיסור דרנני ועלה דהוא קל לעומת איסור נזל היותר גדול דעונרים נחזיר כן ה"נ נעונר איהו שאר ענינה נחזיר ונרור שלא יקבל תוכחה מ"מ כיון דליכא חוב עליו מ"ע דהוכח תוכיח אינו יכול לוותר משלו ולסגול העונש ניטול מ"ע דתוכחה בשביל שלא ירנה עונשו של המחזיר שיהטא נהתראה דכיון דמעיקר העון שהוא היותה גדול (ממה שיגלל שיהטא נלי התראה) לא יגלל אין לחוש על מה שיתרנה עונשו שיהטא נהתראה ומחוייב להוכיחו, וע"ז נאחר להעטיהו לרשע וימות וא"ש, ומ"מ לא ידענא למה הוצרך הר"א להציא הכא כלל הסגנא דהלעטיהו ותיפוק ליה כיון דמעשה דהוכח תוכיח לא מפטר אי"כ מחייב הוא להוכיחו ולא לחוש למה שיתרנה עונשו ע"י התראה ואין אנו דריכין כלל להעשים הדין בסגנא דהלעטיהו כ"י והרי יהיה מחיזה טעם שיהיה כך הוא הדין להרא"ם ויקוב הדין את ההר וע"ג.

וא"י שיהיה הרי הרא"ם אינו חולק על דגרינו נחיצות דתיקון עירובין דהא אדרנא איהו סבור דגם נחזיר איכא חונת תוכחה וא"כ אם נידו להפרישו מחיסור הרי דלי מחוייב לעשות כל שצדקי דמי דהא היכא דליכא חיוב תוכחה איכא ג"כ מצות עשה דוהשנחו לו לרבות אנחת גופו וכ"ש נפשו וגם ה"לית דלא תעמוד על דם רע"ך כחש"כ נאח כ"י נאם המנחת חינוך וכנר כתננו נאח ל"י דגם להיראים דמומר אינו אחי ועמיתך מ"מ לענין המ"ע דהוכח אפילו מחא פעמים לא נצי עמיתך וממילא דמחוייב להפרישו וגם להש"ך כן הוא כנ"ל.

(ל"ג) ובר מן דין הנה נחילול שבת נהוגא וטלטול כנר פשתה התפספת ופרסה הרעת עדי כ"י רבים מוטעים ננר זה ויחשנו שמוחר לעשות כן ונפרט הטולדים נאנעליא ואמעריקא שראו כנר אנותיהם ואחותיהם מטלטלים נפרהסיא ומעתה חזיר דידהו כאונם דמי דמעשה אנותיהם נידיהם והוי'ל כתיקוק שגשגה צין הכותים וכחש"כ הב"י סימן שפ"ה לענין נזוקים ואע"ג דהחם מיירי נחללי שנת נפרהסיא נאסור דרנן ולא נדאורייתא, ואולם הטולדים נאנעליא ואמעריקא אשר המה נורים וע"ה נמורים ואינם יודעים כלל מחמה דין, הרי הרצה מהם גם מדין דאורייתא לא ידעי ואומר מומר שגג הוא וכ"ש נאסור הוצאה דאיהו מפורשת נעורה להדיא הנה הרצה מהם חושבין דאין זה איסור כלל, וקשה ליתן להם דין מומר לחלל שנתים נפרהסיא, ועיין ברמ"א חו"מ סימן ל"ד סעיף ד' דנכל נר איסור שוטל למר שענרו מכת טעות אין נפסלין לעדות כמו הני קנורא

התני"ש סימן ט"ז סעי"ק כ"ג מהא דפ"ק דע"י (ט"ו:) דאמר רב א"י כל היכא דליכא למחלי חלין משמע דאין אזהרה דלפ"ע כ"א היכא דליכא מנשול ודלי עיין ס"ס, ובחידושי הר"ענ"א ס"ס כתנ להדיא דליכא ללו דלפ"ע אלא כשנתנים לו למי שיעשה ענינה ודלי ורנן אסור אפילו סתמא היכא ש"י רגלים נדנר לחוש שיענור נז זה ענינה ועשו סתמא כפירשו וכל היכא דליכא למחלי לקולא דלא לענינה קנעי לה אוקמי רנן אדניה והתירוהו וכ"י, ולפ"ז נהא דהא דלי ישיט אדם כוס יין למיר דפירש"י שחל ינא לשתותו דמיירי נסתמא, וכ"כ הר"ש ס"ס ה"י רק לפ"ע דרנן הילכך שפיר י"ס להקל היכא דאפשר לקנות מחמרים דומיא דדד עברי דנהא דליכא לפ"ע כלל וגם מפ"ע י"י עונרי ענינה ליכא רק נודא ענינה כמו שגנא חדנרי הר"ענ"א פ"ק דנ"מ (ה'). נד"ה דלח"ה א"ן חיותא לרועה היכא משריק עיין ס"ס נתי"ב ה"י, ועוד דהרא"ם מרגליות נחשונה סימן כ"ג חיד"ש דאיסורא דמס"ע הוא רק נחסי"ע נפשו או נחמוט משלו דרך שאלה אכל נחמרו וקנינ דמי ונרשחו דלוקא ק"ל לא ש"ך כלל איסור דמס"ע עיין ס"ס, והיכא דהלוקא קונה נסתמא י"ס לגרף גם סגנא זו להקל ועיין ח"ס סימן כ"ט שכתב ואם אין קהלה זו קונה ימכור עמנו נמקום אחר עיין ס"ס, והחם נידוע הוא לחלל שנתות ולאכול איסורים עיין ס"ס, וא"ע למה הק"ל נזה.

ענה י"ב

(ל"ד) ודברי הש"ך והנ"מ הנ"ל דחו כל האחרונים הנ"ל והנ"ש ומ"מ וגליון רא"ש עיין דגריה"ס, ואנכי נראתי דגרי הש"ך הוספתי לתמוה עמ"כ דהתוספות והר"ש נפ"ק דשבת מיירי בישראל שהוא חייב להפרישו מחיסור כדכתב הרא"ש ס"ס דלא גרע מקטן אכול נבילות נ"ד מנזון להפרישו משא"כ בעכו"ם וישראל מומר, וקשה הא נתוספות ורא"ש ס"ס מפרש דגם בעכו"ם אסור עיין ס"ס, ומנא"מ נתי"ב חו"י סימן קפ"ה שכתב דלרנא מרנן אחר ציקא להראות הריפתו והתפאר כי מאל להש"ך שגנה נרואה כי לא עיין נעת כותבו התוספות והרא"ש דגם בעכו"ם אסור, והשנתי לו כי הוא ראה ולא דק כי שם מיירי נטון ליד איי נהושיט ידו לפניו או להיפך ודלי אסור מדרנן כי אחר דתיכף מוציאו ה"י הוי כאומר לו להוציאו משא"כ נענין מכירה דמיירי ציור"ד שם דאין כאן רק חשן פן יקנה לצורך אילנים ולא מתחייב בשום ענין שמוכר לו ע"ד כך וכאלו נזה ואחר לו וע"כ נותנין מוחות נאום עיין שמוכר לו ע"ד כך וכאלו פשיטותיה לא אחר דנלך זה עכ"ד, ולא ידענא למה חרה פני האזון כ"כ על אותו צורנא מרנן ולמה שפך עליו כה ח"י ועמו והרי אם ניהא דהש"ך נחית נחלי דכתב דהתוספות והר"ש מיירי בישראל ועונ עכו"ם משום דנהושיט ידו דתיכף מוציאו הוי כאומר לו להוציאו אי"כ למה הוצרך כלל לחלק עוד איהו חילוק חדנרי התוספות והר"ש פ"ק דשבת תוספות והר"ש ס"ס דעכו"ם והרי כנר איכא חילוק פשוט דנפ"ק דשבת דמיירי נהושיט ידו לפניו או לחתן ותיכף מוציאו והוי כאומר לו להוציאו אי"כ להכי כתבו התוספות והר"ש ס"ס דליכא איסור לפ"ע מדרנן משא"כ נפ"ק דעכו"ם דמיירי מהושטת כוס יין למיר ואנחמיה נסתמא רק דאין חיישין לתקלה הילכך ננר עברי דנהא שרי ואין מקום נדנרי הרמ"א דהציא פלוגתא לענין מכירה דהמתמירין היינו התוספות והר"ש פ"ק דשבת הרי הם מיירי נודא איסור אכל נמכירה דאין אלא חשן תקלה פן קונה לצורך האילנים וגם הם מודי דשרי וכחש"כ נאחמה הב"י והנ"ש לישנ נזה סתירת החו"י נהא"ש כנ"ל, ומדהוצרך הש"ך עוד לחילוקים אחרים נזה מוכח דלא נחית לזה דהחם נשנת הוי ודלי איסור, ואולי זהו משום דסבור דכיון דהתוספות והר"ש הקשו מננא דלו שנטל מתוכה אי"כ ליכא עוד ודלי איסור נשעת מעשה דמי יודע אם יעשה הנחה ואולי סבור הש"ך דגם לעקירה לחוד דהוי ענינה מדרנן ליכא ודלי דיענור משום דהא אפשר דאולי אחרי שיטול מידו יכנס כולו לפניו ולא יוציא לרה"ר כלל ומ"מ אסור גם אם היה יכול לטול אלא מידו ולהכי דעכו"ם דכולהו אסרי התוספות והר"ש דפ"ק דשבת עם הר"ן דפ"ק דעכו"ם דכולהו אסרי ננר גוונא, ומה נראה דגם הש"ך שכתב דבישראל מומר שאינו חייב להפרישו ליכא איסור דרנן זהו הכל נסתמא ולא היכא דחנעי נפירוש נאסורא דהחם נודא אסור גם להש"ך דלע"פ שחטא ישראל הוא

ליל שנת ה'תש"ח היו כיומו מ"ה והעשה מלאכה זיה"ש חייב אדם תלוי ובשני זיה"ש חייב חטאת ולהפמי"ג גם אם נאחד קנר ובשני טמן מטרפין.

(2) אי אפשר שיהיה כח התולדה יפה מזה האז ולכן אם נאחד ותולד הוא מהנך דלא מספקין בזה גדליס אי"כ על כרחך דקולר ליחא לספקין גדליס דתולד הוא תולדה דקולר והמרה"פ בירושלמי דסנהדרין פ"ה הל' א' שנה בזה ובנמרץ דילן (ז"ל:) דנקט תולד, הכוונה גם לקולר, וכן למד"א דמקוש מעביר היה, נקט הנמרץ דמעביר ליכא ליסתפקין גדליס, והכוונה למלאכת מוציא ומחילא חובן דא"א שיתחייב נמעביר כל שהוא ודלא כהחז"י בהנהגת האלפס דנסתפק בזה (ובתשובת חז"י סימן קל"ג עמוד ב' נהא דלרנ' יהודה דאמר מעביר שרי אי"כ אחר רק אצות מלאכות ופלא דלא הרגיש גם בזה דתולד דהוא תולדה, גם מלי דכתב שם וז"ע למה נחלקו אמוראי ונסתפקו איזה מלאכה היא דעלה אחר אי"כ שליט חייב עליה ולא החליטו שהוא מעביר ופ"ל כמד"א הנערה ללא יאחזה וי"ל דאי"כ הוא הדין גם המכנה פטור והי"ל דתרי לא אחת עכ"ל, והנה ת"י תמוה דהתוס' ישי"ס בשנת (כ"ט:) כתבו דא"א אם הנערה ללא יאחזה מ"מ זכיוו לכ"ע חייב, וכי"כ התוספות וי"ט דלהכי הקדים התנא במתניתין דאצות מלאכות כיצ"י להנערה ונקט המכנה והמעביר משום דבהנערה אי"כ פלוגתא וכי"כ לכ"ע חייב ליחא לחירוטו של החז"י, ואולם קושייתו לע"ד לקי"מ דהרי אי"כ נקט אצות מלאכות כ"י והנערה למד"א ללא יאחזה אינה אצ מלאכה כלל וגם מלאכה לא היו ובדאיתא בפי"ק דפסחים (א':) אחר רנא ש"מ מדר"ע תלת כ"י וש"מ הנערה לתק יאחזה ופירש"י ותוספות מדקרי לה אצ מלאכה ועוד אומר ריב"א כ"י.)

(ד) מ"ע דקדוש השם אין זה מעשה דאז אסור לתבול בעצמו ואינו ראוי לעשות טעמי שניע להמנהג ורק אם תפסוהו מחז"י למסור נפשו והכל הוא נשז ואל תעשה נגד ד' ומחז"י, וסרה בזה קושיות המעשה"ת על הסמ"ג וגם אי"ש בזה פסק הרקאה"ט דמחז"י לנרץ ולע"ג דלהא"מ כל מצוה שמחז"י"ם בזה תמיד כנון להאמין נד' בק"מ תנחומי אגלי"ם ונתינת נדקה אין לנרץ עליהם דא"י הני דמחז"י האדם להכניס בזה אצ עצמו תמיד משא"כ קדוש השם כיון דא"י ראוי להכניס עצמו בזה כלל רק אם בזה לידו מחז"י לקיים המצוה אי"כ חו לא היו כמתחייב בזה תמיד רק כמו שנה המצוה מחז"י לזמן דכשנע"ע זמן חיובת תנרץ על עשייתה מחמת חיובת עי"ן צפרים אצות ת. מקום שגורו העצרת דת ואפשר לאחזה מישראל לנרות פסק השב"י ח"י סימן ק"י דגדולה האלת נפשות רש להם לנרות ורק אם לא נרחו לא היו כמאכד עצמו לדעת והצי"א ראה לזה וראייתו אינה מכרעת, ואולם פסקו ברור דכן הוא להדיא במדרש חז"י (פ"י פסוק ד') דמחז"י שאלו ליחאקל הכניא לסבוב או לא אחר להם כנר מקובל אי מישעיה רנ' חזי כמעט רנע עד יעבור זעם הרי דהנצי"א הורה להסתיי עצמן ולנרות בהחזק, ואולם הם החמירו על עצמם ומוכח דזה לא היו כמאכד עצמו לדעת.

(ה) ושיעור פרהסיא מ"ע דזונקדתי אחרו בסנהדרין (ע"ד:) דאינו פחות מעשרה וכולהו ישראל חזרו אפילו נעשרה ישראל מומרים לע"ז ודלא כמ"ש נ"ס שפת אמת עהנא"ם הוא בכלל העשרה כמ"ש בשרית זרע אחת להשיג בזה על מהר"ש אבונה והפ"ח ומכ"ה לא ראו דבריהם.

(ו) הש"ך סימן קנ"ז ותנ"ש סימן ז' פסקו כמהרי"ק דהיכא דהדנר מפורסם וידע שיתפרסם אי"ש עשרה מישראל ולע"ד זהו היכא דמוכח מזד הדנר והענין עצמו ואין נרץ לאחזרת העכ"רם כלל כמו בעובדא דאסתר דהכל יודעין כלה למה נכנסה לחופה וכן בעובדא דמהרי"ק, דייחוד האשה בנות הכתומים והשאתה שמה מוכיח על המעשה בלי אחירה אצל היכא דנענין לאחירה דידוע בזה לא היו פרהסיא רק אי איכא עשרה מישראל ובה אי"ש דה"מ ושאילת"י ורש"י לא פליגי על מהרי"ק וכמ"ש בזה י"ד.

קטור"י ביו"ט ראשון בסנהדרין (כ"י:) ואפילו אם לא טענו חז"י להצדיק נפשו וכמ"ש בתי משאלת בתימן סימן כ"א, ועי"ן בכה"מ בירור סימן ז' בהנהגת ב"י אצות דאם עובר נחשנו שלא היה אדם אסור אי"ש בדיקת סכין אפילו לדעת הרמב"ם והוכיח זה מדברי הרשב"א בתשובה, וכי"כ הרדב"ז לענין גונג מחז"י גרש"י, וכי"כ נד' רעק"א סימן ז' לענין עדים המגלחים וקנס נחנר דהשחתה נחנר דנחפוט נעריה אצל הרנה לא חשנן זהו אסור כ"כ, וה"מ נמדנית הללו לענין חילול שנת בהולאה וטלטול.

ובת"י ננין זיון השניות סימן כ"ג כתב ג"כ בזה דפסק הרשב"א בתשובה הנהגת ב"י בירור סימן קי"ט דתומר לחלל שנת נפרהסיא י"ט י"ן נסך, דפשי"י ישראל שבזמניו דברונס חילול שנת נעשה כהיתר י"ט להם דין אומר תומר שרק קרת למוזי הוא, ויש בזה שמתפללים תפלת שנת ומקדשים קידוש היום ואח"כ מחללים שנת במלאכות דאורייתא ודרבנן, והרי מחלל שנת נחשנן כמחז"י בלנד מפני שהכופר בשנת כופר בגריאה וננורה חז' מודה ע"י תפלה וקידוש, ומה גם בגיניהם אשר קמו מחז"י"ם כ"י וסי"ס שם דהמחז"י להחשיב נגיעת י"ן של הפושעים הללו לסתם י"ס תנא עליו נכרה אכן גם לתקולים י"ט להם על מה שיסמכו אם לא שמוכר לו שידוע דיני שנת ומע"ז פניו לחלל נפני עשרה מישראל זהו דלי כמחז"י נמור ונגיעת י"ט אסור עכ"ל.

והנה טענתו של הנ"ל שטען דמחלל שנת נחשנן כמחז"י מפני שהכופר בשנת כופר בגריאה וננורה חז' מודה ע"י תפלה וקידוש, לע"ד י"ט לזון בזה דאי"כ ליחא דמחלל שנת דה"י כמחז"י לכה"מ זהו דוקא בשליט שומר שנת כלל ומחלל בכל המלאכות והא ליחא דאפילו אם הוא מחלל שנת נפרהסיא במלאכה אחת ושומר אי"כ מ"מ היו ככופר בכה"מ כולה הן לענין שחיטה והן לענין י"ס, וכדמחשנן מקושיות התוספות והראשונים בשותט נשנת דשחיטתו כשרה דהקשו הא היו מומר לחלל שנתות ואח"כ שחיטתו כשירה ואי ליחא לישי כנון שר"ט שומר שנת נשאר מלאכות או שר"ט אותו מחפלו ומקדש קידוש היום אי"כ ליחא, ועי"ן תנ"ש סימן ז' סע"ק ק"ה, וכן מוכח מהא דכתבנו לעיל בזה הספרי דמחלל שנת דה"י ככופר בכה"מ כולה זהו משום דנסמכה פ' מקושא לפ' ע"ז ומקושא הרי לא חילל שנת רק במלאכה אחת או תולד או כ"י, ומסתמא נשאר היה כלל ישראל שומר שנת כהלכתו וליחא טענת הנ"ל, ואולם מלי דטען דהפושעים בזמניו הנה לרונס נעשה חילול שנת כהיתר ויש להם דין אומר מומר זהו סברא נכונה כדלי להכריע הדין ג"י נגיעת י"ן דלא לאסור, ועי"ן תשובת מהר"ש ח"א ס"י קכ"א בל ואופה מנת מצוה אצות שם מחללי שנת מהו הדין, ופסק ג"כ ככ"ל, ומעשה פשיטא דנרץ להפריש מחז"י ומונה לעשות תקנה להם שלא יכסלו בליסור חילול שנת בנלי דעת מומר העון דרונס שוגגים וכאטופים דמי, ונצדק נאמר דמי שמתרשל בזה הדיעות נמורה היא או מינות מרקה ו וכי"ש דא"י ואנ"י להעיר דמחז"י"ם אצות להו דרגייה הדיעות וגם מיי"ס, מחז"י"ם שונים, ד' ירחם וישיג אפשיטו כנרשונה בנ"א.

והנני לנאר בקולר נמרץ כל הדינים העולים להלכה מתוך דבריו נס"ד ושלשה ועשרים הנהגות.

(א) הראינו פנים בהלכה ומקור להתשנ"ן והעיתור בזה תשובה לקמחי דמומר לחלל שנתות דה"י ככופר בכל התורה זהו דוקא בעצרת קרקע ולא נעלם שיטה זו מהנ"ל שהצי"א נאח"ע סימן ח"י ומ"מ לדינא נראה דסובר דהלכה כשיטת התוספות דלא נע"י עצרת קרקע ואי"כ אפילו מומר לחלל שנת בהולאה וטלטול והעברה ד' אצות נרה"ר היו נמי מומר לכל התורה וי"ט י"ן נסך ושחיטתו אסורה.

(ב) מומר לחלל שנת בלי שנת היו נמי מומר לכה"מ זה תלוי נמי בפלוגתא הג"ל דלהנאזים דס"ל דנע"י עצרת קרקע והיינו משום דמחלל שנת דה"י מומר לכה"מ וכעונד ע"ז זהו משום דנסמכה פ' מקושא לפ' ע"ז ואין לך ב' אלא חידושיה דמח"א דמקושא אי"כ אולי קצת י"ל דגם בזה נמי אחרי דמח"א דמקושא שחילל שנת ביום השבת ולא בלילה, ואולם הא אכן לא קיימ"ל כשיטה זו כלל ולכן אפ"י אם הוא מומר לחלל שנת בהולאה בלילה נפרהסיא היו נמי מומר לכה"מ וכי"כ הנצרכנו לדבר לענין שיה"י כמחז"י לכה"מ אצל לענין חילול שנת עצמו ועונשו נפקילה פשוט

(ח) נסתפקת' נחלל שנת לפני העמים אי עובר נללו דלא תחללו את
 ס' קדשי לט' שנת הפסח' ופסח' דח"כ דהאי ונקדשתי
 דנעי עשרה מיראל לא קאי על לאו דלא תחללו וגם הרמזים
 סוגר דנפחות מעשרה עובר נללו דלא תחללו ח"כ אפשר דגם
 לפני העמים ח"כ לאו דלא תחללו וליע.

(ט) ואולם הך ספיקא הוא רק לענין אי עובר גם נללו דלא תחללו
 אל' לענין הא דאמרינן דתומר לחלל שנת צפרהסיה הוי כחומר
 לכל התורה כולה הנה להורשה זהו אפילו היכא דתחלל לפני
 העכו"ם והכנה"ג תמה דח"ל לחלק בין צפרהסיה דלהענינו
 על דת צפרהסיה דתומר, ולע"ד הרי מוכרח לומר כן לשיטת
 המרדכי דכל שחפיקר ענמו בגילוי פנים הוי צפרהסיה ואין
 צריך עשרה ח"כ ע"כ דתחלקין בזה, וח"כ תו ח"כ לומר
 דגם לפני עכו"ם הוי צפרהסיה כיון דלא נעיק הכא צפרהסיה
 כמו בהעברה על דת וכתיב שנת צפרהסיה שנת צפרהסיה יס
 נכפר שאין שם עשרה ישראל כלל ותחלל שנת צפרהסיה יס
 לו דין תומר לכה"ת, ונטעם מנדים סוגר דהא דאמרינן
 דתומר לחלל שנת הוי כחומר לכל החורה זהו רק מדרגת ח"כ
 יס להקל מטעם ס"פ דילמא קיימיל בהפוסקים דס"ל דגם
 בזה הוי צפרהסיה כמו בהעברה על דת דנעי דוקא " מיראל
 אשמים ולא נשים וקטנים ואפי' אח"ל כהמרדכי ודרישה הג"ל
 דכל שחפיקר ענמו בגילוי פנים הוי צפרהסיה דילמא איט' אל' אלא
 מדרגת ח"כ ס"פ לגבי הדאורייתא דמהני כחש"כ האמור,
 ונהנה סת"ק שהוצא נגדי יור"ד סימן פ"ג ונשיך שם ודני
 ס"פ, ומ"מ ל"ע אי אפשר לזרף סגורא זו דהוי דרגת גם
 לגבי ס"פ דמדרגת כל הראשונים משמע דהוא דאורייתא.

(י) תומר לחלל שנת צפרהסיה נפני עשרה מיראל דהוי לכריע
 תומר לכל התורה אם כתב גט לאשה נחול דלנו נאים לפסול
 הגט תשום דהסופר הוי תומר לכה"ת אם נא אחר וקידש
 אח"כ לריכה גט תשניה דחש"כ נאה"ע ס"פ קכ"ג דאם
 כתב בזון גיבה"כ ונשנת הר"י נטל מדאורייתא דמשמע
 דאם נא אחר וקידש ח"ל הימנו גט כלל דאכתי הוי אש
 ח"כ נמורה ח"ל דהוי דוקא אם הגט נכתב אז נשנת גיבה"כ
 דנה אפילו אם ניחא דכתיבת הגט הוי מעשה אחת וגם דניחא
 דהין הוא כהפוסקים דנפעם אחד לא נעשה תומר ח"מ נאותה
 שנה שנעשה תומר נודלי קעניד לדעתיה דנפשיה כמו עכו"ם
 הגל נמורה שכתב הגט נחול לא תיירי שם נשוי' ושפיר ח"ל
 בזה דלריכה גט תשניה עין צפנים אות י"ג, ואינרא דלדין
 דנהנו לצוות להסופר שיהרהר נשונה, ואומר כן שהרהר
 ח"כ פשיטא דהגט כשר.

(יא) נאוי' הגדול כתב גט ספר נאוי'ם דאפילו תומר לחלל יר"ט
 הוי תומר לכה"ת וזה דבר חדש דלא הזכירו הפוסקים ומלאכי
 חנר להא"י דברי המנייט נשונה ח"כ סימן ל"ח שח"כ גט
 נשונה הר"י הור נפרי' סימן קי"ג סעק"ז ואין נחר פסקי
 הש"ע גררינ דתומר נאה"ע שם דהסופר שכתב גט נייט
 נמזיד הוי רק הסופר רשע ולא תומר, ואולם תומר לחלל
 יוהכ"פ שזה הסופר רשע ולא תומר, ואולם תומר לחלל
 ולא כהאחרונים שנתנו נדנרו ופשוט הוא דתומר לחלל
 שנתות דהוי כחומר לכה"ת הוא אפילו כשומר יוהכ"פ וסחר
 תחללו וכתו שנה"גים הכפשים דאללס יוהכ"פ יותר קדוש
 וזה הגל ועין ח"ס דהקונע תקח וממכר נשנת ופוחת תמורת
 הוי תומר לתלכזה דאורייתא.

(יב) נאוי'ם היראים תגלילאן ואונגארן אמרו דמי שהוא ואשתו
 תומרים לחלל שנת נחלכזה דאורייתא צפרהסיה אין תלין את
 נניהם נשנת, ונ"י שג"ד כתב דליכא נניהם חיוב דהמול לכס
 כל זכר ולא נכלל לכס הוא ולפ"י אסור לאשה כשירה לנבל
 נייט לנודק נעלה אם הוא תומר לחלל שנתות, ואולי אסור
 גם להחיות נזירה שחא ירנה נשנילו, ואולם לע"ד הדין דלא
 יתייהו והעיקר דכדרי הנדה"ג דלא כהט"ז שכתב שאפילו
 אם מתקשים למול שחא אח"כ יחיריהו כר' דלא היה לפניו מקור
 הדברים נאשכול עין שם.

(יג)

הפסח' סימן שח"ת סוגר דתומר לחלל שנתות צפרהסיה אם
 הוא חולה ש"ס זו פכנה אין מחללין עליו את השנת, ולע"ד
 אין זה נכון כחש"כ צפנים אות י"ז דנשלתא לרי שח"ת
 מנסי' דתומר פ"ג מקרא דומתו נני ישראל את השנת לעשות
 את השנת אחרת תורה חלל עליו שנת אחד כדי ישמור שנתות
 הרבה ח"כ שפיר י"ל דתומר לחלל שנתות דלא ישמור השנתות
 כלל אין מחללין עליו שנת להנילו אל' לשמורל דתומר מוחי נהם
 ולא שימות נהם ח"כ שמירת שנתות העתידין אינו ענין חילול
 שנת דהאידנא נשעה שהאדם חולה ומסוכן דהתורה עתה
 המתות שיחיה נהם ולא שיהיה נהם שום דו מיתה וח"כ אפילו
 נמורה לחלל שנת מחללין עליו שנת להנילו ואפילו לחיי שעה
 ודלא כהאחרונים, ועין תשונת מהר"ם ש"ק כנראה דעתו
 ג"כ דלא כהפסח'ג, ועין ס' שרי חיים ולא הארכתי בזה
 דאין הספרים הג"ל לפני.

(יד)

ונדון נני אדם החנושים דאין מניחין ספר תורה אללס כאור"ח
 ס"פ קל"ה נראה דאונס דחטש לא גרע מאונס דחולה ואדם
 חסד מחירין כן נחטש וחשון, ואמנם ח"ז מהר"ם פלחזה
 ז"ל נחשונה ורמ"א ונ"א לא ס"ל הכי וזר"ד עיין, ועוד
 אח"כ דהג"ח הוא דוקא אם האדם הטשע הספר תורה
 אינו טשעה נשניל, ענמו אלא נשניל אדם אחר שיקרא
 בהספר תורה והאדם ההוא ישנ נמקומו ולא זו ולא הלך אל
 הס"ת להנילה בזה ח"כ בזין טובא ונכה"ג מירי מקור הוי
 דינא דנ"א החנושים דלמחר מהירושלמי דומא אל' היכא
 דהאדם מטלטל הס"ת נשניל ענמו שהוא יקרא גו ח"כ כיון
 דהאדם הקורא נענמו הלך אל הס"ת אע"ג דלא קרא גו
 נמקומו שהיה שם הס"ת ומטלטל הס"ת למקום אחר לקרות
 גו ליכא חשש דבזין מירי, ועין צפנים אות כ'.

(טו)

תומר לחלל שנת כיון דהוא כעכו"ם אפשר להשכיר רשותו
 משכירו ולקומו והש"ע נסיון ש"פ סע"ג נ' שהניח שני דיעות
 זהו צישראל כשר ולא נזדקק תומר וכ"כ נ"י תקי"ז והוא
 נכון.

(טז)

נמנולות המפולשין לרה"ר של כותים דעת הר"מ א"י סימן
 פ"א דאיתו מתחלק נצוה"פ וזה היה דעת הר' יעקב גרי תשה
 להחמיר ולהורות כן, והרמ"ש דנהו בזון מתרח ונדהו דאין
 להחמיר דנדר שפסק ונהנו להיתר והוי כמו מינות ולא מינעיה
 נמקום דיש מכשול לרנים נחילול שנת דלכריע אסור להחמיר
 וכמו בק"ש לרמ"א סימן ס"ג סע"ג נ' וכח"כ נד"ח שם גט
 הנתיני ונטי' סימן תקנ"א סעק"א אלא אפילו נמקום דליכא
 מכשול אסור וכח"כ נטי' שם.

(יז)

תש"כ התוספות פ"ק דנ"ח (י"ז) דנצינה לא תקינו דנן
 ד' אמות זהו דוקא נקנין ד"א דאית קנין תומר דאית קונה
 נמתנה, ולהאנני מילואים גם נאותה שעה שקונה נד"א אין
 הד"א שלו ממש אלא כדי שיקנה נהם הילכך בזה ח"כ סגור
 לומר דנני ננינה דהוא מילתא דאיסורא לא תקנו דנן כלל
 שיקנה נקנין ד"א אל' נשאר קנין דנן כמו קנין אגב למחן
 דס"ל דהוי דנן וכן לרי יוחנן דאמר דבר תורה מועת קונות
 וקנין תשיכה הוי דנן מ"מ קונה תשיכה נגנן וקנין אגב
 נעלן.

(יח)

הא דכתיב והשנתו לו לרנות אגידת גופי כדאיתא נבי"ק (פ"א):
 זהו אפילו אם נותן אל תלויני אין שומעין לו כח"כ מהר"ם
 מרוטנבורק נשונה סימן ל"ט, וח"כ נראה דה"כ וכ"כ
 הוא נהלל נפשו דגם בזה ח"כ המ"ע דוהשנתו לו וגם הל"ת
 דלא תעמוד על רעיד כח"כ המניח מזה רל"ט, והסגור
 דהלעיטהו לרשע רימות דרפיה דמע"ש זהו דוקא התם דאין
 לו לעשות תקנה לגזל' להסיר ממת מכשול קטן עין כרס ננעי
 וערלה דהוא שנת נהם נמקום שהוא עובר עון גזילות נמזיד
 דהוא יותר נזול וכח"כ הרמז"ס נפי' התשנה שם עין צפנים
 אות כ"ו.

(יט)

כל אדם מחוייב להפריש תנינו מאיסור ל"ח ורש"י לכפשו
 ולחנול נז' כדמוכח מהא דנני נגרע שכלו ימיו דיכול רנו
 להכותו כדאיתא נבי"ק (כ"ח), והקלה"ת הורה להנתינות דלא
 נע.

י"א, ודברי יועילו נהרנה דברים לכל העיירות הגדולות בזמננו, ולכן הגני כותב זה מאשר (ולא כל אשר) חידשתי נדינים הללו להלכה ולמעשה ד' יושעני יראו אונאי ויבאו כי אתה ד' עזרתני וגמחתני, כי לך ד' החלתי.

נאום הק' אברהם אהרן נהרנ' ז"ל יודעלאוויץ.
רנ ואלנ' דק"ק מאנשעסמער
נעהמ"ס סי' שו"ת בית אב, וסי' תפוחי זהב, וסי' על"ם.

סימן ב'

בשיטות הראשונים כמה מחיצות צריך לרשות היחיד
מדין התורה.

שאלה. עיר הזאת הנקראת מאנשעסמער שי"ש
בה רחובות ומבואות רחבים הרבה וסרטיאות
ופלטיאות ושוקים גדולים וגם יש בה קרוב למילין
מספר נפש אדם הדרים בה מלכד אשר ינהרו אליה
סוחרים קונים ומוכרים למאות ולאליפים מעיירות
ומדינות אחרות הנה ראוי לברר אם יש בחוצותיה
ורחובותיה דין רשות הרבים מן התורה או לא
ואולם מרם נבוא להשיב כהלכה על שאלה זו ראוי
לנו להשיב על השאלה הנופלת בכל המדינה כולה
לאשר מדינה זו מדינת ענגלאנד וישבת בלב ימים
כי הים מקיפה מסביב וקרקע האי גבוה הרבה
משפת הים באופן דאיכא לעולם תל מתלקט עשרה
מתוך ארבעה אמות אם זה מהני שלא יהיה מה"ת
דין רח"ר בכל המדינה בחוצותיה וברחובותיה
או לא.

(א) תשובה. גרסינן פ"ק דשנת (ו') ת"ר ד' רשויות לשנת רה"י
ורה"ר וכתמלית ומקום פטור חסו היא רה"י חרין
שהוא עמוק עשרה ורשת ד' כ"ה עד סוף הסנה, והנה לנצל ולנרר
האי שמעתחא הכוללת כל דיני רשויות לשנת רה"י לנו ראשונה
לברר כמה מחיצות נ"ך שיהיה לרה"י מדין התורה, ורשיתי לרנותיט
זנה שלשה שיטות, והגני לנאדם מעט נס"ך.

ענה א'

השיטה הראשונה היא שיטת רש"י ותוספות נכמה דוכתי דגנ'
מחיצות היו רה"י מה"ת והזורק מרה"ר לתוך המחיצות
או נהיפך מתוך המחיצות לרה"ר חייב מה"ת ורק מדרגת אסור עור
שם לטלטל יותר מדי אמות עד שיעשה נזד הריניעית לחי או קורה,
ע"ן רש"י ריש עירובין וס"י (י"ט): ותוספות פ"ק דשנת (ט').
דיה אע"ג, ופ"ק דסוכה (ז'): נתוספות ד"ה סיכך ונר"ש שם
ונכתי מחיצות ונבלישית לחי איתא שם פ"ק דעירובין (י"ג): אחר
רנ יהודה מנ"י שא"ע רח"י לשיטת פירש"י שהוא מפולש הכשירו
נלחי הזורק לתוכו חייב דלחי משום מחיצה ואם הכשירו נקורה הזורק
לתוכו פטור דקורה משום היכר, וכן אחר רנה לחי משום מחיצה
וקורה משום היכר ורנא אחר אחר זה ואחר זה משום היכר ופריד
הגמרא לרנא מהא דתניא יתר על כן אחר ר' יהודה מי שיש לו שני
בתים נשני נדי רה"ר עושה לחי מוכאן ולחי מוכאן או קורה מוכאן וקורה
מוכאן ונשא ונתן נאמנע אחרו לו אין מערבין רה"ר נכך, ונתוס' ד"ה
איתניה כתבו דאפילו רנן לא אחר אלא ממדרגת נבו של מחיצות
גמורות עכ"ל, וגליון הש"ס להגרעקא כתב דדברי התוספות
תמוהים דהא חזינו חאן דפליג על ר' יהודה נגרייתא דפיק דשנת
הג"ל דקחני שם זהו רה"י גמורה למעוטי הא דר' יהודה דיתר על
כן ואחרין נגמרא ואחא קרו ליה גמורה מהו דתימא כי פליגי רנן
עליה דר"י דלא היו רה"י הני מילי לטלטל אצל לזרוק מורו ליה קחמל
הרי דמנרייתא זו מוכח או דרנן דר"י פליגי עליה אפילו לזרוק או
דעכ"פ הך נרייתא פליג עליה ונפסטה דמילתא דמכא הנרייתא שמעין
דרנן פליגי עליה אפילו לזרוק וא"כ איך כתבו התוספות דאפילו
רנן

נעי זנה מוחאן, וזנה יתיישב הא דחולין (ק"י): דלא טען
רמי נר דיקולי חסדא חסדא קנסא קדיינת ננצל לפשטיכ
היראים דכפיה קנסא הוא, דזהו רק נמ"ע והתם כפתורו
על שהיה מולול נאנזי ואחר נדברים וענר על אחר מוקלה
אנזי ואחר, דזנה הכל מחוייבין לכפתו, ע"ן נפנים אות
כ"ז כ"ח נב"ר שליחותיהו דכל ישראל ענדי כמ"ש הת"ם
חמור"ם סימן קע"ז.

(כ) ואם רשאי לטנח ישראל למכור חלנ הכליות וכיוצא לחינאי
דלא מעלי היכא דאפשר להו לקנות גם מטנח א"י, לע"ד היכא
דחנע נפירוש לערך סעודתו יש לאסור דהריטנ"א כתב דאפילו
היכא דליכא נמ"ע מ"מ מקרי חסייע ידי עובדי עבירה וא"כ
נמאי דמקיל להו הטירחא שאין נריכין עכשיו ללכת מחנות זה
למנות הא"י הרי מקרי חסייעס דאפילו נסיוע כל דהוא אסור
דלא גרע מלומר החזיקו לעונדי שניעית דאסור אצל היכא
דהלוקח קונה סתמא דאפשר למחלי דאינו ודאי לאסור ליכא
לפ"ע דהוא רק נודאי מכשול כמ"ש הריטנ"א פ"ק דע"י
(ט"ו): וכ"כ התנ"ש שם ס"ז וגם ליסור דמסייע ידי עובדי
עבירה אינו רק נודאי ליסור ולא נספק ליסור וכמ"ש הריטנ"א
פ"ק דע"י (ה'), נד"ה דאלת"ה חיותא לרועה.

(כא) להיראים וסמ"ק וריטנ"א איכא חיוב תוכחה גם לחי שונר
עון נמוד, וכ"ה להמקרי ורמ"א נאור"ה סימן תר"ח נ"ח.
וגם להסמ"ק הא דאמרין כשם שחנה לומר דנר הנשמע כן
מנוה שלא לומר דנר שלא נשמע זהו אחר שקיים מצות תוכחה
א"כ אי אפשר לומר כהש"ך ודג"מ נשיטתו נסיון קי"א
דהענר עניה נמוד ומומר אין ישראל אחר מנוה להפרישו
דא לא הכי פוסקים הג"ל מחוייב להוכיח למזיד א"כ ודאי דכ"ש
דמנוה להפרישו וגם מהא דאיתא נתננ"א וילקוט דאם אינו
עומד נחורה ומלח ליכא חיוב תוכחה י"ל דהא קאי על דרש
דהוכיח דקאי על תלמוד לרנ ואחר לקבלו או על הנירו נשאיני
אחר לקבלו, אצל דרש דהוכח דאפילו מלה פעמים נשמע
זנה לא נעין עומד כלל, ואפילו לעונר נמוד דנא מחלל
אחר מחוייב להוכיח, ומחילא דמחוייב להפרישו, ולכן נראה
דהש"ך מ"י דוקא היכא דאם לא ימכור לו האיסור יקנהו
אצל אחר זנה נמוח ליכא ליסור דרנן כ"ן דאין נידו
להפרישו לנמרי, ואפשר דמ"י נם היכא דחנע נסתמא ולא
נפירוש לאיסורא.

(כב) קשה ליתן לנני אגליא ואמעריקא דין מומר לחלל שנתות
נפרהס"א דאחרי דהם ע"ה רונם מוטעים המה ונפרט הטלדים
שם שראו כבר אנתיהם מטלטלים נשנת ועושים מו"מ חושנים
דליכא ליסור זנה והוי כתיובק שגשגה לנן העכו"ם ואחר
מותר שגב הוא וכמ"ש הרמ"א נחוי"מ ורדב"ז לענין גונג מתון
גרנ"י ורעק"א לענין מנלחים זקנס נחער דאין נפסלים לעדות
ה"כ נהני מחללי שנתות וגם אין עושין יי"ם ננגעס כמ"ש נחי
ננין צ"ן השניות, וכ"כ נחי מהרש"ם לענין לש ואופה מצת מנוה
ומחילא דאיכא חיובא להוכיחם ולהפרישם מהיסור לכריע
ואיכא חונה לעשות להם תקנה שלא יכשלו נאיסור טלטול
והנאח ותאלמנה שפתי שקר הדונרות עליהם עתק ננאח
ונח כמו שאמר אותו רנ היפה הנזכר נאות כ"ה.

(כג) וסיומא דפסקא. לענין שאלתינו דאחרי דכל אדם מחוייב
להפריש הנירו מהיסור לית ורשאי לכפתו ולחנול נ א"כ
חונה על כל אדם לתקן עירובין להג"ל מדין מעין וכ"ש
נאגליא ואמעריקא דרונג שנגין ומוטעין ועל נ"ד מוטל הדנר
ושליחותיהו דכל ישראל ענדי ואם לאו מכשול קולר העם על
לזרם כמ"ש הת"ם חל"ה סימן י"א ותר"ם סימן קע"ז ונפרט
נעירובין דרך ת"ה לתקן עירובין חכמת גדול הוא למחוק ומי
שלבט נוקפו זנה הדיוטות גמורה היא או מיטת נזרקה נ כמ"ש
התשנ"ן.

זהו פרי הכרם העולה מדבריו לדינא נקצרה ולכן השתדלתי זנה
חיכני ד' למנא האופנים איך להחיר טלטול נעיר מאנשעסמער

ונצח'ירושי

או דילמא כיון דעשאו רשות היחיד כחלק דמלי דמי, ופירש"י מוקף
לכרמלית כחול זה הקיפו נקעה שהיה כרמלית ועל ידו נעשית רשות
היחיד כגון שהוקף לדירה או לא הקיפו זו אלא בית סאתים עכ"ל
ועליון הש"ס להגרעק"א הקשה הא ר' יוחנן הוא מרא דשמעתתא
דאמר שם בפ"ק (ז:) קרפף יותר מנזית סאתים שלא הוקף לדירה
ואפילו כור ואפילו כוריים הזורק לחוכו חייב מ"ט מחניה היא אלא
שמחוסרת דירין וא"כ לר' הולך רש"י לדיק דלא הקיפו אלא בית
סאתים ומשמע דביותר מנזית סאתים לא עשאו רה"י, והלא לעולם הוא
רה"י ונשלח בזה דפירש"י שם (פ:) ד"ה הוא, דביותר מנזית סאתים
הי כרמלית וליכא חיוב חטאת ניחא דיל' דרעה רש"י לפרש אפילו
למאן דפליג אדרי יוחנן בזה, עיין עירובין (ס"ז:). דרז הולך בר
חיננא פליג עליו וגם רב יהודה דדריש קרא ורחב מחשים בנחשים
אמרה תורה טול מחשים וסנב מחשים כדליתא נפ' עושין פסין (כ"ג:).
ס"ל דביותר מנזית סאתים ולא הוקף לדירה לא היי מחניה כלל מן
התורה ולשון אמרה תורה הוא דרשא גמורה כמ"ש התוספות נ"ה
(הי') ובתנא (י"ז:). ובמנחות (ס"ה:). וכמ"ש בספרי שם נפ' עושין
פסין, אלא בפרק הזורק דק"ל הסוגיא לר' יוחנן קשה, וכן הקשה
בהנחת מנפה ליתן בפ"ק דשנת שם ונשאר נז"ע ואין פתור.

(ה) ואמרינא ליישן דהנה נהך שמעתתא איכא שלשה פירושים
בדברי רבותינו הראשונים ז"ל, דר"ח כתב כותל
נרשות הרנים גנוה עשרה ואילו רחב ד' ומוקף לכרמלית פ"י כגון
שהיה הכותל מחניה בין רשות הרנים לכרמלית וא"כ ננה כותל
בכרמלית שבעדו ועשה הכרמלית ההיא רשות היחיד מי אמרינן הרי
הכותל הזה נחוקתו וכיון שאין זו רחב ד' מקום פטור הוא או דילמא
כיון שעשאו רשות היחיד כחלק דמלי שער דמי ופשיטין כשהיה
כותל לכרמלית מקום פטור היה והשתא דהו"ל כותל רשות היחיד
כיון שנה עליו כמאן דמנה נרשות היחיד דמי שאם זה הכותל הוא
שעשה הכרמלית ההיא רשות היחיד (היינו משום דזולת הכותל היה
חסר מחניה) כ"ש שיעשה הכותל ההוא רשות היחיד כו', ומנואר
לדנינו חננאל לא ק"ל האיניעאל על כותל האחרונה הרניעית שהק"ף
להכרמלית דהכותל האחרונה כיון דנה גמר ההיקף והיא עשאה
להכרמלית רשות היחיד פשיטא דהו"ל רשות היחיד ואם זרק ונה על
גנה חייב אף על גב דאין רחבה ד' ורק עיקר האיניעאל הוא על
כותל הראשון דהיה מחניה בין רשות הרנים לכרמלית טרם שנעשה
הכרמלית רשות היחיד, ואם כן נאווה שעה היתה הכותל מקום פטור
כיון שאינה רחב ד', ולכן מיניעאל ליה מהו דין כותל זה אחרי כן
שנה כותל בכרמלית שבעדו ועשה הכרמלית ההיא רשות היחיד
מי אמרינן דהכותל הראשון הוא נחוקתו שהיה מקודם וגם עתה הוא
מקום פטור כמו שהיה או דילמא כיון דמימי גס הכותל הראשון מהני
לעשות הכרמלית רשות היחיד דהא נזולתה היה חסר מחניה, אם
כן גם נכותל הראשון שייך. הספרא כיון דלאחרים עושה מחניה לעצמו
לא כ"ש, וכן פ"י הסוגיא הרשנא והרשנא, וכ"ה ברנבי ירוסם
(נ"ג: סי').

ואולם התוספות נשם ר"י כתבו דדוקא מוקף לכרמלית ק"ל מיניעאל
ליה דכיון דמוקף לכרמלית אין כ"כ ספרא שיעשה רשות
היחיד מטעם דלאחרים עושה מחניה כיון דגם בלי המחניות היה שרי
לטלטל בתוכה מן התורה אלא מוקפת לרשות הרנים ועשאו רשות
היחיד פשיטא דלעצמו נמי מהני, ולפ"י האיניעאל לא ק"ל רק על
הכותלים שהק"ף לכרמלית כגון נקעה וכיוצא דנלי שום מחניה כלל
היתה כרמלית אלא נהיקף לרשות הרנים נראה דאפילו בכותל האחרונה
הרניעית לעינן דלא היה להרה"ר דין כרמלית מדרבנן דמדאורייתא
ג"י מחניות מותר לטלטל להחוספת מ"מ כיון דעיקר המקום היה
רשות הרנים ור"ד למחיות פשיטא דכל כותל לעצמו נמי מהני.
ובחידושי המחירי כתב כותלי הנזית לעינן שאלים רחנים ארבעה
ואינם רשות היחיד מזה עצמן השמש על גבן חייב כל
שעושה מחניה לאחרים כ"ש שהוא עושה לעצמו, ואפילו לא היה
כותל זה נעשה לכוונת רשות היחיד אלא לכוונת היקף כרמלית כגון
מקום שהוא מוקף בשל כותלים והשלים נה את הרניעית הואיל ומ"מ
על ידו נעשית רשות היחיד הרי הן כרשות היחיד חה שחפסה נהיקף
כרמלית ולא חפסה נהיקף רשות הרנים מפני שאין רשות הרנים
נעשית רשות היחיד נהיקף מחניה אחת שאם יש שם שלשה כרמלית
הוא,

ובחידושי הר"ן לשנת שם כתב נשם ים מפרשים לפרש הא דקאמר
הגמרא אלא לזרוק חיתא מודו ליה היינו דליתיה רה"י
וליתיה נזריקה מנזית לבית כדמכח נפ' מי שהוליוהו דלטול ע"י
זריקה שרי עכ"ל, וכוונתו למ"ש ר"י פ' מי שהוליוהו (מ"ג). אמר
ר"י אמר שמואל שנת נקעה והקיפו עכו"ם מחיה בשנת מהלך
אלפים אמה ומלטול ככולה ע"י זריקה יעוי"ש, וא"כ לא מיירי
הסוגיא מחיוב דזריקה מרה"ר לשם ושפיר י"ל דזהו שיעת התוספות
נעירובין לפרש דהא דקאמר הגמרא בפ"ק דשנת דהא דקתני זהו רה"י
גמורה הוא למעוטי דר"י גם לענין זריקה היינו דגם טלטול ע"י זריקה
אסור שם לרבנן אלא הכל הוא מדרבנן דהחמירו דנעי שלש מחניות
גמורות אלא מדאורייתא הוא רה"י והזורק לשם מרה"ר או נהיפך
חייב וסרה תמיהה הגרעק"א ז"ל.

והמהרש"א נעירובין (ס"ז:). ד"ה ומלי טעמא, כתב דרנא דמוקף
שם הא דקתני בנרייתא ועד כמה עד בית סאתים
זה ק"ל אדיוקא דתוכו אלא מתוכו לים אסור לטלטל אף ביתר מנזית
סאתים לא ידע הך ברייתא דפ"ק דשנת דחשיב רק ד' רשויות ולא
מחנה עיין שם, וא"כ סרה ג"כ תמיהה הגרעק"א ז"ל דיל' דלהכי
שפיר אוחניה לרבנן, ואולם בספר תוספות שנת סימן שמי סעק"ז
השיג שם על המהרש"א ז"ל.

ענה ב'

(ד) השיטה השניה היא שיעת הרמנים דס"ל דנשלשה מחניות
לא היו רה"י מה"מ רק כרמלית מה"מ והרב הת"מ
והכ"מ נשם הרמ"ך הביאו מקור לזה מהא דעירובין (נ"ד). נחנר
שנפרעה לרה"ר דאחרי רבנן מתוכה לרה"ר ומרה"ר לתוכה פטור
מפני שהיא בכרמלית וכו', ויש להוסיף דמקתני שם נמשך הסמוכה
הנר שנפרעה משתי רוחותיה והכל קתני סתמא שנפרעה משמע דנפרעה
רק מרוח אחד וא"כ נשאר ג' כותלים וקרי לה כרמלית לגבי חינוא
לדאורייתא דלא היו רה"י מה"מ ופטור נהולאה מתוכה לרשות הרנים
ומרשות הרנים לתוכה, ואולם התוספות עיין שם, ואולי חייב מפרשי
דרבנן מיירי נפלו כל המחניות עיין שם, ואולי שפיר דקתני לקמן
שנפרעה משתי רוחותיה והכל קתני סתמא שנפרעה דהכל מיירי
שנפרעה לגמרי כל המחניות, ובפ"ק דשנת (ז:) דקאמר הגמרא
לפרש הא דקתני בנרייתא והכרמלית לא נזרכה אלא לקרן זוית הסמוכה
לרשות הרנים, וכתב בהנחה רש"י מווינאל דה"ה דהי מני למימר
דלמי לאחרי מני סתום נלי הכשר נרות רניעית לדעת הרמנים עכ"ל,
ואשחמיטתיה לשון הרמנים נפ"ד משנת הלכה ד' וכן קרן זוית
הסמוכה לרשות הרנים והוא המקום שמוקף ג' מחניות והנרות רניעית
רשות הרנים כגון מני שאין לו למי או קורה נרות רניעית כו',
ונהנמי שם דלשון הרמנים זהו מ"ש בגמרא לא נזרכה אלא לקרן
זוית והיינו דמפרש נחתם דלא כפירש"י, וכן מנואר בדברי הה"מ
וגם בטור סימן שמייה הוא בדברי הרמנים הג"ל, וכתב הב"י והג"ח
בדברי הגמ"י הג"ל, וטור סימן שמייה חר שנפרעה נהולאה או
שנפרעה יותר מעשרה לרשות הרנים, מקום המחניה נהן כנדי
רשות הרנים שהוא כרמלית כמו החצר ענמה עכ"ל, וכתב הפרישה
ח"ל תשי"ב הטור כמו החצר ענמה נראה דרוחו למשי"כ נסיון שמייה
וקרן זוית הסמוכה לרשות הרנים כגון מני שיש להן ג' מחניות כו'
דהי כרמלית לעינן דשם נחנר יאירי אפשר דה"ה נחנר עכ"ל, ופלא
אלני דמחן הפרישה הולך להביא מקור לדברי הטור בזה מדברי הטור
נסימן שמייה דמיירי נחנר, וכמסתפק כתב דאפשר דה"ה נחנר
ואשחמיטתיה הסוגיא נעירובין שם במקומו (נ"ד). דפריך ורבנן אמר
ר"א רשות הרנים ומהדרו ליה איננה מתוכה ומשני ה"ק ליה רבנן
לר"א מי לא מודית לן היכי דליטל מתוכה לרשות הרנים ומרשות
הרנים לתוכה דפטור מפני שהיא כרמלית ידני נמי לא שנה, וא"כ
זהו דברי הטור דמקום המחניה נהן כנדי רשות הרנים שהוא כרמלית
כמו החצר ענמה היינו כמו תוכה וכדברי הגמרא, וכ"ה בנ"ע.

ובשבת פ' הזורק (נ"ט:). נעי ר' יוחנן כותל נרשות הרנים גנוה
עשרה ואילו רחב ד' ומוקף לכרמלית ועשאו רשות היחיד
חרק ונה על גביו מהו מי אמרינן כיון דאילו רחב ד' מקום פטור הוא

מנית סלחתיס דהא מ"ת עשה חיקון המועיל נהך מחילה הרניעית דאפי
אם לא הוקפה לדירה נעשה זה רשות היחיד מן התורה מה שלא היה
מקודם, ואולם כבר הזכרנו נרש דבריו להתוספות בעירובין מפרשי
דרבנן התם מיירי ננפלו כל המחיצות והילכך לא היו רשות היחיד
מן התורה ולא ס"ל חילוק הה"מ, ואם כן י"ל דגם רש"י ס"ל
כהתוספות נזה, ולהכי שפיר פירש"י דלא הקיפו זו אלא בית סלחתיס
משום דס"ל דהיכא דאיכא ג' מחיצות היו רשות היחיד מן התורה
אפילו בסמוך לרשות הרנים, וליכא נפיקא ותועלת נמחילה הרניעית
רק נהיקף בית סלחתיס.

ובזה אחרתי להגדיר דברי הריטנ"א בעירובין פ"ק (י"ט.) נזה
דאחר רנא בין הלחיים מותר להשתמש והוכיח זה מהא
דאחר ר' יוחנן מקום שאין זו ד' על ד' מותר לגבי רשות הרנים ולגבי
רשות היחיד לכתף עליו ונלמד שלא יחליפו, ופירש"י ד"ה ונלמד וכו',
ובין לחיים נמי אפילו חצנה ליה מקום צפוי עמנו נטל להכא ולהכא
ושרי עכ"ל, וכנה הריטנ"א דהקדו התוספות הכי קאמר מרן רש"י
דהכא נמי נטל הכא והכא וזה כיון שעומד בין כותלי המנוי רה"י
הוא מן התורה דקיימ"ל ג' מחיצות דאורייתא, וא"כ הכי שרי
להשתמש זו לחון ויש שתרצו דמרן רש"י ז"ל סוגר דלא אחר ג' מחיצות
רשות היחיד אלא נפתחו לכרמלית אצל נפתחו לרשות הרנים דיו
ככרמלית כדמוכח מהא דחנן חזר שפירא לרשות הרנים כו', וחכמים
אומרים המכנים מתוכה לרשות הרנים כו', והכא נפתחו לרשות
הרנים מיירי כדלוקמיה רנא לקמן, וריב"א ז"ל פ"ה הכא נמי כיון
דאין זו ד' טפחים דין הוא שינטל לגבי המנוי שהוא רשות היחיד
ועומד לתוכה ואפשר שאף רש"י ז"ל לכך נתכוין וה"ק דה"ק כיון
דלא היו ציה ד"ט נטל הכא והכא מדין מיעוטא ושרי לגבי רשות
היחיד דאלו לגבי רשות הרנים טעמא אחרתא איכא למימר מפני שהוא
נמוך רשות היחיד עכ"ל, ולכאורה חזר נפלאתי על דברי הריטנ"א
דלמה הוצרך לדחוק בנברי רש"י ולפרש דגם רש"י מפרש כהריב"א
נגד סתמיות דברי רש"י דמשמע דסוגר דשרי להכא ולהכא והיה יותר
נכון לפרש דנלמח שרי לגבי רשות הרנים להשתמש משום דנטל הוא
לרשות הרנים ואע"ג דלית ליה ג' מחיצות מ"מ אינו אלא כרמלית
והיכא דלית ציה ד' ה"ו שפיר מקום פטור, ולהאמור נחננה הסוד
שדחקו להריטנ"א נזה משום דמהא דפירש"י נשנת נהינעיל דר'
יוחנן דמיירי דלא היקפו זו אלא בית סלחתיס מוכח דסוגר דג' מחיצות
היו רשות היחיד גם בסמוך לרשות הרנים ככ"ל.

(ז) **ואכתי** י' לדון נשיית רש"י נזה דהנה נפ' כיצד משתתפין
(פ"ד:) נזה דאחר רנ נחמן אחר שמואל גג הסמוך
לרשות הרנים נריך סולם קנוע להחירו, ופירש"י וא"ת דמוקי להא
דר"ג נגג פחות מעשרה וא"ל אפשר דל"כ ה"ל כרמלית דכל רשות
שרתח ד' ואינו נגזה עשרה אלא רשות הרנים כרמלית היא ואם כן
סולם מאי מהני עכ"ל, וקשה למה דייק רש"י למימר דכל רשות
שרתח ד' ואינו נגזה עשרה אם הוא אצל רשות הרנים הוא כרמלית,
והרי רשות שרתח ד' ואינו נגזה עשרה גם אם אינו אצל רשות הרנים
הי כרמלית ולעולם זהו משפטו ודיו, והוא פלא גדולה, ונראה
דהוכרח רש"י לזה משום דלישנא דגג הסמוך לרשות הרנים משמע
דרק נגד אחד הוא סמוך לרשות הרנים אצל נשאריו הנדדים י' לו היקף
מחיצות של החצר, וכן פירש"י שם להדיא ח"ל גג הסמוך לרשות
הרנים שאינו מוקף חצר לכל צידו אלא צידו אחד רשות הרנים כו',
ואם כן דמיירי ד"ש לגג זה ג' מחיצות הרי הוא רשות היחיד מן
התורה, ושפיר מהני ליה סולם, ולהכי הוצרך רש"י לומר דהטענה
נזה הוא משום דהוא אצל רה"ר ונכה"ג לא מהני ליה ג' מחיצותיו
וזהו שכתב רש"י דכל רשות שרתח ד' ואינו נגזה עשרה דליתו רשות
היחיד חזר עמנו אלא חזר המחיצות אי"כ אם הוא אצל רשות הרנים
כרמלית הוא ומאי מהני סולם, ואמנם לקי"מ דהתם אין כוונת רש"י
כלל שיהיה כרמלית מן התורה אלא דהו כרמלית דרבנן דגם לזה הרי
לא היה מהני סולם, ותדע דהרי הסוגיא קאי התם אלינא דלג"י
דמוקי להא דשתי נוחטראות זו למעלה מזו דעשו לעלוניה ולא עשו
למחצונה שתייהן אסורין עד שיערנו דמיירי כנון דקיימי נמוך עשרה
דהדדי, והנ"ל ראייה מהא דשמואל דנגג הסמוך לרשות הרנים הנריך
דוקא סולם קנוע ולא מהני סולם ערמי מ"ט לאו משום דנמוך עשרה
דהדדי קיימי אסרי אהדדי, ולאנ"י הרי ס"ל לשמואל דגם נמחילה
שלימה

הוא, וזה שקוראה כותל נרשות הרנים מפני שהכרמלית היה סמוך
לרשות הרנים ונא זה ונזה כותל רביעי נכניסה לרשות הרנים ומ"מ
נעשה רשות היחיד על ידו חייב עכ"ל.

והנה פ"י זה הוא נהיפך מפ"י ר"ח וסייעתו דלדידהו קא מינעיל
ליה נכותלים הראשונים שעשה להכרמלית י' מוקמינן להו
אחמתייהו ולהתאירי קא מינעיל ליה דוקא נכותל האחרונה ויש
להסתפק קצת להתאירי הא"ך הדין נ"י כותלים הראשונים דלא הועילו
שיהיה נעשה מהרשות הרנים רשות היחיד על ידם אולי נלמח לעולם
מוקמינן להו אחמתייהו והשתמש על גגן פטור, ואמנם דעתי טעה
יותר דהתאירי מורה דלח"כ כשנמנר גם כותל הרניעית י' גם על
כותלים הראשונים דין רשות היחיד להשתמש על גגן ורק דס"ל דהגמרא
הפס האניעיל נהיקף כרמלית ולא חפסה נהיקף רשות הרנים מפני
שאין נמחילות שיהיה נעשה מרשות הרנים רשות היחיד נהיקף נמחילה
אחת דכל זמן דלא עמר הד' כותלים הרי הוא כרמלית מדרבנן, והנה
נשי"ע סימן שמי"ה סעיף ג' כותלים המקיפים רשות היחיד על גביהם
רשות היחיד אפילו אינם רתנים ד', ובספר תוספות שנת הניח
דברי התוספות בשם ר"י דדוקא מוקף לכרמלית קא מינעיל ליה כו',
ותמה למה סתמו הפוסקים וכתבו סתמא הרי איכא למעטי ולומר
דדוקא נרשות הרנים הוא דדינא הכי דשם נריך המקום למחיצות ולא
ננקעה וכיוצא דל"כ למחיצות כלל דגם נלי מחיצות מידי שרי לטלטל
נכותה מן התורה, ויותר קשה על הרמב"ם שדרכו למשך תמיד אחר
לשון הש"ס וכלן ציה מלשון הש"ס וכתב כלשון הש"ע הג"ל,
ולהאמור י"ל דהרמב"ם ושר"ע לא ס"ל כפי ר"י אלא כפי ר"ח
וסייעתו או כפי התאירי ונראה נמור שריך למחיצות קא מינעיל
ליה או נכותל הראשון לפר"ח או נכותל הרניעית להתאירי והילכך
שפיר סתמו וכתבו דכותלים המקיפים רשות היחיד כו' וא"ת שפיר
דדוקא, והנה מלשון רש"י שכתב מוקף לכרמלית נכותל זה הקיפו
נקעה כו', הנה מדנקט דוקא נקעה משמע דנחית לסגרת התוספות
בשם ר"י דדוקא נכותלית דלא נריך למחיצות כלל כגון נקעה קא
מינעיל ל' נזה אין כ"כ סגרא שיעשה רשות היחיד מטעמא דלח"כ
עושה מחילה כיון דגם נלי המחיצות היה שרי לטלטל מן התורה, ואולם
מהוסף רש"י ועל ידו נעשית רשות היחיד שהוקף לדירה כו', אי"כ
משמע להדיא דרש"י סוגר והאניעיל הוא דוקא נכותל האחרונה
הרניעית דלי נרשונות ליכא נפיקא אם הוקפה לדירה דאפילו אם לא
הוקף לדירה הנה נדירת הכותל האחרונה שיהיה לשם דירה מכשיר
הכל דהא נפרצה יותר מעשר וגודרו ומעמיזו עד עשר דיו כעירובין
(כ"ד.) י"ו דלרש"י מיירי הגמרא הכא דוקא נכותל האחרונה וכשיטת
התאירי נזה וא"כ שפיר נקט רש"י נדיוק או לא הקיפו זו אלא בית
סלחתיס דכיון דלרש"י מיירי נכותל האחרונה הרניעית ה"י כבר היה
שם רשות היחיד מן התורה דהא נ"י מחיצות הרי הוא רשות היחיד
נמורה מן התורה לרש"י וא"כ נלמח היכא דלא היקף עכשיו רק
בית סלחתיס הרי עשה עכשיו מחילה המועיל מדרבנן ושי"ך שפיר
לומר לאחיים עושה מחילה לעמנו לא כ"ש, אצל אם היה מקף יותר
מנית סלחתיס שלא לשם דירה אי"כ מדרבנן הרי לא הועיל מידי
נמחילה זו מה תאמר דלאחיים עשה מחילה מן התורה דגם ניותר
מנית סלחתיס מחילה היא מן התורה אלא שמוסרת דיורין הרי לענין
דאורייתא לא פעל נמחילה זו מידי דקודם שעשה מחילה זו היה גם
כן כבר רשות היחיד מן התורה נ"י מחיצות הראשונות ושפיר היה
מוכרח רש"י לומר בית סלחתיס דוקא שיעיל נמחילה זו לענין דרבנן
ואין מקום כלל לקוציות הגרעקא והמנפה איתן.

(ו) **ברם** איכא למשיי נרגא נחירוניו זה לפתש"כ הה"מ נפ"י
משנת ליינז שיטת הפוסקים ורש"י מכללס דס"ל דנ"י
מחיצות הרי רשות היחיד מן התורה דא"ך יפרנסו הסוגיא דעירובין
(נ"י.) נחזר שפירא לרשות הרנים דקאמרי רבנן המכנים מתוכה
לרשות הרנים או מרשות הרנים לתוכה פטור הרי דמשמע דנ"י מחיצות
לא היו רשות היחיד מן התורה כלל, וכנה הה"מ ד"ש מחלקים בין
פתוח לרשות הרנים לפתוח לכרמלית, ועיין נט"ו רס"י שס"ג,
ולפ"י הרי האניעיל דכותל נרשות הרנים נגזה עשרה ואינו רצח
ד' ומוקף לכרמלית, הנה מיירי הסוגיא דהנקעה סמוכה לרשות הרנים
נמור ונכה"ג גם נ"י מחיצות הראשונות לא היתה הנקעה רשות
היחיד מן התורה, והדרה הקושיא דהיה אפשר לפרש גם נהיקף יותר

כן הרי שפיר היה מוכרח המתוך לפרש גם הסיפא ולומר דהנרייתא אינה מתלקת בזה צין לתי לקורה כלל אלא צין היכא דלא היה מחוסר אלא לתי להיכא דמחוסר לתי ומחיה אלא קורה לא נזכר כלל דנרייתא והיכא דמהני לתי ה"ה דמהני קורה דלדא זה ואחד זה משום הכשר. (ב) איברא הא קשיא לכאורה לפר"ח דהא לרנא דס"ל לתי משום היכר אס כן אס נימא דנעינן ד' מחיות נחייב הזורק הלא לא יהיה חייב הזורק לתוך ג' מחיות ולתי דנרייתא כמו דלתי חייב הזורק לתוך ג' מחיות וקורה דנרייתא, ואס כן לכאורה לרנא מוכרח לומר דס"ל ג' מחיות מן התורה ומחילא י"ש לפרש הנרייתא דלתי נריך אלא לתי חייב כמו דפירש"י דזהו אפילו אס לא עשה לתי כלל משום דלתי אינו מעלה ואינו מוריד ואס נפרש גם להמסקנא הא דיש לו לתי דלתי נריך אלא לתי והכשירו עכשיו נלתי הרי משמע דנלא זה לא היה חייב ומוכרח דס"ל לתי משום מחיה ואכתי קשיא לרנא, וכן נסי דורש לליין (דרוש י"ג) דנלאור לתי העומד מאליו כחז ח"ל, והנה אס נימא דנעת הרמזים דג' מחיות אינן רשות היחיד דלדוריתא רק כרמלית אס כן שז ליכא למימר אינו נריך אלא לתי הזורק לתוכו חייב דהרי מנוי שיש לו ג' מחיות אינו נריך אלא לתי והזורק פטור אלא ודאי דיש לו לתי ממש והלתי הוא משום מחיה דנרייתא, וכ"כ הרמזים, ואס כן מוכח להדיא דלתי משום מחיה אלא דנלא ס"ל ג' מחיות דלדוריתא עכ"ל, וכוננו דאס כן דס"ל לרנא ג' מחיות דלדוריתא להכי יהיה מפרש הא דלתי נריך אלא לתי כפירש"י, ואולם פרי"ח לפנינו דמפרש כן בשינוי דנתי דמירי דהכשירו נלתי, ותמוה דאס כן הרי הקוביא לרנא דנמקמה עומדת, ונראה לי דלפוס פרי"ח והרמזים אס כן עיקר פלוגתא דננא על רנא הוא דלין לחלק צין לתי לקורה דתרווייהו משום הכירא ולהכי גם לתי העומד מאליו לא הוי לתי אלא מ"מ גם תרווייהו משום מחיה גם כן, ונזהר מנזאר הא דהוכרח ר"ח ז"ל לפרש להמקנן הא דלין לו לתי דהיינו דלא הכשירו נלתי אלא נקורה משום דנלא זה ניכא קוביא כלל מרישא, דנלא מודה דננא מחיות והכשירו גם נלתי חייב אלא דס"ל דה"ה אס הכשירו נקורה ועיקר הקוביא לרנא הוא רק מסיפא דלין לו לתי והנריך הגמרא לזקומי דחסר לתי ומחיה ולא מיירי דננלא צין לתי לקורה וכ"כ וא"כ ולין להקשות דאס כן חלי פריך הגמרא אס לפי"ן מהא דיתר ע"כ אמר ר' יהודה מי שיש לו שני נתיס נכסי נזי רשות הרבים עושה, לתי מכלן ולתי מכלן וקורה מכלן וקורה מכלן ונזא ונזא נלתי, ופירש רש"י אלא לתי משום מחיה, ולדנרינו הא נלתי לרנא מהני גם לתי גם קורה אפילו לזרוק ושפיר אמר ר"י, ואמנם לק"מ דלפרי"ח לא קלי קוביא זו על מיתר דנלא דמעיקר רת לתי דמסיק דפירושא דלין לו לתי היינו דחסר לתי ומחיה דנזה הזורק לתוכו פטור ואע"ג דעשה צ' נתיס וע"ז פריך אינו דמנוי שיש לו צ' מחיות והכשירו צ' ראשין נלתיים או נקורות פטור והנתיב יתר ע"כ אמר ר"י כו', הרי דמהני לתי מכלן ולתי מכלן וכן נקורה נשני הגדלים, ומשי קסנר ר"י שתי מחיות דלדוריתא, ובס' לפיר הקשה נשנא (ו'): דקאמר הגמרא מה"ד כי פליגי דננן עליה דר"י הוי רשות היחיד ה"ה לטלטל אלא לזרוק מונו ליה קמ"ל ופירש"י אלא לזרוק שהזורק מרשות הרבים לתוכה מונו לו דחייב קמ"ל כו', הא מיהא מוכח דלמדי"ה ג' מחיות דלדוריתא חייב הזורק מרשות הרבים ותינה דלמדי"ה ג' מחיות דלדוריתא ניכר לחייב את הזורק הוא, ולשיטת הרמזים הרי לחייב את הזורק נעינן דוקא ד' מחיות מן התורה עיין דתי זה דהרמזים יפרש הסוגיא דפיק דשנא כפי הר"ן נסם י"מ שהנתיב נענך א", ולע"ד קוביא זו שגגה לנמרי דהרי ר"י מיירי נלתי מכלן ומכלן ונלתי נדורה היא צ' מחיות ור"י ס"ל דנעינן שתי מחיות שלמות ויחד סני מן התורה נלתיים ורננן פליגי וס"ל דנעינן ג' מחיות שלמות וא"כ לרננן ננא מחיות הוי רשות היחיד לחייב הזורק לתוכו אלא כ"ז הוא אי איכא לתי ננא דנרייתא ונא לפסק הרמזים כן הוא ולפוס שיטת הרמזים ור"ח הסוגיא דפיק דשנא הנ"ל אחי' כפשה דנן נקורה צין נלתי פליגי רננן ואמרי דלין מערנן ר"ה נכך דאע"ג דלתי משום מחיה מ"מ נשתי מחיות ולתיים או קורות נליך לא הוי רשות היחיד אפילו לחייב הזורק לתוכו וה"כ ננא מחיות נחור לא הוי רשות היחיד, וכ"כ נחאירי אס נסם רנא המפרשים (דלא כחש"כ לעיל נענך א' לפרש דקלי אקורה נחור), ונלתי דפשיטות סוגיא

שליה ניכרת אמרינן גוד אסיק מחיותא כמפורש אס (פ"ט): אמר רב יוסף לא שמיע לי הא שמעתא ח"ל חיי את אחת לן ואחת אחת ניהלן, נג גדול הסמוך לקטן הגדול מותר והקטן אסור ואמרת לן אמר רב יהודה אחר שמואל ל"ש אלא שיש דיוורין עיין ודיוורין עיין כר עי"ש, ואס כן אלינא דנתיי יהיה קשה נזה דנא הסמוך לרשות הרבים אפילו תימא ננא פחות מעשרה הא מ"מ תוכו דמסתמא הכין הוא וכמ"ש ר"ח אס נחוספות, ואס כן חף על גב דמנא היתרון של הנית ליכא עשרה אלא מכל מקום כיון דתוכו עשרה אס כן לימא גוד אסיק המחיה שנפנים דהא לשמואל אלינא דנתיי לא נעינן מחיה הניכרת כלל, וכן קשה על שיטת ר"י נחוספות אס דמפרש הא דנא הסמוך לרשות הרבים דמירי נלי מרפסת והאסור משום דנפרך לרשות הרבים שלא נמילא, וקשה למה יהיה אסור לשמואל והרי אליניה אין לחוס נכסה"ג ולי"ל דנא לשמואל איכא חילוק צין פירן מנא לגב לפרך לרשות הרבים, חא שדקדק רש"י דלא רשות הרבים כרמלית הוא ואס כן דיו דנימא דלשמואל אסור רק מדרננן וגם לרנא דהחמיר וסוגר דנמחיות שחית ניכרות לא אמרינן כלל גוד אסיק אינו אלא מדרננן כמ"ש נח"א כלל מ"י סעיף י"ב ואס כן פשיטא דלשמואל נמקום דמירי לרנא לא החמיר יותר מרנא אלא מדרננן, ולפנינו לקמן יצאור נזה, ועיין תשע"ז סימן ד' ענף ד' וחות ט"ז נזה, ואס כן דלרש"י אינו מיירי הכא אלא נכרמלית מדרננן נעלמא הרי שפיר נתקיימו דנרינו הקודמים נישז קוביות הנלון רעק"א ומנפס איתן הנ"ל.

ענף ג'

(ח) ושיטת הרמזים דרק נג' כתלים ולתי דנרייתא הוי רשות היחיד נמורה מן התורה נע' נירורא ונכ"ח ר"פ י"ד משנא כחז נסם הרמז"ך תימא הוא כיון שיש לו ג' מחיות רשות היחיד נמורה היא נלא לתי והרי מפורש נהדיא נפיק דעירובין (י"ג): אינו נריך אלא לתי הזורק לתוכו חייב עכ"ל, והנה קוביא זו הוא לפוס פירש"י דשם מפרש אינו נריך אלא לתי הזורק לתוכו חייב אע"ג דלתי ליה לתי דנלא מחיות דלדוריתא, ואולם כנר הגיד לנו הה"מ דהרמזים סוגר נזה כנרסת ר"ח אס (י"א): ולפנינו נפריש שזכינו לאורו מנזאר הסוגיא נלופן אחר, ח"ל אחר ר' יהודה מנוי הראוי לשיתוף פ"י כגון מנוי מפולש ועשה נרשאו האחד דלת ונרשאו האחרת לתי או קורה לפיכך ראוי הוא לשיתוף ואס הכשירו נלתי הלתי נמקום מחיות חסוב, ונמלא צ' ד' מחיות לפיכך הזורק מרשות הרבים לתוכו חייב אלא הכשירו נקורה שהיא משום היכר ואין צו אלא שני מחיות ודלת הזורק לתוכו פטור, ורנא אחר אחד זה ואחד זה משום היכר ואקשינן לרנא מהא הזורק לחנוי יש לו לתי חייב אין לו לתי פטור מאי לאו יש לו לתי הכשירו נלתי אין לו לתי אין הכשירו נלתי אלא נקורה קשיא לרנא, ומנאי רנא הכי קתני מנוי שיש לו ג' מחיות ואינו מחוסר אלא לתי והכשירו עכשיו נלתי חייב אלא מחוסר לתי ומחיה פטור כו', ומנזאר הוא דר"ח אינו גורם כמו שהוא נמלא דין אחר ר"י מנוי שחית ראוי לשיתוף דהיינו מנוי מפולש דנמפולש לא מהני לתי דלפילו אס נימא דלתי משום מחיה אכתי אינו רק ג' מחיות, ואולם נירסת ר"ח הוא נדנרי ר"י מנוי הראוי לשיתוף וא"כ גם להס"ד מיירי כל הסוגיא נלתי מפולש והכשירו נלתי ננא דנרייתא ורק נכסה"ג חייב הזורק לתוכו וגם ננא מוקי הא דיש לו לתי דהכשירו עכשיו נלתי, וסרה קוביות הרמז"ך לנמרי ובס' לפיר הקשה על פרי"ח דכיון דיש לו לתי היינו שהכשירו עכשיו נלתי אי"כ הרי אפשר לפרש סיפא דנרייתא כפשה אין לו לתי היינו שלא הכשירו עכשיו נלתי פטור משום דלין לו אלא ג' מחיות ולמה ליה להש"ס לומר דפירושא דסיפא אין לו לתי היינו דנריך לתי ודנר אחר והניח נ"ש, ולק"מ דהא גם המקנן לא פ"י אין לו לתי כפשוטו דלא הכשיר המנוי נסם דנר והיינו משום דס"ל דנ' מחיות נחור לא הוי ודאי רה"י שיהיה חייב הזורק לתוכו ולא אינערך דנרייתא להשמיטנו א", או נדנע זה מעמינו מדיוקא דרש"א דיש לו לתי חייב אס כן מחילא אין לו לתי פטור, ולכן המתקנן פ"י אין לו לתי היינו דלא הכשירו נלתי אלא נקורה כמפורש נדנרי ר"ח, ומה לא עיקר הקוביא לרנא דהא הנרייתא מתלקת צין קורה לתי לענין זריקה דקורה נרע ואס הכשיר נקורה פטור הזורק לתוכו ואס

היחיד גמורה אצל זו אינה רשות היחיד גמורה אצל היא רשות היחיד קצת, ורשאי יסנה נדחק והיינו דרשאי פ"י מילת גמורה דלא קאי ארשות אלא אמחינות ולהרמזים ורשאי י"ל דה"ק זו היא רשות היחיד גמורה בין לטלטל בתוכה בין לחייב הזורק מרשות הרבים לתוכה משום דליכא ד' מחיצות אצל הא דיתר ע"כ אחר ר"י אינו רשות היחיד גמורה לחייב הזורק מרשות הרבים לשם אצל הוא רשות היחיד נמקצת מן התורה דלמי אחר נחשב למחיצה והוא כאלו י"ס להם ג' מחיצות ורוח ד' פתוח והוא דין כרמלית מן התורה דמותר בתוכה לטלטל מן התורה ולזרוק לתוכה מותר דהא לגבי זריקה נעין ד' מחיצות מן התורה ולשון אין מערבין ר"ה נכך דקאמרי רבנן דמשמע דנשאר רשות הרבים דאסור לטלטל בתוכה מן התורה י"ל דזהו נשיל קורה וכח"כ לעיל נענף א' וגם קושיות הנאון רעק"א שהנחתי שם י"ס ליישב נדרך זה, ואמנם קשה להעמיס שיטה זו נדעת התוספות דהא ס"ל נכמה דוכתי דגנ' מחיצות היו רשות היחיד מן התורה ואפילו לזרוק.

(יא) וביסוד פלוגתא זו יתכן קצת דתליא נהא דפריך שם הגמרא בשנת והנפקה אינה לא כרשות היחיד ולא כרשות הרבים והא תנן הנפקה ניוות החמה רשות היחיד לשנת ורשות הרבים לטמאה ומשני עולא לעולם כרמלית היא ואמאי קרי לה רשות היחיד לפי שאינה רשות הרבים ור"ה א"ל אחר כנון דלית לה מחיצות וקאמר הגמרא דרב א"ל לא אחר כעולא משום דרשות היחיד קתני ונישוע"ק סימן שמי' כתב דניאור הדברים הוא דלעולא גם מקום שאינו מוקף במחיצות אע"פ דאין עליו דין רשות היחיד דהא אינו דומה לזהל מונד שהיו מוקפים במחיצות מכל מקום עיקר דמילתא תליא נחמי דלא היו הילוך לרבים ולכן כל כרמלית ושאר מקומות אף אם ח"ס מוקפים במחיצות כיון שאינם מוקפים הילוך לרבים קרי לה רשות היחיד לפי שאינה רשות הרבים דרשות הרבים תליא נחמי דהו' הילוך לרבים ור"ה א"ל דכל שאינו מוקף מחיצות שם רשות הרבים עולה ואף דאינו חייב בנקעה ככל רשות הרבים לפי שאינו דומה לרשות הרבים דגלי מנדר אצל לא שייך לקרותו בשם רשות היחיד, והנה היכא דליכא ג' מחיצות הרי תו אינו עשוי להילוך לרבים דהא מחיצה שלישית מעכבת ומונע הרבים מלהיות להם שם דרך דלא מסתמי להו' אם כן להפוסקים כעולא דתליא נהילוך לרבים ס"ל דנכה"ג היו רשות היחיד מן התורה והרמזים סוגר דלא תליא דנדר נהילוך לרבים וגם נהא דנין העמודים פסק דנידון כרשות הרבים וכבר יהודה והיינו דלע"פ דלא מסתמי להו' העמודים הם זה שלא כנגד זה היו רשות הרבים, וכן פסק דיערים היו רשות הרבים ואע"פ דהאילנות ניצר ודלי נמחים הם זה שלא כנגד זה ואם כן נראה דהרמזים סוגר דלא משגיחין כ"כ נהילוך לרבים ואיל לטעמו דפסק נהא דנקעה דקרי לה רשות היחיד כשינוי דרב א"ל והיינו משום דעיקר רשות היחיד תלי' במחיצות וכל היכא דליכא מחיצות מתא אע"פ דלא היו הילוך לרבים אי אפשר לקרותו בשם רשות היחיד ולהכי ס"ל להרמזים דגנ' מחיצות אע"פ דנכה"ג לא היו הילוך לרבים מכל מקום אכתי לא היו רשות היחיד גמורה עד שיהיה ד' מחיצות שיהיה מוקף מכל נד ולפי"ז איכא קושא דנברי הרע"ב דנר"פ הזורק איל נשיטת הרמזים דנעין ד' מחיצות לרשות היחיד מן התורה ונהא דנקעה נטהרות פ"ו פירש שם כהר"ש דחפס כעולא דקרי לה רשות היחיד לפי שאינה רשות הרבים, ונאמת לכאורה שטי"ח דעולא מוכרח הוא שם נמסנה דהאיסטוונות רשות היחיד לשנת כח"כ המפרשים, ולדבריו זה יהיה סייעתא להפוסקים דגנ' מחיצות היו רשות הרבים מן התורה, ואינרא דעיקר דברי היסודיים אינם מוכרחים ו"ל לפקפק בהם טונא כמון, ואין להאריך.

ענה ד'

(יב) והשיטה השלישית נמנין המחיצות היא שיטת רבינו יהונתן והרע"ב וכדומתי דהו' דברי התוספות שם נפ"ק דשנת שכתבו דלהכי לא מיייתי הגמרא מתניתין דעוד אחר ר' יהודה מערבין לתני המפולש דמתניתין י"ל דמייירי נמנין המפולש אצל אין רשות הרבים עונרת לתוכה ולהכי מיייתי הנרייתא דיתר על כן דאפילו רשות הרבים עונרת נה מטלטלין ע"י לוי או קורה משום דשתי מחיצות דאורייתא

זו מוכיח טפי כדברי הרמזים דהא ננרייתא לא נקט רק גוויי דליכא נהו ד' מחיצות כמו חרץ שהוא עמוק עשרה ורתי ד' וכן נדר נגוה עשרה ורתי ד' דאמרינן מ"ד נדדון גור אסיק פני המחיצה על ראשו ונמלא ראשו מוקף מ"ד נדדון ולהפוסקים דלא כהרמזים קשה דהו"ל למחני דאפילו גנ' מחיצות היו רשות היחיד לחייב הזורק מרשות הרבים לתוכו, ועוד הקשה הפ"י שם דכיון דשתי מחיצות ולורת הפתח נמי היו רשות היחיד גמורה לחייב את הזורק לתוכו אם כן אמאי לא חשיב הך רה"י ננרייתא זו נהדי נדר וחרץ וגם לא מחשט לה נמי מזה היא רה"י גמורה שהרי אע"פ שלא נממרו נד' מחיצות שלה אפ"ה הלא רשות היחיד מדאורייתא וא"כ ע"כ דו' היא ללא דוקא דחייב ושייר אם כן הרי איכא נמי למימר דשייר נמי הך דר' יהודה דאפילו נשתי מחיצות גרידא ולחייב נמי היו רשות היחיד מדאורייתא ולפוס שטת' הרמזים אחי שפיר דננרייתא נדוקא נקט היכא דליכא ד' מחיצות דהו' רשות היחיד והגמרא דנקט למעוטי דר' יהודה היינו משום דגם שם היכא ד' מחיצות נלחי מכלאן ולחי מכלאן לפוס אחי דקיימ"ל לוי משום מחיצה ומכל מקום לא היו רשות היחיד כלל אפילו לזרוק משום דלחי מהני רק במחיצה רביעית למור וג' מחיצות נעין שיהיו שלמות ונרע מנדר נגוה עשרה ורתי ד' דכל המחיצות למעלה הם על ידי צד אסיק דזה היו כמחיצות מתא משא"כ נלחי מכלאן ולחי מכלאן אצל ג' מחיצות למור דלא היו רשות היחיד מן התורה אפילו לחייב הזורק לתוכו אין נריך הגמרא כלל למעט דפשיטא דלא היו רשות היחיד, ואדברנה לפוס שיטת הרמזים הרי זהו דקתני ננרייתא והכרמלית דלא נלרעה אלא לקרן זוית והיינו מנני סתם גנ' רוחות ככ"ל.

(י) והרמזים פ"י משנת ה"ט כתב מנני שהכשירו בקורה ואע"פ שזוהר לטלטל נכולו כרה"י הזורק מתוכו לרה"י או מרשות הרבים לתוכו פטור שהקורה משום היכר היא עשויה אצל אם הכשירו נלחי כו', והראש"ד דהשגת טעם דכיון שזוהר לטלטל נכולו אלוהא נמני ש"ל ג' מחיצות קאמר וק"ל דג' מחיצות דאורייתא אם כן הכשירו בקורה אחי פטור וכי נאזו חכמים להקל נצל תורה להטעינו קורה, והה"מ השיב דהראש"ד סוגר דלהרמזים ג' מחיצות הוא רשות הרבים מן התורה ולא דקדק דנבריו נה"ל ג' דסוגר דהוא כרמלית מן התורה ואם כן מן התורה מותר לטלטל נז שדין הכרמלית ד"ת הוא כדון מקום פטור וחכמים החמירו והצריכו קורה להחיר טלטול, ולדבריו הקודמים דר"ה גורם נגמרא מנני הראוי לשינוף הכשירו נלחי כו', הכשירו בקורה כו' ולא כנידסא דין מנני שאינו ראוי לשינוף דמייירי נמני מפולש אלא דמייירי נמני ש"ל ג' מחיצות אם כן לפוס היינו שיהיה מותר לטלטל נז ואם הכשירו בקורה הזורק לתוכו פטור וזהו גירסת הרמזים ואחי שפיר.

ויש להסתפק לפוס שיטת הרמזים נמני מפולש ועשה לוי נדר אחד אם היו כרמלית מן התורה דלחי היו כמחיצה ויחא"ג ג' מחיצות או דלחי מהני משום מחיצה רק נכותל רביעית ולא נכותל שליטת ופשיטא לה מהא דפ"ק דסוכה (ז' ע"ב) סיכך ע"פ מנני ש"ל לו לחי כשירה ונחלקו רש"י ותוספות נזה, דלרש"י מייירי נמפולש, ולתוספות נשאינו מפולש, ועיין שם נר"ש סימן ט' סוגר כרש"י דגם נשאינו מפולש מהני לוי דהא אחר ר"י מנני שאינו ראוי לשינוף הכשירו נלחי הזורק לתוכו חייב והרמזים נפ"ד מסוכה ה"י סתם ולא ניצר דמייירי דוקא נשאינו מפולש וע"כ דס"ל דגם נמפולש כשר כשיטת רש"י והראש"י, וכ"כ להדיא המנ"ח סימן תר"ל סעק"ט, וקשה נשאלח רש"י והראש"י ס"ל דגנ' מחיצות היו רשות היחיד לשנת אצל להרמזים הרי ס"ל דנע"י ד' מחיצות לשנת ול"ל דזהו משום דלענין טלטול גם להרמזים סני גנ' מחיצות מן התורה ואפשר למור דלהכי כחם הרמזים דנבריו משום דלהרמזים גם נשאינו מפולש (וסיכך לנד הלחי כח"כ התוספות) הרי הלחי היו דופן לשנת מן התורה לחייב הזורק לתוכו ושפיר י"ל דמתוך שלחי זהו היו דופן מדאורייתא לענין שנת נחשבו אותו כדופן לענין סוכה, ואולם כיון דהרמזים סתם דבריו וגם נמפולש מכשיר אם כן הרי מתואר דגם נדופן שליטת ס"ל להרמזים דלחי היו כמחיצה ומותר נטלטול מן התורה ולפי"ז י"ל נהא דפ"ק דשנת הנ"ל דקאמר ואמאי קרו ליה גמורה מה"ד כי פליגי רבנן עליה דר"י ה"מ לטלטל אצל לזרוק מודי ליה קמ"ל וכתבו התוספות ולשון גמורה אדברנה איפכא מסתברא זו היא רשות

סוכה גמרינן מחציתות מקרלי דנסכח נסכח נסוכות אצל היילכתא
היילכתא שפיר י"ל דאחלי להוסיף ומה גם מהנאמר בסיוע על הנאמר
מקורס נמרה דאלי דיש לאלד דאחלי להוסיף דהא עיקר התורה לארכה
ולתתנה כללותיה ופרטותיה נאמר, בסיוע ולי"ש.

וייתיב כזה ג"כ בפ"ק דסוכה לרב דאמר מחציתן הלכה למשה
מסיני מחציתות דאורייתא נינהו אלינא דר' מאיר דאמר
האמתה היו נבינויות ומסיק כי אחלי היילכתא לגוד ולגוד דופן עקומה,
וקשה לימא דמחציתן הלכה הוא למנין המחציתות נרשות היחיד לענין
שנת שלש או ארבעה דהא גם למחציתן דשנת קלי כלל דסוגיא דהחם
כח"ס נמוספות (ד"י) דיה עשרה טפחים וכדמוכח הסוגיא דעירובין
פ"ק וקשיא כח"ל, ולהאמור י"ל דס"ל להגמרא דמנין מחציתות בשנת
ורלי הלכה זו נאמרה נמרה דשם נאמרה הולאה למדאי אסתחומין נמי
איפקד עין שנת (פ"י:) תוס' דיה אסתחומין, אם כן בודאי שם הודיעו
לחם מנין המחציתות דלר"ך שיהיה לרשות היחיד דיהא אסור להוציא
ממנו ורב דאמר דמחציתן הלכה למשה מסיני להכי לא מוקי הא דרב
נמנין מחציתות דשנת, ואולם קושיא זו נפשיטות ניחא ד"ל דלישאל
דרב דאמר מחציתן הלכה כר', ניחא טפי לפרש על שטח המחצית
בננה או בנרות דהו גנוף המחצית ולא על מנין המחצית דאש נכלל
בשם מחציתן אלא בשם י"ן מחציתן ולר"ך יאמר רב סתמא מחציתן הלכה
ולא זכיר מנין כלל וכוננו למנין המחציתן ואח"י שפיר, ואולם אח"י
קשה לרבינו יהונתן והרע"ב דלמי או קורה נמחצית הרביעית הוא
גם כן מהלכה למשה מסיני אם כן לוקחא היילכתא דמחציתן כזה,
וקושיא זו קשה צ"ן לתירוץ הראשון צ"ן לתירוץ השני הנ"ל דלמי
וקורה נמחצית דמי הוי גנוף המחצית וגם היילכתא זו נאמרה בסיוע
לדבריו הנ"ל.

(י"ד) ובהגהת רמב"ם לסוכה הקשה למה לא מוקי היילכתא
דמחציתן על מחצית שלישית דסוכה דסני נטפת
דהא פירש"י שם בסוכה (י"י) ד"ה היילכתא דהא דאמרין מחציתן
הלכה למשה מסיני להכי נמי אחרת ליה היילכתא למחציתות למיגרעיה
לשלישית דופן סוכה ולמיסני ליה נטפת, ונבנה (כ"י) חשיב טפח זה
צ"ן אותן שיעורי טפחים דכתיבי ולא מפרש שיעוריהו ומשמע דהוי
הלחמית, ותי' דאמרין אותו טפח היכי מעמידו וקאמר דעושה לו
טפח שזקק ומעמידו נפחות ונ' וכל פחות מנ"ט כלבוד דמי ואם כן
הא דמסיק הגמרא כי אחלי היילכתא לגוד ולגוד כו', היינו לגוד זה
דופן שלישית שמעמידו אותו הטפח פחות מנ"ט עכ"ל, ואחרי
המחילה אזי אומר כי תירוצו תמוה בשמים חדל דהא מיתרם דמחציתן
הלכה למימא איתאמרה תשמייה דרב בעירובין ונסוכה שם ורב הא ס"ל
דאחור טפח מעמידו כגד היואלא אם כן ס"ל דלא נעיק כלל טפח
שזקק ולר"ך להעמידו כלל נפחות מנ"ט סמוך לדופן ופליג אהא
דר' סימון וליתמא ריב"ל דאמר עשה לו טפח שזקק ומעמידו נפחות
מנ"ט כו', ואם כן לרב עלמנו הרי אי אפשר כלל לומר דהאי טפח
דדופן שלישית הוא בכלל כלבוד, ועוד תמיהני דהא התוספות הקשו
בזה דסיק ע"ג מניי גיש לו למי כשריה דמה ענין סוכה דנעי מחציתות
דאורייתא למניי דרבנן דמחציתות נלא למי שרי ותירוץ דמירי נלמי
טפח דמעמידו נפחות מנ"ט סמוך לדופן דהיינו מדרבנן, ובשנת שרי
ע"י מינו אפילו נסמוך לדופן עכ"ל, הרי מפורש דהא דמעמיד לטפח
שזקק נפחות מנ"ט סמוך לדופן שיהיה לגוד ד' טפחים רצו של דופן
הסוכה דמשך סוכה שצעה, הנה זה הכל רק מדרבנן ולא מהלכה
למשה מסיני כלל דרק הטפח הוא דאורייתא ולא יותר וליתא לתירוץ
הגרמ"ח ז"ל, ולר"ך שיהיה הרי נתיירצו אינו מיושב קושייתו על רבינו
יהונתן והרע"ב כח"ל, ובהגהת רמב"ם מוילנא כתב דדוק ג' דסג'
נטפת הוא בכלל דגור דאמרין גור אסיק מחציתא בנרות המחצית,
ולפ"י דם הא דלמי נדופן הרביעית הוא גם כן בכלל דגור
לרצו, והדברים יגעים, ומלאתי בתשנות חו"י סימן קצ"ב שהרגיש
בקושיא הנ"ל עיין שם אות ה' ואות ו' ונאמר בנ"ש, ואולם מאי
דהקשה שם החו"י מנ"ל זה לרבינו יהונתן והרע"ב נראה ברור דלינו
אזלי נשיטת הרמב"ם וס"ל דחשיב הרמב"ם נפשיטת דין ג' שדן
תורה ג' מחציתות כלל דמותר לטלטל ומדברי סופרים הוי הרות
הרביעית כו', היינו מהלכה למשה מסיני דנקרא דברי סופרים נלאון
הרמב"ם כדברי הכ"מ והתוספות וי"ט הנ"ל ומפרשי הרמב"ם לא
הנ"ל

דאורייתא ואע"ג דנפיק דעירובין ואמתיקין דהרצח מעשר אמות
מעט משמע לכלל היתר ר' יהודה אלא עד י"ג אמה ושלש
היינו מדרבנן אצל מדאורייתא אפילו בנרות י"ג אמות מטלטלין דאית
ליה שני מחציתות דאורייתא עכ"ל, ודברי התוספות מרפסין אגרי
דהא מה דקמיני ונותן לדי כר' ונושא ונותן נאמנע, היינו אף מדרבנן
דמדאורייתא לא נריך ללמי דהא סנר ג' מחציתות דאורייתא, וכבר
תמה כזה בגליון הש"ס להגרעק"א ז"ל, אמנם בפ"ק דעירובין נחתמי
דהכשר מניי בית שמאי אומרים לדי וקורה ובית הלל אומרים לדי או
קורה, פי' רבינו יהונתן והרע"ב דבית שמאי ס"ל דמן התורה נריך
ד' מחציתות שלמות ואחלי היילכתא למשה מסיני ואוקימנא לרביעית
אלמי וקורה, ובית הלל אומרים או לדי או קורה דמן התורה ג'
מחציתות שלמות נעיק וחו לא ואחלי הלכה למשה מסיני להוסיף
הרביעית או נלמי משהו או בקורה להיכר מחצית עכ"ל, ועיין תוספות
וי"ט ד"ה ונ"ה, שהקשה מהא דכתב הרע"ב בנשנה אי דרבנן גור
נמניי דליכא ניה שלש מחציתות דנעי לדי או קורה ברביעית ותי'
התוספות וי"ט הו"ל וי"ן הדבר מפורש נמרה אע"פ שמקובל מסיני
והא דרב תורה להעניש עליו בנתיבה ועושים מקרי דברי סופרים
כח"ס נכ"מ נתיבתי ה' ה"ש עכ"ל, והלא אחינא דודאי הדבר
מוכרח לומר כן בנעת הרע"ב דהא נר"פ הזורק ס"ל להרע"ב כשיטת
הרמב"ם הנ"ל דנעיק וי' מחציתות לרשות היחיד מן התורה וע"כ
הא דכתב הרע"ב הכא דהוי דרבנן אינו ר"ל דרבנן ממש אלא כח"ס
התוספות וי"ט ולר"ך שיהיה חזק הכא לכאורה מפורש בדברי רבינו
יהונתן והרע"ב דס"ל דמחצית הרביעית תלויה מן יתר ה' מחציתות
כזה דליכא מקרי דאורייתא דמן התורה נעי ג' מחציתות שלמות וחו
לא ואחלי היילכתא למשה מסיני להוסיף הרביעית או נלמי או בקורה
ואע"ג דגם הלכה למשה מסיני אינו דרבנן נלמי ככל גזירות שגור
חז"ל נעלי הש"ס דהא זה מקובל הוא מסיני וכח"ס הכ"מ והתוספות
וי"ט הנ"ל דהא דרב תורה להעניש עליו כמו על כל דברי תורה אם
כן הרי שזה הוא כזה מחצית הרביעית לאיך השלשה מכל מקום תלויה
הוא בשם ואם כן י"ל דלשיטה זו גם לר' יהודה דקאמר הגמרא דס"ל
שתי מחציתות הוא דאורייתא מכל מקום ס"ל דנעי בליך שתי המחציתות
לתיס או קורות מהלכה למשה מסיני והכל הוא דברי תורה אלא
שחלוקים בשם, וזהו שטת התוספות בפ"ק דשנת הכ"ל שכתבו דר'
יהודה מיירי מדאורייתא דאית ליה שתי מחציתות דאורייתא והיינו דס"ל
דגם הלחיים והקורות בליך הוי ג"כ הלכה למשה מסיני ולא מטעם
מחצית אלא משום היכר ושפיר קאמר התוספות דמדאורייתא אפילו
בנרות י"ג אמה מטלטלין לרבי ומדרבנן אסור ולא היתר ר"י אלא עד
י"ג אמה ושלש וסרה תמיהת הגרעק"א ואח"י שפיר, ועיין ה' ע"ג
תוספות ד"ה שפירא וכו', דמירי לה מסיני, ונרש"ל שם.

(י"ג) אכן שיטה זו דרבינו יהונתן והרע"ב נריכה ביאור טובא דאש
מונן כלל אשו דליכא גילוי מקרא למנין מחציתות של
רשות היחיד דניחא דליכא חילוק צ"ן הרביעית לאיך דהשלשה הם
דאורייתא והרביעית הוא מהלכה מהמקובל מסיני אלינא דניה ואלנינא
דנ"ש כל הארבעתן הם דאורייתא ורק דברביעית אחלי היילכתא ונרעה
ואוקימנא אלא וקורה ואין זה אלא תימה דאחרי רצו מקרא אכא
למנין מחציתות דניחא דליכא כזה דאורייתא ובגמרא דקאמר נלא שמא
ס"ל ארבע מחציתות דאורייתא ובית הלל ס"ל ג' מחציתות דאורייתא פירש
רש"י דהאי דאורייתא הכוונה דהוא הלכה למשה מסיני, והיינו דליכא
רצו מקרא לזה ואם ניחא כרבינו יהונתן והרע"ב דגם הרביעית לבית
הלל הוא מהלכה ובית שמאי ובית הלל פליגי בדאורייתא אם כן קשה
טובא דאחרי חילוק הוא צ"ן הרביעית לאיך השלשה והרי כולם הם
מהלכה נינהו ואין לי ספרי הכללים לעיין כזה, והדבר נע"ג.

ואולי י"ל נכוונתם דהיה כזה שני פעמים הלכות למשה דמעיקרא
כשנלשו נמרה על השנת היה ההלכה ד' מחציתות שלמות
נעיק וחו לא ואח"כ היה עוד הלכה מסיני להוסיף הרביעית נלמי
משהו או בקורה וייתיב כזה מה דיש להקשות הא בפ"ק דסוכה
(י"י:) מסיק הגמרא דכ"ע סנרי כי אחלי היילכתא לגרועי אחת,
וכ"כ הראש"ש צ"י כיצד הרגל סימן ג' והכא לרבינו יהונתן והרע"ב
אלינא דניה אחלי היילכתא להוסיף הרביעית, ולדבריו אחי שפיר דהא
דאמר דהיילכתא לגרועי אחת היינו על הנאמר רצו מקרא כמו בני

הניט כן, ושיטת רבינו יהונתן והרע"ב הוא שיטה שלישית וכמו שנתבאר.

(סז) ואולם אם התוספות דפיק דשנת ה'ל' עומד בשיטת רבינו יהונתן והרע"ב אינו מחליט דלע"ג דמות ליכא

סתירה לחלי דס"ל להתוספות ז"ל נכמה דוכתי דגני מחינת הוי רשות היחיד מן התורה דזהו הכל לדין חזל לרי יהודה דהקיל וס"ל דשתי מחינות הוי דאורייתא וי"ל שפיר דליתו ס"ל צו להחמיר דמכל מקום גני לחיים או קורות נאיך דנדים מהלכה למשה מסיני משום היכר ולא משום מחינה ואח"כ בן רבי יהודה מיידי הכל מדאורייתא, ואח"כ אין דעתי נוחה צו דלכתי אין דברי התוס' מיושגין כל כך דר"י לא התיר מדרבנן אלא עד י"ג אמה ושליש אם כן איך קאמר ונתן לחי כר ונושא ונתן נחמנע והא מכל מקום אסור מדרבנן ואולי דהתוספות ס"ל דאפשר לפרש דר"י מ"מ לדינא דאורייתא קאמר דיותר להיות נושא ונתן נחמנע דוחק ואפשר דהתוספות מיידי דרבנן הוא י"ג אמה נחמנע ומתקן אלא הקצות גרשיתו דשם אינו כ"א י"ג אמה ושליש וע"ז כתבו דכיון דהא דלא התיר ר"י אלא עד רותב י"ג אמה ושליש אינו אלא מדרבנן ומדאורייתא שרי אפילו ברוחב י"ג אמה אלא הקצות אם כן חו"ל לנחש למה שהוא רחב י"ג אמה נחמנע דלע"ג דהוי רשות הרבים נמורה כשהמני הולך לאורך רשות הרבים דרבים נוקעין צו ומה גם כשהוא רחב י"ג אמה נחמנע מכל מקום אין לנחש ולפ"י התוספות פ"ק דשנת ס"ל שפיר כשיטתם נעירובין לר"י לתי וקורה מהני מדרבנן ואח"כ שפיר, ועיין בשרייע סימן שמי"ה סעיף ט' וסעיף ט"ו ובניאור הגר"א ס'.

ובמעמא דמילתא דר"ג אמה ושליש כתבו הפוסקים לפי שזו ויחא תשמישתיה טפי לרבים ואח"כ לאחלופי גרשות הרבים והפ"י שם צננת כתב דכיון דכל שיעורא דשנת נעין הן ולאכסון תשמייה ממחרין מדרבנן מ"ג ושליש ואח"כ דכיון דכל אמתא נרביעא אמתא ותרומא נאלכסונא אם כן לא נחשונ י"ג מרובעים דפסי ציראות הן ולאכסון הו"ל שז עשרה אמה מכוונות שהוא רשות הרבים נמור מדאורייתא וכי היכי דלא ליתי לאחלופי מחיני מ"ג ואח"כ עכ"ל, ונאמת לפי הכלל דכל אמתא נרביעא אמתא ותרומא נאלכסונא ל"ג אמה מרובעים יעלה כיון תומשים דהוא חתמה אמות וא' תומא ואם כן ה"ג אמות הרי אלאכסון יותר משמונה עשר אמות ולא ידענא חושבנא דמין הפ"י ז"ל שכתב דלאכסון של י"ג אמות הן שז עשרה אמות מכוונות והוא שלא אלא, ואח"כ זה יתכן דעממא דר"י גני פסי ציראות דפליג ואמר דשיעורא דגין הפסין הוא כשתי רנקות של שלש אלא של ארבע ארבע הוא משום דנשיעור דלש שלש דהוא עשר אמות הרי גם נאלכסון הוא פחות משיעורא דרשות הרבים שהוא ט"ז אמה משא"כ בשיעורא דר"י איכא טפי ולהכי יש לאסור מדרבנן בכדי דלא ליתי לאחלופי ור"י לא חש לזה דאם כן הו"ל לאסור שתי רנקות אחת של ארבע ואחת של שלש דזהו היה השיעור רכונן נאלכסון ט"ז אמה ומשהו יותר ומדקאמר שתי רנקות של ארבע דהוי טובא יותר מוכח דלא חש לזה ודלא כהפ"י.

(סח) ובין העמודים נדון כר"ה לפס פסק הרמב"ם, וכן נראה דעת השו"ע בסיון שמי"ה סעיף י"ד דהזכיר רק חננא

שלפני העמודים דהוי כרמלית והשמיט דין דגין העמודים, ועי"כ דס"ל כרמ"ם דפסק כר"י יהודה צפ"ק דשנת (ז'), דלמא חננא שלפני העמודים נדון כרמלית אלא בין העמודים דדרסי ליה רבים כרשות הרבים דחיל, ונתוספות שם כתבו דזהו אפילו אם אין בין עמוד לעמוד י"ג אמות כיון שגני רשות הרבים נוקעים זה וזה לדין העמודים רחב י"ג אמה, וכתב העו"ם דר"י אמות לא נעיק אלא י"ג להם דין חנוי המפושל לרשות הרבים דל"ן לו דין רשות הרבים רק ברחב י"ג אמה ושליש, והתנ"א פליג עליו וסוגר דגין העמודים דגון כרשות הרבים אפילו אין רחבים י"ג ושליש כיון שרבים נוקעים צוה הם טפלים לרשות הרבים משא"כ נהי"ה שה"ל מקום חסד צפ"ק ואינו טפל ונטל לרשות הרבים, והרש"ב צידדו"י כתב אלא בין העמודים כר"ה דמי ואע"פ שאין בין עמוד לעמוד רוחב ט"ז כר דהכל לא מסתברא שיהא העמוד מחטט בשיעור הרשות שא"כ אפילו נען קנה גר"ה ימנעטו עכ"ל, וכיון דה"ל הוא משום דאינו נומעט צר"ה אם כן ודאי דגם נחמנע הוא רשות הרבים ולא גני י"ג אמה ושליש דלא דמי כלל למני המפושל לרשות הרבים, וכ"כ נהנה"ה

דמדנר, הרש"א מוכח כהמנ"א ודלא כעו"ם, והלכך מדברי התוספות נעירובין (ו'): ד"ה וכי תיחא, שכתב דמני דאינו רחב י"ג אמות הוי רשות הרבים נמורה כיון דשני גני המנ"א הוי רוחב י"ג אמה כמו בין העמודים דלמא פ"ק דשנת דהוי רשות הרבים לע"ג דלא הוי י"ג אמה עכ"ל, ואם כן מוכח דהתוספות ס"ל דגין העמודים לא עדיף ממני וגם בין העמודים גני י"ג אמה ושליש, דאי העמודים לא ממעטי כלל וסגי בהם אפילו נפחות מ"ג ושליש דהם טפלים לר"ה והיו"ן רשות הרבים מתא, אם כן מחי רחיה מנין העמודים למני דהוי מקום חסד צפ"ק, ועי"כ דהתוספות ס"ל כהעו"ם, ומדנר הרש"א ליכא רחיה מדי דהרש"א ס"ל דגם בנמני, המפושל לאורך רשות הרבים הוי כרשות הרבים אפילו אם אינו רחב י"ג אמה אלא עשר כמ"ס צידדו"י הרש"א לעירובין ושיעורא דעשר הוא לאו דוקא עי"ן שם, ועיין ריטנ"א ומחירי אלא התוס' דקפדי אשיעורא דר"ג אמה ושליש וכמו דסגר רב אחא למימר והכין הוא ועיקר פיסקא דגין ד' אי"כ י"ל דגם בין העמודים מני הכין הוא ועיקר פיסקא דגין העמודים נדון כרשות הרבים הרמב"ם צוה יחיד הוא בשיטתו דפסק כר"י יהודה ונמנע קאמר כי אחא רב דיתי אחר ר' יוחנן בין העמודים נדון ככרמלית דלע"ג דדרסי צוה רבים כיון דלא מסתמי להו נהדיא ככרמלית דמיל וכל הפוסקים פסקו כר' יוחנן משום דר"י ורב הלכתא כר"י וכ"ש נגד רב יהודה דהוא תלמידו דרב, ונחמ"א כתב לתרן דר"י ס"ל הילוך ע"י הדחק לא שמה הילוך ואין קיימ"ל שם (ח:)

ואפשר להוסיף ע"ד פלפול לפס מחי דחיתא שם (ע"ג) כי אחא רב דיתי אחר המנ"א תנן כמלא פי פרה למל ר' יוחנן אחר חיי רש"ל אחר פטור, באורחא אחר ר"י הכי לפרש הדר צוה כר', אלא כי אחא רבין אחר דפליג במנ"א עלה כמלא פי פרה לפרה, ואיפכא אחר ר' יוחנן אחר פטור אכילה ע"י הדחק לא שמה אכילה ור"ל אחר חיי אכילה ע"י הדחק שמה אכילה, והרמב"ם פסק דחיי ונכ"מ בינא גירסא אחרת, ובמרכ"ה כתב דל"ל לגירסא אחרת דהא רב דיתי אחר דנאורחא אחר הכי לפרש הדר צוה יע"י לא פליג רבין ואם כן ר"י הדר צוה וסוגר דחיי"ג, ולפ"י י"ל דרב דיתי אחר ר' יוחנן בין העמודים נדון ככרמלית אולי לטעמו דלא ס"ל כרבין נפלונחא דמנ"א עלה ושפיר י"ל דס"ל לר' יוחנן הילוך ע"י הדחק לא שמה הילוך אלא לפס נחיל דאחא רבין ואמר דהפלונחא הוי במנ"א עלה ע"י ר' יוחנן דהדר נפרא ס"ל דאכילה ע"י הדחק שמה אכילה אם כן י"ל דה"ה הדר צוה מהא דגין העמודים נדון ככרמלית וס"ל דגון כרשות הרבים דהילוך ע"י הדחק שמה הילוך ואח"כ שפיר, ועפ"י"ז יש להעיר צוה דצ"ק (י"ט): ההוא חמרא דאכל נהמא ופלסיה לסלא חייניה רב יהודה לשלם נזק שלם אנהמא ואסלא חיי נזק, ופריך ואח"כ כיון דאורחיה למיכל נהמא אורחיה נמי לפלוסי סלא כר', וקשה מני"ל דהא דחייניה ר"י לשלם נזק שלם אנהמא זהו משום דאורחיה למיכל נהמא דילמא נחמא ס"ל לרב יהודה דלאו אורחיה הוא למיכל נהמא אלא דהוי אכילה ע"י הדחק ורב יהודה לטעמו דגין העמודים נדון כר"ה דהילוך ע"י הדחק שמה הילוך אם כן סוגר דה"ג אכילה ע"י הדחק דהוי אכילה אפילו לגני נזקין, והרמב"ם צפ"ק מנוקי ממון ה"ה לא חילק בין נהמא לחיה נאכלה פת והוא ע"ד הסוגיא שם, וה"י המפרשים דהרמב"ם סוגר דלע"ג דלאו אורחיה דחיה נפת מכל מקום ה"י אכילה ע"י הדחק ואולי לטעמו דס"ל דשמה אכילה, והגר"א דאכלה פת כר' משלם חיי"ג ס"ל דאכילה ע"י הדחק לא הוי אכילה, ואם כן קשה מחי פריך לרב יהודה ואח"כ כיון דאורחיה למיכל נהמא כר' הא י"ל דנאמת ס"ל לר"י דלאו אורחיה הוא ומכל מקום חיי"ג י"ג אכילה ע"י הדחק מני הוי אכילה אלא לאו אורחיה כלל לפלוסי סלא וי"ל דה"ה דהוי אכילה ע"י הדחק מכל מקום כיון דאורחיה לאכול נהמא ע"י הדחק ליכא צפ"ק צוה ותו אורחיה לפלוסי סלא ע"ש הפת, ואח"כ קשה מחי פריך שם על ר"י מהגר"א דאכלה פת כר' משלם חיי נזק הא ר"י ס"ל דאכילה ע"י הדחק שמה אכילה וכמו דס"ל נענין הילוך, והגר"א עי"כ דס"ל דע"י הדחק לא הוי אכילה כחש"כ לדעת הרמב"ם, ויש להגיד, ועיין ספרי שו"ת בית אב קמא סימן נ"ד זהו הגר"ה לי צוה לגרורי שמעמא ושיטות רבותי הקדמונים, ונהפכת לו שער הראשונים הרי לא נחנה נכונים בין ספרי האחרונים, ומסר

וחסד אל יהיה חופף עלינו להיות עינינו כיונים על אפיקי ים התלמוד והספקים חונים, ומהם לא פונים ושפתותינו כהלכה אומרים ועונים. נאום הק' אברהם אהרן יודעלאוויץ רב ואג"ד דפ"ק. מאנשעסמער.

סימן ג'

בדין מחיצות בידי שמים.

שאלה, מחיצות בידי שמים אי מהני ומועיל מן התורה כמו מחיצות הנעשים בידי אדם או לא ואם יש הבדל במחיצות בידי שמים בין העומק להרום.

(א) תשובה, אחרי אשר זכינו ד' לדבר מעט מדין מחיצות בידי אדם וכמה מהם נר"ך לרשות היחיד מן התורה נפ"ן עתה נבאר אי מחיצות בידי שמים הוי"ן מתקן כמו מחיצות בידי אדם, והוא יסוד שאלתנו אי מדינת ענגלאנד שהם מקיפה מסני' וקרקע האי גנוה הרבה משפת הים נאופן דאיכא לעולם תל מתלקט עשרה נמשך ד"ה אי מהני שלא יהיה מן התורה דין רשות הרבים בכל המדינה, ואע"פ ואחרי הנה נדין מחיצה בידי שמים אי מהני מן התורה במדינה גדולה, ראיתי דהנ"ל ז"ל בספרו דורש לזיון (דרוש י"ג) נביאור לחי העומד מחליו עמד צוה, ונצ"ך לר"י ע"ס הגאון בעל חכם נצי ז"ל, וההכרח לנו לבאר פלוגתא זו והאיך הדין נוטה להלכה למעשה.

ענה א'

בתשובת ה"ז ז"ל סימן ל"ז עמד השאל ושא"ל ח"ל, ידוע שכל מקום מוקף מחיצות אפילו ארכו ורחבו אלף מיל חצי רשות היחיד גם ידוע שלענין לטלטל נחשבו י"ט חילוק בין הוקף לדירה או לא לא הכלל שצדדיו הלכה למשה מסיני נוד אסוק מחיצות ידוע, ומעתה השאל לפי הצעה זו הנע עומק שעשו מחיצה סני' לכל ארץ אינגלטריה (הוא ענגלאנד כח"ש שם הח"ש סימן אי וכח"ש החוספות יו"ט ז"ל נ"ס פלפולא חריפתא על הרא"ש במסכת ע"ז פ"ג סימן ט"ו אות ס"ג) וכי יהיה משפטה רשות היחיד ואע"פ שיהיה נחוכה סרטיאות ופליאות רחנות ט"ז אמה כל מה שנתוך ההיקף רשות היחיד ואם כן השתא נמי אנגלטריה היא מוקפת מן הים סני' והיא גנוה מקרקע הים כמה וכמה נאמר נוד אסוק ותהיה רשות היחיד דהא נוד אסוק נמקום מחיצות עומדות, ולא יהיה חילוק ביניהם אלא לענין לטלטל נחוכה, ועכשיו קשה נעני' ניותר, איך יתכן שארץ רחנת ידים ויש עליה כמה סרטיאות ופליאות נחוכה דרס"י נ"ך רבים, ואולי ס' רבוא נלא עיכוד כלל תישב לרשות היחיד נכת נוד אסוק לחודיה נלי מחיצות כלל ואיך כך היא נטלה חורה רשות הרבים מינה עכ"ל, והח"ש השי' ע"ז, ואני אומר אם התורה אומרה כך תיבטל ומה נכך, ואלו היה אנגלטריה מוקפת מחיצות כל סנינה לא ישר נעניך נישול רשות הרבים ממנה ולא יוקפה לך על סרטיאות ופליאות שנתוכה וכיון דמחיצות העומק והרום דין אחד להם מה לי מחיצה נגובה או נעומק זהו לפי הודלת ההנחה, אומם לפי האמת אומר אני עד שאתה תמה על אינגלטריה ואיסכוס"י שיוכל הדומה לומר אין ה"א שזין זה תורת רשות הרבים כלל, לא ולמד מירושלים עיר הקודש וארץ ישראל נכלל דאמרינן נעושין פסין (כ"ג:) דמקף לה סולמא דזור מהאי גיסא ומתתנא דגדר מהך גיסא תעשה רשות היחיד, וכי תימא ה"א הא אמרינן נהדיא ירושלים אלמלא דלתותיה ננעלות נלילה חייבין עליה משום רשות הרבים, ולא עוד אלא תשוב תתפלל על כל העולם כולו דמקף ליה אוקינזום כדאמרינן תס' נגמרא, והיא קושיות החוספות שם נדיה דילמא מעלות ומורדות קאמרת, והוקף נאך ישראל כדמפרש טעמא נסמוך יהושע אומם ישראל היה אל נחק לארץ חייב ואלינה דר' יהודה אל נרנן אפילו נחק לארץ פטור דלא אחי רבים ומנטלי מחיצה, ותימא דלרנן כל ארץ ישראל תעשה רשות היחיד ע"י סולמא דזור ומתתנא

דגדר, ונכל נמי דמקף ליה דגלת ולא אחי רבים ומנטנ ויהינן ונ"ר יוחנן דאמר נ"י הדר קרפף יותר מנין סלחם שלא הוקף לדירה אפילו כור ואפילו כורים הזורק לחוכו חייב וה"א חפילו נאלף כורים דמה שיעור יהיה, וי"ל דמחיצה שאינה עשויה בידי אדם לא חשיבא מחיצה כולי האי ואפילו נרנן מורו דאחרי רבים ומנטלי מחיצה עכ"ל החוספות, ומדנריהם תשובת שאלתך נדורה דאינגלטריה ואיסכוס"י וכו"ל נהם שהם חומתן חייבין עליהם משום רה"ר דאחרי רבים ומנטלי מחיצה שאינה עשויה בידי אדם, ויש לי דקדוק נדנרי החוספות דאחרי פרכי מארץ ישראל ולא פרכי מהעולם כולו ונשלמא אי לאו דפרכי מנכל נמי היו אחינא משום דירושלים יש להם הוכחה דעל כרחק רשות הרבים היא, אל כיון דפרכי נמי מנכל טפי הוי"ל להקשות מכל העולם כולו ולא עוד אלא נכלל העולם כולו היתה קושיות יתר חוקה דאם כן לרנן לא משכחת רשות הרבים כלל וזה ודאי אי אפשר, וכי תימא שאני כל העולם שיש בו מלכיות חלוקות אם כן מחי פריך נגמרא כל העולם כולו נמי עכ"ל.

(ב) והנה דברי הח"ש ז"ל צוה לדינא פשוטים הם, ואולם יש לי להעיר נהם תרתי חדא דמשי"כ לא ולמד מירושלים עיר הקודש וארץ ישראל נכלל דמקף סולמא דזור ומתתנא דגדר, וכי תימא ה"א הא אמרינן נהדיא ירושלים אלמלא דלתותיה ננעלות נלילה חייבין עליה משום רשות הרבים עכ"ל, ותמיהני דזהו נגד הנמרא שם בעירובין דר"ה לומר דטעמא דר' יוחנן דאמר ארץ ישראל אין חייבין עליה משום רשות הרבים זהו משום דמקף לה סולמא דזור ומתתנא דגדר, ופריך הנמרא דאם כן נכלל נמי מקף לה פרת ודינא כ"ו ולא פריך הנמרא מהא דאמר ר' יוחנן עמזו ירושלים אלמלא דלתותיה ננעלות נלילה חייבין עליה משום רשות הרבים, והחוספות הרגישו צוה ותיירו ושמא תס' הוא אלינא דר' יהודה דלית ליה דאחרי רבים ומנטלי מחיצות והכא אלינא דרנן ואם כן למה הוכיח הח"ש ז"ל מהא דירושלים אלמלא כ"ו אחרי דהנמרא לא הוכיח מזה מדי וברי אס נימא נדנאמת מהני ההיקף דסולמא דזור ומתתנא דגדר לדין דקיימיל כרנן דלא אחרי רבים ומנטלי מחיצות אם כן הא ליכא סתירה מהך מיתר דירושלים אלמלא דלתותיה כ"ו דהס' י"ל דזהו אלינא דר' יהודה ולא אלינא דין וכדמונני דמרהיטת הדברים אישתיטתיה למרן הח"ש ז"ל לשון הסוגיא דגמרא ודנרי החוספות צוה, והוא פלא גדולה ומצוה ליישב ואין צדי ור' יאר ע"י.

ועוד אחינא להעיר דהאי נשלמא שכתב הח"ש ז"ל תמה מאד דאם נימא דאי לא היו פרכי החוספות מנכל היו נימא לן דפרכי רק מארץ ישראל ולא מכל העולם כולו ומשום דירושלים יש נהם הוכחה, והיינו מהא דאמר ר' יוחנן ירושלים אלמלא דלתותיה ננעלות חייבין עליה משום רשות הרבים והרי דאיכא חיונ נאך ישראל, תמה אקרא דאם כן גם למחי דפרכי החוספות גם מנכל נימא דזהו משום דיש להם הוכחה גם על נכל והוא דאחרי עולא נפיק דעירובין (ו:) הני אנלי דמחצא אלמלא דלתותיה ננעלות חייבין עליהן משום רשות הרבים ומתתנא היא עיר נמדינת נכל ואם כן כמו מירושלים איכא הוכחה לכל ארץ ישראל הכי נמי מאנולי דמתתנא איכא הוכחה לכל מדינת נכל ואין לומר דס"ל להח"ש דהאי נכל דאחרי הנמרא הכא הוא עיר נכל ולא מדינת נכל כמשי"כ לקמן דאם כן הא י"ל דאין הכי נמי דנעיר נכל ליכא רשות הרבים כלל אלא ודאי דקאי על כל המדינה ועיין קדושין (ע"א:) נחוספות ד"ה עד היכן הוא נכל, ועוד דאכתי קשה דהי מני למפרך מכל העולם ומירושלים יהיה ההוכחה דחייב דאטו ירושלים אינו הוכחה לכל העולם אמתהא, ולייבא הא דלא הזכירו החוספות נקושיותם מכל העולם כולו י"ל דהנה לכאורה יש בלא קושא עממה לשם מחי דמסקי החוספות נדינר הקודם דלהכי לא פריך הנמרא מ"י יוחנן גופיה דאמר ירושלים כ"ו משום דהס' הוא אלינא דר' יהודה והכא אלינא דרנן ואם כן מחי הקשו החוספות ותימא דלרנן כל ארץ ישראל כ"ו הא לא זהו קושיות הנ"י ומסקי הנ"י דילמא מעלות ומורדות קאמרת, והיינו דליכא למימר דלרנן ליכא רשות הרבים מדאורייתא נאך ישראל ונכל וכל העולם נמי משום דמחיצות נייס נינהו ולא חשיבי ומחי מקפי החוספות וכנר הרגיש צוה הגאון מהר"ש איליון ז"ל, והכנסת יתקאל ז"ל השי' לו דהנ"י ה"ק נכל נמי דכיוע נמי כ"ו ואם כן אין רשות הרבים נעולם וז"ל דגזירת המקום רחנת ידים ומנטלי מחיצות אם כן ארץ ישראל נמי, ותיקן

ותירץ דנאמח כן דנמקום רחנת ידים נטלו ורק מעלות ומורדות קאמר ולא עלתה על דעת הגמרא לחלק בין מחינה בידי שמים למחינה בידי אדם, והתוספות הקשו לר' יוחנן נפי' הדור דס"ל דנמקום רחנת ידים לא נטלו מחינות דאמר קרפף יותר מנחת סלחית כו' ואפילו כור ואפילו כוריים ואפילו אלף כור דמה שיעור יהיה ואם כן קשה למה אמר הכא דאריך ישראל ונגל שזה לכל העולם נאמח דעל כל העולם כולו גזר המקום אצל על מדינה אחת ומקום אחד אפילו רחצ טונא וטונא לא נטלו המחיות, ולזה תירצו דאיכא לחלק בין מחינה בידי שמים למחינה בידי אדם, ולפי"ז שפיר לא הזכירו התוספות נדבריהם הא דכל העולם כולו נמי דעיקר קושיות התוספות הוא למאי דהגמרא משוה ארץ ישראל ונגל לכל העולם כולו דנכל מקום רחנת ידים נטלו מחיות והא לר' יוחנן נענמו נגי קרפף מוכח דאינו כן וכנ"ל ואחי שפיר, ותינרא דלע"ז נראה דהן אחת דהתוספות כתבו דלא פריך מהא דאמר ר"י אלמלא ירושלים כר' משום דהכא פריך אלינא דרנן אצל זהו הכל לפום ס"ד דגמרא, גרס לפום מאי דמסיק דר"י חיי"ר במעלות ומורדות דאריך ישראל ואם כן הרי תו לא קשיא גם כן מהא דר"י דאמר אלמלא ירושלים ואם כן הדרינן ממאי דס"ד דתוספות וס"ל דר' יוחנן קאי הכל אלינא דר' יהודה כדמסיק הגמרא דלר"י כאן ולא ס"ל דכן הוא שיטת התוספות שם נד"ה חיי"ר דר' יוחנן סובר כר' יהודה דאמר רבים ומנטלי מחינות וזהו כוונת אריכות דברי התוספות נד"ה דילמא שכתבו דווקא גאון ישראל כו' ואלינא דר' יהודה אצל לרנן כו' ותמיה לרנן כו', והיינו משום דהתוספות ס"ל דנהמסקא ר' יוחנן קאי הכל לר' יהודה, ולרנן שפיר הקשו התוס' ותי' לחלק בין מחיות בידי שמים למחינות בידי אדם, וסרה קושיות הגאון וזה"ל וז"ל ואין לנו אריכות לפרש דברי התוספות כדברי הכנ"י דווקא, ולפי"ז הדרא קושיות הח"י למה לא הזכירו התוספות העטפה מכולי עלמי נמי, ועיין בסמוך דברי הגו"צ נזה.

ענה ב'

(ג) והגו"צ שם נס' דול"ג, טען דשום פוסק לא הזכיר חילוק כלל בין מחינה בידי אדם למחינה בידי שמים ונפרט הרמז"ם שאין דרכו להניח שום דבר ונפח מלא דבר הרמז"ם נפטי' וזה"ל דמחינה העומדת מאלהי הר"י כשירה ולא חילוק מידי והרי חילוק זה מוכרח תחת קושיות התוספות ואין לומר שהרמז"ם פסק כר"י דאפילו מחינה בידי אדם רבים מנטלי ז"ל דהרי הרמז"ם פסק כרנן נפטי' מה"ש הלכה ל"ג וז"ל שם ואפילו רבים נוקעים ועונבים בין הפסין הללו לא נטלו המחיות וכתב הה"מ משום דפסק כר"י דס"ל כאן וס"ל, ונאמח דברי הרמז"ם סותרים זא"ז דהרי נגמרא משמע דמאן דסובר ירושלים אלמלא כו', היינו כאן ולא ס"ל והרי הרמז"ם פסק ר"פ י"ד משנת מקום שהוא מוקף ארבע מחיות טונאן עשרה וניניהם ארבעה על ארבעה או יתר על כן אפילו יש בו כמה מילין אם הוקף לדירה כגון מדינה מוקפת מוחה שלדחותיה נעילות נלילה כו' הרי שהגריך נעילות לדחותיה ואם כן איך החלל נתר' ראשין והכ"מ כתב שם דהא דנבי נעילת דלת הוא היכא דמפולש תשער לשער, והנה אף שר"י פ"י כן אצל הרמז"ם שסתם דבריו משמע אפילו אינו מפולש וטעמא נבי ונמה פליגי רש"י והרמז"ם ונראה דהא דסנרי רנן לא אחי רבים ומנטלי מחינה זהו נפרה שאינו רחצ ט"ז אמה כמו פסי ציראות שהוא פרוק רק י"ג אמה אצל נפרה ט"ז מורי דמנטלי מחינה והא דהקשה משערי ירושלים שהיו רחבים הרבה זהו כמו שתרצו התוספות משום דהיה שם צורת הפתח לא היה לרבים לנטל וקושיות מהרש"א דאם כן מאי מקשה דרנן אדרנן דילמא שאני פסין שאין רחנן ט"ז אמה משא"כ האי דשני נתיים נשיי נדי רשות הרבים היינו ט"ז אמה נ"כ לא קשה מידי דמה נכך שרצח ט"ז אמה מ"מ כיון דעביד ליה תכאן תיפחת עובי מט"ז אמה והרי הוא כפסין מה אמרת נפנים רחצו מכותל לכותל ט"ז אמה אם כן גם הפסין רוחב חלל מנפנים הרבה כמו שירצה להרחיב החלל רק שירצה נפסין, והרי רנן פליגי סתם אין מערנין רשות הרבים נכך דמשמע נכל רשות הרבים פליגי אפילו רק ט"ז מנחמות וכיון דעביד ליה איפחת, ונזה שוב לא קשה קושיות התוספות אלינא דרנן מנגל לארץ ישראל דהרי שם רחצ הרבה ואפי' רנן מורו דרבים מנטלי מחינה ועכ"פ לא מחמירי

זהו ענין הגמרא שם נ"י דהר דקאמר להדיא דכרמלית הוא והוא מוכרח דאם לא כן ביותר מסתמים אחי מותר לטלטל לים והוא מרשות הרבים לכרמלית קא מטלטל עיין שם, וכן הקשה הגרעק"א נ"י דיהא ואחנא דנרי מהרש"א מוכרחים דלי לא היו נזה אלא כרמלית אם כן מלי כתבו התוספות דתיקשה מתניתין לר"ה ג"ה והא כיון דכרמלית היא י"ל דהתירו משום עולי רגלים וכחש"כ הראש"ש נפיק דסוכה סימן ט' נזה דסיכך על גבי מנזי ג"ה לו לחי דסוגר הראש"ש כפירש"י דמירי נמנזי משולש וכתב ואלע"ג דנשנת דעלמא אסור לטלטל נמנזי כיון שהוא פרוק גרות רנעי (דהלמי הוא נגד אחר) משום מנות סוכה התירו לטלטל כמו שהתירו גבי פסי בירלות, ונזה דפרוך הגמ' (כ"ג) קשיא דרנא אדרנא כתב נחידושי הריטנא דתוספות הקשו מלי קשיא מדרנא אדרנא דלמא הא דאחרו לו שאין מערבין רשות הרבים נכך מדרנא קאמרי שאין מערבין אותה לטלטל אלא לזרוק מודים שוערבין ולא אחר רבים ונטלי מחיתא ונ"י פסי בירלות מפני המנהג אוקתיה על דין. תורה כשם שהקילו בפרוק מרונה על העמוד ותרלו דאם כן ה"ל למימר וחכמים אוסרין ולינא דאין מערבין משמע אפילו מדאורייתא עכ"ל, ולפינו בתוספות שם ד"ה דרנא כתבו התוספות בלחמי דהי מלי לשנוי דרנא לא פליגי אדר"ה אלא מדרנא כו', ועיין פ"ק דשנה (ו'): נרש"י ד"ה מהו דחיתא כו', דקתני אין מערבין ר"ה נכך דגזור נה משום דמיי לרשות הרבים עכ"ל, ואם כן להתוספות הרי ניחא להו למימר דהא דפסי בירלות היינו דנמקום מנהג התירו לטלטל, וכ"ה להדיא בתוספות שם (כ"ג): ד"ה מני, וקמ"ל דאפילו לטלטל שרי דמפסי בירלות לא שמעין דעולי רגלים הקילו, ואם כן מכל זה מוכרח לומר דהתוספות שכתבו דתיקשה מתניתין לרהנ"ה הא משום דס"ל דלרהנ"ה היו רשות הרבים נמורה, וכחש"כ מהרש"א ז"ל, והדבר פלא דהו ענין גמרא מפורשת, ואולם להאחרו אחי שפיר דנ"י דהר דאלי דמירי התם נפלא שנים דים אינו אלא כרמלית אלא נפסי בירלות דפתוחים לרשות הרבים אם כן אע"ג דהיכא דאינו מוקף לדירה היו כרמלית מכל מקום כיון דפתוחים לרשות הרבים היו רשות הרבים נמור דהרי הא דנין הפסין מירי נמי היכא דנקיע נזה רבים דהא סיפא דפליגי חכמים על ר"י נדרך הרבים מפסקתן קא' אריא ואם כן נכח"ה היכא דהוא כרמלית מן התורה הרי אחר רבים ומנטלי מחיתא גם לרנא והיו רשות הרבים נמורה, ולכן הוכיחו התוספות דגם לרהנ"ה ע"כ דהיו מחילה נמורה, וכפירש"י דהי מוקף לדירה ואחי שפיר, ונזה יתורן נמי הא דקאמר הגמרא (כ'): צורק לנין הפסין חייב פשיטא אי לאו מחילה היא היכי שרינן ליה למלכות, וקשה מניל דהיו רשות היחיד נמור דלמא אינו אלא כרמלית ולעולי רגלים הקילו ולהג"ל אחי שפיר דגם לר"ה דס"ל כאלו וס"ל מכל מקום כרמלית מן התורה אלא רשות הרבים דרבים נוקעים צו אמרין דאחר רבים ומנטלי מחיתא והיו רשות הרבים לגמרי והיכי שרינן ליה למלכות והתוספות שכתבו דמפסי בירלות לא שמעין דשרי לטלטל משום דעולי רגלים הקילו היינו רק ד"ל דאסור מדרנא לטלטל אע"ג דהיו רשות היחיד מן התורה ונכח"ה נוגח אינו מתנטל להיות רשות הרבים אלא אי מדאורייתא לא היו רשות היחיד רק כרמלית מן התורה שפיר מתנטל והיו רשות הרבים נמור והיכי שרינן ליה למלכות ואחי שפיר ודו"ק, ולפוס דנרי מוכח דהתוספות ומהרש"א ז"ל ס"ל דכרמלית מתנטל לרנא ונעשה רשות הרבים נמור היכא דרבים נוקעים צו, ואפילו אם אינו רחב ט"ו אמה מחילתו דהא צין הפסין ליכא אלא י"ג אמה ואפילו הכי להתוספות ומהרש"א הו' יתכן שיהיה רשות הרבים חסו דלא כהנ"ג, ואחנא הנ"ג קא' לנאר שיטת הרמב"ם ואינו משועבד לדברי התוספות ומהרש"א נזה.

(ה) ועוד אומר אני נזה דמלי דהוכיח שיטת הרמב"ם דנ"י מחילת הוא כרמלית מכל קושיות התוספות מארץ ישראל ונכלל ונכלל מארץ ישראל ליכא קושא דהרי ליכא רק שתי מחילות סולמא דזר ומסתמא דגדר ולרנא שתי מחילות לא מהני, אלא מנבל קשה דהרי מוקפת משלש מחילות ורשות היחיד לא מתנטל ע"י נקיעת רבים דמ"ה דנ"י מחילות היו כרמלית, אלא הנה התוספות נקדוין (ע"ה): ד"ה עד היכן היא נבל, כתבו ג"כ ר"ת דפרת היה נא ומושך מן האפון לדרום ואם כן לא היה נבל מוקף רק חשני נדרים דגלת היה או לצד המזרח או לצד המערב עיין שם, ולהרמב"ם לא קשיא

שחקיך אוקיטום מכל רוחותיו והיו ד' מחילות הנה מכל העולם אין רחיה והרי הקב"ה כן צוה לנו השנת נתוך העולם ונבחרה אגד רהיעל ומקשה מנבל הקשה גם כן מכלי עלמא אגד עיקר הקושא מנבל ועיין שם דהניא רחיה ד"ס לחלק צין כרמלית לרשות היחיד לענין נטול רבים מעמוד נגזה תשעה ורחב ארבעה שהוא כרמלית וע"י כיתוף רבים נעשה נעשה רשות הרבים ואם הוא נגזה עשרה לא מהני כיתוף הרבים והרי הוא רשות היחיד עכ"ל.

(ד) ואני אומר הרלוות שהניא דליכא לחלק מכרמלית לרשות היחיד לינס רלוות כלל, דעמוד נרשות הרבים דנגזה עשרה דלא מהני ניה כיתוף לרבים לעשותו רשות הרבים אינו משום דהוא רשות היחיד ואין מתנטל אלא משום דלא חזיא לכיתוף והילכך מלי ומכתפין ניה לא היו כיתוף והנע עומד דהא להרמב"ם ורש"י עמוד נרשות הרבים נגזה תשעה מלמלמל דוקא הוא דנעשה רשות הרבים ע"י כיתוף ואם הוא נגזה מתשעה עד עשרה אינו נעשה רשות הרבים ואע"ג דלא היו עוד רשות היחיד כלל דהא רק נגזה עשרה הוא רשות היחיד ונפתח משהו הו' רק כרמלית ואח"כ אינו מתנטל ע"י הכיתוף לרבים רשות הרבים הא כרמלית מתנטל אלא ודאי דהו' אשום דלמי חזיא לכיתוף, רק נטי מלמלמל ואם כן ליכא רחיה מיד מהא דעמוד נגזה עשרה דהו' רשות היחיד ולא מתנטל ע"י כיתוף ורשות היחיד אינו מתנטל דהתם טעמא אחרתא הוא כחש"כ, וגם הר"ה שהניא מהא דרי יהודה ס"ל נשי נחיס נשי נר רשות הרבים דלא מתנטל הרשות היחיד ננקיעת רבים דסתמא קאמר גם נרנא הרנה שאף שזעשה לחי נאשר יותר מט"ו אמה ובכרמלית מורה ר"י דמתנטל דנפסין אע"ג דאחר ר"י התם ליכא שתי מחילות מעלייתא מכל מקום מורה דנין הפסין לא מיתשנ רשות הרבים שאם לא כן הא"ך התירו משום עולי רגלים, אלא ודאי דכרמלית הוא וע"י נקיעת רבים מתנטל ונעשה רשות הרבים ואסור גם לעולי רגלים ומקרי' נשמע לרנא כו', ואין אני רואה נזה רחיה מיד דודאי י"ל דגם לרי יהודה צין הפסין היו רשות היחיד נמור ואע"ג דליכא שתי מחילות מעלייתא מכל מקום היו רשות היחיד נמור והוא כסתום כל זמן דליכא נקיעת רבים והילכך התירו משום עולי רגלים, ומה זו טענה דר"י מורה דנין הפסין לא מיתשנ רשות הרבים שאם לא כן הא"ך התירו משום עולי רגלים אין הכי נמי דאם היה רשות הרבים לא היו מתירים לעולי רגלים אלא גם עכשיו דהתירו מלן לימא לן דהתירו אע"ג דהיו כרמלית הא י"ל דהתירו משום דכל זמן דלא נקיע רבים היו רשות היחיד נמור וע"י נקיעת רבים גם רשות היחיד מתנטל לר"י דמחזיק נקיעת רבים ורק דמחזיק היכא דליכא שתי מחילות מעלייתא ואע"ג דליכא שם ד' מחילות והיכא דליכא שתי מחילות מעלייתא תו לא מתנטל.

איברא דנדין הכרמלית דמתנטל לרנא ונעשה רשות הרבים רואה אכ"י דהתוספות ומהרש"א ז"ל ס"ל הכי, דהנה מתניתין דריש פרק עושין פסין דתנן ר' יהודה אומר דלא התירו אלא עד צית סלחיס אחרו לו חכמים דלא אחרו צית סלחיס אלא לגביה ולקריפ (שלא הוקפו לדירה) אלא אם היה דיר או סהר כו', ופירש"י והני פסי בירלות נמי הו"ל ומחילה רלוין לשתיית אדם תשמיש דירה מעלייתא, ונתוספות הקשו מלי שאל גבי עירא דנעו רנא שאל יהא צית סלחיס פטי ותי' דנ"י עולי רגלים הקילו והחשינו. פסין כמו מחילה נמורה כמו שהקילו לענין פרק מרונה על העמוד, ומכל מקום צריך לפרש כפירש"י דחשינו פסין מוקפין לדירה דאם לא כן תיקשה מחזיק לרנא הו"ל צ"ה דנעי למימר נ"י דהר (פ"ג): דמחילה שחיה מוקפת לדירה לא שמה מחילה דפרך לרי יותנן שם, וכתב מהרש"א דכוונת התוספות דגם למלי דפירשו השתא דנכחה איסורין דרנא הקילו נפסין משום עולי רגלים מכל מקום צריכין לפרש כפירש"י דחשינו פסין מוקפין לדירה דליכא למימר דנזה נמי הקילו נעולי רגלים דלא נעי מוקפין לדירה דאם כן תיקשי לרנא הו"ל צ"ה דנעי למימר דחיה מוקפת לדירה לא שמה מחילה כלל והיו רשות הרבים נמורה ואם כן הו' הכא איסורא דאורייתא למלכות מנור לנין הפסין ומשום עולי רגלים ודאי דלא הקילו באיסורא דאורייתא אלא ע"כ כפירש"י דהיו מוקף לדירה ושמה מחילה גם לרנא הו"ל צ"ה עכ"ל, והנה מש"כ מהרש"א דלרנא הו"ל צ"ה היכא דחיה מוקף לדירה לא שמה מחילה כלל והיו רשות הרבים נמורה, זהו פלא גדולה

זהו משום דשמואל סוגר כר' יוחנן דמן התורה הוי מחילה מעלייתא
גם אם אינה מוקפת לדירה אצל לר"ה ב"ח י"ל דליכא האי תקנה
וליהיב הקשו התוספות דוקא אלינא דר' יוחנן דארץ ישראל תעשה
רשות היחיד ע"י סולמא דגור ומתחנא דגור כשיעשה תיקון נגד
השליטת

ענה ג'

(1) ופאי דכתב דשני' בית נגלול אחרת שם בגמרא דלרנן לא
מנטלי לה רנים הוא סתירה על דברי התוספות וכן
הרגיש נס' תור"ת, ואמנם הנה זו קושיא לתאן דלא דייק בדברי
התוספות לשונם שכתבו דמחילה אליה עשויה ניד' אדם לא תשיג
מחילה כולי האי כו', וכן התנ"ח נסיון שפי' סע"ק ל' וסע"ק"ח
נראה דלא דייק ליגאל דכולי האי שכתבו התוספות וס"ל דלהתוספות
לעולם מחילה ניד' שמים אינה מחילה לרנן, נרם נתפנה כנסת
יחזקאל כתב דנדקדוק כתבו התוספות כולי האי פ"י אם הוא יותר
מסלחם וא"ל מוקף לדיירה דוקא נזה אם י' חסרון שנעשה ניד'
שמים הוי כמו שלא הוקף ור' יוחנן מוד' לר"ה ב"ח דמחילה ע"י
עכ"ל, ונח' ח"ס חל"ה סימן פ"ט הש"ג ע"י דמה מעלה י' מן
התורה לענין קרפף יותר מנית סלחם, והנה כרגע חשנתי לומר
להלדיק דברי הכנ"י ע"פ דברי הדול"ג הנ"ל דנכרמלית מורי רנן
דמתנטל ע"י נקיעת רנים ונעשה רשות הרנים, וזהו דברי הכנ"י
דהתוספות ס"ל דרק נמחילה ניד' אדם יותר מנית סלחם וא"ל מוקף
לדירה הוי רשות היחיד מן התורה דמחילה היא אלא שחוסרת דירין
ואם כן נכחאי גוונא דהוי רשות היחיד מן התורה לא אחרין דאחי
רנים ומנטלי מחילה אצל נמחילה ניד' שמים מורה ר' יוחנן לר"ה
ב"ח דביתר מנית סלחם לא הוי רשות היחיד מן התורה רק כרמלית
וכמו דס"ל לר"ה ב"ח וכיון דהוא כרמלית הרי מן אחרין דנכרמלית
גם לרנן אחרין דאחי רנים ומנטלי מחילה וגם נס' חק"ז כ"כ,
ואולם לאו מידי הוא דהנה ר"ה ב"ח דפליג על ר' יוחנן וסוגר דנייח
מנית סלחם לא הוי מחילה מן התורה כלל והאורק לתוכה פגור
זהו משום דס"ל דדרשא דורחח חמשים נמחלים אחרת חסור ג' חמשים
וסנן חמשים דהזכר נפ' עושין פסין (כ"ג:) הול דר"ה
גמורה דבשיעור זה הוי רשות היחיד גם אם לא הוקף לדירה והכין
ס"ל לר' יהודה שם אצל לר' יוחנן דס"ל דגם ביתר מסלחם הוי
מחילה גמורה מן התורה אפילו אם אינו מוקף לדירה ורק מדרנן
עשאוהו ככרמלית אם כן ע"כ ליכא למימר דדרשא דטול חמשים
וסנן חמשים הוא מדאורייתא דהא גם ביתר מסלחם הוי מחילה
גמורה מן התורה, וכמ"ש נס' נאר אנרס שם נפ' ע"פ ואם כן
הדול"ג שפיר אחר דנכרמלית ס"ל להתוספות דלרנן מתנטל ע"י
נקיעת רנים והוכיח כן מזהקשו התוספות כל ארץ ישראל תעשה
רשות היחיד אלינא דר' יוחנן בקרפף יותר מסלחם ולא הקשו לר"ה
ב"ח דס"ל ביתר מסלחם הוי כרמלית מוכח דס"ל דלי הוי כרמלית
מתנטל ונעשה שפיר רשות הרנים, ונענף הקורס כתנתי לייש קושיא
זו, ואולם גם להדול"ג הרי אינו מוכח דכרמלית מתנטל לרנן רק
אם הוא כרמלית מן התורה דהכין ס"ל לר"ה ב"ח דהא לענין חינו
חטאת פליג על ר' יוחנן ואם כן כיון דהוי כרמלית מן התורה שפיר
י"ל דע"י נקיעת רנים מתנטל ונעשה רשות הרנים אצל לר' יוחנן
דס"ל דגם ביתר מסלחם האורק לתוכה חייב דהוי רשות היחיד מן
התורה ורק מדרנן הוי כרמלית אם כן נזה לא שייך לומר דכיון דהוא
כרמלית לכן נמחל דע"י נקיעת רנים יתנטל מחילות לגמרי ונעשה
רשות הרנים מן התורה דהא אינו כרמלית רק מדרנן אצל מדאורייתא
הוי רשות היחיד ורשות היחיד דאורייתא אינו מתנטל ע"י נקיעת
רנים לרנן ושפיר הקשו הח"ס על דברי הכנ"י דקאי לפרש דברי
התוספות דהם קאי לר' יוחנן דלא ס"ל דרשא דטול חמשים וסנן
חמשים אם כן מה מעלה י' מן התורה לקרפף יותר מנית סלחם
דניחא דכיון דהוי מחילות ניד' שמים הילכך אחרין ניה דאחי רנים
ומנטלי מחילה והוי רשות הרנים מן התורה.

ובתשובת נטע שורק (סימן כ"ח) האריך לייש דברי הכנ"י
דנכולמא דגור ומתחנא דגור על כרחך לא הוי רשות היחיד מן התורה
דהא

קאי מידי ד"ל דהרמנים מפרש כפירש"י שם ולכניה דרש"י הוה
נגל מוקף מג' רוחות, ואולם לר"ת יהיה קשה הסוגיא דעירונין
דח"י פריך הגמרא מארץ ישראל ומנגל והא נין ארץ ישראל ונין
נגל אין להם רק שתי מחילות וי"ל דלר"ת קאי הסוגיא אלינא דר'
יהודה, ודלא כתוספות שכתבו דהסוגיא קאי לרנן אלא דקאי לר"י
והוי שפיר מני לאקשו"י מר' יוחנן דאחר ירושלים אלא דלתותיה כו',
ורק דהא עדיפא ליה למפרך, דאם כן אפילו נגל נמי וכדאפירקא הא
אפירקא אידך דר' יוחנן כמ"ש הריטנ"א, ואולם אכתי להתוספות
דכתבו דהסוגיא קאי לרנן קשה האידך ניחא לה"שם לומר דטעמא
דארץ ישראל אין חייבין עליה משום רשות הרנים זהו משום דמקף
סולמא דגור ומתחנא דגור והרי הוא רק שתי מחילות וגם דברי
התוספות ד"ה דילמא, קשה דהאידך הקשו לרנן כל ארץ ישראל תעשה
רשות היחיד ע"י סולמא דגור ומתחנא דגור והרי לרנן נענין ג'
מחילות, ואמנם י"ל דהא דרנן פליג על ר"י בשתי מחילות זהו
היכא דשתי המחילות הם זו כנגד זו דהוא מפושל שפיר הילכך נזה
ס"ל לרנן דהוי רשות הרנים אם הוא דתנ' ט"ז אמה דשתי המחילות
נח מהני כלל דמתנתי להו יפה ויפה אצל בשתי מחילות כמין גלחים
מודים רנן דלא הוי מן רשות הרנים החס נין המחילות כיון דנתקלקל
הפילוש ואחי שפיר הא מפרך הגמרא מנגל גם לפוס שיטת ר"ת
וגם הא דסולמא דגור ומתחנא דגור אין המחילות זו כנגד זו מורה
ומערב או נפון ודרום אלא נמחורים כמין גלחים, וכ"כ להדיא
הריטנ"א והיינו משום דנכח"ג גם לרנן לא הוי רשות הרנים וא"ש.

ואיברא דאכתי נריך נילור דהן אמת דנסוגיות הגמרא י"ל דר"י
הא אחר ארץ ישראל אין חייבין עליה משום רשות הרנים
ושפיר ס"ד דגמרא דהוא משום סולמא דגור ומתחנא דגור דהם
כמין גלחים, דאע"ג דבשתי מחילות אכתי לא הוי רשות היחיד, אצל
מכל מקום רשות הרנים לא הוי כיון דנתקלקל הפילוש, ופריך שפיר
נגל נמי דליכא שם רשות הרנים, ואמנם לשון התוספות שכתבו לתמוה
לרנן כל ארץ ישראל תעשה רשות היחיד ע"י סולמא דגור ומתחנא
דגור קשה להכין דאכתי האידך אפשר לומר דהוי רשות היחיד, בשתי
מחילות דהא ג' מחילות נע"י לרשות היחיד מן התורה, ונראה לי
דנאמת כוונת התוספות הוא שחשבה רשות היחיד ע"י שיעמיד להי
נזופן השליטת סמוך לסולמא דגור או אצל מתחנא דגור, וכן ננגל
אלא הנהרות דהא דלחי אינו מחיר יותר מנעשר זהו מדרנן ולא
מדאורייתא ואם כן דסולמא דגור ומתחנא דגור הם מחילות גמורות
הרי אפשר לעשות כל ארץ ישראל שיהיה רשות היחיד נתיקון כל שהוא
נזופן השליטת וה"ג ננגל, ומדוקדק לשון התוספות שכתבו כל
ארץ ישראל תעשה רשות היחיד ע"י סולמא דגור, ולמה לא כתבו
התוספות כל ארץ ישראל הוי רשות היחיד ע"י סולמא דגור כו',
ולדבריו הוא מדוקדק מאד דאכתי עכשיו לא הוי רשות היחיד כלל
דאינו אלא שתי מחילות ורק דכוננתם הרי אפשר שחשבה כל ארץ
ישראל רשות היחיד ע"י סולמא דגור ומתחנא דגור והיינו לא יעשה
ועמיד להי נמחילה השליטת, ולפ"ז מיושג ג' קושיות הנ"ל קושיא
הנאון מהר"ש אש"ליון ז"ל דח"י פריך התוספות לרנן כל ארץ ישראל
תעשה רשות היחיד כו', הרי לפמ"ש התוספות נד"ה ילימא דהכא
הסוגיא קאי לרנן אם כן זה יהיה קושיות הגמרא והכרחם דמחילות
נידי שמים לא הוי מחילה, וגם הקושיא למה התוספות פרכי מארץ
ישראל ונגל ולא פרכי מכל העולם כולו דמקף יס אוקיינוס, וגם
הקושיא למה הקשו התוספות דוקא לר' יוחנן דאחר קרפף יותר
מנית סלחם האורק לתוכה חייב הרי גם לר"ה ב"ח דפליג וס"ל
דכרמלית הוי נמי קשה ולא יתחייב נאך ישראל ונגל משום רשות
הרנים, ולדבריו הרי איש דקושיות הגמרא היתה נמחילות הללו
למוד, ונזה מסיק הגמרא דמחילות ניד' שמים לא היוין מחילות
והתוספות הקשו לענין האטרפות היכא דיעמיד מחילה שליטת ניד'
אדך, ולכן לא הזכירו כל העולם כולו נמי דנזה כנר מסיק הגמרא
דלא הוי מחילה ושפיר לא הקשו לרנ"ה דליה סוגר ביתר מסלחם
דלינה מוקפת לדירה מן התורה לא שמה מחילה, ואם כן י"ל דאליניה
אינו מהני כלל אם תיקון מאי דמשלים נאחרונה לשם דירה ושמיאל
דאחר (כ"ד) קרפף יותר מנית סלחם אלא הוקף לדירה כיצד
הוא עשה פורן ו פירצה יותר מעשר ונדורו ומעמידו על עשר ומותר

(ח) ובתשובת מהרי"ק (שורש מ"ו) נעיר נווארדיא דמוקפא הרים סניב לה ואמר מהרי"ק לטלטל בתוכה מטעם דנענין מוקף לדירה לאפוקי מחיצת הרים, ובשאלת יענין שם הקשה מהא דפ"ק דעירובין (ח'). נמנוי שזידו אחד כלה לאשפה ולידו אחד לים דלא חמר זה רבי לא איסור ולא היתר לא איסור דהא קיימו מחיצות שמע מינה כהדיל דמחיצת הים מחיצה היא אע"פ שלא נעשה היקף המחיצה לדירה אפילו הכי הו"ל מחיצה מעליא ולי לא דהוי חייב לשמא יעלה הים שירטון הוה חמר זה נמי התירא ודאי, ותי' דיש לחלק בין מנוי דהתם לנדון מהרי"ק דהך מנוי הוה ליה תרי מחיצות גמורות בידי אדם ומן התורה נחרי סני בכל דוכתא לענין שנת, וכן לסוכה ואפילו למד"א ג' מחיצות דאורייתא מיהו שלישית סני לה בכל דהוה משום הכי מהניא ניה הוה מחיצה דים אע"פ דאינה עשויה בידי אדם, משא"כ נדון מהרי"ק שהיה כל ההיקף של העיר עשוי מן ההרים שלא חלו נהם ידי אדם כלל לעשותם מוקף לדירה, ואולם יש לתמוה על מהרי"ק ז"ל דמאי דוחקיה לאסור משום דנענין מוקף לדירה וליכא, דנהא לא איכפת לן כולי האי, דמדאורייתא רשות היחיד גמורה היא אפילו אינו מוקף לדירה, ולעולם הוורק לתוכו חייב לפי שמהינה היא אלא שחוסרת דירון, ואינה אלא כרמליה מדרבנן, ותיפוק ליה מטעמא דהוי מחיצה בידי שמים וטפי הו"ל למהרי"ק להניא דברי התוספות הנ"ל דעיר המוקפת הרים אסור לטלטל בתוכה דבר תורה ותייב ע"ז חטאת משום דנמחיצת בידי שמים אחרין דלחו רבים ומצטלי מחיצתא והוי רשות הרבים נחור ע"ן שם מש"כ לתרן, ואני אומר זה אמת כדברי היענין ז"ל דהחילוק בין עונדא דמהרי"ק לעונדא דתלמודא הוא משום דעונדא דמהרי"ק מיירי דכל היקף העיר היה רק מן ההרים ועונדא דתלמודא מיירי נמחיצה אחת, ואולם טעמא דהיענין ז"ל, אם כי נולאתי לו חנר והוא דברי נווארדיא בתשובת איוונת שמואל סימן מ' שהקשה נמי קושיות היענין על מהרי"ק וכחנ נמי ליישב דדוקא כשכל העיר אינה מוקפת כי אם בהרים אז אינו מוקפת לדירה אבל לא נמנוי שכל מחיצותיו כדעו רק צידו אי עולה לים אפשר שמועיל אף שלא נעשה לדירה עכ"ל, והוא ממש כדברי היענין, והנאון בעל אמונת שמואל לא השיב ע"ז מידי וכנראה דהוה לו צוה מכל מקום אינו נראה צעירי, דכנראה דלחו עלה משום דכיון דליכא שתי מחיצות שלימות אחרות הרי מן התורה סני צוה דאפילו למד"א ג' מחיצות דאורייתא מיהא שלישית סני לה בכל דהוה וליכא ליכא השא נמחיצה השלישית אם אינה נעשית מוקפת לדירה, ולפי"ז גם אם נעשה מחיצה דים או דהרים נאחרונה וקודם שנבנו הנחים ולא חלו נהם ידי אדם לעשותה מוקפת לדירה גם כן הוה מהני משום דלא גזרו הו"ל כלל דין מוקף לדירה נמחיצה שאינה אלא מדרבנן, ולע"ז אינו כן, והנה ננוק הסוגיא פירש"י לידו אחד יס ולידו אחד אשפה ורשאו אחד סתום כשאר מנוי ורשאו אחד לרשות הרבים מתוקן בלתי וקורה, ואם כן להיענין והרב מהר"ו קשה למה הוצרך רבי לומר חיישין שחא תינטל אשפה ויעלה הים שירטון והרי אם תנטל האשפה והמנוי מתוקן בקורה לרשות הרבים אם כן לא נאשר צוה אלא מחיצה האחת שהיה המנוי סתום ומחיצה השנית הוא הים והוצרך הים להשלים מחיצות של תורה דנעי שתי מחיצות גמורות לכונ"ע והיה הים פסול למחיצה יעלה שלא הוקף לדירה, ואם כן למה הוצרך רבי לומר תשגשג דשחא יעלה הים שירטון והלא גם נהיות הים על תילו כמו שהוא עכשיו יהיה פסול למחיצה מזד חסרונא שאינו מוקף לדירה, וי"ל דהא דקאמר ויעלה הים שירטון היינו דגם אי לא תינטל האשפה יתכן שיהיה פסול מזד שיעלה הים שירטון, ואין הכי נמי דאם תינטל האשפה יהיה אז גם כן הפסול מזד מחיצת הים ואפילו נהיוטו כמו שהוא עכשיו, ורק דהוצרך לשמא יעלה הים שירטון לפסול גם אם לא תינטל האשפה דאז ליכא נים הפסול שאינו מוקף לדירה משום דלא היה הים רק לצורך מחיצה דרבנן דהא זולת הים איכא שתי מחיצות שלימות היינו האשפה ודופן מנוי הסתום, ואמנם עיקרא דחילוק היענין ז"ל והרב מהר"ו דנמחיצה שלישית לא נעי כלל שיהיה מוקף לדירה הנה הוא חידוש גדול ונעי ראיה גמורה, ולע"ז הדין נכור דגם נמחיצה שלישית נענין שיהא מוקף לדירה וטעמא דלא חשו ביה למאי דלחו מוקף לדירה זהו משום דהים היה כאלו מסתמא קודם שנבנה המנוי ואם כן נמחיצת הים לחוד הרי לא היה עוד כאלו היתר לטלטל עד שנעשה אח"כ מחיצות האחרות, ואם כן כשנעשו לאחרונה המחיצות

דזה אינו דומה לאלהי מדבר שהיו מיוחדים לכל אחד אהלו והכא הם רשות לכל אלא דקאמר דרשות הרבים לא הוי שעכ"פ אית להו מחיצות אבל אינו רשות היחיד רק כרמליה דאורייתא, ושוב אמרין ניה אחר רבים ומצטלי מוחיצה כיון דהוי מחיצות בידי שמים ומה אעשה דלישחווט ונזין ריסי עיניו לשון התוספות שכתבו ותימה לרבנן כל ארץ ישראל תעשה רשות היחיד ע"י סולמא דגור כר', הרי דהתוספות ס"ל דהוי רשות היחיד נחור דנמחיצות תליא ואע"פ דליכא רשות לכל אדם ללכת שם מכל מקום אם לא נימא דלחו רבים ומצטלי מחיצתא הוי רשות היחיד והא דלחו ר"י אין חייבין עליה משום רשות הרבים ולא קאמר דהוי רשות היחיד היינו משום דלא הוי מוקף לדירה ומאי דחאו לדידי בניאור דברי התוספות כתבתי בענף הקודם, והטע"ס לא נחית לפירושי ואשחמיט ממנו לשון התוספות צוה.

(ז) ולחקת האחרונים ז"ל הלא התם נחמיט האנשים ז"ל השאלת יענין סימן ז' והנאון המסיד ר"ז ז"ל גזר"ע שלו סימן שמי"ה וסימן שס"ג ונס' חמד תשה והקד"ם שם כולם מוחננים כוונתם נסגנון אחד דכוונת התוספות דמחיצה שאינה עשויה בידי אדם לא חשיבא מחיצה כולי האי שמועיל לעשות רשות היחיד גם להלכה מתקום המחיצה במקום דניחא תשמישתיה דרק מחיצה העשויה בידי אדם הוי מחיצה להועיל להלכה מתקום המחיצה אפילו במקום דניחא תשמישתיה לשויה רשות היחיד אבל מחיצה העשויה בידי שמים אינה מועלת רק במקום ולא ניחא תשמישתיה והיינו במקום המחיצה ממש וכיוצא אבל להלכה מתקום המחיצה במקום דניחא תשמישתיה נא חשיבא מחיצה כולי האי ואפילו רבנן מורי דלחו רבים ומצטלי לה שלא תועיל שם, והילכך ארץ ישראל ונכל לא הוי רשות היחיד בתוך המדינה במקום דניחא תשמישתיה, ושנילי בית גלגול, וכן הא דנבי חל דקאמר הנמחא אלינא דרבנן לא תינעי לך דמה התם דניחא תשמישתיה אחרו רבנן לא אחר רבים ומצטלי ליה מחיצתא הכא דלא ניחא תשמישתיה לא כ"ש, היינו הכל במקום דלא ניחא תשמישתיה כגון לאחזן מעלות ומורדות ושנילי בית גלגול ודרך הרבים העוברת שם אין חייבין עליה, ולפי"ז נראה דהוורק מחוץ לארץ לארץ ישראל דרך סולמא דגור ומחצתא דגדר חייב דהא במקום המחיצות דלא ניחא שם תשמישתיה דרבים הרי שם גם מחיצה בידי שמים הוי מחיצה ולא אחרין שם אחר רבים ומצטלי מחיצתא וה"ל צורך לנכל במקום הנהרות וע"ן שם בשאלת יענין דליכא סתירה דבריו צוה, ואין להאריך.

ולע"ז אפשר לפרש דברי התוספות עפ"מ"כ נחידושי הריטב"א נסוגיא זו וי"ל וק"ל מכל מקום עד איתמי יהא מרהוקות שיהיו חסונות מחיצות לשויה רשות היחיד דהא אחרין קרפף יותר מנית סתמים שהוקף אפילו שלא לשם דירה רשות היחיד הוא מן התורה וכמה יהא שיעור אחרו יותר מנית סתמים אחר רבינו הגדול ז"ל דהיינו כל שרואה עומד תוך המחיצות דאע"פ דלגני שנת לא נענין מחיצות הניכרות לדירה כדליחא פ"ק דסוכה אפי"ה נעי שיראה עומד תוך המחיצות עכ"ל, והנה להריטב"א ורבו הרמזין ז"ל האי שיעורא דנענין שיראה עומד תוך המחיצות זהו גם נמחיצות שנעשו בידי אדם ואין חילוק כלל בין מחיצה העשויה בידי אדם למחיצה העשויה בידי שמים, ואולם התוספות ס"ל דמחיצה העשויה בידי אדם לעולם היא מחיצה לעשות רשות היחיד ואפילו אלק כוריים ויחר, אבל מחיצה בידי שמים אינו כן אלא דתליא נרואה עומד תוך המחיצות, וכן הוא דעת האשכול ח"ג סימן ס"ה, והוה שכתבו התוספות דמחיצה שאינה עשויה בידי אדם לא חשיבא מחיצה כולי האי כלומר שמועיל דריחוק מקום שאינו רואה עומד תוך המחיצה כלל ואפילו רבנן מורי דכנה"ל נאונא אחר רבים ומצטלי מחיצה, ושנילי בית גלגול והאיצטית דתל המתלקט מיירי נרואה עומד תוך המחיצות, ולפי"ז י"ל דליכא דהמחיצות מוקפות שחא אין אדם רואה עומד בפנים עומד תוך מחיצות הנה נכ"ה"ג גם להעמוד מקרוב אלא המחיצות אין על המחיצות אלו דין מחיצות כלל, ולהתוס' נכ"ה"ג נאונא הדין נמחיצות בידי שמים, ואם כן הוורק מחוץ לארץ לארץ ישראל דרך סולמא דגור ומחצתא דגדר פטור וה"ל צורך לנכל דרך הנהרות ודלא כמ"כ לדעת הגאונים האחרונים הנ"ל, ואולם מהא דמנוי שזידו אחד כלה לים נפ"ק (ח'): מוכח דנקרוב הוי שפת הים מחיצה ע"ן מניחא סימן שס"ג סע"ה ל"א ונסמך.

ואפילו הכי מהלכין את כל המחנה כארבע אמות, ולהרוק קשה מאד פריך כלל הא כיון שהענינים חשובים כמחיה הרי הוא כד"ל כח"ס נסיון ש"מ אלא ודאי דלא מקרי מחיה כלל והטעם כח"ס החוס' דמחיה שאין עשוי בידי אדם אתו רבים ומונעלי מחילתא עכ"ל, והנה לפוס דנר"ו נבואר דנרי התוספות אין ראה דהרוקא אינו סוגר כדנרי התוספות ד"ל דמחנה ישראל היה כל אדם רואה עמו תוך מחיות ונכחלי גוונא גם להתוספות מחיה בידי שונים היו ומחיה, ועוד דהנה הנו"ב שם נס' דול"ז כתב דהאי מחילתא אי ענן הוי מחיה תליא נפלותא דר"א ור"ע נסוכה (י"א): דפליגי בקרא דכי נסוכות הושגתי את בני ישראל אי ענני כבוד היו או סוכות ממש, דלדוד"א סוכות ממש שכיר י"ל דענן לא חשיב מחיה כלל אלא לנוד"א ענני כבוד היו אס כן ודאי ענן הוי מחיה דהרי מחיות סוכה ילפינן ונסוכות סוכת סכת ואף שיש דגרים שפסולים לסכך וכארים לדפנות כנר כתנו התוספות כיון דדפנות לא כתניי נבואר רק ונר"ו"ו לא חנוירי כמו הפסך אלא שיהיה דבר כשר לסכך ופסול לדפנות זה אי אפשר, ואם כן למד"א ענני כבוד היו, ענן הוי ומחיה ונעלייתא, ועיין בריקא סימן רי"ט שכתב ח"ל ומרעמס נלו לסוכה על אותן סכות היה אחר אליעזר סכות ממש היה, ר' עקיבא אומר ענני כבוד היו, וכן פירשו כי נסוכות הושגתי עכ"ל, הרי דהרוקא סוגר כנירסת החו"כ דר' עקיבא אומר ענני כבוד היו, וכן הוא דעת הטור נסיון תרכ"ה דהנ"א הא דסכות שאומר הכתוב שהשיגנו בהם הם ענני כבוד, ועיין בנ"ח דהר"ג דזהו כר"א, והאמת הוא דהטור סוגר כנירסת החו"כ, וכ"כ בנכורי יעקב, ואם כן הרוקא לפס' שיטתיה ונירסתו נסיון רי"ט וגם הביא הא דחורו לאחוריהם מדנרי המכילתא דהם דנרי ר"ע, אס כן לא יתכן כלל לומר לר"ע דמחיות ענן לא היו ומחיה, וספיר ח' הרוקא דהואיל ועננים היו מקיפים אותם היו כמחיות וכאלו לא ילאו, דר' עקיבא לטעמו אזיל נזה ואין מקום לדנרי החוס' שנת, ואולם לפי"ו החנה עלינו ליישב קושיות התו"ש על הרוקא, דהם כן דעננים היו מחיה מאי פריך הגמרא לר"ה מחנה ישראל דהיו נפנים לאחוריהם תלחא פריס והא כיון דהעננים חשובים כמחיה הרי היו כד' אמות, וי"ל דנוד"א היו זמנים שהיה הענן נקפל ולא היו מוקפים בו, ונספרי ונילקוט פ' בעלותך סימן תשל"א נס' רבי כשהיו ישראל נוסעין היה עמוד הענן מקופל ולא היה מהלך עד שמהם אומר לו קומה ד' וכשהם חנוין היה עמוד הענן מקופל ועומד ולא היה פורס עד שמהם אומר לו שנה ד', ועיין שם דבזה מיושב סתירה הכתובים דכתיב ע"פ ד' יחנו וע"פ ד' יסעו וכתיב ויאמר משה קומה ד' ונצ' וננה יאמר ועיין שם סימן תשכ"ט, ולפי"ו נראה דלא היה מוקפים רק בשעה שהיו חנונים ולא בשעת נסיעתן דלא היה הענן מקופל והולך לפנייהם ורק בשעת חנייתן היה פורס עליהם והיה מקיפם, ולפי"ו היה אפשר לומר דהגמרא פריך רק חזון נסיעתן דהיו נפנין לאחוריהן ולא לא היו מוקפים בעננים, וידוקוק הא דתנשי רנא דנלי מדנר קאמרת כיון דכתיב נזה על פי ד' יחנו ועל פי ד' יסעו כמאן דקניע להו דמי, וקשה ליה הוצרך להביא סיפא דקרא על פי יסעו, ואולם לדנרינו הרי כל עיקר הפירוש היה חזון נסיעתן וספיר הוצרך להביא סיפא דקרא דכיון דעל פי ד' יסעו ע"כ נס בשעת נסיעתן חשובה נסיעתן להיות נידונות קנע, ואולם מפירש"י שכתב ח"ל כיון דכתיב על פי ד' יחנו חשובה היא חנייתן להיות נידונות קנע עכ"ל, משמע דהגמרא מקשה נשעת חנייתן, ואולי זהו משיס' דאם לא כן היה אפשר לאוקומי הנרייתא דכשהן נפנין דחיי"ר בשעת חנייתן, ואינרא דנס בשעת חנייתן היה זמן שהיה הענן מקופל קודם שאמר משה שנה ד', והנרייתא סתמא קאמר דתשעת דלעולם הן נפנין לאחוריהן ואפילו בשעה שלא היו מוקפים בעננים ואחי שפיר.

ענה ד'

(י) ובעתה משי"כ הדורש לניק' ומה דפשוט להח"ל דנערי אנגלסירה דהוה רשות הרבים מדנרי התוספות הנה נהפוך הוא מדנרי הרמב"ם וכל הפוסקים שלא חילקו כן עכ"ל, הנה להתנודר עולה דתכל הפוסקים שלא חילקו נמחיות בין בידי שמים לבידי אדם אינו ראה עוד כלל דס"ל דנערי אנגלסירה ליכא רשות הרבים דהא איכא לחיוב דחזרה דס"ל דכל היכא דאינו רואה עמו תוך

המחיות המוקפות לדירה הרי נזה איכאכר ונוילא גם המחיה הראשונה דים, דהא לא נרע מפרנא יותר על עשר דאמר שמואל (כ"ד) דנודרו ומעמידו על עשר ודיו, וקיימ"ל כוותיה כמנואר נרמנים וטו"ש סימן ש"ח, וה"נ המחיה הראשונה דים כיון דנמחיה זו לנד לא נעשה ההיתר הוי כלל הוקף כלל והח"כ כמחקק לדירה נחשג הכל וווקף לדירה, וזה נרור ופשוט.

והתפירה השניה דהיענ"ן ז"ל למה לא נא המהרי"ק בעונדא דליה לאסור משום דההרים הויין מחיות בידי שמים דאחו רנים ומנעלי מחילתא, הנה לדנרינו סרה תמיהא זו לגמרי ד"ל דמהרי"ק ז"ל סוגר כמשי"כ נבואר דנרי התוספות ע"פ דנרי הרמב"ן הנ"ל, ונעיר נווארד"א אע"ג דהשטת סניג העיר תוך המחיות היה יתר על הננין עשרים פעמים ויותר כמשי"כ שם מכל מקום י"ל דהיה האדם רואה עמו תוך מחיות ונכחלי גוונא גם נמחיות בידי שמים הויין מחיות מעלייתא גם להתוספות ואחי שפיר.

(ט) והרוקא (סימן קע"ח) כתב ח"ל נפ' ר"ע, בשנת נתנה תורה לישראל ואמרינן במכילתא מקול הדבור חזרו לאחוריהם י"ב מיל הרי ילאו מחמוין י"ל הואיל ועננים מקיפים אותם היו כמחיות כאלו לא ילאו עכ"ל, ויש להקשות למה הוצרך להביא הא דמקול הדבור חזרו לאחוריהם י"ב מיל נס' המכילתא הרי הוא תלמוד ערוך בננואר דילן בשנת שם (פ"ח): אחר ריב"ל כל דיבור ודיבור שאל מפי הקב"ה חזרו כו', ונראה דנזקוק הביא הרוקא דנרי המכילתא ולא נגמרא דילן, דהנה למד"א בשנת שם (פ"ח): דממא חשנת אפקוד אחמוין לא אפקוד ואם כן אפילו אם נמא דתחמוין דאורייתא או כשיטת הירושלמי דתחמוין ד"ג מיל לכוי"ע הוא מן החורה מכל מקום הרי לא הוהירו על התחמוין עד ששמעו נסניי דבור וזכור את יום השנת לקדשו ואם כן לגמרא דילן דאיתאמרה כך מימא תשמיה דריב"ל ליכא קושית מידי האידך חזרו לאחוריהם הרי ילאו מחמוין, דריב"ל סוגר נמדד חזית שני דנרות אנכי ולא יהיה לך שמוע ישראל מפי הקב"ה וכמד"א הכי ננוכות (כ"ד) תורה זה לנו משה, חנין תורה, ואנכי ולא יהיה לך מפי הגבורה שמענו, ואם כן זכור את יום השנת לקדשו שמוע מפי משה ולא שמוע התחמוין אלא לא נרשעו לאחוריהם כלל דרק על הדנרות ששמעו ישראל מפי הקב"ה נרשעו וחזרו לאחוריהם, ואם כן כששמעו שני דנרות הראשונות מפי הקב"ה הרי אז לא הוהירו עוד על התחמוין וליכא קושית ולכן הביא הרוקא הא דחזרו לאחוריהם נס' המכילתא והוא על פסוק אחס רחמם אשר עשיתי למרים ואשר אחסם על כנפי נשים אחר ר' עקיבא זה יום מתן תורה לפי שהיו ישראל נרשעים לאחוריהם י"ב מיל וחזורים י"ב מיל הרי כ"ד מיל על כל דיבור ודיבור עכ"ל, ור"ע מסתמא ס"ל כדננ' דפליגי על ריב"ל ואמרי דכל הדנרות שמוע ישראל מפי הקב"ה דריב"ל יחיד בשיתו כמשי"כ הרמב"ן בסהמ"ל שורש א', וכיון דשמוע ישראל כל הדנרות מפי הקב"ה הרי נרשעו לאחוריהן דנדרו האחרונות אחרי שכבר הוהירו על התחמוין דנדרו זכור את יום השנת, וקשה הא ילאו מחמוין.

ועוד י"ל דלהכי לא הביא הגמרא דילן דאיתאמרה הא דחזרו לאחוריהם תשמיה דריב"ל משום דריב"ל הא אחר נפ' מי שהוילאוהו (ח"ו) הלכה כדנרי המיקל נעירנו ואפילו נחיד ננד רנים אס כן ננוכח דס"ל דתחמוין לאו דאורייתא כלל, וכנראה דס"ל דנס תחמוין ד"ג מיל הוי דננ' דאם לא כן אין להקל כ"כ דהא אית להו עיקר מן התורה עיין נו"ב מהד"ק חור"ד (סימן ס"ה) וחלק אה"ע (סימן כ') דמשי"כ נהג"א ספיק דעירובין הוא לפוס שיטת הירושלמי עיין שם, ואם כן לריב"ל ליכא קושית מהא דחזרו לאחוריהן דודאי י"ל דס"ל דנס תחמוין ד"ג מיל הוא דננ' להכי הביא הרוקא המכילתא דאיתאמרה נס' ר' עקיבא דאיהו מריה דממעמא דס"ל תחמוין דאורייתא אפילו נתחמוין דלפוס מקרא דכתיב מקיר העיר וחולא כו', כדאיתא נחשנה סוטה (כ"ז): וספיר קשה דהרי ילאו מחמוין.

ובס' תוספות שנת (סימן שס"ג) הקשה על הרוקא מהא דפ' כינז מעננין (נ"ה): דאמר ר"ה יושני נרפינ' (יושני אהלים) אין מודדין להם אלא ופתח נתיבן, ופריך ר"ח מהא דמחנה ישראל הוי תלחא פריס ומניא כשהן נפנין הן נפנין לאחוריהן ופירש"י הרי דהיה חזר ג' מרחאות ישראל נמדד יושני אהלים היו אשין קנוע

איכא ד' מחיצות דלמחריק גוד אסיק מחיצתא מכל גודו וליכא פרה, ואם כן לא איך למור דהכא מורו רנן דלמו רנים ומנטלי מחיצתא, ע"ז למור איז דאס כן יהיה כל עיקר הסוגיא תמוה ומאי קאמר דהאינעצא הוא אלינא דר' יהודה ומסיק דחייבין דלמחריק אמו רנים ומנטלי מחיצתא, וקשה הא עד כאן לא אמר ר' יהודה דלמחריק אמו רנים ומנטלי מחיצתא רק לבין הפסין דלמחריק דהתם אינו נחשב כסתום אלא היכא דליכא ד' מחיצות שלימות הרי גם ר' יהודה מודה דלא איך במחיצה נטול כלל, וכ"כ הדול"ז בעצמו שם מטעמא דהא אפילו נעילת דלתות מהני וכ"ש מחיצה גמורה, ואם כן אמאי חייבין בתל אלא ודאי דאזני תל דמכל מקום אין המחיצות מחיצות ממש דהא לא הוי מחיצות היכרות אלא ע"י גוד אסיק דלמחריק נחשבנן כמו מחיצות ואם כן לא עדיפי משם ד' מחיצות דס"ל לר"י דע"י נקיעת רנים דלמחריק דמתנטל וה"כ נימא לרנן ברבט ט"ז אמה דמוריס דרנים מנטלי מחיצות אם כן מחיצות כאלו דאינם אלא כמו שם ד' מחיצות ראוי שיתנטלו ע"י נקיעת רנים ויקשה גם הא דקאמר הגמרא גבי שניי בית גלגול מני אלימא רנן השתא כר', והא שפיר אינטראכא לרנן משום דמירי דרבט ט"ז אמה וכמ"ש בחידושי הריטנ"א שם, ופלא על הדול"ז דהקשה על ת"י התוספות מהא דשניי בית גלגול ולא הרגיש דגם על תירוטו יקשה מגמרא זו ואדרבה להתוספות לקי"מ וכמ"ש בענף הקדום ולהדול"ז ודאי קשה ומוכח דליתא לת"י הדול"ז על ק' התוספות מנגל וארץ ישראל.

ולפ"י"ז לכאורה מוכרחים אנתנו למור נשיטת הרמנים כתי' השני של הדול"ז דהרמנים לטעמו דג' מחיצות הוי כרתית וליכא קושיא אפילו מנגל ולר' יהודה דשני מחיצות דלמחריק אין הכי נמי דנאקץ ישראל ונגל ליכא רשות הרבים כלל והא דלמ' יוחנן ירושלים אלתמל דלתותיה נעולות חייבין עליה משום רשות הרבים היינו לרנן דהא דרנים מנטלי מחיצתא סוגר כר' יהודה ונמנין מחיצות כרנן כמ"ש הרמנין בתלמדות עכ"ל, ואם יבינאל ליה להדורש לבין זה מרווחתא ליישן קושיות מהרש"א בתוספות ד"ה הייבין, שכתב למח שיטת התוספות דלא ס"ל כהרמנין בתלמדות הייבין, דאי נמנין מחיצות לא ס"ל לר' יוחנן כר' יהודה אם כן חייבין עליה משום רשות הרבים דקאמר ר' יוחנן הרי הוה דלא כחמין וצין לרנן וצין לר' יהודה מיימי חולין לעזרה דלרנן הא אית ליה לירושלים שם ד' מחיצות דהא הוה לה חומה ולא אמו רנים ומנטלי למחיצתא כמו בפסין לרנן ולר' יהודה נמי הא אית ליה צ' מחיצות דלמחריקא ונהדר צ' מחיצות לא נקעי צ' רנים עיין שם, וקשה להרמנין הא הא חייבין דלמ' ר' יוחנן הוא דלא כחמין, ואולם לדברי הדול"ז ניחא דהא י' להקשות על תנא דשניי בית גלגול כחמין ס"ל אי רנן קשה קושיות הגמרא השתא ומה התם דניחא תשמעיתיה כר', ואלא ר' יהודה היא וכמסקנת הגמרא יהושע אובד ישראל היה כר', קשה מאי חיריא שניי בית גלגול הא לר"י כל ארץ ישראל נמי הוי רשות היחיד דהא ס"ל שתי מחיצות דלמחריקא וליכא סולמא דמור ומחיצתא דגדר, וצריך למור דהאי תנא ס"ל דהא דרנים מנטלי מחיצתא כר"י ונמנין מחיצות ס"ל כרנן, וארץ ישראל דלית לה רק שתי מחיצות לא הוי רשות היחיד כלל והילכך נקט דוקא שניי בית גלגול ואמאי שפיר הא דר' יוחנן דלמ' ג' ירושלים אלתמל דלתותיה נעולות חייבין עליה דסוגר כחמין דשניי בית גלגול ואיכא תנא דקאי כוותיה דר' יוחנן דהני תרתי כחמין, ואמנם י' להקשות דאם דלר' יהודה ארץ ישראל הוי רשות היחיד ע"כ הא דלמ' ג' פסי ציראות אם היה דרך הרבים מפסקתן סלקנה ללדין זהו נפסי ציראות נחון לארץ, וקשה הא דר' ירמיה דלמ' ר' דאין פסי ציראות נחון לארץ כדליתא שם (כ"א), ולחידך לישא שם ליכא פסי ציראות לא נגלגל ולא נחון לארץ וארץ למור דר' אלינא דרנן קאמר לה אלא לר' יהודה מודה דליכא פסי ציראות נחון לארץ ודומק.

(יב) איברא דלפי מש"כ להוכיח מהא דס"ל לר' יהודה בתל המתלקט עשרה מחור ד' ורנים נוקעין צו דחייבין עליו משום רשות הרבים ואע"י דמשום גוד אסיק מחיצתא איכא בתל ד' מחיצות שלימות והאיך ס"ל לר' יהודה דלמחריק נחמא גוואל אמו רנים ומנטלי אלא ודאי דמחיצות שאינם רק ע"י גוד אסיק לא עדיפי משם מחיצות דלמחריק לר"י גם נשם ד' מחיצות דמתנטל ע"י נקיעת רנים ואם כן נאקץ ישראל דמקף ליה סולמא דמור ומחיצתא

חור מחיצות ליכא על המחיצות דין מחיצות ואפילו היכא דנעשו צירי חור, וכדברי הרמנין והריטנ"א, ואמנם גם הרמנים שכתב ר"פ י"ד משנת דמקום שהוא מוקף מחיצות אפילו י' ט כמה מילין כגון מדינה מוקפת חומה שלתותיה נעולות נלילה כר', הרי דמשמע דס"ל להרמנים דנמחיצה העשויה צירי אמו אפילו היכא דאמו רואה עומה חור מחיצות כלל כגון מדינה מוקפת מילין הויין מחיצות מעלייתא ואם כן לא ס"ל כדברי הרמנים מכל מקום אכת"י ס"ל דס"ל דנמחיצות צירי שמים אינו כן וכדברי התוספות, ואמנם הדול"ז ת"י קושיות התוסי' אלינא דהרמנים נאקץ אמו.

ברם הסתירה נדברי הרמנים שחמא הדול"ז דנפ"י מה"ש פסק דאפילו היו רנים נוקעים ועוברים בין הפסין לא נטלו המחיצות דפסק כר"א דס"ל כאן וס"ל ונגמרא משמע דמאן דסוגר ירושלים אלתמל כר', היינו כאן ולא ס"ל, והרמנים פסק ר"פ י"ד דצריך נעילות דלתות ומה הוליד דהרמנים ס"ל דרנן מודים דנרובט ט"ז אמה דלמחריק אמו רנים ומנטלי מחיצתא ומסולק קושיות התוספות מנגל וארץ ישראל דשם רבן הרבה, ולע"ד הרי לשם שיטת הה"מ נפ"י"ז ה"י ע"כ דהא ליכא דהרמנים שם כתב שני כותלים צרי"ה והעם עוברים צנייהם עושה דלתות מכלאן ודלתות מכלאן ואח"כ יעשה צנייהם רשות היחיד ואינו צריך לנעול דלתות נלילה אלא צריך שיהיו דלתות להנעול, ופי' הה"מ דדברי הרמנים צוה הם ברשות הרבים גמור רבט ט"ז אמה, וצוה נעין דלתות ולא נעין נעולות נלילה שכתב של המחיצות יפה דרנים לא מנטלי ליה ואם כן מש"כ הרמנים ר"פ י"ד כגון מדינה מוקפת חומה שלתותיה נעולות נלילה כר', היינו ראיות להנעול אלא לא נעולות ממש, וכ"כ התוספות בפסחים (ס"ו.) וז"ל ירושלים אלתמל דלתותיה נעולות נלילה חייבין עליה משום רשות הרבים ולא דוקא נעולות אלא ראיות לנעול כדמסיק התם עכ"ל, וכוונת התוספות ללדין דקיי"מל נמנואות המפולשים לרשות הרבים כת"י אס כן כל הסוגיא דפ"ק דעירובין (ר'): שאמרו לתנייה אלינא דצ"ה היינו משום דנפ"מ לדין דהכשר רשות הרבים כמ"ש הה"מ אלא לר' יוחנן בעצמו דלמ' ירושלים אלתמל דלתותיה נעולות כר' שפיר ס"ל נעולות ממש דהא ס"ל כר' יהודה דלמ' רנים ומנטלי מחיצתא דכאן ולא ס"ל אלא ודאי דכוונת התוספות הוא ללדין הוא לאו דוקא נעולות, והוא שיטת הרמנים וליכא סתירה נדבריה, והדול"ז סוגר כשיטת הרש"א בתשובה שהוצא דדברי הכ"מ שם דמ"ש שני כותלים ברשות הרבים והעם עוברים צנייהם היינו מנאות המפולשים לרשות הרבים דברשות הרבים גמור נעולות ממש צ"י כר' יוחנן, וכ"כ בחידושי הרש"א שם נפ"ק דעירובין אלא הטור וצ"י נסיון שס"ד ס"ל דנעת הרמנים כמ"ש הה"מ נשיטתו דהרמנים צרי"ה גמור ס"ל דלא נעי נעילות דלתות וגם נצ"ע שם סעף צ' הציא שיטה זו נשם י"א עיין נאה"ג, ואם כן להה"מ והטור וצ"י אי אפשר לתרן קושיות התוסי' להרמנים כמ"ש הדול"ז דהא להה"מ וטור וצ"י אלינא דהרמנים ס"ל לרנן דגם במקום רבט לא דלמחריק אמו רנים ומנטלי מחיצתא, ופלא נעין דלא זכר הדול"ז כלל לדברי הה"מ וטור וצ"י צוה, וגם דברי הרמנים דפסק נשני כותלים צרי"ה והעם עוברים צנייהם דסני נדלתות ואי"ל להיות נעולות לא זכר ולא נשא הדול"ז על שפתי.

(יא) ועוד איז תמה דאם נימא דרנן מורו היכא דרבט ט"ז ויותר דלמו רנים ומנטלי מחיצתא אם כן מאי קאמר הגמרא אלינא דרנן לא תניעין לך השתא ומה התם דניחא תשמעיתיה אמו רנן לא אמו רנים ומנטלי לה מחיצתא הכא דלא ניחא תשמעיתיה לא כ"ש, הא י"ל דהתם הוא משום דאמו רבט אלא י"ג אמה אלא הכא בתל המתלקט מירי דרבט ט"ז אמה, וצוה הרי גם רנן מורו דלמחריק אמו רנים ומנטלי מחיצתא, והילכך גדלא ניחא תשמעיתיה שפיר קא מינעיא ליה גם אלינא דרנן, ועיין בחידושי הריטנ"א דכתב להדיא דהגמרא מירי דרבט התל ט"ז אמה, והא ליכא למימר דהא ניטול מחיצה איך רק במקום הפרה דלמחריק דע"י נקיעת רנים לא נחשב כסתום וכמו צין הפסין לר"י אלא במקום המחיצה ממש הרי ודאי המחיצה אינה נטילה ע"י נקיעת רנים וכמ"ש הרמנין בתלמדות וכ"כ התוספות שם צרי"ה חייבין דסיימו לגבי ירושלים וחייבין עליה משום רשות הרבים לעמוד נחמא הפילוס דליכא מחיצה הרי דס"ל דלא מהני נקיעת רנים למיין כנגד העמוד ואם כן הכא גבי תל הרי

6 . יד

הגשרים להתיר המלטול בשבת דהא מחיצת הגשרים שמלמטה הוא ג"כ מחיצה על הגשרים מלמעלה לצד הרחוב או דילמא כיון דהגשר מונח על המחיצה שמלמטה א"כ בכה"ג תו לא אמרי' גוד אסיק מחיצתא דהגשר מפסיק ואם נימא דלא אמרי' בכה"ג גוד אסיק מחיצתא אכתי יש לברר אם זהו מדאורייתא או מדרבנן.

(א) תשובה, הנה הפמ"ג נמשננות סימן שס"ג סע"ק כ' כח
 דאם יז גשרים רחנים יותר מ"ד צריך לזרז הפתח
 דוקא עכ"ל, והנה דבריו קצרים וסחומים כדברו בקודש ולא גילה
 גללו כוונתו אם הוא מיידי היכא דהגשר מונח על ג'ופי הנהר ושיפוע
 המדרון שם אינו עשוי כלל צדי אדם רק צדי שמים ולכן לע"ג דהיכא
 שם מדרון שהוא מתלקט עשרה מתוך ארבע ואפילו הוא ממעל לגובה
 המים מכל מקום כיון שהמדרון הזה הוא מחיפה צדי שמים אם כן
 אינו מועיל עיפה למחיפה על הגשר דהא להתוספות צעירונן (כ"ג):
 למחיפה צדי שמים גם רבנן מודי דלתו רבים ומגטלי מחיפתו ואם זהו
 שטעמו דהפמ"ג י"ל אם כן ריבון שלחתינו בגשרים העשירים וזהו מחילת
 ההגדול דליכא תחת הגשר מחיפה העשירה צדי אדם, וכן כה"ג בגשר
 על נהר הנה גשרים כאלו אי"ז להם שום תיקון תלמעלה על הגשרים
 ועוד דגם דהמדרון הוא צדי שמים הנה לשיטת הרמב"ם דליתו מחלק
 רבנן צ"ח מחיפה צדי אדם למחיפה צדי שמים, וכן כל הפוסקים זולת
 התוספות הג"ל לא חילקו בזה, וכחש"כ בסמ"ק הקודם, ואם כן י"ל
 לכלבי"ע הכא בגשרים אי"ז שום תיקון לתעלה אפילו היכא דהמדרון
 הוא צדי שמים, ואולם י"ל דהפמ"ג לא אחי עלה כלל לאסוק טעמא
 דלתו רבים ומגטלי מחיפתו אלא משום דכיון דהגשר מכסה המחיפה
 נזה תו לא לחירק נמחיפה כזו גוד אסיק מחיפתו ואפילו אם המחיפה
 נעשה צדי אדם

ענף א'

ובתשובת ח"ס חלוצים סימן פ"ט כתב ח"ל אך מה יושעני כ"ז
היות הנגר עוזרת על הנהר והאחנס לא רליתי אום
ספר המדנר מזה מחלוצה רק הלום רליתי שזהר השולל נשג יעקב
כתב שחכמי הספרדים דס לא דנרו כלום מקרישת המים רק חקנו
לורה הפתח למענר הנגרים הרי דפשיטא להו דנעי תיקון, וכן דין
מעטס דהזכיר מעלתו דהחרץ אינו מחיר אלא מעטס גוד אסיק
מחילתא וכיון שנגר מונח על ג'פופי גדודי הנהר הרי שס לא
שייך גוד אסיק אלא שמעלתו חלה זה בנסנרל והוא ש"ס ערוך ר"פ
כל גנות (פ"ט) ויעיי"ש בתוספות ד"ה נמחיות כ"י עכ"ל והנך
רואה דהח"ס אחי עלה לאסור נגר מעטמא דהיכא דמכוסה נגר
לא אחרין גוד אסיק מחילתא והדנר פשוט ולהאי טעמא אסור אפ"ל
היכא דליכא תחת הנגר מחילה העשויה נירי אדם דהא נס נהא
ד"פ כל גנות מיירי נמחיות הנעשים נירי אדם דהא מיירי התם
נגנות נחם ומחילות שאין יכירות לא אחרין גוד אסיק מחילתא,
וכ"ה בטוש"ע סימן ע"ד סעיף ד' ועיי' ב' בנתיב סעק"ה, וחלום
נתי' ג"כ תנינא חלוצים סימן מ"ב כתב ע"ד שלחנא שנעירו פתך נרות
רביעי לנחרי אלא שנהגר הולך נד עיר ההוא וקרקע עיר גנה
מן הנהר עד המים עשרה טפחים רק ש"ז שס נגר רתו יותר מעשר
אמות ורלה מעלתו להחיר כדחשמע נ"י תוספות שנת סימן שס"ג
ס"ק ס"ו שאין הנגר אוסר רק מעטס רנים ההולכים עליו ואחור
רנים ומנעלי מחילה כיון שאין עשר נירי אדם רק נירי שמים, ושנ
נשען על הנתיב סס"י שס"ג ולא מקרי רנים לנטל המחילה רק נס
רנא כ"י ידע מע"ל שאין אינו מסכים להחיר זה שאם כוונת הח"ס
כ"י היה לו לנאר מהיכא יאל דנר זה שאין הנגר אוסר מעטס פרנה
רק מעטס שרנים מכתפים עליו, ולדעתי לא כיון הח"ס לזה רק
דכוונתו דאם י"ג נגר נמי אוסר ומעטס פרנה דהרי כמו שאין מחילה
ותעד שכן הוא שגרי נסיון שע"נ בנתיב סע"ק כ"ט כתב דאם
מיעט רוב הארץ נל"י האשניו בלורף החרין ביותר מעשר אמות
אין מערבין שנים ודין זה הוא מהרמב"ם פ"ג מה"ע וכ"י ש' מיירי
בחרין שנעשה נירי שמים ועוד דהרי מהרמב"ם לא הוירי מחילה ר"ל

בין מחילה בידו אדם לבדו שמים ועוד נדמיון שמיים נמשך סק"ב
כ"כ בשם הרשניא ושם חירי נבזוטרלות דודאי נעשין בידו אדם
עכ"ל, ומתואר הוא הדג"נ לא פלפל רק אי יש לאסור טעמיה דחיי
רנים ומגטלי מחילה ולא הזכיר כלל הא דיש לאסור טעמיה דהיכל
דרגא המחילה מכוסה תו לא לחריקו גוד אסיק ואם כן אפילו אם
הוא נמקום דליכא נקיעת רנים כלל לא הוי מחילה.

(ב) ובתשובת שער סימן ו' תחת על הנרצח הדיוכים מהמחל
נסימן שער סימן כ"ט דאס מיעט רוח
החרין כר וכי עס מיידי נחרן שנעשה ניד שמים עכ"ל, ומחל לפלל
לעו החרין הוי המחילה הרי רק הניפופים הנשארין מן החרין
המה הוי מחילה כמו תל המתלקט עשרה מתוך חרצנה ואחרין נהו
גור אסיה מחיתא ולא כן הא התל הנשאר מן החרין הוי קרקע
עולם והוי מחילה ניד שמים ונשארין מחיליהם ואחרין ניה אחי
רנים ומנעלי מחיתא ונע"כ אין החרין ההפסק נין חזר לחזר דנהי
דחרין עמוק עשרה ורחק ו' הוי רשות היחיד כמפורש בשנת (ו').
זהו החס דהוי רשות היחיד מתוך החרין אבל שיהיה החרין הפסק
למעלה הנה הרשות היחיד על גני החרין למעלה זהו מטעם גור אסיה
למעלה וזהו חס כן י"י חרין מפסיק נין חזר לחזר הרי עיקר ההפסק
והוחתת גיפוי החרין חזר גור אסיה וגיפוי החרין הרי נשאר חקרקע
עולם והוי מחילה ניד שמים ולחזר רנים ומנעלי מחיתא, וכן מנואר
נבדיל נח"ל סימן ה' דטעמא דחרין דלאחרין גור אסיה אח שפתי
החרין עכ"ל

ולע"ד יי משום הא לא חיריח חוזה דלע"ג דהניפוך הנשאר מן
החרין הוא המחילה דלחמירין ביה גזר אסיק מכל מקום
הרי לולי פעולת אדם שהיה חותך ומופר הרקע העפר ומוליכו לחור
שיהיה צוה חרין ועמק הנה לולי מעשה ידי אדם ופעולתו זאת חרין
לא היה כאן כלל שפה ונידוד שנאמר ביה גזר אסיק ומחילתא ווא
כן זה לא מקרי מחילה בידי שמים רק בידי אדם ולע"ג דנזף הנידוד
נשאר מתקרקע עולם מכל מקום לולי פעולת האדם לא היה שפה וקצה
צוה להכי הוי כאלו האדם עשה גם נזף הנידוד הנשאר, וכן מוכח
בחוספות (כ"ו) ד"ה דני חור, ומחיל דהניח מדברי הח"צ הנה
לחת הוא דהחיל כתב דעממא דחרין שהוא מחילה זהו משום דלחמיר
גזר אסיק את שפתי החרין אלז זה לא כתב כלל דחרין החפור בידי
אדם מקרי שפתי החרין מחילה בידי שמים, ואדרבה קאמינא דנפירוש
כתב דהוי מחילה בידי אדם ח"ל ודמ"ש להכריע מכת ההיא דחוספות
פי עושין פסין אינו ענין לבלא דודאי היכי דשכיחי רנים מנטלי מחילה
שאינה עשוה בידי אדם בין בגזר אסיק בין במחילה בגוזה שהרים סניג
לה תרומייהו חד דינא אית להו וכמו שכתבתי בנשונה אחת כ"י אלז
היכי דלא שכיחי רנים דלנטיניהו למחיות גזר אסיק ומחילה בגוזה
דינס שוה, וכן נידוד העשוי בידי אדם כגון חרין שעושין סניג לעיר
ודאי צדור דמחילה נמורה היא ואין כח ביד רנים לנטלה עכ"ל, הרי
מפורש דסוגר דחרין העשוי בידי אדם הוי מחילה נמורה דאין
ביד רנים לנטלה והיינו דהיי מחילה שנעשה בידי אדם ולע"ג דהמחילה
דחרין הוא רק מכת גזר אסיק את שפתי החרין ושפתי החרין הרי
הם קרקע עולם, אלז ודאי דמה נזף נזך דהוא קרקע עולם ווכל מקום
הרי פעולת האדם יצרו ועשו שיהיה כאן שפה דמימא ביה גזר אסיק
הילכך הוי מחילה בידי אדם

ועוד אחילה ואפילו אם ינחלו חורסי אהנו לך דכיון דנחל הנידוד
דניה אחרין גוד אסיק בשאר מתקרב שולם אם כן הוי מחילה
בידי שמים מכל מקום מלך הסנרא נראה דהיכא דהחרין נעשה בידי
אדם סני העיר לאהר הפסק אם כן מסתמא העפר שגוילא מתוך
החרין הניחו על השפה להיות נידוד ושפה נגובה ביותר והוי גור
ומחילתו דמתסרפין לעשרה להיות רשות היחיד בעומק הנור והחרין
כדלחא בעירונין (ל"ט): וצ"י הורק (ל"ט): ומחילה דלח"כ אחרין
גוד אסיק שיהיה מחילה מנחון נ"כ והיינו עומא דהח"י דחשיב לחרין
שעשין סני לעיר מחילה הנעשה בידי אדם דשפתי החרין לא הוי
כלל בקרב עולם, והיינו טעמא דהנידוד דעון דכיון דהחרין נעשה
להפסיק ביד חרל לחלל מסתמא נעשה בידי אדם, וכשנעשה בידי
אדם להפסיק מסתמא העפר שגוילא מתוך העמק והחרין הניחו על
השפה, ובפיר אחרין גוד אסיק דהשפה הוא מחילה שנעשה בידי
אדם ולא אחרין ביה אחר רבים ומגבלי מחילתא, ומכוח מזה שפיר

ולשמואל דאמר גוד אסיק חייב ולענין טלטול נמי איכא גימיה: להראי דאמר כל שאין לו מחיצות ורחק ד' כרמלית, לרנ אפילו לר"ש אין מטלטלין ו אלא גדיא דהויא כרמלית, ולשמואל ויותר נטלטל נכולו דרשות היחיד היא ולירושלמי דהוי מקום פטור לרנ מקום פטור הוא ומותר לנני רה"י ונני רה"ר לכתף עליו, ולשמואל רשות היחיד, ונני רשות היחיד שרו אכל נני רשות הרבים אסורי ומיינן חטאת, והא דקמפלגי רנ ושמואל אלינא דרננן להראי כגון שמחיצותיהן שמנתון ניכרות ונאחשנן כולן מחסורות ואינו ניכרות וכי הא דוג גדול הסמוך לקטן דלוקימנא לרנ נמחיצות ניכרות והיכא דסמיכי לא מייכר' דלי מתחן נמי לר"מ ור"ש נמי כרמלית ניינה עכ"ל, והנה דבר גדול השמיענו הגא"י בזה דבר דאמר דנמחיצות שאין ניכרות לא אחרין גוד אסיק מחיצתא הנה גם מדאורייתא קאמר היכא דמכסיא מחיצות הנתיים החיצונות דה"ל מחיצות שאין ניכרות לרנ הזורק מרשות הרבים על גג כזה פטור ולהירושלמי דהוא מקום פטור מותר לנני רשות הרבים נכתף עליו, ולנני געני לא ידענא ונ"ל זה להרנ גא"י, ומאי דפשיטא ליה להרנ גא"י עד דלא הניא לזה ראייה כלל הנה לדדי' האי מילתא נני עיונא טונא דודאי י' לומר דגם לרנ רק מדרננן ס"ל להחמיר נמחיצות שאין ניכרות, וכ"כ להדיא הח"א כלל מ"ו סעיף י"ב הלכה למשה מסיני דהיכא דיש מחיצות אחרין גוד אסיק כליא המחיצות עולים עד לרקיע, ואחנס מדרננן דוקא כשהמחיצות ניכרות לאותן שעומדים למעלה אכל אם הם מכוסות נרעפים שמאלא שההוד של המחיצה מכוסה לא אחרין גוד אסיק ולכן גנין, שלנו וכן י' לפעמים גנין נמוך ועליו גג אע"פ שגנה י"ט ורחק ד"ט ויותר מדאורייתא הוא רשות היחיד נמור על הגג מכל מקום מדרננן י' לו דין כרמלית ואסור לטלטל מחנו לרשות היחיד ואסור לטלטל צו יותר מד"א כ"ו, הרי לפנינו דה"ל אסור דלא כהגא"י, ואולם גם הח"א לא הניא ראייה לדבריו עידי.

ואמרינא למיפשט ספיקא דא מהא דנני רמי צר הווא שתי תמות נגן ושתי תמות נעמוד מהו ואמר רנא חלי קא מינעיא ליה כרמלית ורשות היחיד קא מינעיא ליה נתמיה, ופי' ר"ת צ' תמות נגן דהוי רשות היחיד וצ' תמות נעמוד שהוא כרמלית שחינו נגוה יו"ד ורחק ד' הרי דקרי לנג רשות היחיד ונוכח דהאי פסולא דנמחיצות שאין ניכרות אינו אלא מדרננן ואע"פ דהס' מייירי נגן צין הגנין דמחיצות שונותן ניכרות ורק נאחשנן הן מחסורות מכל וינקוס אטו ראיותיה הוא דוהא נגנין אשר בקצות דליכא צהו ג' מחיצות ניכרות דהיינו רשות היחיד והא האיצעיא סתמא הוא דהוי שתי תמות ויו יסחי תמות נעמוד מהו והאי לנג צין הגנין ליהא שתי תמות ויפילו מהיו ונני האמצעיים דליכא צהו אלא שתי מחיצות שמהוד שם ניכרות ונצתי מחיצות הוא ויותר ליתר הגנין והי"ל שתי מחיצות שאין ניכרות ונצתי מחיצות הניכרות להוד לא הוי רשות היחיד וזו התורה אי נחא דמחיצות שאין ניכרות הוי פסולא דאורייתא ועיד דלי נחא דרק הגנין של הקצות היין רשות היחיד מן התורה ונשום דנהו איכא ג' מחיצות ניכרות אם כן חלי מתמה רנא כרמלית ורשות היחיד גא' מינעיא ליה דלימא רמי צר חמא קא וינעיא ליה נגנין האמצעיים דליכא צהו אלא שתי מחיצות ניכרות והיין כרמלית מן התורה אלא ודאי דכל עיקר פסולא דנמחיצות שאין ניכרות ומשום דנוכסיא אינו אלא מדרננן נעלמא, ואולם י"ל דאע"פ דלנגנין האמצעיים ליכא אלא שתי מחיצות החיצונות הניכרים מכל מקום הוי רשות היחיד מן התורה משום דלכל הגנים ציהד הרי איכא מחיצות הניכרים מסנינן מנחזו והאי חילוק ראיות ליכא צהו גירעון דאורייתא דהא הוי כחצר שהרנים נכנסים צה דאינו מנרע כה המחיצות והוי רשות היחיד לשנת וה"נ נכל הגנים ציהד ושפיר הוי הגנין האמצעיים רשות היחיד ואע"פ דהמחיצות שאין ניכרות הוי פסול מן התורה, ועיין מש"כ לקמן בענין י"א צהא דכיסא אם י' נרגליה עשרה מינעית נמחזו.

(ד) ונראה דזה תליא נפלוגתא הראשונים ו"ל דהנה הרש"א נענה"ק שער ג' (סוף אות א') כתב ו"ל גג יחידי או גנין שזין אלה מחיצות ניכרות אלא תקרת הנית נולטת מן הכותלים אם יתרים על צית סאתים הרי הן כקרפף שלא הוקף לדירה ואין מטלטלין בהן אלא צדי תמות, לא הייתה התקרה נולטת מן הכותלי הנית הרי אלו רשות היחיד נמורה, ואע"פ שאין המחיצות עולות

דווחת שהסר מכסה את הניטופים לא אחרין גוד אסיק והוי פרה ואחי שפיר וסרה התמיהא לגמרי.

(ג) ואשר עוד תמה השע"ל על הנו"נ והא הס' מייירי דמיעט נסגר רק ונזד אחד של החרין, ומיעטו נארוך עשרה עד שנאמר פחות מדי טפחים החרין נרננו, וקשה הא הנה השני של החרין נאמר מנולה נלי כיסוי ואם כן נהי דמזד האחד שמכוסה נסגר לא אחרין גוד אסיק מימא נחא גוד אסיק נזד השני שהוא מנולה ואחתי י' מחיצה המפסקת צין חצר נאמר ונהי דאם י' חרין פחות מד"ט לא קשיא ניינא כיון דיש כותל למטה נגוה יו"ד אם כן גוד אסיק מחיצתא למעלה דהא ליחא דאם אין החלל למטה רחב ד' נחשצ כמו סדק למטה ואין הכותל שלמטה מועיל כלום למטה לשום דבר לכן לא הוי נגזר מחיצתא אכל אם החרין נענמו רחב ו' רק דמזד אחד מכסה הנסר השפה של החרין אם כן קשה דשפת האחר שהוא מנולה נחא גוד אסיק מחיצתא ונע"כ צ"ל דטעמא כמש"כ הריטניא נמתני (ע"ה:): דלפיכך נחרין פחות מדי טפחים לא ונהי דנחיצה פחות מדי לאו ונחיצה היא ופתחא ניו לא הוי דנופסע פסעי ליה ואינו דומה לכותל שאינו רחב ד' דהס' אע"פ דלא רחב ד' לא פסעי ליה ומחיצה שלמה היא עכ"ל הריטניא, ואם כן אם נחו נסר לאורך החרין ומיעטו מדי גם כן מפסע פסעי ליה, וכן מנאר צרש"י ותוספות הטעם משום דמפסע פסעי ליה והאי טעמא נראה דחתי מן הא דחתי רנים ומנעלי מחיצתא ולפיכך אף אם נזד אחד מנולה מכל מקום מזד הטעם דנופסע פסעי ליה נחנעל המחיצה שלמטה גם הנה המנולה, ואם כן נעלה הראיה של הנו"נ לגמרי דאין הטעם כלל משום דהסר מכסה הניטופין דנלמד מזה לדין הנגרים עכ"ל.

וגם צה י' לדון ולומר ומטוהך דהטעם משום דמפסע פסעי ליה ומשום דחתי רנים ומנעלים מחיצתא אם כן הרי הא גופה צלומת יקשה טעמא ונאי הוא והרי נמחיצה שנעשה צידי אדם כו"ע מודי דס"ל לרננן דלא אחרין אחר רנים ומנעלי מחיצתא ומ"ש הכא דנטל, וע"כ צ"ל דאע"פ דנמחיצה שנעשה צידי אדם לא אחרין רננן דחתי רנים ומנעלי מחיצתא מכל מקום אחרין דמקום זה נידון משום פרה והוי כמו שאין אם מחיצה ונפסי ציראות לא איכפת לן לפרצה צין הפסין דהא ארין אם גם נפרון מרונה על העמוד משא"כ נכל ונקוס אחרין דפרצה ונזיק היכא דלינה פתח ואחי שפיר דברי הנו"נ דלא הזכיר לאסור נאר מטעמא דהיכא דראש המחיצה מכוסה חו לא אחרין ציה גוד אסיק וכדנרי הח"ס דהנה הנו"נ נא להוכיח דהוי פרה ומחילא דהיה אסור גם נפחות מעשרה תמות וכדן הפרצה היכא דאוסרת, וכ"כ להדיא הח"א כלל ע"א דין ט"ו ונצי"ל אם דנאר כיון דנקעי ציה רנים דינו כמנזי שנפרן למקום דנקעי ציה רנים דאוסר צדי טפחים.

ואולם לע"ד י' לסתור ראיות הנו"נ מטעם אחר דליכא למימר דהא דהחמירו נחרין שזין שני תירות דמטעמא דמפסע פסעי ליה אחרין דחתי רנים ומנעלי מחיצתא גם הנעשה צידי אדם זהו משום דתערונו דיורין חמיר דהס' נעין עפי שיהיה ניכר לנני הדיורין שיש מחיצה המפסקת וכמו שינאר והילכך ליכא משם ראייה נניטול מחיצה לענין רשות היחיד.

ענה ב'

(ד) וביסוד הדברים נגף הסוגיא בעירובין (פ"ט). דרננן ס"ל דגנות העיר כל אחד ואחד רשות נפני עצמו ונגמרא אחר רנ אחר אין מטלטלין ו (לרננן) אלא צדי תמות, ושמואל אחר מותר לטלטל נכולו נמחיצות הניכרות דכר"ע לא פליגי (דאחרין צהו גוד אסיק), כי פליגי נמחיצות שאין ניכרות רנ אחר אין מטלטלין ו אלא גדיא לא אחר גוד אסיק מחיצתא, ושמואל אחר מותר לטלטל נכולו דאמר גוד אסיק מחיצתא, ונחוספות כתבו דאפילו לדין דקיימא לן בר"ש ולא כרננן איכא נפ"מ צהך פלוגתא לנני כלים שגנזו נחוד הנית, ונסי' גא"י כתב דאין אשכחן נמי נפ"מ לצורק מרשות הרבים לתוכו וכגון דנג נולט אפילו מן למחיצות הנתיים החיצונות וכדאמרו דכי מכסיא נגן הו"ל מחיצות שאין ניכרות וליכא גימיה לרנ הזורק פטור דלא הויא לא רשות היחיד דלית ליה מחיצות ולא רשות הרבים דלמעלה מיי"ק היא ואפילו למטה מיי"ד נגוה ג' לא הוי רשות הרבים.

עולות למעלה מן הגג, ניכרות כן כל שאין תורה הנית עליו, נולטת לחן, נמה דברים אחרים ניתים על בית סאתים לא היו יתרים על בית סאתים אפילו היתה התקרה נולטת הרי הן כרשות היחיד גמורה עכ"ל, וכבר הזכירו המחברים והרש"א ז"ל הוא כדברי הרש"א נתייחדו (ז'), נהא דפרין הנמרח קשיא דרב לדרב דפירש"י דפרין נגנן השוין לר"מ נהי דלא אסר אחרת דחל רשותא משוי לכו מיהו בני רשות הרבים העונרים לפנייהם ולאחריהם וללדי החיטות אחי לא אסרי והרש"א ז"ל בשם השר מקוץ הקשה ה"ך יאסור למעלה מעשרה והלא אין שם אריר כרחלית ולא אריר רשות הרבים והוא אריר המותר ומחילה טעם נאסר ז"ל הנולט שם או נג הסמוך שם והרי אינו יולא למקום האסור, ועוד חל שהא מר אמות עד ז' סאה שהוא נרשות הרבים קיימיל שמתר לטלטל נכולו אם הוא נגוה עשרה ורחב ד' ואע"פ שהוא פרוץ נמלואו לרשות הרבים והתם אין מחיצות ניכרות סביב ואפ"ה דינו כדי אמות ופי' הוא ז"ל והמקשה פריך לרב תשום דאסיק דמירי ניוחר מנית סאתים והו' כדברי התוס' נמשקנה לרב נמחיצות ע"פ שם (פ"ט): ופרקין דהכא נדאיכא מחיצת הניכרת וכיון דכן אע"פ שהוא יותר מנית סאתים אינו כרחלית ולחריק גוד אסיק ומחיצות דלמטה לדירה ענין והרי הוא מוקף לדירה, הא אילו ליכא מחיצת ה"ל כקרפף יותר מנית סאתים שלא הוקף לדירה דאין מטלטלין בו אלא כדי אמות, אבל נג ז' סאתים לא נצי מחיצת עכ"ל, ורואים אהנו דהשר מקוץ ז"ל כח דנצי סאתים לא נצי מחיצת והיינו דגם לרב דס"ל דנמחיצה שאינה ניכרת דמכסית לא לחריק גוד אסיק זהו רק היכא שהוא יותר מנית סאתים אבל נפחות מזה מותר לטלטל נכולו והו' כדברי הרש"א דמסיק וכח להדיא לא היו יתרים על בית סאתים אפילו היתה התקרה נולטת הרי הן כרשות היחיד גמורה, ולכאורה הוא פלא דהרי פלוגתא הראשונה דרב ושמואל בנמרח דפליגי אלינא דרבנו דאחרי כל אחד ואחד מהגנן רשות נפיע זהו היכא דלא היו יותר מנית סאתים וכמפורש בנמרח ורב ס"ל גם כזה אין מטלטלין בכל נג אלא כדי אמות ותשום דס"ל דנמחיצות שאין ניכרות לא לחריק גוד אסיק כלל וכוחיה קיימיל לן כמ"ש הר"ש והרש"א דהילכתא כוחיה נאסורי וכדמכסית דנמרח הרש"א ז"ל יותר מנית סאתים דס"ל כרב, ואם כן למה התירו השר מקוץ והרש"א ז"ל עד בית סאתים דמותר לטלטל נכולו אפילו היכא דאין המחיצות ניכרות.

ואמנם נראה דחלו דהשר מקוץ ז"ל והרש"א ז"ל העמוד בשיטתו כזה הוא מהא דחל שהוא מד"א ועד בית סאתים דמותר לטלטל נכולו ודינו כדין ר"א והיינו הא דמניח נפיק (ט"ו) שנת נחל שהוא נצח עשרה והוא מד"א ועד בית סאתים מהלך את כולה וחוצה לה אלפים אם כן התל הוא כד"א וס"ל להר"ש מקוץ ז"ל דחל אין מחיצות ניכרות כמפורש בדבריו ומכאן דשרי לטלטל נכולו דאי הו' אסור לטלטל נכולו לא היה נחשב כולו כדי אמות וכמו ניוחר מנית סאתים דלא לחריק מהלך את כולה וחוצה לה אלפים ואם כן מוכח דעד בית סאתים לא איכפת לן נמחיצות שאין ניכרות ורב דקאמר בנמרח נג הסמוך לחירו אלינא דרבנן אין מטלטלין בו אלא כדי אמות נמחיצות שאין ניכרות היינו דכיון דס"ל לרבנן דליכא חוקה רשות למעלה הילכך שפיר אוסרין התם זה על זה דהר"ל רשות פרוצה נמלואה למקום האסור לה ורק בין נג לבג נעיק שיהא ניכר כנל בין הדיוקן אבל מלי דהוא פרוץ לרשות הרבים לאו מידי הוא ולא איכפת לן נמחי דתקרת הנית נולטת חק לכתלים ומכסית מחיצות הנית דנצי רשות הרבים העונרים עליו לא אסרי עליו מידי למעלה מעשרה ועד בית סאתים שפיר הו' מחיצה מטעם גוד אסיק אפילו נמחיצות שאין ניכרות וחקרי שנת נאור מחיצות וכפירש"י התם בני שנת נחל אבל ניוחר מנית סאתים דנעיק מוקף לדירה אם כן הו' מחיצות מחירי טפי ולא לחריק נהני מחיצות גוד אסיק היכא דהו' מכוסה ומנוחר דלהר"ש מקוץ ז"ל והרש"א ז"ל ע"כ דפסול דנד אסיק דלא לחריק נמחיצות שאין ניכרות אינו מדאורייתא כלל ורק מותר דרבנן דהחמירו ניוחר מנית סאתים ונמחיצות הנדליות בין הדיוקן.

(ו) ובירושלמי ר"פ כל גזת ר' יוסי ז' ר' זון אחר איתפלגון רב ושמואל שמואל אחר עד בית סאתים ורב אחר מטלטלין גם אפילו כור ואפילו כוריים כר ואח"כ קאמר עוד שם ענה ג' (ז) והנה הא כלל דהיכא דהו' רשות היחיד למטה הו' רשות היחיד גם למעלה תשום דרשות היחיד עולה עד לרקיע ומתקיע גם התקרה, לכאורה הוא דבר מוסכם לכולי עלמא ולא ראינו מי שיתלוק להדיא כזה, ולהתוספות עירובין (פ"ט) ד"ה נמחיצות זהו תשום דהאיד לחוד עולה למעלה ואפילו היכא דליכא מחיצות כגון שמוכסים ורק לענין פרוץ במלואה למקום האסור ס"ל להתוספות דנצי מחיצות דוקא אבל לענין רשות היחיד סגי גם נאור לחוד והכי מוכח דעת התוספות שם נמחיצות דנריהם שכתבו דנגין שלט שכולין נפיעו ונולטין לרשות הרבים וליכא לחיור גוד אסיק תשום דלא מיכבד מחיצתא ופי' תקרה נמי לא לחריק דענינא כחורילא נפיעו תר איתת נמי לא לחריק תשום נקיעת גדיים כר, וקשה הא אפילו אם היו אחרים פי תקרה הרי רק פי תקרה יורד וסוחס אחרין ולא עולה וסוחס וגם נהא דגוד איתת קשה דאע"פ אי היו אחרים גוד

ענה ג'

ענה ג' (ז) והנה הא כלל דהיכא דהו' רשות היחיד למטה הו' רשות היחיד גם למעלה תשום דרשות היחיד עולה עד לרקיע ומתקיע גם התקרה, לכאורה הוא דבר מוסכם לכולי עלמא ולא ראינו מי שיתלוק להדיא כזה, ולהתוספות עירובין (פ"ט) ד"ה נמחיצות זהו תשום דהאיד לחוד עולה למעלה ואפילו היכא דליכא מחיצות כגון שמוכסים ורק לענין פרוץ במלואה למקום האסור ס"ל להתוספות דנצי מחיצות דוקא אבל לענין רשות היחיד סגי גם נאור לחוד והכי מוכח דעת התוספות שם נמחיצות דנריהם שכתבו דנגין שלט שכולין נפיעו ונולטין לרשות הרבים וליכא לחיור גוד אסיק תשום דלא מיכבד מחיצתא ופי' תקרה נמי לא לחריק דענינא כחורילא נפיעו תר איתת נמי לא לחריק תשום נקיעת גדיים כר, וקשה הא אפילו אם היו אחרים פי תקרה הרי רק פי תקרה יורד וסוחס אחרין ולא עולה וסוחס וגם נהא דגוד איתת קשה דאע"פ אי היו אחרים גוד

גנוה עשרה ואם כן לענין לחייב הטעם והטעם ע"פ חוליה לא מהני טעמא דלי נעמי מנה עליה מידי ואם כן לאו למרי דנרי המהרש"א לענין גנוה וטעם מעל גנ החוליה נודע לא ש"ך הא דרשות היחיד עולה עד לרקיע הא תחת גנ החוליה לא היו כלל רשות היחיד נתון עניי הדופן הדרשות היחיד הוא נתון חלל הנזר ונגד החלל למעלה נודע היו רשות היחיד עד לרקיע ואין אט לריב טעמא דמנה עליה מידי ואם כן מה דקאמר המהרש"א דאין המחיצות שנתון הנזר עושות למעלה רשות היחיד לא ידענא כלל דלדבריה נלא כיסויי היו למעלה רשות היחיד נמור, סוף דבר לא זכיר ד' לירד לסוף דבריו של מרן המהרש"א עכ"ל.

(ח) ולדעתי הטענה הראשונה אטו אט מניחין עליו דף כר לאו מידי הוא דכיון דעיקר הזכות והכח צוה שיהיה רשות היחיד הוא משום דלי מנה עליה מידי משתמש יפה אם כן לא נוכל לומר דיעיל טפ' מאי דליתו מכוסה דכיון דאם אמת דן כשהוא אינו נוכסה וכמו שהוא עכשיו הרי אינה רשות היחיד כלל דהא לא מני להשתמש אם מידי מה אמת אי נעמי הוה מנה עליה דף ומשתמש יאז יהיה רשות היחיד אם כן לא תוכל לתת צוה הזכות רק כפי מה שהוא נשעה שהוא מכוסה, חס פשוט.

והתמיהא השני מן הכריתו להמהרש"א ז"ל צוה, הנה נעמד כוונת מהרש"א דרשות הרשנ"א הונא בנתיב פי"ד משנת דין ט' נזר נרשות הרנים עמוד ז' וחוליה ג' משלימתו לעשרה שהחוליה נידונות רשות היחיד אע"פ שאינה גנוה מרשות הרנים יותר מנ' עכ"ל, וכן הוא דעת הריטנ"א שם (ע"ת) כהרשנ"א צוה וחס"ק דאפילו אם אין החוליה גנוה ג' מרשות הרנים מותר לטלטל ע"פ דהיו רשות היחיד כיון שעושה מחיצה לנזר מופסק ומני סתמא חוליה הנזר מטרפת לעשרה והנוטל והנוטל ע"פ חייב, ולא יהיב שיעורא משמע דאפילו פחות מנ' היו רשות היחיד וכ"כ שם נרשנ"א נס' עונה"ק שער ג' נדון חוליות הנזר ע"פ שם, והנה לכאורה התוספות ס"ל דנעמי דוקא שיהיה החוליה גנוה מרשות הרנים עשרה, דהא כהנו וטעמא דמנה עליה מידי מה י"ל להועיל שם כיון דאין החוליה גנוה עשרה מנחן, ע"פ כנח מהרש"א אע"פ דע"פ ירוק חוליה תוך הנזר רשות היחיד ואם כן הא ליכא טעמא דלא לחריס עושה מחיצה למעלה לא כ"כ ולמה לא יהיה רשות היחיד לזה חייב דהיינו רק משום דמנפנים כחלי הנזר גנוה עשרה ואם כן י"ל דגנ החוליה נטל הוא לחורכו והיו גם כן רשות היחיד אצל כי מנה עליה מידי להיות על גנ החוליה רשות היחיד או אין המחיצה שתוך הנזר עושות למעלה על גנ החוליה רשות היחיד שהרי מכוסות הן כלומר ואם כן לא ש"ך לומר דהגנ של החוליה נטל אל הפנים כה"ג היכא דהוא מכוסה דלית יכול אז להשתמש מנפנים ולכן נכ"ה"ג נעמי החוליה גנוה עשרה מנחן לרשות הרנים ואח"י שפיר ואע"פ דמדברי התוספות נמשכת שנה (נ"ט) ד"ה חסייע, וכן שם ע"פ ד"ה לאחרים מנחן להדיא דהתוספות ס"ל נאמת דלא כהרשנ"א והריטנ"א צוה אלא דנעמי שיהיה דוקא גנוה החוליה עשרה מנחן, ואולם כוונת מהרש"א ז"ל דמדברי התוספות דעירובין ליכא נזה הכרח אלא דגם אי נחא כהרשנ"א והריטנ"א יתפרש דנריהם שפיר, ואם כן לפי"ז גם המהרש"א ז"ל לא פליג חיו על הא כלל היכא דהוא רשות היחיד למטה אחרין ומנקיע התקרה והיו גם רשות היחיד על גנו דאזיר רשות היחיד עולה עד לרקיע ורק כוונת מהרש"א כלפי גנ החוליה דלהרשנ"א והריטנ"א דס"ל דלא נעמי עשרה מנחן זהו משום דס"ל דגנ החוליה נטל הוא אל תוכו והיכא דמכוסה לא ש"ך סברא זו רק דהוי כחל ועמוד ואם כן נעמי דוקא עשרה מנחן, ח"י

ענה ד'

(ס) וסאי דהקשה צוה דפ"ק דשנת (ז') נית שאלן תוכו עשרה וקיריו משלימו לעשרה ע"פ מותר לטלטל ככלו נחורכו אין מטלטלין אלא נד', וקשה הא דעירובין (ל"ד:) אחרו דרשות היחיד כי היכי דסלקא לעיל הכי נמי נחתא לתחא ואם כן צוה דנית דענ גנוי הוי רשות היחיד נחא דרשות היחיד כי היכי דסלקא לעיל עד לרקיע כן נחתא לתחא וגם נחורכו להוי רשות היחיד וכשם דלחריקן דהיכא דנתוך הנית הוי רשות היחיד הי"ג על הגנ הוה רשות היחיד כן

וג' חזית מניל דלחריקן נוד אחית וגד חסיק כחדא אלא ודאי דכוונת התוספות דלי הוי לחריקן פי תקרה יורד וסותם או נוד אחית אם כן כיון דלמטה הוי רשות היחיד הרי מחילא דהוי רשות היחיד למעלה משום דאזיר רשות היחיד עולה עד לרקיע גם כן נלי מחיצות וכח"ש הנג"א, ונכנסתה מרדכי פ"ג דעירובין הקצו על תי התוספות דלרנ אסור משום שפרן נמלוה למקום האסור והא רשות היחיד עולה עד לרקיע כר, מוכח דס"ל דגם לגבי פרוק נמלוה למקום האסור י"ל להחיר מטעמא דאזיר רשות היחיד עולה עד לרקיע ואע"פ דליכא מחיצות דהא מכוסים הם, ונחא דעירובין (פ"ד:) דלחריקן ר"ג אחר שחולל גנ הסמוך לחריקן נריך סולם קנוע להחירו ומתוספות נשם ר"ת כתבו דמיירי נמחן נתוך עשרה ולא דמי לשאר כרמלית כיון דתוכו רשות היחיד, ונל"י סיון קפ"ט כתב נשם ר"ת כיון דתוכו רשות היחיד כר, והיכן מנינו כרמלית שחתמה רשות היחיד והנה"א סיון קפ"א ס"ל דלהשיע שעתיק שם דנרי הרשנ"א מיירי הא דגנ הסמוך לרשות הרנים כשאלן תוכו עשרה רק דהוא למעלה מעשרה לנז החצר דשם הקרקע נתון מעט יותר וליכא עשרה אצל אם היה תוכו עשרה גם סולם אי"ז ונשלמה צוה דר"ת י"ל דקאי לפרש הסוגיא דחלי לשוואל, ושחולל לטעמו אצל דס"ל דלחריקן נוד חסיק גם ניוחיות שאלן ניכרות וה"ג היכא דתוכו הוא רשות היחיד דלנז הנית הכותל גנוה עשרה אחרין נוד חסיק את נד הפנימי של הנית ואע"פ דהוא מכוסה נתקרה למעלה והוי מחיצה דלא מייכרל לשחולל ליכא משא נוד, ואולם הנ"א קאי להלכה דנחמ"ל דלא מייכרל לא אחרין נוד, חסיק וע"כ זהו משום דליכא רשות היחיד למעלה גם כן מחיצות דאזיר רשות היחיד עולה עד לרקיע ומנקיע התקרה ולקמן נענף ט' יגורל צוה נאורן.

ואמנם לכאורה דנרי המהרש"א ענן זה דהנה דעירובין (ע"ת) נוד וחוליה מתנרף לעשרה ואח"י הא לא משתמש ליה אלא נחא חית לך למיחר דמנה עליה מידי ומשתמש וכתבו נחוספות אחרין עשרה לא ליטרכינא לטעמא דמנה מידי דאם הנזר רחב ד' וליט עמוד עשרה אלא ע"י ירוק חוליה רשות היחיד נמורה היא ומשתמש ליה שפיר כיון שכותלי הנזר מנפנים גבוהים עשרה וטעמא דמנה עליהן מידי מה י"ל להועיל שם כיון דאין חוליה גנוה עשרה מנחן לרשות הרנים, ולא קאי האי טעמא אלא היכא דאין הנזר רחב ד' מנפנים אלא ע"י ירוק חוליה והחוליה גנוה עשרה מנחן לרשות הרנים דאע"פ דתוכו לאו רשות היחיד על גנוי רשות היחיד משום דלי נעמי מנה עליה מידי ומשתמש, והנה עמ"כ התוספות וטעמא דמנה עליהן מידי מה י"ל להועיל שם כיון דאין החוליה גנוה עשרה מנחן כנח מהרש"א אע"פ דע"י ירוק חוליה תוך הנזר רשות היחיד היינו משום דמנפנים כותלי הנזר גנוה עשרה אצל כי מנה עליה מידי להיות עליה רשות היחיד אין המחיצה שתוך הנזר עושות למעלה רשות היחיד שהרי מכוסות הן נעמי החוליה גנוה עשרה ונחמן לרשות הרנים עכ"ל, אם כן מפורש לכאורה דסובר מהרש"א דלא אחרין דרשות היחיד עולה עד לרקיע ומנקיע התקרה דהא כתב דגם אם חור הנזר רשות היחיד מכל מקום כשיניע עליו דף ויהי מפסיק בין החלל שחתמו להחלל שחמלה לא הוי רשות היחיד למעלה ואין המחיצות עושות מידי שהרי מכוסות הן.

ובת' ע"פ הרנים צוה והוסף דעיקר דנרי המהרש"א תמוהין מחרי טעמי האי אטו אט מניחין עליו דף הרי רק אחרין דכיון דלי נעמי הוה מנה עליה מידי ויהיה רשות היחיד גם עתה נלא הכח דף גם כן הוי רשות היחיד ואם כן כיון דנתוך הנזר הוי רשות היחיד ועדיין אינו מונה עליו, אם דנר מפני מה לא יהיה למעלה רשות היחיד הא אזיר רשות היחיד נודע עולה עד לרקיע, ועוד תמיהא כשננה מי הכריתו להמהרש"א ז"ל צוה הא התוספות לא מיירי אלא לענין לחייב הנזע והטעם על גנ החוליה וכח"ש רש"י ז"ל צוה"ל והוא הדין דחלל הנזר ועניי ההיקף מטרפין לחייב להשלים ד' לחייב הנוטל מעל גנ החוליה כדחת נהזור חוליות הנזר והסלע הנוטל והנוטל על גנ חייב וע"פ כתבו התוספות, דלחריקן עשרה לא ליטרכינא ולא מהני טעמא דמנה עליה מידי דנתוך הנזר נל"ה הוי רשות היחיד ולחייב הנושא והנוטל על גנ החוליה מה י"ל להועיל אם יניע עליו דף לא יהיה רשות היחיד למעלה כיון דאין החוליה גנוה לנז רשות הרנים עשרה אם כן אם יכסה עליו למעלה יהיה כחל ועמוד שאינו

פשיטא דהדין נרור דלא כהנאונים הראשונים אשר נספרד ולהכי פירש'י דהסוגיא מיידי נרור רח' ד' טפחים וכיון דעמוק עשרה הרי ליכא נרור מחיצות ומחילא רשות היחיד למעלה אפילו גלי שום מחיצות כלל יותר משום דרשות היחיד דנר עולה עד לרקיע ושפיר פריך דהכי נמי נחתא לתתא ומאי אפילו עמוק מאה אמה ואחי שפיר ומסולק נמי הראיה מהתוספות דעירובין (ע"ת) שכתבו דאע"ג דתוכו לאו רשות היחיד הוא על גבי רשות היחיד משום דלי נצי מנה עליה מידי ומשמתא דכוונתא נמי דאפילו/אם נחתא כהנאונים הראשונים דהיכא דליכא חויר מחיצות לא אחרין רשות היחיד עולה עד לרקיע ומחילא דהכי'ג אינו יורד לתתא והנר דאיו רח' ד' מנפנים אס מנה עליו מידי הרי הוא כמו עמוד וכל להכי כתבו התוספות דאע"ג דתוכו לאו רשות היחיד כ' היינו אפילו אס נחתא כשיטה זו מכל מקום על גבי ה' רשות היחיד ומדוקדק לישאל דאע"ג שכתבו התוספות ולא כתבו נסתמא דתוכו לאו רשות היחיד דכוונתא דאפילו אס נחתא כשיטה זו דהנאונים הגיל אחי שפיר, ואיכא דר'איה זו נפשיטות ליכא למדחי דהא דאחרין דרשות היחיד כ' היכי דסליק לעיל הכי נמי נחתא לתתא ואפילו נרור שאינו רח' ד' טפחים ה' רשות היחיד זהו משום דאחרין דרואין כאלו י' נהללו ר' דודאי פחות מר' טפחים לאו מקום הוא כלל ורק דאין אחרין דרואין כאלו הוא חקוק וספור ואיכא ניה חלל ארבעה ואס כ' הכא דלחתי אינו מונח על הנר מידי: רק דאין אחרין שיהיה רשות היחיד משום דלי נצי הוה מנה עלה דך דאין אחרין שיהיה רשות היחיד משום דלי נצי הוה מנה עלה והיו על גבי ד' רשות היחיד ואע"ג דעדיין לא הנחנו עוד עליו שום דבר מכל ומוקם לענין תוכו ה' תרי רואין כאלו מונח עליו דך וכאלו ליכא חלל בתוכו ותרי רואין לא אחרין דקיימא לן כרננן כ' עושין פסין (י"ט): דרך נאנן מרובעת אחרין רואין כל שאלו חלק כ' לא נאנן ענולה, ולפי' היכא דמנה נחתא מידי על הנר תו ה' רשות היחיד נס בתוכו אע"ג דאין אס רוח' ד' דוד רואין אחרין והתוס' לא עליו על הרשני'א נזה.

(י) ובישוב. הקושא נהא דנית שאין תוכו עשרה וקיריו משלחו לעשרה דאמאי לא אחרין כמו דעל גבי ה' רשות היחיד ומותר לטלטל נכולו כן למטה נתוך הגי' ה' רשות היחיד והא' רשות היחיד כמו דסליק לעיל ומנקה התקרה הכי נמי נחתא לתתא אמינא דמזה י' לפשט ספיקא דהמי'ג דנסתפק נהא דאמר תוכו כרמלית אס הוא מן התורה כרמלית ואס הולא מחכו' לרשות הרבים אינו חייב, או דמן התורה רשות היחיד גמור הוא אלא דרננן גמור דליהוי כרמלית לתומרא שלא יטלטלו זו אלא נד'א אפילו גדול הרבה, וכן נראה מדלא קאמר הגמרא נקטור תוכו כרמלית ועל גבי ה' רשות היחיד אלא ודאי דרך מדרננן הוא ככרמלית דאין מעטלין זו אלא ד' אצל הזורק מר'ה לתוכו או להיפך חייב חטאת, ולהאמר י'ל דמנד קושא הגיל מוכח דאינו כרמלית אלא מדרננן בעלמא דמדאורייתא כיון דליכא רשות היחיד על גבי אחרין דרשות היחיד נחתא לתתא ורק דננן גמור נאסור טלטול כיון דהמחיצות לא הויא לדירה ה' ככרמלית ורק דנדרת אס גמור היכא דלא הויא לדירה אצל נהא דנר נרשות היחיד ואין נרננן ד' לא גמור דנרור לא שייך כ"כ הסגנ'א דלא הויא נרור כ"כ, ואולם מדגרי התוספות והר"ש והר"ן שהקשו נהא דאמר אצ"י ואס חק' זו ד' על ד' והשלחו לעשרה מותר לטלטל נכולו דמשמע דמהני חקיקה אפילו מופלג מן הכותל הרבה ומי'ג מהא דפי'ק דסוכה (ד'): דנצי שיהיה משפת חק' ולכותל ג' טפחים ואס נחתא דהכא עיקר האיסור אינו אלא מדרננן ומדאורייתא הוא רשות היחיד אס כן ליכא קושא' לסוכה דהתם דאורייתא הוא והכא דרננן אלא ודאי דנס הכא מן התורה הוא כרמלית והיינו מקום פטור ומשום דכיון דלא הויא לדירה על ידי המחיצות ה'י כמו שאין לו מחיצות דמיא כמי'ג הר"ה והר"ן ואין מקום כלל לספיקו של המי'ג והדרא הקושא' נס גלי מחיצות יהיה רשות היחיד למטה דהרשות היחיד דעל גבי ה' נחתא לתתא ומנקה התקרה.

ענה ד'

(יא) וידידי הגאון גדול דורינו מוהר"ר ירחם יהודה ליב ז"ל המד"א דמינסק תי' ע"פ דברי הרמב"ם הג"ל דנאור

כן נמי נחתא נהיפך דאס על הג' ה' רשות היחיד נס נתוך הגי' למטה ה' רשות היחיד ונע"כ י'ל דכיון דמפסיק נתקרה אין הרשות היחיד למעלה יכול להנקה נתוך הגי' אס כן נס להיפך אס נתוך הגי' ה' רשות היחיד נמי נחתא דאין יכול להנקה את התקרה שיהיה על גבי רשות היחיד ודוקא היכא דלא מפסיק נתקרה או אחרין דאורי' רשות היחיד עולה עד לרקיע ויתר' דהתם בעירובין אחרין נחתא את העירובין נרור אפילו עמוק מאה אמה הר"ה עירובין ופריך הא' נר דקאי היכא אילימא דקאי נרשות היחיד פשיטא רשות היחיד עולה עד לרקיע וכי היכי דסלקא לעיל הי'ג נחתא לתתא כ', וקשה מאי פריך פשיטא מהיכי דספיקא ליה דרשות היחיד כ' היכי דסלקא לעיל הי'ג נחתא לתתא דילמא הא גופא קמ"ל, ואולם המעיין נרש"י כתב פשיטא רשות היחיד עולה כ', וכי היכי דסלקא כ' ומאי אפילו נר עמוק עשרה רשות היחיד הוא עכ"ל, נראה דרש"י מפרש נרור רח' ד' וה' הנר רשות היחיד מעלמותה ולא משום דקאי נרשות היחיד ורק דלא נחתא אס הנר עמוקה הרבה יתנצל ממנה אס רשות היחיד למטה נקרקעת הנר כיון דעמוקה כ"כ ולי אפשר להשתמש למטה ולה' כרמלית אס כן ננתכיון לשנות למעלה נרשות היחיד והעירובין מונח נכרמלית לא ליהוי עירובין ע"ג פריך פשיטא דרשות היחיד כ' אס דאס הוא גמור הרבה אינו מתנצל אס רשות היחיד ממנו ע"י גובה כן אס עמוק הרבה אינו מתנצל אס רשות היחיד ממנו וה' רשות היחיד נס למטה ומאי קאמר אפילו עמוק מאה אמה פשיטא דה' נס רשות היחיד למטה ואס כן לא שמענו מהתם רק אס הנר רח' ד' וה' הנר מעלמותה רשות היחיד אצל אס אינו רח' ד' דליהוי רשות היחיד מנד הרשות היחיד למעלה, דנימא דרשות היחיד כ' אס דסלקא לעיל הכי נמי נחתא לתתא זה לא שמענו ולכן אף כי לענין רשות היחיד עולה עד לרקיע קיימא לן דמנקה את התקרה נכ"ז אס ה' רשות היחיד למעלה לא אחרין שינקה את התקרה וליהוי נס למטה רשות היחיד ע"י רשות היחיד למעלה דאין נרור כלל אס רשות היחיד למטה רק היכא דה' נס למטה מעלמותה רשות היחיד, ור'איה לזה מהא דכתבו התוספות בעירובין (ע"ת) דטעמא דמנה עליה מידי ומשמתא קאי היכא דאין הנר רח' ד' מנפנים אלא ע"י צירוף חוליא והחוליא גובה עשרה מנתוך דאע"ג דתוכו לאו רשות היחיד הוא מכל מקום על גבי רשות היחיד משום דלי נצי מנה עליה מידי ומשמתא עכ"ל (הנול' נענך הקודם), וקשה אמאי כתבו, דתוכו לאו רשות היחיד אע"ג דעל גבי ה' רשות היחיד והא' כיון דלמעלה מן חלל הנר ה' רשות היחיד אפילו אין תוכו רשות היחיד הא' רשות היחיד כ' אס דסלקא לעיל כך נחתא לתתא אלא נע"כ י'ל דלא אחרין דרשות היחיד כ' היכי דסלקא לעיל הכי נמי נחתא לתתא רק היכא דהנר נעלמו רח' ד' אז אינו מתנצל אס רשות היחיד ממנו ע"י עמוקה אצל אס אין הנר נעלמו רח' ד' לא אחרין שע"י רשות היחיד למעלה יהיה נחתא נס לתתא נס נרור פחות מר' דזה לא אחרין עכ"ל.

וכה' אעשה דנעלם ממנו דברי הרשני'א בעננה"ק שער ג' נאות א' ח"ל, רשות היחיד י' לו גובה ועמוק לפיכך נר נרשות היחיד אפילו עמוק מאה אמה ואין נרננן ארבעה ה'י הוא רשות היחיד גמורה שרשות היחיד נוקב ויורד עד התהום עכ"ל, הרי מפרש דלא נענין שיהיה הנר רשות היחיד מעלמותה וגם אס אין הנר רח' ד' טפחים ה' רשות היחיד אס הוא עמוד נרשות היחיד, דע"י רשות היחיד דלמעלה אחרין דה' רשות היחיד נס למטה, דרשות היחיד כ' היכי דסליק לעיל ומנקה התקרה הכי נמי נחתא לתתא ונרננן הקרקע עד התהום, והא' דנראה דרש"י מפרש הסוגיא דעירובין ומיידי נרור רח' ד' י'ל דלא פליג כלל על דברי הרשני'א נזה ורק משום דיש להקשות דהא דעת הרמב"ם הראשונים אשר נספרד דלא אמרו אורי' רשות היחיד עולה עד לרקיע אלא נרשות היחיד גמורה על ידי מחיצות אצל עמוד גובה עשרה לא, ואס כן י'ל דאע"ג דמדברי רש"י נכמה דוכתי משמע דאינו עמוד כשיטה זו מכל מקום י'ל לפירושי סוגיא ה' קשה לרש"י מאי פריך הגמרא פשיטא רשות היחיד עולה כ' וכי היכי דסלקא לעיל הכי נמי נחתא לתתא, ודילמא מיידי הגמרא נרשות היחיד שהוא חל ודומה לעמוד שאין לו מחיצות מנה ואס כן נזה לא אחרין דאורי' רשות היחיד עולה עד לרקיע והכי נמי לא אחרין ניה דרשות היחיד נחתא לתתא ומגיל להקטין דפריך

יראה כן, ואף רוב המפרשים פליגי ע"ז עכ"ל, וגני חניניה דרנא מרדכי כתב שאע"פ שאיר רשות היחיד עולה עד לרקיע כו' או שחל לא אמרין איר רשות היחיד עולה עד לרקיע חלל נחמיות הניכרות על ידי גוד אסיק חלל נחמיות שאין נגזרות לא ושחל חמור האיר חתה מחליט פסק זה לחיוב והרי לא נחנדרה מכל מקום הרי הסכמי עליה רנא ורנא יוסף ואני ועוד שכונה שמועות וסכמיות לחיוב דנר זה יעו"ש, וכונתו בלא ספק גם נפיק שכתב דנפרק האורק לא יראה כן היינו נשום דאני ורנא ורנא יוסף פליגי על רנא ורדכי כולם פשוט לאיסור וחובה דכ"ל דנא איר עמוד היו לזעזע רשות היחיד ורשות היחיד עולה עד לרקיע וכונתו לעיל וזה ברור כשנש, וכן כונת הרמנ"ן ככונת המחיר, והאמת יורה דרכו, הרי נירדתי דנא הרמנ"ן לא אמר כן להלכה וגם הרמנ"ן מודה דנא נאיר עמוד אמרין דרשות היחיד עולה עד לרקיע.

וראיה נמורה לזה ונחל דעירובין (פ"ט) נחמיות הניכרות כולי עלמא לא פליגי, ונע"כ הכונה כמו לפרש"י ותוספות ורא"ש וריב"ז דמהיות הניכרות הוא שיש הפסק בין בית לבית, ואם כן קשה למה תועלת יש בזה שלא יאסר אחד על חבירו דהא נשמע דאף שאין רחוקין זה מזה ד' טפחים ומפסע מפסע ליה ואפ"ה לא אסרי אהדדי, ונע"כ משום דאמרין גוד אסיק וחובה דנאיר עמוד אמרין גוד אסיק דהא בית סתום כחור עמוד דמא וע"י גוד אסיק יש הפסק בין גג לחבירו ואין לומר דהרמנ"ן מפרש דנחמיות הניכרות היינו שיש הפסק מחינה ממש בין גג לגג דהא בזה פשיטא לכלולי עלמא מותר דהא מחינה ממש תועיל בכל מקום להפסיק.

ועוד ראיה נמורה דעירובין (ז') כי אמות גג וכו' היות נעמוד ונחל כרמלית ורשות היחיד מניעה ליה (נחמיות) ונע"כ הכונה דמטלטל בדרך האטלטל ב' דים, ולם כן מוכח דאיר עמוד היו רשות היחיד למעלה ואין לומר דמירי מטלטל בדרך גרידה והתפסים נמשכים על ענף העמוד, אם כן מאי מחמה רנא והש"ס אמר רמי ג"ה אגב הרפא לא עיין זה דילמא מירי מטלטל בדרך הטלטל ויניעיה ליה זה נופא אם איר עמוד היו כנגדו רשות היחיד לא כרמלית.

ועוד ראיה נמורה דהא ים ונחל היו נחמיות לכולי עלמא כתבא דבבא דוכתי ונעירובין (דף ה') מעשה בנחמיות אחד שני אחד כלה לים כו', וכן גם (כ"ג:) כולי עלמא נמי תיקף להו איקניס ואיזה מחינה היא נחמיות הים יש חל התחלקט עשרה מחנך ד' מכל מקום לא עדיף מעמוד דלא אמרין גוד אסיק מחינה, ולם כן למעלה ליכא מחינה כלל אלא ודאי דאמרין גוד אסיק מחינה והיו כמו שיש למעלה מחינות, ונעשה כיון דמוכח מכל המקומות דנא נאיר עמוד אמרין דרשות היחיד עולה עד לרקיע, אם כן הדרה הקושיא נחמיות שאין תוכו עשרה וקיריו משלימו לעשרה דע"כ היו רשות היחיד ונחמיות כרמלית נחמל דרשות היחיד כמו דסלק לעיל הכי נמי נחל למחל ותיבוי גם נחמיות רשות היחיד, עכ"ל.

(יב) **ונוראות** נפלאותי על הרז ועל דנריו החליל לדחות דנרי הגאון המד"א דחיספא זצ"ל, והנה זה כמעט עלה בכנס פנה לסונג והחליל לדחות דנרי הרשנ"א דלא עמד על דברי הרמנ"ן ז"ל דהרמנ"ן נעמנו לא אמר כן להלכה דהא מפי' ומיהו אצ"י ורנא כו', ואח"כ הוא מודה לנמרי שיטת הגאונים הראשונים אשר נספרו ומצינו ראיות נמורה להוכיח דלא כוותיהו, ואני אומר אטו רבותא למדהי רנא ואטו תנאי שקלת מעלמא וכן לא יעשה, והאמת הוא ואין נדנריו שום השנה כלל, דמשי"כ לדחות דנרי הרשנ"א שכתב דין אגב כלי נמקום פטור דפטור זהו רק בשהכלי עצמו אוכל כל גובה הרשות ועוד אגוד נמקום פטור ולא כשאין גופו של כלי אוכל כל גובה הרשות וע"ז טען דהוה דוחק גדול ונגד הסנרף שאם מקצת החפץ אגוד נמקום פטור הוא פטור ואם כל החפץ אגוד נמקום פטור הוא חייב יצינא נאירע, הנה לע"ד סברתו דהרשנ"א לא רחוקה היא דאם הכלי עצמו אוכל כל גובה הרשות ועוד יולא למעלה וליגודו נמקום פטור זהו ליגוד ברור דילול מרשות דוהיה חיונא אגב כשאין גופו של כלי גובה כל כך שיהא אוכל כל גובה הרשות רק מזה שהוא אגוד למעלה ומקצתו נכנס למטה לחוף רשות נמקום חיונא הרי לא תוכל לקרותו דהוא נמקום פטור כיון דהיה אפשר להכניסו כולו. למקום חיונא אם כן נכחלי גוויי שפיר י"ל דחייב גם על

דנחיר עמוד לא אמרין דרשות היחיד עולה עד לרקיע והנחית כיון דלנוטה לית ליה מחינות עשרה ורק קיריו משלימו לעשרה הרי כאיר עמוד ואף דהוה רשות היחיד היינו ע"כ העמוד ממש ולא נאיר ואם כן שפיר יתכן מה שלמטה לא הוה רשות היחיד כיון שגם למעלה לא הוה רשות היחיד.

וידידי הגאון בעל ש"ע דהא דנריו ומלכו מה שרוב ראשונים חולקים ע"ז וכונתו כנחמיות דרשות היחיד עולה עד לרקיע ע"ז, עוד נראה דהרמנ"ן נעמנו לא אמר כן להלכה וז"ל הרמנ"ן נשנת (ז"ט:) גני חניניה דרנא ורדכי מרנא עמוד נרשות הרנים גבוה יו"ד ורנא ד' דוחק ונח על גני מהו מי אמרין הרי עקירה נאסור הרי הנהה נאסור או דילמא כיון דנמקום פטור קאמחא לא, א"ל ומחיתין הוא אחא שיליה לאניי א"ל מחיתין הוא ופירש"י הטוטל ונח והנחת ע"כ חייב, והקשה הרמנ"ן קושיות התוספות הא תניא המניח מחנות לפלגיה דרך סטיו חייב, ועוד הקשה כמה קושיות, ומתוך דה מניעיה ליה לרנא ורדכי דאם דוחק ונח נרשות היחיד למקום מחינות הרי נח כולו נמקום חיונא לכן חייב אע"כ דקא אזיל דרך מקום פטור, אגב כשנח ע"כ עמוד הרי נח נמקום פטור וגם נח אח"כ נמקום פטור דהא דאמרין רשות היחיד עולה עד לרקיע הוא רק נאיר שיש לי מחינות אגב ע"כ עמוד כל האיר למעלה מקום פטור ורק שנת על גבי מקום חיונא היינו שמקום שנת החפץ הוה מקום חיונא אגב כל גופו של הפך הוה מקום פטור ונח חניניה לרנא מרדכי אם חייב או לא, ובחידושי הרשנ"א אחרי שהניח דנרי הרמנ"ן ושקיל וטרי נדנריו כתב וז"ל, ומכל מקום אני תמיה כל שהוא מניח ע"כ הסכל או ע"כ החוליה למה יתחייב והא אגב כלי נמקום פטור כיון דאיר העמוד מקום פטור וכדאמרין לעיל גרש פ"ק (ח') גני כוורת (אמר אצ"י זקן כוורת לרשות הרנים גבוהה יו"ד ואינה רחנה ד' חייב רחנה ששה פטור רנא חמר אפילו אינה רחנה ששה פטור מאי טעמא ח' אפשר לקרוניות של קנה שלא יעלו למעלה עשרה) וי"ל דלא אמרו אלא בשהכלי עצמו אוכל כל גובה הרשות ועוד אגוד נמקום פטור כיון שנת קנה גובה יותר מעשרה נרש"ר אגב כשאין גופו של כלי גובה כ"כ שיהא אוכל כל גובה הרשות לא והיינו נמי דכי אמרין לעיל נפי הנוגע (ז"ג) הנוגעת ונאיר למעלה מיר"ד טפחה חייב שכן משא גני קהת אמרין והתם מנ"ל וליצטרכינן למילף מתנוה או מארון מדלי קרקעית וכן הרשות יותר מעשרה ואמאי הא לא הו"ל למימר אלא שהיה גובהו של ונוה או של הארון הנישא על הכתף למעלה מיר"ד טפחים חייב עכ"ל הרשנ"א, וזה דוחק גדול ונגד הסנרף שאם רק מקצת החפץ אגוד נמקום פטור הוא פטור ואם כל החפץ אגוד נמקום פטור הוא חייב יצינא נאירע דהא אצ"י ורנא גני כוורת לא פליגי רק אם קרומית של קנה אגוד למעלה אם נקראת ליגודו נמקום פטור אגב אם נוקטת ענף הכלי ליגודו נמקום פטור גם אצ"י מודה דנקרא ליגודו נמקום פטור והוא פטור, אגב נאמח הרמנ"ן שם בסוף דנריו וסיק דה"ל, ומיהו אצ"י ורנא לא ס"ל כרנ מרדכי יעו"ש, וכונתו לאניי ורנא שפשוט להאניעיה דרנא מרדכי מחתניתין הטוטל מן והנחת ע"כ חייב והשחל לא קשה כלל מה שהקשה הרשנ"א מחסות דכוורת דהא התם אצ"י ורנא ס"ל כן דאם אגוד נמקום פטור הוא פטור ורנא אצ"י ורנא הא פליגי על רנא מרדכי דהא חניניה ליה לרנא מרדכי ונרנא וז"ל מחתניתין היא אחא שיליה לרנא יוסף א"ל מחתניתין היא אחא שיליה לאניי א"ל מחתניתין היא, ונחל דלא קשה כלל מהא דכוורת דפ"ק דאם אגוד נמקום פטור הוא פטור דהא התם אצ"י ורנא דקאמרי והמה לשיטתם אזיל דלא ס"ל כרנ מרדכי נח, ובשום נח יראה נעליל דלזה כיון הרמנ"ן דהא נדך (ז"ט:) אחא גם כן רנא יוסף דלא ס"ל כרנ מרדכי, ואמאי כתב הרמנ"ן מיהו אצ"י ורנא לא ס"ל כוותיה דרנא מרדכי צהא והוא למינקט גם רנא יוסף, ונע"כ כונתו על אצ"י ורנא דלעיל דפיק דכוורת דס"ל דאם אגוד נמקום פטור הוא פטור ואם כן אחאי תנן נחמיותין חוליות הנור והסכל גבוה יו"ד ורנא ד' הטוטל והנחת ע"כ היינו והא אגוד הפך נמקום פטור ונע"כ דס"ל דנא נאיר עמוד אמרין רשות היחיד עולה עד לרקיע וכל החפץ מונח נמקום חיונא ודלא כרנ מרדכי, ועיין מחירי פ"ק דשנת (דף ז') שכתב דגאונים הראשונים אשר נספרו כתבו שלא אמרו איר רשות היחיד עולה עד לרקיע אלא דרשות היחיד נמורה על ידי מחינות אגב עמוד לא, ונפי האורק לא

(שכנגד רשות היחיד) או שחל לא אחרו איר רשות היחיד לא חלל במחיצות הניכרות ומטעם גוד אסיק אלל במחיצות שאין נבחרות לה, ושחל חלחר והאריך אחת מחלטי פסק זה לחיוב והרי לא נבחררה כלן מכל מקום הרי הסכימו עליה רבא ורב יוסף ואבין, ועוד שכתב שמועות מסכימות לחיוב דבר זה, ואע"פ שיש קצת דעות נקלות דחיות נעלמה הם, והוא שנפרק ראשון אחר המוציא מחנות לפלטיא דרך סטיו חייב ואפילו בן עזאי שפטר זה משום מהלך כעמוד דמי מודה בזורק, וכן אחר המעביר חפץ מתחילת ד' לסוף ד' והע"פ שהעבירו דרך עליו ר"ל למעלה מעשרה חייב, וכן נען קנה נר"ה ונראשו טרסקל חרק ונח על גביו חייב ואע"פ שגא לשם מחזיר שלמעלה מעשרה, וכן הרבה עכ"ל, הנה מנואר מדבריו דהא ושחל חלחר והאריך אחת מחלטי פסק זה לחיוב כר' חייב קאי זה על דין דליר עמוד חייב רשות היחיד דלנה החליט פסק זה לחיוב הרי אדרבה כתב מעיקרא או שחל לא אחרו איר רשות היחיד עולה אלל במחיצות כר' הרי דמסתפק ד"ל כן ולא החליט נגד סברא זו, ועל כרחק דהא ושחל חלחר והאריך אחת מחלטי פסק זה לחיוב וכר' זה קאי על עיקר ספיקו דרב מרדכי לחוד וחייב ענין לדן אי איר עמוד הוי כלירי מקום שיש לו מחיצות או לא, וזה מוכרח נכוונת המחזיר דהא השיב דהשמועות המסכימות לחיוב דבר זה הם הא דהמוציא מחנות לפלטיא דרך סטיו חייב והא דהמעביר חפץ מתחילת ד' לסוף ד' ואע"פ שהעבירו דרך עליו חייב, והנה השמועות אינם רלויות רק לעיקר ספיקו דרב מרדכי ולא לדן איר עמוד, ומוכח דהמחזיר חייב מדבר מזה כלל, והנך רואה דמש"כ השע"ש נכוונת המחזיר דזה ברור כשמש אין התחלה כלל לכוונת דבריו, וברור דהפוך הוא.

ענה ו'

(יד) ומש"כ לדחות עיקר שיטה זו וכתב ורואה נמורה לזה נמחר דעירובין במחיצות הניכרות כולי עלמא לא פליגי דהיינו שיש הפסק בין בית לבית ומשמע אף שאין רחוקין זה מזה ד' טפחים דמפסק פסעו ליה ואפילו הכי לא אסרי אהדי משום גוד אסיק ומוכח דנאזיר עמוד אחרין גוד אסיק דהא בית סתום כלור עמוד דמית ועיי' גוד אסיק י"ט הפסק בין גג לחצירו עכ"ל.

ומסיחני מחד ואזעק מרה, רב מונק ידבר כדברים האלה ורואה נזה לדחות שיטת הגאונים הראשונים אשר בספר, דלנה ראה זה דנית סתום כלור עמוד דמית הגאון המד"א דמינסק ז"ל לא אחר רק דנית שאין תוכו עשרה וקיריו משלימו לעשרה דכיון דלמטה לית ליה מחיצות יו"ד ורק קיריו משלימו לעשרה הוי כלור עמוד דלע"פ דהוי רשות היחיד היינו ע"פ העמוד ממש ולא נאזירו למעלה אלל בנמחר דעירובין דמירי נגחים סתמא ככל נחים דעלמא דאיכא נזה מחיצות עשרה למטה אס כן נזה אס אחרין גוד אסיק מחיצות הרי איכא מחיצות גמורות למעלה ואיכא איר מחיצות ממש ואיזה דמיון. הוא לעמוד דלית ביה מחיצות כלל.

(טו) ועל דרך ויכוח אמינא דגם אס נמח מוריס אנתו לך דכל בית סתום כלור עמוד דמית מכל מקום ליכא קושא מחד דקאמר הגמרא דמחיצות הניכרות כר' לשיטת הפוסקים דליר עמוד חייב רשות היחיד דלפטר דליריה ס"ל דמחיצות הניכרות היינו שיש הפסק מחיצה ממש בין גג לגג ורק שאין שם גובה מחיצה עשרה ובחידושי הריטב"א הביא דגם י"ט אומרים דגם במחיצות מהונרות למטה אס הם עודפות וניכרות למעלה אלל שאין שם גובה מחיצה עשרה הנה כל כה"ג מחיצה ניכרת היא ואחרין נה גוד אסיק אפילו לרב, ואס כן כ"ש היכא דאיכא הפסק בין בית לבית גס המחיצות התחתונות עודפות על הגג אלל שאינם גובה י"ט דאיכא תרתי למעליהם פשיטא דהוי מחיצות הניכרות, ואחרין נזה גוד אסיק דלפילו להראשונים דס"ל דנאזיר עמוד חייב רשות היחיד מכל מקום הכא דאיכא היכר מחיצות לא דמי לעמוד כלל דלית ביה היכר מחיצות חזי וחת שפיר.

והרמב"ם השמיט הק מחר דרב דנית שאין תוכו עשרה וקיריו משלימו כר' והשמיטה זו טעמא נצי ולא רליתי למי שהעיר בזה, ולהאמר י"ל דהא קשה כיון דע"פ הוי רשות היחיד אחת חייב כרח"ל.

על המקלט שכנסם למקום חיוני כיון דמזד הפסד ליכא תניעה לזה ומה שהוא יולא למקום פטור הוא סבה חיונית ולא דמי היכא דהכלי עצמו אוכל כל גובה הרשות ועוד יולא למעלה למקום פטור דהתם הסנה מזד הכלי גופיה דליריהו של הכלי מעצמו חייב יכול להיות נכנס כולו לתוך המקום חיוני, ורלית הרב"א לזה חקקה מהסוגיא דפרק החלניע (נ"ג) דקאמר המוציא משא למעלה מיריד חייב שכן משא נני קסת, וקאמר והתם ח"ל, וגמר ממונא או מחרון דגמר דלפילי אס תחתית הפסד למעלה מעשרה חייב, ומשמע דאס תחתית הפסד וקרקעיתו היה משאו למטה מיריד אע"פ דעליו למעלה מיריד היק כשיטא ליה דחייב ולא היה צריך קרא לזה וכהא בגוגל צורק נמי יהיה חייב ולא דוקא נמוציא, וקשה מהסוגיא דכוורת דפ"ה, וכן הקשה נהגה הרש"ש ולא ראה דברי הרש"א דחילק בזה דשאי היכא דהכלי תופס כל הרשות דלמטה ונשאר חצונו נמקום פטור דזה חצונו מזד הכלי משא"כ היכא דהוא מחזיק הכלי בליר וחינו מניחו ליכנס כולו לתוך הרשות דלמטה וזה חייב מיקרי חצונו נמקום פטור כיון דאין חצונו מזד הכלי, ואס כן נכהא גווי אדרבה הוא חייב על המקלט שכנסם לתוך רשות המקום חיוני, והוא ברור בסברא, ואס נעיי' השע"ש לא נשא חן חילוק הרב"א ז"ל היה לו ליישב הסוגיא דפרק החלניע ולא חיקשי להסוגיא דכוורת.

ומש"כ דהא חזי ורבא נני כוורת לא פליגי רק אס קרויית של קנה אחר למעלה אס נקראח חצונו נמקום פטור אלל אס מקלט עצם הכלי חצונו נמקום פטור גס חזי מודה דנקרא חצונו נמקום פטור והוא פטור עכ"ל, וזה פטומי חילי נעלמא דלטו הרב"א אחר נגד זה, והרי גס הרב"א ס"ל הכי דאס מקלט עצם הכלי חצונו נמקום פטור ויהא חזי אלל זה הכל היכא דהכלי עצמו אוכל כל גובה הרשות ועוד אגדו נמקום פטור ולא היכא דאין הכלי אוכל כל גובה הרשות.

(יג) ומש"כ דהרמב"ם חסיק נסוף דבריו ומיח"ל חזי ורבא לא ס"ל כרב מרדכי אס כן לא קשה קושיות הרב"א מחד נמקום פטור לחזי ורבא נסוגיא דרב מרדכי, דחזי ורבא לשיטתם חזי ולא ס"ל כרב מרדכי בזה עכ"ל, ע"ז אומר דלפילו אס ייבגל ליה דהרמב"ם נעצמו לא אחר כן להלכה דנאזיר עמוד לא אחרין רשות היחיד עולה עד לרקיע ומשום דחזי ורבא לא ס"ל כרב מרדכי אכתי דברי הרב"א נמקומם הם עומדים דהרב"א בתוך דברי הרמב"ם ז"ל שהניח הנה הוסיף לנו וכתב וכן דעת רבינו ז"ל בזה, ואס כן הרי העיד לנו הרב"א דכן דעת רבינו ז"ל דנאזיר עמוד לא אחרין רשות היחיד עולה עד לרקיע, ואס כן אע"פ דהרמב"ם לא יסבור להלכה כן מכל מקום הרי לדעת רבינו ז"ל דסובר כן יקשה, מניח ע"פ הסלע או ע"פ החלילא למה יתחייב, והא אגד כלי נמקום פטור כיון דליר העמוד מקום פטור וא"כ, ואינר דלע"ד ברור דמש"כ הרמב"ם ומיח"ל חזי ורבא לא ס"ל כרב מרדכי אין כוונתו דס"ל דליר עמוד הוא דומה לליר שיש לו מחיצות אלל דלא ס"ל כרב מרדכי להספק היכא דנא מחקום פטור ונח נמקום פטור דליר עמוד למעלה הוא מקום פטור מהו הדין בזה דלפטר דפטור, הנה בזה חזי ורבא לא ס"ל הא דרב מרדכי, אלל דלע"פ דליר עמוד הוא מקום פטור וכל גופו של חפץ הוא נאזיר מקום פטור, מכל מקום המקום שנת עליו החפץ ממש והוא גג העמוד הוא מקום חיוני לכן חייב, ומח"ל דהרמב"ם הזכיר חזי ורבא ולא הזכיר רב יוסף אין לננות ע"ז שום יסוד כלל, דלפטר שהיה נכחי כחונ מלת ור"י, ונשמט דנפוס, דטעות כזה יתכן מחד נדברי הראשונים ז"ל שהגיעו לידיו, וחזינו להם אחרי מלות שנים, ונשמקו מחכ"י לכת"י אחר, ואיך שיהיה נדברי הרמב"ם מה הנה מש"כ השע"ש נכוונת דברי המחזיר דחזי חזי אמת דהא המחזיר הזכיר דבריו גס רב יוסף דפליג על רב מרדכי י"ל רב יוסף ליכא רלית דס"ל דליר עמוד נמקום פטור דפטור, ואס כן י"כ דכוונתו המחזיר דפליגי רק על ספיקו דרב מרדכי ולא על הדין יליר עמוד חייב רשות היחיד, וי"ל המחזיר שם עמוד נראש הרבים נגוה עשרה ורחב ד' כנר ניארטו שהוא רשות היחיד והטותו מראש הרבים עליו חייב, וכן הזורק על גגו ואע"פ שהזורק זורק למעלה מעשרה ומשם הנורק נא על גביו וממא נכנס נחמחו של מקום פטור זאק על פי שאזיר רשות היחיד עולה עד לרקיע דוקא כנגד רשות היחיד אלל הכא כנר הגיע למעלה מיריד קודם שיכנס לאותו איר

ואם כן י"ל דהא דנ' אחות נגנ' ונ' אחות נעמוד חיירי שעתה האדם על העמוד ומחמלה וכו' דנ' אחות נגנ' חיירי שהאדם היה עומד על הגג ומטלטל שני אחות כן נ' אחות נעמוד חיירי נמי שעלה על העמוד וטלטל שם שני אחות, ואם כן מה שניד האדם הרי הוא כמותה למטה בגגו על גג העמוד ואחי ספיר אפילו אם נפרש כפירש"י דהעמוד הוא רשות היחיד והגג כרמלית.

וסבר דזה נס הראיה השלישית שכתב דהאי ים והנהר היו מחילה לכולי עלמא, וכן בעירובין (כ"ג:) כולי עלמא נמי מקיף ים אוקיינוס והמחילה היא דנתוך הים והנהר ים חל המחלקט עשרה מתוך ד' ולא עדיף מעמוד דלא אחרינ' גוד אסיק מחילתא, ואם כן למעלה ליכא מחילה כלל עכ"ל, והנה להאמור אחתי ליכא נפיש לענין טלטול דהוי כמו על גג קרקע, ועוד י"ל דהא דים ונהר דהוי מחילה הייט היכא דליכא עוד מחילות בגובה הים או הנהר הוא נמחילה הרגשית דנכח"ג הרי ליכא ג' מחילות דהוא שיעור רשות היחיד וזאת הים או הנהר ואפילו אם הים או הנהר הוא נשתי' לדמים מכל מקום כיון דליכא מחילות בגובה וזאתם אס' כן תו לא דמי לעמוד דכל מחילותיו אינם על ידי גובה וליכא ניה אור מחילות כלל, וכהאי גוויי כתבו האחרונים ליישב קושיות המג"א סימן שס"ג ספק"ל לענין מחילה בדי שמים עיין בשו"ע להגאון החסיד ר"ז ז"ל ס"י שס"ג, ועיין בש"א כלל ע"א סימן ט"ו, ותשובת תפארת בני חל"ת סימן י"א, ומאוקיינוס לא קשיא מידי דהגמרא לא קאמר אלא אר"י אין חיינן עליה משום רשות הרבים ולא קאמר דתהיו רשות היחיד, וספיר פריך דאם כן כולי עלמא נמי הא מקיף אוקיינוס וליכא דין רשות הרבים בכל העולם אצל לא פריך כלל דתהיו רשות היחיד וליכא מהכא קושית לשיטת הרמב"ן והגאונים הראשונים אשר נספרד דחיירי מדין רשות היחיד נעמוד ואטו אינהו אמרו דלדור עמוד הוי רשות הרבים הא לא אמרו רק דלדור עמוד אינו רשות היחיד ועיין מש"כ לעיל סימן ג' ענף ג' בזה.

ענה ז'

(יח) ואחרי אשר סרו הטענות על שיטת הרמב"ן וגאונים הראשונים אשר נספרד הנה נתקיים תירוצו הגאון המד"א דמינסק ז"ל דזה דנית שאין תוכו עשרה וקירורו משליו לעשרה דעל גג הוי רשות היחיד ונתוכו כרמלית דקשה אחת לא ייחל דרשות היחיד נחית לתחת ומנקה התקרה וכו' דרשות היחיד עולה עד לרקיע ומתקיע התקרה לדעת ר"ת נתוספות עירובין (פ"ד:) והנהת מרדכי פ"ג דעירובין ובשו"ע הגאון ר"ז סימן שצ"ה, ותי' הגאון המד"א ז"ל דהבית כיון דלית ליה מחילות עשרה הוי כעמוד דשיטת הראשונים הנ"ל דלדור עמוד אינו רשות היחיד והילכך הבית למטה לא הוי רשות היחיד כיון דנס למעלה דלדור לא הוי רשות היחיד ודפסי"ת.

ואולם לאחר רש"י ותוספות נראה דלא ס"ל כשיטה זו וגם הרשב"א בעצה"ק הביא שיטה זו בשם מהר"ת מגדולי המורים וכתב ולא יראה לי כן, וגם המחזירי לא הסכים לזה אס' כן ראונו לו למר חירון אחר לקושא הג"ל, וליישב הקושא אליבא דכולי עלמא.

ואמ"נא דנפשיטות נחית דהן אחת דרשות היחיד יס' לו בגובה ועומק וכו' דסליק לעילא ומנקה התקרה כן נחית לתחת ומנקה התקרה, ואולם זהו הכל היכא דלית ליה מחילות גמורות משא"כ היכא דליכא מחילות ממש אלא דהמחילות הן ע"י גוד אסיק או גוד אחית וכיוצא דהא בסוכה (י"ט.) קאמר הגמרא דרנא דלדור סיכך ע"י. אכסדרה שאין לה פתחין פסולה ס"ל נס' כן כרז דאכסדרה נבקה מותר לטלטל נכולה דלדורין פי תקרה יורד וסוחס דעד כאן לא אמר רב התם אלא דמחילות לאכסדרה הוא דעבידי כר, ופירש רש"י דמחילות פי תקרה זה לשם אכסדרה נעשה לו להיות מחילה לחלל זה אצל לא להיות מחילה דלדור שחונה לכן ואלו מחילה מעלייתא היא הוה סמכין עלה אצל לאכסורי על ידי גוד אחית לא דכי אגמרה רחמנא למשה לגוד אחית נמחילה העשויה לחלל שנה אגמריה ולא לחונה לה כר, הרי דמחילה גמורה ממש הוי מחילה צ"ל לגוויי צ"ל לבראי משא"כ מחילות פי תקרה יורד וסוחס דהוי מחילה על ידי גוד אחית

כרמלית נחית רשות היחיד נחית לתחת כי היכי דסליק לעילא, וז"ל דרב ס"ל כשיטת הראשונים דנעמוד ליכא דלדור למעלה והכי נמי נהך בית לא נחית הרשות היחיד למטה, וזה י"ל דהרשב"א שכתב דכן דעת רבינו ז"ל דזה כוונתו לרבינו הר"ף ז"ל דהניח להלכה הא דנית שאין תוכו עשרה כו', דמוכח מזה דס"ל דנעמוד ליכא דלדור, והרמב"ם סובר כשיטת הפוסקים דנס נעמוד אחרינ' דרשות היחיד עולה עד לרקיע והכי נמי דזה דנית שאין תוכו עשרה כיון דעל גג הוי רשות היחיד הכי נמי נחית רשות היחיד לתחת ונס תוכו הוי רשות היחיד להכי השמיט האי מיתרס ואם נחית דכל בית סתום כעמוד דמ"א אס' כן יהיה תלוי פלוגתא הפוסקים דלדור עמוד אי אחרינ' דלדור רשות היחיד עולה עד לרקיע נהך פלוגתא דרב ושמואל בגנין דנחית נמחילות שאין ניכרות דלשמואל דסובר דלדורין נהך גוד אסיק ולע"ג דנית סתום כעמוד דמ"א מוכח דס"ל דנס נעמוד אחרינ' דלדור רשות היחיד עולה עד לרקיע ורב דסובר דלא אחרינ' נהך גוד אסיק ליל לטעמו דלדור בית שאין תוכו עשרה וקירורו משליו לעשרה ע"ג הוי רשות היחיד ונתוכו כרמלית, והרמב"ם שהשמיט מיתרס דרב הוא משום דנניטין (ע"ה:) אחר דנא שלש מדות נניטין וחסינ' מזה הא דלדור רב יהודה אחר שמואל לא יעמוד אדם נגנ' זה ויקלטו מי בשמים מנגו של חצירו שכתב שדירורן חלוקין מלמטה כך דירורן חלוקין מלמעלה כר, וכתבו נתוספות דלהלן מנג' לבית קאמר ומנג' שלו מותר משום שמואל לטעמו דס"ל דנס נמחילות שאין ניכרות אחרינ' גוד אסיק ולא הוי נפרק למקום האסור לו, והקשו עוד התוספות דמ"א קמחמט לן שמואל מחיתין היא נריש פי כל גנות, וסירן דקמ"ל אפילו קליטת מי בשמים שלא נחו אלא מן האור אסור, ולפי"ז מוכח דס"ל לשמואל דנס האור על הבית הסתום אית ניה חלוקת רשויות וכל הני מדות של רנא שם הלכות פסוקות אס' כן להכי השמיט הא דרב דנית שאין תוכו עשרה דרנא דס"ל כוונתה דשמואל נניטין פליג ע"י וכמ"ש שם בשע"י דלהכי לא פסק הרמב"ם כוונתה דרב דזה דמחילות שאין ניכרות ואע"ג דהליכא כוונתה דרב נאסורי דהכא רנא דהוא נחמל סובר כוונתה דשמואל, ואם כן מהאי טעמא ספיר השמיט להא דרב דנין צ"ה שאין תוכו עשרה עשרה, ואולם נלח"מ פטי"ו משנת דין ד' כתב דהרמב"ם סובר כשיטה זו דנלי מחילות לא אחרינ' רשות היחיד עולה עד לרקיע עיין שם.

(טז) **איברא** דזהו לפלפולא נעלמא אצל דירורא דמילתא דנית שמוכר יו"ד נס נמחילות שאין ניכרות וכ"ש היכא דמחילותיו ניכרות אינו ענין לעמוד ולנית שאין תוכו עשרה דהיכא דתוכו יו"ד וליכא מחילות אס' אחרינ' גוד אסיק הרי ליכא מחילות ממש למעלה משא"כ נעמוד דלית צ"ה ענין מחילות כלל, וכמ"ש

וסבר דזה נ"כ הראיה השניה שהניח לדחות עיקר שיטת הגאונים הראשונים אשר נספרד דס"ל דלדור עמוד אינו רשות היחיד מהא דעירובין (י.) צ" אחות נגנ' ונ' אחות נעמוד מהו דקאמר כרמלית ורשות היחיד קא' מנעילא ליה כר, ונע"כ הכוונה דמטלטל כדרך המטלטלין נידים ואם כן מוכח דלדור עמוד הוי רשות היחיד למעלה כר עכ"ל, ואין זו טענה דשיטה זו לא יפרשו כפירש"י דהעמוד הוא הרשות היחיד אלא דהעמוד הוא כרמלית והגג הוא הרשות היחיד וכ"ה לפנינו נפריש שזכרנו לאורו וגג צ"ל הגג כר הוי רשות היחיד מן התורה ואע"ג דמחילות המנדילות צ"ל בית לבית הוי מחילות שאין ניכרות, והגמרא קא' לרב מכל מקום לכל הגנין נחית הרי ליכא מחילות הניכרות מסנע מתנחן והחילוק רשויות דלמעלה אינו מנער מן התורה משום דהוי כחצר שהרבים נכנסין לה וכמ"ש נענף ג'.

(יז) **ועוד** אחינא דמש"כ הראשונים והרמב"ן למר דלדור עמוד אינו רשות היחיד זהו לענין זורק כלי שאינו ציד האדם ולא לענין דבר המטלטל שהוא ציד האדם דכבר כתב חידושי הריטב"א בעירובין (ל"ג:) דנס הר"ם דר שניאור ז"ל דלא שייך מקום פטור דנדר שהוא מונח בגופו של אדם או נידיו שרגליו נאצ"ר כי מה שמונח נידו או בגופו למעלה הרי הוא כמותה למטה צ"ל רגליו וכשעומד לפשו הו"ל כאלו מניחו בקרקע לא עשו למעלה מעשרה נדרות הרבים שיהא מקום פטור אלא נמה שאינו ציד אדם כר, וכ"כ נחידושי הרשב"א נפ"ק דשנת גני ירו של אדם חסונה כדע"ד בשם הראשונים עיין שם.

מזדנריו דטעמא דמילתא הוא דכיון דעל הגג ראו לדירה הוא כמו ככל הגגין אס כן אס נחל נזה גוד אסוק מחילתא הרי היין המחיות מן הגג אי לדירה והילכך הוי שפיר מוקף לדירה, וגם נחידושי המאירי מציא גיטא זו נסם קצת מפרשים דמפרשי האי מילתא דרב נח אסין תוכו יו"ד כו' דמייירי נקדש יו"ד מציא סלחיס ומתוך שאין חזני לננות נח אסין תוכו עשרה לדירה פירשהו כן, ולע"ד הוא חידוש רב דנכחאי גוויי הוי מוקף לדירה.

ענה ח'

(כ) ור"ת בתוספות עירובין (פ"ד:) כתב דגם הסמוך לרשות הרבים כיון דתוכו רשות היחיד לא דמי לשאר כרמליה כו', ונאמר כי סתם קפיט הציא נסם ר"ת שכתב תדע ולא כרמליה נמורה הוי דהיכין מצינו כרמליה שחתיה רשות היחיד וכתב ע"י האר"י בקצרה ואין זו ראייה דהרי מפרש שמוכר רשות היחיד עכ"ל, והרב נשע"ל כתב הראשונים ז"ל אס כי מוזנרם נקצרה נכ"ז ע"נו החונה להבין דנריהם ולעמוד על כוונתם ועמתי על אמתתם שכוונתם להקשות מהא דעירובין (מ"ד:) דאחר א"י לרבה ואת לא הסגרא דהנלעת תחומין מילתא היא ומה אילו שנת נמורה שמוכר ד' אלפים ועל גג פחות מד' אלפים לא נמלא מהלך את כולה וחולה לא אלפים אמה כו', וזה כוונת האר"י להקשות דמי ס"ד כיון דתוכו רשות היחיד על גג נמי רשות היחיד נמור הוא אס כן היחיד ומותר לטלטל למעלה ועל המערה דינה כמו בתוך המערה, וכן הקשה אס הרענ"א ז"ל וקשיא לי מאי קשיא דהכא הוי אנו לרובים, להנלעת תחומין דכולה מערה חשיב כדיר או סהר דהצונת אס מהלך את כולה וחולה לא אלפים אמה וי"ל דהתם מהלך נפנים שהוא רשות היחיד נמורה אצל גג מערה רשות הרבים נמורה היא וכמו שהוא הון לדיר או הון לסהר דמי עכ"ל, ואס כן גס הרענ"א סוגר דהיכא דמפסיק בתקרה לא אחרין לרשות היחיד ע"נה לרקיע ודלא כר"ת, וכדי להגיל את ר"ת מקשיא זו י"ל דנפיק דעירובין (ט"ו.) גבי שנת נחל והוא מד' אמות ועד ג' סלחיס מהלך את כולה וחולה לא אלפים אמה, ופירש"י דאחרין גוד אסוק מחילתא הרי הוא מוקף וכן נקע כו' והואיל וננת בארץ מחילות מצעו נעשה ניהו וכולה כד' אמות דמאי יעוי"ש, מנזר מזה דאנו נאין וננד דננת בארץ מחילות מצעו"י ואס כן גבי מערה כיון דהמחילות התחנות ה"ל מחילות שאין ניכרות לא אחרין גוד אסוק מציא אחרת אור דרשות היחיד דלמטה עולה עד למעלה ומותר לטלטל על גג המערה מכל מקום הא לא שנת בארץ מחילות מצעו"י דניחא כל המערה כד' אמות דמאי ואס כן לא קשיא כלל ממערה, והאר"י והרענ"א נראה דס"ל דטעמא דרשות היחיד עולה עד לרקיע הוא גס כן מטעם דגוד אסוק מחילתא, וכ"כ נחידושי המאירי, וספיר הקשה האר"י כיון דנתוך המערה הוי רשות היחיד אחרין גוד אסוק המחילות למעלה והרי הוא שנת בארץ מחילות מצעו"י כמו שנת נחל, וכן י"ל דגם הרענ"א ס"ל כן דנל"ז הרי לא חלה קושייתו כלל אצל ר"ת י"ל דס"ל דהא דרשות היחיד עולה עד לרקיע אינו נא מטעם גוד אסוק מחילתא רק דאור רשות היחיד עולה עד לרקיע ואס כן לא קשה ממערה דהתם ליכא מחילות על גבי המערה ועוד י"ל דאפילו אס ר"ת יסגור דהא דרשות היחיד עולה עד לרקיע הוא משום גוד אסוק מכל מקום לא קשה ממערה דגבי מערה נהי דהמערה נעשה נעשה ניד אדם מכל מקום המחילות שסניי החלל הם נשארין מקרקע עולם ואס נאחר גוד אסוק מחילתא הרי נעין למיגד ולאסוק מחילות שניי שמים וקיימא לן מחילות שניי שמים אחר רבים ומצלי מחילתא לכולי עלמא, גס לרנן דפליגי על ר' יהודה אצל ר"ת הא מייירי נכוחלי הנחת שנייה ניד אדם ומחילה הנעשה ניד אדם קיימא לן כרנן דפליגי על ר"י דלא אחרין אחי רבים ומצלי מחילתא ויועס לנו מש"כ הרענ"א דע"נ המערה רשות הרבים נמור הוא ולמה נלך לזה הא אפילו אין רבים נוקעים על גג המערה רק הוא כשהו אי נקעה כיון דאסור לטלטל אס מדרנן הרי לא אחרין או דכל הני כו' אמות דמי כמו ביתר מציא סלחיס דאסור הטלטול אס רק מדרנן ואס כן סניי שיהיה על המערה דין כרמליה אולי הרענ"א מוקי לה דוקא

החית אינה מחילה אלא לגוויי ולא לנרתי, ומסתמא מחילת גוד אסוק נמי לא עדיף ממחילת גוד אסוק דאינו כמחילה ממש, ונעירובין (פ"ט:) על מחילתין דגג גדול הסמוך לקטן גדול מותר והקטן אסור אחר רב יוסף אנה הכי אחר לכו לא שט אלא שיש מחילה ע"י ומחילה ע"י גדול מותר גיטופי וקטן נפרץ נמלאו אצל אין מחילה לא ע"י ולא ע"י שניהם אסורין, ופירש"י דקטן נמי אסור אגודל האויל ולא הוי גיטופי ממש אלא על ידי גוד אסוק לא הוי גיטופי לשוויה פתחא לגביה דפתחא דמיכר נעין כו', הרי דגוד אסוק נמי אינו כמחילה ממש, וכן ליישא קמא אס נמרחא דאחר שמואל לא שט אלא שיש דירין ע"י ודירין ע"י דהויא לה הא דקטן מחילה נדרסת הקשה הרענ"א דאכתי ליכא קטן גיטופי גדול דהוי נראה מנחה וזהו מנפנים דקיימא לן דניחא משום לחי, ותי' דכיון דגיטופי גדול אינו אלא על ידי גוד אסוק מחילתא לדירה חל, אצל לגבי קטן לא מצי עכ"ד, הא קמן דמחילת גוד אסוק אינה כמחילה ממש.

ומטעמה אחרת דנחוי אן נחא דניחא שאין תוכו עשרה וקירוייו משלימו לעשרה דעל גג הוי רשות היחיד מחילה טעם הוא רשות היחיד נשלמת היכא דתוך הנחת הוא רשות היחיד אס כן שפיר י"ל דעל גג הוי רשות היחיד ואפילו היכא דראשי הכתלים מכוסים נאופן דליכא למימר נזה גוד אסוק מחילתא מכל מקום הוי רשות היחיד משום דאור רשות היחיד עולה עד לרקיע ומצדק התקרה ולע"ג דליכא מחילות כלל וכמ"כ נשוע הר"י ז"ל כנ"ל אצל נחא דניחא שאין תוכו עשרה דליכא רשות היחיד למטה ואס כן נחילה טעם הוא רשות היחיד למעלה על גג והא גלי מחילות אין רשות היחיד לע"ג דלא שלטי אס רבים דתוכו הוי כרמליה מהאי טעמא וכמ"כ הרא"ש אס פי כל גגות סתם ג' ועל כרחק הא דהוי רשות היחיד למעלה זהו משום דאחרין גוד אסוק מחילתא וכמו נגד שהוא גגה עשרה ורחב ד' והוי רשות היחיד מהאי טעמא כמ"כ רש"י נשנת (ו') ד"ה קמ"ל וכ"כ להדיא אס (ז') נפ"ה גג מותר לטלטל נכולו כי כרשות היחיד הוא משום דאחרין נכחאי גוויי גוד אסוק מחילתא ואס כן דהרשות היחיד דלמעלה הוא רק על ידי גוד אסוק שפיר י"ל דנכחאי גוויי לא אחרין דרשות היחיד נחת למחא דהא מחילות גוד אסוק אינו כמחילה ממש וגם נמקומה אינה מהני לגדלי גיטופי גדול היכא דהס על ידי גוד אסוק אינו מצינו לטלטל שיהיו כמו לחי מטעם נראה מתוך וזהו מנפנים, וכ"כ דאין כח להם להיות מהני למחילה למטה שלא נמקומם וכיון דהמחילה אינה מהני למטה כ"ש דאור הרשות היחיד הנעשה על ידי מחילת גוד אסוק אינו יורד ונוקב עד התהום.

ולפ"י - איננו מצינו נש"כ נענך ד' לנחל הא דהורך רש"י נפרש הגמרא עירובין (ל"ג:) פשיטא רשות היחיד עולה עד לרקיע וכי היכי דסליק לעולא הכי נמי נחית למחא דמייירי דהנור רחב ד' משום דהוי קשיא ליה מאי פריך ודילמא מייירי נרשות היחיד דחל ולא נמחילות דלע"ג דרש"י סוגר דאור עמוד וחל הוי אור רשות היחיד מכל מקום חל ועמוד דהמחילות נזה משום גוד אסוק אינו מהני לעשות גס למטה עד התהום רשות היחיד ומוכרה דמייירי נגוד דלית ניה ד' דליכא מחילות נגוף הנור וגם הרענ"א נענוה"ק י"ל דמפרש הגמרא כרש"י ורק נענוה"ק מייירי נסחם רשות היחיד דלית ניה מחילות ונכחאי גוויי העומק כנונה ואחי שפיר.

(יט) ונסתפקתי נחא דניחא שאין תוכו עשרה וקירוייו משלימו לעשרה דעל גג מותר לטלטל נכולו דהוי משום גוד אסוק מחילתא כנ"ל אס כן י"ל דניחא מציא סלחיס דנעין שיהיה מוקף לדירה אס כן נכחאי גוויי אסור לטלטל על הגג דהא כיון דהמחילות דלמטה אינם נגזרה עשרה ולא חוץ לדירה הרי הם אינם מוקף לדירה כלל ואס כן האי דינא דניחא שאין תוכו עשרה וקירוייו משלימו לעשרה על גג מותר לטלטל נכולו זהו דוקא נפחות מציא סלחיס או דילמא דאפילו ביתר מציא סלחיס הוי מוקף לדירה דלע"ג דלא חוץ לדירה מכל מקום הוא הקיפה למטה לדירה.

וראיתי דין זה מפורש גס ענוה"ק להרענ"א שכתב נשער ג' נחית יתר מציא סלחיס ואין נחללו עשרה וקירוייו משלימו לעשרה על גג רשות היחיד ומטלטלין נכולו נכוחי אין מטלטלין זו אלא נד' אמות לפי שאין תוכו ראו לדירה והר"י כרמליה עכ"ל, ונראה

דחתו רנים ומנטלי מחינתא ור"ת מיירי נכותל בית שנעשה בידי אדם עכ"ל, ולהלחור התינה נהך מערה והנלעת תחומין אצל נמעה ומתניתין משמע דלא שכיח שם רנים על גג המערה.

(כב) איברא דדברי השע"ל נס גליז' הם שגנה דכל היכא דעל ידי פעולת האדם וספירתו נשאר מהקרקע כותל

זה מיקרי מחינה בידי אדם וכמ"ש הש"ס והג"מ וכמ"ש גר"ש הסיוט, ועוד אפילו אם יהינא ליה דזה מיקרי מחינה בידי שמים אכתי אטו נא משכחת מערה דהמחיות שתחת הקרקע נגנו על ידי מעשה בני אדם והרי לפנינו כהיום החפירות נקרקע שהולך שם דרך מסילת הברזל הרי כותלי החפירה מנפנים והתקרה שעליהן תחת הקרקע הכל נגנה מאדני גזית ולגנים מעשה ידי אדם חוק ואיתן נא ויאה ואם כן מי הגיד לו להשע"ל דהמערה דגמרא מיירי רק היכא דהמחיות שסני החלל נשאר שם רק מקרקע עולם, ולאטו אם המחיות מנפנים המה בני ידי אדם לא מקרי מערה אמתהא, ולשון הש"ס שם נס"פ כיצד מערבין עיר חרנה שהוקפה לדירה ועכ"ל חרנו דירורין, וכן מערה. שעשו זה הקץ לדירה, השונת לתוכה הרי היא כולה כד"ל כו', ולדברי השע"ל דנמעה דהמחיות שסני החלל נשאר מקרקע עולם הם מחיות בידי שמים, אם כן הרי לא משכחת לה נמעה שיהיה הקץ לדירה כיון, דהוא קרקע עולם בידי שמים מי הקיפס לדירה, ועל כרחך או דמשכחת לה מערה שעשו מנפנים המחיות על ידי אדם, או דנס המחיות שסני החלל נשאר מקרקע עולם מקרי נס כן מחיות בידי אדם משום שעל ידי חפירת האדם שהוית משם העפר ועשה חלל נשאר המחיות.

וגם תש"כ דהריטנ"ל מוקי דוקא נרנים נוקעים זה דלא אמרינן אחר רנים ומנטלי מחינתא אצל נאין רנים נוקעים אמרינן נוד"אסיק נס נאין מחיות ניכרות וכמ"ש הריטנ"ל נס הש"ס מקו"י עכ"ל, ולש"ד הוא שגנה דהריטנ"ל נס הש"ס כהן רק דנפחות ונניח סאחים אמרינן נוד"אסיק נס כשאין המחיות ניכר אצל לה ציור שניות סאחים כמפורש בדבריו, וכ"כ להדיא הרשנ"ל נעט"ה וכו' שניארנו שיתם לעיל נענך נ', ואם כן נמעה דהוכר בני הנלעת תחומין הרי גל נגה הוא קרוב לר' אלפים אמה ואפילו לדבריו דקושות האו"ז הוא מתניתין דס"פ כיצד מערבין דמירי נס נמעה קטנה אצל מכל מקום הרי מיירי מתניתין נס נמעה גדולה כמה שיהיה, ואם כן לפוס מאי דקיימ"ל כרנ דלא אמרינן נמחיות שאין ניכרות נוד"אסיק נס להריטנ"ל נס הש"ס מקו"י, לא היה צריך לרנים נוקעים נזה.

ועוד אחינא נס נהיפך דאם להריטנ"ל אמרינן נזה נוד"אסיק מחינתא אם כן תו לא יהיה מהני נס הא דרנים נוקעים דניחא דחתו רנים ומנטלי מחינתא לפוס מאי דקיימ"ל לן כרנן דנקיעת רנים לא מנטלי מחינתא והחילוק בין מחינה בידי שמים למחינה בידי אדם המניחו התוספות נפ' עשין פסין (כ"ג:) מזד הקושיא לרנן כל א"י תעשה רשות היחיד על ידי סולמא דזור ומחנתא דגדר ונבל נמי דמקיף ליה פרת ודגלת, ואולם הריטנ"ל נס הרמנ"ן כתב דלרנן תליא נרואה עצמו תוך מחיות ואם כן מהא דלרן ישראל ונבל אלינא דהרמנ"ן והריטנ"ל מעיקרא לא קשיא מיד, וכמ"ס נסיון הקודם, ודברי השע"ל נשאר מעל.

(כג) והנראה לי ניירורן של דברים דהנה נס"פ כיצד מערבין איכא פלוגתא דרנ יהודה אחר שמואל גבת צעיר חרנה (תדיריה), אצל מחיותיה קיימות סביב לה) לרנן מהלך את כולה וחוצה לה אלפים אמה, הנית את עירורו צעיר חרינה אין לו מתקום עירורו אלא אלפים אמה, ר' אלעזר אומר אחד שנת ואחד הנית מהלך את כולה וחוצה לה אלפים אמה, ולהלכה נהך פלוגתא הנה הרמנ"ס נפיו מעירורין דין ד' פסק כר"א להקל, וכ"ד הרא"ש נשיטת האלפס, וכ"ד הרז"ה אצל הריטנ"ל נס הרמנ"ל פסק כשמואל דרניה דר"א היה ואליניה מתניתין כפסטיה, ור"א משני לה נשינויא דמיקרא ולא סמכין אשט"י, וכ"כ נהג"א נס מהר"ם דמהם נדר לפסוק כר"א מה"ט, ונמנ"ד משנה שם כתב דהרשנ"ל פסק כשמואל, ובירושלמי פ' כיצד מערבין הלכה ז' עיר שחרה ר' לעזר אומר מהלך את כולה וחוצה לה אלפים אמה שמואל אחר אין לו מתקום עירורו אלא אלפים אמה ר' נא נר כהנא רנ חייה נר א"י נס רנ הנותן את עירורו נדיר או נסחר נמחא נוד"אסיק הרי נמחיות בידי שמים לעולי עלמא אמרינן נס

דוקא נרנים נוקעים דלא אמרינן אחי רנים ומנטלי מחינתא אצל נאין רנים נוקעים אם כן אמרינן נוד"אסיק נס נאין מחיות ניכרות לשיטת הריטנ"ל נס הש"ס מקו"י (נחידושי הריטנ"ל עירורין (ז'). בני קשיא דרנ דלרנ) ואם כן מותר לטלטל למעלה נס מדרגת והיו כמו שגנה נאחיר מחיות מנעו"י ומוכרת הריטנ"ל לאוקמי נרנים נוקעים והאו"ז נראה דס"ל דהוי כרמלית על גג המערה דהא מקשה על ר"ת דאמר היכן מנינו כרמלית שחתיו רשות היחיד וע"ז כתב האו"ז דאין ראה דהרי מערה אם כן ס"ל דגג המערה הוי כרמלית וס"ל כשיטת ר"י נתוספות דלא מהני הא דרשות היחיד עולה עד לרקיע להנינו מדין פרוץ נמלחו למקום האסור ור"ת פליג וס"ל דמהני נס להנינו מדין כרמלית עכ"ל.

(כד) ואני אומר השע"ל הראה לנו נקילות דמלא מערה נגמרא ולישמיטתיה דהא דמערה הוא משנה מפורשת ס"פ

כיצד מערבין (ס"א) אחר להם ר"ע אי אסמ מודים לי ננותן עירורו נמעה שאין לו אלא מתקום עירורו אלפים אמה אחר לו איתמי נאמן שאין נה דירורין (היינו שהיא חרינה ואין ראויה לדירה) אצל יש נה דירורין (כלומר שהיא ראויה לדירה ואינה חרינה) מהלך את כולה וחוצה לה אלפים אמה נמלא קל תוכה מעל נגה היינו דתוכה ראויה לדירה והי' כד"ל ועל נגה אין ראוי לדירה ואלו נחתו על נגה לא היו לו אלא אלפים מתקום עירורו, ונדלוי דלמתניתין כיון האו"ז, ולכן לא ניין מקום המערה דמאן הוא דלא ידע מתניתין וכמ"ס התוספות נחולין (ק"י:) ד"ה דתנן, ונמנחות (ט'). תוספות ד"ה חסר, ונשנח (מ"ד) סד"ה דכו"ע, ומחילא דלפ"ז לא יספיק לנו ת"י השע"ל דאמר דגג המערה כיון דהמחיות התחתונות הו"ל מחיות שאין ניכרות לא אמרינן נזה נוד"אסיק ואין נעין שיהיה שנת מנעו"י דוקא נאחיר מחיות עכ"ל, והנה ת"י זה עולה אלינא דרנ אצל שמואל הרי ס"ל דנס נמחיות שאין ניכרות אמרינן נוד"אסיק נס כן משמיה דגג המערה וכו' שכתבנו לעיל דו"ל דלכהי נגה הסמוך לרשות הרבים אע"ג דהוא נמוך מעשרה מכל מקום על נגה רשות היחיד כיון דתוכו רשות היחיד זהו משום דכיון דהמחיות מנפנים יש נגה מערה אם כן אמרינן נוד"אסיק להמחיות שמתפנים אע"פ שאין ניכרות נמנחן דשמואל לטעמו איל וכן אמת דאכתי אפשר לקיים ת"י השע"ל ולומר דהך סוגיא דהנלעת תחומין דהגמרא מביא ראה מהא דלא שנת נמעה שחוכה ד' אלפים, זהו מיתר דאני לרנא, וכל מילי דמר ענין כרנ אם הוא חומרא, ואם כן נס רנא ס"ל דלא אמרינן נוד"אסיק נמחיות שאין ניכרות, ונס א"י מסתמא כרנא רנא ס"ל כמ"ס התוספות נשנח (מ"א:) ד"ה מיהא, ואולם כ"ז נחא להשע"ל דהאו"ז הקשה רק נמעה דהנלעת תחומין ואם כן י"ל דהסוגיא דהס' קלי לרנ, נרס לדבריו דהקשיא של האו"ז הוא נומתניתין דקתני נמלא קל תוכה מע"ג, הרי אי אפשר לתרן דזהו נומתניתין דאין אומרים נוד"אסיק נמחיות שאין ניכרות דאם כן יהיה קשה נומתניתין לשמואל, ואינרא דקושטא קאמינא דהך סוגיא דהנלעת תחומין אין אטו נריכין לאוקמי דוקא אלינא דרנ דנס לשמואל אחי שפיר דהא שמואל ס"ל דמחיות למטה ענין ולא למעלה אם כן נמעה דעל נגה פחות מדי אלפים הרי לשמואל אסור לטלטל שם משום דלא הוי מוקף לדירה למעלה אצל מתניתין דמלא קל תוכה מע"ג הרי סתמא קתני ואפילו נמעה קטנה פחות מדי אמה שחוכה רשות היחיד הרי אמרינן לשמואל נוד"אסיק נס נמחיות שאין ניכרות, ונפחות מדי סאחים לא נעין מוקף לדירה, ועוד איכא ענה נס לשמואל דניחא דעל נגה הוי מחינה נדרסת דנס לשמואל לא הוי מחינה אצל נס ענה זו יתכן רק נמעה דהנלעת תחומין אצל נמעה דלח שכיח דורסין כלל נמעה, ונמנחותא ונירשלמי שם ס"פ כיצד מערבין קאמר נג המגדל נידון כעיר נג המערה נידון כשדות משמע נס כן דמירי נללל דרסי לה רנים ורק נג המגדל הוי למעלה כמו למטה תוך העיר אצל נג המערה נידון למעלה כמו שדות ואינו רשות היחיד כמו תוך המערה רק כשדות דעלמא והן נסתר ממתחו נס התי' הש"ס של השע"ל דגג המערה המחיות נשאר מקרקע עולם ואם ניחא נוד"אסיק הרי נמחיות בידי שמים לעולי עלמא אמרינן נס

הא נחל ונקע וקמה קצרה ושנילות מקיפות אותה תניא נהדיא דעד בית סלחיס מהלך את כולה כד"א וע"כ דליכא חילוק בין שנת למניח נזה דנשנת לא איכפת לן נחלי דלינה חזיא לדירה חלל כיון דהוי רשות היחיד דמותר לטלטל בתוכה הוי כולה כד"א ורק במניח קפדין שיהא חזיא לדירה ולא חזיא לדירה לע"ג דהוי רשות היחיד לא הוי כד"א וגם הרמב"ם אחר צפיו מעירובין עיר חרינה או מערה הרלויה לדירון וגני שנת אחר (פכ"ו משנת דין ד') מי ששנת נדיר כו' או נמערה וכיוצא בזה מרשות היחיד מהלך את כולה כו' ואלו ראויים לדירון לא קאמר, וקשיא הא דאחזניה לר"א משנת נעיר או נמערה לימא עיר דומיא דמערה דחרנה ואינה ראוייה לדירה כמערה דמתניחין וכמערות נזקיה דהשתא חרינה ולא חזיא לדירה שנת אין חלל הניח לא חלל דהרי יהונתן ודבריהם לאו דוקא ולא קאמי חלל לאפוקי דלית ליה מחיצות יו"ד ולא הוי רשות היחיד עכ"ל, והנה הוא דוחק גדול לומר דנזרי הרמב"ם ורבינו יהונתן הוא לאו דוקא, ולכן היה נראה יותר לומר דלהכי אחזניה לר"א ולא מוקי הנרייתא דעיר דומיא דמערה דחרנה ואינה ראוייה לדירה משום דלא פסיקא מילתא לומר דמערות נזקיה חרינה כ"כ דנשלמה חרינה מדירון פירש רש"י משום דהא של מלך היתה ואין שם דירון אי"ג השתא לית נה דירון חלל לומר דחרינה דגם לא חזיא לדירה הדבר קשה דמניח דמערות נזקיה הכין היא ולא כן קם הדבר דלהרמב"ם ורבינו יהונתן גם לר"א איכא חילוק בין שנת למניח נזלל חזיא לדירה, ואולם לרש"י נראה דלינה ראוייה שפלו מחיצותיה היינו שפלו לגמרי משמע ולא השתיר נה מחיצות יו"ד ולר"א שנת מניח דמניח חזיא וכל היכא דמניח לא הויא כולה כד"א שנת מניח לא הויא כד"א וכמ"ש בס' גאלי שם ולפוס זה אחי שפיר כפשוטא הא דאחזניה דמתניא שנת אין מניח לא.

והשתא חנורר הדבר דקושיות האלו מהא דמערה דתוכה הוי רשות היחיד ולא על גבה זהו קושיא רק אם נפרש כפירש"י ואלו צנח דר"א דהא מהלך את כולה חללי רק נחלי דהוי רשות היחיד וליכא שום חילוק בין מניח לשנת לא גרלויה לדירה ולא נשלינה ראוייה לדירה חלל ר"ת אפשר דפוסק כשמואל ואם כן הא דקל תוכה מעל גבה הוא רק לגבי מניח ומשום דעל גבה ליכא דירון ומתירא הוא ללון שם ולא הוי ביתו ממש, ובשנת חזין דהוי ביתו ממש ואינו מתירא מידי נאמת הוי על גבה כמו תוכה ומהלך את כולה כד"א והיכא דהמחיצות שלמטה מוקפים לדירה אפילו ביותר מניח סלחיס אם נמא נזה כרז דגם למעלה הוי מוקפים לדירה והיכא דהוא עד בית סלחיס שרי גם לשמואל דאמרין גוד חסיק במחיצות שאין ניכרות וה"ג אלינא דר"א לפוס שיטת הרמב"ם ורבינו יהונתן דליכא חילוק בין מניח לשנת היכא דלא חזיא לדירה ואחי שפיר ודו"ק.

ענה ט'

(כה) וגין הגשרים הנה השע"ג צנה החירו על שלשה יסודות, הא' להשר מקווי והרשנ"א מחינה שאינה ניכרת מהני בין לענין לשויה רשות היחיד ובין לענין פרוץ נמלוה למקום האסור לה ולהתוספות דעירובין (פ"ט:) מוכח דהגג נעמנו הוי רשות היחיד אף דאין המחיצה ניכרת ורק משום דהוי פרוץ נמלוה לאותה בליטה אסור כל הגג כמ"ש מהרש"א, ועיין סימן ע"ד, ואם כן דכל המחלוקת של התוספות עם השר מקווי והרשנ"א ז"ל הוא רק בדין פרוץ נמלוה למקום האסור לה ולהתוספות נענין לזה דוקא מחינה הניכרת אם כן הגשרים נעמנו נודדי עושין רשות היחיד למעלה דהא יש תחתיהם שני מחיצות עם כתלים ממש ומפסיקים את כל רוחם הרחוק ואם כן המחיצה שחתה הגשר הסמוך לרחוקה של עיר עושה את כל העיר רשות היחיד ממש דהא אחרין גוד חסיק מחיצתא וכן על הגשר הוי רשות היחיד ממש דהא אחרין גוד חסיק מחיצתא שחתה הגשרים בשני הצדדים ההולכים ומפסיקים את הרחוק לרחוק והרי כמו ש"ש שני מחיצות למעלה ובשני הצדדים של הגשר לארכו יש פארענעם נגוהים יו"ד טפחים ואם כן יש למעלה ר' מחיצות ממש והוי הגשר נעמנו רשות היחיד מן התורה ולא נשאר לנו לתשוב רק יתום דהגג השני של הגשר העומד ממש אל הדרך להלכה ממקום שכונת היהודים הוי פרוץ נמלוה למקום האסור לה ולהתוספות נענין צנה

נתיב ודירון ונש"ק כחז דהר"ף והרמב"ם סמכו על הירושלמי דמסיק דרז כר"א סוגר וקיימא לן דרז ושמואל הלכתא כרז נאסורי וכ"ש כאן דר"א כותיה דרז ס"ל ונמלחה הפנים כחז גם כן כדברי הש"ק והוסף דקשיא על הרשנ"א ז"ל דפסק כשמואל.

ודע"ד אי משום הא לא איריא מידי דהנה שם בירושלמי ה"ט גרסינן יעקב בר אחא בשם ר' אליעזר קל הוא הקונה שניה נקדפך מן הנותן עירובין נקדפך הקונה שניה נקדפך מהלך את כולו וחובה לו אלפים אמה, והנה הדבר פשוט דקרפף שאין לו חקרה מסתמא הוא ממש כמו דיר וסגר דאמר לעיל בירושלמי דהוי כמו שחרט נתיב ודירון דה"נ קרפף לא עדיף מדיר וסגר ואם כן הא דמחלק גני קרפף בין הקונה שניה נקדפך להנותן עירובין נקדפף ס"ל כשמואל דמחלק בין נותן לשנת, ומעשה לא רחוק הוא לומר דלע"ג דהכא איתמר ר' אליעזר ולעיל ר' לעזר מכל מקום הוא הכל אחד דבירושלמי אין לדקדק בשינוי כזה כ"כ, ולפי"ז יעקב בר אחא העיד בשם ר' לעזר דהדר ניה מחלי דאמר לעיל להשנות נותן עירובין ושנת כחולא וכרז חלל דס"ל כשמואל דקל הוא הקונה שניה יותר מן הנותן עירובין ויונעם לפי"ז הא דהעמידו בירושלמי הא דיעקב בר אחא בשם ר' אליעזר הכא נהלכה ט' ולא נהלכה הקודמת משום דמחלי מתניחין דקמי אחרו לי אחיית צותן שאין נה דירון כו', הרי דנאין דירון מודי רבנן מוכח מזה כשמואל דדחיקא מילתא לומר דאין נה דירון היינו דאית ראי לדירון ולכן מחלי מתניחין מיהדר קא דהר ניה ר"א וגם להירושלמי י"ל דקיימא לן כשמואל וכר"א דהדר, והנה מנואר הוא דלשמואל ודאי הא דיהא מהלך את כולו כד' אמות אינו ענין לרשות היחיד כלל דהא נמערה גם אם אין נה דירון מותר הוא לטלטל שם וכמו דנדר וסגר וקרפף עד בית סלחיס דמותר לטלטל בהם ומכל מקום לענין שיהא מהלך את כולה כד"א חללי דדירון דמקום שאין שם דירון אכן אחרין דמתירא הוא ללון שם ואינו כמו ביתו ממש ולא הוי כד"א רק היכא דשנת שם דהרי אז חזין דהוא ביתו ממש דאינו מתירא ללון שם, חלל במניח עירובין שם צלי שניה חללי דדירון.

ובשיירי קרן שם חמה על הרשנ"א שהוא צנח צנח"מ דסוגר דאפילו בשנת נהר"א שהוא יותר על בית סלחיס ולא הוקף לדירה שאין לו חלל ד"א ודעת הרמב"ם דנשנת כל שהוא רה"י הרי הוא לו כד"א ותמה הש"ק דנעלם מהרשנ"א סוגיא זו דהירושלמי שדפורשת כדנרי הרמב"ם ולא קשיא מידי דודאי הרשנ"א מפרש הירושלמי הניל נקדפך שהוא עד בית סלחיס, וצוה מחלק בין שנת לנותן ואע"ג דעד צ' סלחיס מותר לטלטל בכולו וכשטותן צו עירובין למה לא יהא כד"א הא רשות היחיד גמור הוא ועדיף מעיר לקי"ת דגני עירובין נענין דוקא בית דירה ולכן עיר ע"ס דירון לע"ג דאסור לטלטל נה הוי כולה כד"א לענין זה וקרפף שאין צו דירון והוא עד בית סלחיס לע"ג דמותר לטלטל צו לא מחלי מידי וננותן עירובין שם אין לו מקום עירובין חלל אלפים אמה ורק בשנת הוי כולו כד"א ודוקא עד בית סלחיס וזהו הא דמתניא צפ"ק דעירובין (ט"ו.) שנת נחל שהוא נגוה עשרה והוא מדי"א ועד בית סלחיס, וכן נקע וקמה קצרה ושיעולת מקיפות אותה מהלך את כולה וחובה לה אלפים אמה הרי דנשנת מני דוקא עד בית סלחיס ולא ביותר מניח סלחיס וננותן גם בבית סלחיס אין לו מקום עירובין חלל אלפים ח"ג, וצו ראיית נהדושי הרשנ"א שזכיר לאורו שהניא הירושלמי הניל וכחז כמ"ש וגם מניא הנירסא בירושלמי ר' אליעזר גלי יו"ד ואם כן נודדי י"ל דהוא ר' לעזר דלעיל נהלכה הקודמת וכמ"ש.

(כד) ומעשה דגני עירובין לא חללי נהא דהוי רשות היחיד אם כן י"ל דגם לר"א דאינו מחלק בין שנת למניח היכא דמחיצות קיימין ולא חללי אליניה דדירון רק נדחיי לדירה מכל מקום מורה הוא דליכא חילוק בין שנת למניח דרבינו יהונתן כתב דהא דקאמר הגמרא לר' אליעזר מחלי אין צו דירון אין ראיה לדירה כמומר שפלו ממנה קנת מחיצותיה ומתירא אדם ללון בתוכה חלל אם היתה נריאה לע"ג שהיא חרינה מחדש אחרין כולה כד"א דמי עכ"ל, וכחז בס' גאלי יעקב דמדנרי רבינו יהונתן משמע דרק אם נפלו קנת מחיצותיה שאינה נריאה ומתירא אדם ללון בתוכה לע"ג שרשות היחיד הוא שגארו מחיצות יו"ד אינו מהלך את כולו כד"א וא"כ כ"ש חל ונקע דלא חזיא לדירה כלל דלא הוי כולו כד"א, וקש-

יבכרמלית שרי זהו משום דנרשאות הרגים היו חד ספיקא נדרנגן ואין עושין סדר לכתמילה ובכרמלית היו תרי דרנגן וכמ"ס התוספות שנת שס והכי נמי נידון דין אפשר להקל היכא דלא היו רשות הרגים גמור, ואולם יש לדון משום דליכא גם כעין ספק ספיקא לאיסורא דילמא קיימא לן כרש"י והרש"א ורייזו וטו"ע דלא היו כלל רשות היחיד נמחילה שאין ניכרת ומה גם דלהתוספות שנת והאשע"ו והגש"א הכין הוא גם דעת התוספות כח"ל, ואפילו אח"ל דהוי רשות היחיד מכל מקום דילמא לא מהני לגבי פרוך נמלואה למקום האסור וכשיטת מהרש"א ומג"א בתוספות ודלא כרש"י מקולי והרשנ"א ולריך עין נזה.

ובר מן דין אמינא דכל עיקר דברי השע"ל הוא בגשר קטן פחות מנית סאתים דנזה ס"ל להשר מקולי והרשנ"א דלא נעיקן מחילה הניכרת ואפשר לומר דעל הגשר הוא רשות היחיד אצל היכא דהגשר הוא יותר מנית סאתים (כמו בעיריות הגדולות, וכן בעיריט) אם כן גם השר מקולי, והרשנ"א ז"ל מודים דאין אומרים גוד אסיק רק נמחילה הניכרת, ומעתה תו גם בגשר קטן עד נית סאתים יש להסתפק אם זה מועיל להיות נמחילה להעיר דתוספת יותר מנית סאתים דהא להתוספות ס"ל דעל הגשר רשות היחיד אם כן אמרינן גוד אסיק גם נמחילות שאין ניכרות לשו"א רשות היחיד ומכל מקום לגבי פרוך נמלואה למקום האסור לא מהני כמ"ס מהרש"א והכי נמי נזה.

ולכן העולה לדעתו הוא דנגשר גדול יותר מנית סאתים ודאי דליכא היתר השע"ל וגם נפחות מנית סאתים יש לדון מטעם דליכא גם ספק ספיקא לאיסורא דיש להחמיר גם נדרנגן וגם לשיטת הגא"מ הוי מדאורייתא.

(כו) וההיתר השני ננוי לפוס דברי הגאון החסיד ר"ז ז"ל בשו"ע שלו סימן שמה"ה סעיף כ"ג דמפרש סברת התוס' בעירובין (פ"ט): ד"ה נמחילות דאם אין נגליטה ד"ט אין הגג פרוך למקום האסור ושאר הגג אש"פ שאין לו אלא נמחילות הנית ואין אומרים נזה גוד אסיק כיון שאין ניכרות מכל מקום כיון שהנית שחתמו רשות היחיד הרי רשות היחיד עולה עד לרקיע ולא הוררכו לומר גוד אסיק אלא נדרג שחתמו אינו רשות היחיד גמורה נהיקף מחילות סביבה כלון עמוד וכיוצא, וממילא דס"ל דרשות היחיד עולה עד לרקיע ומנקיע התקרה וכן מוכח שם בתוספות נמחילה שכתב דגבין שלט שהולכין בשפוע ויש נליטה דענידא כי אורזילא לא אמרינן פי תקרה, וגם גוד אחית לא אמרינן לרנגן כיון שחתמ דאי הוי אחרי פי תקרה יורד או גוד אחית הוי פניו והוי גם רשות היחיד על הגג, וקשה הא רק פי תקרה יורד ולא עולה אחר, או גוד אחית ולא גוד אסיק ונמה הוי רשות היחיד למעלה אלא ודאי כיון דלמטה הוי רשות היחיד נמחילה גם למעלה הוי רשות היחיד, וכ"כ הגא"מ שם ומוכח דלמרינן דמנקיע התקרה ועולה ואם כן הרי הנשרים למטה המה רשות היחיד גמור דשני מחילות גמורות יש בשני ידיו הגשר ובשני צדדים הפתוחים מונחים תקרות ע"ג עמודים והוי צורת הפתח גמור ואף אם לא היה עמודים תחת התקרה מכל מקום על ידי התקרה עצמה אמרינן גוד אחית נמחילה משני צדדי דנקיעת דגים לא שמה נקיעה (השע"ל) מדרג מנשר על נהר ונשרים דמסילת הנדרג בעיירות והולכין ב"א תחתיהם ליחא להאי טעמא) וא"כ כיון דהוי רה"י גמור למטה הרי גם למעלה הוי רה"י דהיי עולה עד לרקיע להתוספות ס"ל דלענין פרוך נמלואה לא מהני זה ואם כן להתוספות הגשר פרוך נמלואה לזד הדרך להלאה מהעיר דאף דיש גם שם נמחילה תחת הגשר מכל מקום הא הוי נמחילה שאינה ניכרת אצל הנהת מרדכי פי בכל מערבין פניו ע"ז וס"ל דגם לגבי פרוך נמלואה למקום האסור מהני הא דרשות היחיד עולה עד לרקיע והו"ו גם כן שיטת ר"ת בתוספות עירובין (פ"ד): והו"ו גם כן דעת המג"א סימן שס"א דאם חוץ הנית יורד אי"ש סולם דלח"ל נשיטת הרשנ"א דהם דברי המחבר בשו"ע שם דמיירי דלגד החצר הגג למעלה מיריד, ונזה לריך סולם אצל אם היה תוכו יורד אי"ש סולם כלל דהיי מהני גם לענין פרוך נמלואה (ודלא כר"ת נזה) ואף דגם הר"י בתוספות שם ס"ל דלגבי פרוך נמלואה לא מהני הא דרשות היחיד עולה עד לרקיע ואפ"ל לעמנו דס"ל הכי שם (פ"ט). בתוספות ד"ה נמחילות ה"ל הרי מחלוקת זו מדי דרנגן דכבר יאטו מאיסור דאורייתא דהגשר למעלה הוי רשות היחיד

נזה מחילות הניכרות וכיון שהגשר אסור משום שהוא פרוך נמלואה אל הדרך נמחילה כל העיר אסורה והוי פרוך נמלואה אל הגשר ואסור לתוספות כמו נדון הגג שהוא אסור משום שפרוך נמלואה לאותה נליטה ומחילה הניכרת אין כלל להפסיק וע"ז נמח"ל כיון דלאטו מדי איסור דאורייתא דהא גם להתוספות הוי רשות היחיד מן התורה ורק מלד פרוך נמלואה דהוי חשש דרנגן אסור אם כן כיון דהשר מקולי והרשנ"א ז"ל חולקין על התוספות גם נדון פרוך נמלואה למקום האסור לה אמרינן, דהוי ספק נדרנגן ולקולא עכ"ל.

(כו) ואמנא אמינא הנה היתר דא הוא נגד פסק השו"ע בסיומן שמה"ה סעיף ט"ז וסוף סימן שער דסתם לנו כשיטת רש"י והרש"א והטור ורייזו דליכא דאין המחילות ניכרות לא אמרינן גוד אסיק ואפילו היכא דליכא נגליטה ד"ט טפחים ומוכח דס"ל דע"ז הגג לא הוי רשות היחיד כלל היכא דאין לו מחילות ניכרות וא"י דהוי רשות היחיד ורק משום דפרוך נמלואה למקום האסור אם כן ה"ל לפי דנעי דוקא דקשה שיהיה נגליטה ד"ט דלא הוי כרמלית והוי פרוך למקום האסור אצל נפחות מדי טפחים דלא הוי רק מקום פטור דאין כרמלית נפחות מד"ט אם כן לא נפרך כלל למקום האסור וכדברי המג"א בספי' שער' ואם כן ע"כ דרש"י והרש"א ורייזו וטו"ע דלא הוי הזכירו דנעי שיהיה נגליטה רוחצ ד"ט מוכח דס"ל דלא הוי רשות היחיד כלל וי"ל דגם התוספות ס"ל הכי ורק דמיירי דליכא להגג מחילות מני רוחות נמחילות הנית ניכרים שם ורק נזה אחד איכא נליטה והילכך הוררכו שיהיה נגליטה ד"ט דלא הוי פרוך נמלואה למקום האסור, וכ"כ גם א"ת העור, וגם' תוספות שנת בסיומן שער' וגם' נש"א, ונזה אחי שפיר הא דהרש"א לא הזכיר לדעת התוספות דגם התוספות כהרש"א ס"ל אלא דלא מיירי נגווי חת, והמהרש"א והמג"א ז"ל לא הבינו כן בשו"ע התוספות ויותר ככן להשוות הפוסקים ולומר דלא פליגי וגם התוספות כהרש"א ס"ל, ואם כן תו הדבר קשה להקל לגמרי כשיטת השר מקולי והרשנ"א דמחילות שאין ניכרות מהני גם לגבי פרוך נמלואה למקום האסור לה, ועד דמש"כ דלאטו מדי איסור דאורייתא דהא גם להתוספות הוי רשות היחיד מן התורה ורק מלד פרוך נמלואה דהוי חשש דרנגן אסור ולגשר מקולי והרשנ"א ז"ל גם לזה מהני הוי ספק נדרנגן ולקולא, הנה על דברים הללו יש לתמוה דהחליט כהרש"א דאיסור מחילה שאינה ניכרת הוא מדרנגן נעלמא ולא ראה דברי הגא"מ דכתב להיפך דהוי מדאורייתא, ולכאורה לזה היה אפשר לומר כמ"ס הסמ"ק סימן ר"ה הונח נכ"י סימן פ"ג דזיר דגים היכא דיש שמונית אסור מן התורה ודגים מלוחים כמו הערינג' מותרים מטעם ס"מ ספק אם נמלחו עם דגים טמאים כלל ואח"ל נמלחו שמה לא היה נזה שמונית ולא ירם אינו אסור אלא מדרנגן ואיכא ס"מ לגבי מדאורייתא ולגבי דרנגן הרי אפשר להקל בנפיק הדי וכה"ל בוגא' כתב הש"ך בסיומן ס"ו לענין דס נשים דהוי ספק אי היה נמקום האסור ואפילו היה נזה דליכא ס"מ דילמא לא היה הדם נמקום האסור ואפילו היה דילמא האחרת היה יותר גדולה ומדאורייתא נעל נרוב, ועיין שעה"מ סוף ה' מקולות, ונחשונה אחת שכתבתי בשנת תרנ"ט הארכתי נזה, (נדפסה בספרי שו"ת ב"א תליתאי סימן ק"יו) ואם כן הכי נמי איכא כלל ספק ספיקא דילמא קיימא לן כהשר מקולי והרשנ"א ז"ל דלעולם מהני מחילה שאינה ניכרת ואפילו אח"ל כהתוס' דילמא אינו אלא מדרנגן וכהרש"א ואיכא ספק ספיקא מדאורייתא ולגבי דרנגן איכא הספק הא דילמא כהשר מקולי והרשנ"א, נרם י"ל דהכא לא מהני ספק נדרנגן דהא בסיומן יורד לענין טלית שחזו סתם וחזו פחות דאין חייב נגיזת אלא משום ספק ואין יולחין נה בשנת כתב המג"א שם דגם לכרמלית אין יולחין נה דלאסור לעשות ספק דרנגן לכחילה והכי נמי אסור לטלטל ולסמוך על הא דהוי ספק נדרנגן, ואולם לפי"ז אם הגשר הוא נרמז שאין נרמזו סוף אמה דלא הוי רשות הרגים מן התורה או דליכא שם ס"ד נוקיעין כשיטת רש"י וסייעתו אם כן מחילה שאינה ניכרת נכחלי נגווי הוי תרי דרנגן ועושין ספק כזה גם לכחילה עיין בשנת (ס"ה): האשה מאי שחברים ותפרוק על האצט להוילא לנגה קטן בשנת, והאינע"א הוי נדרנגן דהוי הולאה כלאחר יד דלא כמ"ס הנ"י סימן ש"ג דנר"ה וקרי ספיקא דאורייתא אלא דהוי דרנגן והטור דפסק דנר"ה אסור

הלשון כיון דתוכו יו"ד ולא כתב דמירי שחוכו יו"ד מסתמא ס"ל דודאי סתמא דמילתא הכין הוא דכיון דיש תחת הגג דירה לדורנו מהסתם הוא תוכו יו"ד ואם כן לשון הרמנים הוא כמו לשון הגמרת וכמו שפרשין דברי הגמרא שחוכו יו"ד דסתמא דמילתא הוא כן כן יתפרש דברי הרמנים ואי"ל לנאר יותר ואיכא אס נימא דהרמנים ס"ל כשיטת ר"ת אחי שפיר דלא הולך לנאר דתוכו יו"ד משום דסתמא דמילתא כן הוא אבל אס ס"ל כשיטת הרשני"ל דנעי שיהיה למעלה מעשרה לנאר אס כן העיקר חסר מן הספר והו"ל ננאר,

ולע"ד הא ודאי דהרמנים אינו סוגר כדברי הרשני"ל והרצ המ"ח דהנאי דברי הרשני"ל מעולם לא עלה על דעתו כלל להשוות דברי הרשני"ל להרמנים, ואדרבה דהנאים נכוונה ללמדנו דאיכא חידוש גדול בדברי הרמנים, וכמו דסיים להדיא אחרי שהנאי דברי הרשני"ל ורבינו כתב איסור טלטול הוא נד"א עכ"ל, והיינו דהרשני"ל אומר דאסור לטלטל מהחצר לגג אבל על הגג מותר לטלטל בכולו, אבל מדברי הרמנים שכתב אסור לטלטל בגג משמע דס"ל דאסור גם בגג עצמו לטלטל ד' אמות וכמו בכל כרמלית, וכי"כ הד"מ בסיומן שס"א ה"ל, ומשמע מדברי הרמנים כשאין אס סולס קצוע אסור לטלטל על הגג רק תוך ד' אמות אבל המ"ח כתב נשם הרשני"ל כדברי הטור דדוקא מן הניח אסור לטלטל עליו עכ"ל, ולע"ד ברור דדברי הד"מ הן הן דברי הרב המ"ח דהנאים נפלוטתא זו כמפורש בדבריו.

(ל) ובאי דקשה למה להרמנים מהני סולס נראה לי דזהו משום דלישאל דגם הסמוך לרשות הרבים משמע דרק נגד אחד הוא סמוך לרשות הרבים אבל בשאר הנדדים יש לו היקף מחיצות של החצר, וכן פירש"י אס להדיא וז"ל גג הסמוך לרשות הרבים שאינו חוקק מנר לכל ידיו אלא ידיו אחד לרשות הרבים כו', ואם כן דמירי דש לגג זה ג' מחיצות אס כן לע"ד לרשות הרבים נעין לרשות היחיד מן התורה ד' מחיצות או ג' מחיצות ולמי נגד הרביעית וכלל לחי הוא כרמלית וכמ"ס הרמנים אס נפ"י דין ד' איזו היא כרמלית כו', וכן קרן זוית הסמוכה לרשות הרבים והוא המקום שחוקק ג' מחיצות והרוב הרביעית לרשות הרבים כגון מניי אשין לו לחי או קורה ברוב רביעית כו', ואולם הרי כבר כתב המ"ח אס רפ"ז שדין הכרמלית דבר תורה הוא כדן מקום פטור ושניהם דין אחד להם מן התורה שמתלשלין בהם אפילו נאלץ אמות והיינו עממא דס"ל להרמנים אס דמנו שהכשירו נקורה דלע"פ שומרת לטלטל בכולו כרשות היחיד הזורק מתוכו לרשות הרבים או מרשות הרבים לתוכו פטור שהקורה משום היכר היא עשויה והראש"ד בהשגות טען דכיון דהזורק לתוכו פטור דאינו רשות היחיד אס כן אח"כ שרי בטלטול וכי נאלו חכמים להקל בשל תורה נהלי קורה והה"מ השיב דהראש"ד לא דקדק בדברי הרמנים וסבור שדבר תורה הוא כרשות הרבים ג' מחיצות ואינו כן דהרמנים סוגר שדבר תורה הוא מקום פטור ומותר בטלטול מן התורה ורק חכמים המחירו עליו והלכתי קורה משום היכר, והם כן י"ל דהאי דאמרין דג' מחיצות היו כרמלית זה הכל היכר דהקורה שזה לקרקע רשות הרבים הסמוך לו ולא איפלטו רשותא ג' גזרו חז"ל להוציא ג' מחיצות מדין מקום פטור שומרת בטלטול ואסרו אס לטלטל רק תוך ד' אמות דלא יתיי לחלופי לרשות הרבים אבל היכר דהני ג' מחיצות איפלטו רשותא מהרשות הרבים וכמו בגג הסמוך לרשות הרבים תוך יו"ד טפחים, דכיון דהוא גגו ג' מן הרשות הרבים הרי ט' לא דרס דרסי עליו ואיפלטו רשותא אס כן נכחאי נווי לא גזרו חז"ל ואוקמי אדין תורה דהוי מקום פטור ומותר בטלטול ורק משום דרבים מכתיבים עליו נעי סולס אבל גל"ז גם סולס לא היה צריך דלא דמי לעמוד בגובה פחות מעשרה דלית ביה ג' מחיצות כלל אבל הכא הרי היא ג' אית ג' מן ג' מחיצות מעליה וכיון דעשה סולס וסילק הרבים מהם סני ואחי שפיר, ואין הכרח כלל לומר דהרמנים סוגר כר"ת דמירי שחוכו יו"ד דאפילו גם אס תוכו ליכא יו"ד אחי שפיר, ואיברא דעד אמינא נשיטת הרמנים אס דאפשר דמשי"כ הרמנים גג הסמוך לרשות הרבים בתוך יו"ד כו', הנה האי שיעורא לא קאי כלל לגובה הגג דנאמת גובה הגג יש לו שיעור י"ט ככל גגות הנתיים ורק על משך המרחק מן הרשות הרבים קאי דאינו עומד רחוק והלאה מהרשות הרבים טובא אלא הוא סמוך לרשות הרבים בתוך יו"ד טפחים, וזהו כפירש"י שכתב ואני שמעתי בגו עשרה דהדי שאלו רחוק מהרשות

היחיד מן התורה ורק דאין רוצים לאסור מנר פרוץ נמלואה דהרי רק דרגנן וספק דרגנן לקולא וארוחאנא נזה דאינו להיתר הראשון דמחיצה שאינה ניכרת הוי מחיצה קשה דהא מכל מקום האי מחיצה שחתה הנשר הו"ל מחיצה נדרסת דס"ל לשמואל (ס' נ"ב) דלא הוי מחיצה י"ל דלא קיימ"ל כהאי ליטא, אולם להאי התירא מנר דלמטה שחתה הנשר הוי רשות היחיד וקיימ"ל לן רשות היחיד עולה עד לקרקע לא איכפת כלל למחיצה נדרסת דאין אנו צאין מנר גוד אסיק מחיצתא ונימא דמחיצה התחתונה נדרסת היא אלא מנר האויר רשות היחיד עולה עד לקרקע ונאיר לא שייך נדרסת עכ"ד.

(נב) ולדברינו הקודמים גם היתר זה ליתא דהרי גנוי הוא על סגרת התוספות דנעי שיהיה הנליטה ד' טפחים וס"ל דגם נמחיצות מכוסים דלא אמרינן נהו גוד אסיק מכל מקום הוי רשות היחיד והיינו משום דאורי רשות היחיד עולה עד לקרקע ומנקיע התקרה, ובהנחת מרדכי סוגר דזה מהני גם לגבי פרוץ למקום האסור, ואולם פסוק שטת רש"י והרא"ש ור"י וטו"ש"ע דלא הזכירו שיהיה הנליטה ד' הרי מוכח דס"ל הא דאמרין רשות היחיד עולה עד לקרקע ומנקיע התקרה זהו משום גוד אסיק מחיצתא כמ"ס נחמירי ונמחיצות שאין ניכרות דלא אמרינן גוד אסיק מחיצתא לא הוי כלל רשות היחיד ואם כן איכא ספק ספיקא לאיסורא דילמא קיימ"ל לן כרש"י והרא"ש וטו"ש"ע ומה גם דלהתוספות שנת והנשי"א גם דעת התוספות הכין הוא ואפילו אס חז"ל דהוי רשות היחיד דאמרין אויר רשות היחיד עולה עד לקרקע ומנקיע התקרה נלי גוד אסיק מחיצתא מכל מקום דילמא לא קיימ"ל לן בהנחת מרדכי רק כחוספות נשם ר"י דלא מהני זה לגבי פרוץ נמלואה למקום האסור והיכא דאיכא ס"פ להחמיר יש להחמיר גם בדרגנן וגם מש"כ דהוי ספק בדרגנן לא ראה דברי הנא"י דמחיצה שאינה ניכרת הוי פסול דאורייתא וגם התוס' הכי ס"ל ורק דאינה מירי בגג צין הגגין דרק מחיצה המנדלת הוי אינה ניכרת אבל המחיצות שסני כל הגגין הם ניכרות וספיר הוי רשות היחיד מן התורה משום מחיצות מעליה ואין אנו צריכין כלל לסגרת התוס' והנשי"א נשיטת התוספות וגם לא לסגרת הגאון ר"ז נשי"ע שלו, ומדברי ר"ת נחוספות (פ"ד) אין ראה כלל דס"ל דאורי רשות היחיד עולה עד לקרקע גם גלי מחיצות וכמ"ס לעיל בענף ג' דהך מיתרא דגג הסמוך לרשות הרבים הוא מיתרא דשמואל וא"ל לטעמו דס"ל דאמרין גוד אסיק גם נמחיצות שאין ניכרות ואם כן כיון דתוכו יו"ד הרי המחיצות שגפנים הניח אף על גג שאין ניכרות מתחת הרי אמרינן נהו גוד אסיק ואיכא מחיצות מתא למעלה, וכמ"ס לעיל בענף ג'.

(כט) והרמב"ם נפ"י משנת דין ט' כתב גג הסמוך לרשות הרבים בתוך יו"ד טפחים הואיל ורבים מכתיבים עליו אסור לטלטל בגג עד שיעשה לו סולס קצוע להחירו, והנה הרב המ"ח כתב וז"ל, וכתב הרשני"ל ז"ל גג הסמוך לרשות הרבים בתוך יו"ד ולמעלה מיר"ד לחצר ורבים משתמשים בו ומורגלים להניח שם כלים קטנים כונעים וסודרים וכיוצא בזה הרי זה כרשות הרבים ואסור לטלטל הגג להשתמש בו מחצירו עד שיעשה לו סולס קצוע מחצירו עשה לו סולס קצוע הרי זה מיוחד לו וסילק את הרבים ממנו ומותר להכניס ולהוציא לחצר ולגית ומהם לו (סולס ער"א אסור) ומה צין זה לעמוד ברשות הרבים, שאינו גגו ג' וג' זה גגו מנר החצר יו"ד למה הדבר דומה לגג ברשות הרבים עמוק ז' ומוליא ג' משלימתו לעשרה שהמוליא נידונות רשות היחיד לע"פ שאינה גגו מרשות הרבים יותר מנ' עכ"ל, ורבינו כתב איסור טלטול הוא נד"א עכ"ל המ"ח, ונשי"ע אס כתב להקשות על דברי הה"מ שהנאי דברי הרשני"ל על דברי הרמנים משמע שאין אס מחלוקת צנייהם, ונאמת לפלא הא ברמנים אינו מותר כלל שהגג גגו מנר החצר יו"ד וגם זה גופא קשיא על הרמנים דכיון דלא נאיר כלל שיהיה גגו מנר מנר החצר עשה אס כן נאמת אח"כ מותר לטלטל למעלה הא זה הוא כרמלית מעשה וסולס מה מהני ביה וכתבונות רש"י ועוד הא להרמנים לא אינטיך סולס רק משום דרבים מכתיבים עליו אבל גל"ז גם סולס לא היה צריך, וקשה מאד הא הגג פרוץ נמלואה לרשות הרבים וגם הוי כרמלית מתא כמו עמוד גגו פחות מעשרה וכתבונות הרשני"ל ומה הכרח דהרמנים ס"ל כשיטת ר"ת דמירי שחוכו יו"ד וזהו אין צריך לנאר דהא גם ר"ת מפרש כן לדברי הגמרא וכתב בזה

גם נשיטת ר"ת והן אחת דנהג"א כתב נשם ר"ת כיון שתוכו רשות היחיד לא היו כרמלית משמע דלא היו כרמלית כלל אלא רשות היחיד אצל הדגדג פשוט דליו לנעו ע"ז שום יסוד כי דברי הג"א הם קינור, ולעולם אין לדקדק דבר מתוך ספרי הקינור נמקום שיש לנו הדברים מתקורן נאור, ומה גם הכל דנתוספות ונאור, הגדול נאור הדברים מופרשים וע"פ נ' עדים יקום דבר וטובים השנים מן הד' ואין ח' נאמן נמקום שנים, ועוד דכבר כתב הר"ן נפ' המדיר נשם הרמנ"ן דכבר עד מפי עד אם נא הראשון וכפר אין השני האומר תשמו נאמן והנאל נש"ך ניו"ד ס"י קפ"ה ודברי הג"א הם מאו"ז כדרכו חמיר, ואין להאמין להג"א נמקום דברי האו"ז, וגם אולי נשמע נדפוס חניה אחת והיה כתוב לא היו כרמלית מעליה ונשמע מילת מעליה דעמית כזה מלך.

ענה י'

(לב) ופרן המתגר נש"ע סימן שס"א כתב נג הסמוך לרשות הרבים נחזק י"ט ולמעלה מעשרה טפחים לאחר הו"א ורבים משתמשים בו הרי זה כרשות הרבים כו', וכתב הגר"א נאות ד' דמכלל ר"ה לסגרת הראש"ש נסמך שמה"ע סעיף י"ד והוא לשון המ"מ נשם הרש"א כל הסעיף עד סופו עכ"ל, נילור דנר"ו דנסמך שמה"ע סעיף י"ד הביא המתגר שני דעות נדון עמוד תשעה ורבים מכחפים עליו דהוי רשות הרבים להרמנ"ם דוקא ט' מלומדות לא פחות ולא יותר דלא מו"א לכיתוף ולהר"א"ש מתשעה עד עשרה אי מכחפים עליו הוי כר"ה וע"ז כתב הגר"א ודנר"ו הרש"א נזה ר"ה לסגרת הראש"ש דלא נצי מלומדות דוקא, וגם מ"נ הקליט דהמתגר נש"ע סמס הכא כדעת הראש"ש ע"ן שם נשער ה"ן, ותמיהני מלך דהרי הרש"א נעלמו שם נענוה"ק נסמוך סוגר כדעת הרמנ"ם נדעי מלומדות דוקא וז"ל שם נשער הג' שער הרשויות אחר אי עמוד או תל או ענפי ח"ן שכן נרשות הרבים אם אין נגזוין נ' הרי הן כר"ה כו', היה נגנה תשעה לא פחות ולא יותר אם יש נרמך ד' ורבים מכחפין עליו נידון משום רשות הרבים ויש מי שהורה אפילו נשלין רמנ"ן ד' ואפילו אין מכחפין עליו שכל שיש נגנה תשעה ראוי לכחף עליו וראוי להו"ס לדנר"ו עכ"ל, ולא כתב יותר נזה ר"ה דלא הניא כלל לשיטה ההולקת דסוגרת דיתר מי"ט עד עשרה יהיה דין רשות הרבים ואם כן מעשה הנה לדנר"ו הגר"א יהיו דברי הרש"א נזה כתגילת סתרים חזק כדי דינור וע"כ כמ"ש הלח"מ נפ"ד משנת דין ט' דגם אלא דלעולם ראוי לכחף או דהאי חזק י"ד ר"ל תשעה מלומדות עכ"ל, נרס לע"ד שני הסגרות של הלח"מ דחוקות דסתימת הדברים לא משמע דמירי נצי מלומדות וגם דנימא דגם עדיף דלעולם ראוי לכחף אינו מונע כלל דוואי עדיפותא איכא נגם שיהיה לעולם חז' לכחף יותר משאר עמוד ואולי הוא מפני רחמי דכל נג מסתמא הוא רחב טובא, וע"ן לקמן סימן ו' מש"כ נזה, ולע"ד נראה דעיקר טעמא הכא נגם הוא משום דנאחת הא דרבים משתמשים בו אינו עושהו לא לרשות הרבים וגם לא לכרמלית נמור דאם כן הרי לא היה מהני לו סולם לסלק הרבים ממנו וגם היה אסור נטלטול על הגג יותר מד"ל, ודנר"ו הרש"א וטו"ש נמור דרך מהתגר נגם אסור לטלטל אצל על הגג שרי לטלטל אפילו ביותר מד"ל וכמ"ש הדרכי משה, ואם כן הא דמירמין הכא הרי זה כרשות הרבים אינו ענין כלל להא דעמוד נרשות הרבים דאילו החס נמכתפין הוי רשות הרבים נמור דן התורה, וע"כ דהוא והלכה לתשע מסיני ככל הרשויות דשנת, ונזה פליגי הרמנ"ם והר"א"ש ביתר מ"ט אולי הכא אפילו כרמלית אינו נאחת ואפילו נתשעה מלומדות וטעמא הוא או משום דהגג נגה מזד ההגר עשרה וכדנר"ו הרש"א, או משום דהוא מוקף מ"י מהינות של התגר כמ"ש נענף הקודם, ומרן הגר"א ז"ל לא היה לפניו סי' ענוה"ק להרש"א, ולכן כתב מש"כ, ומה"ט נדון חורים שנכחלי רשות היחיד למטה מעשרה הפתחים לרשות הרבים שהניא המ"א סימן שמה"ע סעיף כח שם הגר"א דהרש"א מירי רק למעלה מעשרה, ואינו אחת להרואה נפסין.

(לג) והבנ"א כתב נסמך שמה"ע סעיף י"ד ואינו אחת להרואה נפסין דאילו כולו אינו נגה יו"ד לא מהני סולם דהוי ר"ה כמ"ש סימן שמה"ע סעיף י"ד וסעיף ט"ו ואם תוכו יו"ד אע"פ שחזק

מהרשות הרבים עשרה כו', ומסיק רב פפא ודילמא כשרבים מכחפים עליו נכומתא וסודרל ויהיו נכמה"י גנוא שפיר י' לאסור היכא דהוא סמוך ואינו רחוק מהרשות הרבים עשרה, וזהו דנר"ו הרמנ"ם ואחי ספיר, ונתנטלו דנר"ו השע"ל נשיטת הרמנ"ם.

(לא) ומש"כ לנאר לשון ר"ת נחוספות שם שכתב כיון דתוכו רשות היחיד לא דמי לשאר כרמלית וסולם קנוע שנחזר ממעט כרמלית שנחזר דלא הוי כרמלית מעליה עכ"ל, והדברים מחוסרי הנגה, ולכן אמר נציאורס דגם התגר י' עליו דין כרמלית כיון דכל הגג אין נגה גם מהתגר יו"ד אם כן פרוק כל התגר יותר מעשר אמות לרשות הרבים ונשלח ע"ס הגג הוי למעלה רשות היחיד דרשות היחיד עולה עד לרקיע ולא מנינו כרמלית שחתתה רשות היחיד אצל מכל מקום אין לטלטל מתנה לתגר אף דכיון דרשות היחיד עולה עד לרקיע אם כן אין התגר פרוק נמלואה רק לרשות היחיד ווכל מקום נשאר נחזר כה כרמלית דמ"מ כרמלית נרוע הוא וע"ז מהני סולם לעשות הגג ע"ס התגר תשמיש אחר ולו כל התגר נידון כמו נג הגג דהוא למעלה רשות היחיד עכ"ל, והדברים תמוהים מלך דאם גם התגר י' עליו דין כרמלית אם כן למה הוא נריך לסולם כלל והלא הר"ת הוא מריה דמעשהחא נעירונין (ס"ז): דמתיר לטלטל מהכרמלית לכרמלית נגישה.

ובקושמא קאמינא דלדעתי הנה כל עיקר דנר"ו נשיטת ר"ת נזה הכל עליה הוא דאם ר"ת סוגר דעל הגג הוא רשות היחיד משום דכיון דתוכו הוא רשות היחיד אמרינן דרשות היחיד עולה עד לרקיע אם כן הו"ל לפרש נהדיא זה ומדוע הכחיד תחת לשונו, ואדנר"ו מכתב כיון דתוכו רשות היחיד לא דמי לשאר כרמלית משמע דכרמלית הוא רק דלא דמי לשאר כרמלית וגם נאור, הגדול נאור דהוסיף שם נשם ר"ת כתב וז"ל, ועוד פ"י תדע דלאו כרמלית נמורה היא דהיכן מנינו כרמלית שחתתה רשות היחיד עכ"ל, הרי להדיא דגם להספה זו הוא נא רק להוכיח דלאו כרמלית נמורה היא ומשמע דמורה ר"ת דהוא כרמלית נאחת ורק דלאו כרמלית נמורה היא ודלא כמ"ש שם השע"ל ענף ד' אחר י"א נציאורו להג"א דלהא"ז נהספה עלו מנורר שיטת ר"ת דכל כרמלית שחתתה רשות היחיד לא הוי כרמלית כלל, ואחרי המחילה עדות של נטילה העיד נשמו, ולכן לע"ד סוגר נאחת הוא כרמלית וגם אחרי שהעמיד ועשה סולם קנוע נשאר נ"כ הגג כרמלית כי אין כה נסולם קנוע נאחת כרמלית נמרי ורק נסולם קנוע שנחזר ממעט כה כרמלית שנחזר כלומר כה כרמלית שננג נהנז שנחזר נחמט נזה משום דלא הוי כרמלית מעליה ומותר לטלטל מתג לתגר, אצל נד הגג הסמוך לרשות הרבים נשאר נג דין כרמלית וע"ן שם מש"כ נאור, נשם ח"נצא דרב פפא, דנלא סולם עראי לא הוי נחא לנני חזר דכומתא וסודרל שרי לנני רשות הרבים נשנת כנסמכין על הגג הנמוך דליו נריך להכניס ראשו וריוו כדאמר רנא נצי המוקף תפילין אצל נצי חזר ח"י"ל להם לכומתא וסודרל אלא שניך סולם עראי עכ"ל, משמע דס"ל דהגג הוי כרמלית והילכך לרנא שם (נ"ט), ח"י"ל להכניס ראשו וריוו דלא נזרינן נזירה לגזירה וסני הכא כנסמכין על הגג והוי שפיר תשמישו ננחת לנני רשות הרבים כיון דח"י"ל להם להכניס ראשו וריוו על הגג נשעה שמשפטיין הכומתא וסודרל מש"כ לנני דנזרינן נכרמלית לא הוי תשמישו ננחת ומש"כ נשע"ל לדחות זה והתם מירי נצידי רשות הרבים דהוי כרמלית ומוכח אדנר"ו דהוי נג דוהא הוא רשות היחיד דאם לא כן הא שרי לכחילה להניא מכרמלית לכרמלית ע"ז אומר אני דנתוספות שם (פ"ה) דיה דילמא כירב פפא כתבו מעיקרא ס"ד דמירי נמשאות נכדים דלוחין אין רנינן להתגרנז לכללים דמשתמשין נגם על ידי זריקה כגון אחרון שמשפלין משאות נמקלות על כתפיהם וכשרוים לכחף מכחפים על הגג ויש הפסח ד' מן האויר ולגג ומשי נכומתא וסודרל שהוא דנר קל ורנינן להתקרב לכותל ולא הוי דרך אויר, ומנורר דהתוספות לא ס"ל כרש"י דמעיקרא הוי ס"ד דמשום דסתם רשות הרבים ח"כא היפויי סמוך לכללים ומתרחקים על כרחן דמירי דאיכא הכא נצידי רשות הרבים אלא דמירי הכא גם היכא דליכא כאן חיפויי כלל ורק דמעיקרא ס"ד דמירי נמשאות נכדים ואם כן י"ל דזהו גם כן שיטת ר"ת כדנר"ו התוספות ושפיר י"ל דר"ת סוגר דעל הגג הוי דין כרמלית ולא רשות היחיד כלל וכפשיטות דנר"ו ולאו ונתנטלו דנר"ו השע"ל

(לד) והגר"א נסמין שמי"א סעיף ט"ז חולק על פסק הש"ע
מטעמה דהא התוספות א"ס בעירובין (פ"ט)
ד"ה מחצית לא חסקי הכי והניחו ר"ה מירושלמי ע"ש, וכן רש"י
עצמו כתב (נ"ח): ד"ה עד עשרה כ"ו ונחפול לא אחרים חורין כח"ס
(פ"י), וכן תוספות א"ס ד"ה ומשתמש כ"ו, הסכים עמו לד"ה,
וכן הרמב"ם ורשב"א ועיין א"ס בסוף סיון שני"ג גם מדין המזילה
ע"ש עכ"ל, ולכאורה לפוס דברי הגר"א יהיה סתירה בשיטת רש"י
דהא בזה דפריך הגמרא (נ"י) קשיא דרב אדרב, וכן א"ס (נ"ב) בזה
דקאמר קתני גג דומיא דחזר מה חזר מינכרא מחציתא אף גג כ"ו,
סובר רש"י דהיכא א"ל מינכרא מחציתא הו"י על הגג למעלה דין
כרמית דנלי מחצית לא הו"י רשות היחיד, וכח"ס התוספות ד"ה
מחצית הניל דרש"י סובר דלמעלה מעשרה הו"י כרמית בכה"ל עו"י;
ובסוגיא זו"י שלפני החלוק (נ"ח): דקתני ומשתמש בכל הכותל עו"י;
עשרה טפחים פירש"י דכל מקום שהוא בין סמוך לחלוק מיד בין מופלג
הימנו הרבה כ"ו, הרי דמותר להשתמש גם במופלג דלא אחרים חורין
ומוכרח דס"ל לרש"י דלמעלה מעשרה לא הו"י כרמית אלא מקום
פטור מהירושלמי או רשות היחיד, ונראה ליישב דהנה הקרבן נתחלל
על הראש"ש א"ס צ"י כל גנות כתב דמש"כ הראש"ש דא"ס י"א חלוק פתוח
לגג הו"י הגג כחורי רשות היחיד (אע"ג דליה ליה מחצית) זהו דוקא
כשהתלוות פתוחות לכל י"א אבל אם אין פתוח אלא הלון על צד אחד
אסור לטלטל דהא מכל מקום נפרצה במחצית למקום האסור לה עכ"ל
ולע"ד חיו"י נכון ואינו אמת דהא הסגרה דנפרצה במחצית למקום
האסור לה צוה לא הזכירה הראש"ש כלל ומשמע דלא ס"ל כחוספות
צוה דלענין גוף הבית הו"י רשות היחיד ורק דהאיסור הוא משום דפרק
למקום האסור וכסברת מהרש"א או כסברת הגאון ר"י צרי"ע א"ו
אלא דהראש"ש אינו מחלק בין צלעה ד' לפתוח דס"ל וכיון דמחצית
אינה ניכרת הו"י לעולם כרמית ואינו רשות היחיד כלל והיכא דליכא
חלוק אחד סגי דכל הגג הו"י כחורי רשות היחיד, וכן נראה סתמית
הטו"ש"ע דלא צ"י חלוקות בכל צד וגם מדברי התוספות נראה דלא צ"י
רק חלוק אחד וא"ס כן מעשה י"ל דמש"כ רש"י דרש"י במופלג להשתמש
אין הכוונה דמחצית הו"י מחצית מופלג מהחלוק כמו שהגין הגר"א ז"ל
אלא דקאי על השמוש והיינו דהו"י מחצית בלתי אלא החלוק או סמוך
לו חוץ ג' ורק לענין השמוש קאמר דמשתמש בכל הו"י כל מקום שהוא
רובה בין סמוך לחלוק מיד מחצית הו"י בין מופלג מהחלוק הרבה דכ"ו
דהתחלת הו"י הוא סמוך במקום אחד אלא החלוק הרי מעשה
כל הו"י לאורכו הו"י רשות היחיד אבל אם לא היה סמוך כלל אלא
חלוק מודה רש"י דהו"י כרמית אפילו בלא צד נפרצה מעשרה וכדעת
התוספות הניל דלא כהירושלמי וליכא סתירה בדברי רש"י והגר"א
הגין דהאי דקתני וא"ס י"א אחד למטה ממנו משתמש צו זהו אפילו
א"ס נחמתי"ן אין לפני חלוק כלל אפילו בהתחלתו א"ל הו"י עיין א"ס ואינו
מוכרח כלל בשיטת רש"י

ואמינא עד לייסב דהירושלמי דהנילו התוספות דיה נחמיות הניל
הוא דלחור ר' יוחנן זיין וכתלים שהיו נצוהין עשרה
ורחצין ד מיתרין כלן וכלן ונצלב שלל יתליך ומדרי לגני רשות
הרנים וגני רשות היחיד מוכח דחשיב להו מקום פטור וכתלים דקאמר
היינו אנשים הנולדים וון הכותל דאלו כותל נצוה עשרה ורמז ד ודלי
הוי

שמד התגר אין צו יידי אייז סולס עכ"ל, והאחרונים נתלשנו דס והגיהו בדבריו, ובשע"ל כתב והתנאי צין לסימן שמה"ע סעי' דס היכא שני דיעות אי הוה ר"ה נתשעה מתולדות דוקא לו גם ביתר מתי ולפוס השיטות הללו יהיה דברי התנאי צוה דנכחי גוויי הכל דהוי ר"ה לא מהני סולס ואשעי' דסולס מסלק הרנים לזה רתו לסעי' ט"ז דנית שאין תוכו עשרה וקרייוו משלימו לעשרה דעי' מותר לנטלט בכולו אלז תוכו אין מטלטלין אלז דר הרי דתוכו הוי כרמלי' ואשעי' דלא שלטי' עס רנים דהא תווק מחיות וכמ"ש התוספות בעירובין (פ"ט.) ר"ה נמחיות רחיה ז', וכ"כ הגר"א צניאורו, והנה התוספות ס"ל עס בעירובין (ע"ת.) וכן בשנת (ג"ט ע"א וע"ב) דנור וחוליותו מתערפין לעשרה מכל מקום שיהיה גם גג החוליא. רשות היחיד בעינן שיהיה החוליא גבוה לזד רשות הרנים עשרה, והרשנ"א והריטנ"א ס"ל דעומק הגור מהני לגג החוליא, עיין ענף ג' והיינו דלהתוספות אלז דמסיק הגמרא שצנת עס טעמא דלאחרים עושה מחיה לעמזו לא כ"ש זהו כסדרת בעל האינעץ עס רשות היחיד כמאן דמלי' דמי ואס הוא לינו גבוה עשרה לזד רשות הרנים מה מהני מלא הא חתי יהיה עמוד פחות מעשרה ולכן הצריכו תוספות שיהיה דוקא גבוה עשרה לזד רשות הרנים, ולהרשנ"א והריטנ"א להמסקנא לא איתנן כלל להסדרא דרשות היחיד כמאן דמלי' דמי רק מטעמא דהוא קל וחומר לאחרים עושה מחיה לעמזו לא כ"ש, והיינו דהכחול או החוליא בעל הוא אל הרשות היחיד, ולכן היכא דגבוה למעלה מיידי לחצר דהוי רשות היחיד למעלה דמי לגור וחוליותו דהוי כל הגג כגב החוליא ונעי סולס לסלק הרנים דלי' סולס למה ניוחא דנטל הוא אלז הרשות היחיד הא י"ל דנטל הוא אלז הרשות הרנים כיון דרנים מתחשבים צו כצומחא וסודרא והוא הפקיר כל הגג אלז הרשות הרנים דלא עשה סולס כלל ולכן נעי סולס דוקא, ולהכי סייס שפיר התנאי על דברי המתגר דהוא דברי הרשנ"א דלס תוכו יידי אשעי' שמד התגר אין צו יידי אייז סולס והיינו משום דהיכא דתוכו יידי אז הא דלמחרת צו למעלה הוי רשות היחיד הוא לינו משום דנטל אלז רשות היחיד דמיחא אחרנה יהיה בעל אלז רשות הרנים אלז משום דהוי חלצה למשה פסני דרשות היחיד עולה עד לרקיע, ואס כן צוה לא מהני כיתוף רנים לעשות מרשות היחיד רשות הרנים כמו נחצר שהרנים נכנסים לה צו ויולדים צו דהוי רשות היחיד לשנת ואין הרנים יכולים לעשותו כרשות הרנים, וכן גבי היתה דרך הרנים מפסקת צין הפסי ציראות קיימא קן דלא אחרין אחר רנים ומצטלי מחיתא, וכ"ש דעי' כיתוף לא יתהפך מרשות היחיד להיות רשות הרנים והילכך היכא דתוכו יידי אייז סולס כלל מחי אחרת לינעי סולס להצילו מדין כרמלי' הרי זה מוכח מדברי הרשנ"א מקור דברי השו"ע דסולס לא מהני כלל להצילו מדין כרמלי' וכמו צנית שאין תוכו עשרה דהוי כרמלי' אשעי' דלא שלטי' עס רנים ורק דעיקר הסולס נא להצילו מדין רשות הרנים והיכא דתוכו יידי צלי' לא הוי למעלה כרשות הרנים ואף דר"ת סוגר דתוכו יידי נעי סולס ומהני סולס משום דהוי כרמלי' גרוע דהיכן מצינו כרמלי' שמתצוי רשות היחיד הנה צוה פליגי הרשנ"א ור"ת דלר"ת כל הסולס נא להצילו מדין כרמלי' גרוע ולהרשנ"א אין הסולס מצלי' כלל מדין כרמלי' רק מדין רשות הרנים ואחרי דשאלם הוא דברי הרשנ"א אס כן אס תוכו יידי לאו צריך כלל סולס דסולס לא מעלה ולא מוריד ואחי שפיר דברי התנאי צלי' עוס הגנה, ע"כ תורף דברי השעי' נקצרה, ויפה אחר ואפריון נמטי', ואולם אחרי כל השנא הנה להתנאי יהיה פסקי השו"ע כשיטת רש"י והרא"ש והטור ורבינו ירושם דנחמיות שאין ניכרות לא אחרין גור אסיק מחיתא וגג הגולס על המחיות הוי על הגג מלמעלה דין כרמלי' ולא אחרין כיון דתוכו רשות היחיד הנה אחר רשות היחיד עולה ומתקיע התקרה, וכן ס"ל להמתגר בסוף סימן שע"ד, וצינתיים הכא צסימן שס"א הניא המתגר בשו"ע להלכה דברי הרשנ"א נדון גג הסמוך לרשות הרנים ומיירי דלזד התגר גבוה הגג עשרה והיינו דסס הקרקע נמוך וליכא עשרה, ובזה צריך סולס להחיות אס צני רשות הרנים מתכפין עליו אלז אס תוכו יידי אייז סולס כלל והוי על הגג רשות היחיד ואשעי' דליכא כלל מחיות מנחוץ דמיחא נהו גור אסיק דהא עס פחות מעשר ומחיות צנת שצנפים הרי הם מחיות שאין ניכרות מנחוץ מחי תאמר דאחר רשות היחיד עולה למעלה ומצקעת התקרה גם צלי מחיות והא המתגר

שאל, ולפס שיטת הגר"א הרי"א דמחש נני עליה נזי שרתוק מהחלון הוא כהירושלמי והוי מקום פטור קשין דגרי התוספות ד"ה תחתון הגל ודגרי רש"י נני מחילה הנ"ל ודגרי התוספות י"ל דאין כוונתם דלא ניהא דהוי כרמלית אלא דלא ניהא כיון דלא ניהא תמישתא לגני עליה דהא איכא עליון דמפסיק אס כן נכחאי גווי זכו בתחתון נני רשות הרבים לדלדוהו הוי נחת טפי כמ"ש הנ"ל נלמטה מעשרה קמ"ל דלמעלה מיריד לא לתרין הכי, אכל פירש"י דגני מחילה קשה להגר"א דכיון דרש"י כהירושלמי ס"ל דלמעלה מעשרה גם מקום רחב ד' הוי מקום פטור אס כן היכא דאין חוץ ג' לגב דליכא למימר ניה לנוד האריך מפיק מרשות היחיד לרשות הרבים וגם אי לית ניה ד' גורין אטו לית ניה רוח ד' ומפיק מרשות היחיד לרשות הרבים ולע"י, ועוד אחינו דמדגרי דגמרא (ל"ה): דפר"ק הכי דמי אי דלית ניה ארבעה מקום פטור הוא ואפילו כנגד חלוט לא ישתמש משמע דנחית ניה ארבעה אינו כלל מקום פטור ודלא כהירושלמי, והן אחת דהתוספות והגר"א נראה דלא גרסי בגמרא הני ג' חצות, מקום פטור הוא, אכל נקוט מיהא דלרש"י דגרס כן, הרי מוכח דגמרא דאין אינו פטור כלל כהירושלמי וגם בגוף הירושלמי יש לזון בגירסת הספר ולפנינו הגירסא שם נפי המוציא חפלין (הל' ד') וזו שלפני החלון טוחנין עליו וטולין ממנו נשנת, לא אחר אלא אחת אכל שנים אסור שאין שתי רשויות משתמשות נרשות אחת, נשאין נהן רוח ד' אכל יס נהן רוח ד' דהא דלמא ר' אחא נשם ר' יוחנן זיזין וכתלין שגובין עשרה ורחנין ד' מותר לכאן ולכאן ובלגד שלא יתלין, והנה הוי שאין שתי רשויות משתמשות נרשות אחת הניא דהרמב"ם נפטר מה"ש ה"ה נלשון הירושלמי מתח, ואולם יס לתמוה דהרמב"ם סובר דהיכא דאין צליון ד' ואין בתחתון ד' משתמש נשניה דווקא היכא דיש צד רוח ד' אסור טפי, וצירושלמי מנאר להיפך, ונלע"ד דלהרמב"ם הגירסא צירושלמי נהיפך נשים נהן רוח ד' אכל נאין נהן רוח ד' דהא דמר ר"א נשם ר' יוחנן זיזין וכתלין שגובין עשרה ואין רחנין ד' מותר לכאן ולכאן, ושיטת הרמב"ם נם ענוה"ק שער ג' אות ה' הוא בגירסתנו צירושלמי ומפרש דשתי הזיזין הוא לשני נ"א והתחתון אסור על העליון היכא דהעליון אין צד ד' לפי שאין התחתון עולה עד לרקיע ועליון נאזירו של תחתון ודומה לתולית זי על חצר חצירו שאסור להשתמש צד כללים ששנתו בתוך ביתו ואס הוי שניהם רחנים ד' זה משתמש בשלו זה משתמש בשלו למה הדבר דומה לגית ועליה של שנים דכל אחד משתמש בשלו ואס כן שפיר קאמר צירושלמי דשנים אסור זה בשאין נהן רוח ד' דווקא דלא נאסר מהתחתון שיש צד רוח ד' אכל נשים נהן רוח ד' גם נזי העליון נזה אחר ר' יוחנן דזיזין וכתלין שגובין עשרה ורחנין ד' מותר לכאן ולכאן היינו דכל אחד משתמש בשלו ואין אחד מהם נאסר ושעמא דהירושלמי אינו כלל דמותר לכאן ולכאן משום דהוי מקום פטור כמ"ש התוספות אלא כמ"ש, והרמב"ם אולי נזה לטעמו שכתב שם בענוה"ק נצער הג"ל אות א' דף רחב ארבעה היצא מכותל של רשות היחיד נזון שגובה עשרה הרי זה כחורי רשות היחיד אע"פ שיש תחתיו נקיעת גדיים יראה לי שאין גדיים מעכנת בחורין אלא נרשות עומה שלא לעשות רשות היחיד, וזה יפה כח החורין מכת הרשות והדין נותן שהחורין נגררין אחר הרשות ואין עיקר הרשות אכל לעשות עיקר רשות היחיד אינה עד שחפא רשות שלימה שלא חפא נקיעת גדיים שנרת תחתיה לפיכך דף היצא מכותל שאינו מוקף לרשות היחיד ואין נרשות ארבעה אע"פ שיש נרשות הוי ד' על ד' וגובה עשרה אין זה רשות היחיד והרי זה כענין קנה נרשות הרבים ונתן טרסקל על ראשו שאינו נזון משום רשות היחיד אלא כחורי ומקום פטור כו', ולפ"י אחינא דהרמב"ם אינו מפרש מ"ש צירושלמי וכתלין שגובין עשרה ורחנין ד' כו', דהיינו אנשים הנולדים מן הכותל כמ"ש התוספות אלא דמירי מכותל מתח ורק דה"ק זיזין וכתלין שגובין עשרה ורחנין ד' כלומר דהזיזין היצא מן הכתלים הן שגובין עשרה ורחנין ד', וגם הכתלים שהזיזין יוצא מהם הנה נזק הכתלים גם כן שגובין עשרה ורחנין ד' נאזון דהוי הכותל עצמו רשות היחיד ונכחאי גווי תו גם הוי הוי רשות היחיד אע"פ דהוא נאזיר ואינו נפסל בנקיעת גדיים שחתתו ונכחאי גווי נשני זיזין מותר לכאן ולכאן דכל אחד משתמש בשלו דהוי כמו בית ועליה וכל זיז רשות היחיד נמור שלו ואין האחד אסור על חצירו ובלגד שלא יתלפו מזה לזה, והיינו אס לא עירנו, וראיתי

הוי רשות היחיד והא דנקט רחב ד' לרשותא דאפילו הכי הוי מקום פטור וכ"ש אס חנים רחנים ר', עכ"ל התוספות, ומנז הירושלמי הזה דזי חצור התוספות שם גם מנז וס"ל דגם נגז נגז היכא דהנחיות מכוסים ואין אומרים נזד אסיק הוי על הגב מקום פטור ולהכי פירשו דהא דפר"ק הגמרא נני גנין השוין לר"מ קשיא דרז דורנז הוא אינו כדפירש"י משום דרשות הרבים אסרת אלא משום דידע דאירי ביתר מנות סתמים ויתכן דהתוספות אולי לטעמייהו נסוגים דזי שלפני החלון (ל"ה): ד"ה אי, דהקשו על פירש"י דנזח רחב ד' משתמש בכלים הנשגרים דווקא דא"כ אפילו נרחת מלה אחת נמי לא נחיר דהא לענין שנת חצי רחב ד' טפחים כרחת אלא אחת אס כן יחא אסור להשתמש בגב הסמוך לרשות הרבים שאין לו גדר בכלים שאין נשגרים והרש"י תי דווקא נזי הנולט נאזיר רחב ד' אינה הנחה חסונה לזכר העומד נאזיר ולפיכך לא התירו שום זי נהשתמש בכלים שאינם נשגרים, ומנאר הוא דהתוספות לא מחלקי נין זי לגב, ולכן לשיטתם הירושלמי הנאמר נזי הכריחם לחזור גם מנז אכל לפס שיטת רש"י דמחלק נין זי לגב י"ל דהירושלמי אחר דגרי דווקא נזי ואין היצא מן הכותל נאזיר דנזה אינו חסון תשמישו כ"כ והיכא גם נרחת ד' הוי מקום פטור ונזל להרשות ואפילו אינו סמוך להחלון כלל דכיון דאין אור רשות הרבים למעלה מעשרה אס כן לא שייך לומר דזכו ניה טפי נני רשות הרבים מנזי רשות היחיד וברי לבטל העליה להשתמש נהזי תשמיש נגז למעלה מעשרה דתשמישו חצי טפי הוי רשות לעצמו ואינו נזל לא לרשות הרבים ולא לרשות היחיד והוי שפיר כרמלית וליכא סתירה דגרי רש"י, ונלמח נראה דכל טענת הגר"א הוא רק על זי גובה עשרה ורחב ד' דהוי מקום פטור ולא על ג' דגם הרמב"ם והרש"א הוא הכל נזי וגם הרמב"ם ס"ל כרש"י נזה דגם נזח ד' אינו משתמש רק בכלים הנשגרים, ומוכרת דמחלקי נין זי לגב כמ"ש הרש"י לרש"י, ועין בריקאנטי סימן קל"ט, דכתב פסק הר"מ דזי שלפני החלון ויוצא לרשות הרבים חין טוחנין וטולין עליו כלים שאין נשגרים כו', ונאזירי כנה"ג הניא דגרי הריקאנטי וכתב ולא נתבאר אי פחות מד' קאמר כדגרי התוספות תו נרחת ד' כדגרי רש"י ז"ל עכ"ד, ולע"ד הדבר נרזו דזהו כשיטת הרמב"ם דהוא שיטה שלישית דלא כרש"י ודלא כהתוספות אלא דנן דא"כ רחב ד' נין דליכא רחב ד' לעולם אינו שרי רק בכלים הנשגרים ולא כלים שאינם נשגרים, וכדגרי השו"ע שם סעיף ג' כל זי כו', וגם ברוקח סימן ק"ט כתב גם כן סתמא כדגרי הר"א ואפי' שפיר, ובספר מענין על הריקאנטי גם נפי חיר על היראים, לא הרגישו כלל

נה.

(לה) ואבתי האי מילתא נפי צירורא דשיטת התוספות לא נתיישנ דהתוספות שם ד"ה ומשתמש כו' הסכימו דגם אס הוי מחילת נמופלג מהחלון שרי להשתמש צד כמ"ש הגר"א כ"ל, ואס כן נ"ל דגם הר"י הדן ניה וסובר כמסקנת דגריהם בתוספות ד"ה נחיות הג"ל דהניאו הירושלמי דזיזין רחב ד' הוי מקום פטור, ונתוספות שם ד"ה תחתון הקשו ולמה נר"ך כלל למתני הוי ואס יס זי אחד למטה ממנו משתמש צד דהיינו דלית ניה ד' דהא מעליון שחנין לה דשרין נגז חלוט משום דחלון תשלימחו לז' ותי' דלניסר"ך לאשחנין בתחתון אע"פ דלא ניהא תשמישתא דהא איכא עליון דמפסיק עכ"ד, ונלמח לפס שיטת התוספות דמקום ד' על ד' למעלה מיריד ואין לו מחיתת הוי כרמלית שפיר איכא רחבתא דאע"פ דלא ניהא תשמישתא לא הוי כרמלית אכל להירושלמי דהוי מקום פטור ויכא רחבתא מירי דאע"פ דלא ניהא תשמישתא ודאי הוי מקום פטור דאלא מאי ליהוי אס לא מקום פטור ומוכרת דהתוס' אולי לפס שיטתם דיתכן שהיה למעלה מעשרה כרמלית, וכ"כ נפי גא"י ומכל מקום הסכימו דרש"י להשתמש ציזין המופלגים מהחלון ומוכרין אט לתור דהיכא דא"כ חלון פחות לו אע"פ דהתחתל הוי הוא גם כן מופלג ממנו הנה מכל מקום הוי כחורי רשות היחיד, וכ"כ נפי גא"י שם, והוי כמ"ש הגר"א נספי שניא לגבי מחילה ואס כן לא נאטרך לומר כלל דלרש"י ותוספות הרי"א דמחש נני עליה נזי שרתוק מהחלון הוא משום דהוי מקום פטור כהירושלמי אלא משום דהוי כרשות היחיד, וכ"ה להדיא נרש"י שם בתחתון דזי שלפני החלון, ובפרש"י שם, ולנררט נם נרחת הוא מהחלון הוי כרשות היחיד, וכ"כ רש"י נני מחילה (ל"ט): ד"ה ומן הצטור, וזהו מקור דגרי השו"ע ספי

נסי' כלל מ"ז דלא הנין כן נשיטת הרשניא, ולעיד נרור הוא כחש"כ, ונחידושי הארצותי נזה נציאור הירושלמי דפרק חלון ה"ב, ולדנרנו מונן הדנר דלע"ג דרננו חננאל ז"ל הניא נס כן הירושלמי הזה נמתינתין דזיז שלפני החלון מכל מקום אינו רחיה מזה דס"ל כתוספות דהוי מקום פטור דהא י"ל דמפרש להירושלמי כחש"כ להרשניא, וגם נזה שטת התוספות מנומנס דלשיטתם דלהירושלמי הוא מקום פטור הרי ז"ל דנקטי ורחצו ד' לרנחא דלפילו הכי הוי מקום פטור וכ"ש כשאין רחצו ד' וכח"ש להדיא, וקשה דהא בירושלמי מחלק נזה וקאמר בשלן נהן רחצו ד' אצל י"ש נהן רחצו ד' כר, ועיין ק"ע ויש להגדס, ולדין הנגשים דקיימין ליכא נפיש נזה אס' נחמא דנג' אשין מחילתו ניכרות למעלה הוי מקום פטור דהשוואה לזיז כתוספות או דניחא דהוי כרמית כס"ד דתוספות או דניחא נזיזין כהרשניא דנן כה וכה לזון דמחילה שאינה ניכרת לא הוי מחילה הרי אינו מהני מחילת הנגשים שמתחיהם שיהיו למחילה ממעל להנגשים ונריכס' אלו לנזול להתיר משום דנג' לתוספות מהני לשווא רשות היחיד ורק מטעם פרוץ נמלואה למקום האסור אסרי חה הוי דנרנן כח"ש השע"ג, וכבר כתבנו דהתירא דא ליחא מכמה אנפי ואפילו נגשר קטן שאינו יותר מנ"ס וכ"ש היכא דהוא יותר מנ"ס.

ענה י"א

(לו) ומש"כ להוכיח דמחילה שאינה ניכרת אחריו נזה גוד אסיק מחילתא מהא דעירובין (י"א): דמוכח כמ"דא דנזורה הפתח אין צריך ליגע הקנה העליון נקנים שנלדו דנריחא דכיפה ר"מ מחייב נמזזה ותכמים פטורין ואין אס' י"ש נרגליה עשרה שהיא חייבת אחר אפי' הכל מודים כר, כי פלגי ניש נרגליה ג' ונזורה עשרה ואין רחנה ד' ויש נה לחוק ולהשלימה לארבעה, ר' מחר סוגר חוקקין להשלים כר, ופירש"י דמניא רחיה מהא דקתני ואין אס' י"ש נרגליה עשרה שהיא חייבת דהא י"ש נרגליה עשרה נזורה נרנח ד' ואפילו כל העיגול פסול נשאר שם שיעור פתח כשר, אלא אין צריכין ליגע דהא הכסירה דפתח נרגליה הוא והעיגול מפסיק בין תקרה העליונה לתחתונה וקתני חייבת, וכ"כ הרא"ש דהילכתא כר"ג דאין צריכין ליגע דמניא כוונתה כיפה כר, ואין אס' י"ש נרגליה עשרה לע"פ שאל' הקרי שגמ' קורה תגיע לרגליה הוי פתח וחייב נמזזה (ה"כ) מי כיון שיש נקנים עשרה לע"פ אשין נגיעים לקנה העליון הוי פתח עכ"ל, הרי דכל ההכשר ע"י המשקוף העליון המונח על העיגול, וקשה קושיא גדולה וחזקה הא טעמא דנזורה הפתח אין ליגע כתנ' הגאון ר"א מורח"י ז"ל נחשונה דהו' משום דאחריו גוד אסיק מחילתא דהקנים שנלדו לע"ג דאין נוגעים נקנה העליון מכל מקום ע"י גוד אסיק הוי כמו שהם נוגעים ואס' כן נשלמא דהקנים של נזורה הפתח אשין שום דנר מפסיק בין הקנים שנלדו אל הקנה העליון שפיר י"ל גוד אסיק אצל נהא דכיפה שהעיגול הוא מפסיק בין המזוחות אס' כן איך אפשר לומר גוד אסיק כיון שהראש של המזוחות

מכוסים בכל העיגול, אין לך מחילה שאינה ניכרת יותר מזה, והא התוספות כתבו דהיכא דרשאי הכתלים מכוסים על ידי הנליטה של הנג לא אחריו גוד אסיק והכי נמי ראש הרגלים מכוסים על ידי העיגול, וצוהר קשה דעת ר' מחר דאמר אס' י"ש נרגליה ג' ונזורה עשרה ואינה רחנה ד' ויש נה לחוק כדי להשלימה לארבעה דר"מ סוגר חוקקין להשלים, וקשה מחד הא נדון אי"ל ליגע לא פלגי כלל ר"מ ורננן רק דפלגי אס' נחמא חוקקין להשלים, ומה יועיל הא דאחריו חוקקין להשלים סוף סוף הא הרגלים מכוסים בכל העקומות דלחמתי מחילתם להחצו בכלל רגלים רק כשנא לכלל רחצו ד' וכל זמן שאין רחצו ד' פסולים ואס' כן ליכא הכא רק נרגליה שלשה ומחוקם הזה עד גמר נזנה הכיפה מכוסה נעקומות ומה יועיל מה דע"פ דין אחריו חוקקין להשלים סוף סוף מכוסים הרגלים ואיך נחמא גוד אסיק הא הוי מחילה שאינה ניכרת ומוכח נהדיא דלא איכפת לן למחילה שאינה ניכרת, לפי ההלכה דהא דכיפה היא הלכה פסוקה נטושי' ונרמנ"ס והא דר"מא לן דל"ל ליגע נראה הוא רק ויכך נריחא דכיפה ומוכח נזוכחה גדולה דהלכה כשחולל לגבי דנרנן נמחילה שאינה ניכרת אחריו גוד אסיק ואף דקיימא לן הלכה כרנ' נאסורי מכל מקום מוכח מסוגיית הגמרא דכיפה דהלכה כשחולל ויכול להיות שמתעם זה השמיטו הר"ף והרמנ"ס המחלוקת של רנ' ושחולל משום דמוכח מהא סוגיא דכיפה דהלכה כשחולל ואין חילוק בין מחילה הניכרת לאינה ניכרת דלעולם אחריו גוד אסיק מחילתא ואין צריכס' להזכיר ונפיר איכא על הנגשים מחילה להכשיר העיר, אולם דא עקתא דמנואר נמשנה (נ"ב) נג גדול הסמוך לקטן הגדול מותר מחר' מחר' גדול שפירה לקטנה כר, ונמנחא למה ליה למחני מחר' לרנ' נג דומיא דמחר מה מחר מוכר מחילתא אף נג דמיכר מחילתא ולשחולל נג דומיא דמחר מה מחר דדרסי נה רנ"ס אף נג דדרסי ניה רנ"ס וכתנו התוספות דהו' כלישנא דרנ' דרנ"ס אף נג דדרסי ניה שיש דיוורין ע"ז והו"ל הא דקטן מחילה נדרסת ואס' כן מונ"פ הנגשים פסולים, דהא אחד משני אלה מוכרחים אלו לומר, אס' הלכה כרנ' נג דומיא דמחר דדרסי ניה רנ"ס ומחילה נדרסת לא הוי מחילה, ואס' כן אף אי נחמא דנגשים ליכא למיחש למחילה שאינה ניכרת הרי אכתי פסול מטעם מחילה נדרסת ולא אחריו נזה גוד אסיק כיון דהמחילה נדרסת, וכן מנואר בתוספות (כ"ב): ד"ה שני' ה"ל וי"ל דנעינן שלא יחא תשימיה דלא ליהוי כעין מדרגה דלא תהוי מחילה נדרסת יעו"ש, ואס' כן מכ"ש הנגשים נזדחי מקרי מחילה נדרסת, ואמנס הרשניא נס' ענוה"ק נשער ג' אות ט' כתנ' נג גדול הסמוך לג' קטן ונזיחם מוקפות מחילות נזוכות עשרה כר, וכן נפ"י החשניות להרמנ"ס שס נפ"י כל נגות כתנ' נזה הלשן ועי"ז הדרך נעלמו הוא נג גדול ונג קטן כשי' כותל מקיף ננגות, והיינו דנמנחא איתא (פ"ט): אחר רנ' יוסף לא שיעל ל' הא שמעתתא (ופירש"י דשחולל דניחא גוד אסיק נמחילת כי הני אשין ניכרות) מחר ה"י לת אחרת ניהלן ואחא אחרת ניהלן נג גדול הסמוך לקטן הגדול מותר והקטן אסור ואחרת לן עלה אחר רנ' יהודה אחר שחולל לא שנו אלא שיש דיוורין ע"ז ודיוורין ע"ז דהוי לה הא דקטן מחילה נדרסת אצל אין דיוורין ע"ז ועי"ז שניהם מותרין ח"ל אצל הכי אחרת לכו לא שנו אלא שיש מחילה ע"ז ומחילה ע"ז דגדול מישתרי נגיפופי וקטן נפרץ נמלואו אצל אין מחילה לא ע"ז ולא עי"ז שניהם אסורין והא דיוורין אחרת לן אי אחר לכו דיוורין הכי אחר לכו לא שנו אלא שיש מחילה ראויה לדירה ע"ז ומחילה ראויה לדירה ע"ז דגדול מישתרי נגיפופי כר, אצל י"ש מחילה ראויה לדירה על הגדול ואין ראויה לדירה על הקטן אפילו קטן שרי לגבי גדול מלי טעמא כיון דלא עמד מחילה סלקי סלקי נפשיהו מהכא עכ"ל הנ"י, ומדלא קאמר בלישנא נחרא דרנ' יוסף לא שנו אלא שיש מחילה ראויה לדירה ע"ז ועי"ז או אשין לשניהם מחילה נס' כן הגדול מותר והקטן אסור מוכח דאס' אין לשניהם מחילה ראויה לדירה מודה ליכא נחרא ללישנא מיעל דשניהם אסורים אלא דלישנא נחרא אחא למיחר דאס' אין מחילה נקטן ויש מחילה ראויה לדירה על הגדול אפילו קטן שרי לגבי גדול, והנה הרשניא שס נענוה"ק פסק כלישנא נחרא ח"ל פעמים שנעל הנג אסור להוציא כלי נחו' לגנו ואחרים מותרים נג ואפילו בכלים שכתנו נחרך נחו' כליד אחד מנני נגין עשה סולם קנוע לגנו

אז

(י) הגהה בגוף הסוגיא כתנתי נגליון הנ"י עלי נס"ד, דקשה לי מהא דלקמן (פ"י): דקאמר הגמרא עד כאן לא קאמר ר"י אלא נסוכה דאסור עשה הוא אצל נשנת דאסור סקילה הוא לא אחר, ועיין שם נפירש"י דלע"ג דנרשויות דרננן ליכא סקילה כל דחיקון דרננן כעין דאורייתא חיקון ואס' כן הכי נמי מלי רחיה ממזחה דהוא אסור עשה כמו סוכה לשנת דהוא אסור סקילה ומה נס' דהכא מחר מעיקריו הניירות ועיין הגמרא פ"ד דסוכה אות ז' שהניא דהראב"ן פסק שם כר' יוסי, וכ"כ המחירי נשנת ק"א נס' י"ש פוסקים, ונראה דלדידהו צריך לומר דהכא הלכה כרנ' שסת דלריכין ליגי וכשיטת נעל המחור ועיין סוכה (כ"ד) דפריך קשיא דר"י אדר"י ולא משני דנחרומה דאסור מיתה חייב ר"י אצל נסוכה דהוא מ"ע לא חייב וזהו משום דאני לא ס"ל לחלק נהכי כדקאמר הא ר"מ והא ר"י דתניא עשה דופן לסוכה כר' הרי דהניא מסוכה לתרומה, עיין שעה"מ פ"ד מסוכה ואס' כן י"ל דהכא קאי הסוגיא לאני דלטעמו איל דמחני ילפינן דאין צריכין ליגע כחש"כ רש"י ד"ה אפי', ואס' כן לפוס שטתיה דאני אפשר להניא רחיה ממזחה לשנת, ויש להגדס נזה.

פחות מנ"ט כלומר דמי, וטען הד"מ דלא אמרין לגוד להחמיר בכהאי גווי, והיינו דלע"ג דהלכה רווחת היא נפחות ונ"ט כלומר זהו רק היכא דנריך קירוב ולא יותר, וזוהי אמרין גם לגוד להחמיר אבל היכא דנריך שיהיה חשוד סתום מחמת לגוד לא אמרין לגוד להחמיר, והד"מ הבין כן בנ"יור דנרי התוספות בסוכה (י"ז), ד"ה אלו, והר"ש שם והטור ס"י תרל"ג יע"ש, ובתנ"א שם, ואם השי' עליו, אצל נהילכתא דגוד אסיק שפיר י' לומר חילוק זה, וכעת מנאמי נתי' נרית אנרסם סימן ט"ז קדמו נהקדשא מכיפה, ואולם נע"ד לק"מ וכחש"כ בס"ד.

ועוד אמינא דסנרת הגאון התורמי ז"ל נטעמא דא"ל לינע צריכה רחיה אם גושפנקא דאמת חתים עלה ורב שעת יוכיח דאמר צנורא הפתח דנריכין לינע הקנים שמהדרים אל הקנים העליון, וקשה אליניה מהא דכיפה דהוי פתח אע"ג דאיכא הפסק ועל כרחך דס"ל דאיכא דאיכא אירא צינתיים גרע ונכיפה דליכא אירא כמאן דנע"ד דמי, וכ"כ הר"טנ"א צינתיים (י"א), ואם כן לרב שעת הרי איפכא מסתברא דנקנים דלורת הפתח דליכא הפסק והמחילה אינה מחוסה ס"ל דפסול ולא אמרין גוד אסיק ונכיפה דמחוסה המחילה אמרין גוד אסיק ועל כרחך דרב שעת ס"ל דלא משגיחין בזה בגוד אסיק כלל רק אי ענדי אינשי פתחא כהאי גווי וכיפה אשני דענדי אינשי פתחא כהאי גווי ונא"כ נהפסק איר ואם כן גם לרב נחתו דאמר דא"ל לינע והנמורא מיימי סייעתא לשיטתיה מהא דכיפה י"ל דמודה נתי' דלא משגיחין בזה בגוד אסיק כלל דלא נאמרה הלכה זו רק נמחיתא ולא נפתח והכא עיקר הסנרת הוא דכיון דאיכא ונחוצות ומשקוף אין לחוש כלל להא דאין גוועין דליכא קפידא בזה ודמי שפיר, ואם כן עד שנימא דטעמא דא"ל לינע הוא כסנרת התורמי ויהי מוכח ונרייתא דכיפה דהילכתא כשמואל שזהו דבר קשה ונחמד לעקור כלל דהילכתא כרב גאסורי וגם יהיה מהנרייתא דכיפה תיורתא לרב וננטרך לומר רב תנא הוא ופליג, דכל זה הוא דבר רחוק, ויותר היה טוב לגבול סנרת הגאון התורמי ז"ל ולומר דהכשירא דא"ל לינע הוא אינו כלל מטעמא דגוד אסיק וכח"ש, ונפסקו נאמת כרב גאסורי, ומנאר הוא דהש"ע אזיל בזה נחר איפכא ונגד הסנרת, והאמת דמהא דכיפה לא קשה כלל להא דרב גם לסנרת הגאון התורמי וכח"ש לעיל.

(לח) ועיקר דנרי סותרים הווה מרישא לסיפא דרונה לומר דלא קיימא לן כרב אלא דגם נמחיה שזינה ניכרת אמרין גוד אסיק וכדמוכח מהא דכיפה דקיימא לן כשמואל בזה והוקשה לו דאם כן הו"ל להר"ף ולהרמב"ם להזכיר דמחילה נדרסת פסול ולא אמרין ביה גוד אסיק, ולזה תירץ דקיימא לן כלישנא נחרא דרב יוסף וליחא הדין של מחילה נדרסת והוה תרתי דסתרי דלישנא נחרא דרב יוסף דשמואל לא פליג על רב אלא כן שמואל סוגר דמרינא שזינה ניכרת לא אמרין ביה גוד אסיק, וכ"כ להדיא בחידושי הר"טנ"א דלרב יוסף טעמא דמחיתין לשמואל גג דומיא דהנר כטעמא דרב, ואם כן הרי הקושא מהא דכיפה יהיה עוד נחת שאת ונחת עו ונחמנות דהא לכוי"ע נעין מחילה הניכרת לגבי גוד אסיק והא דכיפה כמאן אחיא ואחאן תרמיה והן אחנס לפחש"כ הש"ע נסיון ו' דרב ס"ל כלישנא נחרא דרב יוסף דנעין מחיות מוזה ונחיה הראיה לדירה וגג דומיא דהנר דמיכרס מחיתא היינו מחיות מתא ורק היכא דאיכא כל סנינות הגג מחילה מתא אז הגדול מותר דניכר שהוא פתח מתא כמו כל הפתחים אצל אס אין אס היקף מחילה בכל הסנינותיו ורק המחיות הוא על ידי גוד אסיק אז אפילו י' מחילה נהגיפופים של הגדול אינו ניכר שהוא פתח ולישנא נחרא דר"י לא פליג על הא דקאמר בלישנא מליעא דאס אין מחילה לא ע"ז ולא ע"י שניהם אחרים ואם כן שפיר י"ל דלא קיימא הא דמחילה נדרסת דזהו כלישנא קמא דרב יוסף ואכן קיימא לו כלישנא נחרא והכי ס"ל לרב וגם בשמואל, ומכל מקום אמרין גוד אסיק נמחיה שזינה ניכרת כדמוכח מהא דכיפה וגג גדול הסמוך לקטן אשני דאפילו מחילה הניכרת לא מהני אלא דנעין מחיה מתא דומיא דהנר, ואינרא דגם זה הוא מונחם טונא לומר דסתמא דנמרא דקאמר אחרת רב אחר אין מטלטלין זו אלא גז"ל ושמואל אחר מותר לטלטל בכולו כר כי פליגי נמחיות אשין ניכרות כר, הנה כל האי סתמא דנמרא יהיה הכל אלינא דא"ל ואלא כהילכתא משום דרב יוסף הכחיש זה דלא אחר

או שעשה מחילה גנוה יו"ד טפחים סניני גנו והיניה פרוק סמוך לגג חנירו וחנירו לא עשה מחילה זה שעשה מחילה לגגו מותר נשי אפילו בכלים ששנתו נמוך הנית והשי אסור שכל אלא עשה מחילה ראיה לגגו הרי מסלק תשמישו מתנה ומניחו לאחר עכ"ל, אם כן מנאר דפסק כלישנא נחרא, ומש"כ מחילה גנוה יו"ד טפחים זהו הניאור של מחילה הראויה לדירה, וזהו גם כן שיטת הרמב"ם נפ"י התשנה, ואם נאמר דהלכה כלישנא נחרא דרב יוסף נעל כרחק אין הלכה כלישנא קמא דהא בלישנא קמא אחר אשני משמיה דרב יוסף אחר ר"י אחר שמואל לא שנו אלא שיש דיוורין ע"ז כר דהו"ל מחילה נדרסת וקאמר ליה אשני והא דיוורין אחרת לן והשיג לו רב יוסף אי אחרת לכו דיוורין הכי אחרת לך לא שנו אלא שיש מחילה ראיה לדירה כר ואם כן אם הלכה כלישנא נחרא הא זה סתירה ללישנא קמא דהא רב יוסף נוכח"ל לאנ"י והשיג דלא אחר הכי ואף דנמרא (י"ב) איחא ולשמואל גג דומיא דהנר מה חנר דרס"י ביה רביס כר וכתבו התוספות דזה כלישנא קמא דרב יוסף דהנר הוא רק כלישנא כלישנא נחרא דרב יוסף מחילא כל הנאמר נמרא הוא רק כלישנא קמא ואין הלכה כוותיה דאף דכל דוכחא היכא דאמר אשני אחרת ניהלן וזהא אחרת לן הלכה כאנ"י מכל מקום בכל דוכחא לא מכחיש רב יוסף לאנ"י משום דרב יוסף חלה וזכח תלמודו ואנ"י תלמודו מוזכרו אצל הכא מכחיש רב יוסף לאנ"י ואנ"י שתיק ליה ודאי הלכה כרב יוסף בזה, והילכך פסק הרש"א כלישנא נחרא דרב יוסף ומחילא אידמי לישנא קמא דהא שני הלכות לא יתכנו אחרת שניהם כמנאר נמרא שלא אחר רק לבון אחר וכיון דהלכה כלישנא נחרא מחילא אידמי לישנא קמא אם כן לפי ההלכה נוכל לגמרי הדין של מחילה נדרסת עכ"ל.

(לז) ואנא אמינא דהקושא מכיפה דכתב דהא קושא גדולה ומוקה לע"ד לק"מ ולא מינעיה אס נמא דעת הרב

המורה ה"ה ז"ל דהא דלא אמרין גוד אסיק נמחיות אשין ניכרות הוא פסול דרנן ולא מנאריתא אס כן אינו רק להחמיר דמכחיש להחמיר גורו ולא להקל על דברי תורה בזה אס כן נהא דכיפה דהוי לענין היוצ ממוזה מן המורה שפיר אמרו דחייב דהא לגבי דאורייתא אמרין גוד אסיק גם נמחיות אשין ניכרות (וגם לענין נכרה דרנן י' לומר דלא גורו מו"ל בזה כיון דלענין עיקר החיוב נמחיה הוא פתח ונעליא דאמרין גוד אסיק במוכסה אס כן מנרן מו"י על קביעת מוזה זו דלענין נכרה למד לא גורי מו"ל היכא דהוא עושה עיקר המוזה ונטעם ודאי, ע"ן דר"ן ג"י ודאי דנריהם נע"י נרוכ"י, ונא"ר"ח סימן ונמחיתא הארכ"ן) והא דנמחיות ממוזה לנורת הפתח דקנים שגנדיים דא"ל לינע, הרי התם ליכא אס דנר המפסיקוהו מחילה הניכרת ונכהאי גווי גם מדרנן אחר, גוד אסיק, והט"י סימן שס"ג סע"ק י"ט פסק דאס למעלה על הקנים שמעמידים למטה י' גג שמפסיק בין גונה ההנל להקנים י' איסור בזה דלא הוי נורת הפתח, וגם' תוספות שנת חולק דבתו דהא דא"ל לינע נמחיות נורת הפתח מכיפה הכי נמי י' ללמוד משם דאפילו י' הפסק כשר, ולהאמר פסק הט"י נכון דכיון דאיכא הפסק הרי אין המחיות ניכר למעלה ומכוסים הווה אס כן בזה תו אין ללמוד מכיפה דהתם לגבי דאורייתא אמרין גם בכהאי גווי גוד אסיק דמכחיש לא אחר להקל בל תורה אצל נורת הפתח והוא דרנן בזה לא אמרין גוד אסיק כלל היכא דאיכא הפסק ומכוסה רה"י ההים גג ואח"י שפיר.

ואולם אפילו אס נמא דהא דלא אמרין גוד אסיק מחיתא נמחיות אשין ניכרות הוא פסול דאורייתא וכשיטת הגא"י גם כן אחי שפיר הא דכיפה דהוה שני עניני גוד אסיק ולא דמין אהדי כלל דהן גוד אסיק דכיפה הוא רק דמיא דחשי' דא"ל נע"י אהדי וקרונים ומכוסים המחוות אל המשקוף, וזוהי שפיר אמרין גוד אסיק גם נמחיה אשין ניכרות כיון דהוא אינו צריך כלל לעשות מחילה מתא אלא שיהיה סתום ולא יהיה הפסק בין המחוות להמשקוף משא"כ נהיה גוד אסיק דפליגי רב ושמואל ג"י גג הנה התם נעין שיהיה נמחיה מתא על הגג ולא לקרב איזה דבר לחנירו, וזוהי ס"ל לרב דלא אמרין בכהאי גווי גוד אסיק נמחיה אשין ניכרות, וכנר מניע חילוק זה ג"י הילכתא דלגוד לפוס שיטת הד"מ נא"ר"ח סימן תק"ב דהנ"י כתב לענין העמדת שולחנות ביום טוב דאס איכא להשלחן דפנות שמיניעות פחות מנ"ט סמוך לקרקע נראה דכוננים דמי דכל

אמר כן כלל תשמיש דשחול דודאי סתמא דגמרא נראה דסוגר דקיימא
 לן כחצי, ועיין בתוספות צ"ב (ק"י ד): ד"ה והילכתא, שכתבו דהיכא
 דאזי מקשה לרז יוסף אע"פ דשני ליה שפיר מכל מקום משום דרז
 יוסף אימקרא ליה תלמודא הולך הגמרא לומר להדיא דהילכתא
 כוותיה דרז יוסף ועיין שם בגמרא, והרי דנס נכחאי גווי דשני ליה
 שפיר הולך הגמרא לומר להדיא דהילכתא כוותיה ואם כן הכא
 דסתמא דגמרא נקט לה כחצי ודאי מוכח דכחצי קיימא לן, והתם
 שכתבו גבי גג גדול הסמוך לקטן דהגמרא דקאמר לשחולף אף גג
 דקא דרסי לה רזים זהו כלישנא קמא דרז יוסף, היינו משום דהכי
 קיימא לן, ונאזי הגדול (סיון קצ"ה) כתב וז"ל והך סוגיא דסתמא
 דתלמודא אחי כחצי כיון וסתמא דתלמודא כחצי עכ"ל, והנה ה"א
 הוספה וסתמא דתלמודא כחצי שהוסף האזי על דברי התוספות,
 משמע להדיא דנא להשמיע דהילכתא כוותיה דאזי נזה משום דסתמא
 דתלמודא כחצי ס"ל.

ענה י"ב

(ל"ט) ומש"כ בשיטת הרמזים פי"ג מעירונין (ה"ל כ"ד) דכתב
 טעמא דחזר שנפלה בתלואה לגדולה מנעור יוס
 אכזי גדולה מערנין לעגנן ומותרין שהרי נשאר להם פנימין מכלן
 ומכלן ואכזי קטנה אסורין להוציא מנחתיהן לחזר שלהן עד שיערבו
 עם בני הגדולה עירוב אחד שדירין של גדולה חסונין כקטנה ואין
 דיורי קטנה חסונים כגדולה עכ"ל, וקשה למה הולך הרמזים לטעמא
 דדירין של גדולה חסונין כקטנה דהיינו דהשתמש בקטנה היו כאלו
 משתמש בגדולה דהקטנה היו כאלו מונלע בחוך הגדולה חיפוק ליה
 דאפילו אם לא נימא הטעם דיורי גדולה בקטנה והשתמש בקטנה
 אינו כאלו משתמש בגדולה אלא כהשתמש בקטנה לחזר מכל מקום
 אסור משום דהקטנה נפרצה בתלואה למקום האסור לה לבני כלי הנשים
 ונריטנא על הא דקאמר הגמרא (ל"ב) ש"מ מתניתין דיורי גדולה
 כיון דהוה דוקאמר מתניתין מפני שהיה כפתחה של גדולה עכ"ל,
 כנראה דהרמז דחצי הא טעמא להכי פי' דההוכחה הוא תלשון
 המשה, אצל הא נופא קשיא למה למתניתין למימר האי טעמא חיפוק
 ליה דנלא זה אסורה וגם זה קשה דהרמזים וכן הטור בסיון ש"ע
 לא הזכירו להא דמוק דפיק (ט"ו) דמירי נכנסין כותלי קטנה
 להגדולה, ולכן ח"י דהא דמוקמין מתניתין נכנסין כותלי קטנה
 לגדולה זה לפי הס"ד דלא ידעין מדירי גדולה בקטנה אצל לחאי
 דקאמר ש"מ מתניתין דיורי גדולה בקטנה אם כן לא שייך לומר
 דמותר משום נראה מנחך וזהו מנפנים דמאי מהני זה הרי אדרבה
 כיון דליכא גיפופין להגדולה הילכך הגדולה מושלת על הקטנה
 ומושכת הקטנה אללה דהו כפתחה של גדולה והלא הדין דיורי גדולה
 בקטנה קאמר הגמרא גם לענין גיטין אשה בגדולה וגם בקטנה וגם
 לענין גזר בגדולה ויחיד בקטנה ואטו שמה לא נימא דיורי גדולה
 בקטנה על ידי נראה מנחך הא החם לא שייך דיני לחי, ונע"כ דסברה
 פשוטה היא דיורי גדולה בקטנה על ידי הגיפופים והמטלטל בקטנה
 הו כמטלטל בגדולה ומה יועיל הלחי סוף סוף הו כמטלטל בגדולה
 דהא אפילו י' לחי ממש אסור לטלטל בחזר אחרת צלי עירוב ואחי
 שפיר הא דקאמר הגמרא ש"מ מתניתין דיורי גדולה בקטנה והיינו
 מדקמי מפני שהיא כפתחה של גדולה כחצי הריטנא והא דהולך
 המשה לזה היינו דלהכי אסור גם נאין נכנסין כותלי קטנה לגדולה
 חאו טעמו דהרמזים עכ"ד.

והנה לא דחא הוא דכר כתב כן נפי ע"י אלמנה הוצא נחמ
 איתן על הרמזים ולדעתי זהו פלגתא צ"ב הננלי להירושלמי
 דהנה נפיק הלכה ו קאמר, היה משוך, אלא בר דר חונה אמר
 רואין אחי כאלו הוא כנוס (והיינו דהו מנפנים ונראה מנחך רואין
 אחי כאלו הוא כנוס מנפנים וידון משום ליה) התיב רז חסדאי
 והתיב חזר גדולה שנפלה לקטנה הגדולה מותרת והקטנה אסורה
 ועשו כותלי גדולה כלחיים אצל כותלי קטנה והותרה קטנה ליל אצל
 בר דר חונה שפיר נחשוכין יותר מעשר חני ר' שין קומי ר' אחא
 בגדולה אחת עשרה ונקטעה עשר (והיינו דמשיקרא מוקי נכנסין
 כותלי הקטנה הרבה יותר מעשר מנפנים לחוך הגדולה וכדמחקי ר'
 זירא בגמרא דילן ופריך ע"י מהנרייתא דחני ר' שין דהגדולה הוא

יותר מהקטנה רק אחת אחת אם כן איכא ג' טפחים לכלן וג' טפחים
 לכלן ועוני הכותל ממעט מ' טפחים ויחול לגדו וכמו דפריך בגמרא
 דילן על הא דר' זירא וליחול לגדו ותישאר ובי חיתא דחפלי טויה
 והא חני רז אלא כיון קטנה נעשר גדולה נאחת עשרה) היינענע
 מתניתא ולא אישתכחא (נדקו היכן נרייתא זו שניה אצל הגדולה
 עודפת אלא נאחה אחת ולא מלאה) ליל אחא כן אחר רש"ל כל משנה
 שלא נכנס לתורה אין סומכין עליה (דהיינו כיון דלא מתנייה בי
 ר' חייא ור' חזעיא שכן שנו הנרייתא בתורה אין סומכין עליה ולא
 מותנין מינה תיובתא) חייא יוסה אחי כחלן דמר חזר נותר צ"ב
 פס"ס ונלמד פס של ד"ט מיכן ופס של ד"ט מיכן (דהיינו דקאמר
 דאפילו חיתא דהנרייתא דר' שין מתרמא היא מכל מקום לא קשיא
 מינה דאחי כרני דעני צ"ב פסין וכל פס יהיה ד"ט והכא ליכא רק
 אחת יותר וליכא היתר לקטנה דאפילו חיתא שלא הייתה קטנה מכוונת
 כנגד מיעתא אלא צ"ב טפחים לזר אחד ור' טפחים לזר אחד ואיכא
 פס אחד של ד"ט הרי אחי נפס אחד של ד"ט לא מתשרי) חייא יוסה
 צ"ב נון ואפילו חיתא כן אחי כחלן דמר חזר נותר צ"ב פס"ס
 ונלמד פס של ד' טפחים מיכן ופס של ד' טפחים מיכן (פי' הק"ע
 דמקשה דאפילו חיתא כן דאחי כרני וכח"ל ואחי שפיר הא דקטנה
 אסורה אצל אם כן קשיא גדולה נמאי משתריא דלית לה שני פסין של
 ד' טפחים) והיינו דאם כן ליכא חירוק לנרייתא דר' שין וז"ל
 דמשנחא היא ולא מותנין מינה וטוקי נכנסין כותלי קטנה להגדולה
 ומירי דהגדולה היא גדולה הרבה לביא לגדו מהנדרים וע"י קאמר
 שם עוד צירושלמי רז עוקנה נשם רנן דחמך, לגדולה הן נידונות
 ואין נידונות לקטנה, ופי' הפ"מ דרנן דחמן אחר דהיינו טעמא
 אצל הקטנה נותרת בהגיפופין של הגדולה לפי שלהגדולה הן נידונות
 ולגבה הוא דשייך לחון הגיפופי ואין נידונות כלל להקטנה ואע"פ
 ש' כאן שוה מנפנים ונראה מנחך סברי רנן דחמן דנכחאי גווי
 חינו נידון משום יחי עכ"ל, ועדין חינו מופלש הכוונה מדוע ולמה
 זה אמרין דהגיפופין שייך אל הגדולה ואין נידונין כלל להקטנה
 משום לחי, ועוד קשה הלא רנן דחמן היינו רנן דנכלאי ולמה לא
 חינו כן סברא זו בגמרא דילן דסידרו רנן דנכלאי, ולכן נראה
 לי דכוונת הירושלמי הוא לחאי דקאמר הגמרא (ל"ב) יחיב רנה ור'
 זירא ורנה בר רז חן ויחיב אכזי נבייה ויחיב וקאמר ש"מ מתניתין
 דיורי גדולה בקטנה ואין דיורי קטנה בגדולה כיצד נפנים בגדולה אסור
 לזרוע בקטנה ואם זרע זרעים אסורין דאפילו הרחיק ד' אמות בקטנה
 לא מהני משום דכל הקטנה היא כפתחה של גדולה ואם כן איך יועיל
 הגיפופים להקטנה הרי כל הקטנה נלעת בחוך הגדולה, חאו דקאמר
 רז עוקנה נשם רנן דחמן היינו חכמי נכל דס"ל דיורי גדולה בקטנה
 אם כן הכל לגדולה הן נידונות ואין נידונות לקטנה דנכחאי גווי
 אמרין כאלו ליכא כאן קטנה כלל משום דיורי גדולה מושלן בקטנה
 ומושכין אותה אלן ולהכי הגיפופים רק לגדולה הן נידונין ולא מהני
 משום לחי להקטנה ומנחך הוא דהירושלמי מוקי מתניתין במשוכין
 יותר מעשר והיינו נכנסין כותלי קטנה לחוך הגדולה ורנן דחמן
 מוקי לה גם נאין נכנסין דלא מהני, כאן נראה מנחך וזהו מנפנים
 משום דיורי גדולה בקטנה, והרמזים והטור פסקו כמסקנת הירושלמי
 נשם רנן דחמן דכל מקום קיימא לן כש"ס צ"ב דנחר צ"ב נכל
 גרירין.

(ט) ובזה עמדתי לנאר סוגיא שלימה צירושלמי שם צ"ב כל נגות
 (ה"ל צ"ב) למתניתין דגג גדול הסמוך לקטן הגדול
 מותר והקטן אסור חזר גדולה שנפלה לקטנה כר', וקאמר בגמרא
 מתניתין נאחו הגג אצל נגה אסור בשאינו שוה אצל אם היה
 שוה מותר (עיין ק"ע דפי' בשאינו שוה דהו צננה יו"ד, ידורי
 הגאון ז"ל נפי ניר הקשה דאם כן לא תאסור תרמא משום דנפך
 בתלואי דהא נגה יו"ד חולקת לעמה) מתניתא פליגא על שחול
 חזר גדולה שנפלה לקטנה הגדולה מותרת והקטנה אסורה ויטלטל
 זה עד מקום מחיצות תנרייה אמרין קומי ר' יוסי נשם ר' חיייה
 מה דמר שחול נשנת זו מה דהיא מתניתין נשנת הנאה ובר עד סוף
 הסוגיא, ולע"ד ציאר הדברים דהירושלמי נשנת דאם נימא דמחתי
 משום דיורי גדולה בקטנה ואין דיורי קטנה בגדולה אם כן לפי"ה הרי
 י' לנו לומר דהגדולה מותרת גם בקטנה דהא דיורי גדולה שולטין
 בקטנה ונתייבא הגדולה חוך הקטנה הרי הוא ככני נתיב היוצאים
 לחצרים

נמלואה והקטנה אסורה שנפרצה נמלואה (כ"ל) וזהו כדנרנו
דשיטת הירושלמי והקטנה אסורה משום שנפרצה נמלואה לתקום
האסור לה ולא מטעם דדורי גדולה נקטנה וחלי שפיר נס"ד.

(סא) אמנם מש"כ השע"י דנזה יחל דברי הגמרא (יו"ד)
דקאמר והילכתא נראה מנחון וזהו מנפנים היו לחי
ופריך תיובתא והילכתא אין דתי ר"ח כוותיה ע"כ, וקשה מלי
יעשה עם המנהג דחזר גדולה דמוכת להיפוך וכעת יחל דלהתקנה
דדורי גדולה נקטנה בל"ה יחל עכ"ד, ותמיהני דהרי זה דהולך
הגמרא לאוקמי מתניתין בנכנסין כותלי קטנה לגדולה זהו משום
דלכתי לא ידע הגמרא מהסגרה דדורי גדולה נקטנה ואם כן לפי
הך סוגיא דלא ידע הגמרא מהסגרה נס נהך סוגיא גופיה אסיק לסגרה זו,
המנהג ואם יחל דלהתקנה נס נהך סוגיא גופיה אסיק לסגרה זו,
ה"ל להגמרא להזכיר זה להדלי, ואולם השע"י לא ראה דברי הא"י
הגדול סימן קט"ז שכתב בשם רבינו שמואל ח"ל, וא"ת איך יתכן
דנפקין מתניתין דחזר כו' דלוחצין מיה תיובתא לרנה, נר ר"ה
דנראה מנחון וזהו מנפנים אינו נדון משום לחי והשחא אחרין
הילכתא כוותיה משום דתי ר' חייא כוותיה והא פשיטא לן אפילו
דיוקא דמתניתין מברעא גרייתא כדאמרין לקמן בפרקין (ט"ז):
תיובתא והילכתא כוותיה דר"פ, ופריך תיובתא והילכתא משום
דדיקא מתניתין כוותיה, ואת אמרת גרייתא מברעא מנה מפורשה,
תריז האי דלוחצין מתניתין לרנה נר ר"ה היינו משום גרייתא דתי
אלא נר לוכתי (לפנינו נגמרא נר אנית) דלי לאו האי גרייתא לא
קשתיה מתניתין והאי דחזר הילכתא כוותיה היינו משום גרייתא דתי
ר' חייא כוותיה וגרייתא דר' חייא לא מברעא מתניתין אלא גרייתא
דאלא נר לוכתי מברעא דדחקה לן לאוקמי מתניתין ולחשמה מיה
תיובתא לרנה נר ר' הונא ואחרין כל מתניתין דלא מיתניא ב' ר'
חייא ור' הושעיא לא מותנין ויניה ב' מדרשא משום הכי מברעא
גרייתא דר' חייא לגרייתא דר' חזא נר לוכתי דתי ומשמש שמעין
מיניה דמתניתיה משנשאל כינהו הילכך חיתא להלכתייהו דר' זירא
ורבינא ויחל נמי לנסגרייהו דמתניתין איירי בנכנסין כותלי קטנה
לגדולה, והרי משה מיימון ז"ל כתב הנר כו' וליתיה לפסקיה אלא
כדפרישית הלכה למעשה דהיה לכל גנות דיתני נר ור' זירא ורנה
ג"ר חנן ויתני א"י גבייהו ויתני וקאמרי ש"מ מתניתין דדורי גדולה
נקטנה כו' היינו בנכנסין כותלי קטנה לגדולה וכדלוקמה ר' זירא
עכ"ל, והנה דברי הא"י בשם רבינו שמואל צניאור הסוגיא הרי הם
ממש כדברי הירושלמי דמסיק על הגרייתא דגדולה נאחת עבר וקטנה
בעשר דליתנעת מתניתא ולא אישכחא ח"ל אחא כל מנהג שלא
נכנס להנורה אין סומכין עליה וכנ"ל, והא"י מביא פסק הרמב"ם
דחזר משום דדורי גדולה נקטנה ולא הגדיר שיהיה בנכנסין כותלי
קטנה לגדולה וסתר פסקיה וס"ל כחוספת דהאי דדורי גדולה נקטנה
שהזכיר הגמרא לענין שנת דמתי ביה נראה מנחון וזהו מנפנים
אינו רק בנכנסין כותלי קטנה לגדולה ולא דמי לזיך נ"י שהזכיר
הגמרא כמו לענין נטיין וצנור גדולה, דהסם לא שייך לחי ולא
נ"י בנכנסין, מש"כ לענין שנת, וכנראה דסגרת הא"י הוא משום
דנפיק ונס נ"י כל גנות הנה בשניהם הוזכר בשם ר' זירא, ולכן
דוחק הוא לחלק בין הפרקים ולומר דנפיק לא אסיק עוד ר' זירא
סגרא דדורי גדולה נקטנה ונס נירושלמי מוקי אלא נר ר' חונה
במשוכין יותר מעשר ואפשר דזהו רנה נר ר' חנן נגמרא דין נ"י
כל גנות דחזר ש"מ מתניתין דדורי גדולה נקטנה דרנה הוא ר'
אבה וכידוע מדברי הערוך והב"י והגמ"ל נה"ע ס"י קכ"ט.

ואמ"נא לקיים דברי הגאון נ"י ע"י אלמונים שכתב דהא דלא קאמר
הגמרא נפיק משום דדורי גדולה נקטנה זהו משום
דמהדר לאוקמה מתניתין אפילו בנפרצה בשנת ולא מהני טעמא דדורי
גדולה נקטנה דדורין הנאין בשנת אין אוסרין ולהכי ה"ו סוגר דטעמא
הוא משום שפיר נמלואה ופריך דלשחרי הפרצה משום לחי הגמרא
מנחון דה"ו כמחצה ומוקי לה בנכנסים כותלי כו' דאין להחיר משום
גיטופי ולחלי דמפרשי אחראי טעמא דמתניתין משום דדורי גדולה
נקטנה ע"כ איירי בנפרצה מנעו"י וא"י לאוקמה בנכנסים כותלי
קטנה לגדולה, ובס' נחל איתן הקשה דלי נפ"ק מהדר לאוקמה
בנפרצה בשנת דלא שייך טעמא דדורי הרי אם כן לא שייך נמי טעם
דלחי

לחזרם הטפל להם ואם כן יהיה מותר לגבי החצר הגדולה לשמש
נס נהקטנה דהכל הוא כפתח שלהם והכי נמי צננ גדול וקטן דננ
דומיא דחצר. הוא אם כן מלי דחמרו הגדול מותר היינו שחמור הוא
לשמש נס צננ הקטן, וע"ז אמרו נירושלמי דלא כן הוא אלא מתניתין
צלותו הננ אלא צננ אחר אסור כלומר דנננ הקטן אסור לגבי גדול
להכניס סם הכלים ששננו מחד הנחלים ורק לגבי שלהם קמי דמותר
ואין הקטן אסור עליהם והכי נמי נחצר ואחר כך קאמר הירושלמי
דהא דתנן הקטן אסור זהו בשא"ט שיהי כו', והיינו כמ"ש בנדרוש
הרשב"א ח"ל והא דלא משחרי נג הקטן בגיטופי נג גדול למד"א
נראה מנחון וזהו מנפנים נידון משום לחי דקיימא לן כוותיה י"ל
שאל"ל בגיטופי גדול הם מחיצות התחנות דאחרין נוד אסיק
מחיצתא אם כן כי אחרין נוד אסיק למחי לגבי גדול ענמו אלא לא
להציל הננ קטן בגיטופי גדול ואח"ל דיש מחיצות נמורות לגבי הגדול
למעלה לגיטופין מיירי בנכנסין כותלי נג הקטן להכתי לגבי הגדול,
וכדאמרין בפ"ק גבי סיפא דמתניתין דחזר גדולה שנפרצה לקטנה
עכ"ל, וזהו דקאמר הירושלמי דהא דתנן דננ הקטן אסור מיירי מתני
בשא"ט שיהי דהנ"ן אין אלא דננ הקטן נכנס לתוך הגדול אלא
בשעה מותר ונשום דהא נראה מנחון וזהו מנפנים נידון משום לחי
ומוכח לפי"ז דהירושלמי סוגר דננ דומיא דחצר הוא דמה חזר יש לו
מחיצות ממש הכי נמי צננ מיירי כשיש כותל מקיף צננ וכמ"ש הרמב"ם
בפי' המנהג וכמ"ש הרשב"א ח"ל כלישנא נחרא דר' יוסף כ"ל,
ונס דברי הירושלמי מקושרין היטב דלא ס"ל דטעמא דמתניתין הוא
משום דדורי גדולה נקטנה והילכך הא דהגדול מותר הוא רק צלותו
הננ ולא צננ הקטן והא דהקטן אסור הוא בשא"ט שיהי אלא שכל
לתוך כותלי הגדול, דלי הוה טעמא דמתניתין משום דדורי גדולה
נקטנה היה הקטן אסור נס כשהוא שיהי דלא מהני לחי אלא כיון
דטעמא הוא משום דהקטן נפרץ נמלואה לתקום האסור לו הילכך
מהני לחי ומהני נראה מנחון וזהו מנפנים, דנידון משום לחי,
מותרת דמתניתין דהקטן אסור הוא בשא"ט שיהי אלא דכותלי הקטן
בנכנסים מנפנים לתוך נג הגדול והכי נמי נחצר דסיפא ואח"כ קאמר
הירושלמי מתניתא פליגא על שמואל כו', ונראה לי ביאור הדברים
דהנה נ"י ענניהק שער אי אית וי"ד כתב ח"ל נתן את הלחי אחורי
המנוי כנגד אחרת המנוי כל שהרשיקו ב' טפחים מראש כותל המנוי
יראה לי שאינו מתיר כלום אלא אמרו נראה מנחון וזהו מנפנים
נדון משום לחי אלא נחנן תוך שלשה לפתח המנוי מאחריו, ובנדרוש
הרשב"א על עירובין בפ"ק (ט"ז) נהא דמוקי ר' זירא מתניתין דחזר
הטיה שנפרצה לגדולה דמיירי בנכנסין כותלי קטנה לגדולה כחי
הרשב"א ח"ל ומהא איכא למשמע דאפילו למד"א נראה מנחון וזהו
מנפנים נדון משום לחי דוקא כשהוא מנחון לראש המנוי דלי איכא
הכירא אלא כשהלחי נתון באחורי המנוי נאמנע אינו מתיר מנפנים
כנגדו למעלה לפי דליכא הכירא כלל דלי לא חיתא הכי כיון דקיימא
לן דנראה מנחון וזהו מנפנים נדון משום לחי וכשאין כותלי הקטנה
בנכנסין בגדולה אפילו קטנה מותרת השחא נמי דכותלי קטנה בנכנסין
לגדולה תשרי מנפנים מוכננ כותלי גדולה עכ"ל, ואם כן י"ל
דעונדא דשמואל היה דהחיר חצר קטנה שנפרצה לגדולה שהי כותלי
הקטנה בנכנסים תוך הגדולה וס"ד דהתקן דהחיר לטלטל מנפנים
נקטנה עד כנגד כותלי גדולה מנחון ולכן קאמר דמתניתא פליגא על
שמואל דתנן חצר גדולה שנפרצה נקטנה הגדולה מותרת והקטנה
אסורה ואחלי ויטלטלו נה עד מקום מחיצות היינו שיטלטלו מנפנים
כנגד כותלי הגדולה מנחון וע"ז מסיק דתנרייה אחרין מה דאמר
שמואל דמותר היינו בשנת זו ומשום דהואיל והותרה לאורו שנת הותרה
ומתניתין מיירי דנפל מחיצות מנעו"י או בשנת ולשנת הנאה והכי
דאסור נקטנה דכותלי הקטנה בנכנסים לתוך הגדולה הנה נכחלי גווי
כותלי הגדולה אינם מתירים כלום משום דליכא הכירא וכדברי הרשב"א
ורק עונדא דשמואל דהחיר היה מטעמא דלחיות שנת י"ל להחיר ולא
נאמנע בכל הקטנה מותר ולא עד מקום המחיצות ננ, ואח"כ קאמר
ס' אור נירושלמי מה נן קיימין. אם נשעירנו עירוב אחד (הגדולה
הקטנה) בין בשנת זו בין בשנת הנאה יהו מותרין אם בשל עירנו
כל עיקר בין בשנת זו בין בשנת הנאה יהו אסורין ומשני מה דהוה
עונדא הכי הוה עונדא כדאמר ר' נון צ"כ קומי ר' אילא דמיירי
כשעירנה זו נפיע וזו נפיע אפילו כן הגדולה מותרת שלא נפרצה

מחיות חמש דיש כותלים סניב הגג אצל כשאין מוקף כתלים נגנית לא יחלל תשמישתיה פן יפול הנזיל ויחלץ אין תשמישתין נגנית תשום דלא יחלל תשמישתיה ולא שייך לומר דיורי גדולה נקטתה, ואין ראה תמחא דגג דומיא דחצר מה חצר מיכרזא מחיה כו' לאסור נגילה היולא חוק לכתלים דכוונה אחרת נגמרה והיינו דנענין כתלים תשום נכדי שיהיה שייך לומר דיורי גדולה נקטתה, וגם הרשנ"א נבי ענוה"ק דהגרי"ך כתלים נגנות ו"ל דס"ל כהרמנ"ם דמסור דיורי גדולה נקטתה נאלו ע"ז ואע"ג דנחידוש גיטין (ע"ט.) נהא דלמור רבי ג' מות גיטין סוגר הרשנ"א כתוספות דלענין כלי הנחש היו נפרץ נמלואה למקום האסור ואם כן אף דלא שייך לומר דיורי גדולה נקטתה מכל מקום אסור לטלטל כלי הנחש לנג שלו ואם כן נראה ד"ל דעמחא דהרשנ"א דהגרי"ך נגג למחיות עשרה זהו תשום דפסק כלישנא נחרא דרב יוסף וכלישנא מניעא וכת"ש נעקף ו"ל הנל ו"ל דהרשנ"א נבי ענוה"ק חזר בו מתש"כ נחידוש וס"ל דלא כתוספות דלענין כלי הנחש היו נפרץ נמלואה לנוקם האסור, וכונתו נבי ענוה"ק תשום דיורי גדולה נקטתה כשיטת הרמנ"ם נבי הוועה עכ"ל, והנה תש"כ נשיטת הרשנ"א נבי ענוה"ק ודאי ליחל דהא הרשנ"א אינר להדיא דעמחא דגג קטן דאסור הוא תשום דנפרץ נמלואה למקום האסור ולא תשום דיורי גדולה נקטתה וע"כ דס"ל נבי ענוה"ק כשיטת התוספות וכמו דס"ל נחידוש הרשנ"א ואין כלי חזרה כלל.

ומש"כ נציאר דברי הגהת מורדכי תוהיני וואר דלכון הנהמ"ר סותר פירושו דהקושיה וכן התי' של הנהמ"ר תשום דקלי נא אגמחא דריס פי' כל נגות, ולדבריו י"ל קלי דברי הנהמ"ר רק על הגמרא גג דומיא דחצר מה חצר מיכרזא כו' דנפרש מיכרזא היינו נהיית תשום דלא שייך דיורי גדולה נקטתה אצל נגילה ויכרזא ונהיית דליכא נהיית תשום לא יחלל תשמישתיה פן יפול הנזיל מחוץ ולא שייך נכחא גווי דיורי גדולה נקטתה, ולע"ז הפס' לפרח נפשי"כ נחידוש הרשנ"א והריטנ"א נעירונ' (פ"ה:) נהא דגני גנן נגני נגני נדי רשות הרבים דלרז אסור לזרוק מזה לזה נגילה דה נהיית דה נגירונ' דילמא מנגד לרשות הרבים ואח"כ להתי' יצרון שר, וכ"ה נגושי"ע רס"י ש"ג וכתבו הרשנ"א והריטנ"א נבס הרשנ"א ו"ל דנגנן משופעין אפילו אין דים כאלו מולי דה ייחתי דה דיישפין ענידי לאינגד וזה דין חדש שלא זכרו הפוסקים, וזהו דין א"א דוקא נזריקה דנזרוק מנגה לנגוד או להיפך לרדך נגין דהי' נזרוד זה כפירש"י נגנת (ל"ז.) וחיישין דילמא נפיל ואח"כ להתי' נזרוד הרבים וה"ה נגג משופע להרשנ"א אצל להיות נטלטל נידוד נזריקה ליכא אום השש ושרי היכא דאין הגנן אין או דמשופעין, ואולם נעירונ' (ל"ה:) נסוגיא דוז שלפני ההלן דרש"י סוגר נזרוד רח"ז משתמש דוקא נכלים הנגנרים ונתוספות שם ד"ה אי הקשו דהם כן אפילו רחנ מלה אמה נמי יהיה אסור לשמש נכלים שאין נגנרים דלענין נגנת השי' רחנ ד' כרהנ אלף, ונחידוש הריטנ"א הוסיף נבס התוספות ו"ל, ואם אחת אומר כרש"י יהא אסור להשתמש נגג שאין לו נגרים הסמוך לרשות הרבים נכלים שאינם נגנרים ואע"כ שהא דחנ הרבה זה אינו אדרבה משמע נכל דוכתא שומח להשתמש נגנן נכל הכלים ונלמד שלא יהא נג משופע דמגד הארץ אגודרי עכ"ל, הרי דנגג משופע ס"ל להתוספות והריטנ"א דאסור להשתמש נכלים אפילו שלא נזריקה ו"ל דס"ל להתוספות והריטנ"א דנגג משופע ודאי מנגד לארץ ונרע משני גנן דמולי דה ומחתי דה דהס דוקא נזריקה אסור ולא נשמוש וטלטול, ולכאורה זהו דברי רש"י נהא דגג דומיא דחצר מה חצר מיכרזא מחיה כו', ופירש"י מה חצר מיכרזא מחיה שרי י' לה מחיות אף נג נמי נהי דשרין ליה נמחיות תחתונת תשום נוד אסיק מיהו מחיות כיכרות נעין שלא יהא נג נולט מזה להס דאי לא מיכרזא לא אחרין נוד אסיק ונל נמי אסור דאין לו שום מחיה וכל שאין לו מחיות אינו רשות היחיד, כל גנן שלהן חלקין היו ולא משופעין עכ"ל, וקשה למה הוגדר רש"י לסיים זה דכל גנן שלהן חלקין היו כו' מחי נפ"מ לן נזה אם היו חלקין או משופעין, אולם להאמור ו"ל דרש"י אגודר לזה תשום דנמשופעין אפילו אי ליכא נליטה אסור להשתמש אלינא דרב לעמח דאמר נבי נדי רשות הרבים אסור לזרוק מזה לזה היכא דמולי דה ומחתי דה נמשופע אפילו נשמוש נלי נזריקה אסור דודאי מנגד, ולכן

דלמי דהא היו ליה לחי שלא סמך עליו מחמתו דלכר"ע לא היו לחי כדליתא (ט"ו.) ואם כן על כרחך דגס נפיק חיירי שפירא מנע"י והי"ל לומר הטעם תשום דיורי גדולה נקטתה ומלואה אחר על כרחך ש"מ דלא תהי' טעם זה לאסור אי יחלל דיש כלי לחי דחשיב מחיה והדרא הקושיא להרמנ"ם שלא כתב דחיירי דוקא נכנסים כותלי כו', ולע"ז הרמנ"ם לטעמו אולי נזה שכתב שם נהלכה הסמוכה ספ"ג מעירונ' נעירנו דרך הפתח ונסחם נגנת דכל אחת מותרת לעמח אצל מוז לזו לא והוצא נשימון עכ"ל, וקשה למה אינו מותר לטלטל מוז לזו הא שנת הוליל והמחיר הותרה, וכן הקשה נהשנת הרשנ"א וניותר קשה והא נכותל שני חצירות שגל פסק הרמנ"ם שם כשחולל נבי כל נגות (ל"ד.) דמטלטל דמעינקא דאחרין הוליל והותרה הותרה ומ"ש נעירנו דרך הפתח ונסחם נגנת דאסור לטלטל מוז לזו ונשיע"ק תי' דשיטת הרמנ"ם דהיכא דאם היה נעשה הדבר הנטלטל נע"ש היה תקנה לדבר על ידי עירוב נזה אחרין שנת הוליל והותרה הותרה דאפילו אם יסגור זה היה נע"ש אכתי יסגור נעירנו והילכך נכותל שני שתי חצירות שגל שרי לטלטל מוז לזו אצל נסחם הפתח אם מטלטלין כל אחד נחצירו יחלל דיסגור שעשו עירוב מע"ש וזהו מחי עירוב אצל מוז לזו הא לא מחי עירוב והיו כמו ליחנהו למחיות דאם נעשה קודם שנת לא מחי עירוב הילכך לא חורין ניה הוליל והותרה הותרה, ולפ"ז הנה נהא דקאמר הגמרא (ט"ו.) נלמי העומד מאליו היכא דלא סמכו עליו מחמתו דאני מודה דלא היו ליה ופירש"י שיהיה שם לחי אחר ונפל נגנת ונתוספות שם ד"ה לא סגר, דלא אחרין נזה שנת הוליל והותרה הותרה דלמי תשום ונהי' והיו כליחנהו מחיות, ולהרמנ"ם הא ליחל דנליחנהו מחיות מע"ש לא היה תקנה ונש"כ הכא אם היה נופל הלמי מע"ש הרי היה תקנה על ידי לחי העומד מאליו אם כן נזה אחרין שנת הוליל והותרה הותרה ופיר פריך הגמרא לפוס שיטת הרמנ"ם נחצר קטנה שפירא לנגולה נגנת דמחתי קטנה נגראה מנהק תשום לחי העומד מאליו נכחא גווי מחי נס אם לא סמכו עליו מע"ש תשום נגנת הוליל והותרה הותרה אצל אם יחלל דנראה מנהק לא היו ליה שפיר קטנה אסורה דנליחנהו מחיות לא אחרין שהוסי' וד"ק.

ענה י"ג

(בב) וסאי דאמר ולהרמנ"ם נבי המענה דיורי גדולה נקטתה לא שייך רק אם יש כותל מקיף נגנות ולא שייך לומר שהדיוורן של הנדולה מושלים נקטתה והיו הכן דמטלטלים נקטתה כמו שמטלטלים נגדולה ולכן אף דקיימא לן כר"ש דנגין ומחיות רשות אחת מכל מקום תשום דיורי גדולה נקטתה אסור לטלטל כלי הנחש אף נגג קטן דהיו כמו שמטלטל נגדולה, ולכן דוקא כשי' כותל מקיף נגנן אף שייך לומר דיורי גדולה נקטתה תשום דלא דרים נז דיורים ומושלים על הקטנה אצל הגג עצמו נלי מחיות אין נז דיורין דאין תשמישתין על הגג דלא יחלל תשמישתיה ולא שייך דיורי גדולה נקטתה ויותר להוציא כלי הנחש לנג שלו וסגרת התוספות שכתבו דלענין כלי הנחש היו נפרץ נמלואה למקום האסור לא ס"ל לרמנ"ם ורק תשום דיורי גדולה נקטתה אם יטלטלו כלי הנחש להקטנה היו כמו שהוציאו להגדולה זה נודאי אסור ומפרש הרמנ"ם גג דומיא דחצר מה חצר מיכרזא מחיה היינו מוקף נמחיות תשום דומיא דחצר מה חצר מה נס כן דברי הגהת מורדכי נפ"ג דעירונ' דמחילה הכי' דברי התוספות ושיטת רש"י דהיכא דליכא לנג נליטה אין על הגג דין רשות היחיד וכתב ו"ל ראה לדבריהם מהא דגג דומיא דחצר מה חצר מיכרזא מחיה פ"י לרב דאמר לעיל אלינא דרבנן כו' אסור לטלטל כ"א נד"א כו', כי פליגי בשאין כיכרות כו', רב אומר אין מטלטלין אלא נד"א לא אחרין נוד אסיק מחיה, וקשה מאי איכפת לן הא שות היחיד עולה עד לרשות התוספות תי' לפי שפרץ נמלואו למקום האסור, וקשה הא רשות היחיד עולה עד לרקיע, ועוד הא אין רשות הרבים למעלה מיר"ד, ועוד הא רב גופיה אחר לעיל אין אדם אוסר על חצירו דרך חיירי, לכן ו"ל דעמחא תשום דלא יחלל תשמישתיה ואסרי פן יפול הנזיל מחוץ ואלו נאם אלעזר עכ"ל, ותינת וחסרי מוקף נבי הלוי ענינו ולא נרסין ליה והכוונה דהגמרי' ס"ל כדברי פ"י התשניות להרמנ"ם דגג דומיא דחצר מיכרזא מחיה היינו

ולכן פירש"י בהגמרא חייבי נחלקים ונעין דוקא שיהא הגג גולט, ואמנם הא ליחא דאכתי היה אפשר לרש"י לפרש הסוגיא גם במשפיעין והא דהורג רב לאסור משעמא דהגליטה מכסה המחיצה הוא משום דגלי' אע"ג דמשפיעין אסור להשתמש דילמא מנגד לארץ הרי אסור זה הוא רק בכלים שאינם נשגרים דליכא חששא דנפיל ואחי לחתיי בתורה מרשות הרבים כמו בזו אבל היכא דאין המחיצה ניכר אסור לטלטל גם כלים הנשגרים דליכא נהו חששא דדילמא נפיל ואחי לחתיי דמכל מקום גם גלי חשש דנפילה הרי הטלטול יותר מד"א אסור דכיון דאין המחיצה ניכר הרי לא הוי רשות היחיד כלל, ונשע"ל כתב נכונות רש"י דנגג שהוא חלק למעלה אין הורג נליטה נסוף חלק הוא חלק נקצה ורק נגג משופע כעין נגין שלנו עושין נליטה נסוף הגג הנולט להלכה מן הכותל והו' דסיים רש"י כל נגין שלהן חלקים היו ולא משופעין דהא נחא תליא דמחמת אנגין שלהן חלקים היו לפיכך לא היה להם נליטה נסוף ואם יש נליטה נסוף נעל כרחק הגג משופע, ולפי"ז י"ל דהו' דברי הגהמ"ר דמסיק דהא דאמרין גג דומיא דהנר שיהא מייכרמ מחיצתא כפירש"י שלא יהיה מכוסה כלומר זהו גג משופע דעממא הוא משום דלא ניהא תשתמיטתיה במשופע ואסרי להשתמש בהם פן יפול הנפול ממנו, כלומר ואחי לחתיי מרשות הרבים ולפי"ז האיסור הוא רק בכלים שאינם נשגרים כמו בזו וגם חלקו הוא ונזיו דאילו התם ליכא שום חקיה להשתמש בכלים שאינם נשגרים ואילו נגג חוד ד"א שרי להיות מטלטל ורק אין ונטלטלין בו הלא נד"א ונשום דלא אחרין גוד אסיק מחיצתא והו' כמו דליכא מחיצתא מתא עד דלא חיישינן גם לשמא יפול דהא נהא' השגה לא מוהבי מחיצה כזו, ולכן לא אחרין נזה גוד אסיק מחיצתא ואין מטלטלין אלא נד"א דלא חוויר ונר"ה מתא דשרי חוד ד"ת, ונפ"ז יש כהן שלשה שיטות נד"ן גג משופע שיטת הראב"ד דלענין שני נחים שגני נד"י רשות הרבים דקיימא לן דאסור לזרוק מזה לזה היכא דמדלי חד ומחתי חד ונחתו נגגין משופעין גם בשוין אסור לזרוק מזה לזה דהו' כמדלי חד ומחתי חד אבל גלי זריקה רק לענין טלטול על הגג שרי אפילו ביותר מד"א, ושיטת הריטב"א נשם התוספות דגג משופע הו' כמו זו ואסור לטלטל ולשתם גם בכלים שאינם נשגרים, ושיטה הג' היא דעת הגהמ"ר דרק ביותר מד"א אין מטלטלין נגג משופע בכלים שאינם נשגרים, ודברי הראב"ד לגבי זריקה ודלי הלכה ביניה דהא להתוספות גם בשמוש וטלטול אסור וגם דברי הגהמ"ר מרדכי נדרכיו ודלי הלכה הוא דביותר מד"א אסור לטלטל נגג משופע, דהא להתוספות גם בטלטול פחות מד"א ואפילו בשמוש נעלמא גלי טלטול כלל אסור, ונחידושא דתוספות כיון דלהראב"ד ולדרכיו גם דברי הגהמ"ר נגדס אם כן י' לנרף שיטת רש"י וסייעתם דהאידינא לית לן רשות הרבים דס"ר נוקטין בו בכל יום ונפ"מ נכ"ז נגג משופע דליכא נליטה כלל.

ומש"כ צביאור שיטת הרמב"ם נפ"י המנהג דס"ל דגג דומיא דהנר דמייכרמ מחיצתא היינו כותל חקיק נגגות, ונזה ש"ך דר"י גדולה נקטנה הנה אכתי לא נתיישב נזה למה הרמב"ם נפ"י הו' השמיט דיהא דגג גדול הסמוך לקטן ואף דנגמרא פריך ל"ל לחתיי תרת' הרי נגמרא משני דגג דומיא דהנר דמייכרמ, ולהרמב"ם כפי פירוש הנ"ל הוא נחמת חידוש גדול ואמאי השמיטו הרמב"ם, ולכן מחזורתא דהרמב"ם סובר דהא דקאמר לרנ גג דומיא דהנר מה הנר מייכרמ מחיצתא אף גג כו' הוא משום דלי לא מייכרמ אף גדול נמי אסור דקטן אסור עליו והיינו דנגג יחידי לא איכפת לן להא דמכסא מחיצה, וכדברי הגהמ"ר הנ"ל דרשות היחיד עולה עד לרקיע ורק נגג בין הגגין וכן נגג גדול הסמוך לקטן דרשות היחיד עולה עד לרקיע ורק מחיצה שחאה מחיצה ניכרת דערוות דורין חזיר נזה ונעי הכירמ נחלה ופ"י לא מנכרמ הקטן דנפרץ נמלואו למקום האסור לו אסור טפי ואי לא מנכרמ הקטן דנפרץ נמלואו למקום האסור לו אסור על הגדול והו' רק אלינא דרנגן דס"ל דכל גג רשות נפ"ע אבל לר"ש דכל הגגין רשות אחד הן לא אחרין דלענין כלי הנחים הו' פרוץ נמלואו למקום האסור דכיון דהו' רשות אחד לגבי כלים שצנחו נחוכו חו לא מקרי מקום האסור לו ודלא כחוספות ורש"י נזה והליכך הרמב"ם לא הזכיר הא מחיצה שאין ניכרת דלדינא לדין ליכא נפ"מ נזה לא נגג בין הגגין דהא אכן קיימא לן כר"ש ומתניתין דגג גדול הסמוך לקטן ופנתמא דר"ש הוא אלינא דרנגן, ולא נגג יחידי דנזה גם רב מודה דליכא קפידא אם ראש המחיצה מכוסה והו' על הגג

רשות היחיד ורק לגבי תערוות דורין ס"ל דנעי מחיצה ניכרת ואף על גב דמנינו דנעין מחיצה ניכרת דנור גר"ה עמוקה עשרה ורמנה ד' מלאה פירות קיימא לן כלגיי נשנת (ק'). דהזיקר לחוכה פטור דפירא מנטלא מחיצתא וכחנ הה"מ נפ"י משנת דהו' אפילו אם לא ניטלן שם ודעמו לפנותן מכל מקום נכל נוגמא מנטלין מחיצות דכיון שהיו שם קודם זריקה הרי כשזרק לא היו שם מחיצות ניכרות, הנה זהו התם דכל המחיצות נוכוסים ואינם ניכרות אבל היכא דרק ראש המחיצה מכוסה לאו מידי הוא ולדינא אין ללמוד מידי מהשמות הרמב"ם דמי יודע רות קדישין דהרמב"ם לתת טעם להשמותיו וכמ"ש התנ"ש נסיון ל"ו סע"ח מ"ד.

(בג) ומש"כ השע"י עוד היתר שלישי נדון הנגרים להוכיח דהו' על הנגרים למעלה רשות היחיד על פי דברי מהר"ל מפראג ז"ל שכתב נספרו גור אריה בעירובין (פ"ט). להשיב על דברי התוספות דס"ל דהיכא דליכא נליטה נולטת חוץ לכותלי הבית אסורה כל הגג מפני שאין המחיצה ניכרת למעלה וכחנ ע"ז הנאון מהר"ל ז"ל ולא ידעתי מלון להם זה כיון דהכתלים נגלים לפנינו למה לא נאמר גוד אסיק נזה וצין הגגים שאין דהתם אין הכתלים ניכרים, וכונתו לחלק דאף מי שעומד למעלה ומסתכל כלפי רגליו אינו רואה המחיצה מכל מקום כשעומד למעלה יודע ומנחין שם תחתיו כותל והכי נמי נגגרים הרי למטה הכל רואין שם כאן כותלים משני צדי הנגר וגם העומד למעלה הכל יודעין שם כאן כותלים דעל מה מונח הנגר אטו פורה נאזיר, והאריך נזה, ולע"ז אינו מוכרח כלל דכוותי מהר"ל מפראג להקל נגג יחידי זהו נושום דהעומד למעלה יודע ומנחין שם תחתיו כותל דנימא דהכי נמי נגגרים דיש לומר דעממא דמהר"ל מפראג הוא משום דנגג עולמו למעלה על הגג דהא לא היה אפשר לו לעלות שחת הגג טרם עלותו למעלה על הגג דהא לא היה אפשר לו לעלות על הגג והוא לא ראה עוד כלל המחיצות שחת הגג דהא כל חכם העולה למעלה הוא נעממו היה מחיצות למטה וראה וידע המחיצות וכותלי הבית שחתה הוא נגג מחיצות שחת הנגרים דאפשר לעבור על הנגר אף אם לא ראה מעולם את המחיצות שחת הנגרים אם כן נכחלי נוגמא י"ל דלא הקיל כלל מהר"ל מפראג.

ומש"כ מדברי הגאונים נפ"י כנסת יחזקאל דהנאון הכניי כתב והאחרון הכניי שכתב היה בני צור ונלא פירות דפירות מנטלא מחיצתא משום דנעין מחיצה הניכרת ונעת הקרש אין המחיצה ניכרת והשיב הנאון מהר"ש דהתם הפירות מכסין עומק הנור אין כאן מחיצה ניכרת אבל הכל המים תחת הקרה וכד"ע ידעי מחיצה ניכרת היא והנאון הכניי כתב ע"ז נודה לדבריו נעת שאי אפשר לילך על הקרש הכל יודעין ותשיב ניכר, אמנם נעת שכל נני חכם עוברין נסוסים ומחזורים ולפעמים השגל מחלל איך ס"ד דחשיב ניכרת עכ"ל, הרי דנעי הנאונים מודים דהכי דכד"ע ידעי השיב מהיה ניכרת והכי נמי נגגרים עכ"ד, ולדעתי מדברי הגאונים הללו ליכא רמיה כלל דקרש סופו להפסד ולהתנעל, ונזה דנו לומר דכד"ע ידעי דיש כאן מחיצה הניכרת שחתלה נעלמא ונזמן קרין ולא כן נדנר שאינו עומד להתנעל כגון נגרים ויחכן דלעולם לא יודע לו דיש כאן מחיצה תחתיהם אם כן נכחלי נוגמא לא אחרין כלל דהו' מחיצה ניכרת ועוד דגם התם הכניי כתב אם נודה לדבריו נעת כו' הרי דלא הורה לו לגמרי ורק כמתוכא אחר דגם אם נודה לדבריו נעת שאי אפשר להלך על הקרש דלו הכל יודעין ותשיב ניכר אבל לא נודה לו נעת שכל נני חכם עוברין נסוסים כו', ואם כן אפשר דנאמח לא היה מודה לו גם נעת שאי אפשר להלך על הקרש ורק שלא הורג להחוכה נזה משום דאכתי מה יועיל נעת שכל נני חכם עוברין נסוסים.

וסע"ת הרי מוצא מדבריו דכל שלשה ההיתרים שצנח השע"י נדון מחיצת נגרים דאחרין דהו' על הנגרים למעלה רשות היחיד והמחיצות שחלמטה תחת הנגרים מהני ומועילים שיהיו מחיצות גם למעלה והם מחיצה נמורה להפסיק הרשות הרבים וא"ל למחיצה אחרת הנה כל שלשה ההיתרים כבר נסמרו לגמרי ואינם כלום כמבואר בענף ט' דספרנו שני ההיתרים הראשונים שם וגם מאי דהנין נשיט הרמב"ם וגם נשיטת ר"ת ליחא כמ"ש שם וגם ההיתר השלישי על פי דברי מהר"ל מפראג ליחא ומלמד דאינו רואה מדבריו לדין הנגרים הנה אפשר דלדינא גם מהר"ל מפראג יהיה מודה לדברי התוספות ורק דקושיא הוא מקשה על דברי התוספות ואומר דלא ידעתי מלון להם זה

(ע"ת) נחמספות ד"ה אלא, וכו' תמיהות השע"ל כח"ט בעק"נ.

(ד) הא דאמרין בעירובין (ל"ג:) דנור נרשית היחיד אפילו עמוק מלא חמה הוי רשות היחיד וזהו אפילו אם אין נרשית ד' דליתו רשות היחיד מלך עמוקו דנור רק משום דעומד נרשות היחיד מכל מקום הוי רשות היחיד נמורה מטעמא דרשות היחיד טוקא הקרקע ויורד עד החסום, וכ"כ להדיא הרשב"א בענין"ק שער ג' בלוח א'.

(ה) ואולם י"ל דנחה דנרים אומרים היבא דהרשות היחיד הוא על ידי מהירות נטות עשרה אצל נחל ועמוד דהוי רשות היחיד על ידי גוד אסוק ולא על ידי אור מחיצות ממש אם כן נחמיה כו' לא שייך לומר דרשות היחיד כי היכי דסליק לעיל הכי מני נחת לתחת דנור אסוק אחריו דהוי נחמיה לנח"ל לנרשית וכן אם הוא מהינה למעלה לא אחריו נה דה"ל נחת לתחת ולכן נחל נעין שיהיה הנור רחב ד' דוקא שיהיה רשות היחיד מעומתה וחתי שפיר פירש"י בעירובין (ל"ג:) ודנרי החסום שם (ע"ת) ד"ה אלא, דלא פליגי על דנרי רשב"א הנ"ל וכחש"כ בעק"נ ד' ועק"נ.

(ו) ולפי"ז חתי שפיר הא דנית שאין חוכו עשרה וקיריו נשלטו לעשרה דע"כ הוי רשות היחיד ונחוכו ח"ו רשות היחיד דהוי משום דהרשות הרבים שלמעלה הוא רק על ידי גוד אסוק להכי בזה לא אחריו כי היכי דסליק לעיל הכי מני נחת לתחת, ומבואר לפי"ז דשפיר י"ל דחוכו לא הוי רשות היחיד נס מדארייתא, וכן מוכח מדנרי התוספות והרא"ש והר"ן שהקשו דהכא תיבני חקק נחוכו ד"ל אפילו נמופלג מהכותל ומי"ש מסוכה דלא מהני נחקק יותר מנ"ט מהכותל והתם מדארייתא נני כותלים א"ו דנס הכא לא הוי רשות היחיד מן התורה ואין מקום לספיקו של המשנה נרורה בזה.

(ז) בית שאין היכו עשרה וקיריו נשלטו לעשרה דע"כ הוי רשות היחיד ומורה ללכלל בכולו זהו אפילו בית מניח סלחם דא"כ דהתהינות נחוכו אין רלוין לדירה מכל מקום על הגג הוי כמו בכל הגגין ואם אחריו נור אסוק מהינה הרי התהינות של הגג הויין רלוין לדירה, וכן מפירש נס' ענין"ק בשער ג' יב"ט בעק"נ.

(ח) קיימתי בינת הרמב"ן וגאונים הראשונים אשר נספדו דנא"ר עמוד נביה עשרה והנ"ל לא אחריו דליר רשות היחיד עולה עד לרקיע ושנע הקושי"ט ע"ז ונדדנו דח"ל דהוי רק צורק בלחור ולא נדנר המעלעל ניד האדם דאם האדם עומד על התל והעמוד הוי דנר שנידו כמנהג על גג התל וגג העמוד להרשב"א נפיק דנחת נסם הראש"ד י"ל והריטב"א נסם הרא"ש נ"ר שניאור ז"ל ע"ן עק"נ.

(ט) מרן המחנך נא"ר ע"ן ואין נסמין ת"ח לא חילק מיד בין שנת למנית, והרמב"ם אע"כ דפסק כ"ר אלעזר ס"פ כי"ז מעשרין, מכל מקום מחלק בין שנת למנית דסוגר דהיבא דנחת אפילו נחקק שהוא יותר מנית סלחם ולא היקף לדירה הוי כולו כד"ל דהא נפ"י כ"ז משנת (ד"ן ד') לא הוכיח זה, ורק נמנית נה עירובין (פ"ז הל' ד') הילך דאם לא הוקף לדירה והוא יותר מנית סלחם אין לו אלא אלפים מחקקים עירובו שהוא ד"ל, וכחש"כ הה"ח לדעת הרמב"ם והוג"א נבני נסמין ש"ן, ומפרש הרמב"ם להא דנחיה שנת נחל שהוא נגוה עשרה והוא מד"א עד ב"ס כ"ו נפיק דעירובין (ט"ז:) דה"ל שנת ח"ו שנת ממש אלא שקנה שם שניה על ידי עירוב כעין הא דלמרו (י"ז:) מי שנת נדדך כ"ו כגון שנת נחל כ"ו, וכ"כ בגליון הש"ס נירושלמי ס"פ כ"ז מעשרין, ומ"ל דחמה שם על הב"י כמעט נהנס תמה דהנ"י ס"פ ש"ז הראה ויקור לדנרי הטור מהך סוגיא דפיק הג"ל, והרשב"א דסוגר דנס נשנת ממש אם הוא יותר מנ"ט נעין שיהיה מוקף לדירה ד"ר הירושלמי שם דלמך קל הוא הקונה שניה נקרקע יותר מן הנוטף עירובו כ"ר דהוי נפחות מנית סלחם ור"ל הוא הוא ר' לעזר דליכר נהלכה הקודמת והדר ניה וסוגר כשחולל, וסרה קושי"ט הש"ך נד"ה הקונה

זה אצל מכל מקום לדינא למעשה לא יהיו להיות חילק כנגד רניתו בעלי התוספות ז"ל ואם כן אין לנו לנרף הדנרים לפסוק להקל נגד פסק הטורש"ע נסמין ש"ה דנס נגד יחיד דרש"י מחיצותיו מחסום לא הוי למעלה רשות היחיד ואין לנו מרנותיו הראשונים ז"ל מפורש נגד פסק זה רק דנרי ההנחה מרדכי פ"ג דעירובין דהחליט סתמא דהוי על הגג רשות היחיד משום דרשות היחיד עולה עד לרקיע אצל אכתי לא נדע אם ס"ל דהוי נס מחילה לנרשית דהא נחמיות פי תקרה יורד וסותם אחריו דלגול ענינא כסוכה (י"ט) והכי מני נגוד אסוק וכחש"כ בעק"נ ז' ואנחנו נריכין לרש"י נרורה דנימא דהך הילכתא דליר רשות היחיד עולה עד לרקיע עדיפא היא מנור אסוק לענין זה, והשע"ל לל נמים אדירים וכחש"כ ג' החידים, ולע"ד לא העלה מיד דלית זה נשאל לסמוך עליו למעשה, ולכן נעירי פ"ק ונאנשעטער כאשר עשיתי והקנתי עירובין להתיר טלטול נשנת לא הקלתי הוי כדנרי השע"ל, ולא רליתי לסמוך נס על המחילה השנית שנתה הנשר שהיא ללך הדרך הלאה מהעיר דנימא נה גוד אסוק מהינה ומחילה זו הרי היא נעשית לנפנים ללך העיר וליכא נה הטענה דלגול ענינא ולא לנרשית דלכתי י' לזון נזה כנ"ל, ועיין נסמין נקלורי דניס סע"כ, ולכן רליתי שיהיה על הנשר נורת הפתח, וכמו שיטאר, ופרי הכרם אשר אנחנו בוצרים בזה, ופסקנת הדברים לדינא בקצרה בס"ד עשרים המת.

(א) גוד אסוק מהינה נחרין ההפוך נידו אדם עמוק עשרה ורנה ד' חקרי מחילה העשרה נידו אדם ולע"כ דשפתי החרין דלמרי נהו נור אסוק הרי הם מתקרקע עולם מכל מקום כיון דלולי פעולת אדם לא היה כלל שפה וכותל הוי שפיר מחילה נידו אדם נס להתוספות וסייעתם דס"ל דנחמיה נידו שמים אחריו חתי רבים ומנטלי מהינה מכל מקום נגוד אסוק דהרין הכ"ל לא אחריו ניה חתי רבים ומנטלי מהינה מכל מקום נגוד אסוק דהוי מחילה נידו אדם וכ"כ מהד"ל והטורש"ע מה"ח הל"ה סימן ח"ג, ונהנס הש"י ע"ז השע"ל כח"ט בעק"נ.

(ב) מהינה שניה יכרת דלא אחריו נה גוד אסוק להנא"י זהו פסול דליריתא, והר"ב המורה נביא כלל מ"ז פנז דהוי דרנן והנה מדנרי הרא"ש מקולי והרשב"א והריטב"א דמהלקי בזה בין בית סלחם ליתר מנית סלחם משמע כהה"ל, ואולם להתוספות י"ל דהוי דליריתא והוי ספיקא דדינא, ונענף ב"י נילרנו דנגנ בין הגגין היבא דנמקום שהוא מחנך אל הגגין אין לו מחילות הניכרות הנה לע"כ דאין לו מחילות הניכרות אלא שתי מחילות החיגונות מכל מקום הוי לכ"כ רשות היחיד מן התורה משום דלכל הגגין נייחרי היבא מחילות הניכרים מסני מנהק וה"ל חילוק רשות ליכא בזה נרעון דליריתא דהא הוי כחור שהרבים נכנסים נה דהוי רשות היחיד לשנת ננגן יחיד לסכרת הרב הגאון ר"ז נא"ר ע"ז סמין ש"ה דנס היבא דליכא נור אסוק הוי רשות היחיד למעלה מעומתא דליר רשות היחיד מנקיע ועולה למעלה ואם כן לכאורה הרי לא משכחת לה כלל שיהיה על הגג פסול דליריתא רק ננית שאין חוכו עשרה וקיריו נשלטו לעשרה דנית כזה הוי כעמוד שאין לו אור מחילות, ואננס להמארי נשנת (י"ט:) סוגר דהא דליר רשות היחיד עולה עד לרקיע זהו מטעם נור אסוק מהינה, ועיין לעיל בעק"נ ח' דנס הא"י והריטב"א הכי ס"ל, ולפי"ז יתכן פסול דליריתא נגד יחיד שמחיצותיו מחסום דלא הוי רשות היחיד מן התורה ונפ"ח נס לזין הגרים נדני מדליריתא חיקון למעלה על הנשר.

(ג) דהא דחנן נשנת (י"ט:) חוליות הנור והסלע שהן נגוהין עשרה ורחנן ד' הנוטל מהן והנוטן על גגן ח"י, ונגמרא דנור וחוליות מלטרפין לעשרה וס"ל להתוספות שם דנעין שיהיה החוליות נגוה עשרה ללך רשות הרבים, ואולם היבא דהנרי אפילו אינו נגוה עשרה ללך רשות הרבים, ואולם היבא דהנרי מחוסה לכ"כ נני שיהיה החוליות נגוה עשרה ללך רשות הרבים דטעמא דהרשב"א וריטב"א הוא משום דנג החוליות נטל הוא לתוכו ונמכוסה דלי אפשר לו להשתמש נחוכו לא שייך לומר דהנג נטל הוא אל תוכו הילכך נני שיהיה נגוה החוליות עשרה דלי הוי כעמוד עשרה חתי חידושא דהרשב"א בעירובין

הקונה שניתה, דחמה שנעלם מהרש"א סוגיא זו והירושלמי ולקיים, ואדרבה הנה הרש"א חז"ל לטעמו דפסק כשמואל ומוכרת למור דר"א הדרי ציה ואיטו סוגר כר, וירושלמי דס מינעיה ליה מה דורין מתח או אפילו ראויה לדורין (ופשיט) מן מה דמר ר' יוחנן צר נחתן צס ר' חנינה את רואה אותה כולה מליאה מים וטיט הדא אחרת אפילו ראויה לדורין, והנה הק"ע ופ"מ הנינו דחזו כר"א צמרח דלן דגס אי ראויה שזין צה דורין היינו שזינה ראויה לדורין, ואיטו מוכרת כלל לדורין הוי כמו שיש צ דורין ודחמן צמחיתין אימתי צומן ד"ל דה"ק מהוצרך ר' חנינה להשמיט דלס אין צה דורין את רואה אותה כאילו היא מליאה מים וטיט הדא אחרת דמוכרת מזה דאפילו ראויה לדורין לא מהני והוי כאילו היא מליאה מים וטיט שלא היה ראוי לדירה כלל ומוכרת דהא דורין דמכר צמחיתין הוי דורין מתח דעכ"פ, אחי שפיר דחידש לו דלס נפלו כלל והוי כאילו היה מליאה מים וטיט אבל אי נימא דלן צה דורין היינו שאיטו ראויה לדורין שנפלו מחיטותיה אס כן למה הוצרך למור דהוי כאילו מליאה מים וטיט הרי צס נלא זה אינו ראויה לדירה כלל, ולפ"מ מסקנת הירושלמי כשמואל וכפסק הרש"א, ולראויה להרמזים איכא עוד חילוק בין שנת למיניה דהא נפכ"מ משנת לא הזכיר דנעין שיהא ראויה לדירה וצ"ה עירובין (פ"ו הל' ד') דצין המניח כח עיר מריה או מערה הראויה לדירה ומשמע דנשנת מתח לא נעין צס ראויה לדירה כלל אלא דלעולם כיון שהיא רשות היחיד מהלך את כולה כד"א והיינו דסוגר דאיטו ראוי לדירה הוי לא שנפלו כל מחיטותיה לבמרי אלא כגון שנפלו קנת מחומתיה הגוהים דאע"פ דנשאר מחיטות גוה עשרה ומותר לטלטל צס מכל מקום לא חזי לדירה דמחירא אדס ללן בתוכה קן יפלו מחיטותיה עוד וכיון דלא חזי לדירה אין לו אלא אלפים מתקום עירובו חזו כדברי הר"ר יהונתן ומה שהקשה הגא"מ ע"ז תירטו נענף ד', ולפ"מ אחי שפיר הא דלמור ר' חנינה את רואה אותה כאילו מליאה מים וטיט והוי קשיא לן דלי נימא שזין צה דורין היינו שאיטו ראויה לדורין שנפלו מחיטותיה אס כן למה הוצרך כלל למור דהוי מליאה מים וטיט והוי צליז אינה ראויה לדירה כלל ולכן פירשט דמסקנת הירושלמי הוי כשמואל כנ"ל, ולהרמזים דפסק כר"א לכ"ה קשה, ואולם הרמזים לשיטתו חז"ל דאיטו ראויה לדירה היינו שנפלו קנת מחיטותיה ונשאר גוה עשרה טפחים והוי רשות היחיד מעליה ופיר הוצרך ר' חנינה להשמיט דחלל מקום לא מהני דרואין אותה כאילו מליאה מים וטיט, ואחננס דלס כן יהיה הדא הקושיא דלן יפרנס הרמזים הצריחא, דפיק (ט"ו) שנת נחל שאוה גוה עשרה והוא מד"א עד צ"ס כר דלס נימא כח"ס לעיל דחייירי שקנה שניתה ע"י עירוב איכא כיון דאיטו חייירי נשנת מתח הרי צריך שיהיה המקום ראוי לדירה וחל ונקע לא חזי לדירה כלל כח"ס הגא"מ ואי נימא דחייירי נשנת מתח וכפשיטא דחילתא איכא למה מחלק הצריחא בין צ' סאחים ליתר מציס והוי להרמזים נפכ"מ משנת דלא הזכיר חילוק על כרחק דלהרמזים ליכא חילוק בין שנת למיניה נאיתו ראוי לדירה ושנת נחל ונקע כיון דאיכא צה מחיטות דשרי לטלטל הוי כמו ראוי לדירה ואיטו ראוי לדירה היינו שנפלו מחיטותיה לבמרי. וכפירש"י, ומערה הדנר מנאיר דגס מלי דהצין הה"מ נדעת הרמזים לחלק בין שנת למיניה איטו מוכרת כלל דהא לשוני לאו דוקא צה ויפה עשה הצ"י בצר"ע שלא הביא כלל דעת הרמזים צה צס צס י"א אומרים ודלא כהש"ק.

(י) יירושלמי ס"פ כינז מערבין צה המגדל נידון כעיר צה המערה כיוון כשדות וכיה צמחיתא פ"ד דעירובין, ונראה מהירושלמי דחייירי נטותן עירובו לשם וכח"ס נענף ד' דקח"ל דגנב המגדל הוי כמו תוכה של עיר דהוי כולה כד"א וצה דג המערה איטו כמו תוכה של מערה ולא נחשד כולה כד"א וצה דג המערה ליכא חידוש דהא צמחיתין חנן נמלא קל תוכה מע"מ, וצה המגדל

זה וקא נח דנען ולא נתי דנען וכח"כ התוס' שנת נסי' ש"ג וזה ח"כ דברי הש"ע בסיון ש"ג נהאנענא דעירונן (נ"ט). דנען נח הוא נר"ה ופי' אמה נר"ה מה תיקו דכתבו זהו אפילו כרמלית, והגרי"א כתב נאחמא שם דכרמלית שרי. ונראה מה דלעז סוגר כהה"מ האל.

(יב) הא להרמז"ם נ"י מחיצות היו כרמלית זהו היכל והקרקע זהו לקרקע רשות הרבים הסמוך לו ולא חפלת רשות זהו נזרו ח"ל להוציא נ"י מחיצות מדין מקום פטור שמוחזק שם בטלטול ואסור שם לטלטל רק תוך ד"א דלא ליתי להלפני לרשות הרבים אלא היכל דה"נ נ"י מחיצות חפלת רשות מרשות הרבים כגון דגנה נ"י מן הרשות הרבים דתו לא מדרס דרסי לה וחפלת רשות ח"כ נכחלי גונא לא גרזו ח"ל. ואוקמי לדון תורה דהו' מקום פטור ומותר בטלטול, והייט טעמא דה' הסמוך לרשות הרבים תוך יר"ד טפחים דרק משום דרבים מכתשים עליו נצי' סולס אלא נל"י גם סולס לא היה צריך דלא דמי לעמוד נר"ה גבה פתוח מעשרה דלית ביה מחיצות כלל אלא הג' עמוד נחזר הרי י' לו נ"י מחיצות והו' מקום פטור מן התורה להרמז"ם.

(יג) ולהרמז"ם נדון נ"י הסמוך לרשות הרבים בתוך עשרה טפחים ורבים משתמשים עליו אסור לטלטל בג' ד"א ולהרמז"א וטו"ש שרי ורק מחזר לג' אסור והו' כוונת הה"מ שהבית דברי הרמז"א על הרמז"ם להעיר על הדין חידושא והרמז"ם יחיד בשעתו נזה, ור"מ בתוספות שכתב דסולס קטע שנחזר מחזק כח כרמלית שנחזר דהיינו דכח כרמלית שנגב לזד החזר נחמט על ידי סולס ומותר לטלטל מנג' לחזר אלא לז' הג' הסמוך לרשות הרבים נאחר נ"י דין כרמלית, ולכאורה הוא פלא דלמה יהיה הגבול וסיומן ההפסקה רחבן דהר"ת סובר כהרמז"ם דעל הג' אסור בטלטול ורק דהסולס מחזק כח כרמלית שנגב לזד החזר ומותר לטלטל מנג' לחזר ומחזר לג' אלא הכל בתוך ד"א אלא אסור בטלטול על הג' ולדינא אין לנו אלא דברי הש"ע נזה.

(יד) המחזר נש"ע סיון שמה' סעיף יו"ד פסח כדעת הרמז"ם דעמוד ט' ורבים מכתשים עליו הו' רשות הרבים זהו נצי' מלמלמל דעת הטור הניח נשם י"א ומחזר דעתו כדעיה הראשונה דסתם נסתמא כידע והגרי"א בסיון שמה' הנין דהמחזר חזר נ"י וסתם כדעת ה"א, וכ"כ נצי' מ"נ נשער הנין אות ח' וד', והא' ליתא לזון הש"ע הוא לשון הרמז"א וח"ה סוגר כהרמז"ם וליכא כלן חזרה כלל וכח"כ נענף י' וס' סעיף ט"ז נ"י גבול על מחיצת הניח דהו' כרמלית אפילו הוא עשרה ורצח ארבעה ואם חלון פתוח לו וון הניח הו' כרשות היחיד וכן זמין הנוטין כח' א"כ חלון הניח פתוח להם, ולע"ד הי"ט חלון אחד וא"כ יתור ודלא כח"כ נצי' קרנן נתנאל ר"ש פ' כל גזית.

(טז) נירדו והגרי"א פליג על הש"ע נדון הוצין לחוד ונדון הנגין מודה להש"ע ודלא כח"כ נחשנה נרורה שם בסיון שמה' סעיף ס"ו נשם הגרי"א, ולע"ד נחמרא (נ"ה): מוכח דלא כהירושלמי וגם הרמז"א אינו מפרש הירושלמי כלל כדברי התוספות.

(יז) והא' דמחיצות שאין ניכרות לא אמרינן גז' אסור זהו היכל דנצי' מחיצה מנח' אלא גז' אסור לקרנ' הדנר זה אלא זה היכל דלא נצי' שיהיה שם כסתום נמחיצה זה אמרינן אפילו נמחיצה שאינה ניכרת והייט טעמא דכיפה וגני' צורת הפתח דקיימא לן דא"כ לנע' זהו משום גז' אסור כח"כ המחזר.

(יח) שיטת הרמז"ם והטור סיון ש"ע נדון חזר קטנה שפירצה לנחלה והקטנה אסורה לע"פ שאין נכנסין כותלי קטנה לנחלה מטעמא דדורי גדולה נקטנה, וכ"ד הש"ע ואמרו הוספט נזה עז ואמון נאמרט דזהו פלוגתא בין רננן דנבלי והירושלמי, ואולם נא"י ספר פסקיה דהרמז"ם ופסק הלכה למעשה להקל דלעז אסור רק כשנכנסין כותלי קטנה לנחלה וכיון דכל עיקר מילתא הוא מדרננן דאפילו להרמז"ם דנצי' ד' מחיצות מן התורה מכל מקום נ"י מחיצות הו' מקום פטור

מן התורה אפילו אלא רשות הרבים וכ"כ הכא דלעז פרוץ כלל לרשות הרבים אם כן נראה דש' לסמוך על המקל"ם. נהא דרס"י ש"ג שני נחים נצי' נצי' רשות הרבים אסור לזרוק מזה לזה היכל מדלי' דת' ומחזר' ד' וניניהם רשות הרבים, הרמז"א והרמז"א כתבו נשם הרמז"א דנננן משופעין אפילו בשיון הו' כמו מדלי' דת' ומחזר' ד' וגדולה מזה איתא נרמז"א (נ"ה): נשם התוספות דנננן משופע אסור לטלטל שם ולשחז' נכנים שאינם נשנים כמו נצי', ולע"ד נפחות מד"א י' להקל נצירוק הסגור דהאידנא לית לן רשות הרבים דס"ר נוקעין נ"י בכל יום חו' היכל דליכא נליטה.

(כ) נדון הנשאים ש' להם מחיצות מלמטה סתרו כל נ"י ההחזרים שהעלה נזה נצי' ש"ע ואפילו ננשר קטן שאינו יותר מנתי סאתים נ"ל דצריך צורת הפתח עליו להחזיר הטלטול בעיר דאפילו אם נחמא דעל הנשר הו' רשות היחיד מטעמא דלזיר רשות היחיד עולה ומצוקה התקרה גם נלי' גז' אסור מכל מקום אכתי' י"ל דזה מהני לגז' ולא לנצי' ונחמא נסוכה (נ"ט). נגז' אחית' והכי נמי נגז' אסור, הכי נמי נאזיר רשות היחיד עולה עד לקרקע ומסתמא לא עדיף, וצריך רח"ה לחלק בין ההלכות שמשני' נזה, ועיין נענף ט' וסוף ענף י"ג ולטלטל על הנשר היכל דהוא נשך קטן י' להקל ולא נבשר שהוא יותר מנתי סאתים, זהו הנראה לי נזה.

ולכא"ה נצי' נצי', נאום הק'

אברהם אהרן יודעלאוויץ, רב ואב"ד דק"ק

פאנאשעסער, ענגלאנד.

סימן ה'

בשיטת רש"י דבעי' ס' רכוא ברשות הרבים ועוד
כמה פרטים בדיני רשות הרבים.

(א) ואחרי' אשר דננו מעט מדני' רשות היחיד כוונ' ויחיות נר"ד לרשות היחיד ואם מחיצות נדי' שמים מתנשלי' נצוקיעת רבים, ואם מחיצות גברים שחלמטה אמרינן נזה גז' אסור, וכפי שנירננו נס"ד, הנה עוד טרם נבז' לשאלתנו נדון עיר ונאנשעסער המרונה נאוכלוסיה אם י' נחמלמל ורמזותיה דין רשות הרבים נחמל לנדר מעט נדיני' יתר רשות המחקרים נצרי"א דר' רשיות לשנת.

ענה א'

הנה נצרי"א דפ"ק דשנת (ה'). קתני איזו היא רשות הרבים סרטיא ופליגי' גדולה ומונחות המפולשין ונפי' הזורק (נ"ה). קאמר דמחזר' רשות הרבים שיהיה מקום שאינו מקורה וס' (נ"ט). קאמר דנעין שיהיה רחבו י"ו אמה, והיינו או שיהיה נלי' מחיצות כלל רק שזות ונקעה הוא מהגדלים או דליכא מחיצות מהגדלים והרשות הרבים הוא מפולש משער לשער, ולשיטת רש"י נעין שיהא מציין שם ס' רשות, וכ"כ התוספות נשם נצי' ומדנני' התוספות נצי' דעירונן (ה'). וכן מדנניהם פ' נמה אשה נראה דס"ל הכי להלכה אלא הר"י ויהרמז"ם לא הזכירו תנאי זה כלל וכן דעת הרנה פוסקים, דס"ל דלא נמרינן מדנני' רק לענין נוק' המקום דהנו ומפולש ואינו מקורה אלא לא לגבי מספר האנשים שהיו נכנסים ויוצאים שם ועוד דנננני' ונדנר היו גם ערב רב וגשם וטף לאין מספר ורש"י וסייעתו ס"ל דלא נמרינן מחשכן אלא מילתא דכתנא נחמסרם כח"כ התוס' שם והעולם נהנו להקל כשיטת רש"י כח"כ הרמז"א סיון שמה' דכל רשיות שלנו כרמלית הם, ועיין נצי' סיון שמה' סעיף י'.

ובס' הנכנר נאון יעקב על עירונן שם כתב ושמעתי משם רבן אליהו (הוא הגרי"א ז"ל) רח"ה להר"י והרמז"ם וסייעתם מהא דאמר עולה שם (ה'). הני אטלי' דמחמא אלתלל' דלחמיהן נעולות נליה' חייבין עליהן משום רשות הרבים ונצרכות פרח הרוחא (נ"ה). אחר עולא נקטינן אין אוכלוסא נננל תנא אין אוכלוסא פתוחה מ"ס רשות עכ"ל, והנה לכאורה הוא רח"ה נוצח, ואמנם לע"ד לאו מידי הוא דרש"י נטעמו אולי דהנה נשנת סוף פ' נמה מדליקין (ל"ו). דקחשי' שם הני מילי דלישחתי שמייהו מ"ס חרצ' בית המקדש מנצרתא שופר אחר רב א"י א"ן נאמר, ננל נורסין, נורסין ננל, לתלי' נפ"מ

אמה ולא ס' רבא נוקעים נז' הרי הוא כחצר אשמה מעורבת ומותרות נשים שלט להתקטע בטענות ונתכשית ע"כ, וקשה למה התוספות נשנת הזכירו תנא דס' רבא ונכתבות הזכירו רק הטעם דלון רחמנ' י"ו אמה לתוך ולא יוחר ח' פלג, ולהאמור הדברים מתארים הט"ו דסתמא דהתוספות נפ"ק דשנת ס"ל כרש"י ולהכי הזכירו נפ' נמה אשה דהאידנא לית לן רשות הרבים משום דלון ס"ר נוקעים נז', ואולם נכתבות דברי התוספות הם נשם הרשנ"א, והרשנ"א לטעמו נפ' נמה דמליקין דהג' על פירש"י נהא דנפית לגיטי נשים וסוגר הרשנ"א דננל הוא אס' המדינה לתוך ולא אס' עיר כלל, ולפ"י ע"כ ס"ל לרשנ"א דלא נפ' ס' רבא כלל וכדמחזיק מהא דלחור עולא ה"י אב"י. ומסתמא אלתמל דלתותיהן נעלות חייבין עליהן משום רשות הרבים ועולא נעלמו אחר אין אוכלוסא דננל, והילכך לא זכר הרשנ"א כלל להא דליכא ס' רבא רק לטעמא דלון רחמנ' שז עשרה אמה לתוך.

והמשאל ננימין (סימן נ"ג) כתנ' תנא המקילים לא רט' לסמוך ע"ז למעשה שהרי התוספות סוגרים כפירש"י ז"ל דנניין ס' רבא נוקעים ואע"כ כתנו נפ' נמה אשה דכל רשות הרבים שלט כרמלית הם שלון מונאות שלט רחמנ' י"ו אמה ולא ס"ר נוקעים נז' כ"י הרי דוקא נשאלין כ"ז אמה הקיט' אצל לא רט' לסמוך להתיר מטעם שלון ס"ר נוקעים לנז' ונפ"ק חק"ז טען דעל כרחק נשאר להתוספות מקומות שלון דרך היחור כי אס' לסמוך על טעם השני מה דלון ס"ר נוקעים דאי היה להתוספות סני הטעם מה אשנים רחמנ' י"ו לא היו לריכס להביא עוד כלל טעם השני מה שלדברי המשאל ננימין הרי הוא נשם להתוספות טעם אשני עיקר אכן ידוע דעת החס"י בעירובין (ח'): דמנז' אשני רחמ' י"ו אמה אס' ארכו לאורך רשות הרבים הרי רשות הרבים ואס' כן איך יאמרו התוספות לסמוך להתיר ל"ש תכשית אשה נשום שלון המונאות רחמנ' י"ו אמה ונ' יועיל זה היכא לאורך המנז' לאורך הרשות הרבים, ולכן כתנו התוספות נהיות שמונאותיהם לא היו רחבים י"ו אמה דאס' כן ע"פ הרוב נאמות אינם רשות הרבים, אמנם היכי שאורכן לאורך הרשות הרבים דליתו מהני טעם האי הנה נשם אז אין להם דין רשות הרבים משום שלון ס' רבא נוקעים נה נמאל על כרחק טעם אי תוספות הוא עיקר, ואליכא ניקעים נה נמאל על כרחק טעם אי תוספות הוא עיקר, ואליכא דנינל ע"כ, ואזי אומר דלא הועיל מדי דאס' כן יהיה קשה נהיפך למה הארכו התוספות כלל לטעם הראשון אחרי דרק הטעם השני בתוספות הוא העיקר דמחיר לכל מקום אס' כן למה להו הטעם האי, ולכן נראה דנשם המשאל ננימין הנז' דברי התוספות: ס"ל דמנז' ההולך לארכו של רשות הרבים י"ו לו דין רשות הרבים ומהו מייירי התוספות ולא התירו רק הני מונאות דאינם רחמנ' י"ו אמה ונשם אין ס' רבא נוקעים נה כלומר דנשם הרשות הרבים שהם מופלגים להם אין ס' רבא נוקעים נהם ואיכא נהן תרתי טעמי לפטור אצל הרשות הרבים הרחבים י"ו אמה אע"פ שלון ס"ר נוקעים נהם הנה לא הקיט' התומ' להתיר נהם חתך טעמא לתוך ואזי שפיר דנקטי התוספות תרתי טעמי נכת.

ואולם הא קשיא על המ"נ אס' רבא היה להוכיח דהתוספות ס"ל דלמעשה אין לסמוך להקל מפני שלון ס"ר נוקעים אס' כן הרי עדיפא ה"י ליה להמאלת ננימין להביא דברי התוספות דכתבות הג"ל דלא זכרו אס' כלל לטעמא דלון ס"ר נוקעים ומוכח דהתוספות ס"ל דלא תליא נה תנאי דרשות הרבים ונריך לומר דזהו משום דנכתבות דברי התוספות אין סתמא דתוספות ז"ל רק נשם הרשנ"א נהמרו וליכא מהם ראי' לסתמא דתוספות ולדבריו הרי יהיה הדברים מוטעמים מאל דהתוספות דכתבות דהוא נשם הרשנ"א ודאי ס"ל דלא נניין כלל ס"ר נוקעים דהא פליג על רש"י בפירושא דנפית לגיטי נשים וס"ל ננל הוא אס' המדינה, ולכן לא הביא המ"נ דברי התוספות דכתבות ויפה עשה נזה, ואס' לא כיון לזה דלוי לומר עליו אף על נז' דליה לא ה"י מוליה ה"י.

והרמב"ם נפ"י הלכה י"א כתנ' הרואה ח"יר אלק' אדם כאלה אס' ישראל הם ונאלך ישראל אומר נריך אמה ד' אי מלך העולם חכם הרזים וכתנ' נכ"מ דהא דמשמע דמנז' הרמב"ם דרק נאלך ישראל מנזך נרכה זו ולא חתך נאלך טעמו מדלחור עולא אין אוכלוסא דננל ומפרש רבינו כלומר שאע"פ שיראה ס' רבא אין להם דין אוכלוסא לנזך עליהם, ולע"ז הייתי אומר דפירוש זה עיקר דאי כפשוטו

נפית לגיטי נשים והי"ט לענין המנז' נט מננל דנקיחין דנעי לשמה אי"ל לומר נפתי נכתנ' ונפתי נחתם דעכשיו נני נורסיק הם הנקילים וכתנ' רש"י ואזי אומר נפית לגיטי נשים לענין אשה שמו ומהו ונשם עירו ונשם עירה דפסול נריך לכתנו אס' אל עכשיו ונתוספות כתנו דפירש"י אין נראה לרשנ"א דננל הוא אס' המדינה ולא אס' העיר כדאמר נפ' עשרה יוחסין כל הארעות עיפה לארך ישראל וארך ישראל עיפה דננל כר', ולא אשכחן שום דוכחא עיר שמה ננל אלא המדינה היא ולון כותבין אס' מדינה ננט ע"כ, ולכאורה קושיות התוספות לקי"מ דאע"פ דלון כותבין אס' מדינה ננט מכל מקום איכא נפית אס' כתנו, ונ"ל דהתוספות ס"ל דכיון דאי"ל לכתנו אס' כן ח' איט' פוסל אס' כתנ' נפית כחש"כ התוספות ננימין (פ'): דיה ונשם עירו דרי"ת הביא ראי' שלון שטר נפסל כשנחתה נז' דנר אשני נריך מוחמור נכתבות (כ"ד): דלון מעלין משטרות ליוחסין דלאו אכולה מיתחא קא מסהדי אלא אמה שנסטר ולא על מה שכתנו שהוא כהו אלתא אפילו איט' כהן השטר. כשר הכי נמי נשינה אס' מקום הלידה וכן פסק אס' ר"י למעשה, ולפ"י י"ל דרש"י ס"ל דאע"פ דאי"ל לכתנו מכל מקום אס' כתנ' נפית נרע ורשנ"א ורבינו יואל ה"י פסלי נשם כן נשינו נמקום ליה, עיין במדכ"י פ' השולח נהא דנראשונה היה משנה שמו כר', וכ"כ נהג"א אס', ועיין מהרש"א בתוספות ד"ה ונשם עירו הג"ל, ונראה שם סיון קכ"ה סעיף נ', ונהנה אס', ונ"ש סעיף, ועוד אחינא דהנה דרי"ת כתנ' נשם תיקון י"ו דאס' כתנ' אס' המדינה ננט ולא אס' העיר ה"י שנינו ואס' כתנ' אס' איהם לא ה"י שנינו והונא ננ"ש סעיף ונח"י אכן היכא דליכא אי עירות דשום נשום וננהרותיהם ה"י אז יתכן נלריך נשם לכתילה לכתנו אס' המדינה ננט אס' זהו יהיה סיון המנדל בין העירות, ואזי שפיר קא נלריך לידע ננל נורסיק דנחתה אס' המדינה וליכא שפיר נפית לגיטי נשים, וסרה קושיות התוספות, ואנונם האמות הוא נשם נלי"ו קושיות התוספות לקי"מ דנראה דרש"י סוגר דננל הוא אס' עיר נכ' כן וכ"כ נונ"ש, ויפלא מה דחקו לרש"י לפרש כן, ולהאמור אחי שפיר: דרש"י לטעמו דס"ל דרשות הרבים לא ה"י אלא אס' כן אי"ת ניה ס' רבא מנז', וקשה מהא דלחור עולא ה"י אב"י דמסתמא אלתמל דלתותיהן נעלות חייבין עליהן משום רשות הרבים ומוכרח דנחתה לנז' היה ס' רבא וכפירש"י אס' בעירובין, וקשה הא עולא נעלמו אחר דלון אוכלוסא דננל ומסתמא ה"י ננל ולהכי פירש"י דליכא ננל אס' עיר ואס' כן י"ל דעל העיר ההוא אחר עולא דחין ג'כטוסא דננל ולא על המדינה דנחתה דננל ה"י ס' רבא.

וראייתי נשים אחד שדפס בוילנא דננז' רנ נשים גאון שכתנ' ואדונינו האי ז"ל אחר ננל נורסיק נורסיק ננל כוונת דנר זה לאותה שנינו נחתה אשה שני ומהו אס' עירו ונשם עירה פסול ה"י נודע כי ננל נורסיק אחת ה"י והנט כשר ע"כ, וי"ל דרש"י דמירד האי פירושא לא ראה דקדקו דה"נ נזה, וה"י רש"י כתנ' ואזי אומר משום דפליג על רה"נ נזה דרש"י נריך לכתנו אס' אל עכשיו, ולרה"נ הנט כשר נין אס' כתנ' ננל או נורסיק דליכא נזה שני כלל, ולדך איהם ה"י נשם רה"נ נראה דמפרש דננל הוא אס' עיר כשיטת רש"י, ועיין נאשכול ר"ש ה"י נזית, וכן נאשכול ה"י עירובין סיון ס"ד שכתנ' נשם הגאון והוא רה"נ (כידוע דנכל מקום שכתנו הגאון סתמא הכוונה לרה"נ) דנעי ס' רבא נרשות הרבים כוונ' דלי מנזר ואס' כן נשם רנ האי גאון לטעמו הכרח לפרש כן נהא דננל נורסיק דננל הוא אס' עיר, ועיין ננימין (ס"ה). דלחמרה ליה התקנל לי נישא נחתא מחסיא חיימין דמסכתא ליה דננל משמע נשם כן דננל הוא אס' עיר דלי מדינה הא מתא מחסיא הוא נשם כן נמדינת ננל, ועיין נונ"ש הביא חנינות ראי' דננל הוא נשם אס' עיר, ואס' כן אפשר דהראיות ההם הכריחו לרה"נ ולפירש"י לפרש כן ולא מנז' דס"ל דהרשות הרבים נעי ס' רבא נוקעים, נרס איך איהם וה"י כיון דננל הוא אס' עיר סרה ראיית הג"ל הג"ל.

(ב) ובזה אחינא נהא דהתוספות נכתבות (ז'): דיה מתוך, כתנו לענין הולאה שלא נלורך ניריט דמה שנהנו עמה להוליא ניריט נלורך נכ"י היה נראה לרשנ"א דזהו משום דרשות הרבים דין לא ה"י אלא כרמלית דלון רחמנ' י"ו אמה ונ"י י"ט לא נזכר כר', ונתוספות נשנת (ס"ד): ואזי שלון לנר רשות הרבים נמור דכל רשות הרבים שלט כרמלית הוא שה"י אין מונאות שלט רחמנ' אס' עשרה

כפשוטו וליכא דס' מנין ח' ח' ח' (מישראל) צידה אס' כן לא שייך על זה למד דכלל מוחלט הוא (כהוראת מלת נקטין) דלן אוכלוסא נבנל דהא אף על גב דהידנה ליכא מכל מקום יתכן דהיום ולמחר ולמחר אחרת יהיה דס' מנין הסך שנתרף לנרצה זו ואחרי פסיקא ליה למד כולל דא דלן אוכלוסא נבנל ואטו לעולם לא יתרגם דס' מנין האדם, ואולם אס' ייחא דהכוונה הוא דין זה הוא דוקא בלדן ישראל אס' כן שפיר אמר עולא נקטין אין אוכלוסא נבנל דכללל הוא לעולם ועד, ואף לפי זה קשה למה נקט נבל דוקא הא נכל מקום נחמך לארץ ליכא וי"ל דנקט נבל משום דהס' היו עשנים אס' נחמית נבל אלא הי"ה לכל חזן לארץ, ואס' כן לפי זה סרה לגמרי הראיה הבי"ל דרך לענין דינא קאמר עולא דלן אוכלוסא נבנל אלא דס' רטוא מצינן נה שפיר דנמחחא למחר היה דס' רטוא ולפי זה אחי שפיר נס אס' ייחא דהרשניא מנעלי התוספת נס כן ס'ל כשיטת רש"י, והא"ת נראה כן מהא דנחמית פטיץ משנת ונחמית פ' כ"ד משתתפין איחא נס דהרשניא נחמית ח"ל נקטת ונחמית על נתי כסאות על המים והמים רגילים להתייבש נשעה שאין מים אסור דלן מחילה חלילה מתרת נחמית ואף על פי שיש דס' נחמית כר' לדין דרשות הרבים ככרמלית אחי ומשטרך נהרים דקיימא לן כר' דלמחר מלא מין אחי מים ויעיר כר', ומסתמית הדברים משמע דהא דרשות הרבים שלטו היו ככרמלית וזה משום דלן ס'ר מצינן ונחמית רש"י ולא משום דלן החובלות רחב ט"ו אמה וכן הנין נתי בית אפרים (שנא לירי כרע עין סס), וקשה הא הרשניא סתר נבנל הוא אס' המדינה ולא דס' עיר ואס' כן מהא דלן אוכלוסא נבנל ומהא דלמחר עולא הכי אטלי דמחחא כר' הכי מוכח דלא נעין כלל דס' רטוא מחמיל רשות הרבים, ולהאמר אחי שפיר דלמחר דהרשניא מפרס הא דעולא דלן אוכלוסא נבנל כשיטת הרמב"ם ולענין דינא קאמר שאין אוכלוסא נבנל דין אל אוכלוסא הוא דוקא בלדן ישראל, ואחרי דס' נחמית רש"י דאס' ייחא דרשות הרבים שלטו ככרמלית הכי מלא מין אחי מים ויעיר ואסור אלא לקולא לא ס'ל כרש"י וכדמוכח מדברי התוספות דכתובות וכה"ל נושא כתב האחרונים לסתור הראיה מהרמ"א סימן שמי"ו שכתב דכל רשות שלטו כרמלית הם דמוכח דס'ל כרש"י דהו"נ נס כן למחר למחר, ועיין יעשי"ק דס' ולקמן בסיון ענף ד' תשי"ב נה, ואף שיהיה בטלה הראיה הכי לגמרי.

ענה ב'

(2) ומעתה נגף הדברים לדינא קאמינא ולדעתו קא חזינא דהפסוק על שיטת רש"י וסייעת דמחמיל רשות הרבים שיהיו דס' רטוא נוקעים זו לא מיסתניס ונספר משנה נרורה החמיר ולן משנת נרורה נה, וכנראה דראה משי"ב ספר משכנת יעקב ולא ראה התשובות שהבי' לו הגאון בית אפרים ז"ל דין נחמית ניה כי חסד שנים עשר פוסקים חקילים הלא הם נה"ג ורש"י וסמי"ג וסמי"ק וסמי"ת ומחמיל מוטעבורק ודוקא ותוספת פרק נמה אשה והרש"י, פרק א' דעירובין והל"ז והטור ורבינו ירוחם, והאחרונים לעומתם י"ג מהם, הרמב"ם והר"ת והרמב"ן והרשניא והרשניא והר"ן פרק נמה אשה והגמ"ר נחמית שנת והרש"י והר"א מחמיל נספר ירידיה והר"י והר"י"ב והאחר, והנה כמדומי אלו היה רואה דברי הגי' אפרים הכי היה עוד מונה הרבה פוסקים העומדים לזיוט דרש"י ואס' הרשניא והרשניא מנעלי התוספת כפי מה שתשמע מדבריו נהגמ"י ונחמ"א (וכנר כתנתי דמה י' לדון) ונחמ"א הלוקט וריקאנטי סימן ל"א והלכותה ואחריה וכתב שכן דעת ה"ר אלעזר (אולי הוא הרשניא) והאגה אחריה ומחמיל וי"ל ומה"ר וכתב שכן המנהג פשוט, וכי"כ נחמית לדרך לתלמידי ר"י בן הרש"י, הכי עוד י"א פוסקים דס'ל להקל וגם מחמיל דחש המ"צ אחי רבנו חס' בן הפוסקים ולא כרש"י נחמ"א נה אחרי דברי הרשניא שכתב בפשיטות דרבינו חס' חולק על רש"י, ואחמס הלא התוספות שס' נשנת נראה דס'ל דרבינו חס' סתר כרש"י, וכן נסמית סימן רל"ט ונחמ"א הלוקט סימן כ"ז ונחמ"א פרק נמה אשה ונחמ"א הלכות שנת כולם כתבו נס דרבינו חס' דהלכה כר' עניי נר שאן נבנל סופרים הלך אחרי המיקל, וא"כ לדין דלית לן רשות הרבים נחמית מוחר עכ"ל, הכי דהס

ולשיפה זו הכי נעין שיחמלש כל דס' רטוא אל מקום אחד נשוק או נחמ"א אלא הא דרש"י נעיר זו דס' רטוא ולן מתקנצין לעולם נחמ"א אחד אלא כל אחד דר' נחמ"א קא לא מהני לעשות העיר רשות הרבים וכדמוכח מהא דקאמר הגמרא נשנת (ל"ג) משה הכין הוא יתב נחמ"א ליה ומחמיל ליה רשות הרבים ואחרי וקאמר להו לישראל לא תפיקו ותיתו מרשות היחיד דידכו לרשות הרבים ופירש"י מחמיל ליה רשות הרבים היא שהרי הכל מציין אלא משה רבינו כר', הכי נעין שיהיה מקום כמו מחמיל ליה דהיו שס' הכל כאחד מציין ולולי זאת מחמיל ישראל נכללה לא הוה לה דין רשות הרבים ואף על גב דליכא נס דס' רטוא משום נעין שיחמלש כאחד ולא מהני מחמיל דכל אחד יושב נחמ"א ואס' כן נס נעיר גדולה שיש נה דיוורן כפלים כיוצא מציין יתכן שלא יהיה לה דין רשות הרבים מן התורה אס' אין נה מקומות כמו שווקים ורחובות שיעברו שס' רטוא כאחד, ועיין ריטניא נחמיתין דעיר של יידי (עירובין נ"ט) שכתב דרש"י ז"ל אינו מציין שיחמ"א נעיר דס' רטוא אלא שיכנס נה דס' רטוא כאלו הכרכים והעיריות שהם פתוחים למקומות הרבה ורגילין נה סוחרים וכיוצא נס ומדע שאף ירושלים לא היו נה דס' רטוא חמיר ואף על פי כן נה משום רשות הרבים אלא מחמיל דלחמיה נעלות נחמ"א, ומעתה כל שנתחילה נתייבש נכרכים ושוקים גדולים להיות רוכלת העמים זו היא של רבים עכ"ל, ולפי"ז הכי לא קפדין כלל על הדיוורן רק נעין

הוא ואם כן להאי תירוצא דהנרייתא מיירי נזמן הזה אחי שפיר דלא
לידבר נה רשות הרבים כלל אלל הא לא הו' שייך לומר דהנרייתא
אלא נמקום מחנה ליה דהא לא קתני נה מידי דנימא דמיירי רק שלא
נמקום מחנה ליה וכו' ונימא דהנרייתא מיירי נזמן שהיו ישראל שרון
נמדנר הרי קושיא דהנמלא אכתי נמקומה עומדת לתשוב נמי מדנר
ונמקום מחנה ליה, ומה יתנאל קושיא לשיטת הרמב"ם נפיי'ר
דחשי' נמדנרות נזמן הזה לרשות הרבים ובכ"ז כח דה"ר אנדרס נט
של הרמב"ם ז"ל אחר ד"ת איפכא דנזמן ישראל חונים נמדנר והיו
מחנותיהם סדורים זו היה לגבן כמו נקעה וזדה והפמי' כח טעם
לזה שהיה לא מחנות כח"ס החוספות בחולין (פ"ח): מה שאין כן נזמן
הזה שאינו מחנות ואין ישראל דרים גם נזמן שהיו ישראל דרים גם
נזמן שהיו ישראל דרים, וקשה הא לא נזמן שהיו ישראל דרים גם
ע"כ דנמקום חנייתם וכו' נמחנה ליה הו' דה"ר כדליתא להדיא
בגמרא (ז"י): הכ"ל אם כן מאי משני הנמלא דהאי נרייתא דלא קא
חשי' מדנר לרשות הרבים מיירי נזמן שהיו ישראל שרון נמדנר דהו'
לנבייהו כמו נקעה וזדה הרי אכתי קשה ולתשוב נמי מדנר דהו'
רשות הרבים ונמקום מחנה ליה, ואולי דזו מילתא דפשיטא, ולפס'
שיטת הרמב"ם אינו צריך להשמיט מידי נמדנרות רק חק למקום
חנייתן של ישראל דנזמן שהיו ישראל גם הו' כמו נקעה וזדה ודוק,
ועוד דאכתי קשה להרמב"ם אחאי לא קחשי' הנרייתא מדנרות אלל נגז'
דוהכרמלית כיון דהך נרייתא הרי על כרחך מיירי נזמן שהיו ישראל
שרונים נמדנר מלל קתני מדנר נהדי רשות הרבים אם כן לתנייהו
נהדי נהדי כרמלית, ונאמת הרמב"ם יחיד נשיטתו נזה ואין איש
מתחזק עמו.

ענה ג'

(ה) וראיתי דרך ישר לפני רב גאון אחד דהרמב"ם מפרש הסוגיא
דפרק קמא דפירוש"י ורק דפסק כסוגיא אחרת
דפליג על סוגיא זו והוא הסוגיא דכריתות (י"ד) דמסיק אלל אי
אחר דרפרס' אלא אחר עת' אפילו נשנת אחר רפרס' זאת אחרת
עירוב והולאה לשנת ואין עירוב והולאה ליום הכפרים וזו מחאי
דילמא שאני שער המשתלם דהכשרו ניום הכפרים נכך אלל דרפרס'
נזומא הו' וכתב החוספות גם ונפי' שני שיערי (ס"ג): איתא נמי
הך דהכא ולא דמי דילמא שאני שער כו' כדדמי הכא דדנרי תורה
עניים הם נמקומם ועשירים הם נמקום אחר והוא דוקא נזול דנמלא
יחמא דמקומו הו' לא דמי ובכריתות דללו מקומה הו' יאריך הנמלא
טפי, ולכן סוגר הרמב"ם לפרש דנימא פריך הש"ס מקום עת'
אפילו נשנת למאי הילכתא ופירש"י מה חילול שנת יו' כלן שגולך
להחירו אי משום מרכיב על כחש, ולפ"ז קשה מאי פריך הנמלא בכריתות
דילמא שאני שער המשתלם דהכשרו ניום הכפרים נכך ופירש' רש"י
דהכשר מלכות נכך כמו דומיא דתמיון שקרנן נשנת והא מנואר
ניבמות (ג'): נחוספת ד"ה לא תעשה דמלכות נכך אינו אלל אם
אי אפשר לקיים המלכה נענין אחר ונטלה מלכות עין שם, ונמרה"ש
שם ואם כן הכא הרי אם לא חלה השעיר ניום הכפרים היה אפשר
לקיים מלכות שילת ולא נטלה מלכות כח"ס החוספת שם ניבמות
נמלוע דאפשר לקיים כל שעור נמרט פלח רחא חקט, ולכן ז"ל
דהסתי' דכריתות סוגר כהרמב"ם דמדנר הו' רשות הרבים אף נזמן
שאין ישראל שרון שם ובשער המשתלם כתיב ושלח אותו לעולל
המדנר ואיתא ביחא (ס"ג): המדנר המדנר נמדנר לרעת טו'
ונגשן שילה ונית עולמים הרי דמנר נזמן שילא ישראל מן המדנר תלו'
לארץ, ותל שמתלקט עשרה מתוך ד' הו' רה"י נשנת (ק). ואם ננימא
איתא ארץ נזירה אין נזירה אלל מחוכה ופירש"י טק מתוך נזקפה
ולא תשופק כ"כ, דנר אחר אין נזירה אלל דנר המעמר ויורד ולא
היה מניע לחי' ההר עד שנעשה אגרים אגרים, ואם כן כשדחש לשער
מההר שאינו משופק ונפל למדנר הו' כוורק מרשות היחיד לרשות
הרבים, חריקה תולדה דהולאה הו' חזו הכשר מלכות נכך ואי אפשר
לקיים המלכה נענין אחר, ואם כן לא איצטרך לאוקמה נחש כלל
מה שאין כן סוגיא דיומא ס"ל כאבי' נסתי' דשנת מדנר לא הו'
רשות הרבים נזמן שאין ישראל שרון נמדנר, לכך פריך עת' אפילו
נשנת

דנעיק' שהיה מקום מעבר לסי' רנול, ונאמת הנמלא דמשה היכן הו'
יחיד נמחנה ליה מוכיח כן דמחנה ליה הו' רשות הרבים וקף על גב'
דלא הו' דרים שם הסי' רנול ופלל על הריטני' שלא הו' רשות הרבים וזו
ומד"ש לפניו נמחנותין שם מפרש כהריתני' שכתב ונעשית של רבים
שניספס' נה דירין או נקנע נה שוקים עכ"ל. הרי דלס נקנע
נה שוקים נחוד, ואף על גב' דלא נטפ' דורים סג'.

(ד) ובחידושי

הר"ן פרק קמא דשנת (ו'): ד"ה כלן, כתב נשם
הר"ה דנזמן שהיו ישראל נמדנר אפילו שאר
מדנרות שהיה להם דרך לשם לאותו מדנר הו' רשות הרבים, וכן
כ"ל להוכיח מהא דכתב רש"י לא תפיקו ותיתי מרשות היחיד וידכו
מאלה"כ עכ"ל, וקשה הא הנמלא קאמר דמחנה ליה הו' רשות
הרבים ואם כן תשמע דכל מחנה ישראל הו' רשות היחיד אפילו חק'
לאלה"כ ולמה דייק רש"י לפרש מרשות היחיד וידכו מאלה"כ דמחנה
דמקום לאלה"כ ואפילו נחוד מחנה ישראל הו' רשות הרבים ולפס'
דנר הר"ן נשם הר"ה יחמא דנודלי עיקר הרשות הרבים הו' רשות
ליה דשם הו' מווי"ס רנול כאלה אלל נשנל זה גם כל שאר המדנר
שהיה להם דרך לשם לאותו מקום של מחנה ליה הו' רשות
הרבים אם כן פשיטא נמי דהמדנר שהיה נחוד מחנה ישראל הו' רשות
הרבים דהא לא נרע משאר המדנר ואם כן לא נשאר רשות היחיד רק
אלה"כ נחוד, וכן מוכח מפירש"י שם (ה'): נמולא מחנות נפליט
דרך סטיו דלרנן חייג ופריך הנמלא היכא תשכחן כהאי גוונא דחייג
ופירש"י היכא תשכחן כה"י דמפסקא רשותא אחרית' מחייג דילמא
לא סייעה רחמנא אלל נמולא מרשות היחיד לרשות הרבים נהדי' נלי
הפסקא רשות אחר עכ"ל, וקשה הא עיקר הולאה נמשכן הו' כה"י
דכל דק נמחנה ליה הו' רשות הרבים חו' אין סגרא לומר שכל המחנה
כאלה הו' רשות היחיד נמור דמהיכי תיתי דמסתמא היה ריח נין אלה
לאלל כדלמדין פי' חקת שאין פתחי אלה"כ מכוונין זה כנגד זה
אלל שהיה ריח נין הדנקים כמו מונאות ואם כן ה"ל לנמרי מולא
מרשות היחיד לרשות הרבים דרך מקום פטור או כרמלית, וכן הקשה
הפ"י, וגיורת קשה לפי מאי דפירש"י להדיא דרשות היחיד היה
אלה"כ אם כן תשמע דהריות שנין אלה"כ לא היה רשות היחיד ועל
כרחי' דהו' מקום פטור או כרמלית ומאי פריך היכא תשכחן כה"י
ולמלמד דרש"י כהר"ה ס"ל אחי שפיר דכל המדנר שהיה נחוד
מחנה ישראל היה רשות הרבים לאשר היה לו דרך להמחנה ליה, ועין
פ"י שם והע"י מדנרי רש"י נפרק קמא דעירובין נסוגיא דכ"ד
מעודין דרך רשות הרבים תשמע דסוגר נשם מצי המפולש נארכו
לארץ רשות הרבים לא סגי אם רחשו פחות מ"י אלה ואלל כשיטת
החוספות שם נשם ר"י וכמ"ס נחידושי הרש"י דרש"י פליג לר"י,
ואולם זהו דוקא לענין רחשו דלא סגי למיחוי רשות הרבים מן התורה
אם אש' רחש י"י אלל נרחתו י"י אמה שפיר י"ל דמורה רש"י דלא
נע' שהיה דוקא נמקום הו' סי' רנול נוקעין אלל כיון דיש לו דרך
למקום שחזי' שם סי' רנול נוקעים הו' עליו גם כן דין רשות הרבים
וכשיטת הר"ה, ונאמת ליבא דנרייתא הכי דייקא דקתני סתמא
והמדנר דהו' רשות הרבים נזמן שהיו ישראל שרון נמדנר ונאמת דכל
המדנר הו' רשות הרבים או ולא רק מחנה ליה, והרש"ם נפרק
דוק (ס'): ד"ה וירא, כתב ומחנה ישראל כהלך השותפין דמי דלא
הו' רשות הרבים אלל נמחנה ליה עכ"ל, ואפשר דלא פליג לשיטת
רש"י לדנרי ורק דעיקר רשות הרבים היה מחנה ליה ולולי זאת לא
היה מחנה ישראל רשות הרבים כלל. דנאמת כהלך השותפין דמי,
ואלל הנמקו"י כתב שם דמחנה ישראל רשות היחיד היא כו', ופריך
למד להנמקו"י דנזה נופא הו' דפליג רנן וכן עולל והנמקו"י פוסק
כגן עולל.

ועוד אחינא דלכאורה איכא הכוונה לשיטה זו דמי רק נמקום מחנה
ליה הו' רשות הרבים ותו לא אם כן למה הוצרך לזכור לומר
כלן נזמן שישאל שרון נמדנר כלן נזמן הזה ליתא חייג ויחיד נזמן
שישאל שרון נמדנר וכלן נמחנה ליה וכלן שלא נמחנה ליה וכ"כ
סי' המדנר נזמן ההוא וכ"כ המדנר נזמן הזה, אלל דהאי כשהיו ישראל
שרון נמדנר הו' כל המדנר רשות הרבים אפילו שלא נמקום מחנה
ישראל, ואחמס הא ליתא דלשו קתני להדיא נחמא נרייתא מדנר לא
הו' רשות הרבים דנימא דמיירי שלא נמקום מחנה ליה והא הנרייתא
דלא קתני נה מדנר דהו' רשות הרבים כלל מוקמינן לה דמיירי נזמן

בשנת למחיל הילכתא וליצטרך לאוקמי נחלה ולכן לא פריך ביומא דילמא שאני עיר דהכשרו נכך, ואין דנקיטין להילכתא עירוב והואיל ליום הכפורים ולא כרפרס (וכמתניתין דפרק קמא דמגילה דלין בין שנת ליום הכפורים כר, ולרפרס קשיא הוי מתניתין) ואם כן מוכח דסוגיא דכריתות היא עיקר דשאי עיר דהכשר מלוותו נכך דמדבר הוי רשות הרבים גם בזמן הזה כהרמז'ם, ואין למר עמי אפילו בשנת הוא משום דחש לשעיר ומתנור ונעשה אנרים ואיכא חילול שנת משום נטילת נשמה, זה אינו דהויא נרייתא הוא ספרא וסחם ספרא הוא ר' יהודה דס"ל מקלקל נצורה פטור עכ"ל.

והנה נגמר דבריו הוא נחפס דהא סוגיא ערוכה נפסחים (ע"ג) דפריך למרי' מקלקל נצורה פטור מהא דתניא השוחט חטאת בשנת נחון לעכרים חייב ג' חטאות מה תיקון, וקאמר דתיקון שמואלו מירי אבר מן החי ופירש' לן נח שאם אכלו אינו נהרג והכי נמי איכא הוי תיקון בשעיר התשלח, ועיין בתוספות שנת (ק"י) ד"ה נחול, שכתב דאפילו מקלקל נחור משכחת לה דהוי לריכה לגופה כגון חונל ומעיר נחשורים הגאס שסנר שיכול ליתן לכלבו ולנבל זו קדרה, וקשה למאי הוי מקלקל הא מהני התיקון לעכרים, ומוכח דזה לא הוי תיקון דע"כ הוי תיקון לישראל, וקשה מפסחים הג"ל, וי"ל דהתוס' יפרשו הסוגיא דפסחים דמהני התיקון להוציא מידי אבר מן החי לישראל, וכ"כ הפלתי (ס"ח ס"ג) ליישב הסוגיא לפוס שיטת הרמז'ם נפ"ט מחלכים שכתב דע"כ יראה לו דלין בן נח נהרג עליו, ומוכח דלא היה מחבר כלל דלמחרתו זו היא מיתתו, ונחולין (מ"י) מוכיח הגמרא דמחול קמיי ונח מוכח דהא נרייתא מירי נחטאת העוף, ולפ"י לפירש' דתפרס דתיקון שמואלו מידי אבר מן החי דהוי לן נח שאם אכלו אינו נהרג, אם כן מוכח דנח נח מחבר על אבר מן החי דע"כ וקשה להרמז'ם, ומי דקשיא למאי לא פירש רש"י דמהני התיקון לישראל מזה התקנות עכרים נעו שיעור כוית ונחטאת' חייב נחטאת נצר גידים ועלמות, וי"ל דרש"י סובר דמרי' מקלקל נצורה פטור דלגיני פריך מלי תיקון זהו ר' יוחנן אליבא דר"ש כח"ס התוספות ס' נפסחים, ור"ש הא ס"ל כ"ס למכות וד"י נמי משום תקרנות עכרים נכ"ס וליכא תיקון, והרמז'ם י"ל דס"ל דמחול דמרי' מקלקל נצורה פטור הוא ר' יהודה ופיר' י"ל דתיקון לאבר מן החי לישראל דלולי זאת הוי חייב על נחטאת נצר גידים ועלמות והשחא מזה תקרנות עכרים יעטרך כוית נצר ואם כן י"ל דנח התוספות בשנת מפרש' כהרמז'ם ופיר' י"ל דתיקון לן נח לא הוי תיקון כלל, ואמרי' עוד דדברי הפלתי נישת שיטת הרמז'ם תמוה דהא הרמז'ם נפ"ט מהי ע"י ה' ט"ו כתב דתקרנות האוכל מחט כ"ס לוקא ולא נעו כוית כלל דהאסור בתקרנות גם כן כמו ע"י ענמה הוא משום ולא ידנן בידך מחלמה כח"ס ס' נ"י וכיון דלא כתב ניה אכילה הוא נכזית אלל לא ידנן מחלמה סתמא כתב הילכך אפילו כל שהוא נחטאת ואם כן ליכא תיקון לישראל כלל נהא דמוציא מידי אבר מן החי כיון דנח על תקרנות יהיה חייב נחטאת נצר וכ"כ הטרי' נחטאת (י"ג) דיה אין תוסרין, ואמנם נשיטת התוספות שפיר י"ל כדברי הפלתי דהא התוספות נבי"ק (ע"ג) נסתפקו בתקרנות אי אסור נחטאת מן התורה ורק נאכילה ס"ל דהוי מן התורה וכתבו דלע"ג דאסור אכילה מן התורה הוא מודיתק למת, אם כן לכאורה מהאי טעמא נמי תאיסר נחטאת כחמ י"ל כיון דכתב ויאכלו זנח מתים לאכילה ליתקש ולא להגלה הרי מנוול דלהתוספות תקרנות אינו כמו ע"י מחט לאסור מקרא דלא ידנן דלי ילפין מהאי קרא דלא ידנן אין לחלק בין אכילה להגלה כח"ס דלהתוספות עיקר האיסור הוא מקרא דיאכלו זנח מתים, ואם כן י"ל דלהתוספות ליכא איסור בתקרנות כי אם נכזית דוקא כמו כל איסורי מאכלות שנתורה וכח"ס בשערי' סי' תא' ונפס' משנת חכמים נאורך, ואם כן שפיר י"ל דהתוספות בשנת מפרש' הסוגיא דפסחים דתיקון הוא לישראל וכדברי הפלתי הג"ל והכי נמי בשעיר התשלח איכא תיקון שמואלו מידי אבר מן החי גם לישראל דלא יהיה חייב נחטאת נצר ועוד דלפס' דאברי שה"מ אין מטמאים משום נבלה דלע"ג דלא נשחט מכל מקום דמיתו לטק זו היא שחיטתו דמהאי טעמא אמרי' ניומא (ס"ד) דלעגן אותו ולא נצו דכתב לא תשחטו פוסל בשעיר אם נשחטה אחר נחטאת יום למולה דמיתו השעיר הוי כשחיטה אם כן מחילא דהו אינו מטמא כנגלה וכמו

נעלה ערופה דאמרי' נזנחים (ע"י) דטעורה וכ"ס הרמז'ם נפרק ג' מהי אצח"ט וגם למאי דקאמר שם הגמרא ונרמז'ם דהו משום דכפרה כתיב נה כקדשים הא כתיב והשעיר אשר עלה עליו הנורל לעולא עמוד ח' לפי ד' לכפר עליו וגר הרי דכתיב ניה נמי כפרה ואם כן גם אנרי שעיר התשלח אינם מטמאים ולא צריכין כלל לתיקון שמואלו מידי אבר מן החי אלל משום דתיקון להוציא מידי נבלה דהא דהנורך הגמרא נפסחים למר התיקון דאבר מן החי זהו משום דלטהרו מידי נבלה ליכא האם נחטאת העוף ששחט לעכרים וכפירש' דתקרנות מטמא אפילו נחלל ועיין שם בתוספות, אלל נמי שעיר התשלח הרי שפיר י"ל דתיקון להוציא מידי נבלה וכמו דקאמר שם הגמרא נפסחים ששחט בשנת ונחטא זו משום נבלה דחייב מהאי טעמא למרי' מקלקל נצורה פטור, ואמרי' דהא לכפר עליו דכתיב בשעיר התשלח איכא ניה פלוגתא אי קאי לשעיר התשלח וכדאיתא נח"כ נפ' אחרי וניומא (מ"י) ולאנו לטעמייהו יעמוד ח' לפי ד' לכפר עליו עד מתי יהיה זקוק לעמוד ח' עד שעת מתן דמים של תנינו דנרי, ר' יהודה רש"י עד שעת יורו דברים נחמ' קא מילני דכתיב לכפר נכפרת דמים הכתוב מדבר, וכן הוא אומר וכלה מכר את הקדוש מה להלן נכפרת דמים אף כן נכפרת דמים דנרי רש"י רש"י לכפר עליו נכפרת דברים הכתוב מדבר ואם כן לרי' שמעון קאי הא לכפר עליו על כפרה שהוא בגופו של שעיר והוא כפרת דברים של הידיו וכתיב כפרה בשעיר התשלח ולא נריעא כפרה זו מהכרים כפר לעמך ישראל וגר ומכל מקום אמרי' דכפרה כתיב נה כקדשים ואינו טמא כנגלה והכי נמי בשערי', ואולם לרי' יהודה הא לכפר קאי עד זמן כפרת דמים של שעיר הנעשה בפנים ואם כן לא כתיב כפרה בשעיר התשלח כלל, ורש"י נפ' התחש' פ"י קרא דלכפר עליו כר' שמעון דקאי על ידיו דנרי וגם נגמרא ניומא שם נעין משפט רשם המזין על דברי ר' שמעון מיימוני פ"ד מהי ענדות יום הכפורים ה' א', מה שנהא, דילמא כלל שם נרמז'ם הדין דעד מתי יחא זקוק לעמוד ח' לעיכונא וגם הך פלוגתא אי ידיו מעכנ לא זכר כלל להדיא והא דהגלה מעכנא זכר הרמז'ם נפ"ט ה' ג', ואם כן לפי' התוספות ניומא שם נהך ולאנו לטעמייהו דקאי להגלה אם כן מוכרח דסובר כר' יהודה נפירושא דלכפר עד שעת מתן דמים ואולי ספק אהא דהגלה, ואנו דאית' נחטאת' ספיק' דנעוועת עמד נה דהרמז'ם השמיט זאת, ונאמת הרמז'ם השמיט עוד נדרי שעה"מ הא דאיתא בירושלמי ניומא פ"י ה"ג שלא ישלחנו ניד שנים ואם שלחו אינו מטמא נדרים ברח דרך הליכה מטמא נדרים דרך חירה אינו מטמא נדרים, עיין ק"ע ופ"ח דפליגי דלפ"י, ולהפ"י פלא על הרמז'ם שלא הזכיר מזה, והנה לדגיש דבר יהודה הא לכפר עליו לא קאי לשעיר התשלח ולא כתיב בשעיר כפרה, אם כן לרי' יהודה שעיר התשלח מטמא כנגלה וצריכין אנו לתיקון דהוציא מידי אבר מן החי, ואולם הא סתמא דגמרא קאמר איס' להכשיר את הזר פשיטא מהי"ד כפרה כתיב ניה כר', ועוד הא כתיב וכפר נעזו ונעז כל קהל ישראל, הוי קאי על ידיו דשעיר התשלח לכולי עלמא, ונרמז'ם ס' פ"ג ה"ג זה שאלת נצורה וכפר וגר מפי השמועה למדו זהו דברי נדרים נחטאת למד שהוא מתורה ניום זה ג' ידיוס וכו', ונחטאת' ניומא ג' פעמים, ורש"י נפס' נחטאת' דחקר נזה אי יהודה אינו מתורה ג' פעמים, ורש"י נפס' נחטאת' דחקר נזה אי אברי שה"מ טמאים משום נבלה, ונחטאת' כתב סתמא דנשעיר לא כתיב כפרה והוא חמור, וגם מהי דחקר שם דאולי מותרין גם נאכילה ודחיתו זו היא שחיטתו, י' לחמור דהא כיון דאיכא פלוגתא נגמרא אי אברי שעה"מ מותרין נהגלה מכלל נאכילה אסור, וכן מוכח להדיא מהא דחולין (י"א): דמוכח דאוליין נצר רונא משעיר התשלח דרממא אחר ולקח את שני השעירים שהיו שניהם שוים ולימיה דילמא דח מיימיה (היינו שעיר התשלח) טרפה אלל לאו משום דאמרי' ז'ל נצר רונא, וכי תימא מהי נפ"מ הא אין גורל קונע לעולא אלל נדבר הראוי לשם, ואם שעיר התשלח מותר נאכילה הא איכא נפקא מינה טונא ולמה הוצרך לטעמא דאין גורל קונע לעולא אלל נראוי לשם, והו' ראה נצורה דהשעיר התשלח אסור נאכילה.

ואמרי' עוד דהרמז'ם פסק כמח' דמרי' מקלקל נצורה פטור ונהי שגגות פ"ג ה"י כתב סתמא דאם נחטא נע"מ או שהיה נרפה נגליה הרי זה חייב חטאת ולא הזכיר נחמ' תיקון, ועיין להדיא

תולדה דזש אס כן נדלח לא דמי לזש אלא היכא אהו נרד להמסקה
הנסתח חמנה אכל היכא אלא נרד לה לא דמי לזש ולזש מחייב כלל
וכסות כנשים לנפן דמחר, ועין תנינא סימן ע"ד סעיף כ"ג
כ"כ נשם המ"מ והרשב"א ור"י, ומעשה הן אחת דהתוס' כתבו
נפ"כ דכריתות וניחא נחמא נחמא נחמא נחמא נחמא נחמא נחמא
התחנות מחליהן דלחאן דס"ל כר"י חיי על הנערה כזו משום דהו
פסיק רישיה וחסד מלאכת מחשבת כיון דמלאכה שאל"ל חיי זהו רק
בנערה וכיוצא אהו אז מלאכה אכל בתולדה אס איש מחכין והו
מלאכה שאל"ל איש חיי דלא דמי להאז ובשעת דחיי נשם משום
זנוע איש אלא תולדה דזנוע ומלאכה שאל"ל דלא דמי כלל להאז
פטור לכריע הילכך הוצרך לומר דניחא ליה דליתוס נית השחיטה כר
ומכין לזה ולחי שפיר, ונראה דסברא זו דהר"ן הבי"ל תליא בפלוגתא
דרבנא דפ"י דשנת הבי"ל דמחא דלחא דחטורה עיקר וזו חיי רק
נרד לזש וכנ"ל ח"כ א"ך שחיטה אהו תולדה דמפרק הא א"ן נרד
להזש הנשחט כמו שרד נמפרק וזש, ולפוס פ"י הקיע איש כן
ע"ן ס.

ובעיקרא דנביעה אחינא נהא דליתא בשו"ע ספ"י ליתן כרכוס
בתנאי מחר וא"ן לחוס משום זנוע דא"ן נביעה נאכלים
זהו מדברי הש"ל שלמד מדברי היראים, ונתוספת שנת שם הקשה
מהא דרב דמחייב בשעת משום זנוע דזנוע הנשר של נית השחיטה הרי
דשי"ך נביעה נאכלין, ותי' נשם גדול אחד דרב ס"ל נאחא ד"ש נביעה
נאכלין א"ך כיון דקיימא לן דא"ן עינוד נאכלין כמ"ס סימן ע"א
ה"ה נמי דא"ן נביעה נאכלין וא"ך דנעינוד קיימא לן דמדרגא אסור
היינו משום דמחייב כענינוד אכל נביעה א"ן נביעה נשם מדרגא וה"ש
דפסק הרמב"ם דלא כרז בשוהא אע"י דהילכתא כרז בלחסיורי משום
דקיימא לן כמחא דלחא דא"ן עינוד נאכלין והכי נמי נביעה וקרנ
לזה נחשבת נפ"ס ד"ל סימן ע"א ע"כ, ומה אע"פ כי לא ראו דברי
היראים נפ"ס שהניח דברי רב להלכה דנשחט חיי נמי משום זנוע
וכתב הילכך נרד ליהרר אס שוהא נשנת משקין ננעיין כמו תוחס' או
פרי גונדיות יזכרו אלא ינעו ונפתיין ולנשיהן כר, וכ"ה בלח"ו
הגדול נה' שנת סימן ע"ג נשם היראים, ומדנקט מפתיהן ולנשיהן
משמע ודאי דא"ן זנוע פחו נחשקה לית לן נה משום דא"ן נביעה נאכלין
זהו דברי השג"ה"ק ומנואר אהו דברי היראים והשג"ה"ק קאי נשם
לרב דמחייב בשעת משום זנוע ודלא כהתוספות שנת וזוהו גדול
וטעמא דמילתא אהו דנשחט דרכו לנעו הנשר משום דניחא ליה נכך
כי היכי דליתוס אינשי וליתו לחנני חניה והילכך מיקרייא נביעה אכל
נכל פת ואוכלין א"ן דרכס לנעו והילכך לא הו"ז נביעה משום דא"ן
דרכ נביעה נכך, וזה סרה נשם כן קושיות האור יקרות הבי"ל דלמה
חז רב דליחכו עליה דלא לא הו"ז ניחא ליה נביעה זו הרי הו"ז א"ן דרכו
לנעו כלל ולא מיקרייא נביעה אכל עכשיו דלחא דניחא ליה דליתוס
נית השחיטה דמא אס כן חו הו"ז דרכו נכך ומקרי נביעה, וכ"ה
התוספות שנת שם נעמא לתר קוש"א זו, ולכאורה פלא אהו דאס
כן מה הקשה על דין השג"ה"ק דא"ן נביעה נאכלין, ונראה דס"ל
דכרכוס שנתין בתנאי נה כל עיקר הנתינה אהו שיהיה המראה נה
וזהו אהו כמו זהו ואס זהו תחיר השג"ה"ק הרי סוגר דא"ן נביעה
נאכלין זהו כללל נמור דא"ן נביעה נאכלין אפילו נהני שדרכן נכך
ולהכי שפיר הקשה מהא דרב דמחייב בשעת משום זנוע, ואולם אי
חקרתי על נתינת הכרכוס בתנאי נשכל מה נותנין ואמורו לי כי נותנין
אותו לטעמא וריחו יפה, ואס רגנש לתראה לחוד ישנו ענינים שנתנים
ודמיהם פתחים מדמי הכרכוס שקורין ואפרין אהו יקר ואס כן
לכאורה צדקו דברי השג"ה"ק שהתיר בכרכוס משום דא"ן נביעה
נאכלין דנתינת הכרכוס אינו נביעה, ואמנם אכתי אינו טח לי דהא
נשם השחיטה אינו נשכל הנביעה לחוד ומכל מקום כיון דליכא נשם
נביעה וניחא ליה נזה אחרין דחיי נשם משום זנוע אס כן הכי נמי
נחא כרכוס אע"י דנותנין אותו נשכל טעמא וריחו מכל מקום כיון
דליכא נשם נביעה וניחא ליה נביעה זו אס כן לחיים משום זנוע, שז
ר"חתי דנשם נשכ"א העיר נדן הכרכוס ע"ן ס.

ו**חזור** אנו להדגיר דליכא פלוגתא די שחיטה תולדה דחטורה,
והנה אע"פ דנדרשנא דפ"ג דשנת הבי"ל קלחא סחמא
איתפלגון ר' לעזר ור' יוחנן כר, הנה למח' דמוכח נמחרא דין
(ע"ה) דר' יוחנן ס"ל דשחט חיי משום נטילת נשמה אס כן נמחר

ס, ונמרה"פ נירושלמי דפסחים שם ספ"ו ת"י דהרמב"ם לשיטתיה
אזיל דכל שחט נשנת משום נטילת נשמה אהו דחייב ולא משום חטול
דנמחר דוקא אהו דנעיין שיהא לזש כמ"ס נפ"י משנת, וקשה
דאס כן מח' פריך הנמחר נפסחים מח' חיקן וז"ל דהסוגיא קאי למחא
דלחא דשחט נשנת חייב משום חטול וכדליתא נירושלמי פ' כלל גדול
נפ"סא דהשוחט דס"ל לחא לית כלל שחיטה, שחיטה תולדה דחטורה
היא, ופריך ולמה לא תניינה עמהא אלא בגין דתניין סדר סעודה
תניינה עמהא ופי' דס"ל דסודר דשחיטה לא מניין לה לאז שיהא
תולדה דחטורה וזוהו מפרק אהו ונכלל דהא ופריך ולמה תניינה
עמהא (ומלת לא נמחר) כלומר דאע"פ שחייב עליה הרי לא חט אלא
האזנת ולאשמועיין אס עשאן כולן נהעלס אחת שחייב ל"ט חטאות
ומכין דס"ל לרשב"ל דתולדה דחטול אהו והי נכלל דהא אס כן למח'
הילכתא ת"י לשחיטה הרי אס עשאן לכולן כאחת לא יתחייב על שחיטה
דהיא נכלל דהא וזשי בגין דנחא סדר סעודה הנד נני תניינה לשחיטה
עמהא, ועין פ"י הק"ע, ועין נירושלמי פ"ג דשנת הל' ה' איתפלגון
ר' לעזר ור' יוחנן חד לחא שחיטה עיקר וחטורה תולדה וחטורה מחליה,
ועין שם נק"ע ופ"י, ולע"ד למחא דלחא שחיטה עיקר נשם נחטורה
חייב משום נטילת נשמה שנאמרו מקום וכדליתא נירושלמי שם פ' כלל
גדול העושה חטורה ונדר סה דס חייב כר, המוציא דס חייב משום
נטילת נשמה שנאמרו מקום ואס כן חייב נחטורה אע"פ שלא היה נרד
לזש ולמחא דמחליך דחטורה אהו עיקר חייב רק כשהוא נרד לזש וזהו
כרשב"ל

(ו) **ובשבת** (ס"ט) דפריך לר"ל דנעי ששנונ נאלו וזכרת מחתי
דקחתי חנינא לאשמועיין דאס עשאן כולן נהעלס
האח דחייב על כל אחת ואחת, דידע לה לשנת נמחא, ומשי דידע
נחמתיין ואליתא דר"ע, ובספר תוספות שנת ספ"י הקשה ניסור
לרב דלחא שחט חייב נמי משום זנוע לוקחא דידע לה לנעו ועשה כל
המלאכות חוץ מנעו ובשחט טעה דלית כאן נביעה וכמו דס"ל
לשמואל, והנה לא ראה הירושלמי דרשב"ל לחא לית כאן שחיטה
שחיטה תולדה דחטורה אהו וא"ן סוגר כרז כלל ולחי שפיר נין לפי
הק"ע נין לפי הפ"י.

ואמנם קוש"א זו נשם זה לא קשיא מידי דנשם לרב דלחא שחט
חייב א"ך משום זנוע א"ן זה לא דנעו אלא תולדה דנעו וכמ"ס
להיא היראים בתלכתא נעו ח"ל תולדה דלחא דלחא לנעו אחרין נפ'
כ"ג שחט משום מח' חייב רב אחר משום זנוע כר, ובתחתיין
דקחתי חנינא אהו מלאכות ארנעים חסר אחת לאשמועיין אס עשאן
כולן חייב על כל אחת ואחת היינו החטאות מהאזנת.
ובזה יתיישב נמי מח' דקשה להרמב"ם נפ"י משנת (הלכה י"ד)
ואס נתן קנקנתוס לתר מי עפלא שנעשה הכל שחור חייב
משום זנוע דס"ל ח"ס נמחר (י"י) מחא נחא נתינת מ"ס לר'ו
זו היא שר"ייתו להחתיין משום זנוע, והרשב"א נהשגות הקשה דאס כן
נישול סמתיין דנמח' חניה חנאל חפוק ליה משום זנוע המ"ס, והה"ח
ת"י דא"ן הכי נמי ותייב שח"ס, אכל א"ן ילפיק שהביט מלאכה ותייבין
עליה, וקשה דאס כן לוקחא לר"ל דידע לשנת נעו והוא לא נע רק
נישול סמתיין וטעה כהרשב"א דזהו אינו נע, ולח"ל אחי שפיר דהא
הרמב"ם כתב שם העושה עין הנע הרי זה תולדה זנוע וחייב כינר
כנן שנתן קנקנתוס לתר מי עפלא כר ומינא דמחתיין אהו
לאשמועיין דחייב ל"ט חטאות מהאזנת מלאכות שעשאן כולן נהעלס
אחת

ובזה יתיישב נהא דשנת שס, דלחא רב מילחא דלחא (דשחט חייב
א"ך משום זנוע) אחת נה מילחא דלא ליתו דרי נחרא וליתכו
ע"י זנוע נמחא ניחא ליה ניחא דליתוס נית השחיטה דמא כי היכי
דליתוס אינשי וליתו לחנני חניה, והקשה נספר אור יקרות דלחא
ליחכו עליה משום דנמחא ניחא ליה הא ר' יהודה סוגר דמלאכה שאל"ל
לנעו עליה וזכר כתבו התוספות נפרק כירה (מ"א) וכן נוחא
(ל"י) ד"ה הכי, דפסיק רישיה דלא ניחא ליה הרי מלאכה שאל"ל
לנעו ולר"י חייב ודלא כמ"ס הכ"מ והמ"א סימן רע"ה נשם יסוד
ר"י המס"י, ואס כן הדין ס"ד דרב דהדור האחרון אחי לאחוכי עליה
והרי אפילו אס יסנודו כר"ס אטו מחא דסנר כר"ס אחי לאחוכי על
מחא דסנר כר' יהודה, ולהאמור ניחא טובא דהר"ן ס"פ י"ד דשנת
כתב דשחיטה שליה אז מלאכה אלא תולדה היא כעין מפרק אהו

ור' יוחנן דלמור דשמיטה עיקר התורה תולדה ור' לעזר סוגר דתורה
עיקר ולינו חייב עד שיהא נריך לרם וכן ס"ל לרש"י דלמור לית
כתן שמיטה דשמיטה תולדת תורה היא, ונרוקח (סימן ע"ט) הביא
להלכה כדמ"א נירושלמי דשמיטה תולדת תורה היא, ונל"מ הגדול
ה' שנת (סימן ע"ג) הביא גם כן הירושלמי וזה הלשון, רש"י דלמור
לית זו שמיטה דשמיטה תולדת תורה היא ולמה תנייה עמהון כר
וס"ס ולינו יודע מה תולדת תורה היא למה תנייה עמהון כר
נטילת נשמה עכ"ל, ופלא אלני דלא הרגיש כי הוא טעות סופר או פירוש משום
תורה, (וזה אט דו"ס דהנדרסא נירושלמי ולמה תנייה תולדת
לא נמחק כמ"ס הפ"ח), והסוגיא דמורא דילן נפסחים (ע"ג) לפוס
דנרי מרה"פ הג"ל ז"ל דק"ל לר' לעזר ולר' לקיש דס"ל דשמיטה
תולדת תורה כנ"ל.

ובזה אחינא לקיים דברי הפלגא נפירושא דסוגיא לפוס שיטת
הרמב"ם דס"ל דגן נח אטו מוהר כלל על אגד מן החי
דעך והתיקון הוא לישראל דמשום תקרנות נע' כוית צבר, וקשה
הא הרמב"ם ס"ל דהאכל מתקרנות ע"ז כ"ש לוקה כנ"ל, ולהתמור
אחי שפיר דנפרק אין מעמידין (כ"ט): קלמור הנמורא יין מני"ל דלמור
קרא אשר חלב וזחיתו ויכלנו ישתו יין נסיכים וזנה גופיה מני"ל דלמור
וינמד לנעל פטור ויכלנו זנחי תמיס איתקש וזה למת כר, והקשה
בשעה"מ דלמור נריך להאי הקישא תיפוק ליה מקרא דהאכלת מוצנח
כדנרי הרמב"ם נכסה"מ או מלא חאכל כל תועבה, ותי' דהנמורא
קאי לתוקיה דס"ל דלא חאכל הוא רק אכילה והתוספות נמורא
דס"ל דתקרנות אסור רק בנכילה מן התורה ס"ל גם כן דהכלה
כתוקיה וכשיטת הרמ"ם נפ' גיד הגשה סימן י"ז, אצל לר' אפר
נאמת ידעין מואכלת מוצנח או מלא חאכל כל תועבה דלמור נהנה
מן התורה, והנה נזכיר (כ"ט) חוצר רש לקיש דהאי מורא את
ננו נזכיר הוא מדרגתו כדי לחנוך נמנות, ומתיידי קרנן לעזר הוא
משום דהולין שגשגו נעורה לאו דלורייא ואם כן אי אפשר לו
לסבור כתוקיה דהא לתוקיה אחר"י נפ' כל שעה (כ"ג): ואחרי למעוטי
תשננע, וע"כ כר אפר ס"ל דלמור אצטו לעמוטי חמץ וזר הנסקל
דחולין שגשגו לאו דלורייא, ואם כן לר"ל ידעין בתקרנות אסור
הנאה מן התורה מואכלת מוצנח או מלא חאכל וכיון דכתיב ציה
לישאנא דאכילה ממילא אסורו נכזית ואם כן י"ל דהסוגיא דפסחים
קאי לר"ל ושפיר איכא תיקון לישראל נמלי דהנאי מיד אגד מן
החי וכדנרי הפנתי, ונע"מ דהרמב"ם פסק גם כן כר תנא, הו
לאו מילתא דהרמב"ם אסור תקרנות גמריין מקרא דלא ידבק נידק
תאומה ומקרא דלא תניא תועבה דלא כתיב נה לישנא דאכילה כלל
אצל לר"ל י"ל דס"ל כמ"ס ואחי שפיר.

(1) והעולה נקרה דשפיר היה אפשר למור דעתי אפילו נשנת
הוא נשנל נטילת נשמה דשעיר המשתלה דלע"מ
דסחם ספרא הוא ר' יהודה דס"ל מקלקל בתורה פטור מה נכך הא
איכא תיקון דהנאי מיד אגד מן החי לנן נח וגם לישראל דמור
ננלה היה אסורו נכזית וגם אפשר דליכא נאצרי שעיר המשתלה כלל
דין ננלה דגם לר' יהודה דס"ל דלכפר לפני ד קאי על שעיר העשה
נפנים מכל מקום הא כתיב וכפר נעזו ונעזו ניתו ונעזו כל קהל ישראל
דזהו כפרת דנרים חזירו וכתבנא נשעיר המשתלה כפרה כמו נענלה
ערופה דלמור כפרה כתיב נה כקדשים ולא משתלה ואלו כר אכא גם
תיקון דלמור מיד ננלה ועוד דהרמב"ם נטילת נשמה לא נע' תיקון
כלל והנמי דפסחים קאי לר' לקיש דס"ל דשחט חייב משום מוצנח ואי
כמפרק ונע' תיקון וכנ"ל ואם כן הא אין הכרת כלל מהא דעתי
אפילו נשנת דמור נזמן הזה הוא רשות הרבים דעתי אפילו נשנת
הוא משום נטילת נשמה, וקשה מני"ל לרפרס דמורי מהאכלא חריקה
וכמו שדקשה, הרב הג"ל, ולינר דגם נצח הדברים י' לזון דגם
לפוס שיטת הרמב"ם דמור נזמן הזה ר' רשות הרבים אפשר דליכא
הכל חיונה חריקה כיון דהו מקלקל נוריקתו ואם תיקון מוצנח הי
תיקון איכא פלוגתא בין הראשונים ז"ל דהתוספות נשנת (ק"ה)
ד"ה הא כתו דקריעה על ממו הוא מלאכה שזריכה לגופה כיון שהיא
לעור מוצנח, ונשנת (צ"ד): כתו דמלאכה שזריכה קרי כשעשה
מלאכה ואין נריך לאתו נריך כעין שהיו לריכין לה נמשכן אלא לעין
אחר כי האורח שהיה מלאכה נעשית נשנל נמשכן הוא נק' המלאכה

ואורשא, והנולדת המת אי"צ למת ונמשכן היו נריכים לחפסם שהנולד
לו נד נחש שלא ישכט אינו נריך לנחש ונמשכן היו נריכים לתחם ותלוק
כר, וכן קורע על ממו או שובר כלים למירמי איתחא אלהיני נתייה
היו אין לריכין לגופיה דנמשכן היתה קריעה לעור תיקון דנר הנקורע
ומיתקן נכך כר, ואם כן (לפ"י) נראה דס"ל להתוספות דלע"מ
דנקורע על ממו איכא מוצנח לא אמריין לעור מוצנח הו מלאכה הנריכה
לגופה משום דנמשכן לא היה כה"מ מקלקל לעור מוצנח הו מלאכה הנריכה
סתירה נדנרי התוספות ונריך עיון גדול, ושיטת רש"י דמור לא
חשיב תיקון מדפ"י מה לי נשנל פתילה שאינו מקלקל את האגד נשנל
אלא מתקן ועור, ותיפוק ליה שהוא תיקון משום מוצנח מיתת בית דין,
ומוכח דרש"י ס"ל דמוצנח לא הו תיקון ומ"ל הו תיקון משום
דעל יד כך נעשה החינוך ישראל שלם דהו כמו מיעוט עניניו של הדם
דעל יד כך מתכשר והו תיקון מנא וכמ"ס התה"מ סימן רס"ה,
והנה הרמב"ם סוגר נפ"ח משנת דהיכא דקורע נחתו הו מתקן
משום דקא עניד נחת רוח לינרו ואכתי י' להסחפק אי סוגר לעור
מוצנח הו נמי תיקון או אולי סוגר נריך שיהיה נחת רוח לגופו כגון
קורע נחתו דתקרה דעמו ושככה חמתו ואל לעור מוצנח דמנות
לאו ליהנות נחתו, והמורה"פ נירושלמי פ"ג דשנא פשיטא ליה
דהרמב"ם תיקון מוצנח הו תיקון, ואפילו לפ"י אכתי מ"ל דהו רק
נאצות מלאכות אצל בתולדות כיון דלין נריך לגוף הדבר לא דמי
להאכל ולא הו תולדה וכדנרי הר"ן הג"ל גני שמיטה, ולע"מ אולי זהו
גם כן כוונת התוספות פרק קמח דתקנות (ו'), נהא דלמור רב האי
מוסכריא דמיתא אסור להדוקה צימא טנא ונתוספות שם ד"ה
האי כר והכל חוצר דנע' חס דליכא למימר דאסור משום מפרק כיון
שהנפסח הולך לאינור דכל פסיק רישיה דלא נחא ליה שר, והקשה
נפסר דרוש וחדש והא פ"ר דלמור רישיה דלא נחא ליה שר, והקשה
לכ"מ לעיל נשם התוספות נפרק כירה (מ"א): ונימא (ל"ז):
ואם כן י"ל דרב סגר נהא כר"י דמשאל"ג חייב דהא מצינו דשחטא
סגר נשחטא כר"י ונחלכה שאל"ג כר"י עין שם, ולע"מ הא
דמוסכריא דמיתא להדוקה הו אסור משום שמיטה ומפרק תולדה
דגם אם כן נכחדי נזנא היכא דהו מלאכה שאל"ג לא הו תולדה
כלל, וכדנרי הר"ן, ועין נשנת (ע"ג): דלמור רב כהנא וזמר ונריך
לע"מ חייב שחטא אמת משום קורע ואמת משום טעט ונתוספות ד"ה
ונריך לע"מ נראה דלפ"י לר' יהודה דמיתא נחלכה שאל"ג נעין
נריך לע"מ דלא מקרי נע"מ קורע אלא נע"מ זה וכנש"ם שחטון
לנפן דמורא ואח"י ליהו כמלאכה שאל"ג אלא טעמא לפי שאין דרך
ד"ה נכך עין שם לשון התוספות, ולע"מ אולי כוונתם רק בתולדה
דהא נזמר לא הו קורע חמא אלא תולדה וכמ"ס רש"י וזמר להנחית
הנפן ונריך לע"מ להסקה משום דנריך להם הו תולדה דנריך נמי
לקורע עכ"ל, וזהו יתייבז מה דמקשים על דברי התוספות דמיתא
נראה דלפ"י לר' יהודה משמע דכ"י דלר"י נחא דנעין שיהיה
דוקא נריך לע"מ, וקשה מהא דפ' כל כתיב (ק"י): דלמור הנריי
אם מציין תיק הספר עם הספר לא נפשיט את הפסח מעורו, ופריך
י' דמי חסם טלטול והכל מלאכה ומחשי כגון דלא קנע ליה לעור,
ופריך והא מודה ר"ש נפסיק רישיה כר, הרי מפרש דגם לר"ש
חייב נפסיק רישיה ולע"מ דלא קנע ליה, ולדבריו לא קשיא מורי
דהתוספות לא כתבו דנריהם רק בתולדות ולא בהפסח דהוא אצ
מלאכה, והנדרע"א נגליון הש"ס הקשה על דברי התוספות הג"ל
מהא דפרק הנונה (ק"ג) התולש עולשין והמורד זרדין דנארעת
דמוריה נע' שיעורא ולינו חייב על יפוי הקרקע לע"מ דהו פסיק
רישיה ונארעת דליה חייב נכ"ש אפילו אם אינו מכין ליפות את
הקרקע משום דהו פ"ר, ויפה הקשה דנרמב"ם ספ"ח משנת מפרש
דזהו תולדה דמורא, ואמנם י"ל דהתוספות ס"ל דזהו אצ כמו חורש
וכקושיית הלכ"מ שם דכמו חומר דמיתא משום זרע דהו אצ ממש
מפני שהוא שיה נאצות פעולתו הכי נמי נחולש עולשין וחורד זרדין
ליפות הקרקע הו כמו חורש כיון שהם זומים נאצות הפעולה, ויש
להכנס נזה דהתוספות נהא חומר ונריך לע"מ הזכירו קורע על
מנת לחפור משמע דנריהם הוא גם נאצות מלאכות, וא"כ שיהיה
הנה לפוס שיטת הר"ן וספיעתו ליכא למימר כלל דנחשית השעיר
המשחלת מוצק למדנר איכא חיונ זריקה, וכיון דלינו נריך לגוף
הזריקה אלא מפני המוצנח הוא עושה, ליכא חיונ, חריקה הוא רק
תולדה

דמי יוחנן דלמור דשמיטה עיקר התורה תולדה ור' לעזר סוגר דתורה
עיקר ולינו חייב עד שיהא נריך לרם וכן ס"ל לרש"י דלמור לית
כתן שמיטה דשמיטה תולדת תורה היא, ונרוקח (סימן ע"ט) הביא
להלכה כדמ"א נירושלמי דשמיטה תולדת תורה היא, ונל"מ הגדול
ה' שנת (סימן ע"ג) הביא גם כן הירושלמי וזה הלשון, רש"י דלמור
לית זו שמיטה דשמיטה תולדת תורה היא ולמה תנייה עמהון כר
וס"ס ולינו יודע מה תולדת תורה היא למה תנייה עמהון כר
נטילת נשמה עכ"ל, ופלא אלני דלא הרגיש כי הוא טעות סופר או פירוש משום
תורה, (וזה אט דו"ס דהנדרסא נירושלמי ולמה תנייה תולדת
לא נמחק כמ"ס הפ"ח), והסוגיא דמורא דילן נפסחים (ע"ג) לפוס
דנרי מרה"פ הג"ל ז"ל דק"ל לר' לעזר ולר' לקיש דס"ל דשמיטה
תולדת תורה כנ"ל.

ובזה אחינא לקיים דברי הפלגא נפירושא דסוגיא לפוס שיטת
הרמב"ם דס"ל דגן נח אטו מוהר כלל על אגד מן החי
דעך והתיקון הוא לישראל דמשום תקרנות נע' כוית צבר, וקשה
הא הרמב"ם ס"ל דהאכל מתקרנות ע"ז כ"ש לוקה כנ"ל, ולהתמור
אחי שפיר דנפרק אין מעמידין (כ"ט): קלמור הנמורא יין מני"ל דלמור
קרא אשר חלב וזחיתו ויכלנו ישתו יין נסיכים וזנה גופיה מני"ל דלמור
וינמד לנעל פטור ויכלנו זנחי תמיס איתקש וזה למת כר, והקשה
בשעה"מ דלמור נריך להאי הקישא תיפוק ליה מקרא דהאכלת מוצנח
כדנרי הרמב"ם נכסה"מ או מלא חאכל כל תועבה, ותי' דהנמורא
קאי לתוקיה דס"ל דלא חאכל הוא רק אכילה והתוספות נמורא
דס"ל דתקרנות אסור רק בנכילה מן התורה ס"ל גם כן דהכלה
כתוקיה וכשיטת הרמ"ם נפ' גיד הגשה סימן י"ז, אצל לר' אפר
נאמת ידעין מואכלת מוצנח או מלא חאכל כל תועבה דלמור נהנה
מן התורה, והנה נזכיר (כ"ט) חוצר רש לקיש דהאי מורא את
ננו נזכיר הוא מדרגתו כדי לחנוך נמנות, ומתיידי קרנן לעזר הוא
משום דהולין שגשגו נעורה לאו דלורייא ואם כן אי אפשר לו
לסבור כתוקיה דהא לתוקיה אחר"י נפ' כל שעה (כ"ג): ואחרי למעוטי
תשננע, וע"כ כר אפר ס"ל דלמור אצטו לעמוטי חמץ וזר הנסקל
דחולין שגשגו לאו דלורייא, ואם כן לר"ל ידעין בתקרנות אסור
הנאה מן התורה מואכלת מוצנח או מלא חאכל וכיון דכתיב ציה
לישאנא דאכילה ממילא אסורו נכזית ואם כן י"ל דהסוגיא דפסחים
קאי לר"ל ושפיר איכא תיקון לישראל נמלי דהנאי מיד אגד מן
החי וכדנרי הפנתי, ונע"מ דהרמב"ם פסק גם כן כר תנא, הו
לאו מילתא דהרמב"ם אסור תקרנות גמריין מקרא דלא ידבק נידק
תאומה ומקרא דלא תניא תועבה דלא כתיב נה לישנא דאכילה כלל
אצל לר"ל י"ל דס"ל כמ"ס ואחי שפיר.

(1) והעולה נקרה דשפיר היה אפשר למור דעתי אפילו נשנת
הוא נשנל נטילת נשמה דשעיר המשתלה דלע"מ
דסחם ספרא הוא ר' יהודה דס"ל מקלקל בתורה פטור מה נכך הא
איכא תיקון דהנאי מיד אגד מן החי לנן נח וגם לישראל דמור
ננלה היה אסורו נכזית וגם אפשר דליכא נאצרי שעיר המשתלה כלל
דין ננלה דגם לר' יהודה דס"ל דלכפר לפני ד קאי על שעיר העשה
נפנים מכל מקום הא כתיב וכפר נעזו ונעזו ניתו ונעזו כל קהל ישראל
דזהו כפרת דנרים חזירו וכתבנא נשעיר המשתלה כפרה כמו נענלה
ערופה דלמור כפרה כתיב נה כקדשים ולא משתלה ואלו כר אכא גם
תיקון דלמור מיד ננלה ועוד דהרמב"ם נטילת נשמה לא נע' תיקון
כלל והנמי דפסחים קאי לר' לקיש דס"ל דשחט חייב משום מוצנח ואי
כמפרק ונע' תיקון וכנ"ל ואם כן הא אין הכרת כלל מהא דעתי
אפילו נשנת דמור נזמן הזה הוא רשות הרבים דעתי אפילו נשנת
הוא משום נטילת נשמה, וקשה מני"ל לרפרס דמורי מהאכלא חריקה
וכמו שדקשה, הרב הג"ל, ולינר דגם נצח הדברים י' לזון דגם
לפוס שיטת הרמב"ם דמור נזמן הזה ר' רשות הרבים אפשר דליכא
הכל חיונה חריקה כיון דהו מקלקל נוריקתו ואם תיקון מוצנח הי
תיקון איכא פלוגתא בין הראשונים ז"ל דהתוספות נשנת (ק"ה)
ד"ה הא כתו דקריעה על ממו הוא מלאכה שזריכה לגופה כיון שהיא
לעור מוצנח, ונשנת (צ"ד): כתו דמלאכה שזריכה קרי כשעשה
מלאכה ואין נריך לאתו נריך כעין שהיו לריכין לה נמשכן אלא לעין
אחר כי האורח שהיה מלאכה נעשית נשנל נמשכן הוא נק' המלאכה

ועוד י"ל דקרא דעמי חיירי נשעת שילוחו ולא מנטילת נשמה דהרי נזק, ומלחמי כן נשונת שאלתי סימן ע', ולפי"ז מחילת דליח כלל לפרש דקד' על חיון דזריקה ממוק למדנר, וחלמנ הרצ הכיל דפירש לשיטת הרמנים מחפרטת מחיון דזריקה הנה אלניה הקשה שפיר לימא דמחיון משום נטילת נשמה ולריבין אלו לתירוט דנהולאה ניחא משום קרא דניוס השנת, ולדגרינו דחיון דזריקה ליכא, תו י"ל דלא מוקי משום נטילת נשמה משום דקרא חיירי משעת שילוחו, וכדנרי השאלת אריה.

ומחזורתא לעי"ד נישת הסתירה מיומא לכריתות הוא לפי מה דס"ל לרבא בנזמים (ל"ג): דנהיתר לא לחריקין כיון דלישחרי לישחרי אצל הוליל וגדחה ידחה לחריקין, ומעתה ניומא דקד' לכנ שעת דס"ל טומאה דמיה נצטר אס כן לענין חולה דמרינו על כחט דמיו לטומאה ומקרה "הוא שפיר לחריקין דכיון שגדחה ניוס הכפורים ה"ה דנחה נשנת דנתינו לחריקין כיון דנחה נדחה ויפה הוכיח רפרס דאין עירונ והולאה ליוס הכפורים דאס לא כו כיון דדחי יוס הכפורים ה"ה דדחי שנת דלא לחריקין להא ליחדא ולהא לא ליחדא, אצל נכריתות דלא הזכיר הנמרא הא דרנ שעת אס כן קד' לסתם ספרא דהוא ר' יהודה דס"ל טומאה הותרה נצטר ואס כן ה"ה שער המשתלח דחלה הוי היתר, וספיר קחמל דשחי יוס הכפורים והכשרו נכך דנהיתר לחריקין להאי לישחריא ולהא לא לישחריא, וכנר האריך נזה שאר נצרי הנאון בעל חנא תוספאה ז"ל נפתח השער לסדר מועד ותספרו שאלות שמואל סימן מ"ג, ועיין בספרי שרית בית אב קמח סימן כ"ח.

ענת ד'

(ט) ויש לחקור לפוס שיטת רש"י וסייעתו דנעיין נרשות הרנים ש"ס רטח ענדרס, מהו הדין היכא דנחמנע השוק והרחנו שס מחספס ס' רנוא ליכא שס הפסק מן הקהה אל הקהה נמקוס מוקרה ד"ס לו דין כרמית ואפילו אס ירט שס אנשים כחול ומעתה י"ס להסחפק אס זהו הפסק שלא לנרף האנשים אשר משני הצדדים אל המקוס המקורה ולא י"הה השוק והרחנו נרשות הרנים כלל משום דליכא ס' רנוא נמקוס אחד, ונשנת (פ') הוליל חני נגתרות ומר והוליל חני נגתרות נהעלס אחד חייב נשתי העלמות פטור ר' יוסי אומר נהעלס אחד לרשות אחד חייב לשתי רשויות פטור וש נמסכת שנת (ל"ח), ה"ר הזורק מרשות הרנים לרשות הרנים ורשות היחיד נחמנע ארנע אמות חייב פחות מר אמות פטור, מחי קמ"ל, הא קמ"ל רשויות מטרפות כו', ופירש"י דזכו דלא כר' יוסי, והרמנים פסך כר' יוסי ופסק נזורק מרשות הרנים לרשות הרנים ורשות היחיד נחמנע דרשויות מטרפות, עיין רמנים פ"ג משנת הלכה ה"ז ופירש"י משנת הלכה כ"ד, ונריך למר דס"ל כמ"ס נחידוי הרשנא דזוריקה אחת דינא הוא שיטרפו אצל נחולא ומר והוליל כיון דהס בשני רשויות ה"ל שתי הולאות מחולקות לגמרי ודינא הוא דלא ליטרפו, ועיין נשנת (ק"ד): כחנ אוח אחת נטנריה ואוח אחת נצטורי חייב כתינה היא אלא שמוסרת קרינה ונכחנ על שני דפי פנקס ואין נהנין זה עס זה פטור דמחוסר מעשה דקרינה דנעי קנינת המפסיק, ונחסי ד"ה הסם ל"פ כל המנחות נאות מנה (נ"ז) נהניו נצר ע"ג נהלים ונללה נז כנרתרות בשני מקומות ליכא מחן דמחייב וליכא מחן דפטור מחן דמחייב סנר דלא דחי לכתנ על שני כותלי הניח אלא מו"ק עס חסרון קרינה כמו כאן עכ"ל, והי"ע דהקרינה נצטר שוללה איט מו"ק כ"כ משום דעמד לחתוך נשעת אכילה ואיט כמו קנינת שני דפי פנקס וכ"כ דאיט כמו קנינת שני כותלי הניח, ולפי"ז נאטחי דקיימי לקורננא דהחתיכה נחס מקלקלת כדליחא נחולין (ח'). וכן נאנלילא ונחמריקא ידעתי דקפדי העשירים ע"ז אס הנצר מעוך מרוסק נמנה נחא אללס אס יתנ על השולקן חיה לו ירך עלל עליה יתכן מחל דהחיתוך נצטר נצטר יהיה נחנח הנה כמו קנינת שני דפי פנקס לכל הפחות ואס כן נכחלי נוננא נהניו נצר ע"ג נחלים ונללה נז כנרתרות בשני מקומות יהיה פטור נס למחן דמחייב, ולכאורה אפשר למר ולהרמנים והרשנא דמחלקי נין שני מעשיות למעשה אחת אס כן י"ל דנכתינה דהי בשני מעשיות נזה אחר זה נחא לחריקין דהיכא דמחוסר מעשה דקרינה פטור אצל נהניו

תולדה ונתולדה נעיין שיהא מלככה הל"ג, דאס לא כן לא דחי להא שיהא נמשך.

(ח) ועוד לחינא טעמא דנחיתת השער ליכא חיונא דזריקה, ד"ל דזריקה איט אלא די נקוט הדנר נידה וזורקו ולא נדחיתת הדנר, ואולס זה חלי נחא דאס ניומא דזריקה היתה נמשך שחי זורקין מחטין זה לזה כדליחא נפי הזורק (ל"ו) ועיין פרק קמח דשנת (ר'). נחוספת ד"ה המושט נמוק דהיטור משרש נחוספת הזורק היה נמשך, וכן משרש נרש"י שס (ח'). ד"ה רחנא שס, ומוכח דס"ל דנכ למסקנת הש"ס שס נפי הזורק קיימא הך סנר דהי נמשך זריקה שהי זורקים מחטין זה לזה, ואס כן הרי המחטין היה נידהן חרקו אוחס זה לזה, ומח"ל למר דנכ נדחיתת דנר שלא היה נידו ליכא חיון דזריקה אצל המהרש"א שס נפרק הזורק נחוספת ד"ה הכנסה, כחנ דזוריקה מרשות היחיד לרשות הרנים אין אט נריבין כלל להוכחה שהיתה נמשך ומסנרל ידעין דמה לי הוליל מרשות היחיד לרשות הרנים על ידי העברה ומה לי הוליל מרשות היחיד לרשות הרנים על ידי זריקה, ולפי"ז י"ל דכמו נצי הולאה קאמר הנמרא נכחוטת (ל"ח): מנר ויונא ליטרטל ליה סר"א אין דרך הולאה נכך קמ"ל, ופריך הנמרא נמחל די נצנרי אורחיה הוא ופירש"י דנכים גדול ש"ס נז משוי להגביה וארסיה הוא ננררו ופשיטא דהולאה היא אס כן הכי נמי נצי זריקה י"ל דזוריקת השער וכיונא אורחיה הוא נדחיתת ולא נהגהה נידו, ואולס נס לפי"ז לחינא דחיונא דדחיתת שיהי נזריקה לא שייכא רק דננר שחיט נעל חי כלל לו ננעל חי שהוא קשור נרגליו וכפתי דהי כשאר משוי אצל נשעיר המשתלח שלא היה כפות כלל אס כן נס אס נחשו ננהקק הנה מנז דחיתתו אל הדוחפו לא היה הדנר מוכרח כלל שינעלל נמטה לארן נמנר דהוא רשות הרנים, דהרי היה ראוי להשעיר שדנל ויקנן מעלמ, ונחנרנס יונתן כחנ וידחיה זיקא מן קדס ד יונתן, ואין למר דזהו כמו זורה ורוח מסייעתו דחייב נשנת לנרע דנפרק הכונס (ס'). וכן נפרק לא יחפור (כ"ו). נחוספת ד"ה זיקא, משרש דהי דוקא נרות מטיה ונצי שער המשתלח נראה דהיה רוח אליה מטיה ומעשה נפס, ונירשולמי פ"ו דיומא (הלכה ג') כל מיו שהיה שמעון הנדיק קיים לא היה מטיה למחית ההר עד שנעשה אגרון אגרון משמח שמעון הנדיק היה נורה למדנר והסרקין (הי"ע האנליס סחונים נמדנר) לוכלין אוח, אס כן משמע דעל דר הטנע היה נורת, וכ"כ נספר החורה והמטיה דהיה אפשר לא ימות כי השעיר ילעל על ההרים ומקנן על הנגעת ורק הענין היה ננכ, ולכן נראה נרור דלא היה נדחיתת השעיר מהלוק למדנר חיון דזריקה מרשות היחיד לרשות הרנים נס לפוס שיטת הרמנים ומדנר אי רשות הרנים ואע"ג דלענין נפלה נצי הלכה ד"ה, הסם הילכתא הוא.

ולפי"ז לכאורה ליכא נס החיון דנטילת נשמה נצי שער המשתלח וסרה הקושיא הכיל דליחא דעמי אפילו נשנת הוא משום נטילת נשמה, ואחנא הא ליחא דאס דחפו ולא מח קיימל לן דרר אחריו ויחית, ונרמנים ספיה מעננות יוס הכפורים ויחית נכל דנר שחית, ונירשולמי שס (פ"ו ה"ג) יעמד חי מלחנ שחא עתיד למות ונח"כ עמידתו חי ומחיתו נזק, וספיר קשה דליחא עמי אפיר נשנת משום נטילת נשמה, ונראה דנפשיטות ניומא דנשאלת אס ניומא דהכופין על איסור הולאה וכן נזריקה דהיא תולדה דהולאה אס כן ניומא חתי שפיר טעמא דיוס הכפורים שחי משנת דמפרשינ קרא דכתיב (ידמיה י"ז) ולא תחילצו משס מנתיכס ניוס השנת, נשנת אין ניוס טנר לא כדס"ל לרנא ננינה (י"ג) אלינא דניח הלל, והכי נמי דיק ניוס הכפורים לא, דשנת הא מחיר מיוס הכפורים, אצל אס ניומא דקד' על נטילת נשמה יקשה מ"ס יוס הכפורים משנת דכיון דנטילת נשמה הוא אצ מלככה הוא ומ"ס יוס הכפורים משנת, והילכך שפיר אחר רפרס דהאי עמי אפילו נשנת קד' לעירונ והולאה דנזה ניומא למר דאין עירונ והולאה ליוס הכפורים ודחי הנמרא מחיל שחי שער המשתלח דהכשרו נכך והי כמו מחיון חיוספין נכל שנת ואיכא להמסקנא דלחיתן לסנרל דהכשרו נכך שפיר י"ל דעמי אפילו נשנת הוא נס משום נטילת נשמה אצל להס"ד לא היה אפשר למר כן, ורנ שעת דלמר דזהו שאס מלה מרכיט על כחט י"ל דנחמח דס"ל כרפרס וכאוקימחא דרנא ננינה שס ואחי שפיר,

רשויות פטור עד שיקרעם כיון דענר הוולא נשתי מעשיות ולא עשה המלכה בשלימות כאלה להכי לריך שהרשות יורפס, ונראה להחסי דהקשו מכתבה להא הוולא ס"ל כשיטת רש"י ולא מחלקין בין מעשה אחד לשתי מעשיות והכי מוכח דס"ל להתוספות מדשחו ולא השינו על פירש"י שכתב דהא דרשויות מטרפות הוא דלא כר' יוסי, וכן מוכח מדברי התוספות דמנחות (נ"ז). דכתבו למחל דאמר נגלה בשני מקומות כגונרות דפטור ולא דמי להוליא חלי גונרות וחר והוליא חלי גונרות כר', ועיין גליק דקושיות התוספות מהא דלרנן חייב אפילו אם הוליא לשתי רשויות אע"פ דמחוסר קרינה, ולפ"י מוכח להתוספות ס"ל דהלכה כרנן ולא כר' יוסי, ואם כן נראה דס"ל כרש"י וזה דהנרייתא חורק מרשות הרבים לרשות הרבים ורשות היחיד נחלש ד' אמות חייב דקמ"ל דרשויות מטרפות זהו רה כרנן, ולפיכך דר' יוסי לא מחלקין כלל בין מעשה אחד לשתי מעשיות והילכך הקשו התוספות בשנת ונפרק חוקת מהא דהולא לר' יוסי לכתב אמת נטריה, ואכתי לריך נישור דמקושיות התוספות משמע דטריה ונפריה היו שתי רשויות כמו בהולא לר' יוסי דמירי דליכא הפסק בין הרשויות וק"מ מ"ל הא להתוספות ומ"ל פסיחא להו דילתא נק' טנריה לנפרי לא היה רשוק אחר מפסיה בנייהם כלל ואפילו אם יימא דכתב אמת אחר נטריה משמע דהיה כותב נחוד רשות היחיד נטריה דהיינו נבית וכהל גוולא, וכן הוא נפריה, אחי מ"ל דהיה רש"י מפסיק שם נביתים ולא מניעה לרש"י דרשות הרבים חלי נפ' רנא ד"ל דלא היה שם בניתיים מקום שמו"י ס' רנא אלא אפילו להפסיקים דפליגי ארש"י ולא נצי ס' רנא קשה מ"ל דהיו הדרכים רחנים י"ו אמה ומפולשים, ואם כן דליכא הפסק מקום רשות הרבים, הרי חיו רק רחוק מקום זו טנריה וזו נפריה, אלא לא היו שתי רשויות ונ"ל דקושיות התוספות הוא לאכתי דאמר אפילו כרמלית מפסיק ורנא אחר אפילו פיסלא מפסיק וכ"ש כרמלית שאינה מעטלת וזריכין אלו לת"י התוספות או כח"ש להרמזים ורש"י דכתבה היו מעשה אחד והכי חלונים קיימי נס לרינא למחל דפסק כר' יוסי דהא רנא לא פליג על אכ"י ורנא נזה ואחתי שפיר.

(י) ולענין לירוק ס' רנא היכא דליכא נחלשע השוק והרחוב הפסק אם יימא דנס נזה הדין כמו נבי הולא וזריה אס כן הרי להתוספות קיימא לן כרנן דלא אחרין כלל רשויות מפסיקות ונס להרמזים הרי רק נשתי מעשיות ס"ל דרשויות מפסיקות זה לא שייך נבי לירוק אנשים ונס כיון דדרכם לנא זה אחר זה היו כמו מעשה אחד כמו נכתבה שתי אחריות דאחרין מחוסר קרינה לאו כמחוסר מעשה דמי, וקשה דאם כן הרי לעולם יטפסו אנשים שנעיר אחת וליכא עיר שאין נה ס' רנא ואפילו ממדינה למדינה, בשלמא נזה י"ל דהמלכות מחלקות, עיין ח"ל סימן ל"ז, אלא נמדינה אחת מלי איכא למימר, ולכן נראה פשוט דלענין השיעור ס' רנא אחרין דרשויות מפסיקות, נרם כיון דנהוליא וחר והוליא להרמזים וסייעתו דאחרין רשויות מפסיקות קיימא לן כרנא דאמר והוא ש"ס חיוט חטאת בנייהם אלא כרמלית לא, אם כן לכאורה הכי נ"ל דזה דוקא אם היה הפסק רשות היחיד נחלשע או לא מטפרי יחד אלא היכא דמפסיק כרמלית אינו הפסק, ובספר חק"י כתב דמדורי הרשנים נב"ז (נ"ו): ד"ה אלא כרמלית לא כנון נקעה שנתים לא מחלקא לאו דנטל מן התורה להכא ולהכא, הנה מדברי הרשנים הללו י"ל ללמוד דדוקא נדאיכא מכבר שני רשויות הרבים ונייהם כרמלית או מן התורה נטלה כרמלית להכא ולהכא אלא לא היכא דנענין מחללה לעשות רשות הרבים ונענין דוקא שכל מקום יכנוס תחת אותו הסוג ולא הוא שיחול ע"ז שם רשות הרבים ואם לא י"ל אלא כל המקום יחד לא יהיה על זה שם רשות הרבים או לא נאמר שמקום שאין עליו שם רשות הרבים והוא כרמלית נס הוא יצירך נכדי שחשום זה יחול י"ל זה המהום שם רשות הרבים עכ"פ, ויהי נפוס רחיה זו יהיה מוכח דלא מלמד דהיכא דנחלשע השוק איכא הפסק כמו שטח מהורה הרי הפסק דננין כזה לעולם לא ייחיה רשות הרבים אפילו אם ירצה אנשים כחול דרשות הרבים מהורה ליכא דאינו וימא לדגלו מדבר כשנת (נ"ח) אלא אפילו היכא דמפסיק נחלשע השוק אינה כרמלית שאפשר שיחיהו מחנו נס רשות הרבים מכל מהום הוי הפסק לענין לירוק הסי רנא דהא הרשנים מירי מרמלית דנקעה

נבית נגר על נבי נחלים ונללה נז כגונרות בשני מקומות דהוי נמעשה אחת שפיר אחרין דחייב ואע"פ דמחוסר מעשה דקרינה נעני שיחרתה המפסיק בנייהם מכל מקום נזה שני מקומות לא הרי הפסקה כמו בשני רשויות נמעשה אחת ונס י"ל דהכי חרי לישני נמנחות זס פליגי נזה דמחל דפטור נגלה בשני מקומות ס"ל דנס נמעשה אחת אחרין דרשויות אינן מטרפות לר' יוסי וכשיטת רש"י ומ"ל דמחייב ס"ל כהרשנ"ל, ולפ"י הרמזים דפסק נפ"יט מהי שנת הלכה ה' כמחל דמחייב נגלה כגונרות בשני מקומות חיל לטעמו נפ"יט מה"ש דפסק דנמעשה אחת אחרין רשויות מטרפות, ואינרל דנראה לי דכתבה שני אחריות אע"פ דהוי זה אחר זה מכל מקום לא הוי הלל בשני מעשיות משום דכן אורחיה דמלכות כתבה נזה אחר זה וככתבה דנן קמאר הוי מיעוטא דמיעוטא ונס כל מלכות שנת ממשכן גמרינן וכתיבה נמשכן דהוי רשמיים על קרשי המשכן לידע אינה נז ונזו וכותב אמת נזו ונזו הרי היה שם כתבה של האחריות זה אחר זה ואם כן נכתבה דנן קמאר לנן קמאר מ"י י"ל להסתפק ח' חייב ריון דלא היה כלל נמשכן כהל גוולא, ועיין שנת (קמ"ד): נבי של בית מנשיא היו סומטין גרימנים כר', מי חיי ערביא אחרא הוא הכא נטלה דעתו אלא כל אדם ונתוספות שם (נ"ז): ד"ה ואח"ל אנשי הולל, פירשו דמי מנשיא דחד נגרא הוא נטלה דעתו אע"פ דלכל העולם אם היה להם רימונים הרנה היו סומטין, ועיין שם (נ"ד). נתוספות ד"ה שהי, ונקי"נ שם, ואם כן נכתבה דנן קמאר לנן קמאר הרי לא עדיפא מהא דבית מנשיא הנ"ל דאחרין נטלה דעתו ונ"ע ולכל אדם נכתבה דנן קמאר נראה לי פשוט דאינו חייב דאין דרך כתבה לו נכך והוי ככותב בשמאלו נאטו איטר דפטור ועיקר כתבה הוא נכותב שני אחריות זה אחר זה כאורח כל ארעא יהיי מעשה אחת ומכל מקום נמחוסר מעשה דקרינה פטור וזריכין נס להרמזים לסנרת התוספות ונללה כגונרות בשני מקומות דחייב לא דמי לכתב על שני דפי הפנקס משום דנגר אינו חזיק קסרון קרינה כ"כ וכנראה דהוא משום דעומד להחך אח"כ כשיחלל ונאטמי דקיימי לקורנא וכיולא דהחיתוך הוא היק אפשר נללה בשני מקומות כגונרות פטור, ונ"ע נזה.

ובתוספות נשנת (פ') ונפי חוקת הנתיים (נ"ה): ד"ה נהעלם, הקשו לר' יוסי דני רשויות פטור והא נכתב אמת אחת נטנריה ואחת נפריה חייב דמחוסר קרינה לאו כמחוסר מעשה דמי, וחורק ר"י דלא דמי והתם שם המלכה היא כתבה והכתבה נמרה כשיכתוב שתי אחריות ואפילו רחוקות זו מזו אלא הכא שם המלכה היא הולא וכשהוליא לשתי רשויות אחתי לא נמרה הולא עד שיקרעם כ"ל, ולע"ד זהו נישור לינא דנמרה שם נשנת (ה"ד): כתב אמת אחת נטנריה ואחת אחת נפריה חייב כתבה היא אלא שחוסרת קרינה, וקשה למה הולך למר כתבה היא זה מיימר דהא עיקר טעמא הוא משום דמחוסר קרינה לאו כמחוסר מעשה דמי וכמ"ש ננתיים (ק"ה), ולא הוי לריך הנמרה למר כתבה היא ולכן נראה דכוונת הנמרה להעיר לנו למה נהוליא לשתי רשויות פטור ומ"ש מכתבה דחייב אלא דהחילוק הוא דהתם דס המלכה הוליא וכשהוליא לשתי רשויות נכל רשות חלי שיעור אחתי לא נמרה הוליא עד שיקרעם אלא הכא שם המלכה כתבה דלריך להיות זו אחר זו וכהל גוולא כתבה היא דהא הכתיבה נמרה כשכתב שתי אחריות ואפילו רחוקות הם זו מזו ואם כן המלכה עשה נשלימות אלא דמחוסר קרינה ואינו נמשכן כשהיה רשם על שני קרשי המשכן לידע איזו נז ונזו היה מוכרח נשעת רשימתו שיהא לו הקרשים סמוכים זה אלא זה הלא הדבר פשוט דהרשם יתכן עשה זה על דפי ההרשים אלא היו סמוכים או כלל ואחרי כן קרעם ואם כן מחוסר קרינה לאו כמחוסר מעשה דמי, ועיין פ"י רנ"ז מנאל ז"ל שם מש"כ נזה, ואולם לעד"נ דלפי שיטת הרמזים והרשנים הנ"ל מחלקי בין מעשה אחד לשתי מעשיות אם כן קושיות התוספות לא קשיא מידי דהא נכתבה דמגרין מתשכן הרי לזרחה הוא לכתוב האחריות זה אחר זה ואם כן נכתב אמת אחת נטנריה ואחת אחת נפריה לא הרי שני מעשיות הלל רק מעשה אחת, וזהו אחרין דמחוסר קרינה לאו כמחוסר מעשה דמי אלא נהולא דמגרין מתשכן הוא להוליא השיעור נידח וכשהוליא חלי שיעור וחר והוליא חלי שיעור דלא ענד כאורחיה הנה נזה שפיר י"ל דליכא נפ"יט דלרשות אחד חייב משום דהרשות מהרנס ולשתי

מחיה יל דהו כמו מונחית המושלשין ולא נעי דלתות נעלות
כרשות הרנים מתא.

נענך ג' חקרבנ דנדי זריקה נשנת ואי נרדן שיהיה דוקא דנר
הנורק נידו נשנת זריקתו או אפילו אם לא היה נידו כלל אלא
דחפו ונחיתתו הלך דלא נרשות הרנים או מרהי' לרהי'ר
נמי חיי' ומנז הסנרל נראה דנמשל כנז דלן הדוד להנציה
נידו איכ' חיי' נמי נחיתתו וכחש' נכתובת (ל'א:). נהולאה
נמנר ריולא נרנרני אורחיה הוא, ואולס ננעל חי שאטו קשור
נרנליו ודחפו מנוק שהוא רהי'י לרהי'ר נראה דחיי' על
זריקה כר, ונשעיר המשתלח לא היה חיוג דזריקה גם לשיטת
הרמב"ם ומנזר נזהי'ר הו' רשות הרנים ופלפלטו שם אי שער
המשתלח היה מטמא כנגלה והעליו ולכרע' כפרה כתיב' ביה
קדשים אצל נאכילה ודאי היה אסור ולא אחרי דחיתו לנזק או
היה שחיטתו להתירו נאכילה ודלא כמנחית.

ונדן זורה שהזכרנו שם רחמי' להעיר נזה נחש'כ הרמב"ם ססי'
שיטת הרמב"ם נרשות נשנת והרשות מפור הרמב"ם חיי' משום זורה
והוא מדברי מהרי"ל נשם ארי' וירושלמי פרה כלל נדול
והאחרונים תמהו עיי' מחל דלן דר' זריה נכד, ונחשונת
רעק"א סימן כ' הוסף להפליא דאם היה מחלה נידו הרמב"ם
לשפות דקיס מה שעתה הרות עושה לא היה חיי' דזורה אינו
אלא נחשנר פסולת ואין יתחייב עתה כשנעשה זה עיי' הרות,
ועוד הרמב"ם פ"ק דפסחים כתב ניד' שחל להיות נשנת דהחמץ
שנאחר אחר אכילתו מפרר וזורה לרוב משמע דנכחי' לא חקרי
זורה והנצי"ה ס' תמיד הביאו להלכה, וכן החי' לתשובה סימן
ח"ט ורק המנצי"ה ס' תמיד עסקי' כתב דזה נ"ע מהירושלמי
דרוק, ולשון הירושלמי נ"י כ"י ה"ב, רקק והפריחתו הרות חיי'ב
משום זורה וכל דנר שהוא מחוסר לרוב חיי' משום זורה, ופי'
הקיע' מחוסר לרוב פי' שהריות מחסרו ומפררו לתלקים דהיס
חבו כדברי הארי' והוא תמוה כנ"ל.

והאחרונים כתבו לפרש עיי' פה דליתא נצי"ב (כ"א). כי היה נפלי'
כיתחל היה אלא רקתא ומזקי' יאנשי' איתו לקמיה דרבינא

א"ל כי אחרי' תודה ר"י נצירל דליה הנצי"ה דקא א"ל מכתו
הכל יזקא הוא דקא מחמי' ליה, מתקין לה מר נ"ר אשי' ח"ש
מזורה ורוב מסייעתו, ופירש"י כי היכי דלענין שנת הוי' הו'
לענין נזיקין נמי כמו חשי' ליה אחריו קמיה דרבינא א"ל היינו
זורה ורוב מסייעתו עיי' הרי דרקתא דזיקא קא מחמי' לה ויז'ר
דלא ניהא ליה דליל כמו דמסיק שם הש"ס אעפ"כ ס"ל להי'
אמוראי דיש לדמותו לחיובא דמלאכת שנת והרי הוא כזורה
איכ' ה"ה נרוק שהפרייתו הרות דלא נרהי'ר או מרהי'ר לרהי'ר
דחיי' דקאמר הירושלמי רקק והפרייתו הרות היינו שהפרייתו
חון דלא נרהי'ר או מרהי'ר לרהי'ר חיי' משום זורה וכדאמר
נצי"ב נהפריה הרות לרקתא והיינו זורה ועיי' שפיר מסיים
הירושלמי וכן כל דנר המחוסר לרוב היינו כמו דאסור לפחות
הדלת כנז הנר דשחא יכנו הרות וכן לפחות הדלת כנז
המזורה דאמרו (שנת ק"כ:) אי נרות שאימ' מיט' מלו דשרי,
וכן כל מלאכה שאינה נעמרת כ"א נסיוע הרות חיי' משום זורה
פי' דשמינ' מזורה לכל מלאכת שנת דעיי' סיוע הרות חיי' ואין
הכוונה דהוי' תולדות חזרה אלא דאז דידהו הוא הנולד או
מעביר וכדומה, ועיי' שמינ' לחיובא מזורה ורוב מסייעתו
דשחא כעושה נעלמו כל מלאכה, ונאלי' הלשון כמו נירושלמי
ואיכ' פירושו כנ"ל ורק נמהרי"ל כתב דהרמב"ם נמנר הרות
והרוב מפור א"ל הרות חיי' משום זורה עיי' י"ל דכרוז של
המלקט לא קלע השערה נמלת מפור, ואפשר שכוונתם נ"כ
נמלת פור שהוציא חק לר"א, עיי'.

ואישתמיסותיה להי' אחרונים תשי"ב נחשונת ר"ח ארי' (סימן
קל"ד) נמנרה (ע'): נאומר דרוק גניבתך לתארי

ומקנה לי תארי ופרד' מתי מתי לתארי תארי קניא מתחיי' ננפשו
לא הוי' עד שיטע והקשו והתוספות מה נכד כיון שהקני' נא
נזן עקירה להנחה יפטר עקירה טרד הנחה היא כד' א"ן
דאמר הורק חן מתחילת ד' לסוף ד' ורקע שריס נהליכתי
פטור ושחא י"ל דנני ננינה לא ניהא ליה דתנוע שאטו מתכין
אלא

דנקעה ואם ניהא כדברי הרמב"ם חק"י אם כן מוכח דנש' נקעה הוי'
הפסק נזה, ולעיד' הוא עד הסנרל והשכל דהא כל היכא דליכא
סי' רטא לשיטת רש"י הוא כרמלית אם כן נהך נקעה נאחנע השוק
ניכא הפסק מידי דהרי הכל הוא כרמלית ואחיה הפסק הוא ומחילא
חל על כל המקום שם רשות הרנים, ומעתה מנא' דנש' עיקר הרמב"ם
מדברי הרמב"ם ליתא כלל דהרמב"ם מיירי היכא דליכא שני רשויות
הרנים נמורות וניניהן כרמלית, והנה רש"י נשנת (פ'). כתב נעמרת
דרנה דכיון דלא מפסיק לה רשות היחיד חזא רשותא היא עכ"ל. חיה
אית' מונן כלל דאך אפשר דחזא רשותא היא הלא כרמלית שניחיים
הוא מדאורייתא מקום פטור ולמה זה לא יהיה הפסק ולהכי הוסיף
הרמב"ם טעמא דנשל הוא כלומר דכיון דהוא מקום פטור אינו דנר
חשוב ונשל מן החורה להכא ולהכא, וכל זה הולך הרמב"ם היכא
דמהנדסים איכא רשויות הרנים נמורות אצל היכא דליכא רשות הרנים
נמור משני הגדודין וכנן ננידון דין דליכא סי' רטא נכל' נד' וניחיים
כרמלית אם כן הרי אין אט' נריכין כלל להך סנרל דניטול דהא
כל היכא דליכא סי' רטא לשיטת רש"י הוא כרמלית, ואם כן הכנ'
הוא כרמלית, ולפי' נראה דנש' נשנת מקורה המפסיק נאחנע
השוק ליכא הפסק מידי דנש' נלי ניטול הוא רשות אחר ומחילא יתול
על השוק שם רשות הרנים כיון דנהני כרמלית נידו איכא סי' רטא
ולכא הפסק רשויות נניח' ומחיי' כן הוא דמעיקרא הוסיף דאין
אומרים דמן הגדודים הוא רשות הרנים הרי אז הכל כרמלית ולא
מינצי' להפוסקים דרש'י לטלטל מוכרמלית לכרמלית, וכשיטת רש"י
ורא"ש וטו"ש סימן שמי' דלא דוקא סלע שנים מותר נעידונן
(ס"ז): אלא דהיי' מקרפ' ויתר מניח סלעים לשאר כרמלית דידע
העומד אלה, אם כן לפי' כל מיני כרמלית חזא ניהא, וכלשון
המרדכי ר"ש שנת, ואלא אפילו לדעת הראש"ד, וכן דעת הרמב"ם
להי"ת נפיו משנת דרך מסלע שנים לים הוא מותר לטלטל ולא נשי'
כרמלית דנשה הסמוכים זה אל זה, ואם כן אסור לטלטל מן המהום
המקורה לכרמלית שאלה מכל מקום הא ליכא הפסק רשות אחר הכנ'
דלגס נשם כרמלית יקראו וליכא כלן הפסק מידי ואיכ' דלגס אומרים
דמן הגדודים מנערי' והרי רשות הרנים אם כן אז הרי מחילא נעל
הכרמלית להכא ולהכא כדברי הרמב"ם ואין למר דאם כן הרי
מנא' רשות הרנים מקורה והרמב"ם הרי מיירי מוכרמלית דנהנה
ולא נשנת מקורה דנאחנע נראה דנש' נקעה דין רשות הרנים דליכא
כוונתו דנשל לגמרי שיהיה להאי נקעה שם כרמלית להאי' כרמלית
דנמנר אצל כרמלית לא משמע דנשאר שם כרמלית להכא ולהכא אלא יפסיק
ורק לענין הפסק קאמר דנשל הכרמלית להכא ולהכא אלא יפסיק
ואם כן שפיר י"ל דנש' נשנת מקורה הדין כן דאית' מפסיק אצל אינו
נעשה רשות הרנים, ואחי שפיר הא דפריך הנמנר נשנת (נ"ח).
לר' מהא דנעלות תחתיהן רשות הרנים, ומא' פריך ליתא דהתם
אינו מפסיק ומחילא דנעשה רשות הרנים, ולהאמר אחי שפיר דהכנ'
מקום המקום המקורה נשאר כרמלית ואחאי קאמר תחתיהן רשות
הרנים ומסיק דנאחנע לא הוי' הענלות מקורה כלל.

ומסקנת הדברים פרי הכרם אשר אנחנו נוצרים בזה
לדינא בקצרה בסיד' שמונה המה

(א) דמון דסומך על שיטת רש"י דמחנאי' רשות הרנים הוא שיהיה
שם סי' רטא נוקעים לא מישתני' דרנו ורנו הפוסקים העומדים
ליינו וכן פסקו כל גדולי האחרונים, ונפטר משה נרורה
אין משנתו נרורה נזה.

(ב) לשיטת רש"י וסייעתו יתכן גם נעיר נדולה שיש נה כפלים
כיוצא' מנרים ויתר מכל מקום אין לה דין רשות הרנים ולא
מהני מחי' דכל אחד יושב ננינו נאחנע אלא דנענין שיתאספו
נמקום אחד ואם אין להעיר מקומות כמו שווקים ורחובות
שיעברו שם ה"ר רטא כאלה אינו רשות הרנים.

(ג) ואולם היכא דליכא נהעיר מקום דמני' שם ה"ר רטא כאלה אז
גם שאר המקומות והרחובות שיש להם דרך לאותו מקום ורחבים
ט"ו אחיה ומפולג' לשם הוי' רשות הרנים וכחש' נחידו' הר"ן
נשם הרא"ה, והנצי"ה למה סומכין קל"גאל דרש"י נפרק המה
דשנת ופרק הורק גם ליטל דנמנר מוכח הכי, נרם לענין

היכל דלא ריקד צידיו ורק דהרוח לגזו גרם שחרה והילכך גם נפשה חיה משום זורה וכח"ש וכל דבר שהוא מחוסר לרוח חיה משום זורה ופיר' הפי' שם כלומר שעל ידי הרוח הוא נעשה ונלתי הרוח לא היה נעשה הרי זה חייב משום זורה ואם כן כללל דחיונה חורה הוא היכל שנעשה על ידי הרוח ויתכן שפיר דגם נפשה חיה משום זורה ולא משום חרקה, ואולם כיון דנלתי לזה דפ' זורה הוא חיה נרמח דוקא אם כן תמילא נראה דגם אם היה צידיו ונפח צפיו לא שהיה רוח ועל ידי זה היה זורה ומפריח הפסולת ודאי דחייב משום זורה דעיקר חיונה חורה הוא היכל דהרוח מסייעתו ואפילו צידיו ודלא כמחמ"ת ומעשה חמילא דהא דרקק והפריחתו חייב משום זורה היינו משום דהרוק הוא הפסולת הנפרש מן האדם והוא כמפרש הפסולת מן האוכל וכל ריקקה חיה חייב משום זורה וחרקה דנע"י שנעשה צידיו לא נכלי ואם לא כן לא היו דרך הרקקה וצריכה נכך אלא לענין חיוב חורה דעיקר חיונה הוא אם נעשה על ידי הרוח אם כן היכל דהפריחתו הרוח להרוק חייב שפיר משום זורה חיה דוקא נרוק ושמן שנפרש מהאדם ולא נחתן דמפרר חורה לרוח דלא היו בזה מפרש פסולת מהאדם.

והענין נקצרה הוא דחיונה חורה ונרר וחרקה הוא בין נד בין נכלי והא דחייב נרוח מסייעתו זהו רק טורה לחוד ולהכי נהשתין ורק והפריחתו הרוח חייב שפיר משום זורה דמפרש הפסולת מן האדם על ידי הרוח ודריק, ואולי הירושלמי לטעמו דס"ל שם גני טורר דניי נש מן גוף נט נש הוא אוכל מתוך אוכל והכי נמי טורה ס"ל דרוק מהאדם הרי כפסולת מהאוכל, והצ"י הביא בשם ספר יראים דלא קיימא לן כיורשמי שם נהא דלחר הרין דשחיק תומא חייב משום טומא כדי יהיה משקין משום לא דנראה חולק על תלמוד שגט אם כן לפי"ז ח"ל דלא קיימא לן נש כן נהא דקלחר הירושלמי רקק והפריחתו הרוח חייב משום זורה, ונתבאר מהרש"ם ח"א סימן קס"ד כתב דה חילוי נפלוגתא דניי חס ורמי' נחוספת קדושין (ט"ז) ד"ה ואידך די אחרין מולית הילכתא כר"א נהא דרנו מוסר לו ש"כ הכי נמי אין הלכה נהא דלחר דמעניקים לו ונתוספת שנת (נ"ה) ד"ה ור"מ כתב נפשיטות דכיון דליתית נהא דלח מיתא בלי חטא הכי נמי נהא דלח יסורין בל"ע ע"ש, חיה כדעת ר"ת, וליציר דהירושלמי רקק והפריחתו כר' חיה נחמ מיתרם עס הא דהרין דשחיק תומא רק הסוגיא היא אחת עיין ס.

היכל דנחמנע השוק והרחות מקום שמתאספס ט' הפ' רצח איכא שם הפסק מן הקנה אל הקנה נחמק מקורה וכיוצא שם לו דין כרמלית לעולם אפילו אם ירצו שם אנשים כחול הנה אין זה הפסק שלא לרף את האנשים ששני הצדדים ויחלל דלא היו השוק והרחות הזה רשות הרבים משום דליכא ניה לעולם סי' רצח כאחד אלא דמטריך שפיר כל האנשים ששני הצדדים משום דכל זמן שלא ננטרף הרי אין כאן נחמנע רשות אחר שמפסיק דהא הכל הוא כרמלית ותמילא מנטרף וכשנעשה רשות הרבים הרי זה אחרין דכרמלית שנחמנע חיה הפסק משום דמתבטל להרשות הרבים ודלא כמו שעלה על דעת הרב בספר תק"י.

עוד כתב הרב ח"ל דהענינים והשנים ההולכים נענלות המתנלים נכה האלעקטרי או נכה הקיטור והענלות הללו הם נגיים כמו נמים והמתנלות מניעות יוד פחות מני' טפסים אל הקרקע נחמל שהענינים והשנים הם יושנים נרשות היחיד ואם כן לרש"י וסייעתו דנעי סי' רצח נוקעים להציא על המקום דין רשות הרבים הרי זה יתכן אם נעשה שענינים הפ' רצח לא נכנס המקום הלא תחת פת רשות הרבים אלא אם נעשה שענינים זה המקום האוא רשות היחיד הרי זה לא יתכן כלל לומר שעל ידי שנתרים שם סי' רצח ח"ל על גב דנעת הענינים המקום האוא רשות היחיד מכל מקום זה יהיה גורם שלאחר שעבר יתב' על זה המקום דין רשות הרבים דהלא כיון דנעת האוא עלמו שעבר שם לא י' להמקום האוא דין רשות היחיד אם כן איך נלחר שנת אחר הענינים או יהיה הענינים הקודמת גורם להציא

אלא להקנות לו הנכסה בלוי חרור ואם תשרף או יפריחה הרוח לחון לא איכפת ליה ולענין שנת לעולם לא מחייב עד דניחא ליה חנות, וחור הרב ר' שלמה ז"ל השי' לי השתין ורק (עירובין נ"ט) חיה חטאת ח"ל על גב דלא איכפת ליה נהנת, ושחמ"ל דהתם רוצה שיטתו ולא שיפריחם הרוח שיתחייב משום זורה כי רצו אלא מארי נוקלה"ה כתב שם בירושלמי רקק והפריחתו הרוח חייב משום זורה עכ"ל ומנואר מכלל דגם ר"ת ח"א ח"א ז"ל הנן דהכוונה לזורה ממש והיינו דנרק והשתין מרשות היחיד לרשות הרבים או נהיפק מרשות הרבים לרשות היחיד רוצה שיטתו נכדי דלא יתחייב עוד משום זורה ויהיה שמים, אלא אם יחלל דכונת הירושלמי והארי"ז כדברי האחרונים ח"ל, אם כן נרק והשתין דחייב מרשות לרשות חיה נפקא חמיה נחמל דחורה עוד הרוח והא לא יתחייב יותר מהנחלל ונלחמל נרק והשתין מרשות היחיד לרשות הרבים יתכן שיתחייב גם משום מענין ד' חמות נרשות הרבים וח"ל על גב דנהנללל ומענין חיה ח"א אלא חיה דממענין ד' חמות נרשות הרבים הוא תולדה דהנחללל כחש"כ הרשב"א והר"ן דמהי טעמא לא חיה מענין נחתיתין דלצות מללכות מכל מקום הא ליכא ליסור טעם על ליסור ההנחללל וא"כ ניחא ליה שיטת, וכ"ש לשיטת הרמב"ם דנראה מדבריו רפ"ג דשנת דמענין הרי זה צפוי עמנו, וכ"כ בספר מנחות, ואולם הא דהשתין ורק חיה חטאת סתמא קלחר רב יוסף וק"ל בין על גבא דלא יעמוד אדם נרשות היחיד ושתין נרשות הרבים בין על גבא דנרשות הרבים ושתין נרשות היחיד מרשות הרבים לרשות היחיד הרי ליכא יותר מחיות דהכנסה גם אם יענין ד' חמות נרשות היחיד, והדרה הקוש"א חיה איכפת ליה נהנת, וע"כ דר"ת ח"א ז"ל הנן דלא הפריחתו הרוח חייב משום זורה כשפטיה ור"ת ח"א ז"ל ידע נחמל דלצות טי מהאחרונים ח"ל.

והנלע"ד ליישן תמיהות ח"ל דהנה נמרח ד"לן (ע"ג):

דקלחר היינו זורה היינו טורר חרקה דכולן מללכה אחת הן דמפרש אוכל מן הפסולת ומשום דהוא נמשכן ח"ל על גב דחמ"א חיה להו נחמללל ולכאורה נראה דליכא חילוק דין צינייהו דטורר הוא בין ניד בין נכלי כדליתא נמרח ופוסקים אלא חרקה הוא רק נכלי האמורא לזה וכפירש"י והר"ן והארי"ז והמרקד נפשה וצ"י חולק (ק"מ) דחן אין כונתין את התנן נכרה ולא יתנו על גב מקום נכזה נכזיל שירי התנן, ותרמזים חפ"י שהוא כחרקה והוא מהירושלמי והיינו דכיון דהוא כברה החיות משום חרקה, ואולי דלכא כח הרמב"ם כחרקה משום חרקה ממש פסולת מלחמללל ואוכל מלחמללל והכי נמי נמרח (ס' קל"ח) והרמב"ם סוגר כפירש"י שם דל"י זירא דלחר נמרח משום חרקה הוא דוקא דלא חיי לטורר שהפסולת למטה ופסק כרנה כח"ש ח"א נסיתין ש"י' והילכך כתב כאן כחרקה, ואולם בירושלמי פרק כלל גזול (הלכה ב') אמרו הלא איתחא כד מערבא נחמללל משום חרקה ומשמע דאפילו מערבט צידיה נחתך הענין להסיר הקליפת והפסולת ואפילו נלא נפה וכנה כלל חייבת משום חרקה, וכן נראה מתוך דברי הפ"י והק"ע עיין שם, ואם כן חרקה זה לטורר דהוא ניד ונכלי, ונזורה פירש"י נחת לרות, וכן כתב הר"ן והארי"ז.

(1) ובספר מנחת חנוך חטק כתב חורה ודאי חיה רק נכלי כי פ"י זורה הוא נחת ואם חיה נכלי רק מערב ניד ועל ידי כן הרוח מפרח לא הרי זורה נכך וצריך להתרות ט' משום טורר ואם חרור ט' משום זורה חיה ח"ל לא הרי זורה כלל עכ"ל, והנה בירושלמי שם כד מנפילל משום זורה וכתב הק"ע כד מנפילל כשהוא מנפה צידיה חייבת משום זורה ומפרשת אכל מן הפסולת ומפרש הוא דלא כהמחמ"ת והפ"י כתב ח"ל, וכשהוא מנפה חותן נפשה לרות הקליפת הרי זה משום זורה עכ"ל, ותמיהא דהי' חייב נפשה למה לא יתחייב משום חרקה וכבר כתב הרקדה כח"ל, ואל ח"ל דמעיקרא קושמנע לן רצחא ודחיי משום חרקה גם ניד כח"ל ועמ' קושמנע לן הירושלמי דחיק דגם נפשה יתחייב משום זורה ולא משום חרקה והיינו

לכניה על זה המקום דין רשות הרבים הרי אין זה דומה לדגלי
מזרז ועוד דוגמת מה שאמרו דשנה (ל"ט): ק"י לאחרי
עשה מחינה לעמנו לא כ"ש ואף את נאמר ק"י אם לעמנו
לא נעשה רשות הרבים לאחרים לא כ"ש, ולכן האנשים הטועים
נעלמו המובלים נכח האלעקטרי או נכח הקיטור אינם
מזטרפים למחין הסד רגוע לעשות המקום ההוא רשות הרבים
עכ"ל, ונחנם האריך דלר"י לא לנד הטועים נעלמו הרי
לא מזטרפי אלא גם הרוכנים נסוסים או על נאייסטיגס אינם
מזטרפים כלל דנענין שגים רגוע הולכים דגלי כמו דגלי מזרז
וכ"כ נתי' בית אפרים וכ"כ נחשונה מהר"ם ח"א סימן
קס"ט.

(ח) כתיבה דין קמזר שתי אותיות כאחד לכל אדם, ודאי דליכא
חיות חטאט זה דהרי ככותב שחטאט לשאטו אטור ואפילו
לגן קמזר י' להספקי א' חיי' דלא הרי כהאי גווגא נחשכן,
ועוד להתוספות כתבו דנית מנשי' שהיו סומטין רימונים כיון
דהוא חד גברא ולא אחרא נטלה דעתו אף על גב דכל העולם
אם היה להם רימונים הרבה היו סומטין והכי נמי נה אמרין
דנטלה דעתו זהו הגרסה לי נה, ונעה"מ נאום הק',
אברהם אהרן יודעלאוויץ, רב ואב"ד וק"ק
מאנשעסמער, ענגלאנד.

סימן ו'

בשיטת הרשב"א בפלמ"א

(א) מ"ן הרשב"א ז"ל נעבדה הקודש שער ג' כתב אחרו היא
רשות הרבים כל מקום שרצו ט"ו אמה על ט"ו אמה
מתקננים שם נני אדם לסחורה ולעשות שם לרכייה כשהיה שנתרמה
אף על פי שדלתות המדינה נעלמות נליה וזו היא פלטיא שאמרו וכן
המנוטות המפושטין ופתחיהן מכוונין זה כנגד זה והעם עוברין צייטן
דגלי המזרז והעלמות, נד"א בשאין דלתותיהן נעלמות נליה היו
ולתותיהן נעלמות נליה אין זה רשות הרבים שאין רשות הרבים אלא
המסור לרבים בכל שעה עכ"ל.

ענה א'

והנה נתי' ח"א סימן ל"ז הניא דברי הרשב"א הניל והעיר על
החידוש הגדול שמתא' בהם ולא מתא' בשום פוסק וזלתיחל
קדמון ולא אחרון דס"ל דנפליטא אפילו דלתות המדינה נעלמות נליה
מורת רשות הרבים עליו כנראה דעתו דדוקא נחשונה המפושטין שהם
פיתוחות לאנשי המוני ההוא ואין יד כל אדם שזה נה הוא דמאני נעילת
ולמות נליה ולא נפליטא שיד כל אדם שזה נה דאפילו נעילת דלת
לא מהני נ כוונה היא והכי דייק לישא דמתא' המנוטות נקט מפושטין
גלחת דיעה נכונה היא והכי דייק לישא דמתא' המנוטות נקט מפושטין
לא נפליטא, ותמיה על הכ"י והפוסקים שלא הביאו זה עכ"ל, והנה
הרי אפרים ז"ל שהניא המאור לתב סתמא דרשות הרבים לא מיערנא
אפילו נדלתות נעלמות, ומשמע דכל רשות הרבים כן הוא וליכא חילוק
ון פלטיא לסרטיא ואפילו אם י' להם ענחם דלתות נעלמות לא מהני
ואם כן הדין ז"ל שהיה סברא זו לסגרת הרשב"א וזה
מסוס דהנין דהרשב"א ז"ל סובר דדוקא נחשונה שהן מיוחדין
לאנשי המוני ואין יד כל אדם שזה נה הוא דמאני נעילת
ולמות נליה ולא נפליטא שיד כל אדם שזה נה ואם כן גם נפליטא
לא מהני להרשב"א נעילת דלתות, ולע"ד הדבר נרור דהא ליחא ושיטת
הרשב"א אינו כשיטת הרי אפרים ז"ל כלל דשיטת הרי אפרים ז"ל
הוא כמ"ס נחידושי המחירי פרק קמח דשנה קודם, הגרייחא דר'
שריות לשנת ח"ל כל עיר שדלתותיהם נעלמות נליה אין חייבין נה
מסוס רשות הרבים כמ"ס ירושלים כר אצל עכשיו שדלתותיהם נעלמות
נליה אין נהם חיות רשות הרבים אלא כחצר שד"ן נחוכה הרבה נני
אדם שהם אופרים וע"ז כשלא עירבו ואם עירבו מתערים כך כתבה
גדולי הפוסקים ומגדולי תלמידיהם הניאו עליהם למר שאין עירוב
נעיל נה שדינה ככרמלית ונאחרון של עירובין קראוה נפירור כרמלית
שאלתו

ואין עירוב לכרמלית וכתו שאלתו חירות של רבים עירוב מותרים
וכרמלית לא שאלה כן שאין תקנה לכרמלית נעירוב עכ"ל, חנה דעת
הרי אפרים ז"ל שכתב דרשות הרבים לא מיערנא אפילו נדלתות נעלמות
ומסוס דאף על גב דנדלתות נעלמות לא היו נה רשות הרבים דהא אינו
נפליטא דגלי מזרז מכלל מקום כרמלית מיהא היו וגם כרמלית לא
מיערנא דלא שאלה עירוב מותרים רק נחצר וגדולי הפוסקים שזכר
המחירי ז"ל כוונתו להר"י ז"ל ומגדולי תלמידיו שהניאו הוא הרי
אפרים ז"ל כידוע שהוא היה מגדולי התלמידים של הר"י ז"ל וכמ"ס
המחירי ז"ל נפתיחתו לפירשו על אבות, ולפנינו נאלפס נספוגא
דכידו מערבין כתב הר"י ז"ל והכי נמי מונחאות המפושטין לרשות
הרבים הוא דסני להו נטרת הפתח מכלן ולחי או קורה מכלן אצל
נרשות הרבים נופה לא מיערנא אלא נדלתות מכלן ומכלן והוא
דנעלמות נליה דאמר רבה נבי"א אר"י ירושלים אלתלח כר, ונרביט
יהונתן כתב וזכר עיון גדול היכי מיערנא נדלתות לגבן כיון שנקרא
כרמלית וכי עירוב מפקי לה מכרמלית אצל אם ננה לו עמוד מכלן
ועמוד מכלן נשי ראשי המוני אפשר למר דהרי כחצר שיש לה ד'
מחילות ונדלתות נעלמות נליה עכ"ל, ומתאר דנס דרטי יאונתן סובר
כהרי אפרים ז"ל ירושלים דאלתלח דלתותיה נעלמות חייבין עליה מסוס
רשות הרבים על כרחך דהיו רחובותיה אצל הדלתות גם כן רחבין יו
המה דאם לא כן הרי לא הויה רשות הרבים ומא' מהני הא דרחבין
מנוטותיה נחשנע כיון דנראשי המוני ליכא רחב י"ו אמה וע"כ דנס
נראשי המוני היה רחב י"ו אמה ואם כן מא' מהני דלתות הא אכתי
הוא כרמלית ועירוב לא מהני רק נחצר ועל זה סייס דאם ננה לו עמוד
ומכלן ועמוד מכלן נשי ראשי המוני אפשר למר דמיערנא דהוא כחצר
כר, ולע"ד הכוונה דנס אחר כך כשננה עמוד נשאר רוחב הפתח
י"ו אמה ואלתלח נעילת דלתות ליכא שד חיות דרשות הרבים ומכל
מקום כיון שנה עמוד מכלן ועמוד מכלן חו לא היו מפושטין כ"כ
ומהניא שפיר נעילת דלתות לשו"ל כחצר שיש לה ד' מחטות (ונתה"י)
סימן ע"ג כתב נס ר' אפרים מרענשטערן דאין שום עיר שמתר
לטלטל נה נחורה רשות היחיד והיינו לפי שרשות הרבים עובר נחוכה
והוקף חומה גם כן לא מהני חנה מזרזי המרדכי הארוך פי מי
שהולכיח, ולפנינו נמרדכי שם סימן ת"ק כתב דר' אפרים האריך
ונארו' הגדול ע"ס סימן ר' הוצא נחשונה נאורד, (ונתה"י) נ"ס
כתב דה ר' אפרים ז"ל שהניא המאור, ולע"ד נראה דהוא ר'
אפרים אחרון ולא תלמיד הר"י ז"ל, ואולם שיטת הרשב"א הוא
כדעת רא"י והר"י דנהיקף חומה נעילת דלתות היא כחצר של רבים
ורק אם לא עירבו אסור לטלטל נה והילכך קרי אגמלא לירושלים
כרמלית דאסור לטלטל מתוכה לבתים כמו נכרמלית מדרבנן נעלמת
כל זמן שלא עירבו, ועין תוספות יר"ט פ"ש דעירובין מ"ט ד"ה
שהיה ירושלים, ואולם נפליטא לחוד סובר הרשב"א דלא מהני דלתות
המדינה חנה דלא כשיטת הרי אפרים ז"ל כלל, וגם נה חולקים
המה דהרי אפרים דקאמר דרשות הרבים לא מיערנא נדלתות זהו
מדרבנן נעלמת והרשב"א נפליטא מירי מדק התורה דהא החיל
לנרז מרשרות דאורייתא, ועין תשונת בית שלמה ח"א סימן כ"א
ופלא על הדין ז"ל שקירב את הרחוקים.

והרב בשאלת יעב"ץ ז"ל (סימן ז') תמה על אביו הדין ז"ל
למה מלא סגרת הרשב"א חן נעניו וקלסה והא נהדיא שחשיב
נפוגא נפרק קמח דעירובין (ז'): נדלתות נעלמות מיהא סג', והנה
דברי הרב יעב"ץ ז"ל הם תמא כמ"ס נחשונה משאל ננימין (סימן
ל"ג) ח"ל, אמנם עיר המוקפת חומה ויש להם דלתות ודלתותיה
נעלמות נליה אף על פי שיש נאוחה העיר שוקים ורחובות ט"ו אמות
וי' רגוע נוקעין נ נכל יוס אין לה דין רשות הרבים, וכדאמרין
פרק קמח דעירובין ירושלים אלתלח דלתותיה נעלמות נליה חייבין
עליה מסוס רשות הרבים, וכן כתבו כל הפוסקים עכ"ל, אמנם
המ"ס והא' נבט הדין והיעב"ץ (דף ר') נדיה חיהא רשות הרבים,
חידושי המחירי פרק קמח דשנה שם (דף ר') נדיה חיהא רשות הרבים,
שכתב נפליטא היא רחבה מקום שמתקננים נה לסחורה אף על פי
שאיה מפושטא ואפילו דלתות המדינה נעלמות נליה הואיל ואין נאוחה
נפליטא נפרט דלתות שאם היו נה דלתות הרי אף רשות הרבים מתערב
נדלתות וכל שאין נפליטא זו נפרט דלתות אף על פי שכלל המדינה
י' נה דלתות נעלמות אין הפלטיא שנתוכה נכשרת נהכשר העיר ומה

סימן ו'

בשיטת הרשב"א בפלמ"א

(א) מ"ן הרשב"א ז"ל נעבדה הקודש שער ג' כתב אחרו היא
רשות הרבים כל מקום שרצו ט"ו אמה על ט"ו אמה
מתקננים שם נני אדם לסחורה ולעשות שם לרכייה כשהיה שנתרמה
אף על פי שדלתות המדינה נעלמות נליה וזו היא פלטיא שאמרו וכן
המנוטות המפושטין ופתחיהן מכוונין זה כנגד זה והעם עוברין צייטן
דגלי המזרז והעלמות, נד"א בשאין דלתותיהן נעלמות נליה היו
ולתותיהן נעלמות נליה אין זה רשות הרבים שאין רשות הרבים אלא
המסור לרבים בכל שעה עכ"ל.

ענה א'

והנה נתי' ח"א סימן ל"ז הניא דברי הרשב"א הניל והעיר על
החידוש הגדול שמתא' בהם ולא מתא' בשום פוסק וזלתיחל
קדמון ולא אחרון דס"ל דנפליטא אפילו דלתות המדינה נעלמות נליה
מורת רשות הרבים עליו כנראה דעתו דדוקא נחשונה המפושטין שהם
פיתוחות לאנשי המוני ההוא ואין יד כל אדם שזה נה הוא דמאני נעילת
ולמות נליה ולא נפליטא שיד כל אדם שזה נה דאפילו נעילת דלת
לא מהני נ כוונה היא והכי דייק לישא דמתא' המנוטות נקט מפושטין
גלחת דיעה נכונה היא והכי דייק לישא דמתא' המנוטות נקט מפושטין
לא נפליטא, ותמיה על הכ"י והפוסקים שלא הביאו זה עכ"ל, והנה
הרי אפרים ז"ל שהניא המאור לתב סתמא דרשות הרבים לא מיערנא
אפילו נדלתות נעלמות, ומשמע דכל רשות הרבים כן הוא וליכא חילוק
ון פלטיא לסרטיא ואפילו אם י' להם ענחם דלתות נעלמות לא מהני
ואם כן הדין ז"ל שהיה סברא זו לסגרת הרשב"א וזה
מסוס דהנין דהרשב"א ז"ל סובר דדוקא נחשונה שהן מיוחדין
לאנשי המוני ואין יד כל אדם שזה נה הוא דמאני נעילת
ולמות נליה ולא נפליטא שיד כל אדם שזה נה ואם כן גם נפליטא
לא מהני להרשב"א נעילת דלתות, ולע"ד הדבר נרור דהא ליחא ושיטת
הרשב"א אינו כשיטת הרי אפרים ז"ל כלל דשיטת הרי אפרים ז"ל
הוא כמ"ס נחידושי המחירי פרק קמח דשנה קודם, הגרייחא דר'
שריות לשנת ח"ל כל עיר שדלתותיהם נעלמות נליה אין חייבין נה
מסוס רשות הרבים כמ"ס ירושלים כר אצל עכשיו שדלתותיהם נעלמות
נליה אין נהם חיות רשות הרבים אלא כחצר שד"ן נחוכה הרבה נני
אדם שהם אופרים וע"ז כשלא עירבו ואם עירבו מתערים כך כתבה
גדולי הפוסקים ומגדולי תלמידיהם הניאו עליהם למר שאין עירוב
נעיל נה שדינה ככרמלית ונאחרון של עירובין קראוה נפירור כרמלית
שאלתו

שאלו ירושלים אלחלל ולתותיה נעולת נלילה חיינן משמע הא
מאחר שדלתותיה נעולות, נלילה אין חיינן עליה ויראה לפרש אפילו
בשום מקום מחנה ואפילו פלטיות שנה איתו כן אלא מתוך שמואלותיה
רמזין ודריסת רגל מלך שם נרשום השוא לכל הארצה לנעילת דלתות
הא פלטיות שנה שרשומות נ"ו אמה רשות הרבים הם אפילו ננעילת
דלתות שניער, וכן כתב גדולי הגרפתיים וגדולי הדורות מסכימים
זה ר"ש הלוקם עכ"ל הרי דמה שהוכיחו נחשנות משאל ננימין
ושאלת ענין מהא דירושלים אלחלל ולתותיה נעולת כר דמשמע
דנלית ננעולת לעיר נותרת גם הפלטיות שנה, הנה הראשונים
ראו רחיה זאת ופירשו להדיא דהא חק מהפלטיות שנירושלים דפלטיות
נריב דלתות נפרט והידוע נדברי הרשב"א הוא מחלוקת אל כת
הקווימים וגדולי הגרפתיים וגדולי הדורות מסכימים לה, ודברי המחזיר
הכ"ל הביא גם בספר הק"ו.

(ב) ואמרינא יסוד לשיטה זו מהא דשנת (נ"ו): וקאמר משה היכן
היה ימין נמחנה ליה ומחנה ליה רשות הרבים הוא
וקאמר לה לישראל לא תפיקו ותיתי מרשות היחיד דידכו לרשות הרבים
ופירש"י מחנה ליה רשות הרבים הוא משום שהיו הכל מטיין אל
משה רבינו, ולכאורה נראה דהא על משה הוא מתואר בשם מחנה
ליה דהא על משה היה רשות הרבים, וכן נראה קצת מהא דפירש
רש"י שם מרשות היחיד דידכו, אם כן משמע דהסתתה מדברת
מהאליהם דהאליהם היו רשות היחיד והאליהם של משה היה רשות הרבים,
והאליהם של משה היה אלחלל מועד ואם כן האלחלל מועד היה רשות
הרבים, וקשה דאפילו נראה דלא היה נג האלחלל מועד דהא רשות
הרבים מקורה ליכא, וע"כ דהיה נ"ו נג אלחלל הרי היה ודאי אותו
האלחלל מוקף מחיצות כשאר האלים דאם לא כן למה קורא אותו אלחלל
אחמהא, אלא ודאי דהיה מוקף מחיצות, ואם כן אכתי לא היה רשות
הרבים, ונחשושי חיים על מסכת שנת פ"י שמה עם הגזנרין
היו ימין נרשות הרבים משה ואחי שפיר, ואולם ברמזין על התורה
נפרשת ויקהל נפסוק ויקחו חלפני משה ונפסוק אשר נצלו פתח אלחלל
מועד, כתב דהביא הנדבות אל האלחלל מועד שחא אהלו של משה,
ואם כן משמע דהאליהם היה רשות הרבים, וכן נמאירי ר"ש שנת כתב
שמה היה י"ב נמחנה ליה שיהא רשות הרבים משום שכל ישראל
היו נחים שם לזון לשלול דלון מי שמתה נידם ומחנה ישראל כל
אחד ואחד היה יודע כי רשותו ודון לחברו רשות עמו כר, ומשמע
גם כן דמפרש כהרמזין דהאלחלל מועד שחא אהלו של משה שיהא משה
יושב ודן שם וכל ישראל נחים שם לזון ולשאלו הוא היה רשות הרבים
משום שיש רשות לכל לנאל ולנאל שמה ודון מה שמתה נידם ואם כן
על האלחלל הזה אמרו ומחנה ליה הוא רשות הרבים, ובש"מ נטע
שורק סימן כ"ח הקשה דהנדרים קשים מאלו והוא נג סוגיות השי"ס
עירובין (כ"ג) דלמר ר' יוחנן ארץ ישראל אין חיינן עליה משום
רשות הרבים ואמר ר' יוחנן טעמא דליתא משום דמקף לה סולחא
דזר מהך ניסא ומחנה דזר מהך ניסא נגל נמי מקף לה פרת מהך
ניסא כר ומסיק דהו נמנעל ומורדות שאלחלל ולישטת הרמזין
והמחזיר הכ"ל הדיק סייד לומר דהו משום דמקף לה סולחא דזר
אלו סולחא דזר עדיפא מחיצות משה נשים לאחרים גם כן רשות
לנאל ולנאל שמה דהא רשות הרבים לחיובא מדאורייתא משום רשות
הרבים, ודון לומר דהו פירכת הגמרא נגל נמי דמקף לה פרת
אע"כ דהיכא דרשות הכל שוה הו רשות הרבים אף דמקף לה פרת
ודגלת, דאם כן אכתי מדי מתוך השי"ס נמנעל ומורדות והוא תל
המתקן עשרה מתוך ארבעה והא מכל מקום כיון שיש רשות לכל
אדם שם לנאל ולנאל הא"ל רשות הרבים, וכן בשנת (ט"ו) גירה
משום תל נרשות הרבים ונעירובין (ס"ז): סלע שנים כר אף נג
דרשות הכל שוה ט עין שם שהיה נגד עין ודון שמה, ואולם
לפום שיטת הרשב"א וגדולי הגרפתיים אחי שפיר, והמחזיר איל לטעמא
והייט דס"ל דהיכא חילוק דין בין רשות הרבים דפרטית ומטואת
המפולשין לרשות הרבים שהוא מקום מעבר לרגלים לזון רשות הרבים
דפלטית שהוא מקום שמתקנצין שם רגלים לסחורה דהו קטע לרגלים
לשנת שם ולהתמחה ולישטת ולעשות שם כל נרכימם, דפלטית לא
מאיר לה דלתות כלל ולעולם הו רשות הרבים חור טעמו דהא מועד
דאף על נג דהיה כשאר האלים מוקף נמחנות מכל מקום כיון דהיה
עסק לרגלים לשנת ולהתמחה שם ורשות לכל אדם לכנס ולנאל ולנאל

ענה ב'

(ג) והדיין המטיין נדורו הרב רפאל מילדולה ז"ל נספדו
תשנת ת"ס ר"ב (ס"ו ל"ח) הביא רחיה להכריח דין
דלא כהרשב"א מדתקן נעירובין (ק"א) לא יעמוד אדם נרשות היחיד
ויפחח נרשות הרבים כר, אמרו לו מעשה נזקק של פטמים כר,
ונגמרא פריך על רבנן אמר ר' מאיר רשות הרבים ומחזרו אינא
כרמלית דלמר רבנ"א אמר ר' יוחנן ירושלים אלחלל ולתותיה כר,
ומשני כהן לאחר שגפרט נה פרטת דהו רשות הרבים, וקשה מדי
פריך דאמרו ליה כרמלית והא אמרו ליה משוק של פטמים ושוק
של נמרים ושוק ופלטית לעולם רשות הרבים דאיתו מעיל לה דלתות
העיר כלל, ואם כן למדי נרדק לשנוי כהן לאחר שפרט נה פרטת
ועל כרחק נרדק למר דהאוק והפלטית כל זמן שהיה נחוק מדינה
המוקפת מחנה ודלתות, לא רשות הרבים היא אלא כרמלית היא כל.
עד שזיה מעוררת ולאחר שערטת רשות היחיד נמורה ולפיק נמורה
לחך דמירי אחר שגפרט נה פרטת עכ"ל, ולכאורה הוא רחיה טעמא
ומקפה מאל.

ואמרינא לייבז דהנה עיקר טעמא דהא חילוקא בין פלטית לפרטית
ומטואת המפולשין לרשות הרבים כר אמרו דהו דלא
כמו שהבין הח"י ז"ל ינסימין ל"ו) אלא משום דפרטית דהו דרך
הרגלים וכן מטואת המפולשין לרשות הרבים אינם רשות הרבים אלא
משום

ועוד לחינת דגס היכל דהאוק הוא אוק כללי לכל המינים שנעולם נלי שום הנדל וגם הרשות ניד הסמורים לשנת עם סמורחם **מנחם** נאמר הפלטיא ואין נריכין לחטיות כלל מכל מקום אם זהו רק נזמן מיוחד ולא נכל הזמנים או ציוס ולא נלילה כמו לחשל נעשה האחת עשר או נחלית הלילה והגיעה השעה שכלתה הרגל מן האוק ינא נטורי קרחא ויגרשו הסמורים מן האוק ויעכט עליהם להתמחמה שם עוד עם סמורחם, הנה נכהלי גוונא יודה הרשניא וסייעתו דאין להאוק דין פלטיא רק דין סרטיא ומנוחא המפולשין דהם דרך ומעבר לרבים ומהני נהו סמימת דלתי המדינה דחוסם את העגרים ולא היו רשות הרבים כלל ושפיר ייל נאוק של פטמים ושל נמרים דהוי מהני נהו נעילת דלתות כניל.

ענה ג'

(ה) והגאון ר"ד פארוו נשרית מתחם לדוד (סימן ז') כתב דקשה דלחתי מנוחא שם רשות הרבים אף על גב דאין מתקנצין שם נני אלס וכ"כ פלטיא שקהילה לכל היא אלס ודאי ייל דחתי דליצטריך לשאומעין פלטיא הייט לומר דאפילו אינה מפולשת נקרא רשות הרבים הואיל ומתקנצין שם משא"כ במנוחא והכי מוכח מתש"כ רש"י נני מנוחא המפולשין לפלטיא הרי דכל ענין של מנוחא לא היו רשות הרבים אלס להיותם מפולשים לפלטיא אם כן פלטיא דפלטיא נפיה הוי רשות הרבים אפילו אינה מפולשת, וכן מתנאר מדברי רבותינו הפוסקים ז"ל ומה גם מדברי הרשניא נספר ענדת הקודש ער ג', וכן יא ללמוד מדברי הרשניא נסמן ת"ה שכתב שם ומאחר שאין נעירכס מנוחא רחמים ט"ז אמה ולא פלטיא שהיא רשות הרבים ולא מנוחא המפולשין לרשות הרבים, ועיין בש"מ ח"ס רנים סימן ל"ז והיא תשובת הרב הגדול מהר"ש נאוו ז"ל דהעלה והוכיח נמיסור כן מתחם מקומות דהרצון דהוא המקום שמתקנצין רנים לסמורה הוי רשות הרבים מעטו אפילו אינו מפולש ואע"פ דלדעת רש"י והתוספות והרא"ש ודעימיה לא מוקרי נאום פנים רשות הרבים רש"י דלא הם כן נוקעים ט' ס' רטוא ולדדוהו ליכא השתא רשות הרבים כלל, הנה הרב שפסקים פליגי (עיין שם לשונן) ועוד דאפילו לחת דלחתי דלא הוי רשות הרבים אלס ננקיעת ס' רטוא הייט דוקא לענין חיונא אלס לעולם כל שהוא מקום דנקיע רנים דהוי רשות הרבים מדרגת דהייט כרמלית גמורה כגון פלטיא ומנוחא המפולשין לא יתיר אלס נמחיצות המחירות לרשות הרבים גמורה ומדאורייתא ח"ל הג"ח נריש עירובין הלכה כח"ק וסני נצורת הפתח ודוקא דליכא נקיעה אלס מני מניו אלס אם נקיע כל נני העיר כח אל לא סני נצורת הפתח דלתי רנים ומנטיא מחיצתא ואף על גב דלא הוי אלס עשרה, והר"ם מאינרא לומר לא סני נדלת אלס אם כן נעלית נלילה ואפילו לפירש רש"י דלא הוי רשות הרבים אלס ננקיעת ס' רטוא ה"מ לענין חיונא אלס לענין איסור טלטול לא ואפילו נפחות מעשרה הנהת סמי"ק מהרמ"ק עכ"ל, וכן נראה להדיא מתשובת הרשניא הנזכר דנגדן של לא מלא לאותה העיר שום מקום שיהיה דיו רשות הרבים גמורה אלס כרמלית ואפילו הכי לא הקיל נה אלס שלא הנריכה דלתות נעללות נלילה הא מיהא חומה גמורה ודלתות הראויות להינעל נעין עכ"ל.

וסב לעשה כי הרב נדקתו וחסידותו ז"ע נקט נידה חומרי מתניחא ואחרי המחילה אומר אני דאין ראייתו נכונות לדינא דתש"כ מדברי הרשניא דנעיר שהיה כרמלית הרצון חומה גמורה ודלתות הראויות להנעל הנה גם מהר"ש נאוו ז"ל נסוף תשובתו שם נחשבות מים רנים הניא ראייה מדברי הרשניא ואחריו נמשך הגאון ר"ד פארוו ז"ל, ואלס הדבר פשוט דמחא ליכא ראייה מדי דהרי הרשניא דהורה כן זהו תמוס דפסק כחנייה אלינא דנייה דנע' דלת הראוי להנעל מזה אחד ואין הרי קיימא לן נטוש"ע סימן שס"ד נדעת הרמ"ק והרמב"ם ורש"י וסמי"ק וסמי"ק וסמי"ק דפסקו כרז דלחתי הלכה כחנא קמא דסני נצורת הפתח מזה אחד ולחי או קורה נצד השני אם אינו רחנ מעשרה והנ"י הניא שם דברי הרשניא והכריע דלא כוותיה ופסק כן נשר"ע, ומעתה לדין פסק הרשניא הוא דעה חריגה וגם הרשניא חילק ידע בין רשות הרבים לכרמלית ונדרשות הרבים סוגר דנע' דלתות נעולות תחנ נעיר הדיא שהיה כרמלית כתב דאין להחירה נדלתות נעולות

תמוס זהם מסור לרנים לעבור נכל ענה והיכל דליכא להמדינה דלתות נעולות נלילה הרי כשנסתם הדרך נלילה נדלתות תו אינו מסור או לרנים לעבור שם להכי אינו נקרא עיר רשות הרבים אלס הא דפלטיא הוא רשות הרבים זהו תמוס דהוא רחנ לשווקים מקום שמתקנצין נני אלס לסמורה ולעשות שם נרכיהם ולכן אינו מועיל נהו דלתות המדינה נעולות תמוס דגם נהיות דלתי המדינה נעולות אם ירע להקצין שם נלילה הרי הוא מסור נידס להקצין ולהכי נקרא רשות הרבים אפילו כשדלתות המדינה נעולות וגם נליקוטי הרמב"ן נפ"י כינר מעברין הזכיר סנרא זו לחלק בין פלטיא לסרטיא אלינא דרי יהודה דס"ל דחתי מחיצת דאורייתא דהוי רק נסרטיא שדרך הרבים ענרת ואין הרבים נקנעים ועומדן שם נצוה גמירין מחדנר דליכא מחיצת אלס פלטיא נדולה של עיר רחנ הרנה שהרנים מתקנצין שם והיא רחנ של עיר כיון שהרנים קנעים ועומדים שם כל היום זהו רשות הרבים גמורה ולא מהני לה שתי מחיצת לרי יהודה והכי נמי י"ל דמהי טעמא חמיר פלטיא מסרטיא אלינא דרנן ולא מהני לפלטיא דלתות המדינה, ואולם לפי"ז י"ל דהא דחמיר פלטיא ואוק מקום שמתקנצין נני אלס זהו דוקא אם הוא מקום אוק לכל מיני סמורות דהרשות נתנה לכל אלס להתקצין שם ולשנת ולהתמחמה ולכנס ולצאת ולנא נפחתי חמיר משא"כ היכל דהאוק עשוי הוא רק למין סמורה מיוחדת כגון אוק של פטמים או אוק של נמרים דאם ינא שם איש עם סמורה אחרת יגרסוהו ואין לו רשות לשנת שם ורק לעבור דרך האוק ותנליתו על כתיש זהו הרשות נידו אלס לא להיות קנע שם לשנת ולהתמחמה דנאוק של פטמים קנעים אם ינא שם מוכר חמלה וחלנ או נפט יגרסוהו וכן נאוק של נמרים אם ינא שם מוכר שומן ושמן ונפט יגרסוהו דיתכן שיפסיד הנמר ולצאת אינו לו שם רשות רק לעבור דרך האוק ולא להעכב שם ולשנת עם סמורתו ולכן אוק כזה אינו חמיר מסרטיא דלתי רשות הרבים רק תמוס דהוא דרך הרבים ומהני ניה סמימת דלתות המדינה דחוסם את הרבים מלעבור ותו לא הוי רשות הרבים ולחי שפיר, והמחירי י"ל דס"ל דנירשלים ודאי היה שווקים ופלטיא כוללים לכל מיני סמורות נידה ולהכי הוצרך לומר דפלטיא נלחת אינם יתירים אלס אינו מוכרת דהא כהיהם את רוחם דמנהג המלכות לחלק שווקים לחינים מיוחדים ואוק הנצר אינו נאוק מוכרי הנגדים החכשטין וכן אוק הדגים ואוק הירקות הוא נמקום מיוחד וליכא כלל שווקים כוללים לכל המינים שנעולם אם כן אפשר דנירשלים נכר זלזל היה המנהג כן ולחי שפיר כפשטא הא דמשמע דנעילת דלתות העיר היה הכל מותר ולא נטרך כלל לומר כח"כ המחירי.

(ד) ויתכן עוד דהרשניא דהחמיר נפלטיא דלא מהניא ליה דלתות המדינה זהו היכל דהרשות ניד כל מי שינא לשנת עם שומרו נלחנע הפלטיא נכל מקום שירנא וכאשר נהירנא שריתא כן נארו רוסיא נעיריות הקטנות כשהיה יריד ואוק גדול ינא ויתקנצו נאחרים מכל העיריות הסמוכות ועמדו נלחנע האוק וימכרו סמורות העומדות על העגלה שלהם לא נאום אהל ולא נאום נחות רק חת נפת השמים והמה עומדים ויושבים אלס העגלות ולתי אינא ימחא נידה ונכנן דא שיין לומר דהפלטיא והאוק הוא מקום שחמיר נני אלס לסמורה ולעשות שם נרכיהם לשנת ולהעכב ככל העולם על רוחם וגם נלילה ישכט ויליט שם משא"כ היכל דהמסחר העי נעשה נתוך חטיות ואין רשות להאגים אשר נאוק רק ללכת הנה והנה ואם יעמדו האגים ויתעכט אינה מיטותין הלא ינא חיקך האגים התמונים על זה המתמחלה המקומית או מהמלכות ויגרסו נאחרים כי לא סה המקום לעמוד וכ"כ לשנת, אם כן שווקים כאלו נם להרשניא אין להם דין פלטיא רק דין סרטיא ומנוחא המפולשין דהם דרך ומקום מעבר לרבים ומהני נהו סמימת דלתי המדינה דחוסם את הרבים מלעבור ותו לא הוי רשות הרבים, ולפי"ז שפיר ענד מרן ס"י דלא הניא דברי הרשניא נדין הפלטיא תמוס דלתי מני כלל נניט שווקים כאלו שיהיה המסחר מנחם שלא תחת גב ואלס וגם י"ל דאוק של פטמים ושל נמרים מני כהלי גוונא היה דהעיקר המסחר סה נחטיות ומנחם נאוק היה רק מעבר לרנים ולא יתיר וכל פלטיא צדושים היה כן והילכך שפיר אומר ר' יוחנן ירושלים אלמלא דלתותיה נעולות נלילה כר נעילת הדלתות של העיר הר מהני נם לפלטיא ענה דאין להם תומר מסרטיא

ונעלת כירובלים שהיא עולה היתה רשות הרבים עיין ס', והנהג
נביא שם ומעשה לדין דקיימא לן. ואפילו נכרחות מנוחות המושלשין
לרשות הרבים פני נעלות פתח כ"ש היכל ההכרחות איש משלש
לרשות הרבים.

ענה ד'

(ז) ובשיפת רש"י ש' להסתפק בזה ולכאורה מתחייב נפרק קמא
דעירובין (ר'): ד"ה ירושלים, ולחלילה שטענין
ולתותיה נכל לילה חייצין עליה נשנת משום רשות הרבים אבל נעילת
ולתותיה נשנת לה כחל של רבים כר', הנה סתומה דבריו משמע דסבר
דנרשות הרבים כירובלים נעילת ולתותיה נשנת, וכן נראה מדבריו
נפרק המנוחה תפי' (ק"ה) ד"ה חייצין עליה עיין ס', ואולם לפי
משיב הנוספות נפסחים (ס"ז) ד"ה חותם, ירושלים אלהות ולתותיה
נעילת נלילה כר', ולאו דוקא נעילת אלא רשות נעילת כר', אם
כן קנה ח"ל תם רש"י הכי ס"ל והא דקאמר שטענין ולתותיה נכל
לילה היינו דהיא רשות נעילת נכל לילה, ותהא דפירש"י בהלכות
לדבר נעילת דפירש"י אותו דלת יחיד, ולכאורה מיל נעילת רש"י בזה
הא גמרא קאמר להדיא ולתותיה אלהות דלת הלל מיעיל ליה ומכניה
לא הזכיר רק דלת ולא ולתותיה, ואולם אם נניח דרש"י ס"ל כנוספות
זה דפני כירובלים גם נרשות נעילת, ולפ"ז לכאורה קשה מיל קא
מיעיל ליה נמוחות המושלשין לרשות הרבים והא פשיטא דח"ל כיון
דאפילו נרשות הרבים נמור גם כן איש לדין אך נלחם הר' כירובלים
היה ד' מחיצות ורק כיון דהגליטת היה על ידי דלת דלא היא מחיצה
נמורה להכי לדין. גם נרשיית מיל דלת כח"ש הנוספות אלהות
דרש"י ואם כן ח"ל דהיינו טעמא דפני כירובלים גם נרשות נעילת
משום דנלחם הא היכל עכשיו ד' מחיצות אבל נמוחות המושלשין
לרשות הרבים חוזר אחד הוא לדין או קורה וליכא רק דלת יחיד מתקפת
הגמרא דאפשר דחזיר בזה דנר' דנר' נעילת נשנת ח"ה שדוקק רש"י
דהלכותיה הוא רק דלת יחיד ומשום דהיכל דהיכל דלתות וכו'
כירובלים ח"ל דפני מיל נרשות נעילת, וכן נראה קלה להוכיח נשית
רש"י מתחייב שם אפילו דההדעה רש"י מנוחות המושלשין לרשות הרבים
היו, וקשה למה הוצרך רש"י לזה והלא אם נניח דהא אפילו דההדעה
היוין רשות הרבים נמור כמו אפילו דמחלף אם כן כ"ש דהיכל פשיטא
טובה דאפילו נרשות הרבים נמור ח"ל דהיכל נעילת אם כן כ"ש
הוא למנוחות המושלשין, ואולם לדבריו חזיר אפילו דאם נניח דאפילו
דההדעה היוין רשות הרבים נמור אם כן ע"כ דהיכל דלתות נשית
הגדודין ואם כן ח"ל פשיטא למנוחות המושלשין דליכא רק דלת
אחד ולהכי פירש"י דלא היה רשות הרבים נמור, ולכאורה י' לרשות
זה קנה דאפשר למור האוצר רש"י לפרש כן הני אפילו דההדעה משום
דאם לא כן יהיה קשה לר' כהנא דחזיר דהאם מנוחות האוצר ומסוק
כי אחת רב נחתן אחר פנייה לעפריהו ומסוק דר"י ס"ל דנעילת רשות
נעילת ח"ל על פי שאלו נעילת ואם כן לר' כהנא לא נעין כלל רשות
נעילת ודי נחתן דאפילו דההדעה היוין רשות הרבים נמור אם כן יהיה
קשה מר' יוחנן דאפילו ירושלים אלהות ולתותיה נעילת נלילה דעל
כרחק פירושו לכל הפחות רשות נעילת ונמור דנעין רשות נעילת
ולכ"י פירש"י דאפילו דההדעה לא היוין רשות הרבים נמור, דהנהג
דחזיר בזה חזר ונראה דחזר גם לר' כהנא דס"ל דהא דמיון עד
פלגיה נעפדה איש חזק וחקר עדין רשות נעילת כיון דאפשר
לסלק ולפסח העפריהו מיל נחתן דהא היוין כירובלים כיון דהא דאמר
ולתותיה נעילת נלילה הוא לא דוקא נעילת אלא רשות נעילת אם
כן ליכא קושית מר' יוחנן לר' כהנא ולכן חזר עמד על משמרתו דש'
למור דרש"י ס"ל כשיטת הרמב"ם בזה.

וראיתי להם אחד הקשה בזה סוגיה דר' נחתן אחר פנייה
לעפריהו, ותוכה דס"ל דלא לחזיר מתוך כנעול דמי,
ובנחם (כ"ה) לחזיר שלמים ששחן קודם פתיחת ולתותיה ההיכל
פסולין פשיטא מתוך כנעול דמי כר', ומיל פשיטא הוא כל כך
מתוך כנעול והא נלחם היכל פלגתא בזה, וזוהר קשה על הרמב"ם
דפסוק נפ"ז משנת הלכה ח"ל דלא היו משוקעות נעפר מפנה הלכה
היינו כר' נחתן עיין ס' בהגמ"י. והנלכות מעה"ק (פ"ה הלכה
ה') פסק דמתוך כנעול, ולע"ז ליכא כלל קושית מר' דם לר' נחתן
שפיר ח"ל דס"ל דלחזיר מתוך כנעול דמי אלא דס"ל דנעין שיהא
רשות נעילת נלי שום מעשה אחרת ולאפוקי היכל דמיון עד פלגיהו
נעפרה דין רשות נעילת כלל האדמה נלי מעשה ונעית פניו העפר,

דלחמא נעלות נלילה לא מהני שיהיה עליה דין רשות היחיד ניום הנה
 נזה אחת לא נתייבן דא דאוק של פטמים ונמרים ומאי פריך הגמרא
 ורנן אמר ר' מאיר רשות הרבים ומהדרו לינה כרמלית דלחמא רנה
 גביה אמר ר' יוחנן ירושלים אלמלא דלחמא נעלות חייבין משום
 רשות הרבים ליחא דהו נלילה וענא דרנן דהו טעלין ומניחין את
 המפתח בחלון היה ניום דא שוק ופלטא לעולם רשות הרבים ולא
 מהני ליה נעילת דלתות, ומלחמי כן חיל נמארי פרק קמא דשנת
 קודם דיה ד' רשויות חיל זה שחמרט שחמרט שחמרט שחמרט נעלות נלילה
 אין נהם משום רשות הרבים פירשו אפילו ניום, ואף על פי שגדולי
 המנהיגים שהזכירו פירשו דוקא נלילה אל ניום י' זה משום רשות
 הרבים הואיל ואינם נעלות, וכן הדין נלילה אם לא נעלו, י' לזון
 עליהם מחייב נאחרון של עירובין לא יעמוד אדם כר, ואם כדבריהם
 היה להם להשיב שלא אמר ר' יוחנן אלמלא נלילה ושוק של פטמים ניום
 היה, אלמלא אפילו ניום כרמלית הוא עכ"ל, והכי נמי לענין שוק
 ופלטא איכא הוכחה זו, ולע"ד הדברים נכונים מאלו כמ"כ נענף
 ב' לחלק נזה.

ומסקנת הדברים פרי הכרם אשר אכתוב נזכרים נזה לדינא נקצרה
 בס"ד שלשה הנה.

(א) מחקנו דעת השו"ע דנפלטא ושוקים ש"ל להם מחיטת נעין
 שיהא השערים מכוונין זה כנגד זה כמו נזל רשות הרבים, וכן
 הוא דעת הרא"ה ולפום פשטא דתלמודא מחיטות המדינה והעיר
 מהני לפלטא שחמא רשות היחיד וכ"כ היכא דלינה מפלגת
 דליכא רישותא בגוף הפלטא ודעת הראשונים וגדולי הגרפמים
 דרק דלחמא נפרט לפלטא מהני ולא מלחמא דלינה מפלגת וכ"כ
 דלחמא המדינה והעיר אינו מהני לפלטא, והנה ה"ל לא הניח
 דעת הראשונים, וכן נחשבת משאת נתיבין סימן נ"ב פסק נזה
 כה"כ וכ"כ בשאלת יענין סימן ז', וכן בגמ' ורד"ס הספרי
 כלל נ' סימן כ"ב.

(ב) חידשו דהיכא דהסמורים יושבים נחטות בשוקים ונחטות
 ולא מנחון תחת כיפת השמים, הנה נכחא נזכר נם להראשונים
 לא חמיר פלטא מפרטא ומנחנות המושלשין ומהני דלחמא של
 המדינה והעיר נם לפלטא, ועוד אמרנו תם היכא דהרשות
 ניד הסמורים לשנת עם סחורתא מנחון נאמר הפלטא ואין
 צריכין לחטות כלל מכל מקום היכא דהשוק מיוחד למין פרטי
 כגון שוק של פטמים או נמרים דאם ינא אדם עם סחורה
 אחרת יגדלוהו הנה נכחא נזכר לכולי עלמא מהני דלחמא
 המדינה לפלטא ואפשר דגם בשוק כללי אם למין אחד פרטי
 אין רשות לאדם לשנת עם הסחורה ולהתעכב שם ורק לעבור
 דרך השוק ותנולתו על כחש וכיוצא הרשות נידו ולא יותר
 הנה נכחא נזכר הו"ו כפרטא ואין לו דין פלטא להראשונים
 וגדולי הגרפמים ואפי' אם הוא שוק כללי לכל המינים שנעולם
 וגם הם יושבים עם סחורתא מנחון ולא נחטות מ"מ אם
 ישט זמן מוגבל לזה כמו למשל שרשאים להתעכב עד שעה האחד
 עשרה נלילה או השתים עשרה ואחר כך יצאו האנשים המחמונים
 לזה מזה המחשלה ויגרסו הנה נכחא נזכר הו"ו הרי תו אין
 לפלטא כו דין חמיר מפרטא, ולפי' נחמיתות דהסמורים
 יושבים נחטות ולא מנחון תחת איר הרקיע ונחמיות שיושגין
 תחת איר הרקיע ישט לזה זמן מוגבל ונכלות הזמן אין ראוי
 להתעכב יותר מזה חוק המחשלה המקומית אם כן ליכא כלל
 דין פלטא של הראשונים אלנא ולעולם מהני דלחמא המדינה
 או טרת הפתח העשוי נסוף העיר.

(ג) כרמלית נמורה כגון לר"י היכא דאין סי' רנא טקעין או דאט
 רנא ט"ז אחת חייב לקומה ולחמא הראויות להנעל תם
 נחמיות המושלשין לרשות הרבים קיימת לן לרוב הפוסקים
 להלכה כתנא קמא דלחמא דפני נטרת הפתח ודלא כמהר"ם
 נאור ז"ל והגאון ר"ד פארו שמשבו אחרי דברי הר"ב
 דפסק כהנניה אלינא דנית הלל ומאי דהגין הגאון רד"ב נגד
 הג"א ליחא וגם נחשבת נית אפרים הש"ס נזה על המשכ"י
 דלפס הנראה הנין כהגאון רד"ב והנלפע"ד כתנא ומחמתי
 שמי לר"ה, נאום הק'.

אברהם אהרן יודעלאוויץ, רב ואג"ד דמאנשעסעסער,

סימן

זהא נחמא לא הו"ו שם רשות הרבים כלל כיון דליכא שם סי' רנא
 לשיטת רש"י וסייעתו ואיט מפלג כלל לרשות הרבים נמור, ועיין
 במדכ"י פי הדר פלגתא דר"י ומהר"ם מרוטנבורק הונא נם נהגמ"י
 פ"נ דעירובין ונזכרי חמא רפי' שס"ד.

(ח) ופ"י' הגאון ר"ד פארו נדון הפלטא הנה נמך נזה אחת
 דברי מהר"ם נאור ז"ל דהחליט דנהו בולי עלמא
 מורי אל הראשונים דפלטא הו"ו רשות הרבים מעמא אפילו לינה מפלגת
 כלל, ואולם נחידושי הר"ן לשנת נסוגא דלחמא רשויות ד"ה סרטיא
 ופלטא כתב על שם הראיה ז"ל, ומסתברא דפלטא נמי נעין
 מפלגת אלמא דנחמיותא ליטריך משום דליכא סתמין ע"כ, וזה
 דעת מרן ה"י' נארי' עימן ש"ה דכתב תם נחמיותא ושוקים
 הרמנים ט"ז אחת אם י' להם תומה נעין שיהיו מילשין משער לשער,
 תלחמא לפום מלח דהוכיח הרב ר' רפאל מילדולה ז"ל נחמיותא שם סימן
 ל"ח דגם להראשונים דלחמא דפלטא ושוקים לא מהני הא דלחמא
 המדינה נעלות אלמא דגם נכחא נזכר הו"ו רשות הרבים זה רק
 דהיקף המדינה והעיר אינו מועיל לפלטא אל כולי עלמא מוח
 אלא הרמז והפלטא חוקף נהיקף לעמא דא דרשות היחיד נמור היא
 עיין שם, ועמא נחמיותא לט אור חדש דברי המחירי למסכת שנת הרי
 רואים אכתוב כי תורת אחת היתה נזה נפיהו של הר"ר מילדולה ז"ל
 דכן הוא להדיא שטת גדולי הגרפמים העומדים בשיטת הראשונים דאם
 היו נחמיותא פלטא נפרט דלחמא דמהני ולא כדברי הרב מהר"ם נאור
 ז"ל עיין שם (ולעיל נסוף ענף י' כתבנו דהו היכא דאין רשות לכל
 אדם לא לפתח הדלתות) ואם כן הלא מזה הסברא ז"ל דאפילו אם נחמא
 דלחמא המדינה והעיר אינו מהני להחשיב פלטא ושוקים לרשות היחיד
 זה משום דנחמיותא המדינה והעיר דנעלות אחת ליכא שום רישותא
 בגוף הפלטא והשוקים ואחתי נחמא תשמישיהו לגני אדם המתקנין
 שם לסחורה אלמא היכא דליכא מחיטת להפלטא והשוקים ואינם
 מפלגים השערים זה כנגד זה אף על גב דליכא דלחמא להמחיות מכל
 מקום מזה הסברא ז"ל דלא הו"ו תו פלטא והשוקים רשות הרבים כיון
 דליכא רישותא בגוף הפלטא והשוקים דאינם מפלגים השערים זה
 כנגד זה ולא נחמא תשמישיהו דני אדם המתקנין שם לסחורה
 דצריכין להקץ וללכת נסוגא אל מקום השער ולפ"י ז"ל דגם הראיה
 ז"ל סוגר כהראשונים וגדולי הגרפמים נזה דלחמא המדינה והעיר
 הנעלות אינו נמור שם רשות הרבים מפלטא ושוקים אל נזה פלג
 על הראשונים וגדולי הגרפמים וס"ל דהו היכא דהם מפלגים דשעריהם
 הם מכונים זה כנגד זה ולא כשאינם מפלגים דליכא רישותא בגופם
 והו"ו כמו דליכא לפלטא נפרט דלחמא דלא הו"ו רשות הרבים נם אם
 השערים מפלגים והראשונים וגדולי הגרפמים ס"ל דאט מפלג לא
 דמי דלחמא נפרט.

ומה שהקשה הגאון רד"ב דלחמא מנחנות שם רשות הרבים אף על
 גב דאין מתקנין שם נני אדם וכ"כ פלטא שהיה לכל הית, ומה
 הוכיח דפלטא לא נני מפלג, הנה לע"ד אין זו הוכחה מיד, דאט
 הפלטות הן לעולם נתון העיר והא נכמה מקומות מנין נש"ס
 דהשוקים הו"ו תח לעיר וכמו עטלחא של עזה נפרק קמא דע"י (י"א):
 ועיין שם נחמיותא, ואם כן הני פלטות דהם תח לעיר לא הרי ידעין
 דהם רשות הרבים מהא נחמיותא דשאי מנחנות שם נתון העיר
 דעוברים שם נני אדם נחמיותא ולא נפלטות מתקנין שם נני אדם
 לסחורה אלמא אין הקצון נכל יום ורק נחמא דשוקא והנזכר שפיר
 ליתני פלטא נכחא חידוש זה דהני פלטות נם שאינם נתון העיר
 הו"ו רשות הרבים ורק מהא דתני מפלגין נני מנחנות משמע קצת
 דנפלטא לא נני פלטא אל כנר תירך זה יפה הראיה ז"ל דנחמיותא
 ליטריך משום דליכא סתמין ומחמא כל דברי הגאון ר"ד פארו
 ז"ל נזה לשם פסקי הש"ע והאחרונים ז"ל, ונת הגיע ליד ספר
 שאלות ותשובות נית אפרים אשר שאלתיו על רעמים אחדים, וראיתי
 שם נסיון כ"ו האריך נדברי הג"א הכ"ל וכתב כמ"כ, ונדון הפלטא
 תמה על הש"ע נחמא דאריך בשוקים ש"ל להם תומה שיהיו מפלגים,
 והנה לא ראה עוד דברי הראיה הכ"ל של זה הו"ו לפניו, וגשית הראשונים
 נפלטא הנה הנדיק כחמיר לא עלה נחמיר (ר"ת נחשבת מים רבים)
 ולא ראה עוד דברי המחירי, אל נזה הריגה דהראשונים אינו עומד
 בשיטת ה"ר אפרים שהניח נעל המחור ז"ל, ומש"כ דנעשה שהלחמא
 נעלות נם הראשונים יורה דאין לפלטא דין רשות הרבים ורק דה"ק

סימן ז'

בדין כרמלית ומקום פטור.

בפ"ק דשנת (ד:) נהא דפריך הגמרא הא נעין עקירה והנחה ע"ג מקום ד' משני רב יוסף הא מני רבי זמניא זרק ונה ע"ג ז' כל שהוא רבי מתייב וחכמים פטרינן ודחה הגמרא התם כדלניא דלחר הכא נחילן העמוד נרשות היחיד וטופ טטה לרשות הרבים חרק ונה אטופ דרבי סנר אחרין שדי טופ נתר עיקרו ורנן סנר לא אחרין שדי טופ נתר עיקרו, ופירש"י דרבי סנר שדי טופ נתר עיקרו והוי כמותה נרשות הרבים על מקום ד', והתוספות שם ד"ה נחילן נמשקנת דנריהם כתבו דפירש"י אי אפשר להעמידה, דלי למטה מני לא נצי רחב ד' לכולי עלמא, ואי למעלה מני לא הוי רשות הרבים (דלי רחב ד' הוי כרמלית ואי פחות מדי הוי מקום פטור) אם לא נעמיד דנחילה שמינה וטח נצד הנוק עכ"ל.

ענה א'

(א) ובשול"ת שער לין (סימן ז') דחה דברי התוספות נזה מתרי טעמי חדא דקושיות התוספות יסתער גם על הסלקא דעתא דמירי נזה הכולל מן הכותל לרשות הרבים ויקשה גם כן דלי למטה מני לא נצי רחב ד' ואי למעלה מני אי רחב ד' הוי כרמלית ואי אינו רחב ד' הוי מקום פטור, ותיוראם דמירי דנחילה שמינה וטח נצד הנוק הוא דחוק מאל, דהא זרק ונה על גבי ז' תנן וליך נעמיד דטח נצד הנוק, ועוד דאי אפשר כלל לאחור דהא לקמן (ז:). אחר רנה ג"ש אחר רב חסדא לנינה זקופה נרשות הרבים חרק וטח נפניה חייב וכתבו התוס' בשם רבי'א דלך למעלה מני לא נצי שיהא נפני הלנינה וכותל ד' על ד' דכיון שרואה את הקרקע חסון כמותה על גבי קרקע וכן הוא להדיא בפירש"י שכתב ח"ל וכי אחר למטה מעשרה נרשות ד' כרמלית וכשלין רחב ד' מקום פטור היינו נחמיש' החסויים כגון גג לנינה ורואה הכותל או עמוד דאי מסתים תשמישתייהו אכל אור כגון פני הכותל דבר הדננן בו לא הוי רשומא לנפשיה אלא אי למטה מעשרה הוי רשות הרבים נמור כר', ותוספות שם הקשו ע"ז מהא דידו של עני ושל נעמי' דפרך והא נצי עקירה והנחה מעל גבי מקום ד' לוקמי שמתחיל הפסן נחפון זה שרואה את פני הקרקע ונחמיו' הרשני'א חר יפה קושא' זו וכתב גם כן דדעת רש"י כהריצ"א ע"ן שם, והשתא איך אפשר לאוקמי כגון שטח נצד הוא כיון דרש"י ס"ל כהריצ"א אם כן איך מניא הגמרא ראה מהכא דלא נעין עקירה והנחה מעל גבי מקום ד' הא כיון שטח נצד הוא הא לא נצי כלל מקום ד' ולך שפני הוי אינו רחב ד' סני ואם כן איך הניאו ראה לפי הס"ד וגם לפי המסקנא נחמי' פליגי רבי ורנן אי אחרין שדי טופ נתר עיקרו והוי כמותה ע"ג מקום ד' ורנן ס"ל דלא אחרין שדי טופ נתר עיקרו ופטור משום דלא נח ע"ג מקום ד' והוי לא נעין כלל מקום ד' ועל כרחק דנריך לפרש לרש"י שנה ע"ג הוי והנוק מתש ואם כן ישאר קושיות התוספות כעמוד של נצד למטה מני לא נצי רחב ד' לכולי עלמא ולמעלה מני אי רחב ד' כרמלית היא ואי אין רחב ד' מקום פטור הוא ולכן העלה לחלק דס"ל דלא מנינו כרמלית ומקום פטור רק כשהן עומדין ע"ג קרקע ולא כשהן נאזיר דנטלין לגבי רשות הרבים וטעמא הוא דכרמלית מן התורה אין שם רשות עליו ומן התורה הוא מקום פטור ומקום פטור אין לה שום חשיבות רשות רק שמנטלת תורת רשות הרבים נמקום שהיא עומדת ולכן אם היא עומדת ע"ג קרקע רשות הרבים ומנטלת דריסת הרגל לא נסתלק תורת רשות הרבים מן המקום הקרקע הבי'ל ומחילה כל האזיר שלמעלה הוא כלאזיר נקעה ואזיר ים שהוא כרמלית דהעיקר הוא מקום הקרקע שחתמו והאזיר נטלה למקום הקרקע שחתמו אלא אם עומדת נאזיר מה תועיל המקום פטור או הכרמלית כל זמן שאינה מסלקת תורה רשות רשות הרבים מן מקום הקרקע שחתמו ולכן נטלה גם היא למה שלמטה ממנה כמו שהאזיר נטל למה שחתמו דרך כשעומדת ע"ג קרקע אין ניכולתה להצטלל כיון שסוף מסלקת דריסת הרגל ומנטלת תורה רשות הרבים והנדה הזה הוא חילוק נכון רש' לו מקום להמעיין הישר, ומעשה יתיישב דברי רש"י גבי זרק ונה ע"ג ז' כל שהוא ונאזיר דמירי שנה

ע"ג הוי והנוק מתש כפשטא דחילתא והא דהקשו התוספות אי למטה מני לא נצי מקום ד' ולמעלה מני היא כרמלית או מקום פטור הנה לפי' יתיישב דהתם שהנוק או הוי עומד נאזיר אינו חופס שם לעצמו ונקרא רשות הרבים ולא מנינו כרמלית ומקום פטור נאזיר רשות הרבים וזהו מחורן קושיות התוספות שם (ה'). ד"ה כאן למטה, וא"ת נהי דרשות היחיד לא הוי רשות הרבים מני לא הוי אלא ככרמלית כמו עמוד גובה ג' ורחב ד' ואחמי חייב, ותי' וליך כרמלית נכלים כמו שפירש רש"י, ומנאר דהתוספות ס"ל דהכלי נטל הוא לגבי הרשות לגמרי, ואולם נהני'א כתב להדיא בשם רש"י דהכלי הוא מקום פטור, והדרא קושיות התוס' ולהאחר נחמי' דטרסקל שניד העני עומדת היא נאזיר דיד העני אינה מחסה את כל הקרקע הטרסקל דא הטרסקל הוא ד' על ד' ויד העני אינו מחזיק אפילו השליש מזה והליכך כיון דהטרסקל הוא נאזיר ליכא עלה דין כרמלית ומקום פטור ונטלה אצד רשות הרבים עכ"ל.

ואני אומר דליתנייהו להני דברים דתנן בעירובין (ל"ג:). נתנו נחילן למעלה מעשרה טפחים עירובו עירוב למטה מעשרה טפחים אין עירובו עירוב ומוקמינן נחילן הגוטה חתן לארבע אמות עסקינן ופריך הגמרא שם (ל"ג.) מלי למעלה ומלי למטה (נדנדר הגוטה לא איך למעלה ולמטה דהא אזה הוא) ומשני דהדר זקף ופריך והא אי נצי מיתי' לה דרך עליו (ואחמי' למטה מעשרה לא הוי עירוב הרי יכול להניאו אל מקום שניתנו הכל נאזיר למעלה מעשרה דהוי מרשות היחיד לרשות היחיד דמקום שניתנו הוי רשות היחיד ד' אמותיו עולות עד לרקיע) ומשני כשרבים מחתפים עליו וכדעולא דלחר עולא עמוד ט' נרשות הרבים ורש"י מחתפים עליו חרק ונה על גגן חייב ופירש"י כשרבים מחתפים על גטיית הנוק שהן לר' אמותיו הנמוכה מעשרה דהוי רשות הרבים כדעולא כר', ואי נימא דנאזיר ליכא כרמלית ומקום פטור דנטל להרשות הרבים שחתמו אם כן למה הוצרך הגמרא לאוקמי כשרבים מחתפים עליו והלא נלא זה הוי רשות הרבים דהנוק הגוטה נאזיר אי אפשר לו להיות כרמלית או מקום פטור ונטל הוא לגבי קרקע רשות הרבים והתוספות שם ד"ה דהדר זקף הקשו הליך חשיב למעלה מעשרה רשות היחיד והא גדיים נוקעין בו שחתמו ואפילו לר' יוסי נר"י לא שרי אלא נהדרן מחינות ותי' ד"ל דמירי כגון שסתום חתם האקיפה דלא מנו נקעי' אי נמי כגון ש"ש נונה עשרה נאזיר וקיפה דחשיב רשות היחיד אף על גב דגדיים נוקעין כמו עגלות דלחר נפרק הזורק (ג"ת.) דהרי רשות היחיד אף על גב דחתמו הוי רשות הרבים עכ"ל.) ואם

(*) הגהה המג"א רס"י שמי' כתב נענן קנה ונראשו

טרסקל דאם הטרסקל עלמו גבוה יר"ד ורחב ד' גם מה שחתמו הוי רשות היחיד ולין ע"ג תוספות והאחרונים הגיהו דנצרו דמנרי התוספות שנה (ג"ט.) מנאר דרך על גבי הוי רשות היחיד ולא שחתמו ע"ן מחלית השקל ופמי' ואלום נספר תקי' יא לקיים דברי המג"א כפי מה שם דהמזוקק דנצרי התוספות יראה דנצחטרטא ש"ש לה מחינות למעלה לא כתבו כלל שחתמו רשות הרבים ורק נעגלות כתבו כן ונעגלות טעמא אחרניא איכא משום דקיימא לן נחמסת סוכה (י"ח:). ונר"ן שם דנסכך לא אחרין פי תקרה יורד וסותם משום דעראי נעלמא הוא וכי"ש נעגלות המסכן שזמן שהקראים עליהם הם מתטעלים ממקום למקום ונחמסת המסכן יקומו אותו הלויס ודאי דנהם אין שייכות לומר פי תקרה יורד וסותם ולכן שחתמו רשות הרבים עכ"ל, ואני אומר לשון התוספות נצנת (ג"ט.) וכן עגלות הוי רשות היחיד אף על פי שחתמיהם רשות הרבים לפי שיש מנף העגלה כר ע"ן שם, וספיר י"ל דהא שחתמיהם רשות הרבים קאי רק לעגלות ולא לצחטרטא, ואלום לשון התוספות בעירובין כגון ש"ש נונה יר"ד נאזיר וקיפה דחשיב רשות היחיד אף על גב דגדיים נוקעין כמו עגלות כדלחר נאזיר דהוי רשות היחיד אף על גב דחתמו הוי רשות הרבים עכ"ל, ולישנא דחתמו דהי לשון יחיד ולא נקטי התוספות לשון רבים שחתמיהם וכמש"כ נחמסת שנת מוכה ודאי דקאי על האקיפה דחתמו הוי רשות הרבים, וכן מוכה להדיא שם בעירובין (פ"ט:). נחמסת ד"ה נחמסתא שכתב ח"ל ומנעול דחשיב ליה נחמסתא תפלין רשות היחיד היינו משום דליכא נקיעת גדיים כר' אי נמי ש"ש נמנעול עלמו נונה עשרה דהוי רשות היחיד אפילו איכא רשות הרבים

בשאלו למעלה מעשרה לזה נפתח ולזה נוריקה, ופירש"י דנזיר רחנ
ארבעה עסקין דנזיר מהכי לא הוה רשותא ומקום פטור הוא ונטל
להכל ולהכל עכ"ל. הרי דליכא לרש"י מקום פטור נאזיר ולא אחר
דנטל הוא לגמרי להרשות שהוא גם וכן היכא הוה רחנ ד' הוי כרמלית
וחץ על גב הוא נאזיר, ועיין בעירובין (ל"ח:) תנ"ה זו שלפני החלון
היולא לרשות הרבים נותנין עליו קערות וכוסות קיתוניות וללוטיות
ותשתהש בכל הכותל עד עשרה התחתונים והב"י סימן שצ"ג ב"ח
כוונת רש"י דאם הוא נתון יר"ד טפחים של רשות הרבים וכו' ט רבים
ואסור להשתמש בו נעשה"ל אפילו אין בו ד', והניח תל"ד הקשה מה
שי"ך לומר על מקום פטור וכו' ט רבים וחי גרע מעמוד גובה ג'
ופחות מתי דכל שליט רחנ ד' מתוך לגני רשות היחיד ולגני רשות
הרבים לכחף עליו ולא אחרין דזכו ט רבים ואם יחלל נדלחת גרע
הוי אחי שפיר ויש להגדס והעיקר כדמוכח מראיות הג"ל.

ובמאי דטען דלי אפשר כלל לאחר כהתם נשיטת רש"י דהא רש"י
ס"ל כהר"ב"ל דלין כרמלית אלא נמקום מסויים ולא מן הגז
אחרי המחילה אומר ח"י דנעלם נמט דכנר מרן המהרש"ל ז"ל לקמן
(ז') בתוספות ד"ה וטח נפניה, הניח קוש"א זו בשם מוקדים והניח
ב"ש לישב, ומעשה הרי המהרש"ל ז"ל העיר לנו אה"ן דתל"ד קוש"א
זו אין לנו לדמות דברי התוספות ח"י ד"ש לישב קוש"א זו, וחזרנו
דכאמרי לעצמי אחינא דקוש"א זו לא קשיא מידי דהא רש"י כתב שם
(ח') ד"ה שדי טפס, דחשיב אגב עיקרו דלית ביה ד' ודרג הסדל ולא
כרני ודלא כרגנן לישנא אחרתא אחר אגב נדרג הסדל דהוי נדרשות
היחיד אפילו לרגנן מורו וכי פליגי רגנן נשדי טפס נתר עיקרו הוא
דפליגי, ועיין במהרש"ל דהלישנא אחרתא הוא פ"י התוספות לעיל
דפליגי אי הוי טפס רשות היחיד לענין זרק מרשות הרבים ולישנא קמח
הוא כפירש"י לעיל דזרק מחילת ד' לסוף ד' נדרשות הרבים ונח הנוט
נדרשות הרבים ולרני חשיב אגב עיקרו והוי כ"ש בו מקום ד' חש"ס
דנעיקרו איכא ד' ולי לא הוי נענין מקום ד' נדרשות היחיד לא הוה
עומד נדרשות היחיד דשם לא איכפת לן כלל נמקום ד' ומוכרח דרג
הסדל לא כרני ודלא כרגנן, ומעשה סרה הקוש"א הג"ל דשפיר יש
לקיים דברי התוספות נשיטת רש"י דמיירי דנבילה שמייה וטח נזר
הנוף ואי דרש"י ס"ל כר"ב"ל דנשט נפניה לא נענין מקום ד' כלל
הרי רש"י כתב זה נדך מימרח דלגניה זקופה נדרשות הרבים וזרק וטח
נפניה הייז והוא מימרח דרג הסדל ולפוס אוקימתא דלי דפליגי רני
ורגנן נשדי טפס נתר עיקרו הנה נלמדת דג הסדל דלא כרני ודלא
כרגנן דר"ח ס"ל נדרשות היחיד נשט נפניה לא נענין מקום ד' כלל ולישנא
כרגנן ורגנן נענין נדרשות היחיד גם כן מקום ד' ואם כן י"ל דגם נזה
ר"ח לא כרני ודלא כרגנן דלינהו ס"ל דגם נפני הכותל והא"ן נעני
נוקם ד' ולישנא דר"ח דלא ס"ל כרני ורגנן שפיר פירש"י דהלגניה
י"ל דנאזיר נפני הלגניה לא נענין מקום ד' ואחי שפיר.

ועוד י"ל ניישוב קוש"א זו דס"ל להתוספות דהא דס"ל לר"ב"ל
ורש"י דפני הכותל והלגניה דגר הדנקנ בו לא הוי רשותא
לנפשיה ולי למטה מעשרה הוא הוי רשות הרבים היינו היכא דהדנר
שנדנק עליו הוא מחומר ותקוע נאזר או לכל הפחות מניע לארץ נאזרו
הרשות וכמו כותל ולגניה זקופה דהכותל והלגניה מחומר גם לארץ
נאזרו רשות דהתם שפיר י"ל דכיון שרואה את הקרקע חשיב כמנוח
נקרקע אצל ננוף שנאזיר לא שי"ך כלל לומר דחשיב כאלו מונח נאזר
ומה גם אם חטור נקרקע הוא רשות אחר שעיקרו עומד רשות היחיד
וטפס נטה לרשות הרבים נזה גם אם טח נזר הטף נענין מקום ד'
ותליא נפלותא אי אחרין שדי טפס נתר עיקרו ואחי שפיר.

ובמאי דטען דקדושים התוספות יסתער גם על הסלקא דעתא דמיירי
בזו העלט מן הכותל ותירושם של התוספות דמיירי נשט נזר
הנוף הוא דמקו דהא ע"ג זו חקן, הנה אריכות קוש"א זו לא אה"ן
כלל דגם להמסקנא, דאז"ל קאמר ונח אנוש, הלא הוא פירושא דלישנא
דנרייתא דקחני ע"ג זו, ואם האי לישנא ניתא ליה לתוספות לפרש
דמיירי נזר הנוף, אם כן הרי ליכא נפ"ת ב"ן המסקנא להס"ד נזה,
וכנר כתב הרב המחזירי גר"ה כנר ב"אזר שרשות היחיד תופסת חו"ר
עד הרקיע וז"ל, וכן על גבה אפשר ששנאזרו לרגילות הלשון ופירוש
על פניה כר, ועיין שם דרנא לפרש מימרח דר"ח נען קנה נדרשות
היחיד.

ואם כן לפוס תירושא קווא דומי י"ל קנא דלהכי אינה נטלה הנטייה
לגני הקרקע כיון דתחת הזקופה היה סתום והזקופה היה גם
למטה מעשרה ושם היתה כרמלית הילכך גם שאר הנטייה אינה נטילה
לקרקע רשות הרבים, ואולם הא נזכר דהרי איכא גם למיחר כחירון
השני בתוספת דמיירי דהיה נטלה עשרה נאזרה זקופה והילכך לא
תיישב לנקיעת גדיים שחתמו משום שאין אנו נזיכין כלל לומר כלן
אחת מחילתא והי"ל כנית נטי ע"ג עמודים נדרשות הרבים שהוא רשות
היחיד גמורה וכח"ש הריטב"ל ואם כן למה ליה להגמיר לאוקמי
מתניתין דשטח הנטייה מיירי דוקא שרבים מתחפים עליו דהוא דוקא
לא פתח מתשעה טפחים גובה וגם לא יתיר מתי כח"ש הרמב"ם והכי
נמי לרש"י שם בשנת (ח') ד"ה מלי וכו"ש הגר"ל דרש"י נזה
כהרמב"ם דנעני מתחמשים (וכן מוכח בעירובין (פ"ג:) נרש"י ד"ה
הייט חלון שכנת וגם נדרשות נמוכה מעשרה אחרין מקום שאין בו
דע"ד מתוך לגני רשות היחיד ולגני רשות הרבים לכחף עליו דמקום
פטור הוא הא לית ביה ד' אסור לתרווייהו, וקשה הא נפחות מעשרה
אם נני רשות הרבים מתחפים עליו הוי רשות הרבים אלא ודאי דהוי
דוקא נעני מתחמשים ורש"י מיירי נותר מתי) ואם כן הרי עדיפא
הי"ל להגמיר למיחר דמיירי דליכא נענמה של זקופה עשרה דל"ל
להיות סתום תחתיו כלל והוי כל הנטייה נאזיר ולעולם הוי נכחאי גוונא
רשות הרבים משום דליכא כרמלית ומקום פטור נאזיר וגם להמקנן
דפריך והא אי נעני מיתיי לה דרך עליו קשה מנ"ל זה דמיירי דוקא
שהיה סתום תחת הזקופה ועוד מנ"ל להמקנן הך סגור דאם סתום
תחת הקצוות תו אינה נטילה האמצע של הנטייה לקרקע נדרשות הרבים
ומה גם דלשיטת רש"י מיירי דהנטייה היתה ארוכה הרבה מן ד' אחרתיו
כח"ש התוספות נד"ה הכא, ואם כן נודאי ד"ש לזון מנ"ל להמקנן
זה דלינה נטילה שטח האמצע אפילו נאזורה הרבה, אלא ודאי דלעולם
אינה נטילה כלל משום דגם נאזיר איכא כרמלית ומחילה דהכי נמי
נמקום פטור ודלא כהר"ב הג"ל.

(ב) ועוד אחינא דהיה נדרה דליכא כרמלית נאזיר מהסוגיא
דפרק קמח דשנת (ג') דלומר אגב פשיטא לי ידו של
אדם אינה לא כרשות הרבים ולא כרשות היחיד כרשות הרבים לא דמיא
מירו דעני כר' וזהו שחשבה ככרמלית ווי קנסוה רגנן לאהדורי לגניה
או לא כר' ופירש"י דמיניעא ליה נידו הפשוטה לרשות אחרת דלינה
סורקת אחר נופו לגמרי להיות כהרשות שנוט עומד נה דהא ידו
דעני הפשוטה לרשות היחיד לא הוי כרשות הרבים וכי נטל נעשה"ל
מחטבה פטור ומיניעא ליה כיון דחזין דלא נתר נופו שדיק לה לענין
סיוני מלאורייתא אלאה אפילוהו רשותא להכי לינעיא ליה וי אעומד
רגנן למיחרי כרמלית או לא, וקשה דתישוק ליה דהא ידו הוא נאזיר
ואי אפשר לא להיות כרמלית כלל דליכא כרמלית נאזיר אלא ודאי
דוואה לא איריא ועד כאן לא מיניעא ליה אלא נידו דנוט עומד הוא
נדרשות אחר ושי"ך הסגור דידו נתר נופו גרידא, ואולם כיון דחזין
דלינה סורקת אחר נופו לגמרי ואחרין דאפילוהו רשותא להכי מיניעא
ליה דלולי אחרין עוד דעשאוה רגנן ככרמלית ונעשית רשות אחרת
מדרגנן ומשמע נזר דאלו נזר היולא מהכותל נעוך עשרה נדרשות
הרבים אחרין דנודאי הוי כרמלית ורק נידו קא מיניעא ליה וגם נידו
אחרין שם נח לישנא דכולי עמלא ס"ל דכרמלית דמיא אם הוא
למטה מעשרה ונזר היולא מהכותל ליכא ספיקא כלל אף על גב דהוא
נאזיר ח"י (ועיין פ"י ר"ח שם נפרק קמח דשנת והמניה תמה וכתב
דירסת ר"ח תמה, ואולי טעות סופר נפל בנדריו ואחרי המחילה
לא ראה דברי הרשב"א והריטב"ל נחידושו והניחו לו כנר תירסת
ר"ח הוא נהיפך מגירסת רש"י).

ועוד ראיה מהא בעירובין (פ"ד:) אחר רב נחמן הכא נכותל תשעה
עשר עסקין ח"י יולא מתח למטה מעשרה לזה נפתח ולזה

הרבים גמורה תחתיו כמו עגלות דהוי רשות היחיד ותחתיהן רשות
הרבים נהזרק עכ"ל, והרי דגם נמנעול ס"ל להתוספות דהוי רשות
היחיד אף על גב דליכא רשות הרבים גמורה תחתיו, והמנעול נתיים
הקדמונים היה קנוע נפתח ולא היה מתעללל כידוע, והתוספות כתבו
כמו עגלות ותוכה דס"ל להתוספות דגם עגלות הוי כמו קנוע והייט
משום כיון דתוכה ע"י ד' יסעו כחאן דקניע דמיא, דאם לא כן הא
ליכא ראיה מעגלות למנעול שהיה קנוע.

אנן עיקרו דלית ניה ד' ומחייב כשר ורנן ס"ל דלא למרין שדי
נוטו נתר עיקרו להקל ולחייב שפיר פירש"י.

(ד) וסמכיים לסנרף זו לחלק בין אם רה"ר מקיפו מכל גז או
לא אפשר להביא מהירושלמי דפרק האורק (הלכה

(י) דנרסין החס נפיקא חוליות הנור והסלע שהן גנוהין עשרה
ורחנן ארבעה, מה אן קיימין אס גנוהין עשרה ורחנן ארבעה רשות
נפני עמנה היל, גנוהין עשרה ואין רחנן ארבעה הדא היל דאמר
ר חסדא בשם אביי קנה נעון נרשות הרבים גנוה עשרה טפחים מותר
לכלא ומותר לכלא ובלבד שלא יחליף אלא כן אן קיימין בשאין לא רחנים
ד' ולא גנוהין י, ולא כן אחר חייב נריה דרב כל המעבד דריסה נרשות
הרבים נקרא כרמלית, אחר ר' יודן מה דאמר חייב נריה דרב נחלשע
אלא מן הלך רשות הרבים מנעלתה עכ"ל, והנה הקי"ע מפרש דכל
הירושלמי קאי אסיפא דמתניתין דקתני פחות מכן פטור ופריך אס
גנוהין עשרה ורחנן ארבעה רשות נפני עמנה היל וסי' הר"ל לחתני,
ואס גנוהין עשרה ואין רחנן ארבעה הדא היל דאמר רב חסדא ומותר
לנטול מתנו לרשות הרבים ולרשות היחיד דמקום פטור היל ואס כן
מאי קמשמע לן הא מתניתין היל, ומסיק דזהו נשאין לא רחנן ד'
ולא גנוהין עשרה, ונגליון הקשה ד"ע כ"ס דהוי מקום פטור,
ולע"ד לא קשיא מידי דלפי הקי"ע אין הקושית דמאי קמשמע לן מתני'
אלא דמאי קמשמע לן רב חסדא הא מתניתין היל ואס כן שפיר מתרן
דמתניתין מיירי כשאין גנוהין עשרה ואין רחנן ד' ורב חסדא קמשמע
לן אפילו גנוה עשרה מותר ח"י, ועיין ס"מ דמפרש דהירושלמי קאי
לרישא דמתניתין דתן חוליות הנור והסלע שהן גנוהין עשרה ורחנן
ד' הנוטל מהן והטעם על גנן חייב, ופריך מה אן קיימין אס דמיידי
שהן גנוהין עשרה ורחנן ד' נעמון גלי צירוף הנור והסלע, אס כן
פשיטא דמאי קמשמע לן הנוטל מהן הלל החוליות לנדה נפני עמנה
היל ככל רשות היחיד נעלמת, ואס מיירי נחנן רחנן ארבעה וקמשמע
כן דמטרף עס הנור והסלע לרשות ארבעה קשיא אמאי הרי הדא היל
דאמר רב חסדא קנה נעון נרשות הרבים גנוה עשרה ואין רחנן ד'
מותר לכלא ולכלא ואס כן לרי"ח דמתניה למקום פטור בכל כהאי
גיוגא לא מהני ליה צירוף דהרי רשות שהיא פטור ויש זו גנוה עשרה
היל מטרף להיוגא, ומאי כשאין לא רחנן ארבעה ולא גנוהין עשרה
נפני עמנה והשתא מכיון שמתחילה אין נדה לא שיעור נונה ולא שיעור
רשות מטרפין יחד החלל הנור עס החוליות עכ"ל, וכנראה דפגרת
הפ"מ דהיכא דיש גתה עשרה גרע משום דהוי נזה רשות שהיא פטור,
ואינו מוגן כלל דכיון דאינו רחנן ד' איזה רשות היל ורב חסדא הא אחר
דמותר לכלא ולכלא ואס כן למה לא מטרף.

ולע"ד י"ל דס"ל להירושלמי דדוקא רשות הרבים יתכן שיתרף זה לזה
להיות רשות היחיד ולא מקום פטור דנטל הוא לכלא ולכלא
ואינו יכול לשנות שום דבר ממנו וגדרו ומותר בשאין רחנן ד' ולא
גנוהין עשרה כלומר דכיון דאינו גנוה עשרה הרי הוא רשות הרבים
כדן עמוד נרשות הרבים וכהר"ל וטור דגנוה מתשעה ועד עשרה
הוי רשות הרבים ואחי שפיר, ולפוס שיטת רש"י והרמב"ם י"ל דס"ל
להירושלמי תשמיש על ידי הדחק שמה הרבים מהלכת זו הוא לדיוקא
דכפל תנא למיתני תרי זימני שרשות הרבים מהלכת זו הוא לדיוקא
למשמיעין דדוקא הילוך על ידי הדחק שמה הילוך אל תשמיש על ידי
הדחק לא שמה תשמיש כדאיתא נפרק קמא דשנת (ס':) וכן נפרק
האורק (ק':) ואולם בירושלמי שם נפרק האורק (הלכה ד') איתא ולמה
תנינן תרי זימני ר' חנינה בשם ר' פנחס נשהיו שני רקיקים אחר הרבים
מהלכין זו ואחר אין זהלכים זו אלא כשהן נדחקין שלא תאמר הויל
ואין הרבים מהלכים זו אלא כשהן נדחקין אינו רשות הרבים אלא רשות
היחיד לפוס כן צריך מימר רשות הרבים היל עכ"ל, אס כן מנבאר
דהירושלמי ס"ל דתשנה יתירה לגופה אלא לאשמועינן רק דלף על גנ
דהוא הילוך על ידי הדחק שמה הילוך, ולא לאשמועינן דדוקא תשמיש
על ידי הדחק לאו שמה תשמיש, וכן כתב הרע"ז נמשנה שם, ואס
כן י"ל דהירושלמי ס"ל דתשמיש על ידי הדחק נמי שמה תשמיש ולהאי
מלך דאמר ודאי מתשעה ועד עשרה כשרנים מתכפס עליו הוי נמי
רשות הרבים דלף על גנ דהוי תשמיש על ידי הדחק הרי שמה תשמיש,
והרמב"ם ורש"י דפסקו דנעני נמי מנחמנים ולא יותר זהו לפוס מאי
דקיימא לן כמלך דאמר תשמיש על ידי הדחק לא שמה תשמיש ונעני
מנחמנים חזי לכיתוף נס שלא על ידי הדחק ואחי שפיר.

ונזה

היחיד חרק ונה על גניו חייב דהוי נזרק ונה על פני הקנה כנן
דנלה שמינה עיין שם, ואין להאריך נזה.

ענה ב'

(ג) ובחידושי אחרתי ניטון קושיות התוספות לפירש"י הא"ך
מיירי פלגתא דרבי ורנן והרי למטה מני לא נעני
מקום ד' לכולי עמלתי ולי למעלה מני לא הוי רשות הרבים דלי רחנן
ד' הוי כרמלית ולי אינו רחנן ד' הוי מקום פטור ד"ל דמיידי כשרנים
מתכפס על הגוף והיינו גנוה ט' וכדעולא, ורק דלכאורה אי אפשר
לומר כן דהא רש"י כתב (ס':) ד"ה מתכפי וכיון דצריך לרבים רשות
הרבים היל בין רחנן בין קר עכ"ל, והיינו דרש"י ס"ל כדעת הרמב"ם
שהנזל נשמי' סימן שמייה דלא נעין נעמוד רוח ד' כלל והיינו משום
דדרך המכתפין לכחף אף על פי שאין זו ארבעה לפי שאין מניחים
סם משאם אלא נסמכין זו הרי הוא מקום חסוד ודאי לתשמיש כמ"ס
הרש"י, ואס דרש"י כהרמב"ם הרי אי אפשר לומר דפלגתא דרבי
ורנן נשדי נוטו נתר עיקרו הוא נשרנים מתכפס על הגוף דהא לא
נעני כלל מקום ד' ונחמא פלגי, ואולם הרי כבר הרגישו בגליון הגמרא
הנ"ל והנרדק"א דליכא נזה סתירה עממה נפירש"י דהכא ס"ל
לרש"י כהרמב"ם ונפרק המנניע (צ"ל:): נהא דהמנניע לוחליו ונתנן
על האסקופה דפריך הגמרא היל אסקופה מאי איתא רשות הרבים,
ופירש"י כנן גנוה ט' ורחה ד' ורבים מתכפין עליו דמאי ארבעה
לכתופי כדאמר נפרק קמא עכ"ל, הרי להדיא דרש"י ס"ל כשיטת
הרש"י דדוקא נרחה ד' הוי רשות הרבים דהוא מקום חסוד ולא נפחת
מזה, ונניחור הנרי"א סימן שמייה כתב דטעמא דמלך דס"ל דהוי
רשות הרבים אפילו נשדי רחנן ד' זהו משום דרחה ד' לא איתמר אלא
לרשות היחיד ונס כרמלית מקולי רשות היחיד, אל נרשות הרבים
לא מדקאמר ואקילו נה מקולי רשות היחיד כר, ולכאורה תמוה דה
נגד נמרה מפורשת נעירתי (צ"ט): דתנן שם נור נרשות הרבים
וחוליות גנוה עשרה טפחים חלון שעל גניו מחללין הימנו נשנת, ופריך
נמרה גנוה עסקין איתא נסמוכה למה לי חולית י"ד, ופירש"י
נסמוכה שהנור סמוכה לכותל נחור ד' טפחים ל"ל חולית עשרה והרי
אין רשות הרבים מפסקת ננייהם והיינו משום דפחות מדי טפחים לא
הוי רשות הרבים, וכ"ה נטושי"ע סימן שני"ד, ונס הנרי"א כתב שם
דמכלא שד ד' טפחים הוי רשות הרבים, ואס כן ע"כ דטעמא
דהפוסקים דס"ל דנעמוד גנוה ט' הוי רשות הרבים אפילו אס אינו
רחנן ד' זהו משום דלף על גנ דלא הוי רשות נפחות מדי מכל מקום
הכא דהא דהרי רשות הרבים אינו רק משום דרבים מתכפס עליו, אס
כן הרי לכתופי הוא חזי נס אס אינו רחנן ד' וכמ"ס בשם הרש"י
כ"ל, וכן נראה דרש"י שכתב וכיון דצריך לרבים כר, אל שיהיה
רשות מלך עמנו וכמו נשנת שני הנור והכותל נעין שיהיה דוקא רוח
ד' טפחים, והגמרא דאמר נפרק קמא דשנת (ו'): ואקילו נה רחנן
מקולי רשות היחיד ולי איכא מקום ד' הוא דהוי כרמלית כר, היינו
משום דרשות הרבים הרי מנינו נס נשדי רחנן ד' טפחים וכנן נעמוד
נרשות הרבים, אל רשות היחיד לשלם לא מנינו פחות מדי טפחים,
ול"ל דנס הנרי"א כיון לזה נרדאיתו הג"ל לפרש דנרשות הרבים מנינו
נס נשדי רחנן ד' אל נרשות היחיד וכרמלית אינו כלל נפשת מדי
רוח, ואך שיהיה דברי רש"י הנ"ל סתרים זה לזה, והנראה
לע"ד ליישן הוא, דאסקופה אינה מוקפת כרשות הרבים מכל גז דהא
וולד אחר איכא רשות היחיד ומלך השני רשות הרבים, ולכן אס אינו
רחנן ד' הוי מקום פטור ונטל להכא ולהכא וכיון דנטל הוא נמי לרשות
היחיד אינו מהני הא דרבים מתכפס עליו לעשותו רק רשות הרבים
ולהכי צריך שיהיה נס רחנן ד' אל היכא דהוא מוקף רשות הרבים
מכל גז שפיר הוי רשות הרבים אפילו אס אינו רחנן ד', ועולא מיירי
נעמוד נרשות הרבים דהוא מוקף מכל גז רשות הרבים והלכך פירש
רש"י דנכחאי גנוה כשרנים מתכפס עליו הוי רשות הרבים בין אס
הוא קר דנטל הוא לרשות הרבים כשרנים מתכפס עליו וצריך הוא
לרבים, וסרה קושיות התוספות דננף שהוא מותר לעיקרו העמוד
נרשות היחיד הרי אינו מוקף רשות הרבים מכל הצדדים ואס כן הוי
מונח כמו אסקופה נעני מקום ד' ורק רבי ס"ל דכיון דהרש"א הוא
מלך שמונח לרשות היחיד אס כן למרין שדי נוטו נתר עיקרו ומתו

נעירונן (ל"ג). הניח נשם הר"ם נר שניאור ז"ל דלא שייך מקום פטור נדר שהיה מונח נפשו של אדם או נידו שרגליו נארו כי מה שמונה נידו או גופו למעלה הרי הוא כמנהג למטה בין רגליו וכשעומד לפי הא"ל כאלו מניחו נקרקע לא עשו למעלה מעשרה נדרות הרנים שיהא מקום פטור אלא נמה שאני נידו אדם כו', ולא כן לפי"ז יש להקשות מאי פריך הנמרח טרסקל שדרשות הרנים רשות היחיד הוא לר' יוסי גר"י דאמר נען קנה משא"כ נמחיתין דהטרסקל הוא נידו אדם הטרסקל עומד על קנה משא"כ נמחיתין דהטרסקל הוא נידו אדם דמה שמונה נידו אדם הרי הוא כמנהג למטה בין רגליו דלון האדם מולק רשות לעצמו כלל, ונפידושי הרשניא שם נשנת נד"ה הא דאמרי אלא טרסקל, כתב לנאר פירכת הנמרח דה"ק דמחוקת מתנייתין נשקלה העני טרסקל שנידו ואפילו הכי נעשה"נ חייב אלמלא ס"ל למנה דמתנייתין דטרסקל לא פליג רשות לנפשיה כעמוד או חל נגזו למעלה משלשה נדרות הרנים מולקין רשות לעצמן להיות כרמלית או מקום פטור דקא פנר חנא דכלים אין מולקין רשות לעצמן אס כן פליג דארי יוסי גר"י דאליניה אפילו רשות היחיד הוא שהוא רשות גמור מדאורייתא נותן שהוא נדרות הרנים למעלה מעשרה וכ"ש שיחלוק נדרות לעצמו נדרות דרנן להיוות כרמלית למטה מעשרה ונתן נעשה"נ לטובה פטור ומשני כי אמר ר' יוסי גר"י ה"מ למעלה מעשרה דלון אס רשות שינטל הכלי לגמרי דרשות הרנים אינו עולה למעלה מעשרה חנל למטה מעשרה דהוי רשות הרנים אין כלי מולק רשות לעצמו אלא נטל הוא לגבי הרשות ולעולם אס נתן למעלה מעשרה לתוך ידו של עני או שנטל מתוכה פטור ומקום פטור הוא כו' עיין אס, ולפי"ז לא קשה להתרין אמאי אינו מחלק בין כלי שהוא ניד האדם לכלי שצמוד על קנה נעון דהרי קמ"ל דלמעלה מעשרה הוי מקום פטור ואפילו אס הכלי ניד האדם חנל להראש"ד והר"ם נר שניאור ז"ל דס"ל שאין דנין נאדם דין עמוד כלל ואין חילוק נמה שניד האדם אס הוא למעלה מעשרה או למטה אס כן קשה מאי פריך התקפן ואמאי לא משני ליה התקפן דאיכא חילוק בין מה שהוא ניד האדם לקנה עמוד ופריך נמרח דכל זמן שלא ידע הנמרח הסגור דידו של אדם השונה לו כד' על ד' נה הוי נהתיק כלל לחלק בין אדם לשאר עמוד והוי דנין גס נאדם דין עמוד, ודברי הראש"ד והר"ם נר שניאור ז"ל אס לפסוקי התקפן הנמרח דאדם אינו כמו שאר עמוד אלא דאדם הוא מחוק הרשות שהוא עומד נמרח וידו הוי כד' על ד' מהאי טעמא דלא פליג רשותא בפני עצמו, ומעשה י"ל דגם רש"י ז"ל מודה להני פוסקים לכל הפחות לענין מקום פטור דאמרינן דאיכא חילוק בין דבר שהוא ניד האדם לדבר שאינו ניד אדם וגם להס"ד נמרח דאכתי לא אסיק יד סגור דאדם שאינו זה הכל לענין לנטל ולשטות אס רשות אס הוא ניד אדם חנל לענין מקום פטור שאינו רשות כלל והוא ניד אדם שהוא נע ונד שפיר הוי ס"ל גס להס"ד נטל הוא להרשות שהאדם עומד נמרח ואס כן לענין כלים אחרי דלון כרמלית נכלים אף על גב דאכתי מקום פטור הוא לרש"י מכל מקום כיון דהוא ניד האדם ואינו רשות כלל נטל הוא להרשות שהאדם עומד נמרח, וזה יתנאר דברי התוספות נד"ה כאן ה"ל דכחנא לתוך קושייתם משום דלון כרמלית נכלים כמו שפירש רש"י לקמן גבי היתא קופתו מונחת, וקשה הא מדברי רש"י אס משמע דרק לענין כרמלית אמרינן דלא גזרו רנן לנטולי מתורת כלים הואיל וכלי הוא חנל מקום פטור הוי גס נכלים דהא כל כרמלית מדאורייתא הוא מקום פטור וכיון דלא גזרו נכלים שיהיה כרמלית אס כן הרי נאשרת היא ממילא מקום פטור ואכתי קשה קושיית התוספות אמאי חייב הנעשה"נ נתן לתוך טרסקל שניד העני הא נתן למקום פטור וי"ל דהתוספות ס"ל דטעמא דלון כרמלית נכלים הוא משום דהכלי נטל הוא לנמרי לגבי הרשות וכמ"ש הראש"א, וקשה דאס כן למה הניאו התוספות דברי רש"י לראיה להם, ואולם לדבריו הרי שפיר י"ל דגם התוספות לא ס"ל דהרשניא אלא כרש"י דהנמרח ס"ל דרק רשות שניד האדם אינו נשחנה ולא מתנצל אלא כלי דאין רשות דלון כרמלית נכלים אס כן הרי חו אין עוד לחוש למה שהוא מקום פטור ומקום פטור שהוא ניד האדם שהוא נע ונד מתנצל הוא לנמרי להרשות ואמאי שפיר.

(ו) ברם ולכאורה לדברט, יהיה קושא נשית רש"י דהתוספות נעירונן (כ'). הקשו על מתנייתין דלא יעמוד אדם נדרות הרנים וישתה נדרות היחיד וישתה נדרות הרנים אלא אס

ובהא דפריך מכל המעכב דריסה נגליון כתב דקשה הא לכאורה מייירי נרנח ד' דלון כרמלית פחות מר' וגם ההגדל בין מן הגדל לנאחשע אינו חתך, ונראה דהרי אף נאין צ' ד' וסמוך לכרמלית אמרינן מלא מין את מיט וניער וחשון כרמלית, עיין שו"ע סס"י שמה נהנה, ולכן תקשה הא מעכב דריסה הוי כרמלית גס נאית רש"י ד' ומשני ר"י הא מן הגדל חנל נאחשע רשות הרנים מנטלה (כ"ל), והייט דמן הגדל כיון דנדי רשות הרנים הוי כרמלית ומשום הכי מעכב דריסה הוי כרמלית גס נאית רש"י ד' משום דמלא מין את מיט וניער חנל נאחשע רשות הרנים מנטלה עד דיהיה רש"י ד' כגור כרמלית עכ"ד, והנה דבריו קל"פ הק"ע דהירושלמי קל"פ אסיפא דפרק דהמעכב דהריסה נקרא כרמלית ואמאי מותר אפילו לכרמלית וכו' דמספיק ר' יוחנן אס וכמ"ש הק"ע, ומרן דודי ז"ל נספר ניר הקשה על הגליון הא מותר דהיי' נר רג הוא נפרק קמא נה' א', ומקו' לה התם נאין נגזוין ג' ולא שייך נזה מלא מין את מיט וניער, ולעדיין נפרס לפס דרך הפי"מ דהירושלמי קל"פ ארישא דהייט דפרק למה חיטריך לזוקתי מתנייתין דוקא נדלא נגזוין עשרה דרנים מתכפס עליו דהוי רשות הרנים ואינו מקום פטור הילכך מטערף החוליא עם הגור שיהיה רשות היחיד והאמר חיי' נר רג כל המעכב דריסה גרי"ה נקרא כרמלית ואס כן הרי אפשר לנאכחש שיהיה רשות ולא מקום פטור אפילו נאשית נגזו ג', ומשני מה דאמר חיי' נר רג הוא נתן הגדל חנל נאחשע רשות הרנים מנטלה (כ"ל) נגזוין (כ"ל) עד דאיכא רש"י ד', והילכך מוקי נאשית נגזו עשרה וכשרנים מתכפס עליו משום נכחא' נגזוין דוקא נאחשע רשות הרנים פני גס אס אינו רש"י ד' ומן הגדל נר"י דוקא רש"י ד' שיהיה רשות הרנים ולא הוי נאחשע מני לנאכחש דהוי רשות ולא מקום פטור אפילו נאשית נגזו ג' ודרי"ק, וכו' ינאר מש"כ רש"י נפרק המנעי' ה"ל נזה הלשון ורנים מתכפס עליו דמחיל לרנים לכחשי עכ"ל, ולכאורה הוא תרתי דסתרי דמתיקרא כתב ורנים מתכפס עליו משמע דנעין שיהיו מתכפס עליו נפעל מחש חנל כאשין מתכפס עליו אע"ג דרואו לכתף עליו לא הוי רשות הרנים וכמ"ש הראש"א נשם הראש"ד הונא ננ"י ומנ"י סיון שמה"ה סעק"ת, ואולם סוף דברי רש"י דסיים דמחיל לרנים לכחשי משמע דסני נזה דרואו לכתף ואף על גב דלון מתכפס עליו נאחשע ונראה דקשעט לן נזה דאפילו אס מתכפס עליו מחש מכל מקום נעין שיהיה רש"י לכיתוף ואס לא מחיל לכיתוף כגון נפחות מ"י או ביותר מ"י לא מחיל גס מחיל דמתכפס עליו, ואמנם מדברי רש"י נפרק קמא (ד'), משמע קנת דחילא נמחיל דמחיל לכיתוף ואף על פי שזין מתכפס עליו כלל דלא הזכיר אס להדיא התנאי מתכפס אלא דחילא לכחשי דאין לא נגזו ולא נמרח ונאחשע י"ל נאחשע היכא דהוא עומד נאחשע רשות הרנים ס"ל לרש"י דסני גס נמחיל דמחיל לכחשי ואף על פי שלא ראינו מתכפס עליו חנל היכא דהוא מן הגדל כמו אסופה או נעין שיהיו מתכפס עליו מחש וגם מקום ד' ולא פחות, והר"ן וכן נחידושי הראש"א (ה'). נד"ה ידו של אדם הניאו נשם הראש"ד ששקשה הא דנעי הנחה על גבי מקום ד' היכי דמי אי למטה מנ' לא נר"י ודי למעלה משלשה כרמלית הוא ופטור ומי דמייירי נזורה לרשות הרנים ונחה ע"ג נעלי חיים או לזורק על עמוד ט' ורנים מתכפס עליו דהוא רשות הרנים ואי הוה ארעשה מחייב עלה נהנחת ואי לאו פטור וכתב הראש"א והר"ן דהתירוק הזה השני הוא שלא כדעת רש"י והרמב"ם דלא נעי נעמוד ט' רוח ד', ולדברינו משכחת לה לרש"י נאסופה והכי נמי נעך הטעה לרשות הרנים ועיקרו נדרות היחיד.

ענה ג'

(ח) ומאי דהכתיב ולרש"י מקום פטור נאחר מקושיית התוספות נפרק קמא דשנת (ד'). ד"ה כאן, לע"ד אינו ראיה חידו' דהנה נעך קושיית הנמרח לימא דלא כר' יוסי נר"י איכא למידק לפשט"כ נחידושי הראש"א נשם הראש"ד שאין אדם מולק רשות לעצמו דהרי למדנו מתש"א נ"י קהת שהמחיל משא למעלה מעשרה חית הרי שאין דנין נאדם דין עמוד נלמעה וכן אין דנין דין כרמלית ולא מקום פטור לפי שהוא נע ונד עיין אס נחידושי הראש"א פרק קמא דשנת נד"ה ידו של אדם חסונה לו כד' על ד' והרענ"א

אם כן מכנים ראשו ורובו למקום שהוא שותה דמוקמין לה שם (י"ט). נחפזים הצריכין לו וגורקין דילמא יכנים אלנו דמחי מהני אם מכנים ראשו ורובו וגם למה אינטריך ללוקי נחפזים הצריכין לו חפוק ליה דקא וועיל הוואסקס גוועיז והוא מכנים מרשות הרבים לרשות היחיד כוונ משהין ורק מרשות הרבים לרשות היחיד דאסרינן וכתבו בשם רש"י דתירך דלא דמי למשתין ורוקק דשותה עניד עקירה והנחה נחר רשותא דמשתין נחין בתוך פיו שהוא מקום פטור ואף על גב דהחריץ ונגלעין אין לחוש האיל ונחו במקום פטור פטור הרי דסיל לרש"י דפיו הוא מקום פטור וזה פתירה לדברי דנאם לסיד דנחמא דלא הו מחלקין עוד בין אדם לשאר עמוד מכל מקום זה כבר הסיק הגמרא אדעתא דמקום פטור שהוא ציד האדם בטל הוא לגמרי להרשות ומחלי טעמא נא טרסקל שניד האדם לא הו מקום פטור ואם כן כ"ש דפיו של אדם הוא האדם עצמו לא הו מקום פטור ובטל הוא לגבי מרשות המוסר דהו חולק רשות אלא הוא עמוד נרשות, ולחנם לא קאי מירי אדם התוספות סיימו שם בשם רש"י דהיכא דרקק לא חשיב פיו מקום פטור כיון דפיו וגופו הן במקום אחד אם כן לא חשיבין לרש"י פיו למקום פטור לעולם אלא היכא דפיו פשוט לרשות אחרת ולא היכא דפיו הוא נרשות אחד עם גופו משום דלא בטל הוא לגופו וגופו בטל להרשות שעומד בו והרי טרסקל שניד האדם דלא הו ווקוס פטור היינו נמי היכא דיד האדם הוא נרשות אחד עם גופו דהא הגמרא מייירי צנצא דפשוט בעל הנית את ידו לחון ונתן לחון ידו של עני או שנטל מתוכה והכנים דבעל הנית חייב משום דטרסקל שניד העני בטל הוא לגופו שהוא עמו נרשות אחד, ולפום שיטת הרב שעי"ל דטעמא דטרסקל שניד האדם לא הו מקום פטור לרש"י זהו משום דליכא מקום פטור בלחור אם כן איכא פתירה נדברי רש"י דמחלי פיו הפטור לרשות אחר לרש"י הו מקום פטור והרי הוא בלחור.

ענה ד'

(ז) והרב שעי"ל הרגיש בסתירה זו ולכן יצא לחלוק לגמרי ע"ז וכחצ ח"ל והנה גוראות נפלאות על דברי התוספות שהעתיקו משם רש"י דהמים נחים בתוך פיו שהוא מקום פטור דאלו חיות לא חזינו נרש"י כלל, ונרש"י שלפנינו צוה הלשון ולא דמי למשתין ורק דהתם קא עקר מרשות זה ועניד הנחה נרשות זה אלא שותה עניד עקירה והנחה נחמא רשותא דהא נרשות שהוא שותה זה פיו עמוד ובפיו הם נחים מיד עכ"ל, ונאמח אין כוונתו כלל שפיו הו מקום פטור אך כוונתו שגלעיתו הו הנחתו כמסקנת דברי התוספות אליבא דנפשיהו דנצריהם דעירונן שם (כ'). דמנעלי אגב גופו והו עקירה והנחה נחמא רשותא עכ"ל, וכן כתב התוספות בפרק קמא דשבת (י"א). וי"ל לחוק נרש"י נאמח כדברי התוספות נמסקתם דלי לפי מה שפירשו מתחילה דפיו הו מקום פטור קשה מחד התינה לא יעמוד אדם נרשות היחיד וישתה נרשות הרבים דפיו פשוטה לרשות הרבים והו ווקוס פטור אלא איך יפרנסו ההיא דלא יעמוד אדם נרשות הרבים וישתה נרשות היחיד דפיו הו פשוטה לרשות היחיד אם כן איך יתכן שיהיה פיו מקום פטור והא נרשות היחיד לא חזינו כלל שם מקום פטור והכל מתנגט אגב רשות היחיד כדליתא פרק קמא דשבת (ז'): עין קנה נרשות היחיד חורק ונה ע"ג אפילו גנוה מאה מאה חייב מפני שרש"י עולה עד לרקיע ונחמא פ"ד מרש"י הלכה זו ודע שמקום פטור אינו אלא כשהוא נרשות הרבים או נכרמלית אלא אם הוא תוך רשות היחיד כיון שרשות היחיד מקיפו הרי הוא כמוהו דלחור רשות היחיד עולה עד לרקיע ואם כן אמאי צ"י דוקא חפזים הצריכים לו נכך דלא יעמוד אדם נרשות הרבים וישתה נרשות היחיד חפזים ליה דקא מעיל המסקנה מרשות היחיד לרשות הרבים אלא ע"כ ס"ל דגלעיתו הו הנחתו ומנטל אגב הגוף מיד ולא איכפת לן מה שהולכין אחר כך נמעיו ומגודל הפליאה על דברי התוספות איך עלה על דעתם לחור כן דהא לא נסחפק אדם מעולם שיכול להיות דין מקום פטור נרשות היחיד וגם הם נעלםם שהקשו לרש"י דלחורין שרי נטו נחר עיקרו והו כמונה נרש"י ע"ג מקום ד קשה דלי למטה מג' לא נדי מקום ד ולמטה מג' הו מקום פטור ולפיכך פירשו דלחורין צ"י נטו נחר עיקרו והו כמונה נרשות היחיד מנחור מדצריהם

דלי הו נרשות היחיד לא קשה דהו מקום פטור דלין דין מקום פטור נרשות היחיד ואם כן איך יפרנסו ההיא דלא יעמוד אדם נרשות הרבים וישתה נרשות היחיד ולכן מגודל הפליאה נראה לכוונה לפרש דנמחא דעירונן (י"ט). הקשה רש"י רנן וסיפא ר"י דרנן לא גזרו לגבי מפתח שחל יכנים ומתוך נחפזים הצריכים וגמרי הכל והשתה חזין למימר דנאמח ההיא דלא יעמוד אדם נרשות הרבים וישתה נרשות היחיד בלא הכי אסור משום דקא מעיל מרשות היחיד לרשות הרבים והגיד דמוקי נחפזים הצריכים זהו משום ההיא דלא יעמוד נרשות היחיד וישתה נרשות הרבים דהתם כיון שפיו לרשות הרבים ועשה מקום פטור ליכא לחיוני משום העלאת המים למעיו כיון שנת תחילה נחפזים פטור אלא אכתי לא ניהא חדא דנמחא קא מינעיה לקמן כרמלית מחי ופשיט מהא דוכן נגח ח' רשות היחיד תנינא ה' רשות הרבים תנינא אלא לאו כרמלית יעריין שם, והשתה מחי פשיט דילמא לא גזרו רנן שחל יתסוך הכלי נכרמלית דהיא גזירה לגזירה והכא מייירי בעמוד נגח ומעיל פיו לרשות היחיד דלין מקום פטור נרשות היחיד ואסור משום דמעיל המסקנה מרשות היחיד לכרמלית או לפילו עמוד נרשות היחיד ופיו פשוטה לגבי להרמן ורוב הראשונים דלא חזינו מקום פטור נכרמלית דמלא מין אח מינו וייער כעירונן (ט'). והפ"י בשבת (ז'). כתב דנאם רש"י אינו הולק על הר"ן לדינא ע"ן שם, ועוד ראיה נחורה דנאם ההיא דלא יעמוד נרשות הרבים וישתה נרשות היחיד מייירי גם כן נחפזים הצריכים ולא משום דמעיל המים דאם לא כן הא מנחור לא יעמוד אדם כו' אלא אם כן הכנים ראשו ורובו והשתה דאפילו אם מעיל ראשו ורובו לא שני אם מקאת מן הגטן נשאר על מקומו דקא מעיל המים ואם נאחר דאם מעיל ראשו ורובו ממילא גם המעיים עלו נרשות שהוא שותה אם כן איך יתכן הסוגיא דעירונן (כ'): אינעיה ליה פרה מי צעין ראשה ורובה או לא היכא דנקט מנא ולא נקט לה לא חשיב לך כי חשיב לך היכא דנקט מנא ונקט לה מחי תניניה ונלנד שחמא הפרה ראשה ורובה נחפזים ושותה יעריין, והשתה כל עיקר האינעיה הוא משום מנא וחיפוק ליה כיון דכל האינעיה הוא שהנחה עומדת נרשות הרבים ושותה נרשות היחיד כמנחור שם נרש"י דיה ג"י נחמה ואם כן חיפוק ליה דהא מנחור על שבתה נחמחו וכל מלאכה שהוא חייב עליה אסור נחמה וכיון שאם הוא היה עושה נכחאי גוונא היה חייב חטאת דהו מנחור מנח מרשות היחיד לרשות הרבים דנרשות היחיד ליכא מקום פטור וכיון שכן גם נחמחו אסור והא ליכא למימר דמייירי האינעיה נאם עומדת נרשות היחיד ושותה נרשות הרבים דהו פיו מקום פטור ורש"י דנקט להיפך לאו דוקא נקט דהו דוחק שהדך הוא נכחיה להיפוך לעמוד בתוך רשות הרבים ולשמות מכותלי הבור שהוא רשות היחיד ועוד דמחי פשט דתנינא ונלנד שחמא פרה ראשה ורובה נחפזים הא שאלו התם שפיה נחפזים וליכא מקום פטור נרשות היחיד ואסור משום שבתה נחמחו אלא משום שחל יעיל הכלי לא גזרו נאזמן שחל האמור מוכח דלין העולם כלל משום דפיו מקום פטור הוא אלא משום דגלעיתו הו הנחתו ובטל אגב גופו ולפלא על מה שעלה על דעת התוספות נחור כן נחמלית וכיון שזכינו לזה ממילא נשאר ההוכחה ולרש"י אין דין מקום פטור בלחור והיינו טעמא דטרסקל עכ"ל.

(ח). ואני אומר תמיהתו על התוספות שהעתיקו בשם רש"י מחי דליתא כן נרש"י לפנינו אין זה מן החדש דכבר קדמו צוה המהר"ם לנולץ ז"ל בפרק קמא דשבת (י"א). בתוספות ד"ה לא יעמוד, ומחי דהרב שעי"ל חתה על דברי התוספות הא"ך עלה כלל על דעתם לחור כן אשתמיעיה דברי הרא"ש ז"ל בפרק המנחור תפילין (ס"ח). דלא הניח כלל למסקנת התוספות צוה רק טעמא דרש"י דהמים נחו בפיו שהוא מקום פטור ואם כן על הרא"ש היה לו ביותר להשעי"ל להחפלא, ואינרא דנראה מזה דלא ניהא ליה להרא"ש ז"ל לחור כמסקנת סגרת התוספות דגלעיתו הו הנחתו מטעמא דהרי אינם נחים שם עד שיעשו למעיו ומחי דהניחו התוספות בפרק קמא דשבת ושם נעירונן ראיה לזה מהא דלחור רנא בשבת פרק המנחור (פ'). הוציא דיו לכחתי צ"י לחיות וכחתי כשהוא מחלך חייב דכחיתו זו היא הנחתו הנה ראיה זו תמוה מחד ואינה מונעת כלל הדעת הרי הדיו נשאר מונח במקום זה על הקלף לעולם אלא הכא המסקנה עלמה אינה נשארת מונחת כלל במקום זה אלא היא מהלכת ויורדת לתוך יעיו ואיזו הנחה היא והרגיש צוה גם נחמה רש"י דנרע הוא משפך

נעירונין (ל"ג). הניח גס הר"ם נר שילור ז"ל דלא שייך מקום פטור
 נדר שהיה מונח בגוש של אדם או נידו שרגלו נחרן כי מה שמונח
 נידו או בגוש למעלה הרי הוא כמונח למטה בין רגליו וכשעומד לפשו
 הר"ל כאלו מניחו נקרקע לא עשו למעלה מעשרה נדרות הר"ם שיהא
 מקום פטור אלא נמה שליט נידו אדם כו', ואם כן לפי"ז יש להקשות
 מאי פריך הגמרא טרסקל שדרות הר"ם רשות היחיד הוא לרי' יוסי
 נרי' דאחר נען קנה נדרות הר"ם שדרות טרסקל כו', והא דהס
 טרסקל עומד על קנה משליכ נחתנין דהטרסקל הוא נידו אדם
 מה שמונח נידו אדם הרי הוא כמונח למטה בין רגליו דלן האדם
 חולק רשות לעצמו כלל, ונפידושי הרשני"א שם נגזרת נריה הא דמרי
 אלא טרסקל, כח נלמד פירכת הגמרא דהייך דמחוקת מתנין
 נקבלה העני נטרסקל שנידו ואפילו הכי נעשה"נ חייב אלא ס"ל
 לחתל דמתנין דטרסקל לא פליג רשות נפשיה כעמוד או חל נגזר
 למעלה משלשה נדרות הר"ם חולקין רשות לעצמן להיות כרמלית או
 מקום פטור דקא סבר חתל דכלים אין חולקין רשות לעצמן אלא כן פליג
 אדר יוסי נרי' דאליניה אפילו רשות היחיד הוא שהוא רשות גמור
 מדאורייתא בזמן שהוא נדרות הר"ם למעלה מעשרה וכ"כ שחלוק
 רשות לעצמו נדרות דנגזר להיות כרמלית למטה מעשרה ונתן נעשה"נ
 לנחמה פטור ומשי כי אחר ר' יוסי נרי' ה"מ למעלה מעשרה דלן
 שם רשות שינטל הכלי לגמרי נדרות הר"ם אינו עולה למעלה מעשרה
 אלא למטה מעשרה דהי רשות הר"ם אין כלי חולק רשות לעצמו אלא
 נטל הוא לגבי הרשות ולעולם אלא נתן למעלה מעשרה לתוך ידו של
 עני או שנטל מתוכה פטור דמקום פטור הוא כו' ע"פ שם, ולפי"ז לא
 קשה להחזיק אלא אינו מתקן בין כלי שהוא נידו האדם לכלי שמונח
 על קנה נעון דהרי קח"ל למעלה מעשרה הו' מקום פטור ואפילו
 אם הכלי נידו האדם אלא להראש"ד והר"ם נר שילור ז"ל דס"ל שאין
 דנין נאדם דין עמוד כלל ודן חלוק נמה שנידו האדם אלא הוא למעלה
 מעשרה או למטה אם כן קשה מאי פריך המקשן ואחרי לא משני ליה
 מהר"ן דליכא חילוק בין מה שהוא נידו האדם לקנה עמוד ונרי' גמור
 דכל זמן שלא ידע הגמרא הסגרא דידו של אדם הוזהר לו כד' על ר'
 נה הו' נהתיב כלל לחלק בין אדם לשאר עמוד והו' דנין גם נאדם דין
 עמוד, ונרי' הראש"ד והר"ם נר שילור ז"ל הם לפסוק משקנת הגמרא
 דאדם אינו כמו שאר עמוד אלא דאדם הוא מהק הרשות שהוא עומד
 בתוכו וידו הו' כד' על ר' מהאי טעמא דלא פליג רשותא בפני עצמו,
 ומעשה י"ל דגם רש"י ז"ל מודה להני פוסקים לכל הפחות לענין מקום
 פטור דאמרינן דליכא חילוק בין דבר שהוא נידו אדם לבדו שליט
 נידו אדם וגם להס"ד דגמרא דאכתי לא אסיק דך סגרא דאדם שאני
 זה הכל לענין נטל ולשטת שם רשות אדם הוא נידו אדם אלא לענין
 מקום פטור שליט רשות כלל והוא נידו אדם שהוא נע ונד שפיר הו'
 ס"ל גם להס"ד נטל הוא להרשות שהאדם עומד בתוכו ואם כן לענין
 כלים אחרי דלן כרמלית נכלים אף על גב דאכתי מקום פטור הוא
 לרש"י מכל מקום כיון דהוא נידו האדם ואינו רשות כלל נטל הוא
 להרשות שהאדם עומד בתוכו, ומה יתבאר דנרי' התוספות נריה
 כאן ה"ל דכתב לתוך קושיתם משום דלן כרמלית נכלים כמו שפירש
 רש"י לקמן נבי היתה קופתו מונחת, וקשה הא מדנרי' רש"י שם
 משמע דרך לענין כרמלית אמרינן דלא נזר דנגזר נטלי מתורת כלים
 הואיל וכלי הוא אלא מקום פטור וכיון דלא נזר נכלים שיהיה כרמלית אלא
 כן הרי נשאלת היא מחילת מקום פטור ואכתי קשה קושיות התוספות
 אלא חייב הנעשה"נ נתן לתוך טרסקל שנידו העני הא נתן למקום פטור
 וי"ל דהתוספות ס"ל דטעמא דלן כרמלית נכלים הוא משום דהכלי
 נטל הוא לגמרי לגבי הרשות וכתיב הרשני"א, וקשה דאם כן למה
 הניחו התוספות דנרי' רש"י לראיה להם, ואולם לדנרי' הרי שפיר
 י"ל דגם התוספות לא ס"ל כהרשני"א אלא כרש"י דהגמרא ס"ל
 דרך רשות שנידו האדם אינו נשחנה ולא מתנטל אלא כלי דאינו רשות
 דלן כרמלית נכלים אלא כן הרי חו' אין עוד לחוש למה שהוא מקום
 פטור דמקום פטור שהוא נידו האדם שהוא נע ונד מתנטל הוא לגמרי
 להרשות ואחרי שפיר.

(ו) ברם דלכאורה לדנרי' יהיה קושא נשית רש"י דהתוספות
 נעירונין (כ'), הקשו על מתנין דלא יעמוד אדם נדרות
 הר"ם וישתה נדרות היחיד נדרות היחיד וישתה נדרות הר"ם אלא
 אם

ובהא דפריך מכל המעבד דריסה נגליון כח דקשה הא ללאורה
 מייירי נרסב ד' דלן כרמלית פחות מר' וגם ההגדל בין מן
 הגד נלחמטע אע מתן, ונראה דהרי אף נלן צו ד' וסמוך לכרמלית
 לאחרין מלא מין את מיט וניער ומשונ כרמלית, עיין שריע סס"י שמה
 נהגה, ולכן מקשה הא מעבד דריסה הו' כרמלית גם נלית רסב ד'
 ומשי ר"י הא מן הגד אלא נלחמטע רשות הר"ם מנטלטה (כ"ל),
 והייט דמן הגד כיון נלדי רשות הר"ם הו' כרמלית ומשום הכי מעבד
 דריסה הו' כרמלית גם נלית רסב ד' משום דמלא מין את מיט וניער
 אלא נלחמטע רשות הר"ם מנטלטה עד דיהיה רסב ד' כגור כרמלית
 עכ"ל, והנה דנרי' קח"ל לפי הק"ע דהירושלמי קח"ל אסיפא דפריך
 דהמעבד דהירסה נקרא כרמלית ואחרי מותר אפילו לכתחילה וכו'
 דמסיק ר' יוחנן שם וכתיב הק"ע, ומרן דודי ז"ל נספר ניר הקשה
 על הגליון הא מיתר דהיי' נר רב הוא נפרק קמל נהי א', ומקו' לה
 התם נלן נגזרין ג' ולא שייך נזה מלא מין את מיט וניער, ולעדי' נ
 נפרס לפס דרך הפי' דהירושלמי קח"ל ארישא דהייט דפריך למה
 לינערין לאומי מתנין דוקא נלל נגזרין עשרה דנרי' מכתפין
 עליו דהו' רשות הר"ם ואינו מקום פטור הילכך מנערין החוליה עם
 הגור שיהיה רשות היחיד והאחר חייב נר רב כל המעבד דריסה נריה
 נקרא כרמלית ואם כן הרי אפשר לאשכוחי שיהיה רשות ולא מקום
 פטור אפילו נשליט נגזר ג', ומשי מה דאמר חייב נר רב אלא נתן
 הגד אלא נלחמטע רשות הר"ם מנטלטה (כגידסת הגליון) עד דליכא
 רסב ד', והילכך מוקי נשליט נגזר עשרה וכשרנים מכתפין עליו משום
 דנכחלי נגזרין דוקא נלחמטע רשות הר"ם סני גם אלא אינו רסב ד' ומן
 הגד נרי' דוקא רשות ד' שיהיה רשות הר"ם ואי הו' נלחמטע מני
 לאשכוחי דהו' רשות ולא מקום פטור אפילו נשליט נגזר ג' ודרי'.

ובזה יתבאר מש"כ רש"י נפרק המנניע ה"ל נזה הלשון ורבים
 מכתפין עליו דחזי' לרבים לכתופי עכ"ל, ולכאורה הוא תרתי
 דסמרי דמקורא כח ורבים מכתפין עליו משמע דנענין שיהיו
 מכתפין עליו נפעל מתש אלא כשאין מכתפין עליו אע"פ דראוי לכתף
 עליו לא הו' רשות הר"ם וכתיב הרשני"א גס הראש"ד הונא נבי'
 ומנ"א סימן שמה' סעקית, ואולם סוף דנרי' רש"י דסיים דחזי'
 לרבים לכתופי משמע דסני נזה דראוי לכתף ואף על גב דלן מכתפין
 עליו נלחמטע נקרא דקשטע לן נזה דאפילו אלא מכתפין עליו מתש מכל
 מקום נענין שיהיה רשות ואם לא חזי' לכתופי כגון נפחות מני'
 או ניותר מני' לא מהני גם מאי דמכתפין עליו, ואחרי מדנרי' רש"י
 נפרק קמל (ד'), משמע קמל דחליא נמלי דחזי' לכתופי ואף על פי
 שאין מכתפין עליו כלל דלא הזכיר שם להדיא התנאי דמכתפין אלא
 דחזי' לכתופי דאינו לא נגזר ולא נמוך ולהאמור י"ל דנלחמטע היכא דהוא
 עומד נלחמטע רשות הר"ם ס"ל לרש"י דסני גם נמלי דחזי' לכתופי
 ואף על פי שלא ראינו מכתפין עליו אלא היכא דהוא מן הגד כמו
 אסוקפה או נענין שיהיו מכתפין עליו מתש וגם מקום ד' ולא פחות
 והר"ן וכן נחידושי הרשני"א (ה'), נריה ידו של אדם הניחו גס
 הראש"ד שיקשה הא דנעי הנחה על גבי מקום ד' היכי דמי
 אי למטה מני' לא נרי' ודי למעלה משלשה כרמלית הוא ופטור ומי'
 דמייירי נזורק לרשות הר"ם ונחה ע"פ נעלי חיים או לזורק על עמוד
 ט' ורבים מכתפין עליו דהוא רשות הר"ם ואי הו' ארבעה מדי' נ
 עלה נהנחתו ואי לאו פטור וכתב הרשני"א והר"ן דהתירין הזה
 השני הוא שלא כדעת רש"י והרמב"ם דלא נעי נעמוד ט' רסב ד',
 ולדנרי' משכחת לה לרש"י נאסוקפה והכי מני נעך הטטה לרשות
 הר"ם ועיקרו נדרות היחיד.

ענה ג'

(ח) וסאי דהכתי' ולרש"י מקום פטור נאור מקושיות
 התוספות נפרק קמל דשנת (ד'), דיה כאן, לע"ד
 אינו ראיה חיד' דהנה נעך קושיות הגמרא לימא דלא כר' יוסי נרי'
 ליכא למידק לפשט"כ נחידושי הרשני"א גס הראש"ד שאין אדם חולק
 רשות לעצמו דהרי למדנו מתש"א נבי קהת שהחזיק משא למעלה מעשרה
 חית הרי שאין דנין נאדם דין עמוד נלחמטע וכן אין דנין צו כרמלית
 ולא מקום פטור לפי שהוא נע ונד עיין שם נחידושי הרשני"א פרכ'
 קמל דשנת נריה ידו של אדם חסונה לו כד' על ד' והרשני"א

אם כן מכנים ראשו ורובו למקום שהוא שותה דמוקמין לה סם (צ"ט). נחפלים הצריכין לו וגורין דילמא יכנים אללו דמאי מהני אס מכנים ראשו ורובו וגם למה ליצטרך לאוקי נחפלים הצריכין לו חיפוק ליה דקא וועיל הנשקים צוועו והוא מכנים מרשות הרבים לרשות היחיד כוונתו ונחשין ורק מרשות הרבים לרשות היחיד דלמסרין וכתבו נס רש"י דמירך דלא דמי למחשין ורוקק דשותה עניד עקירה והנחה נחר רשותא דמסקין נחין נתוך פיו שהוא מקום פטור ואף על גז דההרין ונלעין אין לתם הואיל ונמו נמקום פטור הרי דס"ל לרש"י דפיו הוא מקום פטור וזה סתירה לדבריו דגם לס"ד דגמרא דלא הוי מחלקין עוד בין אדם לשאר עמוד מכל מקום זה כבר הסיק הגמרא אדעתא דמקום פטור שהוא ניד האדם נטל הוא לגמרי להרשות ומחלי טעמא גס טרסקל שניד האדם לא הוי מקום פטור ולא כן כ"ש דפיו של אדם שהוא האדם עצמו לא הוי מקום פטור ונטל הוא לגבי הרשות משום דאין אדם חולק רשות אלא הוא עמוד נרשות, ואמנם לא קאיא מירי דהרי התוספות סייעו סם נס רש"י דהיכא דרקק לא חשיב פיו מקום פטור כיון דפיו וגופו הן נמקום אחד אס כן לא השניק לרש"י פיו למקום פטור לעולם אלא היכא דפיו פשוט לרשות אחרת ולא היכא דפיו הוא נרשות אחד עם גופו משום דלא נטל הוא לגופו וגופו נטל להרשות שעמוד זו והרי טרסקל שניד האדם דלא הוי וקום פטור היינו נמי היכא דיד האדם הוא נרשות אחד עם גופו דהא הגמרא מייירי נבנא דפשט נעל הבית את ידו לחון ונתן לחון ידו של עני או שנטל מתוכה והכנים דנעל הבית חייב משום דטרסקל שניד העני נטל הוא לגופו שהוא עמו נרשות אחד, ולפוס שיטת הרב שצ"ז דטעמא דטרסקל שניד האדם לא הוי מקום פטור לרש"י זהו משום דליכא מתקם פטור צאיר אס כן ליכא סתירה בדברי רש"י דלמאי פיו הפשוט לרשות אחר לרש"י הוי מקום פטור והרי הוא צאיר.

ענה ד'

(ז) והרב שצ"ז הרגיש בסתירה זו ולכן יאל לחלוק לגמרי ע"ז וכתב ח"ל והנה נוראות נפלאות על דברי התוספות שהעתיקו משם רש"י דהמים נחים נתוך פיו שהוא מקום פטור דאלו חיות לא מצינו נרש"י כלל, ונרש"י שלפנינו צוה הלשון ולא דמי למחשין ורק דהתם קא עקר מרשות זה ועניד הנחה נרשות זה אלא שמה עניד עקירה והנחה נחל רשותא דהא נרשות שהוא שותה זה פיו עמוד ונפיו הם נחים מיד עכ"ל, ונאמת אין כוונתו כלל שפיו הוי מקום פטור אך כוונתו שנלעיתו הוי הנחתו כמסקנת דברי התוספות אליבא דנפשיהו בדבריהם דעירובין סם (כ"ז). דמנעלי אגז גופו והוי עקירה והנחה נחל רשותא עכ"ל, וכן כתב התוספות בפרק קמא דשנח (י"א). וי"ל לחון נרש"י נאמנת כדברי התוספות נמסקתם דאי לפי מה שפירשו מחלילה דפיו הוי מקום פטור קשה מאד החינה לא יעמוד אדם נרשות היחיד וישתה נרשות הרבים דפיו פשוטה לרשות הרבים וקום פטור אלא אין יפרנסו ההיא דלא יעמוד אדם נרשות הרבים וישתה נרשות היחיד דפיו הוא פשוטה לרשות היחיד אס כן אין יתכן שיהיה פיו מקום פטור והא נרשות היחיד לא מצינו כלל סם מקום פטור והכל מתנעל אגז רשות היחיד כדליתא פרק קמא דשנח (ז''). נען קנה נרשות היחיד חזק ונה ע"ג אפילו ננה מאה מאה חייב מפני שרש"י עולה עד לרקע ונחמ"ח פ"ד מרש"י הלכה זו ודע שמקום פטור אינו אלא כשהוא נרשות הרבים או נכרמית אלא אס הוא תוך רשות היחיד כיון שרשות היחיד מקיפו הרי הוא כמוהו דאיר רשות היחיד עולה עד לרקע ואס כן אמאי נצי דוקא חפנים הצריכים לו נהך דלא יעמוד אדם נרשות הרבים וישתה נרשות היחיד חיפוק ליה דקא מעיל המסקה מרשות היחיד לרשות הרבים אלא ע"כ ס"ל דנלעיתו הוי הנחתו ומנעל אגז הנהך מיד ולא ליכפת לן מה שהולכין אחר כך נמעיו ומגדל הפליאה על דברי התוספות אין עלה על דעתם למד כן דהא לא נסחפק אדם מעולם שיכול להיות דין מקום פטור נרשות היחיד וגם סם נעלם שהקשו לרש"י דלמירין שרי נופו נחר עיקרו והוי כמונה נרש"י מקום ד קשה דאי למטה מנ"י לא נצי מקום ד ולמעלה מנ"י הוי מקום פטור ולפיכך פירשו דלמירין אדי נופו נחר עיקרו והוי כמונה נרשות היחיד מנוחל מדבריהם

(ח). ואני אומר תמיהתו על התוספות שהעתיקו נס רש"י מאי דליתא כן נרש"י לפנינו אין זה מן האדם דכבר קדמו צוה המהר"ם לנצל ז"ל בפרק קמא דשנח (י"א). בתוספות ד"ה לא יעמוד, ומאי דהרב שצ"ז חתה על דברי התוספות הא"ך עלה כלל על דעתם למד כן אשתמיתיה דברי הרא"ש ז"ל בפרק המואל תפילין (ס"ח). דלא הביא כלל למסקנת התוספות צוה רק טעמא דרש"י דהמים נחו נפיו שהוא מקום פטור ואס כן על הרא"ש היה לו ביותר להשע"ז להתפלל, ואינרא דנראה מזה דלא ניחא ליה להרא"ש ז"ל למד כמסקנת סגרת התוספות דנלעיתו הוי הנחתו מטעמא דהרי אינם נחים סם עד שציעו למעיו ומאי דהביאו התוספות בפרק קמא דשנח וסם דעירובין ר"ה לזה מהא דלמיר רנא נבנת פרק המואל (פ"י). הוציא דיו לכתיב צ"י לחיות וכתבן כשהוא מהלך חייב דכתיבתו זו הייא הנחתו הנה ר"ה זו תמה מאד ואינה תמנה כלל דהתם הרי הדין נשאר מונה נמקום זה על הקלף לעולם אלא הכא המסקה עלמה אינה נשארת מונחת כלל נמקום זה אלא היא מהלכת ויורדת לתוך יעיו ואיזו הנחה היא והרגיש צוה גם נהנחה רש"י דנרע היא משפך לכל

לכיל אחר בתוספות גם (ה'): ד"ה אגוז וחזין בתוספות סוף פרק הורק נהא ד"ה לכול אכילה אחת וחזין עליה ד' תטלות ואשם אחד רמ"א אף אם היתה שנת והוליו נפיו חייב וכתב התוספות דכולהו נהדי הדדי קאחו דנליעתו הויה הנחה אף על פי שמהלך כדחמרינן כתיבתן זו היא הנחתן כ"ר הרי מנוול נזה דרלית התוספות הוא להא דתשעת קנת ד"ר מחיר מחייב על הוצאה זו אפילו אם לא עמד נפוש כלל דליכא הנחה מידי ועל זה כתבו דנליעתו הויה הנחה אף על פי שמהלך כדחמרינן נכתבן כשהוא מהלך חייב דכתיבתן זו היא הנחתן וחייב אף על גב דלא עמד לפוש וכפירש"י שם הכי נמי הכא חמרינן דנליעתו הויה הנחה וחייב אפילו מזה התוספות ראה כלל דליכא למישא למה שהתקפה והחלכל אינו נח עד שנגיע לנעויו אלא לענין מה שהאדם הולך בנחתו שעה ואינו עומד ונח, ואולם לאון התוספות שם נפרק קמא דשנת ונעירונן דנליעתו היינו הנחתו ואין לחוש בזה שזו נכנסים לתוך מ"ו כדאמר הויה דיו לכחון נ' חותיות וכתבן כשהוא מהלך חייב דכתיבתן זו היא הנחתן ואח"כ שפיר הא ד"ה לכול אכילה כ"ר, הנה לשונם זה ודאי משמע דהנילו התוספות ראה מהא דכתיבתן זו היא הנחתן להא דלא חייבין בזה שזו נכנסין לתוך מעיו ודאי דוחק לומר דהר"א קאי אדנתייה אהא ד"ה לכול אכילה כ"ר דפשיטות הדברים לא משמע הכי, וקשה כ"ל ונ"ל ציבור הדברים לפי מ"ש כ"ר רביו מנחם ז"ל שם נפרק המוילין יין נמחרת דנכא הוילין ד"ר, ונ"ל כתיבתן הנחתן אע"פ דנעית בהוצאה עקירה מרשות זו והנחה בנרשות אחרת ע"פ מקום ד', כי היכי דהתם אחריו ידו של אדם תשונה לו כ"ר על ד' הכי נמי כתיבתו הנחתן, ונחידושי המחירי שם אחרי שהציא פירש"י נמחרת דנכא כתב ויש שאלים והרי להנחה על מקום ד' אנו נריכים ומשום ידו תשונה לו ארבעה אי אחת יכול לדונה שהעוקר נידו אחת ומניח נידו השנית (כוונתו כשהוילין נמחרת וכתב על הנייר תשונה על יד שחללו) אינו מתחייב כמו שביארו בפרק ראשון עד שהעמידה שהנייר רתב ארבעה, ואין נראה כן אלא שכתבתו מחשבתו ועושהו מקום ואפילו נכל שהוא שמה הנחה, וכעין מה שכתבו מחשבתו משויה לה מקום כ"ר, וזהו כדנרי רביו מנחם ז"ל, ומעתה מנוול כוונת התוספות נפרק קמא דשנת ועירונן שם דכוונתם דכחו דלחמרינן התם דכתיבתן על הנייר כל שהוא הויה הנחתן, מזה דמתחננו משויה ליה כמקום ד' על ד' הכי נמי דנליעתו חמרינן דהיינו הנחתו מזה דמתחננו מחשבתו ליה כמקום ד' ואף על גב דנכתיבה ישארו תנאים על הקלף לעולם והכא יתנגלו מהפה לתוך המעיים מכל מקום מה נזכר הרי גם נכתיבה לא היה לו להיות חייב כשהניחם על ידו כל שהוא דנעין בהנחה על גבי מקום ד' ורק מתחננו משויה לה מקום הרי חזין דמתחננו משויה הנחה ואף על גב דלא הויה כיוו דתשונה מזה לכל אדם אס כן הכי נמי גבי פיו יהיה מקום מזה דמתחננו ואף על גב דאחר כך יתנגלו לתוך המעיים, ומעתה מנוול דמהך ראה דכתיבתו זו הנחתן ליכא הכרע כל כך נהדרת כחשקת התוספות ודלא כפירש"י והר"א, ומה גם ד"ל דלרש"י והר"א ש"ל כתיבתו של המחירי דהנייר רתב ארבעה והסגרה שהזכירו התוספות נעירונן שם דלכא הויה הנחה נפיו משום דמתנלי אגוז נופי אין לזה יסוד ור"ה כלל, והסגרה דמתנגל לא הויה הנחה היא פסויה ואין צורך לר"ה ע"ז וגם נפרק קמא דשנת (ה'): אחר, דאחר דנא דנכתב משופע הויה הנחה נספר דענין דניית ח"ס מי ענידי דניית ועיין שם (ק'): מתנגל אין סופו לנוח כ"ר, וצירושלמי נעירונן פרק המוילין חפילין על מתניתין דלא יעמוד אדם בנרשות היחיד וישתה בנרשות הרבים כ"ר ניחא בנרשות היחיד וישתה בנרשות הרבים, בנרשות הרבים וישתה בנרשות היחיד אין פיו למחלה מעשרה פסחים, ומשני שנייה היא שמתנגלין ויורדן, והירושלמי הזה הוא דלא כדנרי התוספות שכתבו דנליעתו הויה הנחתן, והכא מנוול דחייב רק משום דסופו לנוח וכמ"ש נש"ק שם ונפרק קמא דשנת הלכה אי נדיה חיפח, ואינרא דהירושלמי הזה אינו כשיטת רש"י גם כן דהא לפירש"י ליכא נפיו הנחה נמוקס פטור, והירושלמי ליכא נפיו אום הנחה כלל, והייט דהירושלמי אינו מוקי למתניתין נפלים הנריכים לו כמו נמחרת דילן וליכא מהירושלמי טענה לפירש רש"י, ולסגרת תלמודא דילן שפיר י"ל כפירש"י.

(ס) וסא"י דטען דלרש"י קשה איך יפרנס נזל דלא יעמוד אדם בנרשות הרבים וישתה בנרשות היחיד והרי בנרשות היחיד

ליכא כלל מקום פטור דלדור רשות היחיד עולה עד לרקיע והציא דנרי הה"מ נזה, ולע"ד הייתי אומר דנר הדש דהנה צניח (ק"י). קאמר הנמחרת מיתני ונל הוצא מן המנוול ומן הכירים והקולט מן האויר הרי אלו שלו ונצטרפת ונצטרף של נעל הנית ואם איתא להא דרבינא דאמר חזירו של אדם קונה לו שלא מדעתו קולט מאויר אחת הרי הלו שלו אויר חזירו הוא אחר אצ"י נמדניק כלי בשולי פרה דנא אומר אויר שאין סופו לנוח לאו כמנח דמי וכתב הרמב"ם ונ"ל נמדניק כלי בשולי פרה דליכא אויר וליכא למימר הא הויה כלי של לוקח בנרשות מוכר ולא קנה דמי חמרינן כליו של לוקח בנרשות מוכר הני מילי היכא דליכא אויר רשות המוכר אלא היכא דליכא אויר נעל החצר, ואכתי קשה לרנא דלא מוקים לה נמדניק אלא בנתיב כלי תחתיו דליכא אויר אחת הרי אלו שלו הא הויה כלי של לוקח בנרשות מוכר עכ"ל, והנה לקושיא הרמב"ם לרנא כנתיב נחידושי ד"ל דהא דכליו של לוקח בנרשות מוכר דלא קני לוקח זהו דנר של נעל החצר דענין לא נפיק מרשותו אלא דנר דלא הויה עוד של נעל החצר וגריך שיכנס לרשותו שיהיה שלו אס כן כיון דלדור שאין סופו לנוח לאו כמנח דמי היכא דמפסיק כלי ולעולם לא יוכל לזכות בו נעל החצר חמרינן שפיר דהויה של נעל הכלל, ואיך שיהיה הא קמן סגרת אצ"י דאף על גב דנכ"ל חמרינן דכליו של לוקח בנרשות מוכר לא קנה לוקח להר"א משום דספיקא הוא אי הכלי נטל מרשותו אי נותנט לגבי הרשות ואכ"י נמי נכליו של מוכר בנרשות לוקח ספיקא הוא, ולהרמב"ם חרווייהו ודאי הויה דהרשות עיקר מכל מקום זהו היכא דהכלי פחות ואיכא שם אויר החצר אלא נכלי סתום דליכא שם אויר ההנר חמרינן דהכלי קונה ללוקח ולא משנחין כלל נמח"י דהויה בנרשות מוכר דנכח"י נוויל אינו מתנטל כלל להרשות, ואפשר קנת לומר דנר דנא לא פליג בזה על אצ"י ומודה דנא דהיכא דליכא אויר החצר הכלי קונה ללוקח ורק דהא דקולט מן האויר הרי אלו שלו מוקי דחתי שפיר חפילו כשאינו מדניק כלי בשולי פרה ומשום דהויה אויר שאין סופו לנוח אלא נמדניק הויה קונה אפילו דנר דהיה מוקדקא של נעל החצר משום דהיכא דליכא אויר החצר שאין, והכי נמי י"ל סגרה זו לענין שנת דהא דליכא מקום פטור בנרשות היחיד זהו רק היכא דלדור רשות היחיד מקיפו מכל ל"ד ולא מתנטל הוא אגוז רשות היחיד אלא נפיו של אדם מתפנים הנה על חלל הפה לא שייך לומר דלדור רשות היחיד ונקיפו דהרי הוא מוקף מנשר האדם הילכך נפיו של אדם שפיר י"ל דהויה מקום פטור גם בנתיב בנרשות היחיד והכי דייק לישנא דהנר החמדי הניל שכתב דנע שמקום פטור אינו אלא כשהוא בנרשות הרבים או בנרשות אלא אס הוא תוך רשות היחיד כגון שאויר רשות היחיד מקיפו רשות היחיד עולה עד לרקיע עכ"ל, הרי דדייק דליכא מקום פטור בנרשות היחיד רק היכא שאויר רשות היחיד מקיפו ואפשר דנא למעוטי נפיו של אדם מתפנים דאינו מוקף בלדור רשות היחיד וליכא ר"ה מהא דנען קנה בנרשות היחיד ורק ונח על גביו אפילו נבזה קי אחת כ"ר, לפיו של אדם, וסרה הקושיא מהא דנרסקל לפיו שהזכירו בסוף ענף הקודם דשפיר י"ל דנרסקל כיון דאין כרמלית נכלים חמרינן תו דמתנטל הוא להרשות לנמח"י ולא הויה מקום פטור כלל כיון דלדור הרשות מקיפו משא"כ פיו שאינו מוקף בלדור הרשות כלל.

גם מש"כ והתוספות נעצמם שהקשו לרש"י דלחמרינן שדי נופו נחר עיקרו והויה כמנח בנרשות הרבים ע"פ מקום ד' קשה דאי למטה מנ"י לא נע"י מקום ד' לכולי עלמא ולמעלה מנ"י הויה מקום פטור ונפסיכ פירשו דלחמרינן שדי נופו נחר עיקרו והויה כמנח בנרשות היחיד, מנוול נודבריהם דאי הויה בנרשות היחיד לא קשה דהויה מקום פטור דאין מקום פטור בנרשות היחיד ואס כן איך יפרנסו הא דלא יעמוד אדם בנרשות הרבים וישתה בנרשות היחיד עכ"ל, והנה לדנרינו ליכא טענה דנח הוא נגליו לאויר ופיו שאין כנ"ל, ואמנם גם נלא זה דנרי הרב ע"ל בזה אינם נכונים דליכא כאן הוכחה מידי דנשלחא לרש"י דפלוגתא דשדינן נופו נחר עיקרו הוא לענין שיהיה נופו מקום ד' שפיר הקשו התוספות היכא משכחת להאי פלוגתא אי הויה נופו למטה מנ"י הרי לא נענין מקום ד' לכולי עלמא נכח"י נוויל ונ"ל למעלה מנ"י הויה מקום פטור מה שאין כן לשיטת התוספות דפלוגתא דשדינן נופו נחר עיקרו הוא לענין רשויות ואינו מיירי כלל בנר ד' אחות אלא דלמח"י דאמר שדינן נופו נחר עיקרו הויה נופו רשות היחיד וחייב משום זורק מרשות הרבים

הרנים לרשות היחיד אם כן הרי שפיר י"ל דמירי למטה חגי ולא קשה הרי לכולי עלמא לא נעו מקום ד' ונחל פליגי דהרי מכל מקום אחי שפיר דהא הפלוגתא הוא לא חייב משום זורק נורשות הרנים לרשות היחיד ולחלון דלמחר שדין נטו נתר עיקרו הוי כמונה נרשות היחיד וזה נרד.

והדרך ליישנ שיעת רש"י והגמרא דמוקי נחפשים הנריכים זהו רק משום נגזל ולא יעמוד נרשות היחיד וישתה נרשות הרנים דשי"ן מקום פטור אלל נגזל ולא יעמוד נרשות הרנים וישתה נרשות היחיד נלמח נללו הכי אסור משום דקא מוילא מרשות היחיד לרשות הרנים ולמחר כך סתם זה נעטנה מהא דפשיט א"י מהא דוכן גנת, לע"ד זו אינו טענה כלל דוכן גנת קאי על שני הנגזל דמחמתין ואם מירי נהולא ע"כ דמירי גם כן נחפשים הנריכים לו משום עומד גנת ושותה נרשות הרנים או שעומד נרשות הרנים ושותה גנת, וחלום הטענה מהא דמצינעל ליה פרה מלי ופשיט מהא דתנינא ונלנד שתא פרה רשאה ורונה מנפנים זהו טענה נכונה, וחלום נקושטא קאמינא כי כל עיקר דרך זה לא ניתן להלמחר כלל נשיטת רש"י ואשחמיתותיה הא דתנינא נפרק הזורק (נ"ט) נור נרשות הרנים עמוקה עשרה ורונה ארבעה חין מחללים הימנה נשנת אלל אם כן עשו לה מחילה נגזו עשרה טפחים ואין שותין הימנה נשנת אלל אם כן הכנים לה ראש ורונה, ופירש"י ואין שותין הימנה לעמוד על שפתה ולשאת נכלי ולהכנים ראש לחללה ולשחח כדחתן לא יעמוד אדם נרשות הרנים וישתה נרשות היחיד שחא ימחוך הכלי אלל עכ"ל, הרי להדיא נרש"י דגם נגזל ולא יעמוד אדם נרשות הרנים וישתה נרשות היחיד מירי נחפשים הנריכים לו ומלך הכלי אסור ולכן ע"כ דלהתוספת והרש"ש נשם רש"י מוכרח לומר דפיו הוי שפיר מקום פטור גם נרשות היחיד וייתכן מלך דהו משום דלחין אור רשות היחיד מקיפו לחלל הפה ולא שאל פיו דלמס ולא שאל פיו דנהמה הוי שפיר מקום פטור, ועיין בית מלך סימן ע"כ האריך גם כן נשיטת רש"י ואשחמיתותיה גם כן דברי רש"י נפרק הזורק הנ"ל, ועיין תוספת רעק"א סוף עירובין מה שהקשה שם על שיטת רש"י, וכן הקשה שם נספר בית מלך, וכן נספר הרי נשמים להנחון הנדון ר"י מושקאט ז"ל, ועיין ספר תפארת ירושלים שם שכתב ליישנ.

ופרי הכרם אשר אכתוב נזכרים זהו מסקנת הדברים בקצרה לדינא נס"ד שלשה המה.

(א) הוכחנו דליכא כרחלית ומקום פטור נלחך בתוך עשרה לרשות הרנים אפילו לרש"י ולא כתש"כ נשמת שעי"ל.

(ב) עמוד נגזו ט' נרשות הרנים ורנים מכחפים עליו דיש לן דין רשות הרנים אפילו אם אינו רחב ד' לרש"י ורמזים וכח"ש נש"ע סימן שמה זהו דוקא היכא דלחך רשות הרנים מקיפו מכל זד אלל נאסקופה דמלך אחד הוא רשות היחיד והכי נמי נזח היולא מן הכותל או נגזק שיעקרו עומד נרשות היחיד, אם כן האסקופה והוא והנזק אינם מוקפים מכל זד מלחך רשות הרנים דהא נגזל אחד עומדים סמוכים ומותרים לרשות היחיד אם כן נכחל נונא סוגר רש"י כהרצ"ד דנע דוקא רוח ד'.

(ג) עוד ניררט דלרש"י נעמוד נגזו ט' העומד נרשות הרנים הוי רשות הרנים משום דחיל לכתופי ואפילו אם אינם מכחפים עליו, וחלום נאסקופה וכיוצא דלית מוקף רשות הרנים מכל נדדיו ככ"ל לא הוי רשות הרנים רק נמכחפים עליו ממש, זהו הנראה לע"ד, ותחמתי שמי, נאום הק.

אברהם אהרן יודעלאוויץ, רב ואג"ד דק"ק מאנשעסמער, ענגלאנד.

סימן ז

ויכוח בדברים הקודמים

כבוד ידידי הרב הגאון הגדול מעוז ומגדל כ"י כשית"ם אברהם אהרן יודעלאוויץ הי"ו, רב דק"ק מאנשעסמער יצ"ו.

אדש"ה"ם ואה"ר יסלה לי כתרמה כר מה שרש"ה לי לפי מש"כ הר"ן נעממל דלא נעו רחב ד' נעמוד ט' דכיון דדרך נני

ענה א'

(א) וזה אשר השנתי לו ג"ה ומה אעשה כי הלל לדברי מר נשאה הסתירה בפירש"י נלחין ארוכה ומרפא נדק מ' סוגר כהרונ"ם ונפרק המלניע (נ"א): פירש"י כהרצ"ד דנעו רוח ד', ומלנד דלא הסיר תמיהא זו הנה עוד הוסיף לו נדבריו תמיהא דאם ניהא דלרש"י הך מילתא תלוי נהא דידו של אדם השונה כד' על ד' והתירוק לקושיות התוספות הוא משום דנסוגיות הגמרא (ד"ז) דלא ידע עוד כלל להא דידו של אדם השונה כד' על ד' הוי אמינא דגם נעמוד ט' ורנים מכחפים על הנזק הרי אם כן יקשה לפי"ה הפלוגתא דרבי ורנן נשננים מכחפים על הנזק הרי אם כן יקשה לפי"ה דלמה הוצרך כלל רש"י לפרש כן לקמן (דף ח). כלישנא קמא דרש"י שם והרי הגמרא שם כבר ידע מהא דידו של אדם ולהתסקנא הרי אין לנו לפרש כלל דברי א"י אלל כלישנא אחריתא דפירש"י שם שהוא כפי התוספות, ומעולם לא ראינו דבר כזה דלחרי התסקנא יתור רש"י לפרש כמו שעלה על הדעת מעיקרא נסלקא דעתא דגמרא ואין זה אלל תמיה, וגם מה זה שכתב מר וז"ל, וחלוי נדק נ"א דפירש רש"י נרוח ארבעה הוא אלינא דכולי עלמא עכ"ל, ונפלאותי הלל לדבריו לשיטת רש"י זה תלוי נהא דידו של אדם השונה לו כד' על ד' ואם כן מחל פליג נזה ולא ס"ל הא דידו של אדם השונה כד' על ד' ועוד דברי הר"ן שהנ"ל מר הם דברי הרש"א נחידושו כמו שרש"ה הרואה ושם הוסיף וכתב ועוד כיון דדרך לכתף עליו מחשבת הרנים משויל ליה מקום ולא גרע מזרק ונת נפי הכלל או נפי הכנסה, ואם כן לסתרא

(*) הגהה נמכתב שני כתב ח"ל אחאפק לא אוכל מלהודיע גודל תמיהתי על כבודו נכתבו נחלית דבריו לחמה עלי נזה אחרי ולהתסקנא אחרין דידו של אדם הו"ל כד' על ד' איך יפרש רש"י נדק ח' ונפרק המלניע גם לפי הס"ד, הלל אנכי מעולם לא כתנתי שזנה פלגי הס"ד והתסקנא רק דרנה ורב יוסף ור"י ור"א לא ס"ל דידו של אדם השונה לו כד' על ד' מדלל ח"י למחיתין נזה ורב ר"י ור"א הוא ויחדשו דבר זה ומשום הכי כתנתי דרש"י נפרק המלניע כתב כן לכולי עלמא הייט גם לרנה ור"י ור"א עכ"ל, והשנתי לו תיכף כי זהו נגד לשנוי נמכתב דלחתי לא ידע הגמרא להא דידו של אדם השונה כר, ואם נחית לדבריו הנ"ל למחר דהסוגיא קאי לרב יוסף ולא ס"ל זה וליך שיהיה לפרש להתסקנא נדברי א"י כן הרי הוא ללא נדק, ואשחמיתותיה דברי התוספות נכתבות (נ"א): דלא ניהא להו למחר דתירוק קמא דגמרא לא ס"ל הא דידו של אדם השונה

תשעה מלמנחין אין לרין רחם ד' והיכל דרחם ד' אפילו ביותר מי' היו רשות הרבים והסתירה נפירש' נמקומה שומדת, והנה נ' הסתירה היה אפשר לייסג ולומר דנפוחת מרוח ד' היו תשמיש על ידי הדחק ותלוי בפלגתא דאמורא, ונפרק המלניע פירש' להמסקנא דתשמיש על ידי הדחק לא שמה תשמיש ואחי שפד, ואולם לפי' אין לו ח' על קושיות התוספות נפלגתא דרבי ורנן נשדי טפ נתר עיקרו דהא הסוגיא קל' לרנ' יוסף דאיהו ס"ל תשמיש על ידי הדחק שמה תשמיש ואם כן אליניה לא נעין כלל רוח ד', ועוד דלפי' נעטרך לומר דרש' להלכה סוגר דנע' רוח ד' דלא כהרמניס, ויהא דלא כהרשג' והר"ן שכתבו דרש' כהרמניס ס"ל נה, והיה אפשר עוד לומר דאיכא נפקא מיניה לרש' נין היכל דרבים מכתשים מתא דא' אפילו נאלי' רחם ד' היו רשות הרבים אלא היכל דאין מכתשים עליו ומתא אלא דמזויא לכתופי א' נעין שיהיה דוקא רוח ד' ויהיה מיוסב קושיות התוספות הג'ל דפלגתא דרבי ורנן נשדי טפ נתר עיקרו ניהא דמיידי נחוי לכתופי אלא אין מכתשים עליו מוש' והילכך נע' רוח ד' לכולי עלמא, ודברי רש' דפרק המלניע יתפרש נאופן זה דנקט כגון נגוהה נ' ורחם ארנעה ואחר כך מפרש דנריו ורבים נוכתשים עליו היינו דנה' נגוהה נ' לחוד היו רשות הרבים אפילו אינו רחם ד' ואחר כך כתב דמזויא לכתופי דמשמע דאין מכתשים עליו והיינו דנה' נעין דוקא רחם ד', וכן ראיתי בספר פני יהודה לר"מ מסלמנים שפירש כן והוא תמוהל הניטול מעמלו עד שאין טורח להשיב על זה דודאי דברי רש' דפרק המלניע הוא דוחק גדול לפרש כן דלר' סכינא חריפא למיפסק דנריו ולנתרם לנתחים ופורים דקיס, ולכן מתוורתא לעיד לפרש דברי רש' כתשי' נסמין הקודם דרש' מתקן נין אמע' רשות הרבים לון הג' וסורו נזה כל התמיהות נפירש' רש' והכל על מקומו יצא נשלוס.

ובאי' דטען מר דלפי' תשי' הר"ן נעטמא דלא נע' רוח ד' זהו משום דכיון דדרך נני אדם לכת' עליו אף שאינו רחם כל כך הרי הוא כיוו של אדם דאחריון שהיה חסונה כד' על ד', ואם כן לפי' אין לחלק נין מוקפת רשות הרבים מכל ד' או לא, הנה לפעיד לאו מידי הוא דאף על ג' דדברי הר"ן מילי דסגרא אינן ונס דברי הרשג' שהנאלי' שכתב דכיון דדרכן לכת' עליו מחשבת הרבים משויא ליה מקום לא נרע מז'ק וזה נפי הכלל או נפי הכנשן, הנה זהו גם כן נכוה, ואולם אם נאלץ להקשות מזה על שטת רש' לפי' דרכיו הרי ביותר יקשה מה יענה הראש' ז"ל ציוס שידור נ' למה סוגר דנע' רוח ד' דוקא ולא חס להני' סגרות, ועי' דל"ל דהרשג' ז"ל ס"ל דכיון דאין רחם ד' לא חזי' לכיתוף ונטלה דעתן של המכתשים והכי נמי י"ל דנס רש' ז"ל ס"ל הכי מיהא היכל דהוא מוקף רשות הרבים מכל ד' או אחריון דרשות הרבים מנטלה כיון דאין מופלג ותלוק מרשות הרבים כלל מה שאין כן היכל דהוא מן הג' מתר לרשות הרבים א' נעין דוקא רוח ד' וליכא הסגרא דרשות הרבים מנטלה, וכנר הנאלי' סמוכין לסגרא זו מהירושלמי.

ענה ב'

(ג) ומצינו עוד הא' חילוקא בירושלמי פרק הזורק (הלכה ה') נני' סלע שנים נגוה עשרה טפחים אין מטלטלין מתוכה לים ולא מן הים לתוכה פחות מיכן מותר כר', ר' נון ד' חיה נע' נועתה שתי כרמליות כמכות זו לזו מטלטלין מוז' לזו (נעתי' לכתחילה אסור לטלטל מכרמלית לכרמלית) ומשני ר' חנניה צריה דר' הילל מכיון שהים מקיפה מכל ד' כמי שכולה כרמלית אחת ועיין שם בגליון הש"ס נהא דנסר שהוא חזק לפינה, והנה הטובשע נסמין שמי' פסקו כדעת התוספות והראש' נעירונן (ס"א): נס' ר"מ דמותר לטלטל מקרפף יותר מתי' סלמתי' שלל האוק' לדירה לנקעה העוברת לפניו ודלא כהירושלמי הג'ל, והנ"ח שם כתב דהכי איחא (כר"מ) להדיא בפרק המוליד תפילין (ק"א): נזמן שהמנעול למטה מעשרה דהיי כרמלית מתי' מפתח מעי' ומתי' נאסקופה כרמלית למחר פותח ונעול ומחירו לנאסקופה והכי נמי איחא פרק קמא דשבת (ח'): דקאמר הוא ועירונו נכרמלית כר', ומה אעשה דנעלם מנכ"ח דברי הירושלמי דאלי' היכל דכרמלית אחד עומד בתוך כרמלית אחד גדול מחט והגדול מקיף להקין וכי' הא' אחר ר' חנניה צריה דר' הילל מכיון

לסגרא זו לא נע' רוח ד' נעמוד ט' ורבים מכתשים עליו אפילו לפי' מלי' והנמר' לא ידע עוד להא' דיוו של אדם חסונה כד' על ד', והרי הסוגיא קל' לרנ' יוסף דמיל' נעירונן (נ"ט). מחשבתו משויא ליה מקום וכי' מחשבת הרבים, ונתוספת דה' אלא לר' יוסף, כתבו נס' ר"מ דהא מחשבתו משויא ליה מקום דמהני זהו היכל דלא ניהא ליה נעין אחר ונעמוד שמכתשים עליו הרי חפץ נזה העמוד והי' כמו זרק נפי הכלל, וכמ"ס הרשג' להדיא דלא נרע מורק נפי הכלל ואם כן אי' אפשר כלל לומר כדברי מר.

(ב) ומקום אחי' לייסג עוד קושיות התוספות (ד'): דה' נאלי', על פירש', י"ל דהא דפירש' לקמן (ד'): דה' מכתפי' דלא נע' רוח ד' ונין רחם ונין קל' סני זהו דוקא נע' מלמנחין דלא חזי' לכיתוף נלי' דחק כלל והילכך נס' נפוחת מר' רוחם סני ומשום דמחשבת הרבים משויא ליה מקום, ואולם למאן דאמר תשמיש על ידי הדחק שמה תשמיש הרי אליניה נס' נגוהה יותר מי' היו רשות הרבים, נרס נכהלי' נגוהה נעין רוח ד' דוקא דלא שיד' נומר נזה דמחשבת הרבים משויא ליה מקום כיון דאין תשמיש' שס' אלא על ידי הדחק הילכך לא מהני מחשבתו נזה לשיא' ליה מקום, וסרה קושיות התוספות היכל' נוסכתא לרש' דנע' נרשות הרבים מקום ד' דלי' למטה מנ' לא נע' רחם ד' ולמעלה מנ' לא היו רשות הרבים ולא קשיא מידי דהכא קל' הסוגיא לרנ' יוסף ואיהו ס"ל שם (ח'). תשמיש על ידי הדחק שמה תשמיש ואם כן גם אי' הטק' שמכתשים עליו רבים הוא נגוהה יותר מי' כשר ולא הרי נעין שיהיה רוח ד' דוקא דהיכל דהוא תשמיש על ידי הדחק לא מהני מחשבת הרבים להיות משויא ליה מקום עד דליכא ד' רחם וספיר פליג', רני ורנן אי' שדי טפ נתר עיקרו להיות כמות ע"ג מקום ד' ומיידי ביותר נגוהה מי' ואחי' שפיר, ולפי' יתיישב נהא דהיתה קופתו מונחת נרשות הרבים נגוהה עשרה ורחנה ד' אין מטלטלין לא תחוכה לרשות הרבים אלא מרשות הרבים לתוכה פחות מכן מטלטלין ומשמע דנפוחת מעשרה תשהו' היו נמי רשות הרבים, וקשה הא' נעין ט' מלמנחין דוקא, ולהאמר אחי' שפיר דנרבת ד' נאמת שרי נס' ביותר מי' הוא דנע' ט' מלמנחין הוא נשאינו רחם ד' ונס נטר מתקומא כהלי' נגוהה והא' דקתני' למעלה מעשרה טפחים עירונו עירוב ומשמע למעלה משהו' היינו נרבת ד' והא' דפירש' נד"ה מלי' ואוקמה נעמוד ט' דמחשבתו נה' קת' היינו משום דפחות מכן מטלטלין משמע דקל' גם על הרוחם ונזה נעין דוקא ט' מלמנחין.

ויתיישב נזה נהא דתקן היה קורא נרש' הג' ונתגלגל הספר מידי' עד שלא הגיע לעשרה טפחים נלולא אלא משהגיע לעשרה טפחים הופכו על הכתב ונעירונן (נ"ט). וכן נפיק דשבת (ה'): אפיר' הנמר' והא' לא נ' ומשני' רנא נכותל משופע ונתוספת הקשו' דמה נצק דהוא כותל משופע מכל מקום אינו מונח נרשות הרבים דפי' הכותל אינו רק כרמלית אחי' דליידי' נרבים מכתשים על הכותל דהיי' כמו רשות הרבים, וקשה דהרי ליסגא דמחשבתו הוא משהגיע לעשרה טפחים הופכו ואם כן מיידי ביותר מחשבה, וקשיא לשיטת הרמניס דנע' דוקא ט' מלמנחין והנ"ח נסמין שני' סעיף ה' הניא' דברי התוספות הג'ל, וסי' ועסי' שמה' סעיף י' כנראה דרחם לקושית ז' דלשפוקים דנע' מלמנחין דוקא אחי' קשיא, ועיין ירע"ה, ולהאמר ניהא דהיכל דליכא רוח ד' מודים השפוקים דהיי' רשות הרבים נס' ביותר מי' והתם נכותל הרי ודאי איכא רוח ד' טפחים ואחי' שפיר, ואולם פירש' דפרק המלניע שכתב אסקופה רשות הרבים כגון נגוהה תשעה ורבת ארנעה ורבים מכתפין עליו דמזויא לרבים לכתופי כר', אינו מיוסב נדרך זה, וממה נפשך קשיא דהא נגוהה

חסונה ואחלי' לא ניהא דמי' קמא דנמר' הוא אלינא דכולי' עלמא, ואם נגוהה נאמת און לייסג נירסת ריב' שם נדרך זה, מכל מקום לא היה לר' לפרש כן על תנן, דעמתי' נזה נרור כשח' נס'ל, רש' הנעי' ספר יד דוד על נרכות וספר מועד, וראיתי כי דברי הר' יחיד לקומים הנה מספר הג'ל שכתב כן נס' אנו ז"ל, וכנר כלשו' הר' הג'ל מתא נמכתב, דמעיקרא לא אסיק להא' דיוו של אדם חסונה כד' על ד', ולעיד' הוא דנר נטל כחש"כ נס'ל, ואיך שיהיה אני אומר על הר' הג'ל כמ"ס הרדנ' נחיא' נשית' ללשונות הרמניס סמין כד'ט וכיון שכן הוא כר'.

פטור העומד בכרמלית אמרינן ביה מלא מין את מיט וניעור ולא אחרין, ביה לאקולי מקולי רשות הרבים, אם כן לא איתערך לדחוק ולפרש דקושיא דהר"ם הוא שלא אליא דהילכתא אלא דאף לדין דקיימא לן כרנא דחורי רשות הרבים ללא כרשות הרבים דמי מכל מקום פריך שפיר דכיון דאין זו רוח ד' וסמוך לכרמלית י"ל זו מלא מין את מיט וניעור ודיט ככרמלית, ולהכי הולך לשט"י דאין חורין בכרמלית והיינו דאף על גב דקיימא לן דמקום פטור העומד בכרמלית דמי ככרמלית מכל מקום גבי חורין לא אחרורי כולי האי כדפירש רש"י ואהא אחר רבינא אפילו תימא ד' חורין כר, ומעתה י"ל דשפיר הולך הר"ם לומר דרבינא לא פליג כר, וזוהו דגם הר"ם ז"ל ס"ל כסברא זו, וכן נראה מזהניא הטור נפשיטות דברי הרמב"ם דס"ל הכי, ומסתמא גם אצו הר"ם ז"ל ס"ל הכי דהר"ם והטור שיטה אחת להם כמדע עכ"ל, ולהאמור למעלה נשיטת הרמ"א דסתם כדעת הר"ן דאין מקום פטור בכרמלית דהו דוקא כשהוא כולו נאזיר הכרמלית דאזיר הכרמלית מקיפו מכל צדדיו ולא היכא דהוא רק מרוב החד לבד פתוח לכרמלית, אם כן אי אפשר כלל לומר כהתוספות שנת דמאי דפריך ותיבוי כחורי כרמלית זהו משום דס"ל כשיטת הר"ן דליכא מקום פטור בכרמלית דהא זהו דוקא היכא דהכרמלית מקיף להמקום פטור אלא הכא נאמח המים דלית בה שיעור כרמלית ויש בה שיעור כרמלית קודם שחכמם לעיר אם כן המקום פטור מחומר מחד אחד להכרמלית ומכרמלית אחת אלא הכרמלית אינו מקיף כלל להמקום פטור וכנהאי גונא אינו בטל להכרמלית ומאי פריך הגמרא ולי דמיא דהא דאינו בטל להכרמלית כשהוא רק מחומר מחד אחד ואינו עומד בתוכו זהו דנדר הגונה ולא נדרר שהוא שזה כמו אחת המים והא עיקר חילו וכחו דהר"ן ושיטתה מקור מקומו טהור מהא דעירובין (ט'), דמקי רנא להא דחור רנ תוך הפתח צריך לחי אחר להחירו דפתוח לכרמלית דמלא מין את מיט וניעור הרי דגם במחור מחד אחד לכרמלית גם כן בטל הוא להכרמלית והיינו משום דהתם נקרקע חלקה מיירי ולא נדרר הגונה והכי נמי נאמח המים פריך הגמרא ותיבוי כחורי כרמלית אלינא דרנא דס"ל חורי רשות הרבים ללא כרשות הרבים דמי ולרנא לטעמו הרי ס"ל דגם במחור מחד אחד לכרמלית בטל המקום פטור להכרמלית דאם כן מלי משני הגמרא דאין חורין לכרמלית והלא זהו בחורין דגמרא ונכהאי גונא כיון דמחור רק מחד אחד לא בטל להכרמלית, אלא נאמח המים דאין נגזר נאין רח ד' ומחור לכרמלית שפיר הוי כרמלית, ולכן מוכרח לומר דפירכא הגמרא קאי רק לאצי וכדפירש"י וצדקו דברי הנ"ל דלא כהתוספות שנת, ועיין פי ר"ח דמפרש פירכא הגמרא על החלוטות דפריך דתיבוי החלוטות כחורי כרמלית מים מן אחת המים עומה וז"ל גם כן דפריך אלינא דאצי ודריק, ונמקי"א פלפלו נשיטת הר"ם.

מכיון שהם מקיפה מכל צד כמו שכולה כרמלית אחת והם כן נהא דפרק קמא דשנת דקאמור הוא ועירובי כרמלית דפירש"י כגון שהיה נזר זה ננקעה ומתכוין לשטת על שפתו כר, אם כן הנקעה מקפת הנזר, וכן נהא דפרק המזליא חפ"י הרי המנועל הוא בתוך האסקופה דאזיר האסקופה מקיפה ונכהאי גונא הוי כרמלית אחת לכולי עלמא וליכא רביה לדין הר"ם דמיירי נתיי גונא כרמלית ניבשה שטחיהם סמוכים זה אל זה ואין האחד מקיף את הנזר דשפיר י"ל דנכהאי גונא אסור לטלטל מזה לזה, ואולי כוונת הנ"ל לפוס דברי ר"ח דלא מחלק נזה וסתר דשתי כרמליות הסמוכות זה אל זה הוי כמו שלע שנים אם כן הכי יתחא דפרק המזליא חפ"י ופרק קמא דשנת, ונתי הר"ם נ"ל כחז דהר"ם פליג והמ"מ כתב דהרמב"ם פליג נזה על ר"ת, ועיין תוספות שנת סימן שמי"ה סעיף ז' ונחידושי הרשב"א כחז גם כן דהרמב"ם והר"ם דלא כר"ת וגם רש"י נראה דחולק על ר"ת, עיין הנהגת הש"ס להגאון ר"נ נירך ז"ל שם בעירובין (ס"ז): ונרוקא סימן ז"ט הנ"ל להלכה הירושלמי דשני כרמליות הסמוכות זה לזה אין מטלטלין מזה לזה כמו ים ונקעה, ועיין שם סימן ז"ג הנ"ל הא דשלע שנים וגם נריקאנטי סימן קל"א הנ"ל הירושלמי להלכה וגם הר"ם כתב דפ"י דהו כגון ים ונקעה אלא ים וים נקעה ונקעה שרי, ופלא על מרן הנ"ל ז"ל שלא הנ"ל דברי הירושלמי ודברי הירוקא נזה ולהלכה נזה דאין להקל כדברי הטושי"ע נזה.

ובדין מקום פטור בכרמלית מליט גם כן הוי חילוקא דהנה נהא דקיימא לן בטושי"ע סימן שמי"ה סעיף י"ז חורי כרמלית אינם ככרמלית נלמטה מעשרה ונמסוכין, וקשה לפוס מלי דסתם הרמ"א שם נסעיף ח"י וס"ס שמי"ו כדעת הר"ן נשם האחרים דאין מקום פטור בכרמלית אם כן הרי ליכא נפקא מיניה כלל נהאי פיסקא דחורי כרמלית דאינם ככרמלית דהא נגונה עשרה הרי ליכא כרמלית כלל דאין כרמלית למעלה מעשרה ונפחת מעשרה הרי נרמנ ד' הם נעלמם כרמלית מלי חאמר נאלין נרמנ ד' הרי כיון דאין מקום פטור בכרמלית אם כן נכהאי גונא הרי אדרנא אחרין דחורי כרמלית ככרמלית, ונשי"ע אל הגאון ר' זלמן ז"ל הרנ"ש נזה, וכחז דבחורין כולי עלמא מדי דלא נטייל לבני כרמלית דכמו דלפי שיטת רש"י נשנת (ז'), צריך לחלק בין קרקע חלקה גבי בין לחיין אחרין מלא מין את מיט וניעור נעירובין (ט'), ובין דנר נגזר ג' שהוא דנר נפני ענמו ואינו בטל לכרמלית כך י"ל להר"ן וסייעתו שדנר הגונה ג' שנטל היינו כשהוא כולו נאזיר הכרמלית לאסוקי חורין שמוקפין נכחלין מכל צד רק מרוב אחד לבד פתוחים לכרמלית לא נטייל לגביה, וכן כתב נמשנה נרורה שם.

(ד) ובזה אחרתי להצדיק דברי הנ"ל דהנה נעירובין (פ"ז): פריך דהא דמתיב אחת המים העונרת בין החלוטות כר, ותיבוי כחורי כרמלית אצי נר אצי ור' תינא נר אצי דחורי תרווייהו אין חורין לכרמלית רבינא אחר (כ"ה גירסת הר"ם) והר"ם ז"ל אפילו תימא ד' חורין לכרמלית הוי מלי נסמוכה וכחז הר"ם דהילכתא אין חורין אף על גב דרבינא נתרמא הוא רבינא נמי לא פליג אהא נהדיא אלא דקאמור דאפילו י' חורין לכרמלית אית לן שינוייא אחרניא עכ"ל, וטען הנ"ל דלא היה צריך לכך דהא רש"י פ"י להדיא דהא דפריך ותיבוי כחורי כרמלית עיקר הקושיא אינו אלא לאצי דס"ל חורי רשות הרבים כרשות הרבים דמאי אלא לדין דקיימא לן כרנא דחורי רשות הרבים ללא כרשות הרבים דמאי לא קשיא מידי דודאי פשיטא הוא דחורי כרמלית ללא ככרמלית דמי דהא אקילו בכרמלית מקולי רשות הרבים ורק דהסתיא קאי אלינא דאצי ולאצייה אחר רבינא אפילו תימא ד' חורין לכרמלית כי היכי דש לרשות הרבים אלא לא לייזן דקיימא לן כרנא ונפטר תוספות שנת כחז לייזן דהר"ם אינו מפרש כפירש רש"י דרש"י ז"ל לשיטתיה הוכרח לפרש כן משום דס"ל דמקום שאין זו ד' העומד בכרמלית מקרי מקום פטור כדון עמוד נרשות הרבים שאינו רח ד' ואם כן אלינא דרנא ממילא קושיא דהש"ס לא קשיא מידי דכיון דס"ל לרנא דחורי רשות הרבים ללא כרשות הרבים דמי ה"ה חורי כרמלית דהא אקילו ביה מקולי רשות הרבים וז"ל דעיקר קושיא הש"ס אינו אלא לאצי אלא דעת הר"ן דמקום

וגם מלי דהחליט התוספות שנת דהר"ם סובר כהר"ן מזהניא הטור נפשיטות דברי הרמב"ם דס"ל הכי ומסתמא גם אצו הר"ם ז"ל ס"ל הכי, ולע"ד יש לדון נזה טונא דהלא ידוע דרבינו ירוחם ז"ל חיל גם כן נשיטת הר"ם רנו תמיד, והנה ננתי י"ג חלק ד' חזן שם ז' פרטי דינים ח"ל השלישי אינו רח ד' טפחים נקרא מקום פטור בין שיהיה נגזר למעלה מעשרה בין למטה בין שהוא עומד נרשות הרבים בין בכרמלית מותר להשתמש בו לבני רשות הרבים ולבני רשות היחיד עכ"ל, הרי דס"ל להדיא כשיטת רש"י דמקום פטור אינו בטל לכרמלית כלל ולא זכר כלל לדעת הר"ן, ומזה מוכח דמסתמא גם הר"ם ז"ל ס"ל כרש"י, ומדברי הטור נתיבא דמוכח להיפך נדעת הר"ם וקשיא אהדדי, והאמת הוא דאינו מוכרח כלל נומר דהטור סובר כהר"ן דמי מזהניא דברי הרמב"ם נפשיטות שכתב נפריך י"ד נזר העומד בכרמלית אפילו עמוק ק' אמה הוי כרמלית אלא אם כן הוא רח ד' הרי נאצי רח ד' ס"ל דנטל הוא להכרמלית וכשיטת הר"ן וכמו שכתב הנ"ל, וכן כתב גם הנ"ל, ואולם נאמח י"ל דהא אינו כלל מטעמא דהר"ן דאחרין דנטל הוא להכרמלית ומשום דמלא מין את מיט וניעור אלא משום דס"ל שהכרמלית תופסת עד התהום ואין מקום פטור נזה שם נקרקע הכרמלית, וכ"ה נשי"ע אל הגאון ר"ז ז"ל נסימן שמי"ה סעיף כ"ה, ולפי"ז י"ל דשפיר ס"ל להרמב"ם וכן להטור דלמעלה בכרמלית איכא מקום פטור ואינו בטל להכרמלית כלל.

ענה ג'

(ה) ובתשובת הרמנים (סימן ל"ד) השיב לחכמי לוניל יראה לי מדבריכם שיש נספר שלכם חסרון דברים.

והוא טעם הספר נור שזכרתי הרי הוא כזכרתי אפילו עמוק מזה. ומה דעתי נדנר זה הואיל ולא חלק רשות לעצמו הרי הוא כזכרתי גם אותה משנה האמורה בעירובין נחט נטר אפילו עמוק מזה אמה הרי זה עירובין ואוקמה נטר העמוד כזכרתי ונחטין לשנות למעלה אפסר להעמידה נטר שאין נ' ד', ומה נחטין לשנות נרשות הרבים או להעמידה נטר שהיא רשות היחיד ונחטין לשנות נרשות הרבים (זהו כפירש"י) ויראה לי שגור שאין נ' ד' היא הנושה ולפיכך אשנועין ואמר אפילו עמוק מזה אמה לא נחלק מן הכזרמלית אבל אם תאמר נ' ד' על ד' מה לי עמוק מזה אמה מה לי עמוק עשרה טפחים רשות היחיד נמורה היא ולא היה עולה על הדעת שיעיל תוספת העמוק כלום עד שיצא זה מלגנו ויאמר אפילו מזה אמה, וכן פ' רבינו נסים ז"ל, והעמיד משנה זו נשאל נ' ד' על ד' עכ"ל, והוצא נגדל ע"ה ס' נפיש וכתב וסוגין דגני חילן מוכחא הכי בין חנין דמה לי לעילא ומה לי לתתא כד"ן עכ"ל.

וגרסא ביאור הדברים דהא רישא דמתניתין דקמי נחט נצילן למעלה מ" טפחים אין עירובין עירובין וקומין נמרח נצילן העמוד נרשות הרבים ונחטין לשנות למטה דלס נחט למעלה מ" טפחים אין עירובין עירובין דלא ונ"י שקיל עירובין בין השמשות דמיתא מרשות היחיד לרשות הרבים ולמטה מ" טפחים עירובין עירובין אף על גב דקא תשתמש נצילן דמתניתין ר"י היא, ולפי"ז אם היה האילן עמוד כזכרתי היה מהני עירובין אפילו נחטנו למעלה מעשרה טפחים כיון דליכא אלא שבות דקא מפיק מרשות היחיד לכזרמלית ואם כן קשה למה הוצרך למיתני נסיפא נחט נטר כיון דסיפא חיירי נטר שהוא רשות היחיד העמוד כזכרתי אם כן ליפלת וליחתי נצילן גופיה בין העמוד נרשות הרבים לבין העמוד כזכרתי ומה לי לעילא מה לי לתתא, וכן הקשה התוספות י"ט, ואולם אם נניחא כזכרתי דסיפא חיירי נטר שאין נ' ד' העמוד כזכרתי והוא נחטין לשנות נרשות הרבים אלא נצילן כן אי אפשר למיתני כהאי גוונא נצילן העמוד כזכרתי דהא נצילן למעלה מעשרה טפחים ואי רחב ד' העמוד כזכרתי אין עוד כזכרתי כלל אלא מקום פטור דהא חזיר כזכרתי למעלה מעשרה נמי הוי מקום פטור וכזכרתי אינה תופסת אלא עד עשרה ולא שייך נחט נ' ד' מקום כזכרתי משום דמלא מין את מיט דהא אדרבה מקום פטור שם דהא נאמת מיט ואם כן פשיטא דשרי וליכא שום חידוש כלל, ורבינו נשיע"ק דחי' כן גם כן לקושיית התוספות י"ט ולא ראה דקדמו כבר התנדל ע"ה.

וספרה מהר נזה קושיות הנית מליר נסיון ח"ט שכתב דדברי הרמנים נחשונה ה"ל אינם מונגים דמה מועיל נפירוש דלכתי קשה מה אפילו עמוק מזה אמה להשמיעני דלא נניחא מפני העומק חילוק רשות ולא ליהוי כזכרתי ואלא מה ליהוי מקום פטור דהא אי אפשר ליתיהוי רשות אחר אחר דאי רחב ארבעה והא חכ"ס דהוי עירובין עירובין ולא קשיא מידי דהא לפי פירוש הרמנים איכא רבוחא גדולה נמה דקאמר אפילו עמוק מזה אמה דאף על גב דנצילן העמוד כזכרתי הרי מפני הגובה יותר מעשרה טפחים הוא נחלק מן הכזרמלית דהוי מקום פטור דגם חזיר כזכרתי שם מקום פטור אבל נטר אפילו עמוק יותר מעשרה ואפילו עמוק מזה אמה דלא נניחא שם להשתמש כלל מפני העומק מכל מקום לא נחלק מן הכזרמלית ואי שרי אלא לרבי מה שאין כן נצילן הרי היה מותר גם לרנן וליכא שום חידוש אבל אם תאמר דמיידי נטר שיש נ' ד' דהוי רשות היחיד אם כן מה לי עמוק מזה אמה מה לי עמוק עשרה רשות היחיד נמורה היא ולא היה עולה על דעתינו שיעיל תוספת העומק כלום עד שיצא זה מלגנו ויאמר ואפילו עמוק מזה אמה דהא גם נצילן נגונה נמי כו הוא זה נרור

ובכלבו וכן נארחות חיים לר' אהרן הכהן מלוניל הלכות שנת סעיף רמ"ה הנור שזכרתי כזכרתי אפילו עמוק ק' אמה עכ"ל, והנה מודל כחננו דהו דוקא כשאין הנור רחב ד' נראה ורור דסתמו דנריהם נדכל נווי כן הוא וכטוסחא הישנה נרמנים דחילוי נרורת ד' הוי כזכרתי, ולע"ד זהו גם כן שיטת התוספות בעירובין

(ל"ג) דמוקי ונחטין דנחטו נצילן כזכרתי לשנות למטה כ"ל, ופריך הנמרח חוץ למטה מעשרה טפחים עירובין עירובין והא קא ושתמש נצילן, וכתבו התוספות פירש"י דהוא הדין דהו מ"ל למפרך והא קא חייתי מכזרמלית לרשות הרבים אלא מזה מחרי פירכי נקט ומהר"י מפרש דהו מ"ל לשנוי דקאי כזכרתי עכ"ל, ונספר גלון יעקב הקשה על התוספות דאי מוקמית לה הכי תיקי' אמה סיפא נחט נטר אפילו עמוק ק' אמה עירובין עירובין מ"ל אילן למעלה מעשרה ומ"ט נטר עמוק עשרה, ולע"ד ד"ס"ל למהר"י כטוסחא הישנה נרמנים וכדברי הרשנ"א נחידושו לשנת (דף ק' ע"ה) שכתב דש סמך לזה מהתוספתא דשנת שם דמיתא חיסרטיא ע"ה נקעה זרק מן האיסרטיא לנקעה פטור ר"ש אומר אם י' נחטין זרק עמוק עשרה טפחים הרי זה חייב, ונכלל דלחנא קמא פטור גם נטר כזכרתי נ"בשה דלא כדברי הראש"ד, והסוגיא דפרק קמא דשנת (ח"י) דקאמר זימנין משני לה הוא ועירובין כזכרתי וקחתי התם למטה מעשרה טפחים אין עירובין עירובין זהו כר"ס והא דטען הראש"ד מסעל שנים עירובין (ס"ז:) י"ל דהתם מפני שמוחק מן היס לנמרי ויכיר הוא שאינו מחט הכי נמי נחל נגונה עשרה ורחנו ד' גם רנן מורו שאפילו כזכרתי הוי רשות היחיד שכל שהוא נגונה ניכר שהוא מקום נפטי עצמו ומוחק מן הכזרמלית לנמרי אבל נור אינו ניכר כל כך נחוד הכזרמלית ומכלל הכזרמלית הוא נחש שאינו נחלק מחטו והיינו דלא חלק ר"ש כטוספתא אלא נעומק משום דנגונה אפילו רנן לא פליגי עליו והיה והוא הטעם לספיה שנים עכ"ל, ואח"י שפיר דברי מהר"י דאיכא חילוק בין אילן לנור ואפשר לומר דגם להמסקנא קיימת הד' חילוקא דהא דמוקי סיפא דמתניתין נטר דקאי כזכרתי ור"י הוא היינו משום דנחטין לשנות נרשות הרבים והנור שרת ד' עמוד כזכרתי הוי כזכרתי ואח"י שפיר דלא קמי נסיפא נצילן כהאי גוונא משום דאילן כהאי גוונא הוי רשות היחיד דאיכא חילוק בין אילן לנור.

ענה ד'

(ו) ולמעשה חקתי דנעירי נפה מאטשעסטר וכן נהרנה עירובין נאנצילא יטו יאורים הפורים נידו אדם שקורין קאנאלם העשויים אלא הפעקטערעם והפאנצירקען להנול עניהם סחורה מהפעקטיריים והנרין להפעקטיריים והמים נהם אינם נחלים ונולמים כלל רק קו וקיימי נחמלאו על או ידי ציטורות מתקור המים או נקבה אחד הוא נחמור נהר והיאורים הללו אינם רחנים הרבה רק כדי רוחם ספינה ומעט יותר והספינה מתנהגת על ידי סוס שהולך על גב הנהר ומושך נחנל את הספינה ונער קטן טוב נ', והנה חרץ עמוק עשרה ורחב ארבעה טפחים הוי רשות היחיד אם כן נ"ח הספינה והיאור הוי מחיצה וגדר אל העיר להחיר טלטול ולעשות את העיר מוקפת מחיצה וכעין דברי הח"ס שהחיר הטלטול נעיר האב מטעם החדיץ שסניג העיר שהיה עמוק עשרה ורחב ד' דאיכא רשות היחיד ואמרין גוד אסיק מחיצתא והוי גם מחיצה להעיר ואף דהחרין דנעשה ליאור הוי מחיצה שלא הוקף לדירה ולא מהני להעיר מניעם דהוי כקדפ' יותר מנית סאחיס שלא הוקף לדירה ולא דמי להחרין של הח"ס ז"ל דנעשה להיקף להעיר והוי מוקף לדירה מה שאין כן נחרין דין מכל מקום נזה י' היתר מזד מחיצות האחרים שסתמו הפרטות אחר כך והמה מוקפים לדירה, וכעירובין (כ"ד) וטושי"ע סימן שני"ה לענין נ"ח הקדפ' והכי נמי הכא לענין היתר דמנטרף מחיצה זו להיתר המחיצות שנעשו אחר כך ועוד דאין קיימת לן נשיע' שם כשיטת הרשנ"א דהיקף לדירה לא תליא בכונה כלל דה נפתח ולנסוף הוקף ואם כן היכא שקדמו הנמים והעיר הרי מנוילא המחיצה דנדו אסיק מחיצתא של החרין הכ"ל הוי גם כן מוקף לדירה והא דהיאור מלא מים הרי קיימת לן כאנ"י דאמר נפרק החרק (ק'). נור נרשות הרבים עמוקה עשרה ורחבה ארבעה מלאה מים חרק לתוכה חייב מלאה פירות חרק לתוכה פטור מאי טעמא פירות ננטלא מחיצתא מ"ל לא ננטלא מחיצתא, ואולם לדנריו דהתוספות וכן הכלל והאחרות חיים לר' אהרן הכהן מלוניל ס"ל להלכה כטוסחא ישנה שנרמנים, אם כן ליחא להאי התירא דהא לדין דליח לן רשות הרבים האידנא אם כן הרי זה נור כזכרתי דהוי כזכרתי וליכא מחיצה, ואמנם הרי

כרמלית, וכן מפורש במאירי פרק הזורק נדעור המסנה הרניעה ח"ל, וביאר שרק זה הוא פחות מעשרה נעמק שלם היה ט עשרה הרי הוא בכלל כרמלית והוי קרוי אגס ודיע כהנרות וימים ולפילו רחב ארבעה אצל רשות היחיד איש שלל אחרו שאין מים מנטלין מחיצת אלא נצור שהנילו מים לתוכו ושחמיתותיו ניכרות אצל האגס דע כמים וכנהרות עכ"ל, וכן מפורש ברשנ"א נעמק הקודש שער ג' דהדין דימים ונהרות הוא אפילו נעמק עשרה ורחב ארבעה, ועין בהגהת הראש"ד פט"ן דין י"א, ועין בית מאיר, ומש"כ שם נעמק דאמת המים אפילו נרשות היחיד כרמלית הוא זהו מפרש שאין לאדם שום שמוש בהרשות נלתי מה שהמים מתכנסים שם כר, הנה נרניע יתונקן הטעם משום דמשך מכתמלית, וכן הוא בתוספת י"ט, ועין מאירי שם בזה מיימרל דלני דנור נרשות הרנים דכתב טעמא דלין המים מנטלין מחיצות האול וקלת דנרים שחמקעים נמים אצל פירות ממעטין את המחיצות כר, כנראה דסבור דאפילו נמים שאינם נלולים ואינו רואה המחיצות מכל מקום כיון דקלת דנרים שחמקעין נמים אס כן לא נתנטלו עוד המחיצות מה שאין כן במילוי פירות נתנטלו המחיצות דהוי כסתומים נעפר ונתי מהר"ם נ"ג הימים סימן ל"ו הונא בהגהת מרדכי פרק הזורק כתב דה"מ מיל דלא מנטלא מחיצתא ותימני מיל אצל מי רגלים ונראה מנטלי מחיצתא דלא ערפי מפירות עכ"ל, איכ זהו הסבר חדש דתלית נמלי דיתמו ויכלו המים חבא ההגדל בין מים לפירות ואפשר דהיינו טעמא דהרמנ"ם שכתב דנור מיירי שמילא מים דכיון דהמים אינם נוצעים שם נטעו אס כן יכלו ויתמו נמשך האומן ולפיכך לא מנטלא מחיצתא ויש להסתפק לפי"ז נתי יאורים שנאכלגליא החפורים בידי אדם אס אחרין דיכלו המים שבה ומה גם המחונרים נקלה אחד נהר דקרוי הדנר שלא יכלו המים כלל ומה גם לדברי רבינו יתונקן הכ"ל י"ל דכיון דמחונרין לנהר ותכת כרמלית קלתי היין כרמלית אפילו הם נרשות היחיד היכא דליכא משפת המים ולמעלה נגונה המחיצות עשרה טפחים, ואולם גם נזה י"ל לכאורה דלא הוי כרמלית אלא לענין טלטול על היאור דהמחיצות נטלין לנני המקום שהמים עליו דלא ליקרא רשות היחיד אצל לא נתנטלו שלא יהיו מחיצות לזי היבשה אך י"ל דלעמנו לא הוי מחיצה לאחרים לא כ"ש וכעין הא דשנת (נ"ט): ואיצרא דמית לא מנטלא מחיצתא הוא אפילו היכא דמחונר נזי אחד לנהר וכמיש רשנ"ם ור"ת בתוספות דפרק קמא דעירובין (י"ג), וכן הוא להדיא במדועשי הראשנ"א וט"ו ספר שני.

(ז) ולדברינו נסימן ד' ענף ז' דכתו דאחרין נסוכה (י"ט). מחיצת פי תקרה יורד וסותם דלגוץ ענידא ולא לנרלי הכי נמי בהילכתא דנור אסיק מחיצתא לא הוי מחיצה לנרלי אס כן נהני יאורים אפילו היכא דליכא משפת המים ולמעלה נגינה המחיצות עשרה טפחים מכל מקום לענין שחמא מחצת היאור מחיצה וכותל להעיר הרי הוא רק מטעמא דנימא נוד אסיק מחיצתא, מה לא הוי מחיצתא לנרלי ולא דמי הא להחרין שנת עיר האז דהחיר החי"ז ז"ל לטלטל על ידי חרין זה מטעמא דנור אסיק מחיצתא דהתם הרי החרין מעיקרא לכך נעשה שיהיה היקף להעיר, ושפיר אחרין נוד אסיק נשפתי חרין זה שיהיה מחיצה להעיר דהוי הכל מחיצה לנול כיון דכל עיקר החרין נעשה הכל נשיל היקף להעיר וגם לא דמי להא דמנצי שנידו אחד כלה לים פרק קמא דעירובין (ח). וכן נסתא דלשון ים הנכנס, לאחר דלטולוי מלטלין נחנר אפילו נפרצה יותר מעשר משום דלית ליה נידודי, וכפי רשנ"ם ור"ת בתוספות שם, והראש"ד בהשגת הכ"ל הונא נמנ"א סימן שכ"ו סעיף ב' האס הגידודים היין מחיצה העומדת מחילה שנגשה בידי שמים ולא שייך נה לתור דלגוץ נעשה ולא לנרלי מה שאין כן בכותל היאור דין דנעשה ונגנה בידי מעיקרא לנרלי היאור ועמקה אס כן אס נראה לתור שיהיה שפת הכותל מחיצה להעיר מטעמא דנור אסיק מחיצתא הרי יהיה זה מחיצה לנרלי וגור אסיק מחיצתא לנרלי לא אחרין, ואולם הא אכתי יתכן שיהיה הכותל השנית מחיצה מעלייתא להעיר מטעמא דנור אסיק מחיצתא דהוי מחיצה לנול לזי הנהר שנעשית לכך וגם להעיר העומדת לפנים מהנהר דרך תשל אס היאור הפסר הנקרא קאנאל הולך ומשתרע לארכו מנפון לדרום ושי קאנאיו נרצו של היאור הוא מחרת ומערב שלו והעיר שרונים איתנו להחיר הטלטל נה עומדת היא נמזרחה של היאור אס כן נהי דאס נראה לעשות מחיצה להעיר

הרי הטור ורמ"א סימן שמה"ע סעיף ח"י פסקו כהראש"ד, וכטעמא האחרונה ברמנ"ם דאס הוא רחב ד' לעולם הוי רשות היחיד ואפילו נכרמלית, וכן כתב במדועשי המאירי נפרק קמא דשנת נהא דזימנין משני לה הוא ועירובו נכרמלית ואף על גב דהמנ"א אס סעיף י"ד כתב דאף על פי שעמקה עשרה הוי כרמלית דרבנן כמו קרפף יותר מנית סלחים ותל מכל מקום זהו רק לענין טלטול נכונה אצל מכל מקום שם המחיצות לא אצדו ויש להחיר להעיר מלד מחיצות האחרים שנעשו אחר כך והמה מוקפים לדירה או מטעם האחר כנ"ל. והא דהספיקות עונות נהר דלתו רנים ומנטלי מחיצתא לתו מיד הוא נכמה טעמי חדא דהמנ"א נספר שס"ב כתב דזהו דוקא נשיעור סי' רנא נוקעים ונשיית שעי"ל הקשה על זה מדברי האר"י הגדול ח"נ הלכה עירובין סימן קכ"ט אות י"ד ח"ל, ולא נני לשניי דר' יוחנן אדר' יוחנן דרנים שהם ששים רנא כמו נרשות הרנים שנירשלים מנטלי מחיצות אצל רנים דמנתיין דליכא ששים רנא דמסתמא ליכא ששים רנא בין הפסין כרבנן ס"ל דלא מנטלי מחיצתא ולעולם כלן וס"ל, דאף על גב דלא הותרו פסי ניראות אלא לעולי רגלים ואיכא ששים רנא מכל מקום בין הפסין לא ענרו ששים רנא שינטלו המחיצות, לא נימא ליה למימר הכי דרנים אפילו אינם ששים רנא מנטלי מחיצתא למחן דלית ליה דרנים מנטלי מחיצתא עכ"ל, הרי דלא כהמנ"א אלא דלא נני ששים רנא נוקעים לנטל מחיצתא, ולע"ד מהא לא חירא מיד דהא דברי האר"י הם למחן דס"ל דרנים מנטלי מחיצתא אצל אס קיימא לן כחכמים דאס היה דרך הרנים מפסיק בין הפסי ניראות אר"י לסלקה מן הגדלים דלא איתו רנים ומנטלי מחיצתא העשויה בידי אדם ואס כן אף על גב דנמחיות בידי שמים בתנו התוספות (כ"ג): ד"ה דילמא, דאחרין איתו רנים ומנטלי מחיצתא מכל מקום שפיר י"ל כהמנ"א דאף דוקא היכא דליכא ששים רנא נוקעים ואיש ענין לדברי האר"י כלל, ונשיית תפארת נ"י חלית סימן י"א פסק ד"ס מקום להקל כדברי המנ"א נזה (ונקף דברי האר"י שכתב דאף על גב דלא הותרו פסי ניראות אלא לעולי רגלים ואיכא ששים רנא לע"ד נריך עיון דאף נחליט דהיה שם ששים רנא עולי רגלים נדרך אחד ואטו נפחות מזה לאו עולי רגלים נינהו ואטו נכל דרך שהיה לירושלים היה ששים רנא אין זה אלא תימה, ואלי הכוונה דאפשר שיקרה גם ששים רנא כאחד, ונריך עיון), ועוד אפילו אס נימא דלא כהמנ"א הלא ניאורים הנ"ל דהמחיצות עשויים בידי אדם מאנני נזית קיימא לן לא מנטלי מחיצתא, ועוד ד"ס להסתפק אי אחרין כלל נספיקות כאלו הטעמים משא סחורה עומדת דשיך נהא לתור איתו רנים ומנטלי מחיצתא ד"ל דזהו שייך דרך נספיקות שוטפים שם נני אדם הרנה ולא נספיקות המיוחדות להגלת משאלת כניזות והולך שם רק איש אחד על הספינה או שנים להוליך הספינה ולא יותר ונרור אצלי דלא אחרין נכהא גונא כלל איתו רנים ומנטלי מחיצתא דליכא רנים כלל, ושת מלתי גם להחיים חלית סימן פ"ט ד"ה אף מה יאשיענו כר דנהר שאין רנים עונרים שם כי אין עונרים נספינה נהר היחא כי אס דהיינאס לפרקים לא הוי נקיעת רנים עיון שם, ונר מן דין ומן דין הנה השאלת יענין סימן ז' והחיים שם הסכיוו דנים, ונהר וספינה דלא דמי לדגלי מדנר לא אחרין כלל איתו רנים ומנטלי מחיצתא ומה גם דהכא הרנים עונרים אצל המחיצה ולא על המחיצה דהולכים בהספינה על הנהר והמחיצה היא נדדי הנהר דאחרין נוד אסיק מחיצתא אס כן לא שייך כלל לתור נזה דלתו רנים ומנטלי מחיצתא כיון דהרנים אינם עונרים על נד הנהר רק אצל הגדלים.

ובגוף הסברא דחלוק מים מפירות דפירות מנטלי מחיצתא ומילא לא מנטלא מחיצתא הנה המנ"א נסימן שמה"ע סעיף י"ב הניא נזה חילוק המ"מ ספ"ד משנת דנמים אדם מסתכל ורואה המחיצות מה שאין כן בפירות, ומדברי הרמנ"ם נראה דהא דנור מיירי דהמים אינם נוצעים שם אלא שמילא הנור מים דכתב נור נרשות הרנים עמוק עשרה ורחב ארבעה מילא מים כר, ואולי זהו משום דמים דומיא דפירות קתני שמילא ולא מתדלו שם, ולפי"ז י"ל דהיינו טעמא דליכא חילוק מהא דנור נרשות הרנים לשאר ימים ונהרות דהא רק כרמלית, ועין מנ"א שם סעיף י"ד ממך אחד דברי היראים דנימים ונהרות מיירי דאיש מחלקט עשרה מתוך ד', ואולם להרמנ"ם הכ"ל י"ל דאפילו נמחלקט עשרה מתוך ארבעה הריץ הימים ונהרות

(ח) ולמעשה נדון מקום פטור נכרמלית הכ"י והרמ"א נטו חת"י דעת הר"ן בשם האחרים משום דכן הוא בהנמ"י פ"ק ט"ו משנת בשם רבינו שמשון, וכן הוא דעת הרמב"ם והטור, וכבר כוננו גנף ב' דמדברי הרמב"ם והטור ליכא הכרח כלל דשפיר י"ל דס"ל נמקום פטור שהוא גנוה למעלה נאמר הכרמלית דהו' מקום פטור ואינו נעל להכרמלית וכשיטת רש"י והרשב"א וכן נקרקע למטה ס"ל דאין מקום פטור נקרקע הכרמלית ולא למעלה ואם כן אין לנו מי שעומד נשיטת האחרים רק דברי הנמ"י בשם רבינו שמשון ובשנת (ל"ט:) נהא דאחר רב מיאש בני ר' יוחנן כותל נרשות הרבים גנוה עשרה ואינו רחב ד' ומוקף לכרמלית ועשאו רשות היחיד חרקה ונת על גבי חמה מי אחריון כיון ואינו רחב ארבעה מקום פטור הוא או דילמא כיון דעשאו רשות היחיד כחול דמלי דמי אחר עלול קל וחומר לאחרים עשה מדינה לעצמו לא כ"ש, ובפי ר"ח כתב דמירי כגון שהיה הכותל מדינה בין רשות הרבים לכרמלית ואחר כך ננה כותל נכרמלית שכנגדו ועשה הכרמלית ההיא רשות היחיד מי אחריון או הכותל הזה נמחקו וכיון שאין זו רשות ארבעה מקום פטור הוא או דילמא כיון דעשאו רשות היחיד כחול דמלי דמי, ופשיטין כשיש כותל לכרמלית מקום פטור היה, והשאלה היחיד כותל רשות היחיד כותל לכרמלית ההיא רשות הרבים היחיד כותל ההוא רשות היחיד כ"י, והשאלה האם זה הכותל הוא חסר מחצית אחת) כ"ש כשיעור הכותל ההוא רשות היחיד כ"י, ומאחר דס"ל לרבינו מנחם ז"ל, והכותל שהיה בין רשות הרבים לכרמלית ואין זו מקום רחב ארבעה הוא מקום פטור ולהכי מיעבי' ליה דילמא גם אחר כך כשננה כותל נכרמלית שכנגדו ונעשה הכרמלית ההיא רשות היחיד, אולי אכתי אחריון הכותל הראשון נמחקו וכיון שאין רשות ד' הוא אכתי מקום פטור, ולשיטת הר"ן בשם האחרים הרי זה אפשר כלל לפרש הסוגיא בנפגמן פ"י ר"ח מיעבי' ליה אי הכותל נמחקו מקום פטור כמו שהיה דהא גם קודם שננה הכותל שכנגדו כבר הכותל הראשון לא היה מקום פטור כלל רק כרמלית משום דמלא מין אח מינו וניער, ואם כן מהיכי חת"י דאחר כך כשנעשה כל הכרמלית רשות היחיד יהיה זה הכותל מקום פטור ויאל

זה כרש"י, ולדבריו דמהרמ"ם והטור ליכא הכרח כלל דס"ל כהאחרים, ונהגות דברי ר"ח פשיטא ופשיטא דאפשר להקל בזה.

(ט) ובישועות יעקב כתב דהיכא דהוי רשות הרבים מפולש משער לשער ורחש ט"ז אמה רק דאין ששים רבוא נוקעין זו דלשיטת רש"י וסייעתו לא הוי רק כרמלית הנה אם נרשות כזה עומד עמוד שאינו רחב ד' ונזה עשרה שהוא מקום פטור לא חשיב כרמלית גם להר"ן בשם האחרים דנאמח זהו מנז עלמו דה"ר ה"א אלל מנז שאין נוקעין זו לא הוי רשות הרבים נמור אם כן לא שייך בזה לומר מנז מין את מיט וניעור דה"ר א"ן זה מיט וה"ר כשינאו ששים רבוא יהיה נחשב רשות הרבים אף שלא יעשה שום שינוי בגוף הרשות וא"ך נחשבו מיט עם העמוד שהוא מקום פטור עכ"ל, ומ"ל דסגורא ליטון, נרס לשון הנהגה מייחוי בשם רבינו שמשון ז"ל הוא ענז שכתב לענין נתי כסאות שעל המים דכא"ן מים לא מהני מחילה תלויה דא"ן מחילה תלויה מחמת נחורנה וא"ן נראה להחשיב טאה למקום פטור משום דא"ן רחנה ארבעה דלדין דלית לן אלל כרמלית ונ"ל מין את מיט וניעור וכן הוא בהנ"ל פרק כ"ד משהתפין וסתמית הדגרים וד"ל משמע דזהו משום דנע"י ששים רבוא נוקעים וכה"ל לישא כתב בלקוטי מהר"י וי"ל סימן ח"י, ונתאונת משאלה בנימין סימן ז"ב פ"י גם כן דברי מהר"י וי"ל דזהו משום דנע"י ששים רבוא נוקעים זו והן אמת דכבר כתבנו בסימן ה' ענף ה' להוכיח מדברי התוספות דכתובות דרבינו שמשון ז"ל אינו סוגר כרש"י דנע"י ששים רבוא נוקעין לעשות רשות הרבים, ואם כן לפי"ז על כרחך הא דכתב הכא דלית לן רשות הרבים האידנא י"ל דזהו משום דרבותו שלנו אינם רחניים ט"ז אמה וא"ל שפיר דברי הישועות יעקב, ואולם כל המפרשים והפוסקים אולי בסגנון זה דכל היכא דכתבו הפוסקים סתמא דלית לן האידנא רשות הרבים זהו משום טעמא דנע"י ששים רבוא נוקעין וגם הדרכי תשא סימן ע"ה וסימן ע"ה כתב דלפי סגורא דה"ר א"ן מקום פטור האידנא דא"ן לנו האידנא רק כרמלית, וכוונת הד"מ נראה ברור דזהו משום דליכא ששים רבוא נוקעין דא"ן מנז, ופלא על הישועות יעקב שדבריו ענז דברי הפוסקים בזה, ואולם לדבריו דא"ן ההלכה ברורה בזה להחמיר כהר"ן אם כן נכחלי גוונא דהכרמלית הוא רק מנז דא"ן ששים רבוא נוקעין נודלי ד"ש להקל ולומר דא"ן המקום פטור נעל להכרמלית דלא הוי מיט כיון דליכא חסרון בגוף הדבר ואם יצאו ששים רבוא יהיה רשות הרבים.

(י) ובמ"א דכתב מר לפקפק על תירוצי בזה דמוכח לרש"י בזה דלא יעמוד אלס ברשות הרבים וישתה ברשות היחיד דפיו מקום פטור ברשות היחיד, וקשה הא ברשות היחיד ליכא כלל מקום פטור לכולי עלמא, ואחרתי ליישב דזהו משום דהא"ר של רשות היחיד אינו מקיפו, וטען מר דה"ר הא א"ר רשות היחיד מקיף את הראש מכל נד ואם הראש הוא רשות היחיד פ"י גם כן רשות היחיד דלא נרע מחורי רשות היחיד עכ"ל, ולע"ד סגורא נכונה נעניי וגם דברי הרב המח"ה הכי דייקא דנענין שיהא מנולה לא"ר רשות היחיד וכל כה"ל גוונא אינו מנולה לא"ר הוא, ומש"כ דלא נרע מחורי רשות היחיד הנה ודאי י"ל דנרע וגרע דחורים לעולם הם נד אחר מנולים תמיד לא"ר רשות היחיד, מה שא"ן כן הכא הנה מה שהוא נתון פ"י של אלס ה"ר כולו מכוסה הוא.

ומ"ר ת"י קוש"א זו על פי דברי הר"ן בזה דבר חסדא בגנן קהה ברשות היחיד הנה ראשונה אומר דלא דוקדק מר בלשונם שכתב דמהא דבר חסדא מוכח דברשות היחיד לא נע"י עקירה והנהגה במקום ד' עכ"ל, ואחרי המחילה הא ליחא והר"ן לא כתב כן כלל דזהו ר"ח אינו מיי"ר רק מהנהגה ואינו מוכח מר"ח רק דלא נע"י ברשות היחיד הנהגה ע"ג מקום ד' אלל עקירה דהוא התחלת התלכזה ועיקרה וחס"ה ט"ז י"ל דמורה ר"ח דנעקירה נע"י גם ברשות היחיד מעל גני מקום ד' וכחש"כ הרש"א וכן כתוב בתוספות ישנים, וזה פשוט דסגורא פלטה קולחמו דמר, וגוף תירוטו על פי דברי הר"ן שכתב דהא דלא נענין הנהגה ע"ג מקום ד' זהו דוקא כגון דנע"י קהה שהוא ברשות היחיד ענזו אלל נאלס שהוא ברשות היחיד שאינו רשות היחיד ענזו נענין הנהגה ע"ג מקום ארבעה, וסיים מר ופ"ר ה"ר הראש מקום פטור עכ"ל, ומה לעשה כי אנכי מעודי הגני מפרש סגורא הר"י! דהוא כדברי הראש"ד שהוא נחידו"י הרש"א דהא"ר לפי שהוא

נע וגר ואינו דבר הקבוע הילכך אינו נעשה רשות כלל אלל עמוד הוא ברשות אלל א"ן דנין זו דין עמוד ולפוס סגורא זו אינו ראוי שיהיה נאלס דין מקום פטור כלל אפילו נהיוצו ברשות הרבים וכ"כ ברשות היחיד, ואם כיוצא דמר דחילק הר"ן בן דבר הקבוע לאלס שהוא נע ונד כן אנוני נחלק כעין זה לשיטת רש"י ונאמר דדבר הקבוע שהוא מקום פטור נהיוצו ברשות היחיד נעל הוא להרשות היחיד מה שא"ן כן נאלס שהוא נע ונד אינו נעל הוא להרשות היחיד, והילכך גם ברשות היחיד שייך זו מקום פטור, הנה אכתי לפי"י יהיה נאלס קושיות התוספות (ה') ד"ה כלן דרש"י ס"ל דהא דא"ן כרמלית נכלים היינו דנאלס מקום פטור, ולפוס דבריו אחי שפיר כתב"ב בסימן הקודם בסי"ד.

ומש"כ ליישב עוד קוש"א הג"ל על פי דברי התוספות בשנת (יד) ד"ה אחר שכתבו לחלק בין א"ר רשות היחיד לחורי רשות היחיד דנחורים נענין מקום ד' על ד' ולא ידענא מה סח הלא הורים הם אינם מוקפים בלחור רשות היחיד וכחש"כ נשיע של הא"ן ר"י ז"ל הנאמרו לעיל בענף ז' אלל פ"י של אלס ה"ר לדברי מר כיון דלחור רשות היחיד מקיף את הראש וכל נד אם כן אם הראש הוא רשות היחיד פ"י הוא גם כן רשות היחיד, ולסגורא התוספות אינו דומה לחורים וא"רנה שייך ביה לומר ניתא כמאן דמליא דמי ואחרי המחילה מכה"ר לומר אני כי בזה הוא סותר את ענזו ומוכרח דה"ר ביה מש"כ מועיקרא וס"ל דפ"י נקרא מכוסה ולא גלוי לחור העולם, ונפ"י ה"ר ממילא מתורץ הקוש"א כמו שכתבתי בסי"ד וא"ן אלו לריכס עוד נדברי התוספות בזה, ואיברא דגם התוספות לא החליטו לנרירא דמילתא דהא כתבו רק בלשון ושמא כ"ר, וגרסה לי הטעם בזה ונ"ס דלדבריהם לא יהיה ההלכה כרצ חסדא דהא לעיל (ד') דוק מרשות הרבים לרשות הרבים ורשות היחיד נאלע דרבי מחייב ומכמים פוערין וקאמור דמהי"י היה רבי שמים משום הולאה ומשום הכנסה ורנ ושמ"ל דחורי תרומיהו לא מהי"י רבי אלל ברשות היחיד מקורה דחורי ניתא כמאן דמליא וה"ר דגם ברשות היחיד מקורה פלגי רנן וס"ל דלא אחרין ניתא כמאן דמליא דמיא וכוחיהו קיימא לן דא"ן הלכה כרבי מחנבין, ואם כן כ"כ דנא"ר מקורה לא אחרין ניתא כמאן דמליא דמי והפוסקים פסקו כרצ חסדא ונקטו הטעם דחורי רשות היחיד עולה עד לרקיע משום שכן דרך לנגות ברשות היחיד עליות זו למעלה מזה קטנות וגדולות, ונתאונת אחרת הארכתי בסי"ד נח"ל דניתא כמאן דמליא דמי.

ופ"ר הכרס אשר אנוני נולדים בזה מסקנת הדברים לדינא נקלה בסי"ד שזה המה.

(א) בטו"ש סימן שצ"ו ענף ג' פסקו דמקורפ"י מר מניח סאחים שלל הוקף לדירה מותר להוציא לכרמלית אחר כגון בקעה העוצרת לפניו, והו דעדת ר"ח בתוספות בעירובין (ס"ז:) והנה בירושלמי מפורש לאסור והנ"ח הניא שני ראיות לפסק ר"ח וליתנייהו לדברי בירושלמי, והגר"א הוסיף ראיה שלישית מהא דנע"י רמי ביה בעירובין (ג') שתי אמות נגד ושתי אמות בעמוד וגם זהו ראיה רק לפוס פ"י ר"ח שם בתוספות דמירי בעמוד פחות מעשרה דהוי כרמלית והנה הוא כרשות היחיד משום דמהי"י ביה עירור לטלטל גבולו ולא ה"ר כשאר כרמלית, תוכה דה"ר ה"ר כשאר כרמלית ה"ר שרי לטלטל מזה לזה, ואולם ר"ח לטעמו א"ל בזה אלל לפירש"י אינו כן, ועיין שם בחידושי הר"ע ז"ל, ובספר גליון יעקב נאור, והנה נדולי הראשונים פלגי על שיעה זו והם הרמב"ם והראש"ד כח"כ נחידו"י הראש"א והריטב"א והא"מ פ"י משנת וגם רש"י נראה דפלגי על זה (ולא כח"כ בגל"מ) וכן פסק ברובא וריקאנטי בשם היראים ונתי מנ"ש (ח"ג סימן מ"ח) העיד בשם הראש"א שאמר שהדעת נוטה דלא כר"ח חוה טעמא הדפוס, דהריטב"א והא"מ כתבו בשם הראש"א להיפך וכ"ה להדיא בעט"ה"ק שער ג' סוף דין ה' ונתי הראש"א, ואנחנו לרינא נראה דח"ש דה"ר מילתא דרנן מכל מקום כיון דרבי הפוסקים האוסרים ומפורש בירושלמי כן, לכן כל ירא שמים יחוש להחמיר ואלא כהטו"ש בזה.

(ב) הקאנאלס ההפורים נ"י אלס העשירי אלל הפקטעטערס והפאבריקן נאנלל"א אפילו היכא דליכא משפת המים ולמעלה ננוה

דין רשות הרבים מן התורה, ואנא היום אל העין נעין משפט היא קדוש, ואשן ואומר.

ענה א'

(א) הנה נבדוק ד' ראיות קתני איזו רשות הרבים סרטיא ופלטיא גדולה ומנוחות המפולשין זו היא רשות הרבים גמורה ומדקתני תנאי דהמפולשין אלל מונחות היה מקום לעזר דדוקא מנוחות דמיוחדים הם לגבי המני ואינם מקום הפקר השייך לכל בני האדם דהא שייך הוא לגבי המניירות לחוד, לכן נזהר המניא שיהיו מפולשין אלל בסרטיא ופלטיא דהם נאלצת שייכים לכל און צריך כלל שיהיו מפולשין, ואולם הסכמת כל הפוסקים אינו כן אלל דגם סרטיא ופלטיא גדולה היכא דאית להו מחיצות נעין שיהיו השערים מכוונים זה כנגד זה ואם לא אינו רשות הרבים כלל מן התורה והא דנקט תנאי דהמפולשין אלל מונחות דוקא נראה דזהו משום דסרטיא ופלטיא מסתמא לית להו מחיצות כלל דהכי אורחיהו אס כן הרי הם מפולשין לגמרי דהא הם פתוחים מכל צד אלל מנוחות דאית להו על פי הרוב שני מחיצות לעולם מכותלי המניירות הפתוחין למני ואם כן אינריך למיתני גביהו המפולשין שיהיו דוקא השערים מכוונים זה כנגד זה דאם הוא מנוי עקום אף על גב דרג אחר תורתו כמפולש והכי קיימא לן מכל מקום זהו מדבנן בעלמא ולא מן התורה, ועין לעיל סימן ר' מש"כ בדברי הרשב"א בפלטיא, ונענך ר' שם הנלתי דהר"ן כתב גס הר"ה דמנוחות אינריך למתני מפולשין משום דאיכא סתומין עכ"ל, ולדברינו זהו משום מני עקום דאף על פי שאינו סתום לגמרי לא הו"ו רשות הרבים מן התורה.

ולשון הש"ע נסיון שמי' סעיף ז' איזו רשות הרבים רחוקה ושוקים הרחבים ט"ז אמה ואינם מקורים ואין להם חומה ואפילו יש להם חומה אם הם מפולשים משער לשער כר, ועין בפירוש רש"י פרק קמח דעירובין (ו'). ח"ל רשות הרבים משמע רוחת י"ו אמה ועיר שמצוין זה גשים רבוא ואין זה חומה (או) ושיהיה רשות הרבים שלה מכוון משער לשער שיהא מפולש דומה לדגלי מדבר עכ"ל, ומבאר הגר"סא הישנה נרש"י היה או שיהיה כר ורק המנינים מחדש הקיפו מלת (או) והוסיפו וא"ו נמלת שיהיה, ואולם דברי מן המחבר נשריע הוא כהגר"סא הישנה נרש"י, וכן נדוקא סימן קע"ה, ומשמע דנעיר שאין זה חומה לא נעין כלל שיהיו המנוחות מכוון משער לשער זה פלא דאם המני הולך בעקמיות נאלץ שיהיה מכוון משער לשער אם כן הרי אין רשות הרבים שלו מפולש ואינו דומה כלל לדגלי מדבר, ובשלמא לענין מוקף לדירה יש לדון דכותלי המניירות מוקפים לדירה רק למה שנתוכס דהיינו המניירות עלמין והמנוחות אפשר שאין בקרדין מוקף לדירה על ידי כותלי המניירות שהם כותלי המני כח"ש הגאון ר"י ז"ל נשריע שלו ספי' שפי' סעיף ח"ג אלל לענין מחיצה לאפקי מרשות הרבים הרי ליכא נפקא מיניה במאי דאית מוקף לדירה דהא קיימא לן כר' יוחנן דאחר הזורק לקרפף יותר מנית סלחיס שלא הוקף לדירה חייב מ"ט מחיצה היא אלל שמוסרת דיוקן, ולכן נראה דהעיקר כהגר"סא החדשה נרש"י ושיהיה רשות הרבים כר, וקאי גס אלץ זה חומה דגם נכחאי גוונא נעין שיהיו המנוחות מפולשין ומכוון משער לשער אלל בעקמיות וגם לפוס גירסא הישנה וגם נלשון הש"ע נראה דהכוונה דבין שאין להם חומה ואפילו אם יש להם חומה כלומר דבין כך ובין כך אם הם דוקא מפולשים משער לשער הו"ו רשות הרבים, ולכן הטור הוא ורשות הרבים הוא רחוקה ושוקים הרחבים י"ו אמה על י"ו אמה ומפולשים משער לשער כר, הרי דלא הזכיר חומה כלל ורק סתמא דקא סתים לעולם נעין שיהא מפולשים משער לשער, וכח"ש, וכן נחוספות שם בעירובין לא הזכירו כלל חומה ורק לעולם נעין שיהיה מפולש, וכן הוא להדיא נאשכול ח"ל ומפולש כולו או מפולש לפחות משער לשער.

ובכ"ס ר"ש פרק י"ד משנת דין מדינה המוקפת חומה גדלתיה נעולות גלילה דהו רשות היחיד ח"ל, ומשמע לי דהא דנעין שיהיו דלתותיה נעולות גלילה דוקא נשים לה ב' פתחים זה כנגד זה שנתחלת מדינה זו מפולשת משער לשער שאם אין לה אלל פתח אחד מה צריך שינעול גלילה גלילה הו"ו רשות היחיד כדון כל המניירות שנעולם דלא מצריכין שיהיו דלתותיהם נעולות גלילה, וכן נראה.

נענה המחיצות עשרה טפחים מכל מקום כיון דעמקין עשרה המחיצה שלהם משער למחיצת העיר להחיר הטלטול נעיר משעם נוד אסיק מחיצתא דמיל לא מנטול מחיצתא חפילו במחנך מחד אחד לנהר גדול כח"ש נחיוצי הרשב"א נסתיה דלשון ים הכנסם לחנך, וכן כתב הט"ז ספי' שניו וקף על גב דהקאלגלין המפורין ניד אדם ומחיצותיהם נעשו ניד אדם מלגני גזית וכיוצא אס כן י"ל דגם אס נימא במחיצותיהם ניד אסיק הרי אכתי י"ל דרך לבוא הו"ו מחיצה ולא לגרדי להעיר מכל מקום הרי אכתי הכותל השנית נוד הנחר שאינה לנד העיר הו"ו מחיצה מעלייתא להעיר מטעמא נוד אסיק מחיצתא לבואי להנחר וגם להעיר העומת לפנים מהנחר.

(ב) הנחר הקאלגל נענוא לע"ג דהוא כרמלית ואסור למלואת מים חממה מ"מ לא מקרי העיר פרוק למקום האסור לה דווקא היחור של נד העיר אף על גב דאית מועיל שיהיה הוא מחיצה להעיר משום דגד אסיק מחיצתא לגרדי לא אחרין מכל מקום הרי לבואי להנחר הוא מחיצה דנעשה לכך ומונילא לא הו"ו העיר פרוק למקום האסור כיון דאיכא מחיצה להנחר.

(ג) הא דקיימא לן דמיל לא מנטול מחיצתא הנה למחר"ס ב"ב נחשונה ונהגמיר פרוק הזורק הוא נדחיימי מיל וזהו החילוק בין מים לפירות, ומדברי כל הפוסקים לא משמע הכי ומהא דקאמר הנמרח נשנת (ק). תניא מיל הכי הזורק מן הים כר מוכח להדיא דגם נלל תמו מיל אחרין דמיל! א מנכיל מחיצתא ומהאי טעמא אית מונן גס כן מש"כ הרמב"ם והמאירי דחיידי דוקא נביר שמיאל מים, ונלמח הפוסקים לא הזכירו כלל דנעין דוקא שיהיו המים אינם נענים שם ולפוס טעם התימא משום דנמים אדם מסתכל ורואה המחיצות אס כן הרי גס היכא דהמים נענים שם יש להחיר, ונראה לי דגם מהר"ם ב"ב סוגר כטעמו של המ"מ והנ"ך להא דחיימי מיל היכא דהמים הם עכורים ואינם נללים דלן רואה המחיצות כלל להא כתב דנכחאי גוונא היכי דחיימי מיל אין לחוש והיינו משום דלא יהיה ניכר המחיצות ולכן גס קודם דתמו האין מחיצות וכח"ש הר"ה לפוס שיטת רש"י נסוגיא דלשון ים הכנסם לחנך דמסיק ה"ע דאית ניה נידודי ופירש"י דהים מכסה אותם ומכל מקום הו"ו מחיצה לגבי טלטול הנחר משום דלפעמים המים שוקעים והמחיצה ניכרת.

(ד) דבין מקום פטור דהרמ"א המחיר כשיטת הר"ן גס האחרים דלן מקום פטור נכרמלית והמשה נרורה פסק דנשעת הדחק יש להקל כרש"י, והרשב"א משום דרבינו ירוחם והמאירי ס"ל כוותיהו ואנחנו הוספנו דגם הרמב"ם והטור י"ל דס"ל כרש"י, וגם נדעת ר"ה נראה דסוגר כן, ואם כן פשיטא ופשיטא דיש להקל בשעת הדחק.

(ה) והיכא דהכרמלית הוא מחד וליכא סי' רבוא טוקעים דלא שייך נזה לומר מלא מין את מיט ונישור דהרי אס ינאו סי' רבוא יהיה נחשן רה"ר גס אס לא יעשה אס שיער נעף הרשות וא"כ נזה יס להקל בכל גוונא ולומר דהמקום פטור לא הו"ו מיט דכרמלית ואינו נטל להכרמלית, וכ"כ השתעמ יעקב, זהו הגרלה לי נזה, והני כר, נאום הק

אברהם אהרן יודעלאוויץ, רב ואג"ד דק"ק מאנשמעסטער, ענגלאנד

סימן מ'

סיומא דפיסקא נידון עיר גדולה כמו מאנשמעסטער

וכיוצא אם יש בה רשות הרבים מן התורה.

אחרי אשר עזרנו ד' עד כה למד ולנאר מעט נדיי ראיות הנה עתה הגיעה השעה ללאת אל המקף לנאר ולהשיב תשובה נרורה להשאלה האתורה נריש דנריט נפתח כרמנו נידון עיר גדולה כעירנו ונאנשמעסטער התרונה נאוכלוסיה אס יש נחוצותיה ונחוצותיה

נראה מדברי רש"י עירובין, ונראה דה"ה נמי אם יש להם כמה פתחים אלא שאינם מכוונים זה כנגד זה דכל שאינו מפולש משער לשער לאו רשות הרבים הוא והא פשיטא שלא הצריכו לנעול דלתותיה נלילה אלא כדי להוציאה מפולש משער לשער לאו רשות הרבים אלא רשות היחיד כר, וכיון דכשאינו מפולש משער לשער לאו רשות הרבים אלא רשות היחיד כר, מכוונים זה כנגד זה נלל נעילת דלתות נלילה הוי רשות היחיד כר עכ"ל, ומדברי הרמב"ם שם מובא דאפילו פרטיא והוא מפילה ההולכת מעיר לעיר והיא גם כן רחבה י"ו אמה נעין גם כן שחלה מפולש שהרי כתב א"ח הוא רשות הרבים מדברות ועיריות ושווקים ודרכים המפולשין להם ונלמד שיהא רוחב הדרך ט"ו אמה כר, וכתבונת מהרי"ט לאהלן הקשה דכיון שהם רחבין י"ו אמה הרי הם שוים לרחוב שהוא רשות הרבים מעלמא, ויפה אמר מהרי"ט נאוו י"ל דתמיר (ס"ת) ל"ז) דאם הוא מפולש לכרמלית מי עשאו רשות הרבים דהיינו דרשות הרבים לא מקרי לא נרחב (דהוא פלטיא) ולא דמחלות פתחים מי"ו דלא הוי כדגלי מדבר מכל מקום לא יחייב וזה שכל מקום שיהיה רחב י"ו אמה יקרא רשות הרבים אם לא יהיה או מקום מעמד ומוצב לרבים כמו הרחוב (ופלטיא) או שהוא מעבר לרבים כמו המסילה והנה עומד מני סתום אם יהיה רחב י"ו אמה יקרא רשות הרבים, ואם כן מי עושה רשות הרבים הלא הוא רק להיותו מפולש לרבים והרי הוא מעבר לרבים שעוברים מרשות הרבים לתוכו ויולין לרשות הרבים אחר וכשהו מפולש לכרמלית איך אפשר שהכרמלית תעשה אותו רשות הרבים להיותו מפולש לתוכו דיו לנוא מן הדין להיות כדון שהרי כיון שהוא מפולש לכרמלית אינו דרך מעבר לרבים כ"כ כמו המפולש לרשות הרבים, וכן ראיתי בספר נחל אשכול נה"ע (סימן ס"ד) שכתב דגם נמני רחב י"ו אמה אינו רשות הרבים אלא כשמפולש לרשות הרבים מתה ולא לכרמלית, וכן כתב י"ד דלא כשנייט עכ"ל, והה"ה פ"ז משנת דין ג' עתש"כ הרמב"ם איך מתירין מני מפולש עושה לו טרת פתח מכלן ולחי או קורה מכלן כר, וכתב הה"ה ופיר מפולש לרשות הרבים מכלן ומכלן בשא"ט רחב ט"ו אמות אצל רחב זהו רשות הרבים גמורה עכ"ל, ואין הכוונה דאם הוא רחב י"ו אמה לא נעו מפולש אלא דאם הוא רחב ט"ו אמה ומפולש לרשות הרבים מכלן ומכלן, אם כן הוי רשות הרבים גמורה ונעו נעילת דלתות, וכן הוא להדיא בספר ענה"ק להרשב"א נשער ב' סעיף א' ה"ל אחרו מניי המפולש מכלן ומכלן לרשות הרבים כל שאינו רחב י"ו אמה היה רחב י"ו אמה נעשה הוא עצמו רשות הרבים ואין רשות הרבים מתערב עד שיהיו דלתות נעולות נלילה, ועיין שם ד"ש גמנוס נלשון הרשב"א שם, ועיין בשכנה"ג סימן שס"ד תש"כ להגיה.

והענין הזה נעו שיר צעיר של רבים, נרם איך שיהיה כר כתב המג"א סימן שצ"ב סעק"ב דהאידנא אין מהרין כלל נה"ל שירא, ובספר ח"מ כתב דזהו משום דמכנין לתשונת הר"ן דס"ל דנכרי הוי שיר והייט דלכן אפילו צעיר דאיכא ששים רבוא לא ענדין שיר כלל

והענין הזה דעיר גדולה המרונה נאכלוסיהה כמו מלשונא עשטער וכיוצא בה י"ל דנשכונת ה"הידים ליכא דין רשות הרבים, דאורייתא דלנעי דלתות משום דחוצותיה ורחובותיה אינם מפולשים שיהיה רחוב ישר ושוה אלא הולכין בעקמיות והוי כמני עקום דסני נזרת פתח.

ענה ב'

ובספר תק"ז החליט דהרחובות שעוברים בהם עלות האלקטרי והקיטור פעמים רבות ניום אין מספר ונעת שהם עוברים בהרחובות הם מנעלים את הדרך מלעבור שם כי כל העובר שם הוא מתחייב בנפשו ירה וירא והרוב ירה ורשות הרבים הוא רק אם המקום מסור לרבים מוכן ומתוקן שיעברו שם רבים תמיד בלין מפרע, ואם כן אמצע הרחובות הללו שהולכים בהם עלות האלקטרי והקיטור דלא ניחא תשמישתיה שם אין להם דין רשות הרבים ולדי הרחובות המסורים לעבור בהם רבים תמ"י אין בכל זד רוחב י"ו אמה עכ"ל, ואמנם הרי אם ניחא דנאמצע הרחוב אינו רשות הרבים אם כן ע"כ דהוא כרמלית דאלא מלי ליהוי מקום פטור אי אפשר דהא הוא רחב ד' ועל כרחך דהוא כרמלית וכבר אמרנו בסיומן ה' ענף ד' דלהרמב"ם וסייעתו דאחרין ראיות מפסיקות קיימא לן כרבה בשנת (פ') דאמר והוא שיש חיו חטאת צנייהם ולא כרמלית, ואם כן דכרמלית אינו מפסיק אית לן למימר דשני דדי רשות הרבים מטרפי למיהוי רשות הרבים והתק"ז אהניא ליה שיטתיה דהוכיח מדברי הרשב"ם נ"ג (נ"ה) דדוקא דאיכא מוכר שני ראיות הרבים וצנייהם כרמלית או אחרין מן התורה נטל כרמלית להכא ולהכא אצל לא היכא נענין מתחילה לעשות רשות הרבים ונענין דוקא שכל המקום יכנס תחת אותו הסוג ולא הוא שיחול על זה שם רשות הרבים ואם לא נלך את כל המקום יחד לא יהיה על זה שם רשות הרבים או לא נלך את המקום שאלו עליו שם רשות הרבים והוא כרמלית גם הוא יטרף נכדי שחשוב זה יחול על זה המקום שם רשות הרבים, ואולם אנכי השנתי עליו שם בסיומן ה', ולדעתי דוקא היכא דאיכא שני ראיות הרבים גמורות וצנייהם כרמלית דמייירי שם הנה צוה הו"ך הרשב"ם לה"י פגרא נומר דהכרמלית נטל להכא ולהכא דאם לא כן על כרחך איכא הכא הפסק ראיות דהא הכרמלית אינו רשות הרבים גמור אצל ננידון דין דליכא רשות הרבים גמור משני הגדדין אם כן הרי אין אנו צריכין כלל להסביר דניטול אלא ממילא מטרף משום דליכא הפסק רשות מידי דהא הכל הוא כרמלית וכל מיני כרמליות דהא הוא, וכלשון המדברי ר"ש שנת וכיון דמטרפים שני הגדדים והוי רשות הרבים גמור ממילא תו אחר כך אחרין דהאמצע הרחוב דהוא כרמלית הוא נטל להרשות הרבים ועוד אמינא דנעיקר מילתא דא י"ש לדון דהנה החוסר פרח קמא דעירובין (ו') הקשו לרש"י וסייעתו דנעיקר דריש ששים רבוא, והא נפרק האורק (נ"ה) אחר דעגלות הוי תחתיה וצנייהן רשות הרבים ותחתיהן לא היו ששים רבוא, ות"י ר"י דמ"ח דרבן היה לנאח ולגא נאחור דרך, ונראה דכוונת התוספות דלא נעין ששים רבוא על כל נגרי קרקע מהרשות הרבים אלא כיון שיש שם ששים רבוא נאחור דרך אף על גב דאיכא מקום מהדרך שאינו מניע לשם הששים רבוא מכל מקום כיון דהרשות הרבים מקיף לאחורו מקום והוא נחוד נטל הוא אגב אחריות ואינו מתחלק רשות לעצמו והוי כולו רשות הרבים אחד, ואולם אכתי קשה הוי דלא נעו שם הששים רבוא אצל מכל מקום הרי זה כולו עלמא מוריס דרשות הרבים נעין שיהיה המקום מסור לרבים נלי שום עיכוב והכא הרי תחת העגלות אי אפשר ללכת דלא ניחא תשמישתיה ואפשר שיסתכן שם ונמלא העגלות מונע את רגל הרבים והאיך קאמר הגמרא דתחתיהן רשות הרבים וע"כ דנראה גם כן ליכא קפידא אם מקלנו של הרשות הרבים אי אפשר ללכת שם דכיון דעיקרו עשוי להילוך נני אדם הוי כולו רשות הרבים אחד והכי נמי נמניעת עגלות האלקטרי והקיטור ולדעתי

ותמינה תלד דהרי שם נחותה הלכה נפ"ד משנת ההה מראש לא נסתר דבר הרמזים ואמר להדיא לזיו היא רשות הרנים ומדברות ושיירות ואווקים ודרכים המפולשין להן ונלמד שיהיה רוח הדרך ט"ז אמה כו', הרי מפורש יולא מפי הרמזים דנענין בסרטיא אחר רחנה ט"ז אמה שיהיה מפולש ואם אינה מפולשת לא היו רשות הרנים ואע"פ דהוי דרך לרנים אלא ודאי דהרמזים סוגר דרשות הרנים לא היו רק במפולש והיכא דאיכא ג' מחילות הוי כרמלית דאורייתא דהוא מקום פטור כח"ש הה"מ ריש פרק י"ז ורשות היחיד לא הוי עד דליכא ד' מחילות והכי נמי שם ד' מחילות הוי רשות היחיד מן התורה ומש"כ הרמזים נמדינה תורף חומה גדלתיה נעלות היינו היכא דליכא שם ד' מחילות ומשכחת לה דחלה השער חין רחוק אמה מהמחילות של הגדול, וכן כחונ צב"ש של הגלון הגדול ר"ז נסיון שמה"ס ע"פ י"א.

והרשב"א נענוה הקודש שער ג' וכן נטור ושי"ע הנ"ל ז"ל כתבו דשיעור רשות הרנים הוא רחב ט"ז אמה על ט"ז אמה ולפי"ז כ"ל דאם הרחוב הוא ארוך כמה וכמה ואינו שווה וישר דאחרי"ל דלא הוי מפולש נזה הנה אם שיעור ט"ז אמה על ט"ז אמה הוי ישר וזהו במלמע הרחוב הרי ליכא שיעור רה"ר מפולש, ומה לנו נחלי דהלכה משעת זה הולך הרחוב מעוקס נחלי דהתם נלחמ חינו רשות הרנים מלמע עמנו אלא דהוא מנוי מפולש להרשות הרנים הישר והשוה ואם נמקום שמתעקס ישנו שם שטח ישר רחב ט"ז אמה על ט"ז אמה הרי הוא רשות הרנים שני אלא רשות הרנים הראשון ומאי ליכפת לן נחלי דמתעקס הדרך מזה לזה והא מכל מקום שיהיה הם רשות הרנים, וכל אחד בפני עצמו הנה מלמע עמנו הוא רשות הרנים כיון דיש בו שטח ישר רחב ט"ז אמה על ט"ז אמה, ולכאורה היה אפשר לומר דזה תליא בפלוגתא רש"י וסייעתו עם הר"ף והרמזים אם תתנאי רשות הרנים הוא שיהיה שם מקום לשנים רגלי, דלחרי"ף והרמזים דלא נענין שנים רגלי עונדים אם כן שפיר י"ל דשיעור רשות הרנים הוא ט"ז אמה על ט"ז אמה, אלא לרש"י וסייעתו דנענין שנים רגלי נוקעין אם כן רק הרחוב סגור נט"ז אמה אלא ארכו נענין שיהיה יותר מנ"ט אמה דהא נענין מקום לשנים רגלי, ואולם הא ליכא דלחרי"ף שפיר י"ל דנחלי שיעורא אזיל לטעמו דסבור כר"ף ורמזים, אלא להטור דסודר כרש"י ומ"מ סוגר דסני נחלי שיעורא אם כן מוכרח לומר דהוה משום דגם לרש"י אינו נריך שיהיה הששים רגלי כחוד בשעתא חדא דגם נזה אחר זה סני אלא שיהיו עונדים שם בכל יום ומלואים תמיד הששים רגלי שפיר י"ל דגם לרש"י היכא דליכא ט"ז אמה על ט"ז אמה ישר ושוה הרי י"ל כאן שיעור רשות הרנים מפולש דאם עונדים שם הששים רגלי זה אחר זה הוא רשות הרנים והמקום המתעקס אינו חזיק לזה אלא דהוא כמנוי מפולש לרשות הרנים, ואלם אכתי ליכא נפ"מ נזה לשיטת רש"י וסייעתו היכא דלנו לריכס לחשוב כל האנשים אשר בכל אורך הרחוב כולם כאחד משום דרק נכחלי נוגל יהיה שיעור ששים רגלי אנשים עונדים בכל יום נאורך הרחוב אלא בכל שטח ישר ושוה שהוא ט"ז אמה על ט"ז אמה הנה בשעת הזה לבדו אינם עונדים הששים רגלי ורק נלירין מכל אורך הרחוב, אם כן נכחלי נוגל הרי העיקר שמתעקס הרחוב ניתיים הוא הפסק בין הפילוסים ואינם מטפרים האנשים ומחילא לא הוי רשות הרנים כלל.

והנה גסימן ה' ביארנו דהסמך על שיטת רש"י וסייעתו דנענין רשות הרנים שיהיו דוקא ששים רגלי נוקעין בו בכל יום לא מישתני, וביארנו שם דלרש"י לא מהני להיות רשות הרנים מלי דהששים רגלי וישנן כל אחד נכיתו ואחלו אלא דנענין שיתאספו נמקום אחד ואפילו נזה אחר זה ואם חין להעיר מקומות כמו שווקים ורחובות שיעברו שם הששים רגלי חין העיר רשות הרנים כלל ואפילו אם היא גדולה כפלים כיוצא מלדים, גם ביארנו שם דהאנשים הנוסעים נעלות המונלים בכת האלעקטרי או בכת הקיטור והרוכבים על סוסים או נייסיעלם אינם מטפרים למנין הששים רגלי רגלי לשעת המקום רה"ר, ונעירנו מאנטשעסטער רוב ההולכים נחלות ונרחובות נוסעים המה נעלות הנ"ל ובשכונת היהודים ליכא כלל מקום שוק ורחוב שיתאסף שם ששים רגלי בכל יום ולא אדע אם ליכא כה"ג נשכונת הא"י דגם רהוב הנקרא מאקטט סטריט שם החנויות הגדולות כמו חנות של חר לוחים וכיוצא, מכל זאת נמקום שהוא שטח ישר ושוה לא ימלאו ששים רגלי הולכים.

ולדעתי נראה דהא דחריקן דהיכא דליכא עיכוב לרנים ללכת אינו רשות הרנים משום דנענין שיהא הדרך מסור לכל בכל שעה וזה היכא דהעיכוב הוא מלד קנין הרשות כלומר דהמעכב הוא מלד דקנין דהרשות ש"ד לו יותר אלא נדרך שהוא מסור לכל והעיכוב שיקרה הוא מלד כי חנרו קדמו ללכת ולהכי ע"כ האחרון מעוכב הא לא עיכוב הוא ובשניל זה אינו מתבטל שם רשות הרנים ומהותו המקום ובכל רשות הרנים הוא כן ואם זה נא נקוררתו זה נא נכניתו נריך הנעל חנית להזהר שלא יזרק ואם נשברה חנית נקורה פטור נעל הקורה ורק אם עמד נעל קורה ופסקא לאורחיה כשלדא חייב ואם הזהיר נעל חנית לעמוד פטור והעיקר דלשניהם יש רשות הלאך ולכן גם נאמנע הרחובות מקום מהלך עגלות האלעקטרי והקיטור הוי רשות הרנים דאף על גב דשם אינו עשוי ללכת נני אדם מלד סכנת עונדי דרך עגלות האלעקטרי והקיטור זה לא מקרי מניעת הרגל לרנים דהא נלחמ המקום ההוא ש"ד לרנים ורק שצריך ליזהר שלא יזרקו וכמו כן הרי מוטל על מנהלי עגלות האלעקטרי והקיטור שלא יזיקו שום נני אדם דחין המקום ש"ד להם לנדס וליתא להחלטת התק"י הנ"ל.

ובר מן דין אמינא דליכא מזה שום קולא ואפילו אם נחמא דנאמנע הרחובות שהולכין עגלות האלעקטרי והקיטור חין שם רשות הרנים משום דמעכבין הילוך נני אדם, וכדברי התק"י מכל מקום מהגדלים הרי רשות הרנים אפילו אם חין נרובת הגדולין י"ו אמה דהא נקנה העיר מקום שכלה הילוך עגלות האלעקטרי והקיטור אחר כך שם הוי רשות הרנים נמור דשם דרך לרנים סרטיא ומסילה ההולכת מעיר לעיר והיא רחבה טווא, ואם כן נדדי הרשות הרנים נחונך העיר שאינם רחבים י"ו אמה הרי נדדים הללו מחונדים המה לארכו של סרטיא מזה ומזה ונכחלי נוגל לתוספות והר"ש והרשב"א וריטב"א והש"ע סימן שמה"ס ע"פ ד' וט"ו הוא רשות הרנים נמור והיינו דנענין דלחמ ולא סני נזורת הפתח ומוקמין נרייתא דכיד מערבין דרך רשות הרנים עושה נזרת הפתח מכלא וכו' דחרי"ר נחנאות הנופולשין לרשות הרנים היינו לרחשו דרשות הרנים דוקא אלא לארכו הוי רשות הרנים נמור, ולדברי המ"מ נכס הרשב"א ושי"ע ע"פ ד' הנ"ל זהו אפילו אם רחבו פחות מ"ג אמה, ולרש"י והרמזים לא ס"ל חילוק הנ"ל, וכחש"כ הרשב"א נחידושי, ואמנם חין נרירין נתר פסקי הש"ע דס"ל כתוספות והרשב"א והר"ש והריטב"א והמחירי פרק קמח דשנת דחילקו כנ"ל, והנדר קשה אלא לומר כי נעיר של התק"י מהלך העגלות האלעקטרי והקיטור אינם כמו בכל העיירות והלא לפי הנראה הנה כפי מהלכס שראיתי נענללנד וכן הוא נאמנעיקא הנה נדדי הרחובות לעולם הם רשות הרנים משום הנ"ל, ואם כן חין לנו קולא נעירנו לומר דלא הוי רשות הרנים מן התורה רק משעמא שזכרנו נענף הקודם דכין דחולותיה ורחובותיה של העיר המה הולכים נעקמומית ולא נדרך ישר ושוה אם כן אינם מפולשים ומתנאי רשות הרנים הוא שיהיה מפולש וישר דוקא שלא יהיה שום נכחלי נוגל לרנים ללכת כמו נדגלי מדבר.

ענה ג'

והדורש לזיון (הנחלי לשוט לעיל נסיון ג' ענף ז') כתב דהרמזים נפ"ד ה"א דאחר דרשות היחיד הוא מקום שמוקף ד' מחילות נכנה עברה וניניהם ד' על ד' או יותר על כן אפילו יש בו כמה חילין אם הוקף לדירה כגון מדניה מוקפת חומה גדלתיה נעלות נלילה כו', הרי שהנריך נעילת דלתות ולא הזכיר חילוק בין מפולש לשלשון מפולש והרי גם לר"י דמתחיר נקיעת רנים מורה בשתי מחילות והיינו משום דהוא רשות היחיד אם כן לרנן אם נחמא של מחילות דאורייתא אם כן נענין מפולש דאם לא כן אף שמתבטל לוחה מחילה מכל מקום נאחר רשות היחיד על ידי ג' מחילות ורשות היחיד לא מתבטל על ידי נקיעת רנים אלא הרמזים לשיטתו דשל מחילות הוא י"ק כרמלית מתבטל על ידי נקיעת רנים ונעשה רשות הרנים לכך כתיב ססם דנעני דלחמ נעלות ולא הזכיר מפולש דלדידה גם נלי פילוס הוה כן והיינו נדחט ט"ז אמה והכל כרנן ורק נפרק י"ו משנת הלכה ל"ג דפסק נפסין כר"א דלא דחריקן אחר רנים ומנבלי מחילתא זהו נפסחת מט"ז אמה כדן פסין עכ"ל.

לא דיירי אינשי מה שאין כן באילנות דלורחא להסחופף נול אילנות תמיד, אם כן כיון דהני פרחים ודשאים נזרעו להתענג שם ונטיין אלם אם כן הוי נזרף לדירה ולא מנטלי דירה כלל, ונתאונת מהרריא הלוי ז"ל ח"א סימן ר"ב פסק כן משום דקרא כתב נגלות דא ירצני והרי דרך לדור נמקום הדשאים אם כן יומר דמי לאילנות דאין מנטלין הדירה, ולע"ד מהני קרא ליכא ראיא מידי דהא אפשר לומר דהכי קאמר דוד אם ד' רועי זרעו נטלו כי לא חסר ונס אלא נגלות דא ירצני אף כי נזרעים ודשאים לא דיירי אינשי נכל זאת לא אדאג מחומה ואהיה שלו ושקט כי אחשבת אשר על מי מנוחות ייהלני ובר וגם כי אלך בני נלמות לא אירא רע כי אחת עמדי, ועיין מפרשים שם, ונתשונות דברי חיים סימן כ"ח ונח' שו"מ מהד"ק סימן סימן קל"א דעמס לאסור פרחי חמד ודשאים, ורש"י הם מלשון הגמרא דקמני סתמא זרעים ונטעים וסחם נטעים הם אילנות, ונח' דברי ישכר (סימן כ"ט) כתב דהי תימה דנעלם מהם מקרא שנתורה כאלהים נעם ד' שכתב רש"י מלשון מור ואילנות שעשים לריח ונקרא נטע, וכן (צירמיה כ"ח) נעשו נטות ואילנות את פריהן ומה משמע לשון זרעים הוא דוקא זרעים שאין לריח ונטיעות י' נכללו אילנות וי' נכללו דשאים שהן עשויין לריח טוב עכ"ל, ולדעתו אין זה קושא דנלשון הגמרא סתם נטעים הם אילנות, ולשון תורה לחוד, ועוד אטו קרא דנטעו נטות וגו' קאי דוקא על זרעים שיש להם ריח והנה ודאי דכל הזרעים הם נכלל גינה ואם כן נימא דנטיעה שייך בכל מיני זרעים ואפילו אינן עשויין לריח כלל, אלא ודאי דלשון המקרא נחמד, והרצנים דנ"ח ואו"מ אחריו רק דנטעים סתם נגמרא הם אילנות להוד ואינם מדגים מנטעים נלשון המקרא, ואולם נפרק חזקת (ל"ח) בזה דקאמר הגמרא ולימא ליה כורכמא דרישא זנייך לך עקור כרכומא דרישא חיל, ופירוש רש"י עקור כרכומא דרישא חיל כמו שעוקרים את הכרכום אחר שנתבשל ואינו יכול לנטע כרכום אחר נחקיוו גם אחת לא תיטע אינן אחר נמקומו עכ"ל, והרי דנקט הרש"י כרכום לשון נטיעה ולא זריעה דלכאורה הו"ל לרש"י לומר ואינו יכול לזרע כרכום אחר נמקומו, ואפשר להניח ראיא מהקראא המפורסמת מהא דאיתא בגא קמא (פרק ב') עשרה דגרים נאחרו בירושלים כו' ואין עושין בה גנות ופרדסות חוץ מנגות וורדין שהיו מיוחדות נבאים הראשונים ונדרסת רש"י גינת ירושלים אלתלל דלתותיה נעלות בלילה לקטורת, וקשה הא ר"י אחר ירושלים אלתלל דלתותיה נעלות בלילה הייבין עליה משום רשות הרבים, ומאי מהני הא דלתותיה נעלות והא זרעים מנטלים מחינתא אלא ודאי דזהו נזרעים של מיני ירקות העשויים למאכל ולא נאלו הנותנים ריח טוב ונזרעים להריח דאין אם מתרחק מהם ודיירי נהו אינשי והוי כמו אילנות דלורחא להסחופף נול אילנות תמיד דלא מנטלי מחינתא והכי נמי נזה, ואחשבת אינן זה ראיא מוכרחת ד"ל דהיה להנייה גדר עשרה נפני עצמו דנכחתי נגווא גינה זו אינה מנטלת עוד להיקף העיר וכמ"ש בחז"ק ונח' שו"מ מהד"ק ח"ב, וכן נתי' בית שלמה להרב מסאקאלא ח"א סי' י"א דכיון דהנייה נזורה נפני עצמה הרי אין לה עוד שום שיכות להיקף של העיר ואין שיהיה הרי אם הגנות העשויים לריח ולטייל בהם הנה נזורים ומוקפים בגדר סבי' הרי אין לחוש בהם עוד כלל דנכחתי נגווא הרי לכולי עלמא לא מנטלי מחינתא העיר ואם כן נעירנו מאנטעשטער הרי נתוך העירוב שעשירו ליכא כלל שום גינה שלא יהיה לה גדר נפני עצמו ושפיר מהני הצורת הפתח להעיר.

ובפרק עשין פסין (כ"ו) דרנה נר אטו מערב לה לכולה מחאח ערסייתא ערסייתא משום פירא דני תורי וכתבו החוס' דמחאח מוקפת היתה אחר שנתיישנה והיו יכולין לערב יחד אי לא פירא דני תורי שהיתה בין ערסא לערסא לאורך המזוי והיתה יתירה מנית סאתים ועמוקה י"ד ולא היו יכולים לערב מערסא לערסא לפי שלא היו יכולין לטלטל מזה לזה דהפירא הוי קרפף יותר מנית סאתים כר, וקשה למה לא היו יכולים לערב את כולה והא אף על גב דהפירא היתה יתירה מנית סאתים מכל מקום כיון דעמוקה עשרה הרי י' לא מלכות נפני עצמה ואינו מוסיף להיקף העיר ומה נכך דאין יכולין לטלטל מזה לזה והא לדבריו דלעיל אם הגינה נזורה לא איכפת לו נחאי דאם אסור לטלטל דהוי כרמלית דכיון דליכא גדר הרי אין עוד להנייה שום שיכות להיקף של העיר והעיר יתירה נקשרה וז"ל משום דהתם היה הגדר של הפירא נחאי דהיה החרץ עמוק עשרה אם

כן

הולכים רגלי נכל יום ואם תנטרף האנשים אשר נכל רחוק זו הלא עקמומית הרחוק תפסיק הפילוש, ואולם אפילו אם איכא נשכונת הא"י אינה מקום שיתאסף שם הששים רנול נכל יום ושכונת היהודים מפולש להם, ולהרמיה נזמן שהיו ישראל נמדנר גם אחר מדבריות שהיה להם דרך לאותו מדבר שהיו ישראל שרוין שם כולם היו רשות הרבים, והנה גם כן שיטת רש"י והכי מוכח נגמרא כמשי"כ בסיון ה', מכל מקום זהו הכל היכא דהדרכים הם מפולשים להם נלי עקמומיות מה שאין כן נעירנו אם כן לא חמיר נעירנו מכל מונאות המפולשין לרשות הרבים ד"ש להם דין רשות הרבים ומכל מקום לא נעו מחינה נמורה ולחיות, ואם נקטורי דינים אות ג' כתננו דאפשר דאחר מדבריות שהיה להם דרך להמדנר שהיו ישראל שרוין נ גם להרמיה הוי סני להו נצורת הפתח וליך עיון נזה, אלא נעירנו ודאי דלא הוי נזה רשות הרבים דלאורייתא מטעם דהרשות עקמומית וכמ"ש

ומה גם נמדיחתינו מדינת ענגלאר דהים חומתה והמדינה יושבת על אי נגוה מקרקע הים הרנה דהדורש לזיון כתב דמדברי הרמנים וכל הפוסקים שלא חילקו בין מחינות צירי אדם לצידי שמים ליכא נכל מדינה זו דין רשות הרבים כלל, ובסיומן ג' כתננו נזה נאזרף והסכמנו להלכה כדברי הח"ס שפסק כהתוספות, אלא להרמנים דברי הדורש לזיון נכוניס ויש לנרף שיטה זו נגידון דין להקל דלכל הפחות לא נעו דלתות נעירנו וסני נצורת הפתח, ונלמדת כולי עלמא נהנו הדינא דאפילו היכא דליכא חומה והרחקות רחבים ט"ז אחת וגם ישנו נתוך העיר שיק גדול ורחב דהוא פליטא והרחקות מפולשים להשוק והפליטא ונקלה השני הם מפולשים לפרטיא ומסילה ההולכת מעיר לעיר שרחתה גם כן ט"ז אחת, ולהתנאר בסיומן סמ"ד הנה עיר כזו נרף חיקון נדלתות נעלות או נרואיות לנעול והתננה הוא אלאינו דמתקנים גם עיירות כאלו נצורת הפתח ולא יותר, ובספר בית מאיר כתב דסומכין על שיטת רש"י וסיעתו דנעו נרשות הרבים ששים רנול נוקעין נכל יום וזה אינו מצינו ולאשר הרנה מהרשאוים פליגי על זה לכן כהב נח"ג דסומכין על שיטת הרמנים דפסק כר' אלעזר דל"א אחר רבים ומנטלי מחינה ואלינא דר"א סני נצורת הפתח מן התורה רק מדננן אסור נלי דלתות, ונזה אפשר לסמוך אשיטת רש"י דנעו ששים רנול ונלא זה הוי כרמלית אלא מכל מקום אינו דרך כנוסה הוי, משום דרוב הפוסקים ס"ל כר' יוחנן דנעו דלתות נעלות ונלא זה י' חיון חטאת וגם על קולא זו דנעו ששים רנול פליגי הרנה מהרשאוים וע"כ אף דאין לחיות ציד העולם שנהנו להקל אלא נעל נפש יחמיר לעצמו כי יש נזה גררר דחיון חטאת, וכן כתבו בספר בית מאיר,

ולדעתו לפמשי"כ בסיומן ה' והסומך על שיטת רש"י לא מישתניש משום דרוב הפוסקים ס"ל כותיה, הנה גם ננטל נפש אין לחוש נזה דהא איכא ספק ספיקא לגבי דלאורייתא דילמא כרש"י וסיעתו ואפילו אח"ל כהחולקים דילמא קיימא לן כר"א וסני נצורת הפתח מן התורה ואף דלכתי איכא אסור דננן דמדננן נעו דלתות הרי מן ספיקא דננן מטעם שיטת רש"י והוא הספק ספיקא אכזר הש"ך בסיומן פ"ג וסיומן פ"ו ונכללי ספק ספיקא אות ט"ז ונתשונה דניי טריפות נספרי שו"מ בית אה תליתי סי' ק"ו כתנתי נאזרף לנאר ס"ס זה, ואחשבת נעירנו מאנטעשטער וכיוצא דהרחקות הולכים נעלות מחינות ולא הוי מפולש הרי לכולי עלמא לא הוי דין רשות הרבים, ומה גם נמדינת ענגלאר דלהרמנים ליכא דין רשות הרבים כדברי הדורש לזיון הנ"ל אם כן פשיטא ופשיטא דגם נעל נפש אין לו להחמיר מידי וסני נצורת הפתח.

ענה ד'

ופרס אחד י' להעיר המוכרח לדבר ממנו נכל העיירות הנדולות שעושין שם צורת הפתח להחיר טלטול וכן נעירנו מאנטעשטער, והוא הגנות ופרדסים הנמצאים נעיר דאחריון נעירונן (כ"ג): ונטעש"ע סימן שני, דקרפף שהוקף לדירה וטרע רנו הזרעים מנטלים הדירה ויש לחקור נהני גנות ופרדסים שאין בהם זרעים פשוטים העשים לאכילה מחיני ירקות וכיוצא רק פרחי חמד ודשאים העשים לריח טוב וליהנות מיופים אי י' נזה דין זרעים או לא דלפמשי"כ רש"י שם נעירונן טעמא דמילתא דזרעים מנטלי הדירה משום דזרעים

דנעיר לא אתו זרעים ומנטלים לדירה, ונעיקרי הד"ט חל"ט (סיתן) ט"ו אות ל"ח) מלא צוה זכות לעם ד' נעיר פרינתי שמונה פשוט חל"ט להוציא ולהכניס ולטלטל בגנות ופרדסים שנעיר הגדולים יותר מכמה שאין ונפרט גנה ח' שקורין אותה של סימלני ואינם מריקים שקיהם קודם הכניסה אפילו חת"ט וירא שמים, והוא דעת מהר"ש אבוהב נמשגות דבר שמואל סימן רנ"ט, ואחריו החזיק נתי ח"נ סימן נ"ט, ובשלקן שלמה הוכיח דסתם קרפף הנזכר נכ"מ בתלמוד הוא חוק לעיר וחולק רשות לעצמו ושם אחריו דורעים נטלי דירה אצל אס הקרפף שערע הוא בתוך עיר המוקפת ומעוררת מהני נמי לקרפף ולגניה כדי שהזרעים לא ינטלו דירה מעולה כוז, והוא דנעיר נקצרה בתשבות מים רנים ח"ח סימן ל"ח, וכן הסכים בתשבות זרע אחת ח"נ סימן מ"ח להתיר מהאי טעמא הגיונות והקרפפות הגוולות נעיר ויוציאה בתוך העירוצ דמותר לטלטל בהם, והוסף דגוה סרה הכענה על חילוק הני של הד"ש שמהה ה"ש שם, וכן נספר טוב עין להרב חיד"א ז"ל מחש"כ הרש"ח נענוות הקודש דלון עירוצ מועיל לקרפף דהא אפילו אס הוא של אדם אחד אסור להוציא מהגית לקרפף, דהו הכל בקרפף שהיו לעיר ולא בקרפף שבתוך העיר, ופסק הפרי תשובה אינו תמוה כל כך כאשר השג הב"ח.

ובאמת יש לתמוה על הח"י והנ"ח מדוע העלימו עין מדברי הרע"ח (כ"ג:) שכתב כן בשם מורי הר"ח ז"ל והוא שיעת הרמב"ם ומש"כ המנ"ח רס"י שער"נ נספר שם מדברי הרמב"ם בהלכה הסמוכה, ע"ן נהל אשכול, ואני מוסיף דמהר"ק נזרע וי"ו נעיר גוורדל שהיו מקיפים אותה כתב וז"ל, ועוד הליך טעה אדם להתיר מכת היקף ההרים שהרי אס נסמך על היקף זה נעמד לומר שכל הגדות והכרמים אשר בתוך ההיקף הוא אס כהנר אחד של רנים ואס כן הו' כמו קרפף יותר מנית סלח"ס שערע רנו דאסור לטלטל אפילו אלא נמקום הזריעה שהרי הזריעה יתר על הגין עשרים פעמים ויותר עכ"ל, וקשה לי למה הוצרך להאי טעמא דהו' מרע רנו תיפוק ליה כיון דמערע יותר מנית סלח"ס אס כן כנ העיר פרוצה למקום האסור אלא ודאי דסוגר דהו' רק בקרפף אצל נעיר בשם קל"ה קרקע זרוע הלא מערע היא לגני כל העיר לנטל גוול היקף דירה וכו"מ סנר"א ז' נתי ד"ש הוצא נזרע אחת שם.

ובירושלמי (פ"ח ה"ח) איחא אחא דתנא נחוספתא מניי המקורה מרות אהת והדלי עליה את הנפץ ואת הדלעת ואת הקיסם מרות אחרת אי"ל כלום דהא דחומר על בית סלח"ס אצל יתיר מנית סלח"ס נעשית כמחיה שהוקפה זרעים שאין מטלטל בה אלא נדי אחות ע"ן שם נפ"ח, ומוכח מה דנ"ס נעיר ומניי אחריו דביתר מנית סלח"ס אסור ואין זה ראייה דהירושלמי הוא מחמיר וס"ל דנ"ס חילנות הוי כזרעים, ואין לא קיימא לן כן, ואס כן הכי נמי לא קיימא לן כהירושלמי נחאי דסוגר דנ"ס נעיר זרעים ומנטלים דירה, ובאמת הרי גס הירושלמי סוגר דאיכא חילוק גוה, דהא נפרק עושין פסין הלכה ז' ס"ל להירושלמי דנית סלח"ס הוי ביתר מנית סלח"ס כמ"ש נש"ק שם והכל מהלך ומוכרח נדחית לסנר"א ז' דנעיר דהו' מקום דירה חסוג אינו מתנטל הדירה מחר כל כך עד דאיכא יותר מנית סלח"ס.

ואמ"נא עוד ד"ל דהתוספתא דקתני מניי המקורה היינו שתקפה בקורה וצוה קאמר דל"ס הדלה עליה את הנפץ והדלעת והקיסם מרות אחרת אי"ל כלום תיקון ואינו מוקף ואחריו בירושלמי דהו' דוקא מנית סלח"ס והיינו דהרע"ח הקשה הא אין לקרפף הזרוע מחיות כלל ותי' כיון דהמחיות נעשה נחילה לנזק כל החצר אף על פי שנטל תורת דירה מהם לגני הזרוע לא נטלה תורת מחיה מהם אף למקום הזרוע אי"ל והוא העיקר דמירי שהזרוע לזד אחד ושאינו זרוע לזד אחר שכל אחד יש לו ג' מחיות לכל הפחות עכ"ל, ואולם בירושלמי דמירי נמני המקורה דקורה הוא משום היכר ולא משום מחיה אס כן נ"ס אס הזרוע הוא לזד האחר לא נשאר נמניי ג' מחיות לזד הקורה ולתי' נתר"א דרע"ח אסור, והירושלמי סתור כתי' ח' בריטנ"א, וצוה קאמרי דביתר מנית סלח"ס נעשית כמחיה שהוקפה זרעים ואס כן לא נשאר נזד האחר ג' מחיות ולהכי גס נמניי אסור ולהכי ס"ל להירושלמי דנ"ס נחילות אסור משום דנזד האחר ליכא מחיה רק קורה אצל היכא ליכא מחיות שפיר י"ל דנ"ס הירושלמי מודה דזרעים נעיר אינם מנטלים מחיה כלל ואחי שפיר, והגיע לידי ספר

כן הגדר המפסיק למעלה על הקרקע אינו מחיה חמש ורק משום נזד אס"ק מחיה אחריו צוה אס כן מחיה כוז אינו מהני צוה דמיה דהו' הפסק חמש וזהו דין חדש דלפילו לפי הסכמת הפוסקים האחרונים הניל דאיכא דאיכא נזד ומחיה להגיה אין הזרעים מנטלים היקף העיר זהו רק נדאיכא מחיה ונזד חמש אצל אס איכא חרין עמוק עשרה סניג הגיה והקרפף דהמחיה למעלה הוא רק מטעם נזד אס"ק אינו מהני צוה ואסור הטלטול בתוך העיר, ואינרל דאינו מוכרח כלל הא חידוש ד"ל נדאמת גס היכא דהמחיה הוא חרין ועמוק עמוק עשרה מהני שפיר להיות הפסק למעלה דלא יהיה נאסר היקף העיר דנזד אס"ק הוי צוה מחיה אצל מעלייתא ככל מחיה חמש, ובהא דמחיה דמירי ערסייתא ערסייתא ולא כולה כאמת זהו משום דהתם היה הפירא נפסקת לגמרי לכל רוח העיר מן הקצה אל הקצה נאסר דלא היה אפשר ללכת ממנו זה למנוי זה רק דרך הפירא דהו' קרפף יותר מנית סלח"ס ושם אסור לטלטל דהו' כרמלית הילכך הוי הפסק והיה מוכרח לערע ערסייתא לא אחת נפני עממה אצל אלו היה אפשר ללכת אלא על ידי דרך הפירא הוי שפיר אפשר לערע לכולה מחיה נידח (ולגיה שור) ולא היה הפירא גורם אס היקף להיקף העיר כיון שיש להפירא מחיה נפני עממה שעמוקה עשרה וקף על גב דהמחיה למעלה היא על ידי נזד אס"ק מחיה, ואולם יש לדון לפי מלי דקאמר הגמרא שם (ס"י) דנמחיה היה אפשר לילך ממנוי למנוי דרך גנות שהיו להם דיוטלות ענורות מנגן שכוונה זו לגני שכוונה זו ואס כן הרי היה להם דרך מה לזה וזה הפירא ולמה לא יועיל עירוצ אחר לכולה מחיה (ויניתי שור) כיון דיש מחיה להפירא דעמוקה עשרה וז"ל דרך גנות אף דמועיל לענין עירוצ אחד אחריו דמכל מקום הוי הפירא הפסק דעיקר ההליכה הוא למטה על הקרקע ושם הפירא מפסיק, והוא דוקא קנת לחלק בין הפרקים, ולכן לכחורה היה נראה דיותר נכון כפי מש"כ דמחיה שהיא על ידי נזד אס"ק לא מהני ואסור הטלטול בתוך העיר ולהכי הוצרכו לערע ערסייתא ערסייתא, ואולם נמניי סימן גמ"ח סע"ק ט"ו מפורש דנמ"ס דמחקן עשרה לא נאסר החצר משום נפרץ נמלוו דהם עממן נעשו מחיה ניסם לחצר כמ"ש רס"י שני, ומוכרח לומר משום דהפירא הפסיק לגמרי כנ"ל.

והלום ראינו נספר נית מחיר שהניב נ"ס שו"ת פרי תשובה שהתיר לטלטל בגניה יותר מנית סלח"ס והנ"ח נעק ככרוביא מה נכך דהגיה נזורה נפני עממה תוך העיר המוקפת והא אף על פי שהעיר נאסרה נהתירה כיון שאינה פרוצה למקום האסור מכל מקום הגיה אפילו של חילנות קרפף הוא והקיפו אינו מוקף לדירה ואסור לטלטל בתוכו יותר מדי אחות ואל תעלה נדעתך דדין קרפף הוא דמחיה נשדה או נקשה אצל נאמנע חצר ועיר שהוא רשות היחיד לו יהא דמחיות הקרפף הוי כאלו אינם נעולם משום אלא הוקפו לדירה מכל מקום מותר על ידי מחיות החצר והעיר דהו' זכיון שהוא מוקף נפני עממו רשות נפני עממו הוא וכיון דאינו מוקף לדירה והוא יותר מנית סלח"ס הוי כרמלית כדמוכח מדברי התוספות נפירא דני תורי הנ"ל דשיך קרפף גס נעומד נאמנע עיר שהוא כחצר עכ"ל, ולע"ד י"ל דמהא דפירא ליכא קוביא דכמו דאחרין (שם כ"ה) נעשה מחיה על התל שהועיל משום דנאיר מחיות העליונות הוא דר, כן נמי נני פירא דני תורי דמחיה שהיתה עמוקה עשרה אס כן לא הועיל להפירא המחיות העליונות של העיר מחיה משום דהפירא דני תורי לא הוה נמחיות העליונות דהיי נעמק אצל היכא דהיינה והקרפף עומדים נשט יסר עם העיר דאס נמחיות הקרפף כאלו אינם, משום אלא הוקף לדירה, יהיה הגיה בתוך מחיות החצר והעיר, אפשר דשפיר מהני.

ובעיקר הספק נסמך מהר"ם אס הא דזרעים מנטלים דירה הוא אפילו נחצר, וכן הוא נחוספות (כ"ג:) ד"ה ונלנז, ושם (כ"ג:) נחוספות ישים ד"ה לנזרע רנו נ"ס ר"ח, והטור כתב וטוב להחמיר, ונאמנע כתב נמחיה דין זה לחמורא והמנ"ח נסע"ק י"ב כתב דמחיה זרעים מנטלים כר, והרי דסוגר דספיקא הוא, ואס נמחיה דעיר עדיפה עוד מחצר וליכא ספיקא כלל נעיר דזרעים אין מנטלים דירה נעיר אס כן סרה גס כן הקוביא הנ"ל מהא דגית וורדים שהיתה בירושלמי, דאפילו אס לא היה מוקפה נזד סניג וגס אס נמחיה דזרעים העומדים לרית הוי ככל זרעים מכל מקום אחי שפיר משום

כפי נשרים ניתן יונה נחרס הרים ועלה על מזנחו פרים
כלום הק' אברהם אהרן יודעלאוויין. רנ ולייז
דק"ק סאנטשעסער. ענגלאנד

סימן י

ברין צורת הפתח מן הצד

גרסינן בפרק קמא דעירובין (י"א.) אמר רב חסדא
צורת הפתח שעשאה מן הצד לא עשה
ולא כלום ויש בזה פירושים שונים בדברי
רבתינו הקדמונים ז"ל והנני לבארם בזה
בס"ד.

ענה א'

(א) הרי"ף ז"ל כתב פי' רה"י ז"ל כגון שעשאה מזנו של כותל
דה"י פיתח נקבן וזית ופתח נקבן וזית לא
ענדי לינאי, והר"ש ז"ל שם (סימן י"ד) כתב דפירוש זה אינו
נוגע לענין כללים שמתח זמורה על גבי קונדיסין לא משמע הכן,
ועוד דקאמר חלימא מן הצד כי אלא על גבן, ולא משמע אלא כפירש
רש"י פירש מן הצד שלא נתן העליון על שני הקנים העומדים אלא
תננו להם מן הצד שלא חין דומה לפתח שהתקין נתון על שני המזוזות
והיינו כגרייתא דלקמן צורת הפתח שאמרו קנה מכלן וקנה מכלן
וקנה על גביהן עכ"ל, וגם הרש"י ז"ל (הלכה כ') כתב כפירוש
האלפס ורה"י ז"ל דצורת הפתח שעשאה אחת מן הצד אינה כלום
אלו דרך הפתחים להיות נקבן וזית אלא נאמנע עכ"ל, וטעם הלשון
דאם הוא נקבן וזית היכי קאמר בגמרא חלימא מן הצד כי אלא
על גבן כי דהיינו הו' על גבן הפך מן הצד שפירשו נקבן וזית נשלח
לרש"י יתא דמי מן הצד לא הו' על גבן אלא להרמזים אפילו ישיבה
קנה על גביהן מכל מקום כיון דהו' נקבן וזית מן הצד איקרי עכ"ל,
ופלא דלא זכר שר דקדמו הר"ש ז"ל נטענה זו על רה"י, וגם נחידש
הריטנ"א טען דמאי מתרצים אלא על גבן הו"ל לומר אלא נחמניעטן,
והיינו משום דזה הפך דמן הצד דהוא קרן וזית, וכן טען נחור"ת,
ואולם לא הגמרא צורת הפתח שעשאה מן הצד משמע יותר כפי פי'
רה"י וכתב"ה התור"ת דלפירש"י קשה מאי קאמר צורת הפתח שעשאה
מן הצד הרי לא עשה מן הצד אלא קנה העליון לחוד וקנה העליון לחוד
לאו צורת הפתח היא אלא דשלש הקנים נידח הו' צורת הפתח, וכמו
שאמרו בגרייתא צורת הפתח שאמרו קנה מכלן וקנה מכלן וקנה על
גביהן דנלשחן יחד הו' צורת הפתח.

ולע"ד הנה לכאורה אפשר להביא עוד ראיות לפירוש רב האי גאון
ז"ל דהנה לשון הגמרא שם מעשה בלום אחד מנקעת בית
חורין שנען ד קונדיסין נאנע פירות השדה ומתח זמורה עליהם וגא'
מעשה לפני חכמים והתירו לו לענין כללים ואמר ר"ל כדרך שהתירו
לו לענין כללים כך התירו לו לענין שנת, ור' יוחנן אמר לענין כללים
התירו לו לענין שנת לא התירו, ופריך נחמי עסקין חלימא מן הצד
והאמר רב חסדא צורת הפתח שעשאה מן הצד לא עשה ולא כלום
אלא על גבן ונחמי חלימא נעשר כי ומסיק הגמרא לעולם נעשר ומן
הצד ונדרש חסדא קמפלגי דר"ל לית ליה דר"ה ור' יוחנן לית ליה
דר"ה לענין שנת דחמיר מכללים ויש לדקדק לפום פירש"י נדרש חסדא
אם כן הרי בגרייתא דקמיני צה וקנה על גביהן הרי פשיטא בגרייתא
דעל גביהן משמע כרב חסדא דמן הצד פסול וכמש"כ הר"ש להדיא
והיינו כגרייתא כו כ"ל, וכן נמשכין ח"כ סימן כ"ט כתב דמתח
דרב חסדא לפי פירש"י נכלל מה שאמרה בגרייתא קנה על גביהן
ע"פ שם, ואם כן לפי מסקנת הגמרא דפלגי נדרש חסדא יהיה קשה
מהך גרייתא לרש לקי' דלית ליה דרב חסדא, ועוד קשה קצת לחמי
פריך הגמרא חלימא מן הצד והאמר רב חסדא כי ולמה לא פריך
מהגרייתא דקמיני על גביהן ולא מן הצד, ועוד קשה על רב חסדא
גופיה דמאי חידש לן הרי זהו בגרייתא ערוכה, ועוד קשה דלמה לא
אמר ר"ה דנדריו על הגרייתא או דהו"ל להגמרא למימר תניא כוותיה

ספר תורת עירוב לחכם אחד מקראקא ואלה הרב הוא רנ ונעטו החדה
אשר הוחזה וגם מורטה הוא נוטה כנמדקרות חרב ואין ראוי להשתער
נתוך הרי אלא זה אומר כי נקל להיות מנקר מלהיות מחנר והוא
מנבב כל החומרות ואין רוח חכמים נוחה מה.
ותצא דינא נקורה פרי הכרם אשר אהנו נוצרים צוה ומסקנת
הדברים שנעה הנה בס"ד.

(א) ביארנו דמכירת הילוך בני אדם נאמנע הרחוב מזה הילוך העגלות
האלקטרי והקטור וכיוצא אינו מנצל שם רשות הרבים
מאלמנעית הרחוב כיון דהרבות מסור לכל להילוך זו וכל אחד
מהיינ לשמור שלא יחוק ואלא חוק ודלא כמ"ש בספר תקיין.
(ב) הוכחנו דגם סרטיא ההולכת מעיר לעיר ורחבה ט"ו אמה נעין
שתהיה גם כן מפולשת לרשות הרבים נמור ולא לכרמלית, וכן
כתוב בגמ' אשכול, וכן כתב מהר"ש נאוי ז"ל נתי' מים רבים.
(ג) האידנא נהוג עלמא לתקן העיירות רק נצורת הפתח אפילו היכא
הרחובות ט"ו אמה וגם מפולשין לרשות הרבים נמור נשני
הגדדים דסומכין על שיטת רש"י דנעי' ששים רבוא, ולהרמזים
דפסק כר"א דלא אהו רבים ומנעלי מחייתא אם כן הו' דנעי'
נרשות הרבים נמור דלחות אינו אלא מדרבנן ואיכא ספק ספיקא
לגבי הדלתייתא דילמא כרש"י ואפי' כהחולקים דילמא כהרמזים
ואי דלתייה אכתי מדרבנן נעי' דלחות הו' איכא תו הספק הו'
חזו כספק ספיקא שזכר הש"ך בכתה דוכת, ונעל נפש
ראוי שיחש לעצמו.

(ד) לחנם נעיר כמו מלשעסער ליכא רשות הרבים לכולי עלמא
משום דהרחובות מתקמים ולא הו' מפולש ודיו נצורת הפתח
ומה גם דמדינת ענגלאנד הורה הדורש לציין דליכא בכל המדינה
רשות הרבים דלורייתא כמ"ש בס"מ ג' נאורך בס"ד, אך גם
נמדינת אחרות דלינן כמו מדינת ענגלאנד הנה על הא
הרחובות מתקמים ולא הו' מפולש על האי טעמא לחוד י'
לסמוך ולומר דליכא נהו דין רשות הרבים דלורייתא.

(ה) הגמרא והפרדסים שנעיר דעת הד"ש וכן הסכים בשלחן שלמה
ונתי' מ"ר ונתי' דנע אמת ועיקרי הד"ט דאפי' אין להם גדר סביב
רש גם יותר מנתי' סלחים מכל מקום לא אחרין דזרעים הללו
מנצלים הדירה דירת עיר הו' דירה חסונה ואינו מתנצל
נזרעים אם הוא מיעוט העיר, ואינו הוספתי דאפשר דהו' דעת
מהר"ק נצורש מ"ו דהנורך לאסור משום דהזריעה יחד על
הגבן, וגם התי"ל הסכים צוה וכהמסתברא נרש"ש ואם כי
מהר"ם ונחפסות נשם ר"ה נסתפקו מכל מקום י"ל דנעיר
מודי להקל ובש"מ דפסח להחמיר הרי המג"א כתב דאינו אלא
שמא וכיון דספיקא הו' ונדרבנן מה הרעש אם נסמוך להקל
נעירות שלטו כמו נפרינאי ונזוינאי שהקילו והרננים זרע
אמת ועיקרי הד"ט הסכימו להם ובידלמא נחל מפורש דגם
נחמי ונעיר אחרין דזרעים מנצלים דירה, וישנו זה יפה
נחמי אפי' בס"ד.

(ו) והו' נזרעים נגזרין אפילו להם גדר נפני עצמו אלא היכא דיש להם
גדר נפני עצמו כמו נעירי מלשעסער לכולי עלמא שרי
לטלטל נתוך היקף העיר, אלא תוך הגמרא והפרדסים דהפרי
תבואה והז"א ועיקרי הד"ט התירו, והבית מליר חמה מדברי
התוספות צוה דפירא דני תורי וחורה לאל כי ישנתי תמיהא
זו מכל מקום לא אומר לא ליסור ולא היתר, ע"פ נחמי.

(ז) דין קרפף שזרע מיעוט ואין צו אלא סלחים דמותא כתב הט"ז
בסימן ש"ה ספק"ג דעל כל פנים מקום הזרע אסור ונאמר
כתב דמזרי הרמזים סתמא, מותר לטלטל בכולו משמע
דמותר אפילו נמקום הזרע, ואינו מוסף דכן הוא להדיא
נא"י הגדול ה' עירובין סימן ק"ל לוח צ"י ח"ל ואם זרע
מיעוט אם הוא מיעוט אינו מתחיק כ"א בית סלחים מותר
לטלטל בכולו ואפילו נמקום שזרע כ"י, גם בספר ארומות חיים
ל' אהרן הכהן מלובל הלכות שנת סימן ר"ל כתב זרע רובה
כ"י, אלא לא נזרע אלא מיעוט מותר אפילו אותו המיעוט
כ"י, וזה הגמרא לי צוה, וצורא רוח ויוצר הרים יכנו לחדש
חידושים יקרים, חדשים לנקרים משפטים ישרים, נשכל
מנארים ונכסר נהדרים יחלנו מזרים ויחיש לנו ישועתו על

על גני שני קנים משני צדדים דהיה גם קנה עומד אצל הקונדס דנכחתי
גוונא תו הוי פתח גמור ואף על גב דהוא מן הגז צוית דזה לא חיקרי
מן הגז כיון דלא נתן הקנה שלמעלה על הקונדס רק על גני קנה
שעומד אצל הקונדס, ולפיכך הוי שפיר על גבן הפך מן הגז ואחרי
שפיר כל הסוגיא, וזהו גם כן שיעת הרמזים ומי שאל דרך הפתחים
להיות נקרון זוית אלא נלמנע אין כוונתו דנעיין נלמנע מתא אלא
שלא יהיה קנה שלמעלה נדו אחד על הכותל צוית אלא אם נתן קנה
אחד אצל הזוית וזה תו הוי נלמנע ואחרי שפיר, וזכיתי לספר חידושי
הרשב"א על עירובין ומלאתי שם שכתב להדיא דפי האלפס בשם
רבינו הולך קלמ ע"ד פירושו של רבינו חננאל שבע קנים בין הקונדסין,
ולפיכך נראה דמחזיק דהקשו כולם על רבינו חננאל דמחזיק דהקנה
אצל על גבן הוי' למימר אלא נלמנע היינו משום דלשון נלמנע הוי
מתורר טפי דהא קנים מחזיק דבר שמים.

ולדברינו הנה גם לפוס פ"י רבינו דנברי רב חסדא יהיה הנרייתא
מסייעתו דקתני בה לורת הפתח שאלמור קנה מחלן וקנה
נוכחן והיינו לאשקוי שלא יהיה נדו אחד על הכותל נקרון זוית ונרסת
רבינו חננאל ז"ל הנרייתא תיכף אחרי דברי רב חסדא דהוי כתי'
דלמור הנמרח חניא נמי הכי איש גם לפי פ"י רבינו, ועיין בתשנ"ז
שם דכתב דהרי"ף השמיט היכר זר והא דהאריכו שחא נרייתא כדי
לעמוד דלת של קשין משום דנחת הוי מיתרל דרב חסדא דר' ינאי חמור
חלמידי דרב אשי דלא אחר כלום נצורת הפתח והיינו דלא נצי היכר
זר וכדי לקבל דלת של קשין, ואחריו נחת הכי חנא לורת הפתח
שאלמור קנה מחלן כר' לריבין לינע כר', ומשמע דלמסקנא דחלמור
לא נצי מיר ואף על גב דלענין לורת הפתח שעשה מן הגז פסק כר'
חסדא ולמחר מקמי המסקנא ולא דחאח משום האי מסקנא לפי פירוש
שפי' שעשה נקרון זוית לא קשיא מירי משום דהכי מסקינן בנמרח
החם דפתחא נקרון זוית לא ענדי איש ואף לפירש"י לא קשה שזה
נכלל בכלל מה שאלמור הנרייתא וקנה על גביהן עכ"ל, ומנואר
דחתשנ"ז ז"ל לא הבין דברי האלפס ורבינו כמו שכתבנו דהא לדברינו
גם לפירוש הרי"ף נמן הגז אחי שפיר דלא דהא הך מיתרל דרב חסדא
משום דהוי נכלל הנרייתא שאלמור קנה מחלן וקנה מחלן ולא זוית
כותל וניחא לפוס פירוש הרי"ף כמו דניחא לפוס פירש"י ונרץ עיין.
ולפיכך נסתרו הראיות שהנחתי לעיל לפירוש רבינו, ולהתסקנא
דפליגי בדרב חסדא קשה לרי לקי' מהנרייתא, ואולי
משום דגם בלא זה ריש לקיש אינו סוגר כהך נרייתא דהא ריש לקיש
משמיה דר' ינאי נצי היכר זר, ועיין גרש"א ורבינו הנרייתא חסדא
הנא לורת הפתח שאלמור כר', דהנרייתא מוכיח דלן לרי' היכר
זר.

ענה ב'

(ג) ובחידושי דתנתי' לנאר הסוגיא לפוס שיעת רש"י ורוב
הפוסקים נפירושא לורת הפתח שעשה מן
הגז דהנה הט"ז סוף סימן ט"ז חיד' דהך פסולא דמן הגז כפי
פירש"י הוא רק אם הקנה שמן הגז נולט למעלה אלא אם החלל שלמעלה
כרוך ודנוק בקנה העליון מלכו נלופן דהקנה שמן הגז אינו נולט
מירי מן התנל למעלה כשר והתמוד משא והתפסות שנת וכל האחרונים
פליגי בזה על הט"ז דמשמעות הפוסקים אינו כן דכולם פה אחד עט'
ואחר דנעיין שיהא מתח על גבן כמו משקף שמונח על מוחות אלא
אם הוא מן הגז אפילו אם אחרו הקנה שמן הגז אינו נולט למעלה
פסול והט"ז הביא ראיה לדבריו מהא דפירש"י שם (י"א) מן הגז
שמתח ומורה מו' לזו נלמנעיתן ולא על ראשיון עכ"ל, היינו דהך
נלמנעיתן פסול ולא נרשא מן הגז והאחרונים דחו ראיה זו עיין שם,
ואמנם לפוס שיעת הט"ז על כרחך הא דקתני נרייתא וקנה על גביהן
הוא רק לאשקוי שלא יהיה דנוק נלמנעיתן שיהיו הקנים שמהלדים
נולטים למעלה ואם כן הרי לשיטת האחרונים דפליגי על הט"ז ניחא
כל הסוגיא דמי מהנרייתא למור הוי אחינא כהט"ז להכי הוסיף רב
חסדא דכל מן הגז לא מחזיק ואפילו אם הקנה שמהלד אינו נולט למעלה
ואם כן י"ל דנכחתי גוונא הוא דפליגי ר' יוחנן וריש לקיש ולא קשה
מהנרייתא לריש לקיש ופיר' פריך הנמרח רק מחא דרב חסדא ולא מהנרייתא
ולכאורה איכא מזה ראיה נכונה לפסק האחרונים הג"ל דהא להט"ז
ע"כ.

דרב חסדא וכדרך הנמרח בכל מקום, ונלמנע הוואה צפי' רבינו חננאל
יבאה דמניח הך נרייתא תנא קנה מחלן וקנה מחלן כר' תיכף אחרי
המיתרל דרב חסדא ואם כן י"ל לפרש דהנמרח מניח נלמנע הך נרייתא
לסיוע לרב חסדא דמניח כוונתה, ואולם לפנינו נירסת הנמרח אינו
כן וקשה כנ"ל, ולפוס פ"י רב האי גאון ז"ל נהא דרב חסדא אחי
שפיר הסוגיא וכל הני נלמנעם שהקשיו מעיקרא לא קשה מיר דהא
רב חסדא אינו ענין כלל להך נרייתא דהא מן הגז דרב חסדא היינו
נקרון זוית ואם כן הסוגיא מתיישבת יותר לפוס פ"י רבינו, ואולם
החזקה לישנא מה דהקשו עליו הרמ"א והריטב"א כנ"ל.

(ב) ונראה דהנה צפי' רבינו חסדא ז"ל שזכינו ללמודו כתב ויש שמרש
פתחא מן הגז קנה עומד כעד הקונדס הנעץ צוית
ונתן קנה על גביהן נדו אחד על הקנה ונדו אחד על הקונדס שמתא
לורת פרהא ולא כלורת פתח שהרי לא עשה לה מוחות אלא הקונדס
נתן נמקום מוחות עכ"ל, ולע"ד זהו פ"י רבינו ז"ל, וכן מוכח
נריטב"א נמה שהביא שם בשם הרי"ף ז"ל האי לינע מתא, והרי"ף
הרי הוא ליל נשיטת רבינו, ואם כן גם רבינו סוגר כהט"ז התפסות
(ו') דיה דפתחא, דאף על גב דפתחא נקרון זוית לא ענדי איש
זהו רק היכא דרורה שהכתלים יהיו נמקום מוחות דזה הוי פירנה כיון
שהוא צוית, אלא אם עשה כעין פתח נמוחות ומשקוף הוי שפיר
פתח כמו שאלמור (ה'), דפתח ליה נקרון זוית, ולפיכך אם נקרון זוית
הוי פתח היכא דהוא נמוחות ומשקוף אם כן כ"ש דהוי פתח כהאי
גוונא היכא דהוא רק מן הגז צוית ולא נקרון זוית ולהכי מפרש רבינו
ז"ל לורת הפתח שעשה מן הגז כגון שעשה מלכו של כותל דהוי'ל
פתחא נקרון זוית, וכוונתו מנואר מתוך דברי רבינו והריטב"א שם
הרי"ף דהיינו שנתן הקנה שעל גביהן נדו אחד על הקונדס העומד
נלמנע נמקום כותל דנכחתי גוונא נלמנע כלורת פרהא ולא
כלורת פתח בשני מוחות ושפיר הוי'ל כמו פתחא נקרון זוית דלא ענדי
איש דהיינו גם כן אם לא העמיד מוחות דהוי פירנה ואפשר להוסיף
בזה ביאור ד"ל דהיינו והעומדים נשיטתו אולי נשיטת רבינו חננאל
ז"ל דמפרש העננא דנעץ ד' קונדסין נלמנע פירות השדה ומתח ומורה
עליהם והתירו לו חכמים דמירי שבע ד' קונדסין נד' פירות השדה
כעין דיומין (נפריה כתב כעין דלמחרן והוא ט"ס ונ"ל כעין
דיומין) וכן אלו הקונדסין נתן קנים זה אצל זה נפתח מני טפחים
כדי שיהיה כמו מחיצה ומתח ומורה עליהם ועל הקונדסין נשגל
שלא יושמחו ויפלו וזוית מוקם הפתח עכ"ל, והוכרח רבינו ז"ל לפרש
כן משום דס"ל לורת הפתח דהוא ד' קונדסין נד' פירות השדה
לא הוי מחיצה כלל מן התורה לענין שיהיה זה רשות היחיד לתינו
הזורק לתוכו מרשות הרבים ורק להתיר כרתות או פרה יותר מעשר
דמן התורה הוי מחיצה זה מהני לורת הפתח אלא לענין דלוריתא לא
מחזיק לורת הפתח להתיר ואפילו לענין כלאים דהוי דלוריתא אינו מתיר
זולת כשיהיה בין הקונדסין קנים זה אצל זה נפתח מני דהוי לנד
זה כה"ש גירושלמי דר' יוחנן פליג שם על רש"ל ואמר כחיתות
שנת כן מחיצות כלאים והיינו דנכלאים ליכא קולא יותר מנשנת ומניח
מעשה דהלך ר' יהושע בן קרחה אלא ריב"ג לנענע והרואה שזה
אחת כר' והיו שם פירות יותר מעשר והיה טעל אע"פ וסומם דוקרין
וסומם עד שמיטען פחות מעשר ואמר כו' כן מחיצות שנת ומסיק שם
גירושלמי דכל חילין מילין דלמור להקל נצורת הפתח לענין מוסב
ומיתן הא להורות אסור להורות לענין סוכה וכ"ש לענין שנת החמורה
לורת הפתח אינו מתיר ללמור דלוריתא ולהכי מפרש רבינו ז"ל דגם
בנמרח דלן מירי העננא דנעץ ד' קונדסין שיהיה סתום נלמנע
דוקרין והיה בין קנה לקנה פחות מני דהוי לנד, ועיין נרייתא
חיים מה שהקשה הרמב"ם, ועיין גרש"א סימן י"ג נבין אה אה כ"א
ומנואר שיעת רבינו ז"ל דהנני ע"כ מירי שיהיה סתום נקנים דהיה לנד
והוי אחד מוחות דאם לא כ"היה קשה מר"ל על ר"ל גירושלמי, וגם
קויות העומד חיים עיין שם, וכיון שכן קשה למה אמר ר' יוחנן
לכלאים התירו לו ולא לענין שנת והרי כולה סתום נלמנע נמורות
ועל כרחך דהו' משום הפתח שנשאר בלא קנים ופריך הנמרח נחא
עסקין היינו האי פתח היכי דמי אילמא מן הגז שנתן החמורה שעליהן
נדו אחד על הקונדס שעומד כעין דיומין צוית נמקום כותל והלמור
רבינו לורת הפתח שעשה מן הגז כפי' רבינו לא עשה ולא כלום
דהוי פרהא אלא על גבן היינו דהחמורה שעליהן היתה על גבן היינו

חקרה אסקופה העליונה ואפילו מנח הכותל או שיקפי לרומח הפתח נלי חקרה סני צוה והוי לזרת הפתח, וקשה והא נשיקפי להוד ולית לה אסקופה העליונה הרי הוא לזרת הפתח מן הזד דלא עשה ולא כלום ואף על גב ד"ל דהיראים ס"ל צירוש מן הזד כפי פירוש רה"ג והאלפס מכל מקום הרי הכ"מ כתב דנ"ס הרי"ף והרמב"ם דפירשו מן הזד כפי רה"ג לענין דינא משמע דאף לדידו א"ס חיצר הקנה העליון מן הזד לא מהני דלישאל דקנה על גביה דנרייתא משמע על גביה ולא מצידיהן וא"ס כן קשה כ"ל, והחסופות נמנחות א"ס והיראים נהי מוחה ס"ל דפלוגתא דפתח שימאי דליתמר בפרק קמח דעירובין וזו רק לענין סוכה ולא לגבי עירובין והיינו דלזרת הפתח גבי עירובין קיל טפי כמ"ס בספר מקריח נתיקון עירובין ונסימן שאל"ה נרמז הדבר צוה, ואולם הא דכשר לגבי מוחה וסוכה הרי פשיטא דכשר הוא לגבי מוחה דלזרת הפתח וקשה מהא דהיראים נשיקפי לחוד הוי פתח נ"ס לגבי מוחה וכ"ס לגבי עירובין, ואמאי והרי הוא לזרת הפתח שעשה מן הזד ומזה ראייה עמומה להט"ז דא"ס אין הקנים נולטים ליכא חשאל לזרת הפתח מן הזד וא"ס כן י"ל דנכחאי גוונא מייירי הא דשיקפי ואמאי שפיר.

ואמנם להאמור לעיל הרי ליכא לתדמי ראייה זו ד"ל דנלמח מאן דאמר דלית ליה שיקפי סוכר כר"ס לק"ס דלא ס"ל כר"ס חסדא כלל אלא כר"ס שעת דאמר לריכין ליגע וזהו דקתני וקנה על גביהן שיגע נהם ולעולם אפילו מן הזד שפיר דמי, ולפוס מאי דקיימא לן כר"ס חסדא דמן הזד פסול הנה נלמח אפילו א"ס אינו נולט הקנה למעלה פסול דנ"ס זה הוי מן הזד, נר"ס ח"ד שיהיה הרי מוכח דהיראים ודאי כשר אמן הזד לכל הפחות היכא דאינו נולט הקנה למעלה וכפסק ה"ט"ז.

ענה ג'

(ה) וביסוד דנרי הכ"מ דנ"ס להחפשים מן הזד כר"ס מוד"ס לדינא דמן הזד כר"ס"י משום דלישאל דנרייתא וקנה על גביהן משמע על גביהן ולא מצידיהן הנה לע"ד י"ס לפסק דנ"ס טונא דאפילו א"ס נחליט דלישאל דעל גביהן לעולם מחמט על גביהן בין למחן דאמר אין לריכין ליגע בין למחן דאמר לריכין ליגע ודלא כמ"ס לעיל מכל מקום אכתי י"ל דהא דהגמרא מחמטק לריכין ליגע או אין לריכין ליגע זהו לפרוש דנרייתא דקתני וקנה על גביהן דליכא נפ"מ טונא צוה ודאי לריכין ליגע א"ס כן נפרש על גביהן לאפוקי מצידיהן ודאי חיצרם מן הזד לא מהני וא"ס אין לריכין ליגע א"ס כן הוי על גביהן לאפוקי מצידיהן היינו נאמיר למעלה שאינו מכיוון הקנה העליון מחש נגד הקנים שחתמיו פסול אצל כשחצר אותו בקנה מן הזד כשר ורק א"ס הוא נאמיר וא"ס מכיוון פסול דליכא תרתי לריעותא ולא כשהיא מחוצר מן הזד דמיון לזרת הפתח נדורנו נעשה גם נכחאי גוונא וכשהוא מחוצר מן הזד מעשה אומן הוא כידוע.

ואפשר להניא הוכחה לזה מהא דהרמב"ם פ"ז מה"ש (הלכה י"ד) סוכר לזרת הפתח מהני אפילו א"ס אינו נבזה עשרה טפחים, וקשה הא הרמב"ם פסק נפטי"ז שם דנונה הקנים והלחים שמן הזדדים לריכין להיות עשרה טפחים וא"ס כן היכי משכחת לה לזרת הפתח שאינו נבזה עשרה אלא ודאי דהרמב"ם ליכא חשא צוה דחיצר הקנה העליון מן הזד והקנים שמן הזדדים נולטים למעלה ומשום דהרמב"ם לטעמו דס"ל נפ"מ מן הזד כפי פירוש רה"ג והרי"ף, ולכן אינו סוכר דינא דרש"י נמן הזד כשהוא מחוצר דדיו א"ס נפסל נאמיר כשאינו מכיוון נגד הקנים שחתמיו ולא כשחיצרו מן הזד והא ליכא למימר דלעולם גם הרמב"ם מודה לדינא דרש"י נמן הזד ורק דס"ל דרק מן הזד אסור אצל בין הקנים שרי וכמ"ס לקמן בסמינים הנאים דהכין ס"ל להרמ"א ומ"א להלכה דזה אינו דנלמח להרמ"א ומ"א דלזלי נשיטת רש"י והרש"א וריענ"א צירושא דמן הזד אי"ס חו י"ל דס"ל דדוקא מן הזד פסול ולא בין הקנים דזה לא מיקרי מן הזד אצל להרמב"ם דסוכר צירוש מיתר דריח מן הזד כר"ס והרי"ף א"ס כן א"ס נאמיר לפסול להרמב"ם גם נמן הזד כדינא דפירש רש"י הלא אין לנו מקום אחר לזה רק מהנרייתא דתני על גביהן אמאי נמי דדוקא על גביהן ולא מצידיהן א"ס כן הרי הוי על גביהן אמאי נמי למעוטי ציניהן כמו מצידיהן דתרווייהו אינן על גביהן ומדוברת דלא דייק

ע"כ דפליגי ר"י ור"ל היכא דהקנה שמן הזד נולט למעלה דא"ס חו נולט גם לזר חסדא כשר, וקשה כל הדקדוקים הג"ל אמאי לא פריך הגמרא מהנרייתא והאיך פליג ר"י לק"ס על הנרייתא וכנ"ל.

איברא ד"ל דהנה לשון הגמרא שם לפוס נירסתינו וכן הוא בתשנ"ז, תנא לזרת הפתח שאלמר קנה מחלן וקנה מחלן וקנה על גביהן לריכין ליגע או אין לריכין ליגע דנ נהמן אחר אין לריכין ליגע ור"ס שעת אחר לריכין ליגע ונכדי שיהיה קישור הסוגיא יפה אפשר נאמר דהא דמחמטק הגמרא לריכין ליגע או אין לריכין ליגע היינו דהגמרא מחמטק צירושא דנרייתא צוה דקאמר וקנה על גביהן דליכא נפ"מ דאין לריכין ליגע א"ס כן הא דקאמר על גביהן היינו לאפוקי שלא יהיה מן הזד וא"ס נאמיר דלריכין ליגע א"ס כן הא דקאמר על גביהן היינו כדאמר שיהיה נוגע נהם אצל לעולם אפילו מן הזד שפיר דמי א"ס נוגע נהם דזהו צירושא דעל גביהן דהוא דוקא הענינה דצוה קפידא ולא זולת, ולפ"ז אמאי שפיר דלא קשה מהך נרייתא לרי"ס לק"ס דר"ס לק"ס יסבור כר"ס שעת דלריכין ליגע ושפיר פריך הגמרא מדרג חסדא ולא הניא סייעתא מהך נרייתא לר"י וסור כל הקושיות הג"ל גם לפוס פסק ה"ט"ז.

(ד) ובזה אמינא צוה דפיתחי שימאי פרק קמח דעירובין (ס"ז י"א) וכן נמנחות (ל"ג:) דאמר רבא דפיתחי שימאי פטורין מן המוחה ופליגי אמוראי צירושא דמילתא חד אמר דלית לה חקרה וחד אמר דלית להו שיקפי, והגמרא יוסף נהי מוחה פ"י חקרה היינו אסקופה העליונה שיקפי אף על פי ש"ס לו חקרה למעלה רחנה א"ס אינו נולט מחמטק חקרה כשיעור טפח שהדלת שוקק ומכה נו ומעכנז מללאת חוץ כדרך כל הדלתות אינו ראוי למוחה עכ"ל, והנה נפ"י חקרה אין כל חדש צדנרי הגמרא יוסף דפ"י כפירוש ראשון נרש"י שם נמנחות, ואולם צירוש שיקפי השמינו הנימוקי יוסף הדעות דהו ג"ס כן קאי על האסקופה העליונה דנעי נה נליטה מתחת לרומח הפתח לעכ"ס על הדלת מללאת חוץ, ואולם הא שיעורא שכתב הגמרא יוסף דנעי נליטה כשיעור טפח הנה אכתי נעניי לא ידענא מניל הא להנמוקי יוסף, ולכן נראה לי צדור דנ"ס הנמוקי יוסף לא כתב הוי שיעורא לעיכובא רק לדמיון נעלמא נקטיה וא"ס הכי נמי דתני נפחות משיעור זה אלא דנעי נליטה שיהיה הדלת שוקק ומכה נו ומעכנז מללאת חוץ כדרך כל הדלתות ואכתי י"ס להסתפק צדנרי הגמרא יוסף א"ס למחן דאמר דנעי שיקפי מודה הוא דנעי חקרה כדירך מאי דאמר ורק אלוסופי הוא דקא מוסקי דאפילו א"ס י"ס לו חקרה דזהו האסקופה העליונה מכל מקום א"ס אין להאסקופה העליונה נליטה מתחת שיהא הדלת שוקק נה ומעכנז מללאת חוץ לא מהני הא דלית לה האסקופה העליונה לחוד ופטור ממוחה וא"ס הכי נמי דמודה הוא דא"ס אית לה שיקפי לחוד לרומח הפתח והדלת שוקק נה ומעכנז מללאת חוץ וא"ס לה חקרה האסקופה העליונה דפטור נמי ממוחה דהך מחן דאמר ס"ל דתדמי נעי חקרה ושיקפי או דילמא דהך מחן דאמר פליג לגמרי וס"ל דרק נשיקפי תליא מילתא והיכא דלית לה שיקפי חייב ממוחה ואף על גב דלית לה אסקופה העליונה דהא חקרה וצריך עיון, ונאספר יר"ס סיון ח"י כתב ח"ל דלית להו חקרה למעלה מן הפתח פ"י כתב שאינו נדנך הדלת אלא למוחות ולמעלה שוקק ע"ז ולחומר צדנרי ח"ה שיהיה חייב ממוחה עכ"ל, ומשמע דסוכר גם כן צירוש שיקפי כמ"ס הנמוקי יוסף דהו קאי על האסקופה העליונה דהא לא הזכיר היראים גבי צירוש שיקפי מוחות כלל א"ס כן משמע ודאי דקאי אדמיון ליה דהשיקפי הוא באסקופה העליונה, ולהתנבאר צדנרייתא שם צעירובין י"ל דליכא נפ"מ מהיראים לצדנרי הנמוקי דלהנמוקי נעי חקרה כלומר משקק ואסקופה עליונה אצל הא הכותל סתום למעלה ע"י הפתח לא מהני צוה דכל כחאי גוונא אינו אלא חור נעלמא, ולהיראים סני צנף הכותל דהוי כחקרה ומשקק ואולם זה מצינו צדנרי היראים דמחן דאמר דתליא נשיקפי פליג לגמרי על מחן דאמר דתליא נחקרה אלא דחקרה לא מהני היכא דלית ליה שיקפי והיכא דלית לה שיקפי חייב ממוחה ואף על גב דלית לה אסקופה העליונה ופתח למעלה לגמרי ולהלכה פסק היראים דלחומר צדנרי וא"ס שיהיה חייב ממוחה והאי פסקא דהיראים הוצא ציתה יוסף צירוש סיון רפ"י והדגה פשוט אלא דלפוס פסק היראים הנה צעירובין דהוי מילתא דרגנן אית לן למיפסק דנא"ה שיהיה נפיתחי שימאי או

נבנני דסוגר דמן הגז גרע והירושלמי סוגר דמן הגז עדיף, ולפוס
שיטת רה"ג וסייעתו גם לפי פירוש רבינו חננאל בנמרח דילן אחי
שפיר דהאי מן הגז דפסול בנמרח דהוא אלל הכותל לפי רה"ג (חו
נני משקוף (לפי ר"ת) אינו כלל מן הגז דירושלמי דהאס דירושלמי
נמן הגז דקנים מיירי וזה עדיף דלית ביה תרתי לורת הפתח ומחניה
ומכאן ראה עומה דלרה"ג וסייעתו ורבינו חננאל ז"ל יס להכשיר
נמן הגז דפירש"י, ואחי שפיר דירושלמי וליכא סתירה בין התלמודים,
ולפוס פ"י רש"י בנמרח דילן הדנר לריך עיון גדול להשוות התלמודים
שנא יהיה סתירה בזה בין הנבנני להירושלמי.

וראיה נכונה מכאן לפסק הט"ז ולפוס דברי הט"ז הרי אחי שפיר
ד"ל דהירושלמי מיירי דהקה שמן הגז אינו גולט
למעלה דנכהאי גוונא מן הגז עדיף משום דלית ביה תרתי אחד
דנכהאי גוונא הוי לורת הפתח מעליא, וכפסק הט"ז, והשנייה דהוי
כעין מחניה וכפ"י הק"ע ופ"ח, אלל נמן הגז דהקה גולט למעלה
שפיר י"ל דגרע, וזה מיירי רב חסדא בנמרח דילן ואחי שפיר.
גם נאשכול ח"ג (סימן ס"ה) כתב ורבינו פירשו שלא נתן קנה
העליון מכאן על ראשי ב' להי"ס אלל תנור להם נצמד ואין נראה
קנה עליון כמשקוף אלל תחנה נאמנע הקנים וראשיהם למעלה ממנו
עכ"ל, ומדסיים וראשיהם למעלה ממנו נראה ברור דפ"ל כהט"ז
דדוקא נכהאי גוונא דראשיהם למעלה ממנו חסור ולא דאס הוא נצמד
ונבנ"ל לא רה"ג בזה.

וגם ראיית הט"ז מרש"י הנ"ל נראה נכונה דמח"י דטען הח"ח דמה
דאינו לדייק מר"ש דברי רש"י שכתב נאמנעו ולא מסוף
דברי רש"י שכתב ולא על ראשיהן הרי דנעי על ראשיהן למעלה, ולע"ד
מהא ליכא טענה מידי דלהט"ז שפיר סיים רש"י ולא על ראשיהן. משום
דמן הגז על ראשיהן נמי שפיר דמי וזהו על ראשיהן מיקרי כיון דילן
הקה גולט מידי למעלה, גרס אס נימא דכוונת רש"י דנעיין על
ראשיהן למעלה אס כן לינא נאמנעו דתפס רש"י הוא מתוכם
וסותר לסוף דבריו דנעיין שיהא דוקא למעלה (זולת אס נימא כהאי
גוונא נאס אר"י וכחוספות שנת).

והריטב"א כתב דמה שפירש"י שנתן הקנה נאמנעו לאו דוקא
דאס כן למה ליה לאוקמה בנאמנעו על גנן נימא אפילו
מן הגז וכשהוא סמוך לראשן עכ"ל, ובספר נא"י ונ"א הנינו דזהו
דלא כהט"ז ואינו מוכרח ד"ל דרק בסמוך לראשן מן הגז נאמנעו דהקה
גולט למעלה פוסל הריטב"א, ולא כנאמנעו מן הגז על ראשן מתא
נאמנעו דאינו גולט הקנה למעלה כלל דנכהאי גוונא כשר וכהט"ז,
ואז נאמנעו להנאון ר"ג טריניט נאמנעו דנאמנעו מן הרמנים שנתן
כן דברי הריטב"א ופסק כהט"ז.

ולפ"י כ"ס דש"י היכא דחק נתוך הקנה מעט והניח אס התנל
והקה העליון כמנהג האומנים דעושים לורת הפתח נכהאי
גוונא, וכן פסק בספר מוקי"ח נתיקון עירובין ודלא כמ"ס נאמנעו
שנת להעמיס זה דברי רש"י והנ"ל נאס אר"י ואחריו נאמנעו הח"ס
הא"ח, ומאמתי גם נאמנעו מהרש"ס ח"א סימן קס"ג דפסק כן
דש"י, ויחד ה"א שלא תמוט, ועיין אס ליזה הערות הנ"ל.

ופרי הכרס אשר אנהו גזרים בזה, ומסקנת הדברים לדינא נקארה
בס"ד שלשה המה.

(א) פסק הט"ז לורת הפתח שעשה מן הגז שהדניק הקנה העליון
מהאז של הקנים הדנדיים אלל הקנים הדנדיים אינם גולטין
למעלה מידי דכשר, והוא שרי וק"ס, ור"א מהירושלמי דנזה
אחי שפיר שני התלמודים, וכן מוכח נאשכול, וכ"כ מדברי
הירטב"א, וכ"כ הנאון רבינו נאמנעו קונן.

(ב) היכא דחק נתוך הקנים מעט והניח אס הקנה העליון כמנהג
האומנים שעושים נחיקה פשיטא דכשר, וכ"כ בספר מוקי"ח
וכ"כ נאמנעו מהרש"ס ודלא כהח"ס שנתן אחר דברי החוס'
שנת.

(ג) להחזרת חיים ונאמנעו נרית אברהם הגה רה"ג והר"י והרמנים
וגם רבינו חננאל ז"ל לא ס"ל כלל דינא דפירש"י נמן הגז
ואפילו אס הדניק המשקוף נאמנעו של הקנים שמהאזדים
גם כן כשר ונאמנעו ונאמנעו ונאמנעו ונאמנעו ונאמנעו ונאמנעו
כן נהרנה פתחים ננתיס דעושים חלון למעלה על המשקוף,
ולכן

דייק הרמנים ה"א על גנין למעוטי ציניהן אס כן מסתמא דלא דייק
נמי למעוטי ציניהן דמ"ס זה מזה אלל ודאי דזהו משום דהרמנים
למעוטי דסוגר דילן לריכין לינע ואס כן אפילו אס נמעט ציניהן וציניהן
זהו רק נאמנעו ולא היכא דחזיר הקנה העליון מן הגז דזה שרי ואחי
שפיר, ומאמתי נאמנעו נרית אברהם ח"א סימן ט"ו פ"י כן דברי
הרמנים כמ"ס ודלא כהכ"ח הנ"ל, ואפשר לנחות ד"ל דהרמנים
מיירי היכא דנאמנעו עפר הרנה תחת הנורת הפתח ונפחת
התנל אס נמעט טפחים, ואולם גם נאמנעו חיים נראה דאינו סוגר
כהכ"ח דכתב דלפירש"י וסייעתו נפירושא דמן הגז יס לזהר לחזר
את התנל למעלה על גנ ראשי הקנים כרי שלא יהא לורת הפתח עשוי
מן הגז עיין אס לשוט, ומוכח להדיא מלשון דסוגר דלפירוש רה"ג
והאלפס אין לזהר בזה ולא ס"ל כהכ"ח הנ"ל דהאי דינא מוכח
מהנתיחא הנ"ל, ועיין רבינו חננאל דפ"י לורת הפתח שעשה מן
הגז שהעמיד מנחות מן הגז בלא תורה ומשקוף אלל מנחות בלבד,
ומעשה להחזרת חיים ונאמנעו נרית אברהם דלא ס"ל כהכ"ח הנ"ל
אס כן רה"ג והר"י והרמנים ורבינו חננאל ז"ל לא ס"ל חידושא
דרש"י נמן הגז.

(ו) ובאמ"ת הוא פלא דנודריו עושים נפתחים הרנה המנחות
בזה מן המשקוף משום דעושים חלון קטן על הפתח
למעלה והילכך עושים המשקוף נאמנעו המנחות שיהיה החלון על
המשקוף, וכן היה נבנ"ל כמ"ס נאמנעו א"י קאפיטעל ז' פסוק ה',
וכל הפתחים והמנחות רעושים שך ופ"י הרד"ק שך כמו משקוף
כי המשקוף שעל הפתחים היה גם כן מרובע והמשקוף הוא חלון
שעוין על הפתח להשקוף ממנו מי שקורא נאמנעו כו', ורש"י פ"י
כתרנוס יונתן עיין אס, והנה הנס כי אין להניח ראה מדברי הרד"ק
לענין דינא דפרשן הוא ולא פסקו, ועיין ב"י אור"ח סימן י"ד דין
הט"ל צינע ח"ל צינע ח"ל לענין הלכה נראה דאף על גנ דהרש"א
כפירש"י כיון דרש"י מפרש ח"ל לענין הלכה נראה דאף על גנ דהרש"א
חד לגני חד כו' עיין אס, ומכ"ס דיכילנא למיחר כן על נאמנעו רד"ק
ז"ל, וכמ"ס נאמנעו חיים רבים ח"א סימן ט"ו לענין אכילת מלה
מחדש גליל א"י דפסק נאמנעו שזין יסן עיין אס, ומכ"ס הכא דתרנוס
יונתן הוא דלא כהרד"ק ורש"י מפרש גם כן דברי הר"י, ואולם
אפילו להתרנוס יונתן ורש"י יס לדון בזה לענין לורת הפתח אחרי
דהאידנא נאמנעו דר"א ונהרנה נתיס עושים חלון קטן על הפתח ונפרט
נאמנעו וזהו כמעט נכל הנתיס אלל דיש שעושים החלון קטן עגול
כקשת וח"י נננה וחלון כזה הוא על המשקוף ויש שעושים חלון אלל
נענינל כלל והמה עושים המשקוף נאמנעו המנחות ולא על המנחות
דהחלון הוא למעלה על הפתח כלומר על המשקוף שעל הפתח ואס כן
יס לדון מדוע ולמה נפסל האידנא לורת הפתח שעשה הקנה העליון
בין הקנים או מן הגז נאמנעו הקנים והלא הרנה פתחים כן הוא,
ואולי זהו לשר מכל מקום היכא דילן עושים חלון למעלה אינם עושים
לורת הפתח נכהאי גוונא אלל נתיס המשקוף על המנחות ולורת
הפתח שעוין לעירוב הרי אינו נריך הוא למעלה לחלון הילכך נענין
שיעשה הקנה העליון למעלה על שני הקנים שמהאזדים, ואמנם כדאי
הוא רה"ג והר"י והרמנים ורבינו חננאל ז"ל לפוס שיטת החזרת
חיים ונאמנעו נרית אברהם לסמוך עליהם להקל לכל הפחות דין הט"ז
היכא דילן ציד ישראל לתקן נאמנעו אחר ומה גם דהירושלמי ודאי לכל
הפחות כט"ז ס"ל.

ענה ד'

(ז) ובירושלמי נפרק קמא דעירובין הלכה ט' ר' יונה אחר רב
הושעיה נני הר"א פילה אמה איתאמח מלמעלן,
מן הגז, אין תימר מלמעלן כל שכן מן הגז אין תימר מן הגז הא
מלמעלן לא, ופ"י הק"ע ופ"ח דמינעיה ליה לרנ הושעיה הר"א פילה
דהא לורת הפתח דמהני אמה איתאמח ונאמנעו אופן עשה דמהני,
אס מלמעלן או מן הגז, וקאמח הירושלמי דאי תימא דלמעלן מהני
אף על גנ דלא הוי אלל כנורת הפתח אפילו הכי מהני אס כן כ"ס
מן הגז דמתיא למחניה דמהני ואי תימר לורת הפתח דמהני הוא
מן הגז אס כן י"ל דלמעלן לא מהני דכיון דלא הוי מחניה נאס נד
נא מהני לורת הפתח, והנה הירושלמי הזה הוא נגד תלמודא דילן

תנוסין רואין אותן כאלו נעשה נז' אותו מעשה והיינו עקומה רואין אותה כאלו תקטה וניטל ממנה עקמומיתה כר' ולע"ד גם רש"י ז"ל יתכן דעמוד נשיטה זו, ומש"כ רש"י בדיה פשיטא דהכח נמי אמרינן רואין דמ"ש היא מדרישא עכ"ל, ואם כן לכאורה משמע דרש"י מפרש הסוגיא דקאי לר' יהודה, י"ל דהוה רק להסיד דלא אסיק הא דר' זירא ואם כן הו' מפרשנן דכולה נחוק דמתי' נחוק עשרים ולמעלה מעשרה וליכא רנוחא רק ביותר מני"ט דאמרינן עקומה רואין אותה כאלו היא ישרה ונפשטה עקמומיתה הו' כר' יהודה דלית ליה רואין והילכך פריך הגמרא פשיטא, וכפירש רש"י ומתי' כדר' זירא, ואם כן י"ל דלתי' גם כרגנן דמתי' נכחי' נוחא דאמרינן רואין ולא מתי' דלתי' אתי' לאתשורי' בתרה, ולפי"ז להסיד דהו' סתירא ליה דמתניתין ר' יהודה היא הרי שפיר פריך הגמרא פשיטא דל"א לומר דקתשטע לן דלף על גב דנצורת הפתח פסול דהא לר' יהודה דלית ליה רואין פשיטא דגם נצורת הפתח כשר רואין הכי נמי לרגנן דלית להו רואין י"ל דפסול גם נצורת הפתח, והגמרא מציא הא דר' זירא ואיהו ודאי אמר דנצו' גם לרגנן דהכא רגנן מורי, ומעשה כיון דמסיק להא דר' זירא אם כן הרי תו לא ליטערכא לומר דהנצורה הו' לאפקורי' מנצרת הפתח דאם כן לא היה צריך להשמיענו חוק למצוי דגם נחוק דמתי' ליכא רנוחא זו אלא ודאי דקתשטע לן רנוחא בגופה דקורה ולתי' שפיר, ואולם גם אם נפרש דקושי' הגמרא פשיטא קאי גם כן לרגנן דהמקשן גם כן הו' סוגר דנצא דעקומה אחי' כרגנן וכמו שגראה מדברי הרמ"ש שם, ולפי"ז לכאורה הרי ראי' הנ"ל חזקה, ואמנם הרי ליכא ראי' רק לעקום תוך ג' טפחים דהקשן דפריך פשיטא ה"י ס"ד דכולה קורה תוך הנוני' ואי"ז לרואין נשום דגם כשיהיה נוטל כל העקמומיות אחי' הרי יכשר משום לגוד ונהכי פריך פשיטא וא"כ מכלל קאמר דלתי' לאפקורי' נכ"פ וכלל דגם נצו"פ שפיר אלא אחי' הרי הו' כשר רק נכ"פ"י ליכא דהו' תוך ג' ויה שאלן כן היכא דעקמומיות הו' יותר על ג' טפחים פסול משום דהתן לא אמרינן דרואין העקמומיות כאלו הו' ישר ופשוטה אלא דאמרינן רואין העקמומיות כאלו ניטל וכמו שז"ל ואם כן הרי ליכא חסר טונה דפסול והגע עמך להרשנ"א דרגנן מורי נרואין דמחוסר מעשה בגופן ורואין אותה כאלו תקטה וניטל ממנה העקמומיות אם כן יקשה דגם נצו"ה מני' טפחים נחא דכשר דהו' כאלו תקטה וניטל ממנה עקמומיתה, אלא ודאי דרגנן מורי רק דעקמומיות הפסול ניטל ממנה והך רואין לתוך אמרינן דרואין כאלו תקטה וניטל ממנה הפסול של העקמומיות ולא יותר, ולכן היכא דהו' עד ג' טפחים דליכא לגוד אם כן נזה ממילא הו' כשר כיון שניטל העקמומיות אלא ביותר מני' טפחים מה יועיל אם יטלו ממנה העקמומיות הרי אחי' חסר טונה וליכא לגוד, ואם כן הכי נמי נצורת הפתח ביותר מני' טפחים עקמומיות ודאי דפסול דהרי כיון דהוכחנו דעקמומיות הו' פסול אם כן מה יועיל דניחא כאלו ניטל כיון דהו' יותר מני' טפחים וזה נדור.

ענה ב'

(ב) והן נסתר מחמתו גם הראיה השניה שכתב דליכא ראי' גדולה מהא דפירש"י בפרק קמא דעירובין פתחי' סימלי' דלית להו שיקפי' שהמזוזות שנגזדין הו' אע"פ כנכס ואע"פ יוצא ונזהר דלית ליה תקרה פירש"י שאלן לו תקרה כלל למעלה ואח"כ לא פירש גם בתקרה דמירי' שאלן כנכס ואע"פ יוצא ואין המשקוף ישרה כפירוש התוספות בנחמות (ל"ג:), וכן פ"י הרמ"ש בזה מזהר אלא ודאי דרש"י ס"ל דלמעלה לא ליכפת לן אם הקורה שלמעלה חיה ישרה ואם כן הכי נמי בעקומה לגדון לא ליכפת לן דמתי' נכ"פ"י בין אם היא עקומה לגדון או עקומה כמה פעמים למעלה או למטה עכ"ל והנה מלבד דהא דהאשוי' עקום מן הגז לעקום למעלה צריך ראי' דלמעלה הרי הכל הו' בין הקנים שמהד דנזה לא משגיחין על המשקוף אם הו' איש ישר כיון דהו' מכל מקום בין הקנים מה שאלן כן עקום מן הגז י"ל דגרע דהו' יוצא לתוך ואינו בין הקנים כלל ובקורה דנענין ע"ג מתי' אמר ק"ב אשי' דלפילו תלוי' נחוק ג' נמי וגם לגוד ונצו"ה אמרינן ואילו אם היא משוכה מנחון אפילו נפחות מני' לא אמרינן לגוד, וכן נצורת הפתח דקיימת לן לכל הפוסקים זולת (הרמ"ה) דא"ל לנע כרז נחמן ואפילו נגזה כמה שרי ואם אינו מכוון על הקנים אפילו

כ"ז

ולכן נמקום הדחק שאלן ניד הישראל לתקן העירובין אם כן אפשר דיש לסמוך על הפוסקים דפליגי ארש"י ומכארי' לגמרי' נזה דהלכה כדברי' המיקל בעירובין הו' אפילו נמחלות ואפילו נפוסקים כחש"כ נסיון ט"ז, והנלפע"ד כתנתי, ונעשה"ת, נאום הק' אברהם אהרן יודעלאוויץ, רנ ואנ"ד דק"ק מאנשעסמער, ענגלאנד.

סימן י"א

שאלה, אם הקנה העליון של צורת הפתח במשך ארכו בין הקנים הוא אינו ישר ושוה אלא מתעקס ונוטה ויוצא אל הצד דהיינו שיוצא מבין שני הקנים שמהצדדים ואינו בינותם של הקנים או שמתעקס למעלה או למטה, מהו הדין בזה.

תשובה, דבר זה נסתפקו היראים בעיר ווארשא ונאמת נחשונת ונשכנות יעקב כתב לפסול נזה, ואולם נחשונת שערי ציון חולק עליו והגיה דלית להכשיר ולע"ד דליתו ח"כ נכונים ויש דברים נגד לכן אמרתי לנאר.

ענה א'

(א) הראיה הראשונה שהגיה הוא וזה דעירובין (י"ד) דתנן במתניתין גבי קורה עקומה רואין אותה כאלו היא פשוטה, ופריך בגמרא פשיטא ומתי' קמ"ל כדר' זירא היא נחוק דמתי' ועקמומיתה חוק למצוי כר' רואין כל שז"ל ניטל עקמומיתה ואין צו' זה לזה שלשה חין צריך להגיה קורה אחת כר', והשאל' אי' נחא דאם הקנה שלמעלה מתעקס לגדון נצורת הפתח פסול מתי' פריך פשיטא הא טונה קתשטע לן דלא נחא פסול כוונ' נצורת הפתח ואין לומר דקורה טעמא משום הכירא ונצורת הפתח טעמא דהו' כעין פיתחא והם כן נצורת הפתח עקומה שפיר פסול משום דפתחא כזה לא עבדי חגיגי' אלא נקורה דלא שייך כלל לפתחא לכן מתי' נכ"פ"י אם היא עקומה זה אינו דהא לרב יהודה אמר רב דרגנן ילפי' מפתחו של היכל ור"י יליך מפתחו של אולם כתב הרשנ"א דרב ס"ל דטעמא דקורה נחבוי' הו' כדי לעשות פתח וליך מפתח ההיכל דלמעלה מתי' לאו פתח הו' ואף רנב"י דאמר נלא רב מתנייה' אהדי' לא קשיין קורה לרגנן טעמא מתי' משום הכירא היינו גם כן דקורה הו' כעין פתח ורק משום דנענש אינו פתח כיון דליכא קנה שנגדון להכי קאמר דמכל מקום הו' הכירא דפתחא וגם רב דס"ל דרגנן ילפי' מפתחו של היכל ס"ל גם כן בעירובין (ח:). קורה משום הכירא ואם כן מוכח דליכא סתירה מזה לזה דלף דהו' הכירא מכל מקום טעמא הו' דהו' כעין פתח ואם כן י"ל דנזה פליגי רנב"י ורב, דרב ס"ל דלמעלה מתי' לא הו' פתח כלל דשעור נגזה הפתח ילפינן מפתחו של היכל והילכך אפילו נצורת הפתח נגזה למעלה מתי' פסול ורנב"י ס"ל דנענש הו' פתח גמור ורק נקורה דחסר הקנים שנגדדים פסול למעלה מתי' משום דליכא הכירא דלא שלטא ביה עינא אלא נצורת הפתח גמור דהו' פתח מואזרייתא כשר גם אם לא שלטא ביה עינא, וכן מוכח גפי' המגניות להרמב"ם דגם לרגנ"י טעמא משום דהו' כעין פתח, וכן מוכח מתוך האריכותא בגמרא ואם כן לכל הטעמים בגמרא טעמא דקורה דהו' כעין פתח, וקשה מתי' פריך הגמרא פשיטא הא י"ל דקתשטע לן לאפקורי' נצורת הפתח דפסול אלא ודאי דגם נקנה העליון שנגזרת הפתח כשר דאם עקומה לגדון, ולע"ד הנה נצו"ה הסתמי' ליכא פלוגתא בין הראשונים י"ל אלינא דחלק קאי הגמרא, עין רבינו יהונתן במשנה ונגמרא דמפרש דהסתמי' דר' זירא קאי רק אלינא דר' יהודה דלית ליה רואין ואלינא דר' יוסי דרש"י דסבר ליה כותיה נחא עין שם, ונהגה הנ"ת, ואמנם מהר"ם מרוטנבורק והרמ"ש והרשנ"א והרשנ"א ס"ל דר' זירא קאי אלינא דלית להו רואין דנעקומה ועגולה מורי רגנן דאמרינן רואין, ועין חידושי' הרשנ"א דשליח נצו"ה רב ק"ב אי אפשר לומר נזה רואין אלא לענין דנא כלומר עושין לענין דין כאלו הן נצו"ה ורואיות לקבל אף על פי שאינן ורואין כזה לית להו לרגנן אלא רואין שהיא נגזש של דבר ואינו מחוסר אלא מעשה

טפחים ולא מהניא נזה לגוד דעיקר טעמא תשום דלין זה לורת פתח, וכן הוא נטור יור"ד סימן רפ"ז דלא מיקרי פתח כהאי גוונא וכו', היכא דהקנה שלמעלה מרוחק מן הגוד מהקנים שחתיו דלפילו כל שהוא פסול ולא למירין לגוד תשום דפתחא כהאי לא ענדי ליכא ולא כן אפילו אם נימא דרש"י דלא פ"י כן ג"י תקרה דמאן דלמיר דלית ליה תקרה היינו שאנן נכנס ואנן יוצא זהו תשום דסוגר דלמעלה לא איכפת לן אם הקורה שלמעלה אינה ישרה אלא הרי אכתי אינו מוכח מזה רק היכא דהוי פחות מנ"י טפחים דנכהלי גוונא דפסול נמוחות מוכח דמכשיר עיקוס נתקרה אלא היכא דאיכא למעלה עיקוס של ג' טפחים ויותר דליכא לגוד שפיר י"ל דפסול מטעמא דכיון דחשנין כל העקמומיות כאילו ניטל ונחוקונו אם כן הרי הוא חסר טונא, והא דלא פ"י רש"י למאן דלמיר דלית ליה תקרה היכא דאנן נכנס ואנן יוצא, ונכהלי גוונא דליכא ג' טפחים נין זה לזה לא קשיא מיד, ד"ל דזהו מחש דלית ליה תקרה כלל, ומה נכך דליכא מקלת מהיכי תתי דעדין מעט כיון דלפילו לגוד ליכא למיר נה, והן אחת דליכא למיר דהט"ז סוגר דפתח שיהי דפסולים הוא היכא דליכא לגוד כגון מנ"י טפחים ולמעלה אלא נפחות מנ"י טפחים כשר לגורת הפתח ובהכי מירי גידן החמרא (ט"ז). אי הכי פשיטא דנפחות מנ"י כשר נמי לגורת הפתח ולפ"י יהיה מוכח לרש"י דנתקרה לנעלה כשר שאנן נכנס ואנן יוצא אפילו יותר מנ"י דלף על גב דליכא לגוד אין לחוש דהכשר הוא תשום דעקמומיות למעלה נתקרה אורחיה דמשקוף הוא ורואין אותו כאילו הוא ישר ונפשו העקמומיות ואין נריבין כלל לסגרא דלגוד, וחולס פגרת התוספות שנת דהשגתו על הט"ז נראה כנכונה דלטעמא דרש"י דפסול פיתחי שיהי הוא תשום דלין זה לורת פתח, וכן משמע נטור יור"ד דהפסול הוא תשום דלא מיקרי פתח נכהלי גוונא אם כן אפילו נפחות מנ"י נמי פסול וכיון דהגמרא מירי נפחות מנ"י טפחים אם כן תו ליכא ראייה להכשיר לרש"י נתקרה למעלה היכא דליכא לגוד כגון מנ"י טפחים ולמעלה וכמ"ל.

וגם הראיה השלישית שהניא מדברי הגאון בעל מקריא בתקון עירובין שלו שכתב דהגמרא דפסל פתחי שיהי הוא נפתח ונחש דהכותל נעלמו לא חשדן לקנה של לורת הפתח תשום דלרוך הרגע אחות אינו נידון תשום לחי ונעין פתחי מחש ופתחי שיהי לאו פתח מיקרי אלא נגורת הפתח קנה מכלא וקנה מכלא וקנה שעל נביהן לא איכפת לן לפתחי שיהי דסוף סוף לורת הפתח הואי ולא כן דהגאון בעל מקריא מכשיר לגרף החיפופין שען יוצא וען נכנס לקנה שגזדים קל וחומר נקנה עליון דגם נפתחי שיהי דפסולים לפתח מכל מקום פירש"י דלין להם תקרה כלל אלא אנן נכנס ואנן יוצא כשר ואם כן מכ"ש נגורת הפתח דגם קנה שגזדין כשר שאנן נכנס ואנן יוצא מכ"ש נקנה שלמעלה שגם לפתח מחש אינו מוזיק עכ"ל.

והנה גם ראייה זו אינה ראייה להכשיר לעולם נגורת הפתח כל עיקוס אפילו מנ"י טפחים ולמעלה דהא גם התקריא נעלמו התנה תנאי מפורש דנדריו שם דאינו מכשיר החיפופין היוצאים מן הכותל שען יוצא וען נכנס רק היכא דלין נין זה לזה ג' טפחים אם כן מטעם נטור יור"ד דליכא להכשיר נגורת הפתח אף על גב שאינו פתח מחש, ואין ראייה להכשיר נקנה העליון עקמומיות שהוא מנ"י טפחים ולמעלה דליכא ניה לגוד כלל.

ענה ג'

(ד) ואעיקרא דמילתא דנרי הגאון מקור חיים אנו נא דמש"כ ח"ל ועוד נראה דמותר לתגר הלחי מהחיתוכות נסרים הנוגעים מן הכותל כל שאין נין זה לזה ג' טפחים עד לאחר תשום לגוד אף שזה יוצא וזה נכנס ואין להקשות מפתחי שיהי נכשר קמא דעירובין דפירש"י אכן נכנסת ואנן יוצא נראה דלא דמי דהא נמנחות נני מוחה קיימא לן דאפילו פני הכותל שיהי מכל מקום כיון דלית ליה שני מוחות ומשקוף פטור ונעירובי כהאי גוונא דלא נידון תשום לורת הפתח דאפילו לעמוד מהכותל כשר כמ"ש המג"א סימן שס"ג ע"פ כ"ח, עוד דנראה נחוש שיש חילוק נין עירובי למוחה דנעירובי כשר כשיש לורת הפתח נקנים וקוידוסין ואף שיש נהקוידוסים זמורה

כ"ש פסול כמ"ש נסיתין שס"ג ע"פ י"א ואם כן מן הגד נרע, והטעם כתבו האחרונים דלפילו אם נימא נקנים שהגדדים גוד חסיק מחיתוכא הלא יהיה לורת הפתח מן הגד (נטעם זה אינו רק לפוס פירש"י נגורת הפתח שעשה מן הגד ולא לפי פירוש האלפס ור"ת, עיין סימן הקודם) ואם כן אולי י"ל דהכי נמי היכא דליכא עיקוס נקנה העליון נחלש דגם כן מן הגד נרע מנין הקנים למעלה וגם מלי דהשגה עיקוס למטה אין לו ראייה דהא רש"י פ"י דלית ליה שקפי מוחות שנחלש אגביהם מכלא ומכלא אנן יוצא ואנן נכנס ואין זו לורת פתח עכ"ל, ומדקאמר שנחלש משמע דמעיקרא היה המוחות שזין אלא שאחר כך נחלש האגביהם שנחלקו מוחות יושן ונכהלי גוונא אין זו לורת פתח ומשע קנת דאלו היה נעשה כן מחדש לא היו למירין כלל דהו פתחי שיהי וי"ל דזהו טעמו של הט"ז נסיתין שס"ג ע"פ י"א שכתב נאם י"ש נכותל יוצאים חיפופים עד ג' טפחים סמוך לקרקע שפיר דמי לסמוך עליהם נתקוס קנים לנורת הפתח ונספר תוספות שנת טען דרק נתקוס לחי כשר אלא לנורת הפתח פסול דהו פתחי שיהי, ולהאמר י"ל דהט"ז מירי שנעשה כן מחדש דלא היו פתחי שיהי כלל, ונזה אחי שפיר נכרך קמא דעירובין (ט"ז). נאנני גדר היוצאות מן הגדר מונדות זו מזה פחות מנ"י אין צריך לחי אחר וחוקי לה רנא כשנגאן ונחילה לכך דלחי העמוד מלפילו לא היו לחי ופריך הגמרא אי הכי פשיטא, וקשה לימא דקמשמע לן אף על גב דלענין לורת הפתח לא מהני לחי כזה, וכן הקשה הר"ם ודנדריו לחי שפיר דהיכא דנגאן ונחילה לכך כלומר שנעשו מחדש כן לא היוין פתחי שיהי כלל וכלל, ומדנרי התוספות נמנחות והר"ד נהי מוחה משמע דלפילו היכא דנעשה כן מחדש כשנגאן נגיין מיקרי גם כן פתחי שיהי ופערין מוחות, ונראה דזה תליא בפירוש פתחי שיהי דרש"י פ"י שחתין ומקולקלין, ואם כן י"ל דרק בשנתקללו הדיון כן, וחולס נתוספות הניאו פירש"י דמפרש פתחי ארץ ישראל שהוא ארץ בני סם, ולפוס פירש"י דלא ס"ל דגם כשנעשו כן מחדש פסולים דהא פתחים כאלו היו עושים כן מחדש נאנן ישראל ונכהלי גוונא דעשים נאנן ישראל פסולים הם, והתוספות נמנחות והר"ד נהי מוחה דלא הניאו פירש"י י"ל דמפרש כפר"ח ולהכי ס"ל דלפילו נעשו כן מחדש פטורים ממוחה, ולפ"י לענין עירובי י"ש לו להקל דהו ספיקא דרנאן וגם הלכה כדנרי המיקל בעירובי אפילו נמחית ואפילו נפוסקים כמ"ש נסיתין ט"ז, ושפיר פסק הט"ז דנעשה כן מחדש כשר גם לנורת הפתח, וחולס פסק הטור והט"ז נסיתין רפ"ז ג"י מוחה דפטרי גם כשנעשו כן מחדש צריך עיון אחי פטור והרי הוא ספיקא דאורייתא ויהא חייב מספיקא, ואולי הוא תשום דהו ספק אי נחית לחי כלל ויש להגדס נזה טונא וכמ"ש נספרי שו"ת בית ארץ קמא סימן פ"ג ואף שיהיה לרש"י בעירובין שכתב שנחלש האגביהם ומעיקרא היה המוחות שזין אם כן גם אם נימא דמכלא פירש"י כן ג"י תקרה משמע דסוגר דלמעלה לא איכפת לן אם הקורה שלמעלה אינה ישרה אכתי הרי יהיה מוכח מזה רק דלרש"י ליכא חשש אם נתעסק החוש לנעלה דנחא שנפלו ונחלש מקלת אגביהם למעלה הרי נעשה החלל נגזה נפי ונתעסק התקרה למעלה אחר כך, ונזה י"ל שפיר דכשר תשום דשדין הקאות נחר העיקוס והו כאלו כל התקוף הוא למעלה וליכא חששא מיד דהא לא נעין שיעו הקנים נהמשקוף אלא אם נתעסק המשקוף למטה אם נימא דשדין הקאות נחר העיקוס הרי יהיה כל המשקוף למטה נחלש הקנים דפסול להניא נאם אר"י דהו לורת הפתח שעשה מן הגד, ונזה י"ל טעמא דתוספות נמנחות והר"ד נהי מוחה דפירשו גם הא דלית ליה תקרה שאנן נכנס ואנן יוצא נמשקוף דהו תשום דלחי לטעמיהו דמפרש שנעשה נכהלי גוונא מחדש והיכא דנעשה מחדש מחו מפיס לן לומר דזהו עיקוס החלל למעלה והא י"ל דהיפך דהו עיקוס המשקוף למטה והו כאלו כל המשקוף למטה נחלש הקנים ולא הו כדין משקוף דנעין שיהיה על המוחות דוקא.

(ג) איברא נראה דעיקר סגרא לפסול נעיקוס הוא רק תשום דלא ענדין פתחא כהאי גוונא וחשנין כל העקמומיות כאלו ניטל מחו כמחור נמחא ג"י קורה ולכן שפיר כל העקמומיות שזין וליכא לחלל נין עיקוס למעלה לעיקוס למטה ולעיקוס מן הגד, ואחנא הלא התוספות שנת כתב דאנן נכנס ואנן יוצא דפסול תשום פתחי שיהי זהו אפילו היכא דהאגביהם סמוכים זה לזה נפחות מנ"י

ענ פי שאין לו דלת מפרש הוא לקרא על מזוזות ביתך ועל מזוזות שעריך ותרווייבו פירושם פתח בלא דלתות כלומר פתח הבית ש' לו פתיחן ופתחי שערי החצירות והמדינה ש' להם פתיחן, והפסוק הוא מפרש שער לבון דלתות, וכן הוא בתשומת הרמב"ם לחכמי לונל והכי קאמר קרא על מזוזות ביתך ועל חזית מזוזות הבית כשיש שם שעריך והייט דלתות לפיכך כל זמן שאין זה דלתות חזית חייב מזוזות עכ"ל, והנה מדכתנ רחמנא ובשעריך ולא כתב בשעריך הרי משמע דקרא ונתייק טפי כפירוש הרמב"ם דנתייק בית הוא חייב כשיש שם שעריך והאי ובשעריך הוא תנאי ופירוש למילת מזוזות ביתך ואילו לשיטת הפוסקים ללא תליא החיוב בגלל רק הוא ענין אחר דמוסיף קרא דחייב לעשות מזוזות גם בשערי חצירות ומדינה אם כן הרי הוא לריך קרא למכתנ ביתך ושעריך, ויחזקא אם נימא כדנרנו דבשערי חצירות ומדינות לכולי עלמא תליי בגלל אם כן אחי שפיר, דהאי ובשעריך י' לו שני פירוש' אחד שער חצירות ומדינות והשני לשון דלת והייט דקרא קאמר דמחוייב אחת לעשות מזוזות בשערי חצירות ומדינות בלחית ש' להן דלתות והילכך נכתב ובשעריך ציינת וכלילי נכתב ושעריך היינו שער חצירות ומדינות הנך ונחוייב דוקא בשעריך פי' דלתות ודריק, ואולם י"ל דהאי ציינת דבשעריך הוא נא ללמדנו ווקוס לקביעת המזוזות שהוא בתוך הלל הפתח כדליתא במנחות (ל"ג:) פשיטא בשעריך אחר רחמנא כו', ויש להגדס, ואין להאריך.

ועוד י"ל בישב הקוש' הא דלורת הפתח העשוי לעירוב אינו חייב מזוזות דהתורה הרי היינו צווחה רק בגיט דליכא תשמיש דירה העשוי לזרכי הגוף וכח"כ יכול שאני מרנה אף הר הבית והלכות והעצמות תלמוד לומר בית מה בית שהוא חול אף כל שהוא חול יאלו אלו שהן קודש ואמרו דנהכניס חזית חייבת רק כשיש זה בית דירה נחון, והנה טעמא דשערי מדינות ועירות דחייבין לזרכי צירושלמי בפרק קמח דיומא לפי שנהגין כן נכנסין לבית דירה ואם כן י"ל דחיוני השערים לא עדיפי מהנחתם דלתי מחתוייבו וכמו הנחתם אם הם קודש פטורים הכי נמי היכא דהשער הוא רק מזוה אינו מחתוייב צווחה דלא הוי בשעריך שהוא נרכיב כלומר לזרכי גופא, וכן ה"מ דצירושלמי שם אמרו בשעריך לית תניי תני פריט לשערי הר הבית והעצמות לית תניי תני לרבות מאן דאמר פריט ר' יהודה מאן דאמר לרבות רבנן (היינו ר"י ורבנן דפלגי בלשכת פרהדיון) ופרקי ימות אחר ר"י מאי טעמא דרבנן בשעריך וכי בית דירה הן התיב ר' יוסי בר גון (למחר) והתני בשעריך לרבות שער המדינה וכי בית דירה הן חלל שנהגין הן נכנסין לבית דירה והכא נמי (היינו בשערי הר הבית והעצמות) הוי נכנסין לבית דירה (שיש בהן לשכות שהן בית דירה וכגון של כהן גדול) ואם כן חוייב לרבנן שער הר הבית והעצמות אף על גב דלא הוי בשעריך מכל מקום כיון דנכנס בהם לבית דירה חייבין והכי נמי לכאורה צווחה הפתח העשוי לשם עירוב יתחייב כיון דנכנס בו לבית דירה, ואולם י"ל דלא דמי כלל דשערי הר הבית והעצמות נעשו רק בשביל כניסה ויציאה וכיון שנכנסין בהם גם כן לבית דירה שפיר חייבין מה שאין כן לורת הפתח העשוי לעירוב הנה גוף הצורה הפתח וכל עיקרו אינו נעשה רק בשביל לורך המעלה להחיר ליסור טלטול ומקרי מזוה דלא הוי שעריך וכחאי נווגא בגיט הוי לפטור והכי נמי בשער זה ברור.

ואיך שיהיה הגה דברי המקראי בהנחת דברי הריטב"א לחלק בין פתח מתח לורת הפתח אין לו שום יסוד וגם מאי דהעתיק המקראי בשם הריטב"א וי"ל דפתח אפילו כר ליתא לשון זה בריטב"א כלל ורק דהמקראי מעצמו כתב לשון זה לפי דהלשון בריטב"א הוא מתחמם ויש ט"ס שם ואחיה חסרון, אבל האמת הוא דלא נחסר בריטב"א שני חזינות רק חזינה אחת מלת וי"ל, ומו לא והכל אחי שפיר, ואין כוונת הריטב"א לחלק כלל בין פתח לורת הפתח אלא לחלק בין קנה לחוד לכותל, וכחש"כ והאמת יורה דרכו, ועיין לקמן.

(ו) ועוד חזינא דנח להנחת המקראי דהריטב"א מחכיר צווחה הפתח בקנים בלא שקפי משום דלא נצי שקפי צווחה הפתח אלא בפתח מתח מכל מקום הא דהחליט המקראי דנעירוב כשר כשיש לורת הפתח בקנים ואף כשיש בהקנים תחיתות מהמורה זה נכנס חיה יואל, הנה לזה אין שום יסוד דנברי הריטב"א, ולדבריה קאמינא דהא מפורש שם בריטב"א דלפירש"י בפיתחי שימא אחי שפיר הא דקנים צווחה הפתח, ואם כן מוכח דלרש"י הא דאמרו

זמורה נכנס וזמורה יואל וצווחה אין לורת הפתח מחייב צווחה דאם לא תימא הכי אחי לא ענדינן צווחה בכל מקום שעוין לורת הפתח משום עירוב דהא שער עירות גם כן חייבין צווחה אלא ודאי דהוה הפתח שני עירוב צווחה צווחה נעין פתח מתח ופתחי שימא וורת הפתח אינו חייב צווחה מה שאין כן בעירוב דפני צווחה הפתח כשר בקנים וקונדיסין אף שהקנים דומים מתח לפתחי שימא שיש בהם ענפים יואלין וכנסין כשר דנהי דפתח לא הוי לורת הפתח תימא הוי, וכן כתב הריטב"א בנדיא וי"ל, ואיית בקנה מכלא וקנה מכלא היכא חזיכא שקפי היינו צווחות וי"ל דפתח אפילו אם יהיה פני הכותל שוין אינו נראה אלא כפרזה לכל בקנים שפיר איתחייב לורת הפתח בלא שקפי עכ"ל, אלא לורת הפתח כשר בלא שקפי ובפתחי שימא דפסלינן בפרק קמח דעירובין נראה דוקא בכתלים שיש כותל מכלא ומכלא דגוף הכותל הואיל וארכה ד' אמות אינו נידון משום לחי ונעין פתח מתח ובפתחי שימא לאו פתח חזיכא דלאו שמה פתח ולאו לורת הפתח חזיכא כיון דלאו להי הוא דארכו ד' אמות מה שאין כן במקום דליכא אורך ד' אמות ואם לחי עליו שפיר איתחייב לורת הפתח אף דליכא שקפי כח"כ הריטב"א דאם לא תימא הכי לא הוה צווחה הפתח מועיל רק מה שחייב צווחה והא ודאי ליתא עכ"ל.

ולע"ד אין הכוונה כלל דנברי הריטב"א דצווחה הפתח לא נצי שקפי משום דלא נעין פתח מתח אלא דהכי קאמר דבקנים וקונדיסין אף על גב דליכא שם שום כותל רק הקנה לחוד עומד וכמו נעין ד' קונדיסין או נסוכה העשויה כמין גל"ס נסיון תרלי"ג סעיף ב', ואם כן נכחאי נווגא קשה אף מהני לורת הפתח והא הקנה מתח צווחה כותל וליכא שקפי ומזוזות ולהכי ת"י דכותל שחייב נכנסות חס לא העמיד קנה אינו נראה אלא כפרזה אפילו אם יהיה פני הכותל שוין, כוונת הריטב"א בזה אף על גב שלא יהיה כפירש"י פתחי שימא אכן נכנס ואכן יואל אלא שיהיה פני הכותל שוין ויש מכל ווקוס אינו נראה אלא פרזה לכל בקנים וקונדיסין אף על גב דהם משמשין במקום כותל שפיר איתחייב לורת הפתח בלא שקפי ומזוזות ונראה יפה כפתח, ועיין שם בריטב"א דסיים דלפירש"י בפתחי שימא נימא הא דקנים, והיינו דלפירש"י דפתחי שימא הוא אכן נכנס ואכן יואל משמע דהיכא דהוא שוה ויש אף על גב דליכא מזוזות כלל לא הוי פתחי שימא אם כן נימא הא דקנים וקונדיסין דמהני לורת הפתח נווגא דגוף הכותל הויין נמי במקום מזוזות ולא נצי מזוזות דוקא, ומעמיה הרי מנואר דלרש"י שוה עירוב למזוה וליכא שום חילוק ציינאו ויקשה אחי לא ענדינן צווחה בכל מקום שעוין לורת הפתח משום עירוב דהא שער עירות גם כן חייבין צווחה, וכן קשה לפוס שיטת הריטב"א עצמו היכא דשער לורת הפתח אלא כותלי הנוני והנחיס דנכחאי נווגא דהעמיד קנים אלא הכתלים הרי הויין הקנים מזוזות מעליא ויתחייב צווחה, ואחמס להריטב"א עצמו י"ל דקושא זו מעיקרא לא קשיא מידי דשיטת הריטב"א נימא (י"א:) דשערי עירות ומדינות עיקר חיונם אינו אלא מדרבנן ואסמוכה רבנן אקראי ואם כן י"ל דצווחה הפתח שאין עשוי לשם פתח מתח אלא להחיר טלטול לא חייב רבנן כלל, נרס לרש"י חיונם מדאורייתא דהא רש"י במנחות (ל"ג:) ס"ל דבית שער אכסדרה ומרפסת דחייב צווחה זהו מדרבנן ואם כן הא דקאמר צווחה (י"א), יכול שאני מרנה בית שער אכסדרה ומרפסת ת"ל בית מה בית מיוחד לדירה כר זהו מדאורייתא דפטרי ואם כן הא דקתני בברייתא זו דשער מדינות ועירות חייבין על כרחך לרש"י הא מדאורייתא, וכן כתוב בחדושי הריטב"א שם, ואם כן לרש"י קשה יתחייב צווחה צווחה הפתח העשוי לשם עירוב כמו בשערי עירות.

(ה) ונראה ליישב ד"ל דלרש"י הא דשערי עירות חייבין זהו כשיש שם שער ודלת וכעין שכתב הפרישה ביוריד סימן רפ"ז בזה דפתחא דאקראנא לשיטת הרא"ש והטור דחייבי צווחה כל הרות, וקשה מ"ש מאכסדרה דפטורה כחאי נווגא בני מחיצות ותי הפרישה דהא דמחלל כל הרות דחייב צווחה מיירי ביש לה דלת והיינו דאפילו להרא"ש דחייב צווחה אינו שייך דלכל מכל מקום בזה מהני הדלת שיהיה פתח טפי והכי נמי י"ל לרש"י בזה דשערי עירות ואחי שפיר, ואמינא עוד טעמא לשבח להטעים סנרא זו דנצי שער עירות תליי נפתח ודלת לכולי עלמא, דהנה עיקר טעם מחלוקת הפוסקים בזה כתב הלוג דמאן דמחייב לעשות צווחה נפתח הבית אף

ולא הניח כלל המהמר לשיטת התוספות והרא"ש דפירשו פיתח שימאי
הנן נכנס ואזן יוצא נמוחות ונתקרה ומנואר דס"ל להמחר דנס נאנן
נכנס ואזן יוצא חייב נמוחה בין שהעוקם נמוחות בין שהעוקם נמשקוף
ואם כן הא דעירובין (י"א): ילפינן דין נורת הפתח מדין מוחה לענין
דחייב ליגע ופשיט מהא דכיפה דזוין שאם יש ברגניה עשרה דהיינו
נמוחה ואם כן גם אלן ממי ילויף דכשר בקנים גם שאין מיושרים
ואין לומר דנמוחה כשר על ידי שורה העליונה ועל ידי שורה נלהלה
מהפתח דקשה דאכתי הוה ליה להמחר להניח הדיו דאנן
נכנס ואזן יוצא ונפית היכא דנדנב חופפין נאופין דליכא שורה אחרת
וכגון דהחופפים נדנבים אל הכותלים הארוכים למשל אם הכותלים
עומדים נמוחה ונמערב ונמקלע מורחית דרומית ומערבית דרומית
נדנב חופפין שנתלץ האננים ולא נאחר רק אלן נכנס ואזן יוצא ואם
לא נחשוב החופפין למוחות הוה כמו שפירש בנלהלה דלית לה מוחות
כלל ואם כן מוכח מזה דלף אלן שורה אחרת כלל מפרין אלן נכנס
ואזן יוצא למוחה שנלדדן והכי נמי נצורת הפתח וכיון דהלדדן כשר
כ"ש נקנה שלמעלה דכשר ולא נענין כלל שיהא מיושר ומוכח נבוכה
נמורה דלף אלן עקומה לנדדן כשר דאנן נכנס ואזן יוצא גריעת טונת
מעקומה עכ"ל

ולע"ד אם יתבאר ליה להרב הזה דהמחר נצו"ע יור"ד סוגר דאנן
נכנס ואזן יוצא חייב נמוחה אם כן שפיר נחה רחיה זו
משום ד"ל דנמוחה כשר על ידי שורה העליונה ועל ידי שורה נלהלה
והפתח דלפילו היכא דנדנב החופפין על כותל מורח ומערב דאם לא
נחשוב החופפין למוחות יהיה כמו שפירש בנלהלה וליכא מוחות כרי
אכתי כותל מורח ומערב גופיה נמקום מוחות נלי גופפין כלל וכמו
נפתח דלקרנא להרא"ש והטור שם דמירי נמחלל כל החלל וחפיו
הכי חייבים נמוחה דהפסות הן הן המוחות ונצ"י מפורש דנס הרמז"ס
דהשמיט להא דפתח דלקרנא אפסר דטעמו משום דמחית משמע
שראשי הכותלים הן חשונן מוחות ואם נאמר דהיכא דהיה חופפין
פסולין תו לא אמרינן להרמז"ס דראשי הכותלים הויין נמקום מוחות
דלא מיכרל כל כך חשיבות דראשיתם הרי כ"ש דלא ניתן להאחר
כלל דלהרמז"ס והמחר דנענין מוחות מתא יהיה נמוחה החיון על
ידי שורה נלהלה מן הפתח דלא הוה נראשיתו כלל, ואם כן קמה
ראיית הרב הזה.

ברם להאמור הנה יסוד ראהו זו ליתא כלל דהמחר נצו"ע לא ס"ל
כלל דהיכא דהשקפי הוה אלן נכנס ואזן יוצא, או דנתקרה
כן הוה, דחייב נמוחה, דהפוך הוה דכיון דס"ל להמחר דלפילו
היכא דהרופס חלוקה וישרה ולית ליה מוחות כלל פטור ממוחה, אם
כן כ"ש היכא דאנן נכנס ואזן יוצא דמסתברא טפי דהוה פיתח שימאי
פשיטא דפטורים ממוחה וכמ"ס סגרא זו גם הנאון בעל מקו"ת ואם
כן המחר נצו"ע דנקט כפירושא דרש"י נמוחות נהא דפיתח שימאי
דנחא קתממע לן דנס נכותל חלוקה וישרה פטור וכ"ש כפירושא
דחופפות והרא"ש נפיתח שימאי דפטור ולרש"י נפרק קמא דעירובין
פירוש דלית ליה תקרה שאין כלום נגין למעלה מן הפתח אלא כל
הכותל פתוח וחלוק נפתח עד ראשו, ולפי"ז י"ל דהיכא דהתקרה
למעלה אלן נכנס ואזן יוצא דליכא סתומה ואיטו פתוח לגמרי לא
הוה פיתח שימאי והוה נורת הפתח מעליא וחייב נמוחה, אכל לפירש
רש"י נמוחות דלית ליה תקרה אסקופה העליונה י"ל דאיטו מפרש
כלל שהוא פתוח לגמרי, אלא דהוא סתום, ורק שלא נתנו שם
אסקופה העליונה הנקרא גלשון הכתוב משקוף, וכל כיוצא בזה
איטו אלא כחור נעלמא וכמ"ס הרע"ב"א, וכן הוה לשיטת הרמז"ס
והמחר, נצו"ע שכתב דאין הניח חייב נמוחה עד שיהיה לו שתי
מוחות ומשקוף, וכמו דנלדדים נענין לדידה מוחות עומדים מן
הגדדים כן למעלה נתקרה נענין שיהיה סף כמשקוף נתון על הפתח
ונלא זה חף על גב דהכותל סתום ואיטו פתוח לא נקרא פתח והוה
כחור נעלמא וחף על גב דהכותל חלוקה וישרה שם ואם כן כ"ש
היכא דאיטו ישר אלא אלן נכנס ואזן יוצא פשיטא דהוה פתח שימאי
ופטור ממוחה וראיית השערי ציון מעיקרו ליתא.

ובמאי דהקשה על המהמר נצו"ע דפסק דאם אין הניח מקורה וכן
אם אין לו משקוף למעלה דפטור ממוחה חוה כשתי הלשונות
דרש"י נמוחות (ל"ג): נהא דאין לו תקרה, וקשה דהא הרי"ל ספיקא
דדינא ויהיה חייב מספיקא והניח נצו"ע עיון ולא קשיא מירי דללישנא
נחל

נצורת הפתח קנה מכלא וקנה מכלא היינו היכא שהקנים ישרים וחלקים
ולא שיהיה נהקנים חתוכות מהמורה זה נכנס וזה יוצא, והמקרי"ת
הנין דמ"כ הרע"ב"א דנקנים שפיר איתמי נורת הפתח נלא שקפי
הוא בין לפירוש הרע"ב"א נשקפי בין לפירוש רש"י נשקפי והא ליתא
כמוכר שם, ולע"ד המקרי"ת שג נכאן שגה גדולה, וגם חש"כ
המקרי"ת דפיתח שימאי דפסלינן נפרק קמא דעירובין הוה דוקא נכתלים
שי כותל מכלא וכותל מכלא תוך הכותל הוהיל וארכה ד' אמות איטו
נידון משום לחי ונענין פתח מתא, ונפיתח שימאי לאו פתח מיקרי
ולאו נורת הפתח מיקרי הוהיל וארכו דכותל ד' אמות איטו נידון משום
לחי עכ"ל, והנה המקרי"ת חיל צוה לטעמו דס"ל דאין לחי ונורת
הפתח שוין, וכשעת הנכור שור לענין ריחוק נורת הפתח יותר מנ'
טפחים מהכותל דפסול נצורת הפתח כמו נלחי והילכך ס"ל דהכי נמי
נאורף ד' אמות כמו דאיטו נידון משום לחי היכא דההכשר נלחי למד
הכי נמי איטו מהני להיות נמקום קנה נצורת הפתח דהקנים יש להם
דין לחיים, ואולם רוב האחרונים וכמעט כולם פליגי צוה על הנכור
שור וס"ל דנורת הפתח דהוה מחיה נמורה והוה כסתום עדיף הוה
מלחי ואם כן י"ל דהא דאמרו דנאורף ד' אמות איטו נידון משום לחי
זהו נמי דוקא היכא דההכשר הוה משום לחי ולא היכא דההכשר הוה
משום נורת הפתח דנלחי נענין הכירא נמקנה גם למחל דאמר ליה
משום מחיה והיכא דנלחי הוה רוח ד' אמות ולא הועמד לשם לחי
אין לו הכירא ואנן נמחשנה לא מליקן לאפוקיה מתורת כותל ולשווייה
לחי כיון דנפק ליה מתורת לחי מה שאין כן נצורת הפתח דלא נע'
הכירא כלל והוה מחיה מעלייתא ליכא שום חששא אם העומדים
והקנים עלו רהבים טונת ואפילו כותל ד"א יוכשר משום קנה נצורת
הפתח, וכן פסק נצו"ע נית אפרים סימן כ"ח להדיא יעו"י, ו
ואיברא דנס נלא זה לא ידענא למה הוצרך המקרי"ת לזה דהכותל לא
הוה לחי משום דארכו ד"א והרי המקרי"ת דחיל נשיטת הנכור שור
הנ"ל הרי מוצרי התוספות דעירובין (י"א) יהיה מוכח נמי דהקנים
דנורת הפתח נריכים להיות נלחי ולא מכוסים אחורי הכותל של התני
דמחלל מוקי ר"ת הדינא דלפיתח חלי כהלי טונת שמת מנייה דנס
נורת הפתח פסול היכא דהקנים מכוסים ואם כן לשיטתם הרי נפיתח
שימאי גם אם היה יתכן לחשוב הכותלים לקנים ולא היה אורכם ד"א
כלל גם כן לא הוה מהני כיון דלפני הכותל נלחי עומדים הקנים
הפסולים דהם פיתח שימאי אם כן יפסל גוף הכותל לקנה משום
דהוה מכוסה ואולי ס"ל דנכותל לא שייך טעמא דמכוסה דהדגנ מונן
לכל דליכא הכא קנה שאינו פיתח שימאי ואם כן הוה כנלוי, ויש
לפלפל צוה.

ענה ד'

(1) ומש"כ המקרי"ת דנעירית היכא דפני הכותל שור דלחי נידון
משום נורת הפתח דלפילו לעמוד מהכותל כשר
כמ"ס הנצ"ח סימן שצ"ג סעיף כ"ח עכ"ל, הנה הוכחה זו תמוה
נענין מחל דהאם הרי איכא עמוד נולט מהכותל ויכיר קנה מעליא
מה שאין כן נכותל השור אפילו נראש הכותל ליכא הוכחה מירי, ואמנם
גם נלי ראהו זו מוזר הסגרא נראה כן דהיכא דפני הכותל שור וליכא
מוחות כלל הוה יותר מסתברא שיהיה פתח לחייב נמוחה מהיכא דליכא
מוחות והם פתח שימאי שנתקלקלו ואנן נכנס ואזן יוצא, ורש"י דפירש
נמוחות דלית ליה שיקפי דאין לו מוחות כלל דנחא הוה דאק משמע
לן דלפילו שפני הכותל שור מכל מקום כיון דלית ליה מוחות פטור,
ונעירובין דפירש רש"י פיתח שימאי אלן נכנס ואזן יוצא דלחי משמע
דדוקא כהלי טונת פסול אכל אם פני הכותל שור נידון משום נורת
הפתח, ולפי"ז גם הרע"ב"א מפרש נפרק קמא דעירובין פיתח שימאי
כפירש"י נמוחות דלית ליה מוחות כלל מורה הוה לדינא דהיכא דאנן
נכנס ואזן יוצא לא הוה נורת הפתח דכיון דלפילו היכא דפני הכותל
שור לא הוה פתח כ"ש היכא דאנן נכנס ואזן יוצא והפתח מקולקל
ואיטו ישר פשיטא דלא הוה נורת פתח.

וסרה צוה גם הרמיה הרע"ב"א דהניח השערי ציון להכשיר עקמומיות
נקנה העליון של נורת הפתח מהא דהמחר נצו"ע נצו"ע
סימן רפ"ז פסק דאין הניח חייב נמוחה עד שיהיה לו שתי מוחות
ומשקוף, חוה כפירש"י נמוחות נהא דלית ליה שקפי ולית ליה תקרה

נתרא דרש"י ומפרש שאין לו תקרה שאין הגית מקורה כהרמב"ם הנה להאי לישנא מפרש דרש"י דלית ליה שקפי אסקופה עליונה ואם כן הרי לשתי הלשונות דרש"י היכא דאין לו משקוף פטור ממזוזה וללישנא קמא הוא פירושה דלית ליה תקרה וללישנא נתרם הוא פירושה דלית ליה שקפי והנ"י נסמך רפ"ו כתב דמשמע דלא פליגי אלא בפירוש דפיתח שימח אלל לענין דינא כולי עלמא מודו דנין דלית ליה תקרה ונין דלית ליה שקפי פטורים חוהו דלא כמ"ש בהנמ"י בשם הרמ"ם ואם כן מעתה הרי המתיר פסק גמרי' כלישנא נתרם דרש"י לנמרי והדבר פשוט דאם נימא דאם אין לו משקוף פטור כל שכן דפטור היכא דלית ליה מזוזה דהא מזוזה נזכר להדיא בחזרה ואח"י שפיר.

ענה ד'

(ח) ומש"כ ולהתוספות והרמ"ם נה' מזוזה נ"י פיתח שימח שכתבו וכעין זה איתא בפרק קמא דעירובין ג' סוכה עכ"ל. מובא דמ"ל דהך דרייתא דפטור הללו לגבי סוכה מתניא בפרק קמא דסוכה נהא דאמר רנא ואינה ניתנת אלא בטרם פתח פירש"י דהכי קאמר רנא דטעם שגינו שהיה מתיר נדון ג' אינו מתיר אלא אם כן עשה לורת הפתח על כל פני הדופן כ"ר, וכתב הר"ן ומדבריו נראה שאין לורת הפתח מתיר ג' דפטור הסוכה אף על פי שהיה מתיר לשנת דאם לא כן מחי קולא דדופן שלישית דסני נטפה כיון שיש בה לורת הפתח על פני כולה אי הכי ג' דפנות נמי מותר אלא ודאי אין לורת הפתח משלים שיעור דופן בסוכה אלא נדון ג' בלגז ומתירין בה בסוכה משנת כ"ר, והיינו דהוכחת הר"ן הוא נומ"ס דרש"י דנע' לורת הפתח על כל פני הדופן דנלא דנרי דרש"י היה אפשר לומר דסני נלורת הפתח אלא על פני הדופן, והי קולא דדופן שלישית והנה נרמ"ש בפרק קמא דסוכה כתב גם כן דנע' לורת הפתח על פני כל דופן צאות דנרי דרש"י, ומוכח דהרמ"ם גם כן ס"ל דאין לורת הפתח מועיל להשלים שיעור דופן והא דכתב הרמ"ם בסמ"ק דלורת הפתח מועיל בשני דפנות גם ביתר מעשר ופרק מרונה על העמוד נע"כ ל"ל דזה מיידי בסוכה גדולה וכנר נשלם שיעור סוכה על ידי עמוד ואף על פי כן יש פתחים, ונהא פליג הרמ"ם על הרמב"ם וס"ל דמהי לורת הפתח ביתר מעשר, וננ"י הניא דנרי דנרי ירוסם שכתב דמשמע מלשון דרש"י והרמ"ם דמהי לורת הפתח ג' דפנות הסוכה גם אם אין נעמוד שיעור משך סוכה עיין שם, ואני לא זכיתי כלל להנין דהא הוכחת הר"ן מדנרי דרש"י חקקה מחד וגם הרמ"ם כתב כדנרי דרש"י הנ"ל ואיך נימא דמהי לורת הפתח להשלים שיעור סוכה עכ"ל, ואני אומר דמה שהכריח דהרמ"ם סובר כהר"ן הא ליתא דהרי הרמ"ם כתב להדיא בפרק קמא דסוכה (סמ"ק ל"ד) דהיכא דהיה לו לורת הפתח מדלוריתא סני ליה נהכי דנכ"ח לורת הפתח חשיב כמחילה לא נע' תו טעם שזקק אלא מדרגת ומהאי טעמא מחילה ליה לרז כהנא נראה מנחן וזהו מנפנים בפרק קמא דסוכה (י"ט). עיין שם, ואם כן מוכח דאיט סובר כהר"ן דהא להר"ן גם כשעשה לורת הפתח נדון שלישית אכתי הוי הטעם דלוריתא דהא אין לורת הפתח משלים שיעור דופן בסוכה ואם כן נשאר הטעם נדון ג' מחילה דלוריתא והלורת הפתח אינו אלא מדרגת וכתב"כ הנ"ח בסמ"ק חר"ל נד"ה ומש"כ הי"כ אם יש לה ב' דפנות, ואולם אכתי יהיה מוכח מהוכחת הר"ן דאין לורת הפתח משלים שיעור דופן בסוכה מדרגת דאם לא כן מחי קולא דדופן שלישית דסני נטפה כיון שיש בה לורת הפתח על פני כולה אי הכי ג' דפנות נמי מותר אלא ודאי דאין לורת הפתח משלים שיעור דופן בסוכה מדרגת אלא נדון ג' בלגז.

ואמנם לע"ד הוכחת הר"ן אינה מוכרחת דלכאורה יש להקשות מהאי דרייתא, ומניא הגמרא בפרק קמא דעירובין דהני נה דפנות הללו ארעה נהם פתחים וחלונות מותר בלגז שיהא עמוד מרונה על הפרק ולהתוספות נמנחות והרמ"ם נה' מזוזה מיידי הנרייתא בסוכה ככ"ל ואם כן גם בסוכה נעין שיהא עמוד מרונה עה"פ ואינו בפרק קמא דסוכה (ז'). מניא הגמרא דרייתא דהני ויתירה שנת על סוכה שהשנת אינה ניתנת אלא נעמוד מרונה על הפרק מה שאין כן בסוכה הרי דסוכה לא נעין עמוד מרונה עה"פ

שיעור מקום והיינו רוח ד' טפחים כמ"ש במתנית השקל. ובירושלמי רפ"ק דסוכה וז"ל ותני כן שמים כהלכתן והשלישית אפי' טפח ר' חייא נסר ר' יוחנן שמים של ארבעה ארבעה והשלישית אפי' טפח כ"ר, ונפשיטות נראה דנ"ר חייא נסר ר' ס"ל דשיעור סוכה הוא ז' טפחים על ז' טפחים ורק דקאמר דהיכא דליכא דופן ארבעה מטריך הפרק דליכא ביה ג' טפחים ואפילו אין בו לורת הפתח, והנה לדבריו מובא דמש"כ רבינו ירוסם הונא ננ"י דמפירש"י והרמ"ם נראה דבסוכה כסירה אפילו אין נעמוד הכ"ר סוכה כלומר כשחלטרף כל העמוד אלא יהיה ז' טפחים שהא הכ"ר סוכה היינו היכא דליכא מכל מקום עמוד מרונה בשתי הדפנות חוהו כסתומות דנרי הטו"ש וט"ז ומנ"ל דמשמע דמיידי גם בסוכה קטנה דאינה רק ז' על ז' וכשיש פרק גם בשתי הדפנות הרי לא נשאר עמוד הכ"ר סוכה ומכל מקום גם אין בהפרצות לורת הפתח כ"ר כשיש גם עמוד מרונה ואחר כך הניא רבינו ירוסם ד"ש מי שפירש דהנרייתא בפרק קמא דסוכה מיידי דוקא בסוכה גדולה דנזה הכשירו פרק מרונה עה"פ דכי מטערפת כל העמוד יש בו הכ"ר סוכה אפילו מפורד כלן וכאן ואינו מחובר יחד אלא בסוכה קטנה שעשה כולה פתחים נעין שאם חורף כל העמוד אין נעמוד שיעור סוכה פסולה וס"י רבינו ירוסם דכל זה מיידי היינו סנרא האחרונה דהחמירה מיידי כשהפתחים אין נהם לורת פתח דאם היה נהם לורת פתח כסירה אפילו נשנת ואפילו לא נשאר שם הכ"ר סוכה והיינו דלסנרא נתרם כשיש לורת פתח לא חמיר מהיכא דלא היה נהם לורת פתח לסנרא קמיתא דכ"ר אפילו לא נשאר שם הכ"ר סוכה, ואולם כ"ז הוא היכא דליכא עמוד מרונה נלחות הדפנות דשמים כהלכתן, וסרה טענת הר"ן דאם כן מחי קולא דדופן שלישית דהא שגא דנדון שלישית לא נעין אלא טפח נמקום אחד מה שאין כן נלחות שני דפטור גם לורת הפתח אינו מתיר עד דליכא דופן של ד' טפחים דהוי רוב דופן ואפילו לפס מחי דנראה מרבינו ירוסם דסני נהאטרפות ואם כן כיון דנשתי הדפנות נעין ד' טפחים הרי ליכא נהן חומר מדופן שלישית דסני נטפה ואח"י שפיר, ונהא יתיישב גם כן מחי דקשה לפס סנרא נתריתא דהנרייתא דיתירה שנת על סוכה מיידי בסוכה גדולה ועל כרחך הנרייתא בפרק קמא דעירובין מיידי בסוכה קטנה נעין נה עמוד מרונה ומוקי לה בפיתחי שימח דאם היה נה לורת פתח לא היה לר"ך עמוד מרונה ויקשה הוכחת הר"ן דאם כן מחי קולא דדופן שלישית, ולהאמר י"ל דנפיתחי שימח נעין עמוד מרונה נמק"ל ונלורת הפתח סני גם נהאטרפות אלא לעולם נע' ד' טפחים עמוד, אינרא דנ"ס נלא זה י"ל דהיא סנרא נתריתא ס"ל דאיי"ל לורת הפתח נדון ג' על פני כולה וכתב"כ במדכ"י ובהנמ"י בשם הרמב"ם (גם יש לחלק בין רוב לארבעה טפחים).

(ט) גם מחי דהחליט דלהר"ן והרמב"ם דנ"ס בסוכה העשויה כמנ"י דמרחיק פחות מנ"י ועשה פס ד' ואף על פי כן נעין לורת הפתח עד סוף הדופן אם כן מוכח דנשאר דפנות סוכה לא מטרפין שיעור ז' על ידי האטרפות דאי ס"ד מטרפין אם כן אמאי לא פס ד' ביחא הא יכול לעשות פס ב' טפחים פחות מנ"י סמוך לדופן והיה חמשה טפחים ופס ב' טפחים נמקצוע ואחר וכה"ג פריך דעירובין (י"ד). ויעשה פס אמה ומחלה וירתיק כ"ר, וכן פרכי התוספות בסוכה שם (י"ו). ד"ה נפחות על הא דאמר ר' אחי פס ד' ומשהו מתיר ב"סוכה משום דופן ומוקים לה נפחות מנ"י ומקאו תוספות תימא למה ל' פס ד' יעשה פס של שני טפחים וירתיק פחות מנ"י ויעשה פס ב' כ"ר, דהכי פריך דעירובין עכ"ל, ואם כן כקושיא זו קשה נהא

ומוכה דל"ל לינע עכ"ל, והנה הראיה שהצ"ח השערי ליון מפירש רש"י פרק קמח דשנת נדון פי תקרה יורד וסותם ודאי לינו ראה דהא תס נעין שיהא עתי רוחה החלל נפנים נמשכו ד' טפחים ומהא טעמא דאחר"י נאסקופת מנוי אהכשרו נקורה דתחנה רק טפח דהיכא דהפתח נעול והדלת שוקק צפני אסקופה הפנימית וכל האסקופה הון דלתה הוי כל האסקופה כלחון אפי' תחת הקורה דכיון דנסתם המנוי נטלה לה קורה וליכא לחומר יורד וסותם דכל מחילה שאין בין חלל המחיצות ד' אינן מחיצות ולא שייך נהו תורת נוד אחיה וא"כ אין זה ענין לדון משקוף כלל דהא תס אף על גב דרובת המנוי הוי ד' טפחים ויותר מכל מקום כיון שאין נרוחם הקורה לפניו נמשכו ד' טפחים לא אחריון ניה פי תקרה יורד וסותם מה שאין כן נמוחה הרי ודאי ליכא שיעור לעוני רוחם המזוהות והמשקוף לפניו ואפילו אין מתווק רוחם עוני שטח לפניו ד' טפחים הויין מזוהות ומשקוף מעליה להחייב לקבוע נהם מזוהה והן אחת דרש"י אס כתב דלכא לא אוקמא נאסקופת בית דסחם בית פתח שלו יא לו משקוף חלמעה ומחל עוני הפתח כולו מקורה ואפילו פתח נעול אחריון יורד וסותם שהרי יא בחלל עוני ד' מן הדלת לסתמית פי התקרה דסחם עוני החומה לינו פחות מדי' עכ"ל, היינו רק תשום דמסתמא הכין הוא אצל לא דנעין מדי' הדון שיהא עוני המזוהות והמשקוף נשטח רחב ד' ונספר יד הקטנה כתב דהאומר דכאש"ל המזוהות ענין טפח פטור טועה הוא דנמרח ופוסקים מוכח דחייב גם כן ענין נהם עוני טפח ונספר ד"ק סימן רפ"ז סעק"ד כתב דנס המזוהה ומשקוף דקים כחוט כל שחוקים לסנול דלת של ק"ש הוי נורת פתח להחייב נמוחה, ולכן הדבר פשוט דנס לרש"י דס"ל דפתח דמזוהה תליא נרוחם ד' טפחים היינו רק נרוחם הפתח דוקא ומשום דכל פתח שאינו פתוח החלל ד' טפחים אינו עשוי לכניסה ויציאה דא' אפשר ליכנס ולצאת נמוחם דחוק שהוא פתוח מדי' טפחים אצל שיהא נרוחם שטח עוני המזוהות והמשקוף לפניו ד' טפחים הא לא שמענו כלל נכ לרש"י, ומחילא מונן דלענין דין משקוף גם לארכו ליכא ראה ונהא דפי תקרה יורד וסותם וספיר יא לומר דהוי משקוף כשר גם אם אין נארכו שיעור ד' טפחים.

(יא) ובגוף הדבר לכאורה גם נלי ראה מדי' הנה מדי' הסנרא נראה דלרש"י דפתח דמזוהה תליא נרוחם ד' טפחים אס כן כמו דנפתות מדי' טפחים אכן אחריון דלא הוי נהמזוהות דין מזוהות הכי נמי נמשקוף היכא שהוא פתוח מדי' טפחים לארכו לא הוי משקוף, ואחמס הא מחילא נופיה נר"ך ראה דמי הנד' לן דאין אחריון כלל נפתות מדי' טפחים דליחא נהמזוהות דין מזוהות דנוכית מזה גם למשקוף והא י"ל דלעולם סנירא לן דנס נפתות מדי' טפחים ליכא על המזוהות דין מזוהות אצל מה יושענו זה והרי אף על גב דהמזוהות הויין מזוהות מעליה מכל מקום הרי אכן נעין מזוהות לפתח והכא ליכא פתח כיון דלינו רחב ד' טפחים, אצל היכא דליכא נפתח רוחם ד' טפחים שפיר חייב נמוחה ואף על גב דהמשקוף שלמעה אין ארכו ד' טפחים ומזוהות הנמרח מהא דכיפה דל"ל לינע עכ"ל דעיקום פוסל נמשקוף, וכדנרי המשכנות יעקב, ונלנוס ניר"ד סימן רפ"ז כתב בית גיש לו מזוהה מכלן ומכלן וכיפה כתיב קשה על ג' המזוהות נמוחם המשקוף אס יא ננונה עשרה טפחים קודם שמתחיל הכיפה להתקלר פחות מדי' טפחים שהוא שיעור גונה הפתח או יותר חייב דחשיב כיפה משקוף דהא אפילו תחשנ כל העיגול סחום הוי נשאר גס שיעור פתח ואס אף על גב שננונה הכיפה יא נז עשרה מן הקרקע פטור מפני שלמעה נעניול כשהוא מיצר ואינו רחב ד' אין כלא משקוף דסחם משקוף למעלה מפתח הוא ואין פתח פחות מדי' רוחם שאינו ראוי לכניסה ויציאה כר הרי דרק היכא דאין ננונה המזוהות י"ט קודם שמתחיל הכיפה להתקלר פחות מדי' טפחים דנוה מוכרח הוא לחשוב גם עיקום הכיפה אל המזוהות להשלים שיעור גונה י"ט, ונזה שפיר כתב לפסול מטעמא דכשהוא מיצר אין נרוחם ד' ואין פתח נפתות מדי' רוחם שאינו ראוי לכניסה ויציאה ומחילא דליכא משקוף דסחם משקוף למעלה מפתח הוא והכא דליכא פתח מחילא ליכא משקוף, והלנוס דנקט טעמא לפי שאין כלא משקוף זהו כדנרי הרמנ"ס והש"י, והנה ידוע קושיות הכי"ח שכתב נר"ך עיין אס הכיפה חסוב משקוף אפילו אין גונה המזוהה י"ט ליחכשר ואס אין הכיפה חסוב משקוף כי הויין המזוהות גבוהות י"ט מחי הוא אלו גונה המזוהות משי' לכיפה

נהא דסוכה העשויה כמנוי כיון דסוף סוף נר"ך נורת הפתח לא חילטריך פס ד' יניח ואס כן מוכח דנס נדון ג' נעי ו' טפחים נידח ולא מהני הנטרפות והא דמרחיק פחות מדי' ז' טפחים דערינן כמחלל נר"ך יעיי"ש, ואס כן מכ"ש נני' דפנות דנעי שיעור דופן נידח ולא על ידי הנטרפות ודנרי רבינו ירוחם ומהני על ידי הנטרפות זה יכול להיות רק לשיטה האומרת דנסוכה העשויה כמנוי לא נעי נורת הפתח אצל להר"ף ולהרא"ש והטור דס"ל נסוכה כמנוי דנעי נורת הפתח מוכח נאין ספק דנני' דפנות לא מהני הנטרפות עכ"ל, ואני מוסיף להגדיל המזוהה דהא גם רבינו ירוחם אס שפסוק דעיקר הוא כסנרת הר"ף והרמנ"ס דמיתרל דננא ונריכה נמי נורת הפתח קאי גם על הא דסוכה כמנוי וגם הא דמהני לרבינו ירוחם הנטרפות ולא נעי ו' טפחים נידח הוא לשני הסנרות שלו שהננא ננני' ולא דוקא לסנרא האחרונה ואדרבה לסנרא הראשונה מהני הנטרפות אפילו אין נהפרטות נורת פתח כלל, ומעתה הלא מרן רבינו ירוחם ז"ל אינו מואל ידיו ורגליו ננהמ"ד כלל ודנרי הן מנילת סחרים דסחרי אהדרי ואינם אלא פלל.

ואמנם האמת הוא ולא קשיא מידי דכבר כתב הנמ"ל נר"ס סימן תר"ל דהא דתניא דמהני קנה קנה נפחות מדי' היינו כשעושה ד' דפנות אצל כשעושה ג' דפנות נעין ג' שלימות דערינן ונלישית נטפח ונורת הפתח, וכן כתב הר"ן נהדי"ל נני' שמים כהלכתן, וגם נהא דפס ד' ומשהו כתב הר"ן דנסוכה העשויה כמנוי חייב, ודוקא נפס ד' דליכא נעומד שיעור ראוי אצל נטפח ומוקי לה ג' מנעי פחות מדי' להך גיסא ולהך גיסא לא סני כיון דליכא נעומד שיעור ראוי, וזה גם כן כוונת התוספות נתיירוס אס נהא דר' אחי מכ"ש הנמ"ל דמש"כ התוספות שאין חילוק היינו קודם ידיעין סנרא, ומעתה יתיישב שיטת רבינו ירוחם ד"ל דליחא ס"ל דהיכא דליכא דפנות דערינן לו חו לא נר"ך ה' טפחים נידח ומהני גם הנטרפות, אצל היכא דליכא דפנות דערינן ומעמיד נפתות מדי' טפחים סמוך לדופן או נעין שיהיה נעומד שיעור ראוי ואני שפיר, ומעתה מחי דהוליד אס השע"ל דלכא לא הצ"ח הרא"ש והטור האי דפיתחי שימחי כיון דנפנות הסוכה חייבי אס כן ממכ"פ אי ליכא נשיעור עומד שיעור משך הסוכה הא זה מוכח מתסקנת ההלכה נפרק קמח דסוכה מדנרי רנא דלמור ונריכה ננוי נורת הפתח לנורת הפתח לא מהני להשלים שיעור הדופן ואס כן אפילו נורת הפתח טונה לא מהני ומוכח מהא דסוכה העשויה כמנוי דנעי ו' טפחים נידח ולא על ידי הנטרפות ואי דכנר נאלס שיעור דופן ואחר כך יא פתחים אס כן נזה מהני נורת הפתח כל דהוא כיון לנורת הפתח הוא חומרא נעלמא, וכדנרי הנמ"ל סי' שס"ג סע"ק כ"ח וא"כ מכ"ש דפיתחי שימחי מהני וא"כ אין אס מקום לפסול מתסקנת ההלכה להנניא הא דפיתחי שימחי עכ"ל, ולהאמור הא ליחא דהרא"ש והטור ס"ל דהיכא דליכא ארנעה עומד מנטרף הפרק דליכא ניה ג' טפחים ואפילו אין נז נורת פתח וכ"ש היכא דליכא נורת פתח ומהא דננא לינו מוכח להיפך כ"ל ואיכא מקום להנניא הא דפיתחי שימחי גם לפסול מתסקנת ההלכה היכא דלא נאלס שיעור דופן.

ענה ד'

(י) והמשכנות יעקב הצ"ח ראה לפסול קנה עיקום מהא דכיפה נעירובין (י"א): דפירש"י דהעיגול מפסיק בין תקרה העליונה למזוהות ומוכח מזה דל"ל לינע עכ"ל והרי דעיגול שהוא עיקום אינו נחשב למשקוף דאס לא כן למח אינו כשר מטעמא דהעיגול עמו הוא טונע תחת נמוחות, ונשערי ליון כתב לדחות זה לפי מש"כ הט"ז והש"ך ניר"ד סימן רפ"ז דלדעת רש"י כל גיש נחללו ארנעה טפחים אפילו מתחיל מן הארץ להעיקום הויין מזוהות מעליה ואס כן כל זמן גיש נרתיק ד' השניקן העיקום שהוא מן הרגלים ואימתי נחשב למשקוף נעת שאין נחללה עיקום ד' טפחים וכיון דאין נחלל העיקום ד' טפחים אינו כשר למשקוף ומשקוף שאינו רחב ד' אינו משקוף, וכן מחלל נרש"י פרק קמח דשנת (ט). דנני פי תקרה יורד וסותם לא אחריון רק גיש נחללו ד' טפחים והכי נמי כיון שאין נחלל העיקום ד' טפחים אינו כשר למשקוף ונע"כ מוכרחים לנר"ך אס המשקוף העליון שמונה על העיקום שיהא יסרה ורחנה ד' אף על פי שאינו ננונת נרגליה

למעלה נעניגל מיגר ואינו רחב ד' דלא הוי פתח ממש אלא צריכין שיהיה המשקוף על הפתח ומשם והיכא דליכא פתח ליכא משקוף.
(יב) עוד הביא המשכנות יעקב דליא לפסול קנה עוקם מזגרי הריטניא נעירונין שכתב עיקר דמילתא דלא חשיב פתח לענין מוחה אלא כשיש מוחות עומדות שוות מן הדך גבוהות עשרה כר ושיהא למעלה סף שיהיה כר, והשערי ציון השיב דמדין מוחה אין ראיה להחמיר נעירונין להמקו"ה הנ"ל דמכשיר פתחי שימאי נצורת הפתח ורק קולא אפשר למילך מדין מוחה כמו הדין דליא ליגע ולא חומרא, ודברי המקו"ה מוזדקין ומוכרחין דקנה מכלל וגמי על גביה אין לך פתחי שימאי יותר מזה וגם מכשירין נסיד מחוי על הכתלים וגם בלחץ נוגע הקנה העליון אף אם רחוק הרבה מהקנים שנזכרים ואין לך פתחי שימאי גדול מזה עכ"ל.

ולענין דברי המקו"ה אינם נרורים כלל כמו שכתבנו לעיל להשיב על כל הקו וקון מדבריו ומאי דלמור השערי ציון ודברי המקו"ה מוזדקין ומוכרחין משום דבאין נוגע הקנה העליון כשר ואף אם רחוק הרבה מהקנים שנזכרים ואין לך פתחי שימאי גדול מזה, תמיהי מלד דהלא גם נפתח דמוחה כשר בלחץ נוגע הקנה העליון דהא זהו שמעמל דכיפה דמוכית מינה הנמרח דגם נעירונין אייז ליגע מהא דמוחה גם כן אייז ליגע וגבי מוחה הרי לכולי עלמא פתחי שימאי פסול ואם כן איך כשר בלחץ נוגע אלא דליא ענין זה לזה דכיון דהלכה הוא דלמרחין גור אסיק מחילתא אם כן גב אס לינו נוגע הוי נוגע ולא הוי נזה פתחי שימאי כלל וכשי' דקנה עקבאן וגמי על גביה דלא הוי פתחי שימאי כיון דליא שיהיו מקנים וענים אלא לקבל דלת של קש, וכבר הנחתי לעיל דגם לענין היו מוחה סני נצורת הפתח כזה כמ"ש הד"ק ונסיד מחוי על הכתלים כבר כתב התה"ד (סימן ע"ד) דנצירות הכותל חשנין ליה דריא ע"ז שם, ומש"כ השערי ציון דרשיית המקו"ה חוקה מהא (י"ח): דמחה זמורה מחילין לאלן כר' דהוי נצורת הפתח אף אם זמורות יוצאין לנצרות ולא הוי פתחי שימאי, לענין י"ל דמחה הזמורה המתוחה מחילין לא היו שם זמורות יוצאין כלל ורק הזמורות היו יוצאין בנצרות האחרים ולא תחת הזמורה המתוחה דהוי נמקום קנה העליון ומאי דטען השערי ציון דהריטניא נעלמו שכתב דנענין משקוף שיהיה הכה הריטניא נעלמו ס"ל דפתחי שימאי כשרים נצורת הפתח כמו שביא המקו"ה מדברי הריטניא הנה כבר כתבתי לעיל דזה ליכא ולא היו דברים מעולם.

ענה ד'

(יג) ולדעתי עיקר דהאי ספיקא אי יא לפסול קנה עליון עוקם תליא בפלוגתא דרש"י והרמב"ם ז"ל צירוש' דסוגיא דכיפה דלפי מש"כ הנ"י ונ"י וט"ז ורש"י דלרש"י יחיד הסוגיא דכיפה אפילו היכא דמחילין מן הארץ להתעקם אם כן כיון דמוחות כשר נעקומים מסתברא דהכי נמי כשר נמשקוף עוקם דודאי לא עדיף משקוף מוחות דכתיבי להדיא בקרא גבי מלח מוחה ואם כן לפום שיבת רש"י ליכא ספיקא כלל בזה דכשר ועיקר הספק הוא לפום שיבת הרמב"ם והש"ע דמפרשי הסוגיא דכיפה העשויה על הפתח, ולפום שיבת כל המחברים נענין להרמב"ם שיהיה המוחות גובה עשרה בזה בלי עיקום כלל אם כן כיון דעיקום פוסל מוחות יא מקום למור דהיי' דפוסל נמשקוף העוקם והריטניא דפוסל נמשקוף עוקם הרי פוסל מוחות עוקומים כפי שיבת הרמב"ם כנ"ל אצל לרש"י דמכשיר מוחות עוקומים אין מקום למור דיהיה עיקום נמשקוף פוסל ולפי' גם אם ניומא דלרש"י פסולא דכיפה למשקוף הוא משום דאין משקוף רחב שם ד' טפחים אכתי מהא דכיפה איכא ראי' גבוהה לפסול קנה עליון עוקם דעמל דכיפה ע"כ משום עיקום הוא דפסיק ומאי דהשיב השערי ציון משיבת רש"י וכמו שהנחתי בדברי דר"ב ענף הקודם, הנה נלמדת ליכא סתירה בזה מידי ולא חש לקוהיה דלגן מסתפקין רק לפום שיבת הרמב"ם והש"ע דנענין מוחות שוות ועקומים פסול אייז יא לזון מהו נמשקוף ולא לפום שיבת רש"י ולפום שיבת הה"ח ונ"י וט"ז ורש"י הנה להרמב"ם וכן להש"ע לא תליא שיעור פתח ברוח ד' טפחים כלל והיו מוחות מעליא גם בלחץ ד' והכי נמי דהוי משקוף מעליא אף על גב דאין בלחץ ד' טפחים ומאי שאטייה דשיטת רש"י להביא חמנה דמיה לדין דקיימא

לכיפה משקוף וכספר ב"ר הגולה והט"ז שיהיה לדבר אחד נחכונו וכתבו לתרן דאם המוחות גבוהות י"ט חשנין ממוקם שמחיל להעניגל שהוא המשקוף מה שאין כן בלחץ גבוה י"ט אין לך מוחות אלא שחלמר מה שמעמקם הוא נחשב למוחות, ואם כן אין לך משקוף שכל העיקום כחול חשנין ליה ואין אמה יכול לעשות ממנו מוחות וגם משקוף עכ"ל, ואכתי קשה בלחץ גבוה יא טפחים דאם מרפיין העניגל אל המוחות אין לה משקוף ואם הוי חשנין כל העניגל למשקוף לא הוי לה מוחות אם כן למה נמר הרמב"ם טעם הפסול והחסרון נמשקוף יותר ממוחות דהא שפיר הוי מ"י למימר דפסול מפני שאין כלן מוחות גבוה יא טפחים וכן הקשה שם השערי ציון, ואמנם נראה לי לקיים דברי הנחלה"ג והט"ז אף אם לא כיוונו לזה והוא ד"ל דאף על גב דס"ל להרמב"ם דנענין מוחות שיהיה ישר מכל מקום מקצתו נעיקום אף לחוש ואי"ז שיהיה ישר כמו במלקט ורהיטני ולכן היכא דאין מוחות גבוה עשרה טפחים נשלימות שפיר מרפיין גם מן העיקום אל המוחות וכיון דמה שמעמקם מעט ממנו נחשב למוחות, הרי אין לו משקוף דאין אמה יכול לעשות מהעיקום תרתי מוחות וגם משקוף, וזהו דמ"י שפיר גם כן אל דהרמב"ם גבי כיפה דייק וכתב דנענין שיהיה גבוה המוחות עשרה טפחים דמשמע דנענין שיהיה גבוה המוחות בזה בלי עיקום יא טפחים, ונבי' הפרק שם כתב הרמב"ם סתמא נחלוי המוחות דנענין שיהיה לו שתי מוחות ויהיה לו משקוף ויהיה השער גבוה יא טפחים דמשמע דסני אם החלל של הפתח גבוה עשרה ואין מקפידין על גובה המוחות שיהיה גבוה יא טפחים, ובשערי ציון שם הרגיש בזה, ולאחור דמ"י שפיר דנלמדת אין מקפידין רק על חלל הפתח שיהיה יא טפחים אצל המוחות אין לחוש אם מקצתם נעיקום ורק זהו היכא דליכא משקוף בפני עצמו ולא נכיפה דאם אמה רוצה להטריך מן הכיפה אל המוחות הרי תו לא חוכל לחשב אותה גם למשקוף והילכך נכיפה התנה הרמב"ם דנענין גבוה המוחות יא טפחים דוקא והיינו דמן העיקום אל הכיפה לא נוכל לצרף להם, ומעתה תנוא דהלגש חיל בזה נשיטת הנזר הגולה והט"ז דהיכא דהמוחות גבוהות יא טפחים חייב דחשיב כיפה משקוף דהא אפילו נחשב כל העניגל סתום הרי נשאר שם שיעור פתח, כוונתו דכיון דליכא מוחות למור שיעור גבוה אם כן אייז לחשב מן העיקום שם צירוף אל המוחות, ואפילו היה כל העניגל סתום אלא היה אפשר כלל לעשות מהם מוחות מכל מקום נשאר שיעור פתח והילכך שפיר הוי הכיפה משקוף אצל היכא דאין גבוה המוחות יא טפחים אז אנו צריכים לצרף גם הכיפה אל המוחות וליכא תו משקוף, ואמנם הלגש לא אחא בזה בדברי הט"ז, אכן נא מטעם אחר והיינו משום דהט"ז נמשך אחר דברי הנ"י והביא להרמב"ם לא נבי כלל שיהיה רוח הפתח ד' טפחים, אולם הלגש חיל בשיטת הרמב"ם והריטניא והרא"ה והנמוקי יוסף דנענין מוחות רוח ד' טפחים וגם גבוהות עשרה בזה כלומר ואלא יהיה כולו מעוקם דנמקצת אין לחוש לדרכיו ולהכי כתב הלגש דהטעם דפסול נכיפה בלחץ גבוה המוחות יא טפחים דאף על גב דמזגריין גם העניגל להשלים השיעור יא טפחים אצל כל זמן דליכא ד' טפחים יהיה איך אל המוחות דלי אפשר לחלק מלחמה לזה ומלחמה למשקוף וכשהוא מיגר ואין רחב ד' אין כלן משקוף דסמך משקוף למעלה מפתח הוא ואין פתח פחות מ"י רוח ואיך שיהיה מוכח מדברי הלגש דסוגר גם כן דהמשקוף אינו נפסל אם אין נרחב ד' אלא היכא דליכא פתח ומחילא ליכא משקוף דסמך משקוף למעלה מפתח הוא ודלא בדברי השערי ציון, אינבר דקשה לי על הלגש והנחלה"ג והט"ז דס"ל להרמב"ם היכא דהמוחות גבוהות עשרה חשנין העניגל למשקוף דאם כן איך מוכיח מה הנמרח דלייז ליגע והא ליכא למימר דהרמב"ם נלמדת סוגר כהלפרשים דפלוגתא דכיפה הוא ענין אחר ואינו קאי כלל אדלעיל אפלוגתא דר"י ור"ב שח דאם כן הרי יא נלו לפסוק כרז שח דצריכין ליגע דקיימא לן כר"ם בלפורי וכמ"ש הגעל המלור ז"ל, והרמב"ם הרי פסק כר"י וכשיטת הר"ף וע"כ דהו משום דמהא דכיפה מוכח דלייז ליגע דליכא ראי' להי' פסקא, ועיין גריטניא, ואולי מש"כ דחשיב כיפה משקוף היינו דליכא נכיפה הפסק להמשקוף העליון שמונה על העיקום שהוא סף ישרה ולא עוקמה וכשר אף על גב דלייז ננעת עיקר המשקוף, אחר רק היכא דליכא נרגליה גבוה עשרה ורחב ד' דהוי פתח גמור לא לא ליכפת לן אם המשקוף הוא רחוק מהמוחות דהא לא נוכל להכחיש ולומר דאין זה פתח מה שאין כן היכא דהמוחות

ד' טפחים חשנין העיקוס שהאז מן הרגלים ואחר כך נחשן לעינול
ונתשקין ואז יז נרגליה היינו נמקוס דליכא רח' ד' טפחים והו'
אכט דהיינו קודם שהתחיל להתעבל אָלץ יתיה רוח' ד' טפחים
שבה איה שז עשרה טפחים וחרת תקוס לורת דכרס ונס נמחות
עקומים. וכיז דכרס נמשקין תקוס. ואולם הדבר הזה להחמיש

וקנה מכלל וקנה על גביהן ואין לומר גם כן מאחר שנקשר בשני נשים
הנה הנשים עולים משום מכלל וקנה מכלל והחלל שלל גביהן
הוא הקנה שלל גביהן כח"ל לעיל סימן שס"ג דלפילו נמי על גביהן
מהני וכעין זה כתב מהרש"א בנחמד (סימן ע"ד) דלי כהנא נזנח
מתעב לזרע הפתח אם כן אין לך קורה שאין זו זרע הפתח ואם
כן אח"כ הריכו בו רוחם טפה, ולכן הדבר נר"ך עיין מחין פשוט
המנהג כי נראה נעניי מהנה טעות אם לא יעמוד למטה תחת התל
קנה מכלל וקנה מכלל בגובה עשר ולא נזון משום זרע הפתח אף
על פי שאינו מניע נחלל ונזנח הרשונים כך הנהיגו אלא שהאחרונים
טעו ולא חששו אל הקנים שנלדדים עכ"ל, וכן הן דברי הרמ"א ז"ל
נפריסמו המפה להשיע נסיון שס"ג סעיף כ"ו בהנה עיין גם,
ובנח"א סעיף כ"ח דכותלי המנוי אין נחשבים נחמקם הקנים והיו
אפילו אם קשר התלל למעלה על הנשים חמש לא מהני כדמכח מדברי
הד"מ, וכן מפורש גם נט"ו היכא שקשר על הגג עיין גם, ונחשבות
נר"כ מהרש"א חל"ת סימן מ"ג ח"ל, ואמנם זה ידוע שזו כותל אינו
עולה משום קנה אם לא שיש אחת דבר נטל מן הכותל כחנזל
נחמ"א סעיף כ"ח, וכן הסכמת כל האחרונים ז"ל
ברם מצינו חלל דרנחתי הקדושים ז"ל אחינא ד"ל לי ללמוד זכות על
מנהגן של הקדמונים ז"ל דלא ה"י מהנהג נטעות כלל ולא נכסלו
ח"ו באיסור טלטול שנת ומנהגם נתיסד ע"פ שיטה חזקה מדין התלמוד
הגנלי והירושלמי והפוסקים הראשונים ז"ל אשר מפייהם אנו חיים.

ענה א'

(ב) גרסינן במנחות (ל"ד) אחר לחמיר ה"ל פיתחא דלקרנא
חייב נמוחה ח"ל רב חשי לחמיר והא אין לה פלימין
ח"ל עדי פלימי ופירש"י דפיתחא דלקרנא הוא נקדן זוית של בית,
ופר"ך והא אין לה פלימין ומזווחות אלא ראשי הכתלים ומשני דראשי
הכתלים הן הן הפלימין והראש פתחא דלקרנא שהפתח מחלל
כל המזרח ומניע חלפון לדרום ופר"ך והא לית לה פלימין אלא כותלי
הבית של צפון ודרום ומשני דאף על פי שאין נראה כפלימין אלא
כותלי הבית שנמשכין עד שם מכל מקום פלימין הן ויש להעיר למה
חילן הראש לפרש כפירש"י והא ליכא דפיתחא דלקרנא משמע טפי
כפירש"י דהפתח היה נקדן זוית, והן אחת דאחרו פרק קמח דעירובין
(ו') דפיתחא נקדן זוית לא ענדי חנשי, ואמנם הרי התוספות גם
כתבו דמיהו אם עשה כעין פתח נמוחה ומשקוף הוי שפיר פתח
כדלמאר שם לעיל (ה'). דפתח ליה נקדן זוית, ונרש"א ח"ל ח"ל
לחלק בין מנוי למנוי ואם כן נפתחא דלקרנא דהוא נבית וגם איכא
משקוף והכתלים נחמקם מזווחות הרי שפיר הוי פתח גם נקדן זוית
ואפשר דהא התם פליגי בתחילת מנוי דרנ יוסף אחר דשיעורו נד'
טפחים ואנ"י אחר נלרנע אמונת דתניא אין מנוי יתיר נלח וקורה עד
שיהו נמים ומזירות פתוחין לתוכו ואי נד' טפחים היכי משכחת לה
דאעטוט מזירות שמים ואין פתח פתוח מר' ואין יפתח פתח רוחנו
ד נמשך המנוי שאינו אלא ד' איה מקום הפלימין כו', ומוקי רנ יוסף
דפתח ליה נקדן זוית, ופ"י רננו חנאל ז"ל דאנ"י ס"ל דפתחים נקדן
זוית לא ענדי חנשי, ועיין נרש"א דפסק ככאני ואנ"י שפיר ומילן
הראש לאוקמי נקדן זוית משום דהא אינו מנוי דפיתחא נקדן זוית
לא ענדי חנשי אלא אם עשה אין הכי נמי דהוי פתח ומייני נמוחה
ושיטת הראש הוא דאנ"י ס"ל דלא הוי פתח נקדן זוית כלל ואפילו
אם עשה משום דלפילו נבית ונמוחות ומשקוף הנה פתחים נקדן זוית
לא ענדי חנשי ונטלה דעתו של העשה ודלא כרש"י ואנ"י שפיר.

ובזה יתגלה לנו הטעם יקר להשטת הרמב"ם הא דלחמיר משום
דמפרש הא דלחמיר כפירש"י ונהא דמשך מנוי פסק ככאני וס"ל
כפ"ר"ת וכחש"כ לדעת הראש דאנ"י ס"ל דלא הוי פתח נקדן זוית כלל.

(ב) ואכתי י' לחקור אם רש"י מודה לדינא דהראש נפתחא דלקרנא
ואפשר לומר דרש"י אינו סובר כלל כהראש ומשום דקשיא
והא דמנחות (ל"ג:) דלמאר רב חסדא אכסדרה פטורה מן המזוה,
ופירש"י דאכסדרה שלשה דפנות סתומות בלא פתח והרביעית פתוחה
למרי מתחת אצל למעלה י' דופן מעט המחזיק את הסכך ומוכח
מהכא דאם דופן אחת פרושה למרי לא לחריק דכותלי הגדלים הויין
נחמקם

ומדברי הרשב"א נראה משמע דגם רש"י הכי ס"ל, ולכן
נראה דלפילו אם נלחו להחמיר ונחשו לשיטת רש"י, וכפי הנחת
הנ"י ונ"ח וט"ז וש"ך נשיטתו, מכל מקום אסור לו לנרך
על קניעת מזוה נפתח כזה ויקבענה נלי נרכה לו עם מזוה
אחרת שמחייב לנרך עליה, וכ"פ בסדה"ת.
(ה) ואכתוב נזה גם לזכות והללה לנעל הח"י אדם ז"ל דכתב גם
נפעיף י"ז דאם הניחה למטה משלים העליון פסולה ונר"ך
לקבענה בימין הנכנס ואם קבעה משמאל פסול ונ"ל דאף על
פי שר"ך להסירה ולהניחה כדון מכל מקום לשלם לא ינרך,
עיין נ"י עכ"ל, והרנ מהר"ם גאנזפריעד ז"ל בקשי"ע כתב
על זה ולא ידעתי טעמו ופסק גם נקבעה משמאל ולמטה משלים
העליון לנרך להסירה ולקבענה כראוי ונכרחה, ולע"ד הנדק
עם הח"א נזה ונהניחה מעיקרה למטה משלים העליון ודאי
דאנ"י לנרך כשחסירה וקבענה נתחילת שליש העליון, דהא
דעת הטור נזה דאם אינה לא מעכב, והיינו משום דס"ל כדיון
דלמאר שמואל מזה להניחה נתחילת שליש העליון, משמע דמזה
הכי ואם אינה לא פסל, ומה גם לפוס מחי דפסק הש"ך נסיון
רפ"ט סעיף ד' כהירושלמי דכשהפתח נבזה הרנה ואם יניחה
נתחילת שליש העליון תהא למעלה מחתפיו נר"ך להניחה למטה
משלים העליון כדי שיראנה הרי דנדהה ה"ל מזה שיניחה
נתחילת שליש נשנל שיראנה, וזהו דעת הרנה פוסקים ראש"ד
ומדרכי ונ"ח והנהגת דרישה ועט"ז וט"ז וש"ך ונלח"ג ונלח"ט
סימן רפ"ט סעיף ג' ומש"כ הקשי"ע דהנלח"ט לא העתיק
דברי הש"ך נזה הוא שגגה וכ"פ בסדה"ת והח"א שם ומוכח
מה דהנתינה למטה משלים אינו פסול נמור כיון דנדהה נשנל
שיראנה ואם כן נודאי דאנ"י לנרך לנרך כשחחר וקבענה נתחילת
שליש ונשיירי קרנן סוף מגילה הקשה על התוספות שכתבו
דהירושלמי חולק על ש"ס שלט דהא גם נירושלמי קאמר שמואל
יניחה נתחילת שליש העליון ואפילו הכי מסיק שיניחה כנגד
כתפיו ולא קשיא מירי דשיטת התוספות נאשם דנננלי נמר זה
מקרא דקורח"ם וכתנתם מה קשירה נגונה אף כתינה נגונה
אם כן משמע דעיקובא הוא, ואולם הפוסקים הנ"ל ס"ל דאף
על נג דמרי מקרא מכל מקום מדקאמר לשון מזה נזה משמע
דאינו לעיכובא.

(ו) ומעתה י"ל נקבעה משמאל אף דנזה גם הטור
מודה דפסול למרי דלא מניט נזה נמרח לשון מזה,
ואמנם בשאלות פרה עקב כתב ומזה להניחה נשקפא דיימו
כד ע"ל, וכן הוא נהלכות גדולות איכ להטור הרי י"ל דס"ל
להשאלות והנהגה נזה דקבעה נשחאל אינו פסול למרי, ועוד
דהא י"ל מה קשירה נשחאל והיינו מקום המזה דחפילין הוא
נשחאל אף כתינה נשחאל דה הוי ממש כמו הקישא דכתינה
לקשירה לענין נונה כן נראה לענין ימין ושחאל ונסוף פרק
הקומץ דריש ר' נתן להיפך קשירה לכתינה לענין עשיית המזה
מה כתינה בימין כר', ולענין מקום הנחת המזה נקד'
כתינה לקשירה, ולכן דיו דנח"א דרשא דניתך דרך נילחן
הוא רק למזה ולא לפסול למרי היכא דקבעה נשחאל והילכך
כשחחר וקבענה בימין נראה לי דפסק הח"א שריר וקיים נזה
דאנ"י לנרך וספק נרכות להקל, והנלפע"ד כנתיני ותחמתי
שמי לראיה, נאום הק'

אברהם אהרן יודעלאוויץ, רב ואנ"י דק"ק
מאנשעסמער, ענגלאנד

סימן י"ב

שאלה כותלי הסבוי והבתים אי מהני במקום
קנים בצורת הפתח.

(א) תשובה, רננו מרן הרמ"א ז"ל כתב נדרכי משה סימן שס"ג
ח"ל, ומתהיני על מה שנהגו האידנא שמערבין על
ידי תל הקשור בשני נדי המנוי או החצר דלא אדע מה אדון ניה דאינו
לא קורה דנענין רחנו טפה וגם אינו זרע הפתח דהא נענין קנה י"א

והנה

כן, וכן עושים גם היום נהרגה פתחים המזוהות נגזרים מן המשהו
דנותנים המהקוק בין המזוהות נחלשות ואל על ראשיהם ולא כן
לפיכך אי אפשר לומר דעמחא דנענין קורה טפה הוא משום דמזוה
בין כותלי המזוי ולא למעלה על הכתלים דהא גם נצורת הפתח כהאי
גוונא כשר ואינו נריך שיהיה מזוה דוקא על ראשי הקנים, והדרה
הקושיא אחרי גני קורה טפה ולא סגי בכ"ש מטעם נצורת הפתח דהא
אפשר לנרף הכתלים שיהיו נמקום הקנים ושפיר הוכיח הרמ"א וחנ"א
הכתלים אינם מטורפים שיהיו נמקום קנים ולא כן עיקר מה שגרס
להרמ"א וחנ"א להחמיר שלא לנרף הכתלים הוא משום דס"ל להקל
נצורת הפתח היכא דהקנה העליון הוא בין הקנים שנהגדים ולא
כהנהגה אצרי בשם חז"ל, ואולם להג"א והא"ז דגם בין הקנים פסול
הם לא נתן הקנה העליון דוקא על ראשי הקנים אם כן הא"ל דינא
דקורה מיירי רק כשהיתה מונחת בין כותלי המזוי, ולכן גני רחנה
טפה ולא סגי בכ"ש, ולא כן לפוס חומרא דהג"א וחז"ל י"ל לנו להקל
הכתלים היוין נמקום קנים ואחי שפיר.

(ד) והשבהנא ע"י נפישו הפילו נקורה ארוכה לפוס מחי דק"מחא
לן דיכול להכשיר חני מזוי גם על ידי קריה
וכמ"ש הרא"ש פירק כ"ד מעשרין סימן ט' בשם הירושלמי, וכן הוא
בש"ע סימן סס"ג סעיף ל"ב אצל שיהיו הכתלים נמקום מזוהות זהו
דוקא בראשי הכתלים לאפוקי היכא דהכותל תשך ונעזר להלכה וכמו
בהא דפ"ס אחד להרא"ש והטור וכ"ש לרא"י ורנ"ט ירושם ולא כן
הם הניח הקורה אפילו על גבי הכתלים נחתי מזוי הרי לין להכשיר
וועטם נצורת הפתח דהא נכחאי גוונא דהכתלים מושכים להלכה לכ"י
עלמא לא היוין כוונות והילכך נכחאי גוונא נענין שיהא הקורה רחנה
י"פה אצל בראשי הונוני שפיר אונרין דכותלי המזוי היוין ונחיות וכשר
יושום נצורת הפתח, וירושלמי דפרק כ"ד מעשרין הג"ל דקתי שר
נעיר של יחיד שנעשים של רבים ונערים אח כולה חני בשם ר' יהודה
לין מעשרין אותה חנין ר' יוסה דהא אונרה גני הונוני שנתנו קורתן
נחלמא המזוי (כן הוא גירסת הרא"ש והק"ע) אלו מותרין ואלו
אסורין נתנו אלו ואלו, אלו ואלו אסורין עכ"ל, ורישא דר' יוסה
לא הירושלמי הוא כלל דהא דגני המזוי מותרין עד הקורה הנחונה
נחלמא ידעין זה מחמתיתין דכולהי מסכתא דכל התירה דקורה היא
רק כשנתונה נחלמא המזוי דהא להכי הכתלים אינם נחלמא משום
קנים שמהגדים ומה דחון לקורה אסורין הרי הוא ויחלמא דפשיטא
ונריך לומר דעיקר חידושא דקמשמע לן ר' יוסה הוא הסיפא הם נתנו
אלו ואלו, אלו ואלו אסורין, וכן כתב שם בפ"ס לפוס גירסתו עיין
שם, ועוד י"ל דמחמתיתין דמזוי מיירי דליכא דירין בראש המזוי רק
הכתלים נמשכים הלאה והוא מניח הקורה אצל הדירין והו נחלמא
כותלי המזוי ושפיר קמשמע לן ר' יוסה חידוש דין דגם היכא דליכא
דירין ונתנו נחלמא המזוי מותרין אותן שנפנים ואחי שפיר, וחמס
מה ש"ז לדקדק על זה הוא דאם נחלמא דכל התירה דקורה דמנין
הוא כשמונה הקורה נחלמא המזוי אם כן נגזרה למעלה מעשרים
דפסולה הו"ל לחמתי תקנתא דיניחנה בראש המזוי ויהיה כשרה משום
נצורת הפתח, ואפשר ליישג לנצורין לקחן נענך ז'.

ובירושלמי נפרק קמח דעירונין (הלכה) הרי ר' אחא נהגין
דענד נצורת פתח שהוא נריך להיכנס לפניו מחנרע
לחיות ר' חיינן כההין והיינו דהורי כההין דלומר ר' אחא, ואם
כן י"ל נהיפך דהתירה דקורה הוא דוקא בראש המזוי וכגירסתו
בירושלמי נפרק כ"ד מעשרין גני המזוי שנתנו קורתן נפתח המזוי
ועיין שם בפ"ס הפ"מ, והילכך גני טפה ואינו מהני משום נצורת הפתח
דמטעם נצורת הפתח הרי נריך להכניס לפניו מכותלי המזוי נ"י לחיות
ואולם שיטת הגנלי והפוסקים אינו כן אלא נצורת הפתח מהני בריש
המזוי מכ"ש דקורה ולחי, ועיין עירונין (כ"ד): דקלמא ולענד ליה
נצורת הפתח אפומא דשגיל של כרמים.

ובבירושלמי נפרק קמח דעירונין (הלכה) הרי ר' אחא נהגין
דענד נצורת פתח שהוא נריך להיכנס לפניו מחנרע
לחיות ר' חיינן כההין והיינו דהורי כההין דלומר ר' אחא, ואם
כן י"ל נהיפך דהתירה דקורה הוא דוקא בראש המזוי וכגירסתו
בירושלמי נפרק כ"ד מעשרין גני המזוי שנתנו קורתן נפתח המזוי
ועיין שם בפ"ס הפ"מ, והילכך גני טפה ואינו מהני משום נצורת הפתח
דמטעם נצורת הפתח הרי נריך להכניס לפניו מכותלי המזוי נ"י לחיות
ואולם שיטת הגנלי והפוסקים אינו כן אלא נצורת הפתח מהני בריש
המזוי מכ"ש דקורה ולחי, ועיין עירונין (כ"ד): דקלמא ולענד ליה
נצורת הפתח אפומא דשגיל של כרמים.

והנה נפרק קמח דעירונין (י"א): נפלותא דר"י ורנ שט אי
הקנים שמהגדים נריכים ליגע נקנה שעל נניהן מניח הנוירא
הוכחה מזוהה דתנינא כיפה ר"מ מחייב וחמשים פטורין ושון האם
י' נרגליה עשרה שהיא חייבת ופירש"י אלמא דלין נריכין ליגע דהא
הכשירה נפתח נרגליה היא והעניול מפסיק בין חקרה העליונה למזוהות
וקחתי חייבת ואם כן הכי נמי לענין אם הניח הקנה שלמעלה על הכתלים
של המזוי י' ללמוד מדין מזוהה דהכתלים היוין נמקום מזוהות והוי
נצורת הפתח לפוס שיטת הרא"ש והטור ורנ"ט ירושם וכן הוא לכאורה
לרא"י כה"ל וד"ש מנהג הקדמונים דהגו לערנ על ידי חלל הקשור
על הנתיב (דס"ל דאך על גב דנחמיר לענין מזוהה שלא לנרף עד
שיהיה מזוהות ממש מכל מקום לענין עירוב דהוא דרננן ודאי י' להקל
ולומר) דהנתיב עולים משום קנה מכלא וקנה מכלא והחנל שעל נניהן
הוא הקנה שעל נניהן.

ענה ב'

(ד) ברם כיון דנחלו הלום הלא מעתה החזנה עלינו ליישג טענת
הרמ"א וחנ"א דאם כן למה הנריכו קורה רחנה טפה
והלא לעולם נכל שהוא איכא נצורת פתח, וחמסם לע"ד לא קשיא
מידי דהנה הפ"מ כתב נחשנות סימן סס"ג סעיף דאם הניח
שני יתירות לפניו וקורה עליהן שרי אף לנרף דלומר נעירונין
(ה'): נענין קורה ע"ג מזוי דהאי ע"ג מזוי הוא לאפוקי רק אם
הניחו מנחון למזוי אצל אם הניחו מנפנים שרי, וכן הוא בפירש
רש"י דמזוי שהוא נגזרה למעלה מעשרים אחה יועט פירש"י היינו
שישפיל, וכן כתב הרשב"א בעבודת הקודש ונחלמא, וכן כתב
הריטנ"א, וכן הוא בשאכול וא"ז ונרוקח סימן קע"ד ונחלמא
הנצ"ל בפ"מ והר"ק כ"ד ממעט נוחן עליו קורה מעשרים א"ה
ולמטה, ועיין הס"י דוד דהו חתח הקורה העליונה, וכן כתב הגאון
מהרש"ק נחלמא שמואל על הרא"ש עיין שם, אם כן הרי הקורה
השניה ע"כ מונחת בתוך כותלי המזוי והו ע"כ שנתן יתירות תחומים
נכותלי המזוי והקורה מונחת עליהם דאם נתן עמודים שם ונליינייה
עד למעלה הרי העמודים מועילים משום לחי ודאי לקורה אלא ודאי
דמיירי יתירות תחומים נכותלי המזוי לנעלה נחון חלל המזוי והם
למטה מ"כ אחה והניח עליהם הקורה ולפעמים משכחת לה נלי יתירות
כלל וכגון דכותלי המזוי מתענים למטה ושטח חלל המזוי מתקצר וא"כ
הרי איכא חילוק דין בין קורה לנצורת הפתח דגני נצורת הפתח נענין
דוקא שיהיה הקורה שלמעלה מונח על גבי הקנים שכן הגדים דאם
הניח הקנה שלמעלה בתוך הקנים של הגדים הו נמי נצורת הפתח
שעשה מן הגד ולא עשה ולא כלום וכמ"ש בל"ז הונא בנה"א ובקורה
כהאי גוונא כשר, ומעתה הרי אפשר לומר דכל דיני דקורה דחון
הכל מיירי נקורה קורה שלא היתה מונחת להיות מונחת על כותלי
המזוי ומשום הכי קחתי נחלמא המזוי שיהיה נגזרה לנעלה מעשרים
תקנתא דיעט ולא קחתי תקנתא דנביהנה ויניחנה על הכתלים דהיא
קורה וכיון שהיא קורה ומונחת רק בין כותלי המזוי נענין שפיר שיהא
הקורה רחנה טפה ודוקא נכחאי גוונא כותלי המזוי לין נחשנים לקנה
שיהיה נצורת הפתח אצל לין הכי נמי דאם היתה ארוכה ומונחת על
כותלי המזוי הו סגי בכ"ש משום נצורת הפתח דהכתלים היוין נמקום
הקנים ואחי שפיר.

ואמ"נא טעמא דהרמ"א וחנ"א דמילתו נזה הוא משום דלא ס"ל
כדברי הג"א וחז"ל דגם אם נתן הקנה העליון בין
שני הקנים שמהגדים שלא על ראשיהם הו דין נצורת הפתח שעשה
מן הגד אלא דהרמ"א וחנ"א ס"ל דנכחאי גוונא כשר, וכן נראה
מתוך לשון הריטנ"א שכתב ח"ל, והגבון כפירש"י דמן הגד היינו
שהקנה שנתן על נניהן אינו על גבי הקנים אלא מן הגד על פניהם
או סמוך לראשן או נחלמא וכהאי גוונא לא מחי כנצורת הפתח
וכר, והנה מזהבולר הריטנ"א ז"ל לפרש על פניהם משמע נצור
מפרש לישא דרנ הסדל דלומר נצורת הפתח שעשה מן הגד היינו
דוקא מן הגד על פני הקנים ולא נביהנה דנין הקנים כשר אפילו אם
המזוהות נגזרים מן המהקוק שניטעם ורק על פניהם מן הגד אסור
בין סמוך לראשן בין נחלמא וכן ס"ל להרמ"א וחנ"א, ולעיל
נסימן י"ד כתבנו ולהרד"ק גם הפתחים ננחמיק שנהגה שמה היה

נמקום מוזות, ונלמדת סתימת הראש והטור נדון פיתחא דהקרא
משמע דלא עשה נהם מוזות מנחם הכתלים ודלא כהנהגת פרישה וגם
סתימת הדברים משמע דלא כהפרישה דעשה דלת דוקא.

(ז) והבית יוסף הקשה אמאי לא הביא הטור פירש"י והרמב"ם
נפתחי שימאי, ולהאמור י"ל דזהו משום דהטור
הזיל לטעמו דס"ל דכותלי הבית שזן הגדלים כמו שהם בלי שום
שיפו ותיקון למוזות מכל מקום היין הכתלים כמוזות, וגם הראש
ורגיו ירוחם אזלי בזה לטעמיהו דכתנו נפירוש פתחי שימאי כחוספות
וליצר דיותר נראה דגם הב"י לא הקשה כלל למה לא הביא הטור
לישאל קמא דרש"י דבזה שפיר י"ל כחש"כ דהטור לטעמו אזלי וגם
הב"י מודה לזה, אלל קבוצות הב"י היה אמאי לא הביא הטור פ"י
שני דרש"י דלית ליה תקרה היינו דהבית אינו מקורה דזהו כפ"י
הרמב"ם וגם הראש הביאו בהלכת מוזות סימן י"א ולהאי פירושא
הלא איכא ראייה מהא דמנה נשזה שערם שפוטרים ממוזות שער שזינו
מקורה וכנו"ש נלשכול ה"ל מוזות סימן כ"ה.

וליושב קבוצות הפרישה הבי"ל י"ל ע"פ מה דאמר גירושלמי
דעירונין פרק קמא הלכה א' לא דמי מנזי לאכסדרה
ונוני נעשה לתשניש נחיס אכסדרה לא נעשית חלל לתשמיש דנר, ופי'
הפ"י דסחם אכסדרה לא לתשמיש ענינא אלל להילוך וטיוול נעלמא
וחס כן לא דמי למנזי וכ"ש דלא דמי לבית דהיי נפתחא דהקרא
דהכתלים היין נמקום מוזות, עיין יד הקטנה צ"ה מוזות.
ולפי"ז קמו דברי הפת"ח הבי"ל דלול לפוס מנהג הקדמונים שנתפס
או דכותלי הבית היין נמקום מוזות וכשיטת התוספות
והראש"ש נמנהגות נפתחי שימאי דלא פירשו כפרש"י שם.

ענה ד'

(ח) ובחידושי הריטב"א על הגר"תא חנא לורת הפתח שאלו
כו' וז"ל, ואית נקנה ונכחן וקנה מכלאן הי"י
איכא שקפי והיינו מוזות אפילו יהיו פני הכותל שזין אינו נראה אלל
כפירוש אלל נקנים או נקונידיסין שפיר איתחזי לורת הפתח בלא
שקפי ומלשון רש"י ז"ל נראה דפתח שזין לו שקפי היינו שהגדלים
הינם שזין אלל אלל נכנסת ואזן יונתא ולמעלה הוא גם כן פרוץ הא
כל שזן שזין וזן הגד ולמעלה שזן אינו לריך ואתי שפיר הא דנקנים
והיינו פירוש שקפי אינו מוכיח כן נפרק הקומץ כו' עכ"ל, והנה ח"ק
על נג דיש כאן קצת ט"ס, ולע"ד ז"ל י"ל אפילו כו', נרם זה מניחא
נפשיטות מדבריו לפי פירוש דהריטב"א דלית ליה שקפי היינו מוזות
הקשה דאם כן למה נקנה מכלאן וקנה מכלאן נני לורת הפתח כו'
הפילו היכא דליכא שם כותל כלל אלל הקנים לחוד וכמו נגוע ד'
קונידיסין וכן נסוכה נשתי דפנות מנ' ללחד מהדפנות ויעמיד קנה כנגד
יותר על טפח ומעמידו נפתח מנ' ללחד מהדפנות ויעמיד קנה כנגד
הכותל נמקצע ועשה לורת הפתח מהקנה אל הטפח שזק, וקשה
הא הקנה הזה נמקצע עומד בפני עצמו ולית ליה שם שום דופן אחר
זולתו והאיך יהי מועיל לורת הפתח והא לית להו שקפי ומוזות
ומי הריטב"א ד"ל דנכותל גרע דנני מוזות דאפילו יהיה פני הכותל
שזין כלומר דאפילו נפרש פתחי שימאי דלא כפרש"י נעירונין דפני
הכותל אינו שזין ואזן נכנס ואזן יונא דניכר שנפתח ונתקלקל אלל
אפילו יהיה פני הכותל שזין (וכפי' סירוש הריטב"א נפתחי שימאי
וכפי' פירש"י נמנהגות) מכל מקום אינו נראה אלל כפירוש כיון דהוא
בלי מוזות אלל נקנים או נקונידיסין שפיר איתחזי לורת הפתח בלא
שקפי ומוזות וע"ז סיים הריטב"א דמלשון רש"י דפי' שקפי שהגדלים
הינם שזין אלל נכנסת ואזן יונתא משמע דאם הוא שזין מן הגד
ולמעלה שזן אינו לריך דהכתלים היין נמקום מוזות אס כן אינו
שפיר הא דקנים דמועילים להיות נמקום דופן ונמקום מוזות לורת
הפתח אס כן הרי מנזל מזה להדיא דלהתוספות והראש"ש נמנהגות
דפירוש פתחי שימאי כפרש"י נעירונין אס כן ס"ל דהכתלים היין
נמקום מוזות וזהו מנהג הקדמונים וזהו שיטת הפת"ח וכח"ש ונסימן
הקודם הנצחי דברי המקרא נהגות דברי הריטב"א הבי"ל והשגט
עליו נס"ד.

ועוד אמר דיש להקשות למה נמנהגות פירש"י דלית ליה שקפי
היינו מוזות ונמסכת עירונין פירש"י נעלמו כחוספות
והראש"ש

דמחך מנזי ד' אמות אס כן י"ל דס"ל דכמו דקורה ולחי אינו מחזיקין
את המנזי עד שיהא בו ד' אמות הכי נמי לורת הפתח אינו מחזיק
נפתח מנזי אמות, וזהו הורי ד' אמת נהיין דענד לורת פתח שהוא
לריך להנכים לפניו מארבע אמות היינו לריך להיכנס ולאסוף לפניו
שטח מנזי אמות ואס כן אינו מיירי הירושלמי שיעמוד לורת הפתח
נפנים למנזי אלל לענין השטח שלפנים קאמר דמחזיק שיהיה בו שטח
מארבע אמות ודלא כהק"ע ופ"י שם, והפוסקים לא הזכירו דין זה
דהירושלמי והיינו משום דס"ל כיון דלורת הפתח הוא משום מחיצה
אס כן גם נפתח מנזי אמות למה לא יתיר והרי שיעורא דרה"י הוא
נד' טפחים.

ענה ג'

(ו) ובתשובת פנים מלירות (ח"ג סימן קמ"ג) כתב לפסול לורת
הפתח אס הקנים שזן הגד עומדין בתוך ההצר
והכתלים של החצר או המנזי מכסים אותם מלמעלה ונראים רק מלמעלה
והביא ראייה מזה דעירונין (י"א) פתחי שימאי דחד אחר דלית ליה
שקפי ופירש"י מוזות דנחללה אגביהם ונכחן ומכלאן אכן יונא ואזן נכנס
ואזן זו לורת פתח ואי ס"ד דלא נענין למהו הגי מוזות אס כן למה
לא הוי לורת הפתח אס אמנם שאזן יונא ניוול כמלך דליתא והוי
מוזות הפתח שזה אלל ע"כ כיון דחופה מקנת הנוחות אורתו הני יונא,
לא מיהאב לורת הפתח.

ובתשובת ח"ס פתחי סימן ל"ו השיג עליו דהא נענין קנים דוקא
וכותל החלוקה לא מועיל לורת הפתח ורש"י רנחא
קאמר אפילו אכן נכנס ואזן יונא דאין הכותל חלוקה והוי אחינא היינו
מוזות דידהו קמשמע לן דלא עכ"ד, ואני תמה על מרן הה"ס ז"ל
איך הונח לו בזה והא דאין דפתחי שימאי איכא גם כן נמנהגות לענין
מוזות והבנא טור יור"ד סימן רפ"ז כפי' התוספות והראש"ש שם
דלכ ה"ן המוזות ישר הלא אכן נכנס ואזן יונא פטור נשום דנכחא
גוונא לה הוי מוזות ונפתח פוסק הטור שם זאם הפתח ונמלא כל
הרוח חייב שכותלי הבית שזן הגדלים השונים כמוזות, וקשה החם
קבוצות הפת"ח כיון דהכתלים החם השונים כמוזות אס כן נאזן
נכנס ואזן יונא אולי פטור ניוול דאזן יונא הוא כמלך דליתא והיינו
כותלי הבית ולמעלה השנים נמקום מוזות ומוכח שפיר דנענין שיהיו
המוזות גללים ולא ומוכסים, ואולי ס"ל להח"ס דלחמורא לא גוורין
עירונין ומוזות דהם גדאורייתא הוא.

דעוד י"ל דכבר הנצחי דהפרישה הקשה שם נהא דהפתח ממלא כל
הרוח חייב נמנהג שכותלי הבית נחשפין כמוזות דח"ש
ומאכסדרה דיש לה נחיצות ופרוזה נרביעית דפטורה והנה הפרישה
הירץ דהא דמונח כל הרוח מיירי ניש לה דלת, והיינו דאפילו להראש"ש
דחיון מוזות אינו שייך דלית מכל מקום בזה מהני הדלת שיהיה פתח
טפי ואס כן י"ל דפתחי שימאי מיירי דלית להו דלת, ונהנהגת פרישה
שם נסימן רפ"ו סעיף י"ב תי' דהא דמחלל כל הרוח מיירי שיש
אס לורת הפתח ושי מוזות העשויים לשם מוזות אלל אכסדרה אינה
עשויה לשם כך עכ"ד, וזהו כח"ש נש"ג נש"ג ריא"ז ח"ל, ופעמים
שהננין עשוי מלנזי נזית וד"ל לקבוע עמודים ננדי הפתח אלל נשפין
אס הננין יפה מכלאן ומכלאן וכתלים שחכאן ומכלאן אס נמקום פלייניס
שמעמידין נהם הדלתות עכ"ל, ומשמע דסוגר דהיכא דאין נעמידין
מוזות וסומכין על הכתלים הדרך הוא דחשפין אז הננין יפה מכלאן
ומכלאן נאופן ומינכר מילתא דהכתלים שחכאן ומכלאן אס נמקום
מוזות, ולפי"ז יתייבז מה דהקשט נענך אי לרש"י ח"ש הא דפליס
אחד דלא נחשב הכותל עשה למזחא ונפתחא דאקראנא חשנין הכתלים
למוזות ד"ל דהא דנשים אחד מיירי דאין הכותל מתוקן ומאופה לזה
אזלל הא ליכא למימר דזהו נאזן לו דלת דאם כן אפילו נפתחא
דאקראנא נמי כהאי גוונא אינו חייב להפרישה זולתו אס ניוול דאקראנא
לפירש"י שאני לפי שהוא צרקן) וגם נפתחי שימאי לפירש"י רש"י
נמנהגות דזהו דלית להו מוזות והיינו גם כן דמיירי דהפתחים שוממין
ולא נקטו דזהו דלית להו ניוול לא אמרין דהכתלים נחשפים נמקום
מוזות ולפי"ז היה נראה דהתוספות והראש"ש נמנהגות דפירוש אס
נכנס ואזן יונא ס"ל דנחלקים אפילו לא עשה נהם מעשה שיפו וזיור
וכיור דיהיה מוכיח שמתחיל אותם למוזות מכל מקום היין הכתלים

והראש נמנחות אכן נכנס ואכן יוצא ומזה לייש סתירה זו, ולהחזיר מזה הנצלה ליד לא אחתה ד"ל נמנחות בני בית העשוי לדירה ס"ל לרש"י כדברי שה"ה והנה פרישה הג"ל דלא סמכין על הכתלים שהיו נמקו מזוחות רק היכל דשיס ותקנס למזוחות לפתח דכן הוא דרכן של בני אדם ואזרח כל ארעא נבית העשוי לדירה משפין ראשי הכתלים היכל דרונה לסמוך עליהם למזוחות והילכך לא יחלף ליה לרש"י לפרש נמנחות כמספח ורש"י דאכן נכנס ואכן יוצא והיה משמע דאלו היה הכותל חלוקה היו סמכין עליהו למזוחות אפילו בלא שום תיקון והא ליחא לרש"י בני בית אצל נפרק קמא דעירובין דמירי הנמרה מקנים לזרת הפתח לעירובין, ולפוס הגנה הפתח והתוספות שנת והח"ס הג"ל, ולפוס דברי התוספות נמנחות והראש"י נה קטנות מירי הסתיו מסוכה דהו דירת ערל, ולכן לא נענין כלל שהיו הקנים משופים היטב לפתח ממש כמו נבית דהו דירת קנע ולכא הכס מוכרחין את לפרש פתח שיחא דלית ליה שקפי דהיינו אכן נכנס ואכן יוצא וקמו דברי הפתח אפילו לפוס שיטת רש"י נמנחות דגני עירובין לשולס אמרי דכחלי הנתי נחשזין נמקוס מזוחות ורק הכא משום ומכוסים הם.

והגני מוסף עוד לבאר ולכאורה יש להקשות לדבריו נענדל דהפתח דכיון דהיה לזרת הפתח היינו הקנה שלמעלה ע"ג הקנים אם כן מה נכך דהקנים שמהלכים היו עומדים בתוך הנתיים וההירות וכחלי המניי מכסים אותם מלמעלה ולא היו גלויים והא מכל מקום י' להכשיר המניי מטעמא דל קנים מהכא ויחלף דהקנים שמהלכים היוין כחלון דליתנייהו הרי מכל מקום י' להכשיר נכחלי המניי עמנו שהיו הם נמקוס מזוחות והקנה הקשור למעלה ע"ג הקנים שמהלכים י' נחשז נמנחות על הכתלים של המניי דהא קיימא לן דרש"י ליגע ואם כן אם יחלף דהפתח סוגר כשיטה זו והכתלים היוין נמקוס קנים ודלא כהח"ס שהשיג עליו נזה אם כן הרי אכתי יהיה פסק הפתח סתור מעמנו מטעמא דכחלי המניי יהיו נמקוס הקנים, אמת הא לא קשיא מירי ד"ל דמירי שהיה נחלע כחלי הנתיים וההירות ונכחלי גוונא היכל דהכתלים נחשזים להלכה וליכא שם ראש וקנה נהא לכולי עלמא לא אמרין דהכתלים היוין כמזוחות כדמזוכה מהא דפנים אחד להראש ושפיר נריכים דוקא להכשירא דהקנים של הגדדים ואתי שפיר.

העולה מזה נקזרה דהרמ"א ומנ"א דמחמרי ופסלי הכתלים נמקוס הקנים י"ל דהו משום דס"ל דלא כהג"א נשם אר"י ומכארי היכל דהקנים שלמעלה היה נתון בין שני הקנים ולא על ראשיהו וגם הרענא דפוסל הכתלים להקנים ס"ל דלא כהג"א נשם אר"י כח"ל הג"ל הם נחמיר כהא"י והג"א לפסול נזה אם כן נסתר הוכחה הרמ"א ומנ"א ויש להכשיר הכתלים נמקוס קנים, ולפ"י נחז עירוב אס נצול להכשיר לזרת הפתח שהקנה שלמעלה נתון בין הקנים וגם נלך שם נמק"א הכתלים נמקוס קנים וכ"ש היכל דשנייה נעירוב אחד נמקוס אחד זה יהיה חרתי דסחרי אהדי לפוס סוגיות הש"ס, ואמת אם נפרש התיור דקורה כשלינה מונחת נרש המניי אלא נחלע הכתלים אם כן הרי י' להכשיר נמקוס אחד הכתלים וגם בין הכתלים וליכא נזה סתירה, ואיך שיהיה הרי אתי שפיר מנהג הקדמונים שנהגו לקשור החגל על הגטות של הנתיים, וכן דעת הפתח דכחלי המניי מנטרפים לזרת הפתח להיות נמקוס קנים שמהלכים, והיינו טעמא דמילא תוספת ורש"י נמנחות לפרש פתח שיחא כפירש רש"י שם, וגני עירובין רש"י נעמנו מודה להם דלענין עירובין עולים הכתלים נמקוס קנים גלי שום שישי ותיקון וגם נחלע המניי אפסר ה"ל הנתיים אר"י נמקוס מזוחות היכל דהנתיים אינם מחוברים כאחד וליכא הפסק והו לזרת הפתח ורק אמצע הכתלים של המניי או של הנתיים לא היוין כמזוחות לכולי עלמא, ולקמן יבאר עוד נזה נסיר דאולי אפשר להקל גני עירובין גם נכחלי גוונא.

ענה ד

(ט) ורואה אכתי מקור גדול למנהג הקדמונים מסוגיות הירושלמי נפרק קמא דעירובין (הלכה טו) ולאשר כל הסוגיא עמומה שם לכן רגע אנדר נביאר הסוגיא דהתם כפי אשר חעלה מנחתי נסיר.

גרסינן התם בירושלמי ר"ז ר' אנדמי דחפיה נשם ריב"ל נבונה אפילו מזה אמה אחר ר' יודן דהו דחמיר לענין כלאים אצל לענין שנת לא תהא פאה (הוא לזרת הפתח) נבונה מן הקורה אחר ר' יוסה א"ר היא כלאים היא שנת על דעתיה דר' מה בין קורה מה בין פאה קורה מלל מרוח אחת פאה אינה מלל עד שחא מנופת מר רוחותיה כר עיין שם, והביאור נזה דהנה מעיקרא שם בירושלמי ליכא פלוגתא לענין רוח נזרת הפתח לענין כלאים דרש"ל ס"ל דלגני כלאים לזרת הפתח מחר עיור מעשר ורק לענין שנת אין לזרת הפתח מלל ניותר מנעשר ור' יוחנן ס"ל כמחלות שנת כן מחלות כלאים לזרת הפתח אינו מחר נשנייה נותר מנעשר, ועתה מחלל הירושלמי לדבר מענין גונה נזרת הפתח דרש"ל אחר דלגני גונה לזרת הפתח מחר אפילו עד מזה אמה ופלגי אליהו אמוראי דר' יודן אחר דהו רק לענין כלאים ולא לענין שנת ואם כן אליהו דר' יודן שזה לרש"ל דין לזרת הפתח נבונה לרחנו דנכלאים מותר בין נרוחג בין נבונה ונשנת אסור וזהו לזרת הפתח הקורה ור' יוסה אחר ר' היא כלאים היא שנת היינו דלענין גונה לזרת הפתח מחר יותר נשנת מנרוחג אליהו דרש"ל דאלו נרוחג לרש"ל שזה לזרת הפתח לקורה דלית מחר יותר מנעשר ואילו נבונה לרש"ל לזרת הפתח מחר יותר מנקורה והנה הא דקאמר על דעתיה דר' מה בין קורה מה בין פאה הנה הפסיח פ"י דקאמר דאם כן דהא דיעא אית ליה אם כן מה בין קורה מה בין פאה לענין שנת, ומתוך דהך מילתא ליכא בינייהו שהפאה אינה מלל מרוח אחת כלומר אם כל הרוח פתוח מלמעלה עד לארץ אין לזרת הפתח מחר עד שחא המחילה מנופת מר רוחותיה וכלומר נשחמיר שם גיפופין הסמוכין לקרקע אלא שאין נבנה עשרה להיות נחשזין מחלף נהא הוא דמחזי לזרת הפתח שלמעלה אצל קורה מלל אף על פי שפתח למרי מרוח אחת כדן המניי והא מילתא הוא דליכא בינייהו נשנת נענין גונה כר, והנה זהו חידוש גדול לזרת הפתח מחר פתוח מנקורה דקורה מלל אפילו פתוח למרי וזרת הפתח אינו מחר רק אם נשחמיר גיפופין סמוכין לקרקע ואפשר להטעים קצת דקורה הוא משום הכירא שנת להכשיר המניי וגם רוח הקורה הוא טפח והילכך כיון דליכא הכירא שפיר מכשיר אפילו פתוח למרי מה שאין כן לזרת הפתח דלאו משום הכירא כלל קאמין עלה אלא משום מחלף גרידחא הילכך ס"ל להירושלמי לזרת הפתח אינו מחר רק אם נשחמיר גיפופין סמוכין לקרקע דא ליכא נזה מחלף, ולפ"י לא קשה קושיות הרמ"א ומנ"א הג"ל דא הכתלים עולים נמקוס קנים אם כן למה נריכים נקורה רוח טפח הלא לעולם ליכא לזרת הפתח דלהירושלמי הרי קורה מחר נמקוס דליכא גיפופין וזרת הפתח נעז דוקא גיפופין והיכל דליכא גיפופין אי אפשר לקורה שיהיה מהני משום לזרת הפתח ואינו מחר עד דליכא רחט טפח ונסימן הקודם נעז ב' הנאמרי מהירושלמי נפרק קמא הלכה אי דלחר הורי ר' אחא נההין דעז לזרת פתח שהוא נריך להיכנס לפנים מלרע מזוחות ולפוס פ"י הק"ע ופ"י וגם כן חומר נזרת הפתח מנקורה דנקורה לא אינו נריך להכניסו לפנים נמני, ועיין שם מש"כ לפרש נאופן אחא, ולפוס פירוש י"כא נזה חומר נזרת הפתח מנקורה, וגם בירושלמי שלפניו י"ל משום דריש הסוגיא מירי התם ננען ארעא קנים נארע זית הכרם אם כן י"ל דכל הסוגיא מירי רק נפרח מרונה על העומד, וכן כחז נמראה הפנים לפוס שיטת הרמב"ם, וכן כחז נק"י נרש"י סימן י"ג אות ט', וכן נראה נפירוש ר"ח שזכיר לאורו דמניא הירושלמי לרביה דעל זה מסיק שם ר' אבהו דכל ארין מילא, שהקילו נזרת הפתח הוא לענין מוסב ומיתן הא להורות אסור והיינו נפרח מרונה על העומד וכחש"כ לעיל נסימן ר', גם לפי מש"כ שם בגליון הש"ס לפרש הא דלחרו שם אם תימר מלמעלה כ"ש מן הזד דלפי הק"ע ופ"י הוא נגד תלמודא דין דמן הזד נרע, ולכן פ"י בגליון דה קא על הא דלחר שם ר' זעירא מודה דש"ל לענין שנת שאין פיהא מלל יותר מעשר ועל זה קאמר דאם מלמעל אינו מלל כ"ש מן הזד דאינו מלל דמן הזד נרע אם כן י"ל דכל הירושלמי נגתה הכל מירי נמן הזד, ונזה מסיק דפיהא דהוא לזרת הפתח אינו מלל עד שחא מנופת מר רוחותיה נגיפופין סמוך לקרקע.

ואמנם עיקר השאלה מה בין קורה מה בין פאה וכפי פ"י הפסיח תמוה מזה דהא לפוס דעתיה דר' יוסה א"ר היא כלאים הא

הנזכרות היוצאים מכותלי הנתיב אסור לטלטל תחתיו ופני
 שהן סוף תקרה ולא נעשו משום היתר קורה אי. נמי אקורה עומה
 קאי היוצא משני צדדי דאסור לטלטל תחתיו מפני שהן סוף תקרה
 ופריך ואין סוף תקרה מניל משום פילא נתיב, דנהי דלא נעשו לשם
 קורה הא מיהא ליהני משום עומה נזכרת הפתח כשנתיבין סוף תקרה של
 זה לסוף תקרה של זה וכדאמר ר' פנחס אמת עונדא קומי ר' ירמיה
 נד עמודים ועליהן ד' פיסטלות כמו פסי קורה והתיר לטלטל תחתיהן
 משום עומה פתח או משום פילא התקרה דאמרין פי תקרה יורד
 ופסחם והכי נמי כן: פילא מהו שחיל נסוכה אי מהני עומה עומה
 להיות נחשד דופן לסוכה ואמר לכן שחילת: סוף סוף היוצא מן
 הסוכה ולהלן מה שחיל ויתיר גם מנחון משום סוכה ואין סוף
 סוף מניל משום עומה עומה נעשה לכך להיות דופן לסוכה אבל
 סוף סוף לא נעשה לכך למנחון לסוכה ומסיק כל אילין מילין דאמרין
 לעיל בסוף תקרה לענין שנת לא אמרו אלא דרך משא ומתן דנדר אבל
 להורות להיתר למעשה אסור דקל וחומר מה אם סוכה קלה את אומר
 סוף סוף אסור שנת החמורה לא כל שכן דאסור בסוף תקרה עכ"ל,
 ומבאר הוא דהפסיק מפרש נהא דטורפלויות שנכרכים שני פירושים,
 לישנא קמא דמירי מנזכרות ומנחון דלהי לישנא הולך לפרש
 בעונדא דר' ירמיה דהתיר משום פילא דהוה פילא התקרה דאמרין
 פי תקרה יורד ופסחם והוה דוחק דנכלל הירושלמי התם היכא דנזכר
 פילא מיירי נזכרת הפתח וכמו נבאר דלן (יא): ולכן נראה דהעיקר
 כפירוש השני של הפסיק נהא דטורפלויות שנכרכים דמירי לענין תקרה
 עומה דר' נא נר מחל אחר דהקורה עומה היוצא משני צדי הכתלים
 של הרחוב אינו מתיר משום קורה לטלטל דהוה סוף תקרה ולא נעשו
 לשם קורה וקורה העומה מחילה לא הוה קורה אפילו למחל דמתיר
 נתיב העומה מחיליו דלמי הוא גם משום מחילה אבל נקורה דהוה משום
 הכירא לתור נתיב שיהא נעשה לכך והיכא דלא נעשה לכך ליכא
 שום הכירא וכמ"ל הרמ"ה נפרק קמא סימן כ' ונבאר סימן ס"ג
 סעיף ט"ו ופריך הירושלמי ואין סוף תקרה מניל משום פילא נתיב
 דנהי דאין מניל משום קורה מניל משום פילא נזכרת הפתח כשנתיבין
 הקורות משני צדי הרחוב זו נזכרת הפתח לא נעו שיהיה נעשה
 לשם כך נזכרת הפתח הוה משום מחילה ומחילה הנעשה מחילה הוה
 מחילה לכולי עלמא ודכי נמי נזכרת הפתח וכמ"ל נחשבת שנת יעקב
 ח"כ סימן י' ומציא הירושלמי דר' ירמיה דהורה כן למעשה להתיר
 משום עומה הפתח, ומסקנת ר' אבהו לפוס דנרי הפסיק דלמעשה אסור
 להורות כן בסוף תקרה שיהיה מותר משום עומה עומה דקל וחומר
 הוא מסוכה הקלה דאינו מותר בסוף סוף משום שאל נעשה לכך
 כ"ש נזכרת החמורה דאינו מותר בסוף תקרה ועיין שם נק"מ דמפרש
 הא דקאמר ואין סוף תקרה מניל משום פילא אינו קושיא אלא דקאמר
 נתיבא דסוף תקרה לא הוה אפילו כזכרת הפתח ופילא והיינו משום
 דלא נעשה לכך והוה כמו סוף סוף דהא דס"ל לר' זעירא דאין סוף
 סוף מניל משום שאל נעשה לכך הוא כדאמר ר' נא נר מחל דאין סוף
 תקרה מניל משום פילא, ואולם נגוף פירושא דסוף סוף הקי"ע אינו
 מפרש כהפסיק ויתבאר לקמן בסיומן ?

(יא) ומעתה הרי מוכח להדיא מהירושלמי דהכתלים מוטרים
 נמקום קנים ג' עומה עומה נעשה נזכרת הפתח דהא רק מזד הקנה
 העליון דהוה סוף תקרה ולא נעשה נזכרת הפתח פסלין טורפלויות
 שנכרכים ואינו מהני משום פילא אבל מזד הקנים שמן הגדלים לא
 איכפת לן וסני נכותלי הבית חוה יסוד גדול וסיעתא עומה למנהג
 הקדמונים שנהג לקדור החבל נשני לדי גני הנתיב דס"ל דהנתיב
 עולים משום קנים דכן הוא בירושלמי, ולשיטת הירושלמי צ"ל דהקנים
 שמהגדים עדיפי צוה מהקנה העליון דנקה העליון הרי אחריו דאין
 סוף תקרה מניל משום עומה עומה נעשה דלא נעשה לכך ואילו
 נקנים שמהגדים הרי מהני גם כותלי הבית ואף על גב דלא נעשו
 לכך ועל כרחך דנקנים שמהגדים אחריו דעדיפי ולא נעשו צוה
 כלל שיהיו נעשים לכך חוה צריך ציבור דמ"ש זה מזה, ואולם זה
 יתבאר יפה לפוס מצי דליתא נסוכה (י"ט). דמור' עולא פסל היוצא
 מהסוכה נידון כסוכה דהיינו קנים היוצאים לאחורי הסוכה נבאכא
 של דפנות וליהא מרובה מחמתה ומהו דמיתא לבאי ענינא לנרתי
 לא עניד קמחמא לן ומפירשי דופן אמונאי זה לא לכך נעשה כר',
 והקדו נחמספת דמחמתא שמיין ליה דכר דקתי וכן חלר המוקפת
 אכסדרה

הה שנת לענין נתיב אב כן נזכרת הפתח נזכרת מתיר אפילו נזכר מזה
 אמה כמנ ככלאים לכולי עלמא ואם כן הרי ליכא נפ"מ טובה נין
 נזכרת הפתח לקורה לענין נזכר נזכרת ומצי פריך אלינא דר' יוסה
 איך דאם כן מצי ליכא כן קורה נזכרת הפתח לענין שנת ודאננה
 לדעת ר' יודן דאמר הוה דמתיר לענין כלאים אבל לענין שנת לא
 תהא פילא נזכרת מן הקורה וגם פילא דהוה נזכרת הפתח אינו מתיר
 נזכרת מעשרים כמו קורה אם כן אלינא הוה למפרך דאם כן מצי
 צינייהו ולא אלינא דר' יוסה איך דהוה נזכרת הפתח נזכרת לכלאים
 לענין נזכר מצי ליכא מילוק טובא נזכרת הפתח לקורה, ואולי כוונת
 הפסיק לפרש הוה כלאים הוה שנת דמתיר נזכרת הפתח נזכרת לכלאים
 לר' יודן כן הכי נמי לענין כלאים ופליג על הא דרש"ל דאמר לנזכר
 אפילו עד מזה אמה גם לענין כלאים אבל זה רחוק דכנראה מפשטיות
 הענין משמע דהוה אחריו פליגי אלינא דרש"ל, ולכן נראה דהעיקר
 צוה כפי הקי"ע דפריך לר' יוסה איך דאמר הוה כלאים הוה שנת
 דמיתיר נזכרת הפתח נזכרת כמו כלאים אפילו עד מזה אמה ואינו
 כמו קורה ולהכי פריך מה בין קורה לפילא דהוה נזכרת הפתח ולמה
 נזכרת הפתח עדיפי והרי גם קורה פרום למעלה ואחרי לא מהני קורה
 למעלה מצי כמו נזכרת הפתח, ואולם דאם כן קשה דהוה להירושלמי
 למיתר דמשום ה"כ נזכרת הפתח עדיפי מקורה משום דקורה מונחת
 ע"ג כותלי המני דאינם מוטרים להיות נמקום קנים מה שאין כן
 נזכרת הפתח י"ש לו קנים מן הגדלים ומדלל משני הכי צירושלמי הרי
 מוכח דס"ל להירושלמי דכותלי המני מוטרים נמקום קנים והילכך
 פריך דמ"ש נזכרת הפתח מקורה והא קורה נמי פרום למעלה והוה
 כזכרת הפתח וכדנרטי, ואולם אכתי קשה לימא דהתירא דקורה מיירי
 כשליה מונחת על הכתלים רק בין הכתלים וליכא נכחיה נזכרת משום
 נזכרת הפתח נזכרת הפתח אינה כזר רק כשהוא מונח למעלה ומדלל
 משני הכי יהיה מוכח נמי דהירושלמי ס"ל דגם בין הכתלים והקנים
 הוה נזכרת הפתח ודלא כהג"ה נש"א, ואפשר דהוה משום דהירושלמי
 אחר אי תימר מלמעלה כ"ש מן הגד וכפי הקי"ע ופסיק דהירושלמי
 ס"ל דמן הגד עדיפי דהוה נזכרת הפתח וגם מחילה והכי נמי בין
 הקנים להירושלמי כזר ולהכי פריך מ"ש קורה דנרע מנזכרת הפתח
 אבל אכתי יהיה קשה לימא דקורה מיירי כשהיא מונחת נזכרת הנזכר
 ולא נראה המני לפיכך נענף ב' דנאמנע הכתלים לכולי עלמא לא
 הויין הכתלים נמקום מנחות, ואינרא לעדיפי ד"ל דהוה נזכרת הא
 דמ"ש שם צירושלמי קורה מנחת מרות אמת פילא אינה מנחת עד
 שחא מנפפת מר רוחותיה, היינו דקורה נרע משום מנחת רק
 מרות אמת שאין לה קנים מן הגדלים אלא שמונחת בין הכתלים או
 נאמנע המני לדרכיו או ע"ג הכתלים נראה המני להריטניא ורמ"ה
 ונתיבא דהכתלים אינם נמקום קנים וליכא נקורה דין נזכרת הפתח ר' א
 הכשירא משום הכירא והילכך נזכרת מצי פסול, מה שאין כן פילא
 דהוה נזכרת הפתח אינה מנחת עד שחא מנפפת מר רוחותיה דהא
 צריך קנה למעלה ויהא מונח על שני קנים מהגדלים דוקא להריטניא
 ורמ"ה ומנ"ה או על הכתלים נראה המני לדרכיו דכחאי נזכרת
 הכתלים עולים נמקום קנים וגם ציר ונן ציר למטה נקרקע דאינו
 מחוסר אלא דלת דהכי ס"ל לרש"ל לעיל צירושלמי שם (הלכה א')
 ואם כן רש"ל לטעמו אולי והי שפיר מנופך מר רוחות והי כמחילה
 נמורה ומתיר אפילו עד מזה אמה.

ענה ר'

(י) וגרסינן תו התם צירושלמי אחר ר' נא נר מחל טורפלויות
 שנכרכים (כ"ה נסוכה וכן הנה הקי"ע ופסיק) אסור
 לטלטל תחתיו מפני שהן סוף תקרה ואין סוף תקרה מניל משום פילא
 אחר ר' פנחס אמת עונדא קומי ר' ירמיה נאננה עמודים ועליהם
 ארבע פנטוליות והתיר לטלטל משום פילא ר' טון ורנן נעון קומי ר'
 זעירא פילא מהו שחיל נסוכה אחר לון פילא מנחת נסוכה, סוף
 סוף מהו שחיל נסוכה איל אין סוף סוף מניל נסוכה מה בין זה לזה
 נעשה לכך חוה אינו נעשה לכך (כ"ה הגירסא נמסכת כלאים ונפרק
 קמא דסוכה, וכן הגיע הקי"ע ופסיק) אחר ר' אבהו כל אילין לענין
 מוסר ומיתן הא להורות אסור מה אם סוכה קלה את אומר אסור
 שנת החמורה לא כל שכן, ופי הפסיק טורפלויות שנכרכים הן

המזל לחי הוא נפסל בגזנה כמ"ש הרמב"ם והטור ומינעיה ליה להגמרה
 אי כשר נצורת הפתח כהלי גוונא והישועות יעקב נסיון ס"ג פסקי
 דהא זה דעיקר צעית הש"ס הוא אי יניחא דלא חסב נצורת הפתח רק
 עם הקנה שעל גביהן יתיבא דהוא למעלה מעשרים דלא שלטא ביה עינא
 לא חסב נצורת הפתח או דניחא דשני לחיים דהיינו קנה מכלן וקנה
 מכלן עושהו נצורת הפתח אלא דלא ליכא קנה על גביהן אין זה חסב
 פתח גמור דנעיקן משקוף על החזות, ואם כן הא דליכא קנה למעלה
 מוילאו מחזרת פתח אצל עיקר נצורת הפתח הוא השני קנים ולמטה,
 ומאלי טעמא נס למעלה מכי מהני דכיון דיש לו נצורת הפתח נקנים
 שמהגדרים כשיחשוב להוילאו מחזרת נצורת הפתח מחמת שאין לו קנה
 שלמעלה הרי לא יוילאו מחזרת פתח עד שיצטרך לו צירור גמור דליכא
 קנה וכיון דנצחת י"ס קנה אף שהוא למעלה מכי אמרינן דנודאי יצטרך
 נ"ו ולא יוילאו מחזרת פתח וכל זה כשהלחיים ניכרים אצל אס הלהיים
 סמוכים לכותל נאופן שאין ניכרים רק למעלה מכי פשיטא דגם נצורת
 הפתח לא מהני מידי, ובפיר הקצו התוספות, ואם כן נראה גם
 ראיתי דשפיר י"ל דס"ל להתוספות דכותלי המזני נחשבים במקום
 קנים אם הוא בתוך עשרים דניכר היטב הקנה שלמעלה והיכא דהוא
 למעלה מעשרים וליכא הכרח להלחיים פשיטא דאף נצורת הפתח לא
 מהני ורק היכא דלית ליה לחיים ניכרים קא מינעיה ליה להגמרה
 הי עיקר נצחי נצורת הפתח וכנ"ל, ואם כן דעל כרחך היכא דליכא
 קנים קא מינעיה ליה להגמרה הרי שפיר הקנה נצחי חס, ועיין בית
 מאיר תש"כ לדמות ראיתי הנכור שור ועל פי דבריו יש גם כן לדמות
 ראיתי, ואין להאריך.

(יג) ובש"ע סימן ס"ג פסקי כ"ו דמנאר דיני מזני דניחא בלתי
 וקורה לדרך שלא יהא רחצו יותר מעשרה אמות
 ופתוחים לתוכו שני חצירות ולכל חצר שני צחים וארכו יותר על רחצו
 וסיים המחבר בש"ע דאם חסר אחד מהלו אינו יותר אלא צפס ד'
 או שני פסין שני משהיון או נצורת הפתח, ונחידושי הגרעקא י"ל
 הקנה הא נצורת הפתח דעושה קנה מזה ומזה ממילא ליכא שני פסין
 ואיך שיד לומר או נצורת הפתח דלמה לו לטרוח בקנה שעל גביהן
 ובספר משנה ברורה כתב דנפ"ח אפילו צרחת מעשר, ובשער הגיון
 כתב דבה מיוצב קושיות הגרעקא זה אינו דאם כן לא שייך לומר
 או נצורת הפתח דהא צרחת מעשר רק נצורת הפתח ומחזר וע"כ דנפחות
 מעשר מיירי והדרת קושיות הגלון רעק"א והוה ערקוק הגלון רעק"א
 וכתב ואיך שיד לומר או נצורת הפתח דהקב"א מדנקט או והמ"נ לא
 חס לקמחיה צה, ואולם לדבריו י"ל דזהו היכא דהניח הקנה העליון
 על הכתלים של המזני וליכא קנים מהגדרים כלל ואתי שפיר, ואמנם
 להכריע זה נדבר המחבר בש"ע דס"ל כן אינו מוכרע ד"ל נפ"ח
 היכא שהיו הקנים מכוסים כגון שהיו עומדים בתוך החצר וכי"ל דלתי
 צ"י שיהא גלוי ונראה, אצל נצורת הפתח ס"נ גם נכחאי גוונא ודלא
 כמ"ש הנכור שור ואתי שפיר.

והתוספות צעיקונין (נ): ד"ה ליבעו, וכן בנצחים (ס'): כתבו
 דפתח אהל מועד על כרחך שלא כדין נקרא פתח ומידוע
 הוא שהרי היה פרוץ נתלואו דלא הו"ל גיפופי, וקשה לימא דכותלי
 הקרשים שגזרדים הם היו במקום המזחות וכמו נפתחא דקארנא לפוס
 שיטת הרא"ש ורבינו ירושם, ולכאורה מזה ראה ברורה דס"ל להתוס'
 דהכתלים לא היון מזחות והא דפתחא דקארנא או כפירש רש"י נקרך
 זיית דשאי או כהפרישה או כהשה"ג והנהגה פרישה הג"ל נסיון
 הקודם, ואולי משום דהתם נמשכן לא היה גם הקנה שלמעלה כדין
 וכמ"ש התוספות ס' דהיה מן הצד והילכך נכחאי גוונא היכא דלא
 היו גם גיפופי לכולי עלמא לא אמרינן דהכתלים היון מזחות, ויש
 להגדס נדחיה זו כמותן ויותר נראה דמהכא מוכח דהתוספות ס"ל
 כריטנ"א ורמ"א ומנ"א.

ולשון רבינו יהונתן בנתינתו וחקקו להניח קורה רחבה טפה על
 כותל המזני כר, וכן נאשכול כתב שמינה על כותלי המזני
 למעלה במקום כר, ולכאורה הוא דוחק לומר דכוונתם בלישאל דעל
 כותלי המזני הוא רק לאשקוף לזד חוץ מהמזני דודאי פשיטא דהנדרים
 נוטים יותר דכוונתם לומר דנעיקן על כותלי המזני ממש ומוכח דס"ל
 כריטנ"א ורמ"א ומנ"א דהכתלים אינם מטפרים להיות במקום קנים,
 ואולם נמשנה דהכשר מזני כתב רבינו יהונתן דסחם מזני הם כותלי
 המזני שקורה נשענת צהם או נכנסת בתוכם גמור מכלן ונחזר
 מכלן

אכסדרה דאם אין מן הכותל לסיכוך ד' אמות כשירה אף על גב
 דמחיצת בית לאו לנרתי ענידי ותירן הריטנ"א דמחיצות בית דהוי
 גנין קנע דעתו זהו אכל מילי ועולא קמשתע לן גם במחיצות סוכה
 שהם ערלי, ולפי"ז הירושלמי דס"ל דאין סוף סכך מניל נסוכה ולפוס
 פ"י הפ"ח זהו נקנים היוצאים לאחורי הסוכה אם כן י"ל דמחלק
 נאמת בין גנין קנע למחיצות סוכה שהם ערלי ואם כן כותלי הבית
 מהני שפיר משום קנים שמהגדרים דמחיצות דננין קנע דעתו זהו
 אצל מילי וגם לנרתי ענידי, אצל נסוף תקרה דלא נעשה לשום דבר
 ס"ל להירושלמי דאין סוף תקרה מניל משום פילא ונצורת הפתח דלא
 נעשה כלל לשום מחיצה מהגד, ועיין לקמן סימן י"ז ענף ב' תש"כ
 נס"ד לתרן קושיות התוספות, ויחייב גם כן שיטת הירושלמי צה.

והנה לא נעלם ממני ד"ל דהני ארבעה עמודים שהחזיר בעונדא
 דר' ירמיה מיירי צדי זיית של הקרנות והכי נמי צהא דכתב
 הק"ע טטרפלויות שזכרכים, ונראה דה"פ שהם כעין קורות היוצאים
 מן הגננים הגדולים ומונחים על ד' עמודים העומדים לפני הבית
 עכ"ל, והיינו גם כן ד' עמודים צדי קרנות אם כן גם אצל הכותל
 עומדים שני עמודים ואי"ל לצירוף הכותלים כלל, ואולם הא לימא
 דכיון דהקורות יוצאים מן הגננים והכותלים אם כן למה הושרכו
 כלל לעשות שם עמודים להחזיק הקורות, ולכן נראה דהני כל הארבע
 העמודים הם כענדי הכותל בקנה הקורות אצל נצד הכותל ליכא שום
 עמוד דאין צריך שם לעמוד דהקורה יולאת מן הכותל ומנוחת על
 הכותל צטוט נ"ל שום משען אחר, ומעתה אם נבוא לחשוב סוף תקרה
 להיות מניל משום פילא מנרפין הכותל או הכותלים של הבית משני
 צדי הרחות, וכן נראה מחזק דברי הפ"ח שכתב כשמניעין סוף תקרה
 של זה לסוף תקרה של זה כר, וקמה ראיתי מהירושלמי דהכותלים
 עולים במקום קנים נצורת הפתח.

ענף ד'

(יב) והתוספות כתבו צפרק קמא דעירובין (י"א), ד"ה איפכא
 מאי, ומינעיה ליה להגמרה אי מהניא נצורת
 הפתח בגזנה יותר מכי אמה, והקשה רבינו חס דהא נצורת הפתח
 הוי קנה מכלן וקנה מכלן וקנה על גביהן אם כן דל קנה דעל גביהן
 ליחשב נקנה מכלן ומכלן דהוי כלתי משהו עיין ס', וקשה מאי
 פריך רבינו חס לימא דמיירי שהניח הקנה שלמעלה על דופני המזני
 עצמם נאופן דליכא לחיים וע"כ מניח מינעיה ליה אי מהניא משום
 נצורת הפתח בגזנה מכי אמה, ומוכח מזה דס"ל להתוספות דכותלי
 המזני אין נחשבים במקום קנים, וכשיטת הריטנ"א ורמ"א ומנ"א,
 והוה לכאורה ראה נכונה, אמנם ידוע הוכחת הנכור שור לפסול
 נצורת הפתח שהריחיק מהכותל ג' טפחים כמו לחי דמולא מוקי רבינו
 חס האניעיה נכחאי גוונא מוכח דס"ל דלתי ונצורת הפתח שרים ואם
 כן י"ל דהך דיעא אי הכתלים היון במקום מזחות תלוי נמי נפלתא
 דלתי העמוד מחליו דלמאן דלתי דלא הוי לתי הכי נמי אי אפשר
 לגרך הכתלים למזחות נצורת הפתח משום דהקנה שמכלן ומכלן י"ס
 להם דין לתי, והכתלים הרי סתמן לא העומדו לשם קנים ונדחה הראיה
 הג"ל דרבינו חס אינו לטעמו דפסק כרנא בלתי העמוד מחליו ולא
 כא"י ואל"ייה דרנא נצורת הפתח ודאי ליכא קנים מכלן, ומכלן
 דהכתלים לא מנרפין כלל במקום מזחות דהוי עמוד מחליו ושפיר
 הקשה רבינו חס דל הקנה שעל גביו ליחשב נקנים שמהגדרים דהא
 ע"כ נכחי מיירי דליכא קנים אצל לדין דלא ס"ל כרבינו חס צה
 ופסקין כא"י בלתי העמוד מחליו דהוי לתי ואף על גב שלא נעשה
 מעיקרא לשם כך י"ל דהכי נמי וגם כ"ש גבי נצורת הפתח דסמכין
 על קנים שומדים מחליו והיון הכתלים במקום מזחות וקושיות רבינו
 חס לא קשיא מידי והתוספות דלא תירע כן י"ל משום דאולי לפוס
 שיטת רבינו חס, ונחידושי הריטנ"א מפורש דתירולי התוספות הם
 דברי רבינו חס ו"ל דהוא תירן כן, וכן הוא בנחידושי הרשנ"א צהם
 רבינו חס, ובספר תוספות שנת לא ראה זה וכתב תש"כ עיין ס'.

ועוד י"ל דהנה הצ"ח כתב ליישב קושיות רבינו חס הג"ל דמשכחת
 ליה ככותלי המזני נגזרים עשרים אמה והלתי נסתך אל
 הכותל ואינו נראה מנחן ומנפנים רק בגזנה למעלה מעשרים אמה

(סו) והטקו"ח שם כתב נמה שהקפה המג"ח דלמי הכותל נעלמו
נורת הפתח כמו נסוכה לא קשיא מידי דכיון
דהכותל ארוך ד' אמות אינו נידון משום לחי ונלורת הפתח נעין
למי חתך ומחלל מה שאין כן נסוכה דלין נכותל ג' רק טפה עכ"ל
(ומבואר דהמקו"ח הנין דקושיות המג"ח הוא מנסוכה דמי דפעת
דערבין כמ"ש לעיל דהם הדופן ג' הוא טפה אבל נסוכה כמנוי הדופן
ג' הוא פס ד' ומשהו והא ליחא כמ"ש לעיל) וכבר כתבנו נסיון הקורס
דהמקו"ח ננסרד זו לטעמו איזי דהסכים שם דדין לחי ונורת הפתח
שוין, וכשיטת הנכזר שור לענין ריחוק מהכותל ויתר מנ' טפחים ולהכי
כ"ל דנצורך ד"א כמו דלין נידון משום לחי היכא דההכשר משום לחי
כן הכי נמי אינו נידון נמקוס קנה מחלל, וקה מחלל היכא
דההכשר מנז נורת הפתח אבל הכא נמה כל האחרונים ז"ל פליגי
וס"ל נלורת הפתח הוי מחילה ולא אחרין ניה דלמי אורח ושנעל ליה
ונס אינו מתנעל נמה שהגדיים נוקעים זו כיון דהוי כפתח ויתרין נסיד
ומחוי טיח על הכותל מחיי להיות נמקוס קנה נלורת הפתח אף על גב
דאינו מחיי נמקוס לחי לפוס שיטת מהר"ם דנעי שיעורא דמות הסרנל
כענין אלנע דורחא כמ"ש התה"ד סימן ע"ד הונא בט"ז סימן שס"ג
סעק"ד ואם כן הכי נמי י"ל נכותל ארוך ד"א דלינו נידון משום לחי
ומחלל מקום מחיי נמקוס קנה נלורת הפתח, וכמומני דכן פסק נחשונת
יית אפרים חל"ה סימן כ"ח דאם הקנים נלורת הפתח רתנים ד'

הקדמונים לכל הפחות היכא דאין ביד הישראל לתקן ולהעמיד לחי קטן תחת החוט.

(ב) ולפיכך היכא דהעמודים שמן הזר עומדים בתוך חצר וכיוצא בהם אפילו אם נמצא בהם מחמירים לפסול נכחיהו גוונא מטעמא דס"ל דנענין שיהיו הקנים גלויים ולא מכוסים וכדעת הפת"ח והנכח שור מכל מקום חזר כותלי החצר יהיה כשר דהרי החוט הולך גם ע"ג הכתלים ויטפרו הכתלים נמקוים קנים ואין אנו זריזין כלל ללחוץ העמודים שמצפנים ואפילו אם הקנה העליון קשור להעמודים מן הזר מכל מקום יש להכשיר כיון דאין אנו זריזים כלל ללחוץ העמודים.

(ג) צה דנרים למורים היכא דהחוט עובר על קנה הצית וקנה החצר ואפילו נחלצנו המצוי היכא דהנתיים וחצירות מופרדים זה מזה שפיר יש להכשיר, ואולם היכא דהנתיים וחצירות אינם מופרדים זה מזה והחוט עובר נחלצנו המצוי או נחלצנו כותל הצית נאזיף דליכא הכא קנה כלל דהכותל נמשך להללח הגה מהא דפליג אחד מוכח דכהא גוונא לכולי עלמא לא היו הכותל כסף ומזוזה ואין להכשיר ונכחי חז"רי הפת"ח וכ"ד הח"ס שם וספר יהושע, ואולם י"ל דאין להביא ראיה ממזוזה לעירוב להחמיר בדרגתו ובכלל לא עבדי אינשי פיתחא כהא גוונא יש לפקפק דלא נדירא האי מילתא כ"כ וכל המחמיר נדים עליו הראיה, והיינו טעמא דהאחרונים דפליגי על הט"ז ומכשירי היכא דליכא הפסק בין הקנה העליון להקנים שמהגדדים ואם כן מהאי טעמא אפשר נמי להקל היכא דהחוט עובר על חלצנו כותל הנתיים והמצוי וז"ל עיין.

(ד) צעק צ"י כתבנו דמדברי הריטב"א נראה דלא ס"ל כהג"ח נ"ס א"ו"י דאם הקנה העליון נתון בין הקנים שמהגדדים היו צורת הפתח מן הזר ופסול אלא דנכחי גוונא יש להכשיר ואחרנו דגם הרמ"א ומג"א ס"ל כהריטב"א ואינו מוכרח ד"ל כתי השני על קושיות הד"ת, ואמנם בסיון י"ד עקב ג' הנאחזי דלהחמיר חיים ותשנות נרית אברהם הרי רה"ק והאלפס והרמז"ם ורבינו חננאל ז"ל פליגי לגמרי על פירש"י צהא דמן הזר ואם כן יש ספק ספיקא להכשיר צה דילמא לא קיימא לן כלל כשיטת רש"י מן הזר ודילמא היכא דהוא בין הקנים לא היו כלל מן הזר אפילו לרש"י, ולכן היכא דאין ביד הישראל לתקן ולהעמיד לחי קטן תחת החוט יש לפסוק צה למעשה להקל, ועיין סימן י' בקיצורי דברים א"ת ג', אולם היכא דהחזל קשור בין כותלי הצית וגם נחלצנו כותלי הצית והמצוי היו תרתי דסתרי ופסול לפוס סוגיות הש"ס.

(ה) צעק א' העלתי דפתח העשוי בקרן זוית הצית במקצוע נחלצנו שעה שני הכתלים נהקרות קרנים, והעמיד שם פתח נחלצנו הגה להר"ש וטור ורבינו ירוחם פתח כזה פטור ממזוזה ואפשר דגם הרמז"ם הכי ס"ל, ולכן מזוזה כזו יש לקבועה בלי נדחה או עם מזוזה אחרת המחוייבת נדחה, זהו הנדחה לי צה, ולראיה נעשה, נאום הק'.

אברהם אהרן יודעלאוויץ, רב ואג"ד דפיק מאנשעסמער, ענגלאנד.

סימן י"ג

שאלה, לחי רחב יותר מני טפחים שהועמד לשם לחי ברחוק מהכותל ג' טפחים אי כשר או לא.

(א) תשובה, הגה דין לחי רחב יותר מני טפחים שעמד ברחוק מהכותל ג' טפחים איכא צה פלוגתא להמג"א סימן ס"ג סעק"ה לדעת הר"ר יהונתן דעמח דפוסל ברחוק מהכותל הוא משום דלחי אורח דהא גיסא והא גיסא ומגטל ליה אם כן אם הלחי רחב מני שרי כתיב צ"ג צ"ג ריש"י והעמוד מרובה על הפרק מזה אחד אם כן נכחיהו גוונא לא אחרין דלחי אורח ומגטל ליה, אלא דעת התוספות דאפילו הכי אסור דנעירובין (י"ד), צה דמצי שחא רחב ט"ו אמה מרחיק שתי אמות ועשה פס שלש אמות כתבו התוספות ד"ה

לחות כשר עיין שם, ואינו כעת לפני, ואם כן גם הכתלים יעלו נמקוים קנים והרי גם הריטב"א הסכים דכן הוא לשיטת רש"י נפתחי שימחי כתיב"כ בסיון הקודם, והפמ"ח צה"ב סימן קמ"ג דסובר דהכותל היו כמזוזה וקנה לענין עירוב י"ל דאזיל לטעמו צה"א סימן כ"ה דיוותר נצורת הפתח כשהוא מרוחק מהכותל דעדיף מלחי והילכך לא איכפת לן גם נכותל שהוא ד' אמות וגני לחי דנראה מנתק ושהו מנפנים דיוון משום לחי הגה הראש"ד ז"ל סובר דהו דוקא היכא דלא היו הכותל ד' אמות דאם לא כן אין לך מצוי אפילו יתיר אפילו נלא לחי ואפילו מפורש לרשות הרבים שהרי כותלי פני המצוי הנמשכים לרשות הרבים נחשבו לחזק למחיצת המצוי אף על פי שאין נראות לפנים, והתוספות נפרק עושין פסין (כ"ד): דיה יהא רחבה ס"ל דהיכא דהוא מוקף לדירה לא איכפת לן אם הוא רחב ד' אמות וכותלי פני המצוי הנמשכים לרשות הרבים היינו טעמא דלא מהני משום דלא הוקפו לדירה רק לרשות הרבים ואם כן אם לעצמם לא הועילו איך יועילו להחיר המצוי וכחצו דהיינו טעמא דלא הועילו גיפופי הרחבה שם למצי ולשניל עיין שם, ונחידושי הראש"א פרק קמח דעירובין (י"ד), ונפרק עושין פסין שם ד"ה אלא אחר א"י, הוצא פלוגתא זו נאורך, ואם כן דהכתלים שמוקפין לדירה ואינם עשויים אל הרשות הרבים מכשירים משום נראה מנתק ושהו מנפנים, כ"ש דהיו מהני נמקוים קנים לצורת הפתח ואפילו רחבים ד' אמות, ועיין לקוין סימן ט"ו עקב א' כתיב"כ ליישב סוגיא דההיא רחבה לפוס שיטה זו.

שוב מלחתי נחשונת חיים חיו סימן ל"ד דהצית דברי המג"א הנ"ל שכתב דנכסיה לא נצי צורת הפתח רק מחמירא בעלמא, והקשה דמה יענה ממזוזה ולדעת הרנה פוסקים והר"ש מכללם חייב ממזוזה מן התורה, וכן המחיר צה"ב צ"ד ויור"ד ואם כן לכל הפחות היה לנו להקל בעירוב כהא גוונא ואי משום קושיות ד"ת למה לי קורה רחבה טפח י"ל נחלצנו המצוי שחא לחלק נחלצנו המצוי אלא נחלצנו המצוי י"ל אין נמי צ"י כותלי המצוי היו כשי ממזוזה עכ"ל, והנה ת"ל כ' גם אני כנר הרגשתי ליישב כן קושיות הד"ת נחירוני השני צעק צ"י, ואולם תירוני הראשון שם מרווח יותר צעני ואף שיהיה דברי הח"ס הללו הם סתירה למש"כ נחשונת חיים חל"ה סימן צ"ו להשיג על הפמ"א גם נחשונת מהרש"ם להרב נחשונתאן סימן ר"ו הצית צ"ס ספר יהושע שהאריך צה ומסכים גם כן להקל דנוק הצית היו כקנה היכא דהקנה העליון הולך על קנה הצית עיין שם ולא אוכל לפלפל בדבריו כי אין הספר לפני ומעולם לא ראיתיו.

העולה מזה דרבו ורבו הפוסקים העומדים נגד הרמ"א ומג"א דין הכתלים אי מהני נמקוים מזוזה והעומדים לימין הרמ"א ומג"א נמפורש הוא הריטב"א צה"א דקנה מכלא וקנה מכלא וקנה י"ל להוכיח כן מדברי התוספות ר"ש עירובין, ונחמיה גני פתח אהל מועד, וכן מצי מדברי האשכול גם אפשר לנרץ קצת ולומר דהרמז"ם והש"ע גני מזוזה הכי ס"ל מדפסקו דנענין מזוזה ממש, ואולם ר"י העומדים נגד הרמ"א ומג"א צה והוא הראש"ה והטור ורבינו ירוחם נפתחא דאקרא, וכן להתוספות והר"ש נחמיה דפירשו פתחי שימחי דלא כרש"י שם, וכן כתב הטור צ"ד שם, וגם רש"י בעירובין מודה להם וכתיב הריטב"א להדיא דלפוס שיטת רש"י בעירובין עולים הכתלים נמקוים קנים וממילא דצוה יהיה מוכח דליכא ראה מהרמז"ם נחמיה דסובר הכי גני עירובין דהא חזין לרש"י איכא חילוק צינייהו וגם י"ל דחומרא לא נמריק לעירובין ממזוזה, וכן מוכח להדיא מדברי הרמז"ם בפירוש המשנה, וכן הראש"ה והרוקח והטור דדיני עירובין נראה דס"ל דהכתלים עולים נמקוים קנים, וכן נראה מדברי רבינו יהונתן, וכן מוכח קצת דעת המחבר נש"ע סימן ס"ג סע"ף כ"ו, וכן מוכח בירושלמי, וכן דעת הפמ"א, והוא מנהג הקדמונים שהוצא צדית ויפוסד חזק ואמין כמנואר, וכן דעת הח"ס חיו סימן ל"ד להקל, וכן פסק נחשונת מהרש"ם צ"ס ספר יהושע.

ותצא דינא בקצרה פרי הכרם אשר אנו חסדו נוצרים צה ומסקנת הדברים לדינא חמשה המה צ"ד.

(א) כותלי הנתיים וכותלי המצוי שהוקפו לדירה עולים נמקוים קנים נצורת הפתח דרבו הפוסקים ראשונים ואחרונים דפליגי על הרמ"א ומג"א צה, וכן יש לפסוק למעשה להקל כמנהג

הכשר, אם נחקקו שהוא עומד חזק לעשר אמות והילכך אחריו ניה דהו ככנס נפנים אל הכרם דע"כ הוא מוכרח לעמוד שם חזק לרובת המנוה להיות עומד מרונה על הפרק לעשות החמשה אמות היתרים שיהיה הכל כסתום, ולכן נכחלי גוונא הרי הוא ככותל חזק ודאי מנטרף להיות גם למי כיון שהוא חזק לעשר אמות שיעור רוחב מנוי ולי אפשר לומר ניה דהו ככנס נפנים, עיין תשנ"ט רעק"א סימן ח"י נ"א סנ"א ז', וכן כתוב בספר נתי מלך בשם הא"ר, ותמיהני מחד על חזן הגאון רעק"א ז"ל והגיה מלך וניחור על השיירי קרנ דאישתמית מינייהו דנירשלי מפורש כדברי הש"ס, ולאחר זמן רב מלחתי ת"ל בספר גאון יעקב הניא מהירושלמי הזה רליה להש"ס כחש"כ, ויתר היא שלא תמוט.

ענה ב'

(ג) ואמ"נא עד דגם התוספות ז"ל ס"ל כדברי הש"ס וכהירושלמי וכוונתם נלחץ אחר מחלי דהנין המג"א ז"ל והנה זה לשון התוספות שם ונריך למי אחר דה"י פס לא מהני הוחיל ומופלט מן הכותל שלשה דאמר לקמן דלא הו"י למי ומשום הכי פריך מדר' אחי ומדר' אפי' שהיה לו להתבטל לאותו התיקון עכ"ל, ועיין מהרש"א תש"כ נ"ה, והנה מדברי התוספות שכתבו ומשום הכי פריך כ"י משמע דלי נ"חא דסני נאחור פס ולא נע"י למי אפי' כן לא אחי שפיר פירכת הגמרא וזה נריך נ"חא, אמנם הנה נלחי הנוטל מדפני של מנוי דאם הוא ד' אמות נידון משום מנוי ונריך למי אחר נהיתרו הרי זהו דוקא נלחי הנוטל מליליו דאפילו למתן דאמר למי משום מחיה דלכאורה היה לו להועיל יותר אם רינה נסתימתו מכל ונקום היכר קאח צעין והיכר דהוא ד' אמות אין לו הכירא כלל ורק היכר דהעמידו לשם למי מהני אפילו נדי' אמות כחש"כ רש"י ותוספות נפרק קמא (ה'): משום דכשהועמד לשם למי י"ש לו קול ואיכא הכירא ורק היכר דלא העמידו לשם למי אחריו דנאכרע אמות ליכא הכירא כלל ואם כן הכי נמי י"ל צה"י פס של ג' אמות דלי אפשר להבטל נשגיל למי משום דהוא מרוחק מן הכותל זהו דוקא היכר דהועמד נשגיל שיהיה עומד מרונה על הפרק רהיה כסתום וכוונת דופי של חמשה אמות הילכך נ"ה אינו ניכר שם שום למי כמו דלית ניכר שם למי נלחי הנוטל מדפני של מנוי ד' אמות אל היכר דהועמד לשם למי לחוד אף על גב דכשהוא מרוחק מהכותל ליכא הכירא כלל מכל חסום י"ל דהיכר דאיכא עומד מרונה על הפרק דהו"י דנר חזון כיון דהוא יותר מני טפחים אפי' כן י"ל דנכחלי גוונא כשהעמידו לשם למי י"ש לו קול ואיכא הכירא כמו נלחי הנוטל מדפני של מנוי דאפילו נדי' אמות ויותר הו"י למי, וזהו שכתבו התוספות דה"י פס רצונם להדגיש דוקא הא"י פס שלא הועמד לשם למי לחוד, הנה נ"ה לא מהני משום למי הוחיל ומופלט מן הכותל שלשה דאמר לקמן דלא הו"י למי משום דלא הו"י הכירא הילכך נכחלי גוונא גם נעומד מרונה על הפרק לא מהני היכר דלא הועמד לשם למי לחוד והו"י ככותל סתום ה"י אמות דלית ניכר הלמי והילכך נריך למי אחר להכשירו, וסיימו התוספות ומשום הכי פריך מדר' אחי ומדר' אפי' כח כוונתם של התוס' נ"ה דאם נ"חא דמייירי הכר דליכא למי כלל אפי' כן מלי פריך הגמרא מדר' אחי ומדר' אפי' שהיה לו להתבטל לאותו התיקון והא"ר ז"ל דשאי התם נלחי וקורה אחריו נטל כיון דנטל פתחא דליה אלל הכר דהתיקון הוא נעומד מרונה על הפרק דהו"י ככותל אפי' כן י"ל דכותל אינו מתבטל כלל וכמו נ"ה דאמר שמואל עשה פס נטל עשרה נמשך ארבעה אמות דלא אחריו דלתי אירא דה"י גיסא ודה"י גיסא ומבטל ליה משום דמשך ד' אמות דהוא כותל אינו מתבטל אפי' כן הכי נמי צה"י פס ג' אמות דליכא ניה סתום ה"י אמות י"ל דלית מתבטל ולא דמי לזה דר' אחי ודר' אפי' כלל דהתם ההכשר אינו מחד כותל רק מחד למי וקורה, ואולם עכשיו דמסקי התוספות דהכי נמי הכותל אינו שלם פלל להכשר התנוי וננטרף למי אחר להיתרו אפי' כן שפיר פריך הגמרא מדר' אחי ודר' אפי' שהיה לו להתבטל לאותו התיקון.

ולדברינו דגם התוספות לא פסלי על מרוחק נעומד מרונה רק היכר דלא הועמד לשם למי לחוד אפי' כן הרי נדינא דהש"ס דמייירי שמועמד הלמי לשם למי לחוד ד"ש לו קול ואיכא הכירא שפיר מודים התוספות דהו"י למי, וכדעת הש"ס בשם הרי"א ז"ל כהמג"א

נדיה ועשה, ונריך למי אחר דה"י פס לא מהני הוחיל ומופלט מן הכותל שלשה דאמר לקמן דלא הו"י למי כ"י, ועיין מחזיקי השקל ד"ל דהטעם הוא דאף על גב דלתי משום מחיה מכל מקום היכר קאח צעין ואם הוא מרוחק מן הכותל אפילו נעומד מרונה ליכא הכירא כלל ונירשלי פריך קמא דעירויני הלכה ה"י היה רחב נטרף ט"ו אמה ר' נ"ה ורנא נ"ס פס של ג' אמות וכל שהוא מרחיק מן הכותל שתי אמות, אחר וכל שהוא נידון משום למי, והשאר והוא שהוא העומד רנה על החלל ונשיירי קרנ הניא דברי התוספות הנ"ל וכתב דנדיהם נרורים דלכך קאמר נירשלי צעין פס ג' וכל שהוא יותר ללמי ודלא כש"ס עכ"ל, והנה גם נחידשי רעק"א על השו"ע

ענה א'

(ב) ולע"ד הא ליתא דהרי נירשלי (שם הלכה ו') דתנן נמתיי דרנן ס"ל דרוחב למי כ"ס ור' יוסי ס"ל ג' טפחים וקאמר בגמרא נמתייין נמשוכין מן הכותל אלל אפי' סמוכין לכותל אף ר' יוסי מודה ונ"י כן עשה לחיים למנוי אפי' גוונא מן הארץ פחות מני' או סמוכין לכותל פחות מני' מותר, שלשה והוא שיהא העומד רנה על החלל, והנה מרן דודי הגאון ז"ל בספר ניר כתב דה"י נסמוכין לכותל ומשוכין מהכותל אין ר"ל דנוק ככותל או לא חלל לפי שיש שני לחיים למי הנוטל ולמי המושך, למי הנוטל קרי ליה נירשלי למי הסמוך ולמי המושך לארכו של מנוי קרי ליה למי המושך ואמר דלא החמיר ר' יוסי כי אפי' נלחי המושך אלל נלחי הסמוך דהיינו נלחי הנוטל אפילו ר' יוסי מודה דסני נכלל שהוא ומויירי שפיר דנתוספתא קתני דנכחלי גוונא מותר ומשמע ליה דלתי ככולי עלמא אפילו לר' יוסי עכ"ל, ומה אמרנו כי אף על פי שכבוד מר דודי ז"ל הו"י יקר מחד צעין, ואולם נצטרע דכתיב נ"ה אמת הנה האמת הוא להבטל מהכל ולכן אומר כי לדעתנו זהו רוחב מחד נכוונת הירושלמי דליכ נ"ה דקאמר ג' סמוכין לכותל פחות מני', אינו קאי ה"י פחות מני' על מלת סמוכין לכותל דלקמיה אלל דקאי על מלת מותר דלנתריה, והיינו דקאמר דגם נפחות מני' רוחב מותר, והא"ר ז"ל דלישנא לא משמע הכי, ועוד דידעו עליו רישא דקאמר ג' והוא שיהא עומד כ"י דקאי ודלי על ריחוק מהכותל ולא על רוחב הלמי, ולכן נראה נרור דניחור הנדרים הוא כפשוטו וכחש"כ הק"ע ופ"ת דקאמר נמתייין דפליגי ר"י ורנן נשיעור רוחב הלמי זהו כשאינו נדוק רק משוכין מן הכותל, והיינו נפחות מני' דליכא נלח דלתי קמא סני נכלל שהוא ולר' יוסי ס"ל מיהת צעין רחבו ג' שיהא נראה וניכר שהעמידו לשם למי, אלל אפי' היה נדוק וסמוך לכותל אף ר' יוסי מודה דנרוחב כל שהוא סני שזה ניכר קאי משום למי.

ואמר דתני כן נתוספתא דאם הלחיים סמוכין לכותל פחות מני' מותר ועיין שם ש"ק נדחק נראה זו וגם הפ"ח לא נ"חא מיד, ולע"ד דהכי קאמר דאם נ"חא דמתייניין דפליגי ר"י ורנן זהו נדנוקין לכותל אפי' כן על כרחך נמשוכין ורחוקין מהכותל אפילו כל שהוא גם לרנן צעין ג' טפחים ואפי' כן כחלן איתא התוספתא דתני נסמוכין לכותל פחות מני' מותר ונשנא והוא שיהא העומד רנה על החלל, והא"ר ג' נפחות מני' מותר איכא גם כן עומד מרונה על החלל דכיון דפליגי נדנוקין דוקא אפי' כן אפילו כל שהוא מן הכותל מודים רנן לר' יוסי דנע"י ג' טפחים, אלל ודלי דפליגי רק נמשוכין מן הכותל והתוספתא איתא כרנן דנפחות מני' טפחים מהכותל מותר נלחי כל שהוא, משום דהו"י כנצט, ואחר כך קאמר הירושלמי שלשה והוא שיהא העומד רנה על החלל, היינו דאם הוא מופלט מן הכותל ג' טפחים דמי ליכא נלח אפי' כן נכי הא צעין שיהא העומד רנה על החלל שני הלמי להכותל דנכחלי גוונא לא אחריו דלתי אירא דה"י גיסא ודה"י גיסא ומבטל ליה, ומפורש הוא נירשלי כדברי הש"ס בשם הרי"א ז"ל דנכחלי גוונא כ"ר.

ומערתה דנרור נ"ה דאמר נירשלי נמנוי רחב ט"ו אמה דעשה פס של ג' אמות וכל שהוא, הרי דנעין כל שהוא יותר ללמי והפס של ג' אמות לא מהני ואף על גב דהוא עומד מרונה על הפרק, זהו משום שהוא חזק לעשר אמות דהוא שיעור רוחב מנוי, ואף על גב דנראה מנחון וזהו מצפנים כ"ר אף על גב דהלמי הוא חזק לעשר אמות רחבו של מנוי, י"ל דהתם הלמי אינו נריך כלל לעשות

התנאים עשה נחם פלונתא בין הפוסקים דליכא נזה פלונתא כלל ושלום בפמליא של מעלה.

ענה ג'

(ד) והמג"א ס"ק ל"ז הניא דברי התוספות דלריך לחי גם כן למנוי דפס לא מהני כיון דמופלג מן הכותב ג' וסוים על זה וכן כתב הר"י ועמ"ש ס"ו עכ"ל. ובחידושי מהר"ם על האלפס כעת נדפס נש"ס דוילנא נגליון האלפס כתב דלא מלא זה בהר"י וגם לכאורה הוא סתירה, ולכן נראה דהוא ט"ס נמנ"א תשי"ב וכ"כ הר"י ע"י שם, ואנכי בעניי לא ידענא מה היה לו דברי רבינו יהונתן כתב נד"ה מרחיק שתי אמות כר, והקורה מחירתו עכ"ל, וכן ס' נרבינו יהונתן נד"ה וליחוש כר, ונטל הלחי או הקורה כר ע"י שם, הרי דלדעת רבינו יהונתן מיירי דליכא קורה או לחי להכשיר המנוי, וכדברי התוספות, ושפיר כתב המג"א תשמיה ואין כאן נעוה סופר כלל וגם סתירה ליכא וכאמור ע"י תשובת רעק"א ס'.

ופלא על המג"א מדוע לא הרגיש מדברי רבינו יהונתן דלחא החל נחרי ראשין מוכח דגם להתוספות יתכן לומר דלא פליג על הש"ס וכו' שכתבנו בס"ד, ואולי זהו כוונת המג"א במלי דס"ס, ועמ"ש ס"ו עכ"ל, כוונתו דס' כתב דליכא פלונתא בין התוספות להש"ס נש"ס רי"ז, ולהאמור פה דגם רבינו יהונתן ס"ל כתוספות אם כן מוכח דליכא פלונתא כלל וזה ברור, והאחרונים לא עמדו על כוונת המג"א נזה, והנלעפיד צורר כתנתי, ונחתי עה"ת, נאום הק, אברהם אהרן יודעלאוויץ, רב ולי"ד.

דמאנמשעסער, ענגלאנד.

סימן י"ד

שאלה, צורת הפתח שהרחיקו הקנים מן כותלי

הסבוי יותר מדי טפחים אם יש להכשירו

ואם לחי וקורה מתירין את הפרצה.

(א) תשובה, ע"ד צורת הפתח שעומדים הקנים רחוקים ומופלגים מכותלי המנוי הנה הד"מ סימן שס"ג סק"ג כתב נש"ס ל"ז דנצורת הפתח לא לחריק דלחא אירא דהאי גיסא ודהאי גיסא ומנטל ליה, וכן כתב בחידושי הריטב"א נסוגיא דמנוי שהוא רחב ט"ו אמה בפרק קמח דעירובין (י"ד:) והנכור שור הוכיח דנצורת הפתח לריכס הקנים שלא יהיו רחוקים מהכותל ג' טפחים מדברי התוספות (י"א) ד"ה ליפכל דהקשה רבינו תם למה היה לצורת הפתח ליחכר נקנה מכלן ומכלן דהוי כלחי משהו ואם ליחא דהקנים יכולים להיות רחוקים ג' טפחים מהכותל לא הקשה רבינו תם מירי דלחי רחוק ג' טפחים פסול ומינעיה ליה נצוה"פ רחוק מהכותלים ג' טפחים איז דגם נצורת הפתח פסול משום דהוי' מחילה שהגדיים נוקעין בו עכ"ד, ע"י שם, ובישועות יעקב ותוספות שנת ונית מליר ותשובת ר' עקיבא איגר סימן קמ"א כולם דחו ראיית הנכור שור ופסקו דלא כוותיה, והגאון נעל התניא ז"ל בתשובה סימן ג' כתב המנהג הפשוט שלא לדקדק כלל בהעמדת הקנים של צורת הפתח שהיו סמוכים לכותל בפחות מנ' טפחים ולית דחש לה למשי"כ הנכור שור, וטעמם ונימוקם אחס שכל המחמיר נד"ס עליו להניא ראייה, וראיית הנכור שור מלחי י' לוחות דלחי אינו נידון משום מחילה אלא נצורף מחילות שחיס לפחות הילכך לא מהני אלא נסמוך למחילה גמורה ולא נמופלג ממנה אליה מנערף עמה מה שאין כן נצורת הפתח שאין לריך מחיתת כלל שהרי נעץ ד' קוגידים מהני עכ"ד, ונאמת פלא הוא על הנכור שור דלא הניא כלל דברי הד"מ נש"ס הא"י הכ"ל וגם לא ראה דברי חידושי הריטב"א הכ"ל.

ענה א'

(ב) ברם אחי י' להסתפק אם יניח דהו רק לענין שלא יתנטל הצורת הפתח כלומר מה שצין הקנים דעל זה או

לומרים דנצורת הפתח לא לחריק דלחא אירא דהאי גיסא ודהאי גיסא ומנטל ליה אצל מכל מקום אינו מהני הצורת הפתח להכשיר ההי"ד שצין הקנה להכותל או דלמא נצורת הפתח הוי כסתום לגמרי ולחריק דליכא ניה עומד מרונה על הפרץ והוי כולו כסתום היינו אפילו מה שצין הקנים להכותל, וקנה היה נראה לומר דזה חלוי נפלונתא הראשונים ז"ל אי צורת הפתח הוי מחילה מן התורה לחייב הוצק לחיכו מרשות הרבים או נצורת הפתח אינו מחילה גמורה ומהני רק בדרבנן כגון להחיר כרמלית או פרצה יותר מעשר דמן התורה הוי מחילה נזה מהני צורת הפתח והפח"מ נסיון שס"ג נסתפק נזה, והוא מחליקת הראשונים, ע"י עירובין (י"א). בתוספות ד"ה אילימא דפליגי נזה הר"י והריטב"א דר"י ס"ל דהא דהוצרכו לפסי ביארות ולא עשו צורת הפתח משום דחשו לשמא יתקלקלו דלחא מנלי ושדו ליה הרי דס"ל דהוי מחילה מן התורה אפילו נצרות הרבים, ולאחר הוצק לבין פסי הביארות חייב, ופריך הגמרא פשיטא אי לאו מחילה הוי היכי משתרי ליה למלואות כדליתא בפרק עושין פסין (כ') הרי דהוי מהני אף על גב דנצי התם מחילה מן התורה, והריטב"א סוגר דנצורת הפתח לא מהני רק היכא דיש שתי מחילות כהילכתא, ע"י שם, וכן כתב הריטב"א, ולעיל סימן י"ד ע"י א' כתבנו דגם רה"ג ור"ח ור"י והרמב"ם ס"ל דלא הוי מחילה גמורה מן התורה, והרמב"ם בפרק קמח דעירובין סימן י"ג הניא רק ת"י הר"י על פסי ביארות נראה דס"ל דהוי מחילה גמורה מן התורה, וגם מלי דחילק ס' בן בקעה לחצר ומנוי נראה דהו רק מדרבנן דהחמירו נקעה דלית נה דירין לא שריא נצורת הפתח אצל מדלורייתא צורת הפתח הוי מחילה גמורה, וכמ"ש הרא"ש בתשובה שהונא בתשובת ר"ח א"י סימן פ"א נצורת הפתח הוי מחילה המפסקת כלומר דהיינו כסתום לגמרי, וסרה ראיית הנכור שור מהא דלא מוקי רבינו תם האניעיה דנצורת הפתח נצוה"פ אי מהני דהו נכחלי גוונא היכא דמרחיקים הקנים ומהכותלים, ומוכח דלא מהני ד"ל נהיפך דפשיטא ליה נצורת הפתח דהוי כמחילה המפסקת לא נרע מלחי רחב דליכא ניה עומד מרונה דלא נפסל נזה שהוא מרוחק ג' טפחים, ושפיר הקשה רבינו תם דלענין גובה מני מלי מינעיה ליה ליחכר נקנה שמכלן ומכלן כמו לחי משהו שאלל הכותל דכיון דלא נפסל נמה שהוא מרוחק תו הוי כמו לחי משהו שאלל הכותל משום דליכא ניה עומד מרונה והוי כסתום לגמרי, ודרי"ק.

(ג) ובתשובה פמ"א ד"א סימן כ"ה התי' צורת הפתח שהיה מופלג משני צדי המנוי יותר מדי טפחים נלי שזה

תיקון, וזהו כמשי"כ, וכן נספר תוספות שנת התי' מטעמא דעומד מרונה על הפרץ ומוכח דס"ל דהוי כסתום לגמרי, וכן נש"ס אהל יעקב שכתב בפרק פחות משלשים אמה ומעמיד צורת הפתח צנייהם וישאר נ' פרצה פחות מעשרה א"ז נכך כלום ואם היה הפרץ יותר משלשים לא מהני צורת הפתח בתוך עשרה כו', והוא נש"ס סימן שס"ג סק"ט ומנואר דס"ל דהיכא דהוא פחות משלשים והוא העמיד בלחצו צורת הפתח של עשרה אמות א"ז נכך כלום, והיינו משום דנכחלי גוונא דהצורת הפתח מחזיק יותר מכל איר שאלל שהאיר הוא פחות מעשרה, והצורת הפתח הוא עשרה ואם כן הצורת הפתח מחזיק יותר מכל איר פתח שאלל אם כן נכחלי גוונא הוי עומד מרונה על הפרץ דהצורת הפתח הוי כסתום וכמחילה המפסקת והילכך הוי כולו כסתום, וכן כתום בספר תק"י דהאהל יעקב לא ס"ל כהנכור שור שהקנים לריכס להיות דוקא סמוך לכותל נפחות מנ' טפחים, ואחרי המחילה הנה לא הרגיש בדעדיפא מיניה דהאהל יעקב לא מלמד דלא ס"ל כהנכור שור נצוה ודאי הרנה מהאחרונים לא ס"ל כוותיה ומי ינא אחרי הגאון החסיד נעל התניא ז"ל דהעיד לנו דהמנהג דלא כוותיה ולית דחש לה לדברי הנכור שור, ואמנם הרי נדברי האהל יעקב הננו רואים עדיפא מזה דס"ל כהפח"א והתוס' שנת דלפילו ביותר מדי טפחים וכמה אמות צין הכותל להקנים מכל מקום מותר מטעמא דהצורת הפתח הוי כסתום ואיכא נ' עומד מרונה על הפרץ דהוי כולו כסתום, והרי לנו שלשה גאונים מונהקים דלחי לסמוך עליהם אפילו שלא נשעת הדחק וס"ל נצורת הפתח מהני להכשיר האחר שצין הקנים להכותל ואפילו ביותר מדי טפחים דכיון דהפרצה הוא פחות מעשרה אמות א"ז נכך כלום וא"י שום תיקון כלל.

(ה) **איברא** זהאי כללל דהרשנא ודהרשנא דלן לתי וקורה חתירין את הפרעה נריך עיון דנירושלמי נהלכה אי גרסינן מתי שפירן מלכו כלפי ראשו ננן דקיסרין איירי תייה אייר יוסה אלס יא עמוד ארנשה נריך קורה ולי לא, לא נריך, ופי הקדיע חתירי שפירן אחד מן הכתלים שנלד אורכו כלפי ראשו סמוך לקורה, וקאמר דלס יא שס עמוד מן הכותל סמוך לקורה נריך קורה אחרת לכתיר הפרעה ולי לא אלן עמוד הרי הפרעה נכללת נפתח ולין נריך קורה נפיי עמנה עכ"ל, והרי מצינו דלהירושלמי קורה חתרת את הפרעה ועיין שם נפית, ולכאורה יפין ליישג ודלסא לפרס הירושלמי נדלגל כדנרי הקדיע נס ללא כדנרי תיכא נרן דהכי קאמר אלס יא שס עמוד ארנשה דהוא שיעורי הכשר מתי אלס נרן נריך קורה כלומר

נמשך ארבעה חמית ומעמיו לאורכו של מנוי וכתב הראש"ש נסח
הראש"ד ז"ל ולריך שתהא הקורה נוגעת בנאותו פס או בתוך ג' נעמי
קורה ע"ג מנוי וכיוצא בזה מלאכי בירושלמי קורה אחת מהו שתחיר
שני מונאות, ובמרה"פ כתב דאם נפרש להאי שני מונאות דקחמו
בירושלמי דמירי נענין הזה שנתן הפס בנאות ויחלקו דהי"ל כשי
מונאות קשיא מאי קא מינעיה ליה הא נהדיא קחמי בתוספתא הרת
מעשר אמות מעמיד פס בנאות ונותן קורה על אחד מהן ודיו, וכן
נוסיק לעיל בירושלמי, ואפשר דהראש"ש לאו דוקא קאמר לפרש לשי
מונאות דהכא היינו שחילקו להמנוי נפס כח, עין שם שדחה, ונפיש
פי' האניעיה דקורה אחת מהו שתחיר שני מונאות כגון שתי מונאות
זה נצד זה ונותן הקורה ע"ג אחד מהן והיא ארובה ומנעת עד המנוי
השני וכותלי המנוי השני הם נמוכים מכותלי המנוי האחד שאלו הם
שום נגונה והקורה מנעת על פני שניהן לא היה מינעיה ליה שהרי
ההיכר על פני המונאות בזה אלא בנאות דאמרן הוא דמינעיה ליה
מי ינחל דמהני גם למנוי השני או דלמא כיון שאין הקורה מנעת
על כותלי המנוי השני בזה כמו על כותלי המנוי הראשון לא מהני
ליה ומסיק דאם הוא למטה מני מכותלי המנוי השני מותר דכלנוד
דמיא והוא כמנעת על גבי הכתלים של מנוי השני ואף על גב דאין
הקורה מונחת בזה על גבי כותלי שני המונאות עכ"ל, וגם זה תמוה
דאם לא היה מונח כלל על מנוי השני הדין הוא דכשר כדקתני בתוספתא
דמניא קורה על אחד מהן ודיו ואילו כשמונח גם על המנוי השני
אלא שאינו מונח בזה קא מינעיה ליה ואטו זה נרע מאס לא היה לו
קורב כלל להמנוי השני אין זה אלא תימה, ואולם פי' בירושלמי הוא
פשוט דהירושלמי מיירי שנתן הפס בנאות ויחלקו דהי"ל כשי מונאות
ומיירי דכותלי המנוי הם נגוהים טונא וכשנתן פס בנאות נגוה רק
עשרה הרי הקורה אינה מונחת עליה ממש דהיא למעלה ואין נענין
קורה ע"ג מנוי ולא כמו בנאות הפתח דקיימא לן כרב נחמן דא"ל
לעב ומסתפק הש"ס בזה קורה אחת מהו שתחיר שני מונאות בכהאי
גוונא, וסרו קושיות המרה"פ דאף על גב דאם מונח הקורה על מנוי
אחד כדן היינו על שני הכתלים פני זה ומנהי הא הכירא גם למנוי
השני מכל מקום אם מונח על שני המונאות מינעיה ליה משום דמונה
בכל מנוי רק על כותל אחד ואינו נוגע לכותל האמצעי כלל ומסיק
בזה נרע אם הוא למעלה מני וכנראה דכן פי' הק"ע.

והרשב"א בעבודת הקודש שער ג' סוף דין ג' כתב וז"ל מנוי
שיש לו שני פתחים ואין נאחד מהן יותר על עשר
ויש בנאותי פס יתר על כל אחד ואחד מן האוירין או אפילו כל
אחד ואחד מהן אף על פי ששני האוירין לכשיטרפו רצין עליו נותן
קורה על אחד מהן ודיו וא"ל השני כלום עכ"ל, ולכאורה זהו
כהתוספתא הג"ל תני רש"י אומר מנוי שיש לו שני פתחים נותן
קורה נאחד מהן ומתיר ואמרו שם בירושלמי ומני כן מנוי שיש לו
ארבעה פתחים נותן קורה נאחד מהן ומתיר אחר ר' יוסי והוא שנתן
על האמצע (היינו היכא דליכא ג' פתחים נתן על האמצעי ואם יש
שם ארבעה פתחים נתן על שני האמצעים עין שם ונפיש) אלא אם
נתן על הדינן ניחא עומד שכלן מתיר פרצה שכלן ומי מתיר פרצה
שלהן א"ל שמי תפתח כרש"י (היינו דהך ברייתא אינו דתניא כותיה
דרש"י אלא דהיא דברי רש"י וליכא סייעתא דליכא כלן חנא אחר
דסוגר כותיה אלא דרש"י נאחא) ואמנם הרש"י לא התיר רק היכא
דליכא עד עומד בפתחים ושיהא העומד כפרך דבזה לא אמרין דאחי
אירא דהאי גיסא ודהאי גיסא ומנעל ליה ויש להסתפק להרש"י
אי דוקא בקורה אחר דבריו ומשום דכיון דליכא הכירא נאחד פתח
סני לאידך אלא אם עשה ליה ואפילו נורת הפתח נאחד מהן לא הו
מתיר דאף על גב דהאי פתח הו כסתום מכל מקום הא ליכא הכירא
נאידך פתחא או דהרש"י נקט קורה וכ"ש ליה ונורת הפתח דהו
תיקון טמי דמהני, ולכאורה איכא למיפשט ספיקא דא מהא דפרך
הגמרא (יר"ד) וליחוס דלמא שניק פתחא רנה ועייל נפתחא זוטא
ומשני חקא אין אדם מניח פתח גדול וכנס נפתח קטן, ובתח"ד
הרש"י הקשה דמשמע דפתחא זוטא הוא דלא עיילי הא נפתחא
דכוחה עיילי ולעיל אחר רב חנן ב"ר משמיה דרב דפרצה מנוי נעשר
כל היכא דלא הו בקרן זוית ולא חדישין דלמא עיילי נפתחא רנה
ובנך לאידך והסם שותהם ש"ל אפשר לפתח מנוי שיהא נרתן
יותר מעשר ומי דשאי תסם שכר הורגלו נפתח הראשון לגמרי

תוס

שם"ה סעק"ג הג"ל דגם השתי אמות נעמי ליה ואינו מוכרח כלל
בשיטת בירושלמי ד"ל דס"ל דהשתי אמות נותר בעומד מרונה על
הפרך דהו כולו כסתום וא"ל כלל ליה לנא הכותל, ואולם נעיקר דברי
הירושלמי עין שם נקיע דפי' גם כן כהפ"ח ויש לתמוה דמאי נפיש
בזה אם הוא עושה קורה נצד אחד או דהעמיד כל שהוא נצביל ליה
והרי כיון דהעמיד ליה הרי הוא כאלו עשה קורה ומאי נפיש, ולכן
נראה לי דהירושלמי סוגר דהיכא דהעמיד פס של ד' טפחים ומחלק
המנוי מוכרח הוא לתקן בקורה ואין לו תקנה נצח כלל וטעמא רנה
איתא בזה דגרסינן עוד בירושלמי שם, אית תני חני מעמיד קנה
ודוקרן אית תני חני עושה פס של ד' טפחים א"ר יוסה הלכה כאומר
עושה פס ד' טפחים חני רש"י אומר מנוי שיש לו שני פתחים היינו
רנח עשרים נותן קורה נאחד מהן ומתיר ר' אחא נסח ר' לוי אין
הלכה כרש"י אחר ר' נא והוא שהעמיד קנה ודוקרן אלא אם עשה
פס ד' טפחים הלכה כרש"י, והנה הק"ע פי' קנה ודוקרן הוא נורת
הפתח כי דוקרן הוא הקנה שכן הלך העשוי כמין יתר נצחן וקנה
הוא הקנה שלמעלה ושני ברייתות פליגי נמה מתקן למנוי הרנח עשרים
(או ט"ו) אית חנא חני שיעמיד נורת הפתח לרנח עשרה ואית חנא
חני מעמיד פס של ד' טפחים ונותן קורה נצד אחד כה"ש בתוספתא
הג"ל ואחר ר' יוסה הלכה כחנא דאמר עושה פס ארבעה טפחים
דזה עדיף מנורת הפתח ומהו מוכח דעל כרחך דמיירי דאין הנורת
הפתח על כל הרנח של המנוי אלא כמו הפס והקורה שהוא רק לרנח
עשר דאם לא כן למה לא יועיל הנורת הפתח אלא ודאי שאינו על כל
רנח המנוי ואחר כך מניח בירושלמי שם הא דתני רש"י מנוי שיש
לו שני פתחים מנא אחד והיינו רנח עשרים נותן קורה נאחד מהן
ומתיר ואחר ר' אחא דאין הלכה כרש"י אחר ר' נא והוא דלא קיימא
לן כרש"י אלא שהעמיד נורת הפתח לאחד מהן אלא פס והקורה נאחד
מהן הלכה כרש"י דמותר הרי דהירושלמי סוגר דפס קורה עדיף
בזה מנורת הפתח, ולכאורה הוא מילתא נלי טעמא, ואמנם הטעם
פשוט דגריעתא דקורה דאינו משום מחיה לאו נורת הפתח הוא הוא
גורם לו מעליותא בזה דקורה משום הכירא וכשיש הכירא גם נפתח
אחד מהמנוי מהני לאידך דלא נענין הכירא רק נפתח אחד ורש"י להיות
להמנוי פתחים הרנה ורק אם יעזוב פתח הראשון לגמרי נעל חקונו
אנל הכא כיון דשני הפתחים הם נצד אחד הרי ליכא חשש לגבי המנוי
דמעטוי נהיולא וגם נני רשות הרנים לא ירויחו מידי כשיכנסו בננוי
נפתח אחד, וינא נהפתח השני ואם כן אפילו בנכוותיה לא יתנצל
חנא מפתחא דניחא דנצל חקונו דמאי חזית להעדיף זו מזו והו פתחא
שפיר ומנהי הכירא דאית נה גם לאידך מה שאין כן בנורת הפתח
דהו מחיה אף על גב דהוא מחיה גמורה והו כסתום לגמרי מכל
מקום הא אידך פתח נאחר נלי שום תיקון כלל ואין לו שום הכירא
והילכך בנורת הפתח מנא מעליותא דליה דהו כסתום לגמרי זהו
גריעתא דידה דאמרינן דהו כללו אין למנוי זה רק פתח אחד והוא
פתח השני משום דהאי פתח נורת הפתח הו כאלו הוא סתום לגמרי
ולא נאחר רק פתח השני והוא נלי תיקון והילכך קאמר ר' אחא דנצורה
הפתח עשה נפתח אחד אין הלכה כרש"י אלא נפס ד' טפחים וקורה
הלכה כרש"י, ומעשה י"ל דס"ל להירושלמי דנפס ד' נריך דוקא
קורה לאחד מהם וכמו שהוא לשון של התוספתא דא מתיר ומנהי גם
לאידך כיון דליכא הכירא אלא אם העמיד ליה נפתח אחד לא מהני
דלמי הוא משום מחיה ובדקיימא לן נצחיה העומד מחיליו כא"י לרב
הפוסקים ואף על גב דהתוספתא כתב דנעמי נמי נצחיה הכירא כה"ל
מכל מקום כיון דעיקרו הוא משום מחיה אם כן י"ל דמחיה לא
הוא נה כמו מחיה הנורת הפתח דלא מהני משום נפתח השני נאחר
נלי תיקון ואם כן י"ל דהו דקאמר ר' נא נר פפי כדי להחיר שניהן
נלא קורה כחנא דאם היה מעמיד פס ד' טפחים לאורכו של מנוי
הרי היה מוכרח לתקן נצד אחד בקורה דוקא ולא היה נותר המנוי גם נצחיה
אחד אלא עכשיו דהעמיד פס ג' אמות לרנח נותר המנוי גם נצחיה
חנא אחד וא"ל לנא השני כלל דמיתר משום עומד מרונה על הפרך
דהו כסתום כולו ואחי שפיר (ובירושלמי שם קורה אחת מהו שתחיר
שני מונאות ר' ירמיה אומר ר' זירא ור' אבהו דא אסור ודא
אחר מתיר מאלו דמר אסור בנתינן למעלה מני לכותלי המנוי מאלו דמר
מותר בנתינן למטה מני בכותלי המנוי והתא בירושלמי בדברי הראש"ש
בזה דמני רנח עשרים אמה דאמר שמואל עושה פס נגוה עשרה

נהך ומני כן מניו שיש לו ארבעה טפחים כ"ו ולא גרס ארבעה טפחים כמו שהוא לפנינו בירושלמי, ולפיכך אינו מונח הא דאמר ר' יוסי והוא שנתן על האמצעי כ"ו.

ובהא דקאמר בירושלמי אית תניי תני מעמיד קנה ודוקרן לא גילה לנו הרשנ"א ז"ל פירושו נזה מיד, ולע"ד נראה דאין הכוונה לזרז הפתח כמו דפי' הק"ע אלא דהכי קאמר העמיד קנה וקורה והיינו דלקורה קרי דוקרן והטעם משום דקורה מיירי שאינה מונחת על הקנה מלמעלה אלא תמונה ודקורה בתוך הכותלים של המניו או בתוך הקנים וכמ"ס נס"ד לעיל נסמין י"ג דנכחאי גוונא מיירי הכשירא דקורה דאי מונחת למעלה הוי זורת הפתח, והנה בגליון כתב דהני תנאי פליגי במניו רחב במניו מחלק לאחים דמאן דאמר מעמיד קנה הוא כמו דתני לוי נבגלי ונעץ קנה כ"ו ומאן דאמר עושה פס של ארבעה טפחים היינו לאורכו של מניו וכמ"ס משך מניו ד"ו טפחים וכעין דאמרו בגמרא דין דמשך מניו ד"ו אמות אצל נקבה אמרינן דאחי אורח דהאי גיסא ודהאי גיסא ומנטל ליה אצל נפס ד' אין אורח מנטל כותל מניו ומסיק דהלכה כמאן דאמר עושה פס ד' מטעם הנ"ל, ואמר כך אחר תני רשנ"א אומר מניו שיש לו שני פתחים היינו רחב עשרים אמה נותן קורה נחמד מהן ומתיר היינו שאפשר להחיר ז' אחד לאורך המניו כולו ואחר ר' אחא נפס ד' לוי אין הלכה כרשנ"א ועל זה אמר ר' נא דזה דוקא כשהעמיד קנה ודוקרן היינו שחילק המניו לשנים רק שנתן קנה נאמצע ועשה דוקרן דהוא קורה לצד אחד ולא לשני הצדדים הנה גזע אין הלכה כרשנ"א אצל אס עשה פס ד' טפחים לאורך המניו נזה מחלק יפה לשנים ויכול הוא ליתן קורה אחד נפתח אחד ויהיה אותו הגד מותר משום דהיי כל המניו כאילו כולו חלוק לשנים ואין לצד אחד על ז' השני כלום דזה אסור וזה מותר וגם בגמרא דין קאמר דלוי תני לה והוא אחר דאין הלכה כאלוהי משנה דנקבה מחלק, ויש להגדש עוד ולפלפל, ועיין גם במידות הרשנ"א דהקשה גם כן קושיית הירשנ"א הג"ל ומוכח דלא ס"ל כחירווי הג"ל.

ובירושלמי אס הלכה ט' תפח נשעוין כמין דקורן, ולע"ד גם כן הכוונה אס דלהכי לא הוי האי תנל זורת הפתח משום ששעוין כמין דקורן נאמצעות הקנים ולא מלמעלה ולא מן הגד עיין גם ונספר ניר.

ענה ד'

(ז) **תבנא** לדינא נידון זורת הפתח המרוחק מהכותלים ד' טפחים דהנ"ל הנריך אס לחי להכשיר הפרצה ומקור דנריו הם דנרי המנ"א רס"י אס"ה סע"ק ג' והקשית מכללל דהרשנ"א והירשנ"א דאין לחי וקורה מתירין את הפרצה.

ואמנא רחיה נגד כללל דהרשנ"א וירשנ"א מהא דמניו עקום דרב. אמר תורתו כמפולש ופירש"י דנשני פתחיו לצד רשות הרבים נריך לחי ונעקמותיו נריך זורת פתח דפולש שהוא מופלש לחציו הוי כמפולש לרשות הרבים ונרש"א וטו"ש"ע סימן אס"ד כתבו דה"ה אס עושה זורת פתח בכל אחד משני ראשו לרשות הרבים ולחי או קורה נעקמותיו וכן כתוב נשנ"א ח"ג סימן ל', והנה החס הרי הפרצה הוא נעקמותיו דהא מיניה מוכיח הגמרא דרב סבר פרצת המניו ד"ו וסגי נלתי או קורה, וכן לשמואל דאמר תורתו כפתוס ופירש"י נפס רבו הזקן ז"ל דנריך לשמואל לעשות לחי נעקמותיו הרי דמהני לחי לתקן פרצה ומוכח דלא ס"ל כללל דהרשנ"א ודירשנ"א הג"ל ולכן נ"ל דהרשנ"א וירשנ"א נכללל הג"ל אולי לטעמיהו דהסכמיו נפירושא דגונוי עקום כפי' ר"י דעושה התיקון רק נחתלת המניו ולא נעקמותיו מיד ולא כפירש"י ופירש"י אפשר להתקיים לשם שיטתו דר"י כללל דא דאין לחי וקורה מתירין את הפרצה אצל לרש"י והרש"א וכ"ה בטו"ש"ע דנשי התיקון נעקמותיו הנה נחתת אלגיהו מוכח. (מהא דשמואל לפירש"י נפס רבו הזקן) דלחי וה"ה קורה מתירין את הפרצה ויש מקום לדברי המנ"א והנ"א הג"ל דאולי לשם שיטת הש"ע, ושנן מלאתי נספר נית מליר דהרנ"ג נקושיא זו ממניו עקום וכתב לתקן דחילוק יס בין נפרץ לכרמלית ומכ"ס לרשות הרבים שיש על ידי הפרצה חסרון למחילה לבין נפרץ נאמר שאין נו אלא משום היכר עכ"ל, והנה מלשון רש"י שכתב במניו עקום

וגם הפתח החדש של הפרצה אינו מיושר כל כך וכמו דמוקמין החס נכלל נקעי נה רנים אצל הכא שהוא נחתלת הכסר מניו ונדיין לא הרגלו לו משום פתח ונקעי נה רנים ודאי משום פתח זוטא הוא דלא שנקי פתחא רנה הא פתחא דכוותה חשיב שנקי עכ"ל, ונלמד מזה היכא דנקעי נה רנים אסור ולא מיציעא נחתלת הפתחים כגון מניו שהכשירו מקצתו נעמוד מרובה ותקצתו נלתי וקורה והפרון המעוט שזה לפתח שהכשירו נלתי וקורה אסור דחיישין דילמא שנקי פתחא דלחי וקורה ופליגא אדהרשנ"א דנפס נשני פתחים שזין ונחתלת מניו ולא ננפרץ אחד קמירי ומכל מקום לא חייש דילמא שנקי ואס כן להרשנ"א קשיא הסוגיא, וכן הקשה נספר גל"י, ואס כימא דהרשנ"א דוקא נקורה אחר כן אחי שפיר ד"ל דההיא סוגיא דרב חנן מיירי נפתחן נקורה פתח המניו, ונזה היכא הכירא גם נאריך פתחא, והא דרב יהודה מרחיק אחי אמות ועושה פס שלש מיירי שמתוקן נלתי כמ"ס רש"י ונטיל לחי המתוקן ט, וכן כתב התוספות דמיירי נלתי ולא הזכירו קורה נזה, וכן הוא בירושלמי להדיא כנ"ל ודו"ק, ואמנם ברנ"ו יהונתן כתבו ונטיל הלחי או הקורה, ובקושטא נראה דהרשנ"א אינו סובר כלל האי סוגיא דכיון דאיכא הכירא נחמד מניו מהני לנאידך דהא נמניו רחב כ' אמה קיימא לן כשמואל משמיה דלוי דעושה פס נגזה עשרה נמשך ד' אמות ומעמידו נאמצע ונמלא כשני מונחות ומחילא דנותן קורה על שניהם וכמ"ס הרשנ"א הרי דלא היה מהני אס היה נותן קנה נאמצעו וקורה נחמד ומוכח ברור דהכא עיקר התירא הוא משום דאיכא עמוד כפרון הילכך נותן קורה נחמד ודיו דהשני הוא פתח ואי"צ אס תיקון אס משום דמניו אינו נפסל נפתחים הרנה ולקושיית הירשנ"א ז"ל דאפילו אי שנקי פתחא קמא אין לחוש מטעמא כיון דנפסל פתחא קמא הרי הפרון אס אינו מרובה על העמוד לא יתבטל אס פתח מינה ומחילא דלא יתבטל תיקונו והכשירו דפתח ורק נזה סוגיא דרב יהודה אי שנקי פתחא רנה ועייל נפתחא זוטא הוי נטיל אס פתח ומפתח הראשון משום דנפתחא קמא איכא פרון מרובה על העמוד וכל עיקר התירו הוא משום דהק פתח עד עשר ואמרו רבנן דפתח מניו יתיר נלתי וקורה אצל אי יתבטל אס פתח מיניה מחילא יתבטל תיקונו ונמלא מניו זה נלא תיקון ואחי שפיר שיטת הרשנ"א, ומעתה יס להסתפק נהיפך דלולי הרשנ"א גם כן לא אחר דינו אלא נתיקון קורה אצל אס עשה נחמד מהן זורת הפתח י"ל דנכחאי גוונא לא נציק כלל שיהא נתיים עמוד כפרון ומשום זורת הפתח הוי מחילה נמורה וכסתום דחי וליכא אורח ניה דליטרף נהדי אורח דאיך גיסא דלינטל העמוד דהרי העמוד והזורת הפתח נחמד כולו עמוד הוא וגם נלתי איכא קצת לאיסתפוקי לשום מחי דקיימא לן לפי משום מחילה הוא, ואולם אפילו אס כימא דלחי לא עדיף מקורה נזה אצל נזורת הפתח דהוי מחילה נמורה ודאי דנריך עיין עכ"ל נחידושי.

אמנם היום זכינו ת"ל לחידושי הרשנ"א על עירובין, וראיתי שהניא אס בירושלמי הג"ל דנריך על הא דרב דאמר נמניו רחב ט"ו אמה דעושה פס ג' אמות וכל שהוא כ"ו ויעשה פס של ארבעה טפחים ולא כן תני עושה פס של ד' טפחים ומשני כדי להחיר שניהן נלא קורה וכתב הרשנ"א ונראה פירושו כדי להחיר שניהן נלא קורה על שניהם ואלו עשה פס ד' היה נריך ליתן קורה על שניהם אצל עכשיו עשה פס של ג' אמות אינו נריך ליתן קורה על שניהם אלא דיו על אחת מהן עיין אס הרי דאית מפרש כהק"ע ופ"ח וסרה קושייתו הראשונה מחי נפ"ח בין קורה ללחי דאיכא נפ"ח בין שניהם לאחר, ואמנם קשה לי דהא בירושלמי מסיק תני מניו שיש לו שני פתחים נותן קורה נחמד מהן ומתיר ר' אחא נפס ר' לוי אין הלכה כרשנ"א אחר נא והוא שהעמיד קנה ודוקרן אצל אס עשה פס ד' טפחים הלכה כרשנ"א אס כן מפרש הוא דרב נא ס"ל דנפס ד' טפחים סגי נקורה נחמד מהן והאיך מפרש הרשנ"א דנריך ליתן קורה נשניהם ונ"ל דהכא ר' נא אליגא דרב הוא דקאמר דנפס ד' היה נריך ליתן קורה על שניהם אצל ר' נא נעמדו לא ס"ל כן גם י"ל דרב נא אחר הלכה כרשנ"א נפס ד' זהו לשון מחי דסיד דתני כן נמוספת מניו שיש לו ארבעה טפחים נותן קורה נחמד מהם והיינו דהנ"א הוי סייעתא לרשנ"א אצל לשון מחי דמסיק ר' שמי תפחך כרשנ"א ולית את שמוע מינה כלום אס כן תו מורה ר' נא דאין הלכה כרשנ"א אפילו נפס ד' ואחי שפיר עיין אס נחידושי הרשנ"א דגרס

דרכם לדור בתחנות לרשם והרחנות שהיהודים היו דרים בתוכם לא היו מתינים שונאיו ומגדו להרחינם כלל ולכן אם היה המוני רחם חי או טי' חמות ויותר כנר היה נקרא אלס מוני הרחם אלס התשניץ מיירי היכל לדיכא נחתו יותר מעשר, ונחתם היה יותר נלתי כל המוני כולו ורק לאחר תקנותו נצורת הפתח הולך התשניץ ז"ל להשיג אם יפה עשו, ולכן כתב דק"ו הוא דאם נזקקם שזין לדי נחת, נצרת הפתח מחיר, נמקום שלי מחיר כל שכן שצורת פתח נחת, ואולם לאחר היה המוני נראש הרחם ראשי כחליו נזקקים ולא היה אפשר לעשות שם נצרת פתח דאם יעמוד שם קנה מה וקנה מה וקנה על נציון יתראה הנצרת מועיל לראש הכתלים וינלו הנצרים לקבלו לכן עשהו נצמט המוני של היה זם הכתלים נזקקים ולא היה נראה מנחם והשיג התשניץ דיפה עשו אלס שצריך להי נראש הרחם להחירו משם ועד נצרת פתח העמוד נצמט אורך המוני ונרד שיהא שם כל דיני מוני שיהיה שם ארכו יותר על רחבו וני הנצרות ונכל הר שני נחים ואינו מנערף החצרות והנצרים שמועדים נחם נצרת הפתח ונפנים להכשיר הלחי העמוד נראש המוני, ומעשה היכל דהיה מעמיד הנצרת הפתח נצמט רוחם המוני רחוק מהכתלים די שפנים ויותר אצער שפיר דמורה התשניץ להפחית וס"ת הכל יעקב והתוספות שנת דא"ל שם לחי כלל אלס הכותל דיתר מטעמא דעמוד מרובה על הפרק נצרת הפתח היו כסחוס נמתי ודלא כהה"א ז"ל ואין איש מתחזק עמו.

ענה ה'

(ב) ולמעשה הקרתי דאפילו אם נתפס דלא כהה"א אלס כהנאונים המקילים נזה הנס אכתי יס לחקור ולדון נזה נעירות גדולות נאנליל וכיוצא דהמנהג הוא נצמט הרחנות איכא הרנה נוסעים נענלות המחברות לרן על ידי סיסים או על ידי כח הלעקטערי ומאטאר קארם וניינעלס, אשר יעופו חיש מחר כחן ומקטח ולכן לא טוב לאדם ללכת לרגלי נצמט הרחנות דקרונו הוא להסתכן מפני הענלות והרוכני נניינעלס כידוע ולואה אף ורק נצרי הרחנות עשו לנני אדם ללכת שם נצמט דאם אין נוסעים נענלות הנ"ל, ונקרא **footpath** ונאדן רוסית קורין אותם נצם לחיטם או טראטאר, ונעשה נעירות כאלו אם הנצרת הפתח אינו עומד אלס הכתלים של הנצי רק נחתלת הטראטאר והפוטפאט נקנה רוחם הרחנות העשו לנסיעת הענלות אם כן יס לרן חי מועיל הנצרת הפתח נצמט להחיר נצי הרחנות משום דעיקר המוני והרחנות הרי הוא נצמט של הרחנות אחרי דרך שם עשו לנני אדם ללכת רגלי ואם כן מה מהני הא דסתם נצמט על ידי נצרת הפתח והרי נהג"א הונא נצו"ע יסמן שס"ג סעיף ל"ד כתב דנריך לזכר דלא לשנוק פתחא רנה ועייל נזוטא שאם עשה כן נטל תיקון המוני אלס אם כן עשה נצרת הפתח לזוטא עכ"ל, ואם כן נעירות גדולות נכחלי נזוטא שכתבנו הרי יטרך נצרת הפתח על נצי הרחנות דאם עיקר ההילוך וכמעט שאין הולכים נצמט הרחנות כלל, והן אמת ד"ל דהנ"א והנ"ע הרי אינהו מיירי רק היכל דתקונו של המוני היה נלתי או קורה ולא היכל דנתקן נצרת הפתח, ונחידושי רעק"א ז"ל כתב דאינו מונן טעמא דהנ"א והנ"ע נמה דמהני אם עשה נצרת הפתח לזוטא והא מכל מקום נטל שם פתח מהפתח הראשון ונטל תקונו ונאספר תפארת שמואל על הראש נהג"א פרק קמא דעירובין (סימן י"ג) כנראה דהנ"א נזה ולכן כתב דט"ס הוא וז"ל לרנה לא נטל עכ"ל, ומפורש הוא דסבור דאחרי שנעשה נצרת הפתח לרנה לעולם לא יתנעל והיינו משום נצרת הפתח אינו מתנעל נס אם אינם הולכים נז וכן כתוב נצמט נצרת אנהם סימן י"ז.

(י) וראיתי נצמט נצרת אפרים חלית סימן כ"ח (כנראה היה לפני) שכתב דנצרי התפיש נריך עיון כיון דמכל מקום עיילי נפתחא זוטא אפילו הוה הפתחא רנה כסתום נמתי נהך נצרת הפתח אכתי הרי היה נריך תיקון נפתחא זוטא חי לאו דנימא שיתר נעמוד מרובה על הפרק כדלחריק נני לחי הנולט כר, ואם כן אין הלשון מתקן מש"כ נהג"א לא נטל דמשמע שתיקון המוני לא נטל מה אינו דאם התיקון ודאי נטל כיון דשנקו האי פתחא ומה נכך עשה לו נצרת הפתח להחיר הפרצה ורק היתר המוני הוא משום

עקום דהוי כמפולא לרשות הרבים עכ"ל, לא משמע הכי ולכן מחזורתא כהנ"א דהרשנ"א והריטנ"א לטעמייהו אולי דס"ל כפי ר"י וההנ"א וההנ"א אולי לפום פסק הראש וטו"ע.

ובחידושי הרשנ"א נסוגיא דמוני שנפרך מלדו נעשר מראשו נצמט נצרת כח ונצמט נעשר דלחריק היכל דנריך תיקון ואין קורת המוני מתרת לא סגי להו נצותו פרצה נלתי או נקורה אחרת שאין קורה מתרת את הפרצה אלס לריכין נצרת פתח והיינו דכי אחא רב נחמן למיך ממוני עקום לא דייק לה אלס מדרב לחוד מדנריך ליה נצרת פתח כמפולא ולא דייק לה מכולי עלמא דהא שמואל לחי מיהא נצי לעקמומיתו וכפי פי' האחר של רש"י ז"ל עכ"ל, ואינו מונן כלל דכיון דשמואל לא הוי פרצה נזה מדסני ליה נלתי אם כן קשה דלמה נריך כלל לנתי כיון דליכא הכא פרצה ואטו הך מוני עקום דהוי נפרך למוני אטו מי נרע מנפרך לרשות הרבים נכחלי נזוטא דלא נצי מידי כיון דליכא שיעור פרצה, ונחידושי הריטנ"א כתב דנאמת הוא הדין דהוי מצי הנמאל לאחריי מדשמואל דאמר תורתו כסתום לפירש"י נצם רבו הזקן דמנריך נז לחי אם כן מוכח דשמואל ס"ל דפרצת מוני נלדו נצי ורק דנימא ליה לאחריי ראה מדרב כיון דרב הנין נציר דפליג על רב הונא משמיה דרב הוא דקאמר לה, ולפי"ן קשה על הריטנ"א דהסכים נס כן להלכה לכלל דאין לחי וקורה מתירין את הפרצה והרי לפום דברי הריטנ"א נעמנו מוכח מהא דשמואל דמהני, ואולם לדברינו אחי שפיר דהריטנ"א לטעמו אולי דהסכים להלכה כפי ר"י דא"ל נעקמומית שום תיקון ועוד ז"ל דהריטנ"א לפום פירש"י יהיה נזה פלוגתא דרב ושמואל דרב ס"ל דאין לחי וקורה מתירין את הפרצה לעולם או לכל הפחות היכל דלא נפרך לרשות הרבים או לכרמלית ואין קיימא לן כרב ואין שיהיה הרי מדרב חידושי הרשנ"א והריטנ"א מנואל דלא כהנ"א מחיר הכ"ל ולכן הנכחו הוא לומר דהנ"א וההנ"א אולי נזה לפום פסק הראש וטו"ע וכנ"ל.

ולדינא יס עוד לרן נצמט דאם דאם קאמיא עזומה והוא דאם נצמט המוני נסיון שס"ה הנ"ל יס לומר דזהו רק ההס דהיה נתיקון קורה ולא העילה להחיר המוני משום דאיה מונחת על הכתלים להכי ס"ל להנ"א דנריך ליתן לחי סמוך לכותל מה שאין כן היכל דעשה התיקון נצרת הפתח אף על נג דהוא רחוק מהכתלים מכל מקום כיון נצרת הפתח הוי מחילה נמורה וכסתום דמי אם כן י"ל דיתר נעמוד מרובה על הפרק דהוי כסתום כולו וא"ל שם תיקון וכן הקשה על ההנ"א נאספר משנה נצרת.

(ח) ובתשב"ץ ח"ג (סימן ל"א) נצמטותיו שהשיג שם לר חיים כן אסמאעליץ ז"ל כתב ענין החמישי נצמט הרחם וראשי כחליו נזקקים ואי אפשר לעשות נזה נצרת פתח נראשו ועשיתו נצמט, יפה עשית, אלס שצריך לעשות לחי נראש הרחם להחירו משם ועד נצרת פתח, ונחתו שיהיה נז כל תנאי מוני אשר אין נריך לפרס לאם כחור, וכן יראה מפירש"י ז"ל נעין מוני עקום, ק"ו הוא שאם נמקום שאין לחי מחיר נצרת פתח מחיר נמקום שלי מחיר כ"א שצורת פתח מחיר עכ"ל, והנה האי נצרת פתח ששעה ר' חיים ז"ל יס לפרשו נצי פנים או ששעהו נצמט אורך המוני ולא נראש המוני או ששעהו נראש המוני והאי נצמט פירושו שלל היה שמואל אלס הכתלים אלס נצמט המוני לרחתו ואי כפן האי קשה כיון שאינו לו לעשות לחי נראש המוני להחירו משם ועד נצרת פתח הרי חו לא היה נריך הנצרת פתח כלל דהא דאלי לחי לחוד הרי יותר כל המוני ועוד מדנקט מוני הרחם משמע שיהיה רחבו יותר מעשר דאם לא כן מצי קמשמע לן נזה, ואם כן שיהיה רחבו יותר מעשר אף ליה התשניץ ז"ל להעמיד שם לחי הרי ביותר מעשר לא מהני לחי אלס ודאי דהאי נצמט פירושו כפן האחרון שלל העמיד נצרת הפתח אלס הכותל רק נצמט המוני נצרת נראש המוני והתשניץ ליה להעמיד עד לחי אלס הכותל שיתר משם ועד נצרת פתח העמוד נצמט הרחם והיינו לסתום הפרצה ומאלטו תנא דמסייע ועמוד נתיין ההנ"א דתמן התשניץ ז"ל הנריך נזה לחי ודלא כדברי הפוסק וסו"ת אהל יעקב והתוספות שנת.

ואמנם לאחר ההתנגדות נראה לי דנצרי התשניץ ז"ל מתפרשים רק כפן האי ואף על נג דקאמר סתמא מוני הרחם מכל נזקקם אין כוונתו נצרת יותר מעשר אלס משום דנימא הקדמונים היה

והנהגה מהנהגות רבנינו שמואל ז"ל לתיקון לזירת הפתח לקטן משמע דאין לא סגי אלא עשה לקטן לחי או קורה, ולכאורה י"ל דזהו משום דס"ל כהרשנ"א והריטנ"א דאין לחי וקורה מתירין את הפרצה ולפי"ז אחי"ז י"ל להסתפק לרבנינו שמואל ז"ל אם היה מהני צוה לזירת הפתח לרצה דאפשר לומר דמורה דלא מהני משום דפרצה היכי דעיי"ל בה ושנקי פתחא קמא או אפילו אם קמא נתקן בגורת הפתח מנעלת הפרצה להפתח אך י"ל דרבנינו שמואל דזכיר התיקון אם עשה לזירת הפתח לקטן זהו משום דהסוגיא הרי מיירי דכבר י"ל תיקון קורה או לחי לפתחא קמא ואין קיימין בתיקון הפרצה דהוה הפתח הקטן ואין הכי נמי אם היה הפתחא רצה מתוקן בגורת הפתח הוה סגי ולא היה מתבטל כלל נחמ"ל דנני מנוי שנקי פתחא רצה ועיי"ל בנזוטא ולפי"ז דאין מתבטל הגורת הפתח אם כן גם בעיריות גדולות והגורת הפתח עומד נחמ"ל ונדי הרהורם הם נלי תיקון וכי"ל מכל מקום יהיה מותר מטעם עומד מרובה לשיטת הפתח"א ודעיתיה, וחולס אם נחמ"ל כפי הא"י דאין יתרון לגורת הפתח דאפילו היכא דנתקן בגורת הפתח היכא דשנקי פתחא קמא מתבטל התיקון אם כן בעיריות גדולות דעיקר ההילוך נגדי הרהור יבטל הגורת הפתח שעומד נחמ"ל עד שיעשה לזירת הפתח נגדי הרהור.

כרם כיון דעיקר החשש דלא יועיל נגדי הרהור לחי וקורה זהו רק מזה דלמחרת דהגדלים י"ל להם דין פרה וכדברי התנ"א רס"י ס"ה סעק"ג והח"א דאין לחי וקורה ונתירין את הפרצה ולא כן נחמ"ל דהרי י"ל צוה הרבה סגורות להקל הוא דלהרשנ"א והריטנ"א עומד היכא דאין לחי וקורה פתחא הוא לא מקריא פרה כלל דהרי כבר הנחתי נעק"ג י"ל דנרי הרשנ"א נעזרת הקודש בשער י"ל שכתב דמנוי ש"ב לו שני פתחים ואין צורך מהם יותר על שער ויש נחמ"ל פס יתר על כל אחד מהאורין נותן קורה על אחד מהם וזהו ודאי השני כלום, וקשה מתי מהני הא דאין לחי עומד מרובה על הפרץ והרי הרשנ"א נשער א"י למחר דאין פרה ניתנת בעומד מרובה על הפרץ ועל כרחי הא דהתיר בשער י"ל זהו משום דהכל נמשך פתח המנוי העומד דזהו גם כן פתחא הוא ואין פרה כלל ולא ההמירו לוור דאין יתר נלחי וקורה רק היכא דאין אפשר לומר פתחא הוא וכגון נפרץ מרחשו נקרו זית או מן הגד היכא דלא נשאר פס י"ל ופירשו שם נג"י י"ל נותר מעשר אך על גב דאין עומד מרובה ולא היכא דיש לומר פתחא הוא וגם בסוגיא דרנן יהודה מנוי רחנ ט"ו אמה דעשה פס ג' אמות ומעמידו ברחוק שתי אמות כ"ו הרי לרבנינו שמואל והרשנ"א והריטנ"א רוב הפוסקים מיירי הסוגיא דלא עשה שום תיקון אל השני אמות ויתרם בעומד מרובה ולא כן אפילו א"י שנקי גני מנוי פתחא קמא ועיי"ל בנזוטא דפסול מכל מקום י"ל דמהני אלא עשה שם לחי או קורה דנחמ"ל נקטן לזירת פתח דוקא י"ל דאין משום דלחי או קורה אין מתירין את הפרצה אלא דס"ל דדוקא חד לחי או חד קורה מהני מנוי אחד ולא שנים בשטח אחד וגדולה מזו נחמ"ל אכן העורר נפרק קמא דעירובין (ה"ב) בתוספות ד"ה ק"ו מחל"ה עיין שם, ולכן כיון דמיירי דפתח הגדול נתקן בקורה או נלחי להכי למחר שיעשה לזירת הפתח לקטן אלא אם היה לזירת הפתח נפתחא רצה אפילו אם נחמ"ל כפי הא"י דאין לחי שמואל ס"ל דגם לזירת הפתח נפתחא נפתחא רצה אפילו אם נחמ"ל דאין לחי נפרצה מכל מקום י"ל דמורה דהוי מהני לחי או קורה לקטן משום דנחמ"ל ליכא צוה שם פרה ומה גם אחרי דנתקן נלחי או קורה לא הוי פרה כלל רק פתח ועוד דכבר כתבנו דעיקר דין דאין לחי וקורה מתירין את הפרצה הנה לרש"י ולהרש"א והטור"ם נראה דלא ס"ל הכי ורק הרשנ"א והריטנ"א דכתבו הא"י כלל לא לטעמיהו דס"ל מנוי עקוב כפי ר"י.

ועוד הרי להנ"ל פתח רס"י ס"ה ס"ל להטור דרבנינו ירוחם דהיכא דמתחילה נתקן שיהיה כך אינו נקרא פרה ולא שייך צוה שום ציטול פתח כיון דכן היה מתחילה ורק היכא דנעשה פרה במקום שהיה סתום למחרת דכיון דהיה מתחילה ננוי וסתום ואחר כך נפרץ חמיר טפי והפח"א הש"ג על זה דאם כן מחי פריך הגמרא (יו"ד) ומ"ש מדר"א לחי ומדר"א ח"י כ"ו הא לרבני הגמ"א וט"י מעיקרא לא קשיא מיירי דיש חילוק היכא שעכשיו נעשה פרה במקום שהיה סתום כמו נדר"א לחי ודר"א ח"י לא נדר ויהודה דמיירי דעשה מתחילה נהימר הרמק

משום עומד מרובה על הפרץ ול"ל שרנונו לומר שה"י תיקון שעשה להך פתחא רצה אלא יהיה נקרא פרוץ לא נטיל כיון שיש לו לזירת הפתח אך על גב דלא עיי"ל ונפיק צוה אלא מכל מקום הכשר המנוי נהך פתחא זוטא דעיי"ל ונפקו צוה הוא על י"ד עומד מרובה על הפרץ והוא דמקו גם ננוי דין נריך עיין דלפי"ז מנוי רחנ עשרה ועשה לזירת הפתח לרצה והשאר פרוץ נלי לזירת הפתח ועיי"ל ונפקו נהך ד' ואין שם תיקון אחר הוא מותר נעומד מרובה על הפרץ שהעשה שיש עליה לזירת הפתח כסתום דמי ולפי"ז נריך עיין צוה ואף על גב דפס ג' שעאלו מקנים נפחות מנ"י מהני למחוי עומד מרובה על הפרץ כמנואר סס"י ס"ג מדר"א הנ"ל מכל מקום אפשר לנזוטא מתבטל טפי כסתום מלזירת הפתח, ועיין נר"י נסוכה דלמחוי דופן לא מהני לזירת הפתח אך על גב דלנזוטא מהני ואפשר לומר דהכא דהך פתחא זוטא נותר על י"ד הפס ג' שלימות שהוא עומד מרובה והפתחא רצה שצ"ל תקונו אישתי ליה על י"ד לזירת הפתח שפיר דמי נכח"ל נזוטא דהוי דמיחא דלא הוי כסתום ממש מכל מקום גם פרוץ לא הוי ומעיל הפס ג' לנזוטא נלי פתחא זוטא למשריה נעומד מרובה על הפרץ עכ"ל.

והנהגה מתי דטען הנ"ל מדר"א הר"ן נסוכה דלמחוי דופן לא מהני לזירת הפתח לע"ז אינו טענה מיירי דנר"ן הר"ן הם רק לגבי סוכה ולא לגבי שנת דלנזוטא שנת הוי דופן מעליא וכמפורש שם בתוספות ונר"ן דמחמירין נהא נסוכה דנעיקן מחילות הניכרות טפי משנת, ונתבאר ר"ח אר"י סימן פ"א הוצא תשונה הר"ש שכתב לזירת הפתח חשיב כמחילה המפסקת ואם כן שפיר י"ל דמהני ננוי לענין שיהיה צוה עומד מרובה על הפרץ דשפיר יתכן לומר כדעת התפ"ס דכיון דלזירת הפתח אינו מתבטל גם אם אין הולכים בו והוי כמחילה מעליא אם כן חו"א לחוש להא דליכא תיקון נפתחא זוטא דנותר נעומד מרובה וגם מנוי רחנ עשרה ועשה לזירת הפתח לרצה והשאר פרוץ נלי לזירת הפתח ועיי"ל ונפקו נהך ד' ואין שם תיקון אחר מותר נעומד מרובה על הפרץ שהעשה שיש להן לזירת הפתח כסתום דמי ואין כדאי בסגורות הכרם להטיל ספק נגד הנופירס בתוספות ור"ן והרש"א נפאונה דס"ל לזירת הפתח הוי כדופן וכמחילה המפסקת לענין שנת.

(יא) איברא דיש כאן תיורא רנה נדר"י התפ"ס דהנה כהיום זכינו לסי' האר"י הגדול מקור נדר"י הנ"ל הללו והה לשונם שם (ח"ג סימן קי"ז) מיהא אם אירע כך דשנקי פתחא רצה ועיי"ל נפתחא זוטא הכי נמי דנאסר כל תיקון המנוי ונטלה הקורה ונטלה הלחי, ופירי רבנינו שמואל אלא אם עשו לזירת הפתח לקטן אפילו היכא דשנקי גני מנוי פתחא קמא ועיי"ל נהיה פרה אפילו הכי לא נעלה לזירת פתח וקורה מן הראשון משום דהוי פתח והרנה פתחים שריק לננוי עכ"ל, והנה מחלי דסיים האר"י לא נטלה לזירת פתח וקורה מן הראשון מנאר הוא דאין כאן ט"ס כלל דמיירי שפיר דהפתח הראשון נשאר בתיקון קורה והלזירת הפתח עשה להפתחא זוטא והתפארת שמואל גם הנתי אפרים לא היה לפניהם ספר האר"י הגדול ולא ראו הדברים נפנים וטעמא דמילתא י"ל דרק פרה מתבטל לפתח אם גני מנוי שנקי פתחא קמא ועיי"ל נפרצה אלא פתח אינו מתבטל לפתח דהרנה פתחים שריק מנוי ואם עיי"ל נחמ"ל פתחא אינו מתבטל הפתח הראשון ועיין יור"ד סימן רפ"ו סעק"י י"ז אם יש צוה הרנה פתחים ונעשו כולם לכניסה ויציאה נני הנתי כולם חייבים נמנחה אפילו נחמ"ל דהיוריס שאין רגילין עתה ללחא ולנזא אלא נחמ"ל מהן ונסעק י"ח שם צוה שיש לו פתחים הרנה אך על פי שצ"ל רגיל ללחא ולנזא אלא נחמ"ל מהם חייב לעשות מנחה בכל פתח ופתח, ועיין נמנחות (ל"ד) לא נריכא אך על גב דרגיל נמד דפירש"י שם, ועיין נילור הגר"א שם ונפרק קמא דנ"ב (י"א): כל זמן שלא פרוץ את פתחיו אך על גב דהיה סתום ונזק לפותחו אין גני מנוי מעכבין עליו והכי נמי י"ל קצת לענין מנחה דפתח סתומה חייב נמנחה והכי נמי לענין מנוי לא נאמד שם פתח מנוי נמה שאין הולכין בו ומשום דפתח אינו מתבטל לפתח ורק פרה מתבטל לפתח חוה נזר נילור נדר"י האר"י והנ"ל, ושרי ליה מחל"ה להרנ סי' משנה נרורה דהיה לפניו ספר האר"י והוא רגיל בו, וכל זאת נמשך צוה נעשים עצמות אחר התפ"ס ופסל נדיים לפ"ד ואין משנתו נרורה צוה.

נמה דברים אמורים אם הקנים של עורת הפתח רחוקים מהכחול רק נצד אחד מהמניין אבל אם הוא בשני קצות המניין כגון עורת הפתח שעומד בקצה מזה ומזה וגם בקצה המניין של זה מערב כעצו שם העורת הפתח גם כן הקנים רחוקים מהכחול הנה נכחיל גזזת אפילו אם עיקר דרך הילוך בני אדם אינו כלל בין הקנים לכחול מכל מקום פסול הוא לכולי עלמא ואינו מועיל גם אם יעמיד ליד להכשירו משום דהויל מניי מפולש לדרך עורת הפתח מזה אחד ומזה השני לחד ואם יש ביניהם גם כן עורת הפתח שעומד סמוך להכחלים בלי הפסק וכמו שיבאר לקמן בהעירויין עשיתי ציפיק מאנטשעטער הדבר פשוט דהו לא הו מניי מפולש.

אם העמיתו עורת הפתח נחלוצ אורח המניין ואחר כך העמיתו ליד נרש המניין להחיר משם עד עורת פתח לדרך שיהיה שם כל תנאי מניי שצריך להחיר ליד כמו אחריו יותר על רחבו וזני חזרות וזני בתים פתוחים לכל חצר ואינו מנטרף החזרות והבתים שעומדים בתוך עורת הפתח ולפנים להכשיר הלחי שעומד נראה המניין וכח"ש בתשנ"ז ח"ב סימן ל"א וכח"ש בעק"ד.

הרש"א והריטב"א ס"ל דל"ן ליד וקורה מחירין את הפרצה ומדברי רש"י והטושי"ע גבי מניי עוקם נראה דס"ל דל"ן וקורה מחירין את הפרצה, ואולם היכא דעיקר המניין מחוקן בלחי או קורה יש להחיר לדרך עורת הפתח וכמו שכתבנו בניאר דברי האר"י בשם רבינו שמואל.

ביררו דשם פתח לא נחנצל נמה שפסקו מלכת דרך שם והולכין בפתח אחר דפתח אינו מנצל ורק פרצה מנצלת לפתח ולענין מוחה אפשר דגם בפתח שחורף סתום ולא פרץ את פנימיו אחרי ח"ב במזוזה אבל ודאי דלא יקבענה נצרכה ודברי התפארת שוואל שגגה נדברי הג"ח שוואל בשו"ע סימן שס"ג סעיף ל"ד ליחא ודלא כהח"מ שמתוך אחריו והלפ"ע יד כתנאי וחתמתי שמי לראיה.

כאום הק' אברהם אהרן יודעלאוויץ, רב וזאנז
דפ"ק מאנטשעטער, ענגלאנד

סימן מ"ו

שאלה. קנים של צורת הפתח אי בעינן שיהיו עומדים דוקא תוך חלל המבוי או אפילו אם עומדים חוץ לחלל המבוי נמי כשרים.

(א) תשובה. המנהג הפשוט דל"ן מדקדקין להעמיד הקנים של עורת הפתח שיהיו עומדים דוקא תוך חלל המבוי ואפילו להפוסקים דס"ל דנעיק שיהיו גלויים ולא מכוסים ומזוזה הוא בגלוי דוקא מכל מקום בזה לא פליגי ואם העמיד הקנים אצל ראשי כוחלי המניין חוץ לחלל המניין לכולי עלמא כשרים, ואולם רח"ל לחפשי אחד שכתב בזה לפסול לכן הגני לנאר הדבר נכ"י.

ענה א'

גרסינן בעירובין (כ"ד): ההיא רחנה דהואי נפס נהרא חד גיסא הוה פתוח למתא וחד גיסא הוה פתוח לשניל של כרמים ושניל של כרמים הוה פתוח לנורא דנהרא אחר אצ"י היכי נעניד לעניד כיה מחילה לנורא דנהרא ל"ן עושן מחילה ע"ג מחילה וליעניד ליה עורת הפתח אפומא דשניל של כרמים אחר גמלי דין ליה אלא אחר אצ"י ליעניד ליה אפומא דשניל של כרמים דמינו דמחילה לשניל של כרמים מחילה נמי לרחנה ופר"ך רנא יאמרו ליה מועיל לשניל של כרמים דעלמא ומסקי דעדינן ליה לפיתחא דמתא דמינו דמחילה למתא מהני נמי לרחנה ופירש"י דהאי רחנה הו כרמית ולא היתה מוקפת לדירה וחד של אגנים היתה רחנה זו מוקפת והיה קשה להיה לפרך פרצה יותר מעשר ולגודרה לדירה דעלמא דלישתמשו בזה בני מניי ושניל וקאמר ליעניד ליה עורת הפתח אפומא דשניל דפתח לרחנה דמינו דמחילה לשניל של א"י פרוק לרחנה אפילו היה פתוח לרחנה הרבים מועיל לו ליהני נמי לרחנה להיות לה תוספות זה היקף לדירה אחר גמלי הנאין לשחת מן העיר דרך מניי לרחנה ומשם לשניל ולנהר דין

הרחק צ"י אמות, וכן הקשה בק"מ ובספר בית מדר, ולע"ד י"ל דהא דפרצה מחיר זהו ש"ך רק כשיש זה ד' טפחים וכח"ש הריטב"א נפומא דמניי עוקם דכל שיש זה ד' טפחים כשיעור פתח שהוא דבר השות אוסרת וצריך תיקון ואם כן י"ל דפר"ך מדר אמי ודר אפי נמניי שנפרץ מזהו כלפי ראשו דגם ג' טפחים אינו מותר ואף על גב דג' טפחים אינו דבר חשוב דמינו כשיעור פתח ומשני התם ממעט נהילוכא וחיישין אפילו ג' הכא לא קא ממעט נהילוכא והילכך היכא דנעשה צהיחר מתחילה לא חיישין כלל ואפילו נפרצה ל"ן לחוש רק בדר טפחים ואם כן להבית וט"ז הרי ל"ן לחוש לניטול פתח כלל היכא דנעשה מתחילה צהיחר ואם כן מכל ה"ל טעמא י"ל פשוט דאפילו בעיריות הגדולות דעמי להילוך נצדי הרחובות והעמיתו עומדי העורת הפתח שלא אלא כוחלי המניין רק נחלוצ הרחוב והיינו נחלוצ הטראטאר בקצה רוח הדרך העמי לנסיעת העגלות נאוסן דעיקר דרך להילוך בני אדם הוא אלא נמקום עורת הפתח מכל מקום אם העמיד שם ליד כשר לכולי עלמא וא"י שם עורת פתח היכא דליכא שם רוחת יותר מעשר, ואולם אם הוא כן בשני הצדדים נמניי לאורכו כלומר בקצה אחד מהעיר שעומד שם העורת הפתח הנה הקנים שלו רחוקים מהכחול ד' טפחים ויותר וכן בקצה השני מהעיר שעומד שם העורת הפתח הנה גם כן הקנים שלו רחוקים מהכחול ד' טפחים ויותר וזה הנה נכחיל גזזת אפילו אם אינו עיקר דרך הילוך בני אדם אינו כלל בין הקנים להכחול פסול הוא לכולי עלמא ואינו מועיל אפילו אם יעמיד שם לחיים ליד הבתים כהורחא הח"ח דהא הו מניי מפולש לגמרי דמפולש קיימא לן לדרך עורת הפתח מזה אחד, ועיין בשו"ע ב"ה שמה להרב מסתקאלא ח"ח סימן ח"ח.

ותצא דינא בקצרה פרי הכרם אשר אנטש בוצרים בזה מסקנת הדברים לדינא נכ"י שנהגה המה :

(א) עורת הפתח שהעמיד הקנים רחוקים מהכחול ג' טפחים ויותר הנכור שור פוסל ורת הפוסקים האחרונים ס"ל להכשיר ודוחים רח"ל הנכור שור, וכן הוא להדיא נדמה בשם אר"י, ונחידושי הריטב"א, וכן מוכח מרש"י (ט"ז) ד"ה או תלחיה עיין שם שכתב לצייר קורה תלויה המרוחקת משני הכתלים כגון שנען קנה כל שהוא נחלוצ המניין ונתן על גביו את הקורה ומדלל יצור כגון שהעלה לקורה ע"ג עומדים משני הצדדים נראה משום דאם כן הויל עורת הפתח ונצורת הפתח אפילו הרחיק יותר מני טפחים מותר, וכן כתב הח"מ בשו"ע סימן שס"ג סעיף כ"א בשו"ע רש"י ויש להגמ, והגאון החסיד בעל התניא ז"ל כתב בתשובה לית דחם לדברי הנכור שור והמנהג פשוט להתחילה דלא כוחתיה, והלום רח"ל בתשובה בית שלמה שם שכתב דמפשט המנהג להחמיר וגדולי האחרונים הסכימו לדעת הנכור שור, והדבר פשוט דל"ן לחוש לזה כלל רק מהיות טוב היכא דאפשר אלא אם כן העמידו כן רחוקים מהכחול והוא טירחא לשנת הדבר וכ"ש היכא דליכא בזה אחר מעליותא וכ"ש היכא דל"ן ציד הישראל לתקן כלל טודא אפשר למסוך על המקלים גדולי עולם דפליגי על הנכור שור והם רות מניי ורת נני.

(ב) ואפילו אם הקנים מרוחקים ד' טפחים מהכחול ויותר עד עשר אמות יש להכשיר אם העורת הפתח הוא יותר לזה משום דעורת הפתח הו כסתום וכמחילה המפסקת ואיכא עמוד מרובה על הפרק וכח"י תלחא גלויים וצוהקים ה"ה שרית פתחא ושרית אלא יעקב והתוספות שנת דהחירו בזה בלי שום תיקון כלל והח"א הצריך בזה ליד להכשיר האיר שצן הקנים להכחול ואין לדבריו שום יסוד כלל.

(ג) אולם היכא דעיקר הילוך בני המניין והעיר הוא אינו בין הקנים של עורת הפתח רק בין הקנים להכחלים של המניין וכמו בעיריות גדולות ונחלוצ הרחוב י"י אפשר להילוך מזה ריבוי הטופסים בעגלות וקרונו להסתכן מפני רדיפת העגלות הקטור והמאטאר קארם ורוכבי גייסעעלם והולכים רק נצדי הרחוב שנקרא פוט— פוט או לאווע או טראטאר הנה בזה צעין מזה הדין ליד ליד הבתים להכשיר האיר שצן הקנים להכחול אלא בלח ודאי וכשר וא"י שם עורת פתח וכח"ש בעק"ד.

חוק לחלל המצוי אצתי זהו רק לפי דעה"ש והא"ר חלי נשיטת הרמ"א
ומנ"א דכותלי המצוי אינם נחשבים נמקום קנים אצל לייבנ נזה שטי
לשון הגמרא דנבי צורת הפתח קאמר אשומא דשניל וגני לחי קאמר
אשיתחא לפוס שטת רש"י ליכא לתימר כן דהא רש"י ס"ל כמנהג
הקדמונים וכמ"ש להדיא הריטנ"א נפתח שחתי והנחתיו לעיל
בסימן י"ג ע"ק ג'.

ואברא והסוגיא נריכא ביאור לפוס שיטה זו דאם כן מאי קאמר
אנ"י ליעניד ליה צורת הפתח אמו נמלי ודין ליה תשום
דיהיה נדחק פתח השניל והרי אינו נר"ך להעמיד דוקא קנים לצורת
הפתח ואפשר לעשות הכתלים נמקום קנים והיה נר"ך רק לעשות
קנה למעלה על גני הכתלים ולא היה ממעט רוחב פתח השניל מידי
ולעיל בסימן י"ג ע"ק ז' כתבנו דהך פלגותא אי הכתלים עולים נמקום
קנים תליא בפלגותא דלחי העמוד מחליו דלמ"ד דלא הוי לחי הכי נמי
אי אפשר לנר"ך הכתלים למחוזות נצורת הפתח תשום דהקנים שמכלן
ומכלן י' להם דין לחי והכתלים לא הועמדו לשם לחי ולמלא דלמ"ד
דלחי העמוד מחליו הוי לחי אס כן הכי נמי וגם כל שכן הו"א גני
צורת הפתח דסתכין על קנים שעומדים מחליו והיו"ן הכתלים נמקום
מחוזות ואם כן קשה דהא הכא קאי הסוגיא לאנ"י דס"ל לחי העמוד
מחליו הוי לחי ולמה הוצרך כלל לקנים לצורת הפתח ולמעט רוחב פתח
השניל היה להם לנר"ך הכתלים נמקום קנים.

ואסינא לייבנ ד"ל דהא דקאמר אנ"י לצורת הפתח אי אפשר תשום
דלחו נמלי ודין ליה לין הכוונה תשום דהצורת הפתח
ונומעט רוחב פתח השניל אלא דמדנ הגונה יהיה הדחק עיין פרק
קמא דעירובין (י"א). בתוספות ד"ה חילומא נס"ר נטעמא דלא
עשו צורת הפתח נמקום פני ניראות, ונחידושי הרשב"א שם כתב נס"ר
התוספות והנדרכו לתקן כדי שיכנסו שם נהמסם וגמליהם טעונין
שם נגזוין מלד ולא היה מחקיים כל כך דלחו נמלי ודין ליה ועיין
שחמרו לקמן גני רחנה דהיה נפוס נראה כ"י עיין שם. ואם נפרש
דנ"י רחנה היה הקפידא והחשש מפני רוחב השניל שהיה נר"אם כן
הראיה אינה מופלגת כל כך ואם נפרש דנ"י רחנה הו"א החשש
מפני הגונה יתבשרו הדגרים. ולפ"ז פרה גם כן הקושיא דהיה להם
לתקן הצורת הפתח חוק להלל השניל ושוב לא ידחקו בזה את פתח
השניל דאין הטעם כלל מפני שידחק וימעט רוחב הפתח דהרי אפשר
להניח הקנה העליון על הכתלים עצמן אלא דהחשש הו"א מפני הדחק
נגזוה ואם כן אי אפשר לעשות הצורת הפתח גם חוק להלל השניל.

ענה ב'

(ג) **ובזה** אמינא לייבנ הסוגיא לפוס שיטת התה"ד (בסימן ע"ד)
הנז"ל בסימן ס"ג סימן ס"ג סע"ק דסובר דלחי נבי כעני
אנצב וצורת הפתח מהני גם תמיד טחוי נכותל, וקשה דאם כן מאי
קאמר הגמרא הכא לצורת הפתח יהיה מחזיק פתח השניל טפי מלחי
והרי אדרבה נהפוך הוא דלחי הוא עני יותר מצורת הפתח דלא נבי
שיעורא כלל, ולפ"ז שם כתב דעל כל פנים נעין דלחיו נהלי מיתיו
קצת דבר ממש וענ קצת ולא פני נמראה הסוד שניכר על הכותל לחוד,
וכן כתב נ"י נס"ר תשובת הרא"ש שהיא מקצתו נולט, וראיתי למורה
אחד שטען לרשום נכותל נמקום לחי נמין עפר לנן שקורין קריי"ד ודימה
אותו לנן מיתיו סיד וטעה מלד בזה כ"י, ונפסר נה"ע כתב דמסוגיא
זו איכא ראיה להט"ז ודלא כדאמרו מורה אלא דנעין קצת ממש ועוני
כל שהוא וייתייש קושיא הנ"ל ד"ל מיתיו סיד מכלן ומכלן יעלה
לחשון יותר ענ מלס יעשה לחי מלד אחד, ולע"ז הא ליתא דנליטת
שני משהיו"ן יתכן מלד דזה פחות משיעור לחי דהוא כעוני אנצב וסתם
עוני אנצב נכל מוקום הוא כרוחב עוני אנצב אגודל נמקום רחב, וכדנרי
הרמב"ם בפ"ז מה' שנת הלכה ל"ו האנצב שחשעין נכל מוקום הוא
רוחב אגודל ש"י כ"י, ועיין מנחות (מ"א). בתוספות ד"ה ארבעה,
ועיין רא"ש נגדה הלכות מקואות סימן ט"ו, ונר"ש נמקואות פ"ו
מ"ז וגני צור"ד סימן ר"א נזה, ועיין תשנות חוט השני נסופו,
ועיין תנ"ש סימן ל"ה סע"ק נ"ד ועוד דלע"ד העיקר כדנרי אותו
מורה שהתיר לרשום נקריי"ד נמקום קנה נצורת הפתח ואחרי המחילה
מכבוד מרן ה"ט"ז אומר אני דלא היה לפניו ספר התשנ"ן שכתב נח"ב
סימן נ"ד ח"ל שיעור לחי נפרק קמא דעירובין (י"ד): רחנן ועניין
כל

שדין ליה שהיה פתח השניל ציר להן ועכשיו הוא דוחקן ואמר אנ"י
לעניד לחי אשיתחא דשניל ופירש"י לחי הנעון נלרן ועניו משהו ואין
נחלין נונעין בו כ"י, ונתוספות שם ד"ה ליעניד צורת הפתח, הקשו
ד' קושיא על פירש"י, ונחידושי הרשב"א והריטנ"א תירטו ג' קושיא.
ואולם לקושיא התוספות למה שיה הלשון דמעיקרא קאמר אשומא
דשניל וגני לחי קאמר אשיתחא הנה להך קושיא לא מנאנו ת"י לשיטת
רש"י, ונפסר נה"ע כתב לתקן קושיא זו ולכאורה קשה לחלי נאיד
אנ"י מתקונא לצורת הפתח תשום דלחו נמלי ודין ליה הא אפילו
לחי דקיל וגרוע מצורת הפתח קיים לן דכשר נעמוד חוק להלל המצוי
וקל ודומה לצורת הפתח דעדיף וחשיב טפי ואם כן היה יכול לתקן
צורת הפתח חוק להלל השניל ושוב לא ידחקו בזה את פתח השניל ועי"כ
נריכין אנו למד לצורת הפתח אינו כשר אלא דוקא נעמוד חוק להלל
ואינו דומה ללחי וטעמא דמילתא דלחי עניד לעולם הכירא שגא להכשיר
המצוי תשום הכי כשר אפילו חוק להלל אצל צורת הפתח דלאו תשום.
הכירא כלל אחינן עליה אלא תשום מחינה נריתחא וכשעומד חוק להלל
אינו נראה כלל לצורת הפתח אלא כמלר"ך כותלי המצוי וקנה על
גביהן ואין כאן צורת הפתח כלל וגם תשום קורה אינו מתכשר דקורה
נבי רחנה טפה ונריתחא ועוד דאנ"י אהר מעיקרא אשיתחא לצורת הפתח
נפסר קאמר אמו נמלי ודין ליה ויחא השתא הא דשינה הגמרא
נלישנא דנבי צורת הפתח קאמר אשומא וגני לחי קאמר אשיתחא היינו
דלחי כשר אפילו כשעומד חוק להלל ויכול לתקן אפילו נלחי רחנה
ואפילו הכי לא יהא נדחק בזה את פתח השניל והא דפירש"י רש"י
לחי הנעון נלרן ועניו משהו כ"י קושטא דמילתא נקט דלחי כשר
אפילו נעוניו משהו ויכול לעמוד אף חוק להלל ומשינוי לייבנא דגמרא
שמעין דיכול לתקן אף נלחי רחנה והיינו כשהעמיד חוק להלל אצל
נצורת הפתח דאינו כשר אלא חוק להלל קאמר אשומא עכ"ל.

(ב) **והנה** זה דבר חדש וראוי להחזוק בו ואפשר להביא ראיה לזה
דהנה נבא דקיימא לן כרנא נפרק קמא דעירובין (ח'):
דנעין קורה ע"ג מצוי ואם נען שתי יתדות נבני כותלי המצוי למעלה
מנחון והניח הקורה על גביהן פסול תשום דנעין שנייה הקורה דוקא
על כותלי המצוי וכמ"ש בטו"ש סימן ס"ג סע"ק י"ד וכתב שם
הע"ש והא"ר דאם נען שתי יתדות נקרקע סמוך לכותלי המצוי
תוה ותוה מנחון והניח הקורה עליהן כשר מטעם לחי ונפסר מ"י
בשער הניזן כתב דלחי יודע אשומא לא כתבו דהא לית בזה נמי צורת
הפתח, ולכאורה הו"א פלא גדולה ולהאמור אחי שפיר לצורת הפתח
אינו כשר אלא נעמוד דוקא חוק חלל המצוי אצל כשעומד חוק להלל
אינו נראה כלל לצורת הפתח אלא כמלר"ך כותלי המצוי וקנה על
גביהן ואין כאן צורת הפתח כלל, ואולם קשה דאם נימא דהוי כמלר"ך
כותלי המצוי יכשר גם תשום קורה דהא מונחת על כותלי המצוי ולר"ך
לומר דלהחמיר אחריו דהוי כמלר"ך כותלי המצוי ולא להקל והוא
דוחק, והנ"י בסימן ס"ג הכשיר נצורת הפתח היכא דהסמוך ההיטם
אצל הכותל ואינם נראים לא מנחון ולא מנפגים וצורת הפתח עדיף
בזה מלחי עיין שם. ואם כן הרי להדיא דס"ל להנ"י וצורת הפתח
כשר גם אם הוא עומד חוק להלל המצוי, ולכן נ"ל דגם השולט שנת
והא"ר מודים לזה דכשר והא דלא כתבו דכשר תשום צורת הפתח היינו
תשום דקושטא לן דאפילו היכא דנתן הקורה צין הקנים שמהלכים
דמטעם צורת הפתח פסול להנ"י נס"ר א"י זה הו"א מן הלז ומדין
קורה כשר גם צין הכתלים והעמודים ורק הכא פסול תשום דנעין
קורה ע"ג מצוי וליכא אצל כשר מטעם לחי ואח"י שפיר.

ועוד דעיקרא דמילתא דנרי הרב נה"ע לא יתכן רק אם נימא
כשיטת הרמ"א ומנ"א דכותלי המצוי אינם נחשבים נמקום
קנים ולהכי י"ל דגם נצורת הפתח דעומד חוק להלל אינו אלא כמלר"ך
כותלי המצוי וקנה על גביהן ואין כאן צורת הפתח כלל אצל לפוס מנהג
הקדמונים שהוצא נדמ"ה דגם הכתלים עולים נמקום קנים אם כן
נעמוד חוק להלל אפילו תיחא דהוי כמלר"ך כותלי המצוי וקנה על
גביהן אצתי הרי הוא צורת הפתח מעליא, ומעתה גם אם נימא
נטעמא דע"ש והא"ר שכתבו דאם נען שתי יתדות נקרקע סמוך
לכותלי המצוי והניח הקורה עליהם דכשר מטעם לחי ולא כתבו
תשום צורת הפתח זהו תשום דס"ל לצורת הפתח אינו כשר אם עומד

כל שהוא ואחריו נגמרה מאי כ"ש תני ר"ח אפילו כחוט הסרבל, ונראה מדקדוק זה הלשון שחוט הסרבל הוא השיעור היחיד פחות משפסד להיות נולט ויש לו היכר שכיון שיש לו היכר קצת סגור, וכן נראה נפ' הנה המהקש (ע"ו): בשיעור נחת הגידין שהזכירו שם זה השיעור ומה שהזכירו שם פרק קמח דעירובין (ה'י) נליטה נענין לתי הנולט מדפני של חביו היינו משום דלף על גב דלמטה שיעור אפילו כחוט הסרבל למעלה יש לו שיעור גדול עד פחות מדי אמות אבל לא הצרכו לו חכמים נליטה יותר מחוט הסרבל ואם עשאו נולט הרבה גם הוא כשר ונלמד שלא יהא לו ד"ח, ומכאן נראה דסקירה ענה סגור ונלמד שיהא לה עוני עורף על שטח הכותל שאם לא היה לה עוני כלל אלא נציעה נכותל לא תשמע דלסני שהנצע אינו מוסף כלל על גוף הדגור הנלצע שאם היה צו חוספות היה חוץ נטילה וכבר כתב הרשב"א ז"ל שאינו חוץ כלל, והניח ראיה מדאשכחן בחולין (ל'י): בפרוכת טבילה והם היו נצטוות חכמת וארגמן כר, וכן לענין ידים ונליט שהדיו הינו חוץ חף על פי שאין לו נליטה גדולה והכא נמי הסיקרא היא נולטת כדו ע"ג הנייר היו שפיר נליטה לענין זה עכ"ל, ומעתה תשי"ב הט"ז דלא סגי במראה שניכר על הכותל לחוד הוא אמת ונדק דהא נלצע לא היו נליטה חף על פי דניכר יפה, ואולם אם רשם נכותל נמין עפר לנן שקורין קריי"ד פשיטא לי דהוי נליטה כמו נדיו ע"ג נייר וכמו נסיקרא שהחיר התשנ"ד דהרי סיקרא היא היא כמו קריי"ד והמורה לא טעה כלל וגם לפוס דברי תה"ד שכתב שם ז"ל דמהר"ם דהחמיר דנעי שיעורא כעוני אלצע לא קאי רק לחביו שתקטנוה נלחי דהתם נעי שיעורא לעוני הלחי משום דהא דתנן לחיים רחנן וענינן כל שהוא מפרש נגמרה כמה כ"ש תני ר"ח אפילו כחוט הסרבל הא פחות מחוט הסרבל לא מהני דהכי אחריו נצרכות (ט"ו): הנל לאחוריו אפילו מיל אינו חוזר וקאחריון עלה ומינה מיל הוא דאינו הוור הא פחות ממיל חוזר, וכן נפליט (מ"ו): אבל תננה אפילו כשרפא דאסא טריפה וכחן שם צורדכי דפחות מטרפא כשר אבל אם הכשר המנוי נצורת הפתח דלא מפרש מלמודא שיעורא אלא קנה וסלקו וקנה מכלן וקנה על נציהן איכא למימר דנמשהו סגי עכ"ל, ולע"ד הדגור פשוט דגם להחמיר נצורת הפתח רש"י נרשמה כל דהוא כיון דלא נעי שיעורא רק נענין נליטה משאו אם כן סגי נכחו דיו ע"ג נייר ולא זכיתי לירד לסוף דעתו של הט"ז שכתב וז"ל ולא סגי במראה הסיד שניכר על הכותל לחוד, וכן כתב התה"ד נהיהא השונה תחילה דעל כל פנים נענין שיהא ענ כחוט הסרבל עכ"ל, והוא תמוה אלזי דהא דנענין ענ כחוט הסרבל הוא רק נלחי ולא נצורת הפתח דהתם נקנה כל שהוא סגי ולא נעי אום שיעורא כלל להחמיר, וגם לשון השכנה"ג הוצא נצאה"ט קצת מנומסם אלזי שכתב דנצונה העלה דלחי מסיד מחוי מהני אפילו לצורת הפתח כר, והאי אפילו אינו מונן דלדברנה צורת הפתח קילא טפי מלחי ולהתה"ד סיד מחוי כשר דוקא לצורת הפתח ולא ללחי ואולי כוונת השכנה"ג משום דנצורת הפתח נענין שיהא הקנים נריחים ומקום כדי להעמיד נהו דלת של קשין ונלחי לא נענין שיהא נריח וחזק כלל וכלל.

(ד) וע"ד דיסוד טעמא שכתב התה"ד להחמיר נלחי והוא משום דכל היכא דנקטו חכמים שיעורא הוא דוקא גם היכא דקתני לשון אפילו הנה האל כללן אם דהסכיוו עליו רנחיו הראשונים ז"ל נכמה דוכתי, וכן פסק הרמב"ם נפ"ח משפטה נדון טרפא דאסא, וכן כתוב נחידושי הרמב"ם לחולין והוצא נצונה"ט להרשב"א והוסף ראיה מהא דפרק מי שמת (קמ"ג): גבי שולח סנלונות לנית חמיו שלח שם מלה מנה ואכל שם סעודת חתן אפילו צדיק אין נגנן ואחר רצא דוקא דינר אבל פחות מדינר לא ואקשינן פשיטא אפילו דינר תנן ומחיי מה"ד היה אפילו פחות מדינר והאי דקתני דינר אורחא למילתא קמשמע לן, ונצרכות מיל כר, מכאן יש ללמוד שכל שיעורא חכמים נציואל נזה חף על גב דקתני עליהו אפילו, דוקא בשיעורן הא פחות מכן אין נמשמע עכ"ל, וכן נצחונות (נ"ט): אבל אם עשו אגרת ציקורת ציניהן אפילו מכרו שיה מנה נמלתיס מוכרן קיים, וכבר הרמב"ן דדוקא הוא אבל פחות מדי נמלתיס המקה נטל הוצא נצונה"ט פייצ מהלי מלה והניחו גם הניח שמואל נצאה"ט סימן קי"ד סיק ד, ועיין תשובת הרשב"א סימן ל' הוצא נצ"י צור"ד סימן ר"פ שכתב לענין ס"ח שנקרע יותר מנ' שיטות דלף על גב דמלשון הגמרא היו אפשר לפרש דנחתא לית לן נה כלל ואפילו ביותר מנ' יתפור אין

סגור לומר כן אלא כמו שיש חילוק נעתיקתא צין צ' לנ' כן יש חילוק נחתא צין ג' לר', וכן נראה מלשון הרמב"ם שכתב ואפילו קרע הנא נחתו ג' ומינה הא ביותר מנ' לא והניח ראיה מהא דמיל אינו חוזר ומהא דפרק מי שמת הנ"ל עיין שם, הרי הרשב"א כתב לייקן הך כלל גם נצדרי הרמב"ם, ואולי זהו משום דנגמרה נמחוט (ל"א): קאחר סתמא אבל נחתא לית לן נה, והרמב"ם דרכו תמיד לשמור לשון התלמוד כידוע והכא שיה להכי סוגר הרשב"א דנא להשמיעו דיוקא דשיעורא דהוא דוקא, ואמנם אי משום הא לא איריא דהנה ה"ח והש"ך כתבו דלישנא דקרע הנא נחתו שלח משמע דנחתא נחתו נגליין ונא נחתו שלח דה חמיר דעלול להתקדע יותר לפי שאין הקצוות מחוברין כלל מה שאין כן היכא דקצוות הגליון מחוברין אלא שנקרע נאמנע הידיעה נחתו שני שיטות אין עלול כל כך להתקדע טפי וזהו שיטת רש"י והטור, ועיין מהר"ק שורש קכ"ג שהקשה לדעת מהר"ם מרדכינורק דלא מהני מטלית ודנק של קלף לקרע דס"ח כמו שהניח הר"ש שם חסו אם כן איך יפרנס הא דליתא צירושלמי פרק קמח דמגילה הלכה ט' הלכה למעשה מסיני שיהו כותבין צעורות וכותבין נדיו ומסרגלין נקנה וטולין נמטלית ודונקין נצנק ותופרין צדיין כר, והר"ף הניח הירושלמי הזה נה' ס"ח נראה דסוגר דקאי על ס"ח, ולדעת מהר"ם איך יפרנס הירושלמי הנ"ל והאי וטולין נמטלית יש לפרשו נתפילין וכשיטת הרמב"ם נפ"ג מה"ח אבל האי ודונקין נצנק נר"ך תלמוד.

ולע"ד י"ל דמהר"ם סוגר כשיטה הנ"ל ויתפרש האי ודונקין נצנק נקרע נחתו השיטין ולא מנא הגליון החמיל הקרע אלא דנחתלחו נחתו השיטין, וזהו מורה מהר"ם דמהני דנק משום דנכחאי גיונא חיצור הקצוות גם כן מהדקים הקרע ויחזיק היטב גם הדנק והמטלית ורליית מהר"ם דלא מהני דנק ומטלית הוא דמחסיק הנמרה שם נמנחות והניח נגידין אבל נרד"ן לא ולא משכח תלמודא תקנתא אחריתא אם כן אין לשנות אלא כמו שאמרו חכמים ולפוס שיטת רש"י ונ"י והטור והש"ך הרי לישנא דנמורה קרע הנא נחתו שלח מיידי דהקרע החמיל מקצה הגליון ואם כן נזה שפיר לא מהני גם כן דנק ומטלית אבל היכא דהקרע לא החמיל ונהקצות כלל שפיר י"ל דמהני, ואולם לשון הרמב"ם נפ"ט מה"ס"ח ספר תורה שנקרעה צו יריעה נחתו שתי שיטות יתפור נחתו שלח לא יתפור נמה דברים אחרים. נישן שאין עפנו ניכר אבל אם ניכר הגיון שהוא עפון תופר ואפילו קרע הנא נחתו שלח עכ"ל, והנה מדלת הזכיר שנקרעה הידיעה נגליון כלשון רש"י והנ"י והטור משמע להדיא דלא ס"ל כשיטה הנ"ל, ומדווקא מלד לשון הרמב"ם דקאחר מעיקרא נעתיקתא אפילו אם לא נקרע מהגליון אלא נאמנע הידיעה ונחתו השיטין מכל מקום ג' לא יתפור ונחתא תופר ואפילו קרע הנא נחתו שלח ר"ל שנקרע נחתו ונא מהגליון נחתו שלח גם כן יתפור, ואם כן סרה רליית הרשב"א ד"ל דלהכי נקט הרמב"ם לישנא דאפילו לומר דאפילו החמיל מהגליון ולא קאי כלל לדיוקא דשיעורא דשלח, ועיין תשנ"ד ח"ג סימן ר"ז דפליג על הרשב"א והרשב"א הורה לו, ועיין תשובת רש"י סימן ק"ג הניח גם כן העונדא דהודה הרשב"א, ועיין מהר"ם אלשקר סימן ל' הוצא גם נצאה"ט צור"ד שם, זע"ן תשובת מהר"ט ח"ג סימן ל"א, ואינרא דהנ"י לא הניח כלל דברי הרשב"א להלכה נשוי"ע ורק הרמ"א הניחו, ואפשר דהנ"י סוגר אם כימא דלשון זה נדוקא הוא בכל מקום אכתי י"ל דהו נלישנא דנחתיון ונרייתא ולא נלשון המחברים, עיין תשובת נ"ח סימן ק"ה, ועיין רמב"ם פ"י מהי מעה"ק הלכה ט"ו, ותשובת שני"א ח"א סימן ע"י ותשובת מהר"י אסאד חור"ד סימן רנ"ד, ואולם צירושלמי שם פרק קמח דמגילה מוכח כהרשב"א דליתא שם טעה והשמיע פסוק אחד יש צו שמים שלח שיטין מתקט וקורא צו ארבע אינו הורה צו ר' זעירא נשם ר' חננאל חף נקדע כן, וע"כ מיידי נחתא דאם לא כן חף נשלח אסור וגם דמחיי דהשמיע שנעשה מתחילה כשהיה הספר חדש.

הספר

וכמ"ש התוספות דלכ"י גיטות הרחנה לא מהני למנוי ולשניל משום דנראה מתחילת דבר מנפיק נידון משום לוי טעמא דכיון דלא מהני לרחנה גופה דלא הוקפו לדירה כ"ש דלא מהני למנוי ולשניל והכי נמי מן התורה לא מהני כותלי הרחנה נמקום קנים לצורת הפתח ולכן קאמר א"י רק דליעניד ליה לורת הפתח אשומא דשניל של כרמים והיינו גראש השניל דנוה ליכא שום הפסק כותל ואפיר מהני לשניל וניחא מינו דמהני לשניל מהני נמי לרחנה ונוה נאחמא חינו מנטרף לקנים מהלדים כלל דהשניל של כרמים דירון היו בו לפירש רש"י והיו הכתלים מוקפין לדירה ואפיר עולין כותלי השניל נמקום קנים וקאמר דזה אי אפשר משום דלתו גמלי ושידן ליה היינו הקנה שלמעלה דיהיה נדחק בגובה כ"ל ואח"כ גני לוי קאמר הנמלא אפתחא דשניל והיינו נחלל של כותלי הרחנה דנלחי הנעון נאחמא חינו ליה הכשר חזירי מנד כותלי הרחנה ולא איכפת לן נמחי דכותלי הרחנה לא הוהפו לדירה ויפה קאמר גני לוי אפתחא ונני לורת הפתח אשומא ויחי שפיר.

(1) ואמנא ליישן שיטת הפוסקים דס"ל דהכתלים עולים נמקום קנים גם לפוס ההשקפה הפשוטה הנראית מדברי רש"י דהסוגיא חיידי נצורת הפתח שנעשה בקנים מהלדים וקאמר דלתו גמלי ושידן ליה היינו משום דיהיה נדחק פתח השניל ברחנו ד"ל דהכל דהנודק להחיר הרחנה שלא הוקפה לדירה אם יתה רק קנה עליון על כותלי השניל זה לא יהיה מהני להחיר הכתלים שלא הוקפו לדירה דנעין שיעשה איזה תוספות לשם דירה בגוף רוחב הכותל ולא מיניעיל להתוספת דהכשר לצורת הפתח דקאמר א"י הוא בלא חינו אם כן פשיטא דנעין שיעשה תוספות גמורה לשם דירה ברוחב המחיצה ולא למעלה דהוי מחיצה על גני מחיצה, ואחמס אפילו לפוס שיטת רש"י דהכשרא לצורת הפתח דלחי הוא גם כן משום מינו דמהני לשניל מהני נמי לרחנה מכל מקום הרי הא דנקט א"י מעיקרא לורת הפתח זהו רק משום דמעיקרא הוה מהדר א"י אמתיתא מעלייתא טפי אם כן י"ל דלכ"י חפס לורת הפתח בגומא היכא דהעמיד קנים מהלדים דה לורת הפתח מעלייתא טפי לענין חיקון היקף דירה, וגם נחמ"ע כתב ליישן בדרך זה הסוגיא להתה"ד דלחי נני כעוני הננע דוקא ולנצרת הפתח כשר בקנים כ"ש ע"ן שס.

והקושיא דלחי הלשון דמעיקרא קאמר אשומא דשניל ונני לוי קאמר אפתחא י"ל דגירסת רש"י היה גם בלחי אשומא דשניל, וכן הוא להדיא בפי' רבינו הנגלל ז"ל, ונחמ"דו הרשב"א, ולכן לא חשו הראשונים ז"ל לתרן קושיא זו לפוס שיטת רש"י ונחמס נדחק בנחמ"ע והידש דין מזה ולחי מוכרח כלל וכמו שנתבאר בס"ד.

ופרי הכרס אשר איתנו נוצרים נזה ומסקנת הדברים לדינא בקורה נס"ד חתמה התה :

(א) א"י שיהיו הקנים דוקא כנגד חלל התניי אלא דלפילו העמידים מחוץ לחלל גראש הכותל כשר כמו בלחי ודלא כמ"ש בספר נחמ"ע, ועיין בסיון אשח"ז ענף א' דחוקו זרועות הנ"ח לצורת הפתח לא נני הכירא כלל.

(ב) הט"ז כתב דהמורה שצוה לרשום נכותל נמין עפר לנן שקורין קריי"ד נמקום לוי טעה, ולע"ד המורה לא טעה כלל יפה ויפה הורה, כהלכה וכתורה, ועמיה שריה נהורא, ולהרמזים ונ"י יהיה כשר גם בלחי, ולתה"ד לפוס שיטת מהר"ם לכל הפחות כשר כהלי גומא נמקום קנים לצורת הפתח דהוי גליטה כמו דיו ע"ג נייר, והתשנ"ז החיר נסיקרא והיא היא כמו קריי"ד, והט"ז לא ראה דברי התשנ"ז.

(ג) צירנו דגם להפוסקים דהכותלים עולים נמקום קנים לצורת הפתח מכל מקום היכא דלא היו הכותלים מוקפים לדירה פסולים לכולי עלמא ולא מהני הא דיתן הקנה העליון לשם דירה דהוי מחיצה ע"ג מחיצה ונזה אחי שפיר הסוגיא דההוא רחנה בעירוני (כ"ד: כמ"ש ענף ג'.

(ד) צדן ס"ת שנקדשה היריעה הרמ"א ציר"ד סיון ר"פ פסק כהרי"ט דלא יתפור ציחור משלש אפילו נעסוף, והנה ראיית הרי"ט יש לדחותה ורנו החולקים עליו והרי"ט נענחו חזר צו ומהר"ט וצנ"י לא ראו תשובת הרשב"א סיון ק"ג שהעיד שקורין נס"ת ההיא, ואולם צירושלמי פירק קמא דתנילה הלכה

והנ"י דחוט הסרבל היינו כ"ש וכדברי התשנ"ז הנ"ל, וכן משמע מדברי התוספות בעירוני (פ'): ד"ה אגל, וכן משמע מרש"י בסיון (כ"ד: ד"ה לוי, ועיין ר"ח פירש חוט הסרבל חוט חוק כפול שחופרין בו הסרבל כדכתיב כפיתו בסרבליו עכ"ל, והיינו נגד ענ כמו נחמ"ח (ח"א) סדינא נקייטא וסרבלא נסתיוא וזהו גם כן פירש רש"י הסרבל קייט ונלשון אגליא ידוע שקורין קאחט נגד עליון ענ, ותופרין אותו בחוטים חזקים, אגל ודלי חין החוטים ענים כעוני אלנע, ועיין תשובת מהר"ל סיון ק"ח שכתב ח"ל ונקל חוכל לעשות לחיים על ידי סיד כמנהגינו ויהיה לורת פתח כר', ואפשר דרק גני לורת הפתח קאמר הכי ולא פליג על מהר"ם והתה"ד, ומדברי הכה"ג והש"י לא משמע הכי נדעת מהר"ל.

(ה) וא"י שיהיה הנה לפוס שיטת התה"ד קשה הסוגיא דמשמע לצורת הפתח מחזיק פתח השניל טפי מלחי, ולהלחמור בסוף ענף הקודם אחי שפיר דנאחמא חין כוונת הנמלא כלל דיהיה מחזיק הפתח אלא בגובה ומש"כ רש"י נד"ה שדין לה שיהיה פתח השניל לר להן ועכשיו הוא דחקו עכ"ל, יש לפרש דהכי קאמר דטעית המשא על הנמלים אפשר לעשות או ברוחב או בגובה ואם היו עושים ברוחב לא היה לנו לחוש לקנה העליון, ולכן קאמר שיהיה פתח השניל צר להן ואי אפשר שיהיה טעית המשא תופס שטח הרצה ברוחב וצריך שיהיה גדול הטעית בגובה הרצה ולא יהיה רחב ועכשיו כשיעשה לורת הפתח הוא דחוקן בגובה ואחרי גמלי ושידן ליה להקנה שלמעלה ואחרי שפיר כדנרנו, ולכאורה מדברי רש"י ד"ה לוי, שכתב לוי הנעון נאחמא חינו ונני משא ולין נמלין נונעין בו עכ"ל, מזה משמע דס"ל לרש"י לצורת הפתח דנני קנה מזה וקנה מזה ושיהא נריחים כדי להעמיד נזה דלת של קסין איתנו להכי עונין תופס נשטח טפי מלחי דעניו משא ונצורת הפתח מתמעט רוחב פתח השניל, ואולם י"ל דמ"כ רש"י בלחי דעניו משא חין כוונתו נזה לאפוקי לורת הפתח דעניו תופס הרצה דנצורת הפתח י"ל דמ"י שפיר דלחי נותן כלל קנים מהלדים אלא דמניח הקנה העליון על הכתלים של המנוי ואינו מתמעט פתח השניל ברחנו כלל אלא בגובה ורק בלחי דע"כ מתמעט נעניו לזה הוצרך רש"י לבאר דעניו משא ולין נמלין נונעין בו ונא לאפוקי דלא יתחא כשיטת מהר"ם דלחי הוא כעוני אלנע ואחי שפיר.

ענף ג'

ולפוס דנרנו דגם רש"י ויפיר דעשה לורת הפתח על גני הכתלים ולא בקנים מהלדים יתיישב גם כן קושיית התוספות למה שיהי הנמלא הלשון דנני לורת הפתח קאמר אשומא דשניל ונני לוי קאמר אפתחא דהנה לרש"י גם נצורת הפתח הא דיהיה מהני לרחנה הוא משום מינו דמהני לשניל מהני נמי לרחנה להיות לה תוספות זה להיקף לדירה אגל בלא חינו לא תשתריא דהא פתח שצין רחנה לשניל לא היה יותר מעשר וכל כמה דסתים ליה לדירה לאו כלום הוא דהא כל פתח סתימה מעלייתא הוא וסתום ועומד הוא ואם כן י"ל דלכ"י לא הוה מלי להעמיד הנצרת הפתח חוץ לחלל הרחנה אלא פתח השניל דלא היה נדחק נזה פתח השניל כלל דזה לא היה מהני גם בלי הסנרף. דלתו גמלי ושידן ליה הקנה שלמעלה בגובה משום דכותל הרחנה היתה נוספת צין לצורת הפתח אל ראש השניל ולא היה מהני הנצרת הפתח לשניל וליכא חינו דליהני לרחנה ואפילו למחי דאסיקא לקמן נסמ"ח אשח"ז לורת הפתח מהני גם אם עומדים הקנים מחלומי הכותל ודלא כהפמ"א זהו היכא דהכשר הוא מנד עלמותרו של הנצרת הפתח דמחמו מתחיל ההכשר אגל הכא הרי ההכשר מתחיל מנד השניל דמינו דמהני לשניל מהני נמי לרחנה ואם כן כיון שהוא רחוק מהשניל וכותל רחנה לא הוקפה לדירה הוי הפסק ורש"י פי' נדנר של אגנים היתה רחנה זו מוקפת והיה קשה להם לפרוק פרצה יותר מעשר ולנדרה לדירה ואם כן י"ל מ"י דהאי גור אגנים היה רחב ג' טפחים ואם היו מעמידין הנצרת הפתח מנפנים נחלל הרחנה היה כותל הרחנה מפסיק צין הנצרת הפתח אל ראש השניל וליכא מינו ולהעמיד הנצרת הפתח נחך פתח השניל נמקום שטח חלל של פתח עוני כותלי הרחנה הרי אם יעמיד קנים מהלדים הנה הוא דוחק את הפתח ונלי קנים מהלדים רק שיתן קנה למעלה על הכתלים הנה כותלי רחנה זו אינם מועילים נמקום קנים מנדל הוקפו לדירה

הנ"ל דנשלח נקורה ניהל דפסול בגובה מ"ל דלא שלט זיה עינא
חלל נלחי דקיימא לן לחי משום מחילה אף על פי שהמנין גבוה לית
לן נה. וכן הקשה הה"מ על דברי הרמב"ם (ובלשון הנ"ל) דהקשה
משום הא דקיימא לן לחי משום מחילה זהו מתאם כלישנא דקוסיות הגלון
דעק"א על רש"י, ונחנח תמה בהנהגת פורת יוסף בש"ס דוולנא),
ואולם הנ"ל תירץ דנפ"מ א"ס העמיד הלחי אצל עוני הכותל ומנחן
וזהו מנפנים ומנחן אלא דגובה יותר מן הכותל למעלה ונעשרים
אמה ולשם הוא נראה הלחי לזינו מתיר המנין, וזהו הוא דקאמר
הרמב"ם והטור דאין לו תקנה בגובה מ"ל לא נלחי ולא נקורה דא"ס
היה נתוך כ' ניכר היה מתיר גם משום לחי כדפירש"י בהה"מ דמטי
זיה אצל נלמעלה מ"ל אינו מתיר ואף על גב דלחי משום מחילה אפילו
הכי נריך שיהא ניכר עכ"ל, ולפ"מ אחי שפיר גם דברי רש"י דכתב
דגם נלחי נעין הכירא דליכא נפ"מ א"ס אינו ניכר רק למעלה מ"ל
פסול וכדברי הרמב"ם והטור.

ובצוה"פ כה"ג סוגר הנ"ל דכשר ותי' בזה קוסיות ר"ת נחום (י"א).
ר"ה איפכא מלי: דמיניעל ליה להגמרא אי מהניא
צורת הפתח בגובה מ"ל, והקשה רבינו חם דהא צורת הפתח הוי
קנה מכלא וקנה מכלא וקנה על גביה א"ס כן דל קנה דעל גביה
ליתכשר בקנה דמכלא ומכלא דהוי כלחי משום עיין ש"ס, ותי' הנ"ל
דנפ"מ בצורת הפתח היכא דהקנים עומדים אצל הכותל ואינם נראים
מנפנים ומנחן דאף על גב דנראים למעלה מ"ל אינו מתיר משום
לחי ומיניעל ליה אי מהניא משום צורת הפתח ומסיק דכשר דצורת
הפתח לא נעין הכירא כלל לא נקנים שהנזדים ולא נקנה שעל גביה
וכבר הנלחי נסיון ט' דהישועה יעקב פלג על הנ"ל וסוגר דצורת
הפתח נמי נעי הכירא קצת והיינו טעמא דלא ניהל ליה לרבינו חם
לאוקמי נכה"ל גונא דעד כלל לא מיניעל ליה להגמרא בצורת הפתח
אי מהניא בגובה רק היכא דהקנים א"ס מהנזדים ניכרים נתוך כ'
דזהו י"ל דמהני גם א"ס הקנה העליון הוי למעלה מ"ל דכיון דיש
לו צורת הפתח ניכר בקנה שמכלא ומכלא כשריה להוציא מתורת
צורת הפתח מחמת שאין לו קנה למעלה (דאינו ניכר הקנה שלמעלה
לפי שהוא למעלה מ"ל) הרי לא יוציא מתורת פתח עד שיתגבר לו
צירור נמור דליכא קנה למעלה וכיון דנלמח י"ס קנה אף שהוא למעלה
מ"ל אמה נודאי כשיחפש ויעיין הט"ו יתגבר לו מהקנה שלמעלה
והילכך כשר אצל היכא דהלקיים סמוכין להכותל נאזין א"ס ניכרים
רק למעלה מ"ל אמה פשיטא דאף צורת הפתח לא מהניא מיד.

ולע"ד לדינא אכתי י"ס לדון בזה משום דליכא למימר דגם א"ס
יהינא דס"ל לרבינו חם הכי הרי אכתי י"ל דזהו משום
דרבינו חם לטעמו איל דס"ל לחי העומד מחליו לא הוי לחי וס"ל
דנעין נלחיים הכירא טונא ומשום הכי ס"ל דגם בצורת הפתח דעדיף
דהוי מחילה עפי מכל מקום נעין עוד שיהיה הכירא קצת נלחיים
אצל לדין דס"ל דלא כרבינו חם ולחי העומד מחליו קיימא לן כלנ"י
דהוי לחי א"ס כן אף על גב דנלחי נעין עוד הכירא נמקצת כח"ש
התוספות כנ"ל מכל ומוקם בצורת הפתח דעדיף דהוי מחילה נפי לא
נעין נלחיים הכירא כלל.

(ב) והעיקר כדברי הנ"ל להלכה דצורת הפתח לא נעין הכירא
כלל, וכן מנאחר בשו"ת הגלון רבינו אליהו מורתי
(ס"י כ"ה) ח"ל הרב השואל צורת הפתח מהלך ולקח ראונו הנה
קטנה נח עשרה טפחים ונען נאזין סמוך לקנה הפסול נאזין שהיה
מכוונת תחת הקורה ויען שמעון ויאמר נ"ל שהוא פסול דלחי הקנה
הפסול לא היה כלל היה דרך להכשיר דא"ל ליגע אצל אחר שהקנה
הפסול י"ס כלל וכל העם העוברים אינם מניעים בקנה הקטן לקטע
ומניעים בקנה הגדול לגדלו ולהיותו מניע לקורה ובסנתי מניטין נקורה
להכשיר והש"ס הגלון ר"א מורתי ז"ל דצורת הפתח לא דמי נקורה
דהוי משום היכר דקורה לא מהני רק נמני סמוך ולא הוי רק משום
היכר אצל צורת הפתח מהני אפילו נמני מנולא דהוי משום מחילה
ולא נריך כלל הכירא שהרי צורת הפתח כשר למעלה מעשרים אף דלא
שלטא זיה עינא ולא הוי הכירא א"ס כן א"ס א"ס ניכרים א"ס דלא
כפי הדין של צורת הפתח קנה מכלא וקנה מכלא וקנה על גביה אף
ע"פ שאין נוגעין בקנה העליון דהוי מחילה וסתמיה מעליא ואף
שהעוברים

הלכה ט' מוכח כהר"נ"ש, ונאשכול ה"ל ס"ת רמז להירושלמי
הזה והגם כי הדבר פלא דנעלם הירושלמי מכל הראשונים
והאחרונים שדברו בזה מכל מקום קשה הדבר מעתה לדחות
פסק הרמ"א ונלא זה השנ"י והגלון ר"ד אפנהיים ז"ל והנני
יונה פסקו כהרמ"א, ובשו"ת תשובה מלפניה ח"ג כתב דיש
להורות בזה לפי שעת הדחק ונתקום שאין ס"ת אחרים אפשר
להקל, ובהגלות דברי הירושלמי גם בשעת הדחק אין להקל.
(ה) והיכא דהקדק הוא עד שני טיטין פסק הט"ו דרשאי לקרות בו
גם קודם שנחפר ודלא כהנ"ל, ובסידור דה"מ פסק גם כן
כהט"ו ולא ראו דברי הירושלמי דקאמר טעה והשמיט פסוק
אחד א"ס י"ס בו שמים של שטיין מתקנו וקורא בו ארבע אינו
קורא בו ר' זעיריה נשם רב חננאל אף נקדע כן וא"ס כן
מפורש בירושלמי דגם נקדע נשני שטיין הרי הוא כמו השמיט
שני שטיין דקאמר מתקנו וקורא בו משמע דנלי תיקון אסור
לקרות בו וכפסק הנ"ל והנה"כ, ונגזף דברי הירושלמי י"ס
לדון לענין חסר נפ"מ דיוע דמחלקו רבותיו אבות העולם,
עיין מנייה (ט"ו) נחוספות ר"ה נשלח, ועיין ר"ו פרק
ז' דמנייה והכא משמע דנפחות משתי שטיין רשאי להרות
בו כמו שהוא נלי תיקון כלל וגם נהא דנקט שמים של קשה
השתא של שמים מיניעל ועל כרחק דנשמים איסורא התשמע
לן דאסור לקרות בו עד שיתקנו, ועיין תוספות שנת (ס"ו).
ונמה שגרס על הגליון ונחל"מ פ"ח מלולג ה"ז האריך בזה,
וא"ס כן משמע דנפחות משתי שטיין רשאי לקרות בו ואפשר
דהוי נחומא אחר, והנלפע"ד כתנתי ונלחי עה"מ.
נא"ס הק' אברהם אהרן יודעלאוויץ, רב ואנ"ה.
דפ"ק מאנשעסמער, ענגלאנד.

סימן מ"ז

שאלה. צורת הפתח שעומדים הקנים בתוך חצר
לפנים מכותלי המבוי דפליגי בזה האחרונים
הא"ר יש לפסוק הדין למעשה.

(א) תשובה. הנה נדין צורת הפתח שעומדים הקנים בתוך חצר
לפנים מכותלי המבוי רח"ת לרננים האחרונים
האוסרים כי לא אסרו כולם מטעם אחד וראוי לנו לנדר כל טענותיהם
וא"ס י"ס ממש דנדיהם ומי המה המקילים בזה.

ענה א'

הנה גני לחי נמתניתין דמניו שהוא גבוה למעלה מ"ל אמה פירש
רש"י דמניו לאו רשות הרבים היא ושרי לטלטולי ביה מן התורה
נלי א"ס תיקון ורנן גזור עליה משום דלחי לאחלופי ברשות הרבים
ושריה נתקנתא דלחי או קורה דלהוי הכירא דלא ליחי למישרי רשות
הרבים נמורה ונליון הש"ס הקשה הגרעק"א על הא דפירש רש"י
ושריה נתקנתא דלחי או קורה דלהוי הכירא והא קיימא לן דלחי
העומד מחליו הוי לחי דקיימא לן לחי משום מחילה וכוונתו אף על
גב דכתבו התוספות (ה"ו) ד"ה ארבע, דאפילו למחן דאמר לחי
משום מחילה מכל מקום היכר קצת נעין, אמנם הכא נמתניתין
דמניו שהוא גבוה למעלה מ"ל אמה הרי פסול זה איך נקורה לחוד
דפסול משום דלמעלה מ"ל ליכא הכירא אצל לחי שהוא גבוה למעלה
מ"ל דעל כרחק הוא מתחיל מלמטה דא"ס לא כן בהגניה ג' טפחים
נלחוד פסול כדליתא לקמן (י"ד): וא"ס כן דהוא מתחיל מלמטה
הרי י"ס לחי א"ס הוא גבוה למעלה דהרי י"ס בו הכירא למטה
ולפ"מ לינא דרש"י קשה גם למחן דאמר דלחי משום הכירא דהא
נלחי גבוה מ"ל אמה הכירא ורק דהגרעק"א ז"ל נקט הקושא לאלמחי
טפי נגדר כ"ש דהא קיימא לן לחי משום מחילה וא"ס כן כ"ש דקשה
טפי לינא דרש"י, ואמנם הרמב"ם נפ"מ משנת (הלכה י"ד) כתב
כמה יהיה הפתח המני ויהיה ד' להכשירו נלחי או קורה נגבה אין
פחות מ"ט ולא יתר על כ' אמה, וכן נטור סימן שס"ג כתב אצל
א"ס הוא גבוה יותר מ"ל אמות כ"ו אין לו תקנה נלחי וקורה, והקשה

דגם נרשות היחיד מקורה כמי לא אחרין ניתח כחלק דמיל דמי וכן כחונ להדיא נחידושי המאירי לשנת שס נפרק קמל. ונפרק הזורק ח"ל כל משיב צורק מרשות היחיד לרשות היחיד ורשות הרבים נחלש הן הן הדגרים צורק מרשות הרבים לרשות הרבים ורשות היחיד נחלש שפטר ואפילו נית מקורה שהוא חלק הנלל והיה לנו לומר ניתח כחלק דמיל דמי וכחונת הוא אין דנין נה כן עכ"ל. ופלא על הרמב"ם דלא נזכר דגם נמקורה פטור, ואולי ס"ל נחלש דלרנא י"ל דפליגי רק בשאינו מקורה אלא נמקורה רנן מורו דחייב ולא נזכר זה משום דאין דרכו לכתוב דין שאינו מפורש ח"ל דלא חייב דני אלא נמקורה, נמקורה דהא נמחל מפורש דר"ש ס"ל דלא חייב דני אלא נמקורה, ואחנא אפילו אם ניתח דהרמב"ם אינו סוגר כהמאירי הרי אכתי ליכא תשועה להמקורית דגני עירובין איירין נקנים שהעמידם נחל דמי מקורה הוא וקיימא לן כחכמים ככ"ל.

ואמ"נא ליתן מקור לדברי המקורית דנהא דלמר רנ חסדא נעץ קנה נרשות היחיד חזק ונה על גבי אפילו מהא חמה חייב מפני שרשות היחיד עולה עד לרקיע כתבו התוספות נפרק קמל דשנת (ס'). ד"ה אחר חז"י כ"ו ושחל י"ל דטעמיה דר"ח דלא נעץ מקום ד' נרשות היחיד משום דאחרין ניתח כחלק דמיל דמי וחשיב כחונת ע"ג מקום ד' כ"ו הרי דהתוספות רנו לומר דטעמיה דרנ חסדא הוא משום ניתח כחלק דמיל דמי ואפילו בשאינו מקורה ואם כן הרי הוא הילכתא דכל הפוסקים פסקו להא דרנ חסדא נה נפרק הזורק (נ"ט): אחר רנ מיא נעץ ד' יוחנן כותל נרשות הרבים נבזה עשרה ואינו רוח ד' ומוקף לכרמלית ועשאו רשות היחיד חזק ונה על גבי מהו מי אחרין כיון דאינו רחב ד' מקום פטור הוא או דילמא כיון דעשאו רשות היחיד כחלק דמיל דמיא ופירש"י כחלק דמיל דמיא והו"א אלא כרעא סמיכתא כל החלל הרי ד' יוחנן מסתפק בזה לומר דגם בשאינו מקורה איכא למימר נרשות היחיד כחלק דמיל דמי, ומסקנת הגמרא שם דרנ ור' יוחנן ועולא ס"ל דחייב מקל וחומר לאחרים עושה מחינה לעצמו לא כל שכן, ופשטיות הדברים משמע דזהו מלד הסנרא דאחרין רשות היחיד כחלק דמיל דמיא, וכן נראה מרש"י ד"ה לאחרים שכתב כל החלל עשאו רשות היחיד משמע דהיינו משום דהו"א עכשיו כחלק דמיל דמיא אלא ראשו והו"א כרעא סמיכתא ואח"כ שפיר דברי המקורית, ואולם לפי"ז יתעורר קושית עומה דאם כן רנ דלמר נהא דכותל הג"ל דחייב ס"ל דגם בשאינו מקורה כיון דאיכא נוחיות אחרין רשות היחיד כחלק דמיל דמיא, וקשה הא רנ דאחלל דאחרי תרומיה לא חייב רני אלא נרשות היחיד מקורה ואם כן בשאינו מקורה לא אחרין כלל הסנרא דכחלק דמיל דמי, ועוד הא מסתמח רנ דאחלל ס"ל גם כן דהילכתא כחכמים דפוטריין ואם כן גם נמקורה לא ס"ל הא סנרא, וכדברי המאירי הג"ל, ואינרא דגם נלא זה קשה לעולא ור' יוחנן נהא דכותל הג"ל דאפילו אם ניתח דס"ל כרנא נגיטין דפלוגתא דרני ורנן הוא בשאינו מקורה מכל מקום יהיה קשה וכי אחרו לשמעתתא דידהו כרני ושקרי רננו אחמהא ונראה לומר דשיטת הפוסקים רש"י וקנא הגאונים ז"ל, וכן הוא דעת הרמב"ם והרשב"א האנא נהיה"ת פי"ד משנת דין י"ז לחלק בין עקירה להנחה לענין מקום ד' נרשות היחיד אף על גב דנעיין עקירה מע"ג מקום ד' הנחה ע"ג כל שהוא הו"א הנחה ואם כן י"ל דגם התוספות דכתבו דטעמיה דר"ח הוא משום דניתח כחלק דמיל דמי וזהו הכל לענין הנחה לחוד וגם הסוגיא דפרק הזורק נכותל שהיה מוקף לכרמלית ועשאו רשות היחיד הרי מייירי נמי לענין הנחה, ונזה ס"ל לעולא ורנ ור"י דאחרין כחלק דמיל דמיא נהא דגם בשאינו מקורה והא דרנ דאחלל דאחרי תרומיה לא חייב רני אלא נרשות היחיד מקורה וזהו לענין עקירה דחייב רני שמים זהו דוקא נמקורה ורנן פליגי עליו וס"ל דלענין עקירה לעולם נעיין ע"ג מקום ד' ולא אחרין ניתח כחלק דמיל דמי אלא נהנחה מורי דאפילו נרשות היחיד שאינו מקורה אחרין כחלק דמיל דמי והא דפטרי לגמרי צורק מרשות הרבים לרשות הרבים ורשות היחיד נחלש משום דלא היה אזור מסופו לנח ונהנחה כ"ש מורי וכדנר חסדא, ועיין פ"י נשנת נגיטין סב, ומעתה שפיר י"ל דאם העמיד הקנים לצורת הפתח נחל פסול מטעמיה דכחלק דמיל דמי וליכא קנים כלל, וכדברי המקורית דאף על גב דלענין עקירה לא אחרין כחלק דמיל דמי ונעיין מקום ד' זהו

שהעונרים טועין וסוגרין שהפתח הוא ע"י קנה הגדול מאי איכפת לו שאין הדבר תלוי בזה כיון דלא להכירא הוא אלא למחיה עכ"ל. ולי ניתח כהישועות יעקב הנה טענה השואל טענה חזקה דכיון דגם נצורת הפתח נעיין הכירא נמקנת אם כן הרי כאל יעש הרואים משום דהקנה הקטנה אינה ניכרת כלל לקטנותה והעולם מניטים נקנה הגדול נגדלו ויראו שהקנה העליון מונח מן הגדול ופסול ומאי ראה הניא הגאון רח"מ מהא דצורת הפתח כשר גם למעלה מעשרים אמה הלא התם עיקר ההכשר הוא על ידי הקנים שכן הגדולים דניכרים הטיב לכל וכשיראה להוציאו מתורת פתח משום שלא יראה הקנה העליון שהוא למעלה ממי הרי לא יוציאו מתורת פתח עד שיצטרך לו צירור גמור דליכא קנה מה שאין כן הכא דהקנה הגדול גורם לטעות ולרוב גדלותו לא יתנונו לחפש כלל אחרי קנה קטן אלא ודאי דהגאון הרא"ש ז"ל סוגר נצורת הפתח לא נעיין כלל שום הכירא נקנים ולמעלה מעשרים כשר אפילו היכא דאינו ניכרים כלל הקנים מהגדולים והילכך שפיר העלה דאפילו היכא דהקנים מהגדולים גורמים טעות ליכא למיחש למידי ומשום שאין הדבר תלוי בהכירא דהאנשים כלל ודלא כהישועות יעקב.

ולדברי הגאון הרא"ש ז"ל והג"ח הג"ל הרי י' להכשיר צורת הפתח שעומדים הקנים לפניו מכותלי המנוי בתוך החצר ואינם נראים כלל נמנוי ומשום דנצורת הפתח לא נעיין הכירא נקנים כלל והילכך לא איכפת לן בזה דהם מכוסין ואינם נראים, והנכחור שור הוכיח מדברי התוספות הג"ל מדלא חוקי האניעיה נצורת הפתח שעומדים הקנים אחורי הכתלים דלחיים פסולים דמוכח מזה דגם לצורת הפתח פסולים, ולדבריו הג"ל ליכא ראה מידי ד"ל דרנינו הם לטעמו הוא דס"ל הכי ולא לדין דפסקין דאפילו לחי הוא משום מחינה אלא דנעי הכיר קנא ואם כן נצורת הפתח דעדיפא לא נעיין אפילו הכיר קנא.

ענה ב'

(ג) **והמקורית** כתב בזה לפסול מטעם אחר והוא מטעמיה דניתח כחלק דמיל דמי, ונחשונה מהרש"ם ח"א (סימן ר"י) הנה הרנ השואל והתשיב שניהם כחד תמהו על זה דנפרק קמל דשנת (ה'). וכן שם נפרק הזורק (נ"י). נהא דניתח זרק מרשות הרבים לרשות הרבים ורשות היחיד נחלש ע"ג חייב ונחכמים פוטרים קאמר הגמרא רנ דאחלל דאחרי תרומיה לא חייב רני אלא נרשות היחיד מקורה דאחרין ניתח כחלק דמיל דמיא אלא משום מהא לא לא הרי דנחלש שאינו מקורה ליתא להאי סנרא, והנה משום מהא לא איריא דנגיטין (ע"ט). נחוספת ד"ה כחלק כרני הקא למה נקט המקנן רני דאחרי נרשות היחיד מקורה משום דניתח כחלק דמיל דמי, ט"י ה"ל למינקט ר"ע דאית ליה קלוטה אפילו נרשות הרבים, ותי' דהמקנן ס"ד דטעמיה דרני לאו משום קירוי אלא משום מחינה אית ליה כחלק דמיל דמי אלא כר"ע לא מתוקמא מדתנא דחיתות החיתות עודפות, ולהמסקנא יכול להיות טעמיה דרני משום קירוי עיין שם, ורנא דלמר שם ג' מדות נגיטין הא דלמר רני קלוטה כמו שהנחה ופליגי רנן עליה הני מילי לענין שנת אלא נגט משום אינטורי הוא והא מינער, ולישנא דרנא משמע דחלק רק אלינא דרנן אלא לרני אי"ל לזה דגם נרשות היחיד שאינו מקורה ס"ל קלוטה כמו שהנחה משום דנחיתות אחרין כחלק דמיל דמי דאם לא כן הרי"ל למימר בין לרנן בין לרני דס"ל שאינו מקורה לא אחרין קלוטה כהנחה ה"מ לשנת אלא נגיטין משום אינטורי, וכן כתבו בספר מ"ה ערך קלוטה (ונדברי הר"ן שם נגיטין רח"י פלא שהניא פלוגתא דרני ורנן צורק מרשות היחיד לרשות הרבים נחלש ע"ג חייב ונחכמים פוטרים סופר וכל עיקר דיוקא דרנ דאחלל הוא מדלא קאמר נפלותא דרני ורנן כמו נפלותא דר"ע ורנן כח"ס התוספות) ואם כן לפי"ז ליכא כל כך טענה מהא דרנ דאחלל ס"ל דלא חייב רני אלא נמקורה כיון דרנא דהוא נחלש לא ס"ל הכי, אינרא דנזה ליכא ישועה להמקורית דאפילו אם נחלש דרני סוגר גם בשאינו מקורה אחרין נרשות היחיד כחלק דמיל דמי אכן לא קיימא לן כוותיה דהא חכמים פוטריין ואין הלכה כרני מחנרי, וכפסק הרמב"ם בפ"ג משנת הלכה ט"ז, ומעתה אם ניתח כרנ דאחלל דלא חייב רני אלא נמקורה יהיה הילכתא

הוא גם כן מטעמא דרשות היחיד כמאן דמליא דמיא הרי דקא' הרי סגרא לפוס מסקנא דשמעמא ועולא ורנ ורי יוחנן הכי ס"ל ואם כן שפיר י"ל דהיינו טעמא דרנ מסדא. אולם להרשנ"א והרשנ"א דלמסקנא דקאמר לאחרים עושה מחינה כ"י הוא אינו מטעמא דכמאן דמליא דמיא אס כן גם רנ מסדא נהא דנען קנה נרשות היחיד לא אחי עלה מטעם זה רק משום דס"ל דהנחה הוא קיל מעקירה ולהנחה נרשות היחיד לא נעין מקום ד' כלל ואף על גב דלין רשות היחיד כמאן דמליא, וכן נראה מדברי כל הראשונים הרמב"ם והרשנ"א והרשנ"א דרנ ורנ דהיינו טעמא דרנ מסדא, ונלמח גם התוספות לא כתבו זה לדבר נרנר נדברי רנ מסדא רק כמסתפקים דכתבו ושם י"ל כ"י.

ובהא דפרק קמא דשנת (ט.) דאמר ר' יוחנן נ"א אומר היה ר"מ כל מקום שאלה מולא ב' רשויות וכן רשות אחת כגון עמוד נרשות היחיד נגזר עשרה ורנ ד' אסור לבחף עליו נזירה משום חל נרשות הרבים הנה נעירונין (פ"ט) פירש"י עמוד נגזר עשרה נחור וכתב הרשנ"א דלאפוקי עמוד שהוא נבית מקורה לא דמי לחל נרשות הרבים שאינו מקורה וליכא למיגזר ביה עכ"ד, והיה אפשר לחלק נאפוקי אחר נבית לא נזר משום דנתיבא כמאן דמליא דמיא, וכן כתוב בספר גא"י, ואולם לדבריו נ"ל דהרשנ"א מילן בזה משום דלטעמיה דרש"י נהא דלאחרים עושה מחינה דנראה דסוגר כתוספות כנ"ל אס כן גם נרשות היחיד שאינו מקורה כמו נחור אמרין כמאן דמליא דמיא ולהרשנ"א עולמו הרי לא אמרין סגרא זו רק לרבי ואחי שפיר.

ולדברינו יש להעיר על דברי התוספות דנעין הג"ל דהקשו למה נקט המקשן רבי דליירי נרשות היחיד מקורה דנתיבא כמאן דמליא דמיא טפי ה"ל למינקט רש"י, ותי' דהמקשן ס"ד דטעמא דרנ הוא לא משום קירוי ולהמסקנא יכול להיות משום קירוי, וקשה הא סוגיות הנמרח קא' שם לעולא אחר ר' יוחנן דמוקי מחמתין כגון שהיו מחינות החתונות עודפות על העליונות ופריך ר' אבא לעולא כמאן דרנ, וכן אחר ר' אסי אחר ר' יוחנן כגון שהיו מחינות החתונות עודפות על העליונות, ופריך ר' זירא לר' אסי כמאן דרנ כ"י, וקשה הא ר' יוחנן ועולא ס"ל נלמח דגם נרשות היחיד שאינו מקורה אמרין כמאן דמליא דמיא והיינו טעמא דאמרנו דפרק הזורק לאחרים עושה מחינה כ"י כנ"ל דזרק לומר דלהתוספות המקשן פריך לשמואל דמוקי שם גם כן למחמתין נחמיות החתונות עודפות יהיה כרנ, ונראה דהתוספות נעין אולי גם כן נשיט הרשנ"א והרשנ"א ודלא כדברי התוספות נבנת ונעירונין הג"ל, ונירשליה דפרק קמא דשנת נפיקא, דשניהם פטורין קאמר רבי עבד מהירות כמאן כ"י, נראה דליירשליה גם נשאינו מקורה משום המחירות לקיד ש"ל לרבי דכמאן דמליא דמיא, ונריש פרק חלקן קאמר צעון קומי רבי אבא היך מה דלת אחר נחלקן שנין שתי חלירות ודכוותה נחלקן שנין שני נתיב א"ל אין וכתב הק"ע דס"ל בית ומזר שנין ולא אמרין בית כמאן דמליא דמיא וי"ל דזהו משום דאי ניתב דבית כמאן דמליא אס כן גם נחור כן דהא מחינות כמאן, ולפ"י נריך לומר דנבנלי (ע"י:) נעא מיניה ר' אבא מרנ נחמן לול הפחות נבית לעליה נריך סולס קנוע להחירו או א"י כי אמרין בית כמאן דמליא דמיא הני מילי מן הדג כ"י זהו דמסתפק רק לפוס שיטת רנ נחמן אצל איהו לנפשיה ס"ל דלא אמרין כלל בזה בית כמאן דמליא דמיא, ולפ"י קושיות התוספות נגיטין הג"ל על ר' אבא לא קשיא מידי דאיהו אינו מחלק בין מקורה לשאינו מקורה ויש להגדס.

העולה מזה לפוס דבריו דסגרת המקריה לאסור קנים דנורת הפת העומדים נחור משום דרשות היחיד כמאן דמליא דמיא יש לו מקור שטת התוספות וכן נראה שיטת רש"י דס"ל דטעמא דלאחרים עושה מחינה הוא משום דנרשות היחיד אמרין דכמאן דמליא דמיא, ואמנם לפוס שיטת הרשנ"א והרשנ"א, ולדבריו זהו גם כן שיטת התוספות נגיטין (ע"ט), הנה טעמא דלאחרים עושה מחינה אינו משום דאמר רשות היחיד כמאן דמליא דמיא אס כן לא ס"ל כלל להמסקנא הסגרא דכמאן דמליא דמיא, והוא לדעתנו שיטת הטוש"ע והתוספות שסתמו דכותלים המקיפים רשות היחיד על גבס דין רשות היחיד ולא הזכירו דנעין שיהיה דוקא נגזר הכותל עשרה ללך חן ומוכח דס"ל כהרשנ"א והרשנ"א דלא נעין נגזר עשרה והיינו משום

זהו משום דלעקירה נעין שיהיה מחקום חסונ טפי אצל מכל מקום הרי הוא כמאן דמיא כיון דחייב נהנהה טעמא וספיקה ואם כן לעיין קנים שפיר י"ל דפסול.

אמנם אי גם לפוס מסקנת הנמרח נפרק הזורק דאמרין נכותל הג"ל דחייב תקל וחומר לאחרים עושה מחינה לעולמו לא כל שכן אכן אמרין עלה לחייב משום דרשות היחיד כמאן דמליא דמיא הנה מילתא דא' תליא נאשלי נרנני והוא פלוגתא הראשונים ז"ל, דהנה התוספות אס כתבו לאחרים עושה מחינה כ"י נגי מוליא דנור לא שייך למימר הכי לחייב התשחשח מרשות הרבים על גבה כיון שאין החוליא עולמו נגזר עשרה, וכן כתבו אס (נ"ט) ד"ה מסייע, וכן כתבו נעירונין (ע"ט) ד"ה אלא, והיינו דס"ל דהא דאמרין דנור וחוליייה מנזרפין לעשרה והיא מנזרפין לארציה דהנוטל מהן והנעטן על גבס חייב, היינו כשהחוליא נעולמה נגזר עשרה דנתיבא נגזר עשרה לא מיידי נוטל ונעטן על גבה שפחה, ומה נראה דס"ל דגם לטעמא דלאחרים עושה מחינה לעולמו לא כל שכן אמרין לטעם דרשות היחיד כמאן דמליא דמיא והוא כארעא סמיכתא, ועיין ירושלמי פרק חלקן הלכה ב' משמע גם כן דהכין הוא מסקנא דסוגיא ואם כן החינה אס החוליא נגזר עשרה ללך רשות הרבים נלי חלל הנור אס כן אס היה מחלל כל החלל נפרק והוא כארעא סמיכתא עד למעלה לא היה כל החוליא גם למעלה כמו חל נרשות הרבים נגזר עשרה ורנ ד', ושפיר הו' נרשות היחיד כל גב החוליא, אצל אס החוליא אינו נגזר עשרה ללך רשות הרבים מה מהני אס היה מחלל עפר הרי גם לא לא היה רק כמו חל פחות מעשרה ואין זה רק כרמלית, ואולם להרשנ"א נעירונין אס כתב דאס נור עמוק ז' וחוליא משלימתו לעשרה כיון דנחור הנור רשות היחיד גם גב החוליא הו' רשות היחיד משום דלאחרים עושה מחינה לעולמו לא כל שכן, והיינו דס"ל להרשנ"א דהא דמוסיק הנמרח טעמא דלאחרים עושה מחינה כ"י אין פירושו משום הסגרא דהזכר נהאנעיה דרשות היחיד כמאן דמליא דמיא דהא לה' טעמא לא הו' חייב נשאין החוליא נגזר עשרה ללך רשות הרבים ורק הטעם הוא דכיון דלאחרים עושה מחינה וכל הכותל נעשה רשות היחיד ועושה הכרמלית רשות היחיד להכי נטל כל הכותל וכל גב הכותל אל הרשות היחיד, ולהכי נגזר גם כשאין החוליא נגזר עשרה מלך רשות הרבים מכל מקום הו' רשות היחיד מלך דנטל אצל הנור כיון שעשה מחינה להנור, וכן כתוב נחשונת שערי ציון סימן ד' ולשיטת הרשנ"א חף על גב דנאנעיה מיינעיה ליה מלך הסגרא דנתיבא רשות היחיד כמאן דמליא דמיא מכל מקום למאי דפשיט מלך לאחרים עושה מחינה הוא טעם אחר והיינו משום דנטל אצל רשות היחיד וגם הרשנ"א הונא דנברי הה"מ פ"ד משנת דין ט' ס"ל כהרשנ"א דנור ז' וחוליא משלימתו לעשרה דהו' ע"ג החוליא רשות היחיד.

וראיתי בספר תוספות שנת נסיון שמה דתמה על הטוש"ע דכתבו סתמא דכותלים המקיפים רשות היחיד על גביהם רשות היחיד אפילו אינם רחבים ד' ואחאי לא ניאור דהו' דוקא אס הכותל נגזר עשרה ללך רשות הרבים, וכדברי התוספות הג"ל, ולע"ד נרנר דסחימת הפוסקים הוא משום דנלמח ס"ל כהרשנ"א והרשנ"א דאפילו אס אינם נגזרים עשרה ללך רשות הרבים יש להם דין רשות היחיד על גבי הכותלים מטעמא דלאחרים עושה מחינה לעולמו לא כל שכן וגם הא דרש"י שס"א הוא דברי הרשנ"א כמ"ש המח"ש וניאור הגר"א, והלמח נראה דאשתמטייה להתוספות שנת, שיטת הרשנ"א והרשנ"א נה דלא הניאם כלל, ולדינא דנרנר נרנר דכוותיהו קיימא לן דהו' להחמיר נדאורייתא וגם לדברי הרשנ"א והרשנ"א אחי שפיר הסוגיא טפי דסרה הקושית מרנ אדרנ דאמר לא חייב רבי אלא נרשות היחיד וקורה וגם עולא ור"י לא שנקי רנן ועבד כרנ, דנלמח מסקנת הנמרח הוא מטעמא דאחרינא ולא מטעם דרשות היחיד כמאן דמליא דמיא, חה רחיה עולמה לשיטתם, ומעמא אחינא דהתוספות דנתיבא לכו לפרס טעמא דרנ מסדא נען קנה נרשות היחיד חורק ונח על גבי אפילו מלח אמה חייב דלא נעין מקום ד' נרשות היחיד משום דנתיבא כמאן דמליא דמיא זהו משום דהתוספות אולי לטעמיהו נפרק הזורק ונעירונין דס"ל דהא דכותל הו' רשות היחיד על גבס אפילו אינו רנ ד' זהו משום דנגזר עשרה ללך רשות הרבים ורק נכהלי נגזר אמרין בחוליות הנור דהנוטל והנעטן על גבה חייב והוא דלאחרים עושה מחינה

הפילו לנענה מעשרה עירונו עירוב דוחל כמחן דמלי דמי ועור
 שם הילוק דהר ואל נזכר נדנרי האלפס ז"ל וגם נדנרי רנינו לא
 נזכר וזה נראה שהם סוגרים אלין הלכה כמותן דנריס דמחל אוקמה לה
 (ל"ד). תשמע לכאורה דלין הלכה כמותן דנריס דמחל אוקמה לה
 נהכי אלל האחרונים פסקו כן, וכן כתב הרשני"א עכ"ל, ונספר
 אמרי נרופה כתב לנדר שיעת הרי"ף והרמב"ם דשם (ל"ה). מוקי
 אג"י ורנא דמחיתין דנתנו במגדל ולנדר המפתח מיירי במגדל וקטיר
 במחיתין ונעי סכינא למפסקיה ור"א דלומר הוא משום דסנר נה כרי
 נחמיה דלחר אפילו טליה אפילו תרודו חין ניטלין אלל לנורך תשמין
 והיינו כמ"ש הרע"ב דליכא נ"י שנותין טלטול הסכין וחתכת החבל
 והילכך אפילו לרבי אסור ואם כן לרנא ליכא חילוק בין שנות אחד
 לשני שנותין ואפשר עוד לומר דגם תנא קמא דר"א נשני שנותין מודה
 דאסור רק דס"ל דליה הילכתא כרי נחמיה והיינו דתנא קמא סנר
 דמותר לטלטל הסכין וזה כלל גדול בידינו דמחשע נפלוגתיה טפי עדיף
 כל כמה דאפשר והא דליה דהרע"ב אינו מוכיר כלל נדנרי תנא קמא
 דסנר עירונו עירוב מטעם דמחיר נשני שנותין רק כתב תנא קמא
 סנר כרי אלל איסור שנות דמחלקל נחללים וטלטול סכין אינו מוכיר
 לוותר דתנא קמא ויתיר גם נ"י שנותין דזה אינו ואף נשני זה ויתיר
 התנא קמא מטעם דלין כלן רק שנות אחד שנות דסנר תנא קמא הוול
 ויחיד לטלטל הסכין ודלל כר"ג (אחר אגדהס אחרן כל האריות
 הוה להוכיח דתנא קמא אינו סנר כר"ג הוא ללא לנורך דנמחל מפורש
 תנא קמא סנר לה כרי יוסי דלחר כל הכלים ניטלין נשנת כרי, וכן
 הוא בר"ף ונר"א דתנא קמא אינו סנר כר"ג ואינחיתיה להמחנר
 הזה והנורך לאריות), אלל שמואל מוקי מחיתין דלנדר המפתח נחירי
 דלינני כרי אם כן לשמואל י"ל דלין חילוק בין שנות אחד לנ"י שנותין
 ותמיד מותר נביה"ש ור"א דלומר הוא משום סתירת אהל אם כן
 לדידיה לא צריך לומר דכל הנותן עירוב דיש לו ד' אמות דלוחו ד'
 אמות יהא כמחן דמליה כאלו מוקף מחיות דמחירי חית לומר כן
 נשלח לרנא מוכרח לומר כן דלרנא דיש חילוק בין שנות א' לנ"י
 שנותים אם כן למטה מעשרה נאלין העמוד נרשות הרנים והוה שנות
 נעיקרו למה יהא עירוב הא לא חיי לאחוי למקום שניתחו דלמטה
 מעשרה הוי כרמלית ונמקום שניתחו הוה רשות הרנים ואם כן
 נופיק מחרמלית לרשות הרנים וגם משתמש נאלין והוי נ"י שנותים ואסור
 נביה"ש לכך מוכרח לסנר דכל הנותן עירוב דיש לו ד"ה הוא כמחן
 דמליה דמי והילכך למטה מעשרה הוי כאלו הוא ועירונו נמקום אחד
 דהא יש לו ד' אמות ולכך מקשה הגמרא לשיטתו אי הכי חון לעצורה
 של עיר למעלה מעשרה נמי הא רשות היחיד עולה עד לרקיע ומוכרת
 לחוקיה ננוף הנוטה חון לד"ה והוה הכל לשיטת רנא דלומר נשני
 שנותים אלל לשמואל דמחיר אחי כפשטא דלין עמוד נרשות הרנים
 ולמעלה מעשרה הוי רשות היחיד והוה שנות נעיקרו דהוי ר"ה ולי
 אפשר להניח העירוב דמפיק מרשות היחיד לרשות הרנים דאף דכל
 הנותן עירוב יש לו ד"ה מכל מקום לא אמרינן נזה כמחן דמליה דמי
 להיות כאלו מוקף מחיות שיהא כאלו הוא ועירונו נמקום אחד זה
 לא אמרינן ואין עירונו עירוב אלל למטה מעשרה דהוי רק כרמלית
 ושנות נשלח דמפיק מחרמלית לרשות הרנים מותר לרבי ואף דיש
 עוד שנות דמשתמש נאלין לשמואל שרי גם נ"י שנותים ואח"י שפיר
 מחיתין כפשטא וכן לרנ נחמן וכל אינך אמוראי לא צריך לתוקמי
 מחיתין נאלין הנוטה חון לד"ה ורק לשיטת רנא מוכרח לומר כן,
 והרמב"ם לטעמו דפסק נפ"יג משנת נזרק מרשות הרנים לרשות
 הרנים ורשות היחיד נאמצע דפטור עד שיהא נה ע"ג משהו הרי
 דלא פסק כרני נביחא כמחן דמליה דמי ואם כן מה נרשות היחיד
 נזוור דיש היקף מחיות לא סנר הרמב"ם דמחלן דמלי דמי ונעי הנחה
 על מקום ד' תכ"ש אותן ד' אמות שנתנו חכמים להנותן עירונו דלא
 הוי כמחן דמליה דמי דלא אמרינן כאלו הוקף מחיות, ולפ"י שפיר
 השמיט אוקומחא דרנא דמירי נאלין העמוד חון לעצורה של עיר
 וגם הא דמירי נאלין הנוטה חון לד"ה דפסק כשמואל ור"ג דדוקא
 מורנא ואלוה הלכה כנחראי ולמעלה מעשרה חין עירונו עירוב דהא
 מפיק מרשות היחיד לרשות הרנים ודניחא דהוי הוא ועירונו נמקום
 אחד דמחיות ד' אמות שנתנו חכמים להנותן עירונו דהוי כמחן דמליה
 דמי זה לא אמרינן אלל למטה מעשרה עירונו עירוב דגם שני שנותים
 מחר נביה"ש עכ"ד, ואם נביחא להלך בין שני שנותין הנאלין נחד
 לשני

דלין הטעם נוסח דמליה דמלי ואם כן נקנים דלורת הפתח העומדים
 נחנר יש להכשיר ללא אמרינן כלל הסנרל דמחלן דמליה דמלי ואפילו
 אם לא נביחא דהשמיט פסק כהרשני"א והרשני"א מכל מקום כיון
 דנדרנו דהוה פלוגתא דנבנחא התוספות ורש"י עם הרשני"א והרשני"א
 וכן הוא דעת התוספות נביטין אם כן נעירונן חית לן לחילל לקולא
 וכמו שצוהר.

ענה ג'

(ד) שבת ור"ח דליכא עוד דנריס ננו דהנה נריס חלון דתנן
 חלון שנין שני הנירות ד' על ד' נחנר עשרה אם רנ:
 ונערינן אחד, לנעלה מעשרה מערינן שנים ואין מערינן אחד, ואחר
 רנ נחנן דחלון שנין שני נחיס אפילו למעלה ונעשרה אם רנ מערינן
 אחד ח"ט נביחא כמחן דמליה דמי, וקשה הא זהו כרני דס"ל נמקורה
 חוירין נביחא כמחן דמלי דמי, וזה יש ליישג נשני אופנים או דס"ל
 כרנא נביטין (ע"ט). דלחר ג' מדות נביטין וכחננו לעיל דמוכה מלשנו
 דס"ל דרני ורננן פלגי נשאינו מקורה ואם כן י"ל דנמקורה לכולי
 עלוה חוירין נביחא כמחן דמלי דמי, או דס"ל דאף על גב דפלוגתא
 דרני ורננן הוא נמקורה ואין הלכה כרני מחנריו ווכל מקום לענין
 עירוב הא אחר ריב"ל (סס מ"ו). דהלכה כדנרי הנויקל נעירונן הוא
 אפילו יחיד נגד רבים, ואולם יש להקשות נזה דלוחתיה רנא לרנ
 נחנן מנריחא דלחר לי חלון שנין נ' הנירות ואחד לי חלון שנין נ'
 נחיס כרי, ומסיק תרומתא אף על ד', וקשה מלי דעתא דרנא
 דלוחתיה לר"ג הא לרנא דלי הדין כרנ נחנן דהא רנא סנר נביטין
 דפלוגתא דרני ורננן הוא נשאינו מקורה וגם רנא סנר דהלכה נעירונן
 כדנרי המיקל אפילו נביחא נגד הרנים דהא מדלחר (ל"ג): לא שנו
 אלל העמוד חון לעצורה של עיר כרי תשמע דס"ל כר"מ (סס כ"ז).
 דנחנןן קרפף לעיר ודלל כחכמים דפלגי עליו כחש"כ הר"א"ש פרק
 כ"ד מערינן סימן ג' נשם הר"ם, וכן מוכח שם נגמרא דס"ל לרנא
 כר"מ דמחפרס טעמא דר"מ ודש קרא אליה דקלחר מנה"מ אחר
 רנא דלחר קרא מקיר העיר וחולה כרי, ואם כן נודלי דהדן הוא נגי
 עירונן דליה לן למיחר דנחיס שני מחנר נביחא כמחן דמלי דמי
 ומלי פריך רנא לר"ג ולדננה תיקשי איהו לנפשיה דהא לר"ג י"ל
 דס"ל כרנ ושמאל דלא חייב רני אלל נביחא מקורה ואם כן דפלגי
 נמקורה אחיה הנריחא דלחר לי חלון כרי כרננן ורנ נחנן שפיר
 קלומר לחלק לדינא משום דנני עירונן חית לן למיפסק כיחיד נגד רבים
 וכרני"ל אלל לרנא לנפשיה דס"ל דפלוגתא דרני ורננן הוא נשאינו
 מקורה אי ענדינן מחיות כמחנן אלל נמקורה לכולי עלמא אערינן
 נביחא כמחן דמלי דמי אם כן יקשה דהנריחא כמחן אחיה.

דאמ"נא ליישג דהא ליכא להקשות לרנא דס"ל דפלוגתא דרני ורננן
 הוא נשאינו מקורה וגם הלכה כדנרי המיקל נעירונן אפילו
 יחיד נגד רבים אם כן מלי טעמא דסתים רני נחמיתין דחלון שנין
 שני הנירות למעלה מעשרה מערינן שנים דוקא והא נעירונן אפילו
 נחנר חית לן למיחר דהוי כמליה דמי והוה הנוחמא דעל כרחק הכא
 נא תליא נפלוגתא דרני ורננן הנ"ל, ור"ח"י נספר נאון יעקב שכנז
 ח"ל ולא ידענא אי תקרה גורס ונית נלא תקרה חון עשרה נעין
 ואחר מקורה אפילו למעלה מעשרה או רשות הנית גורס דהוה רשומא
 דחד וחירות של יחידים נמי אפילו למעלה מעשרה או תשמ"ש הנית
 גורס ואפילו נלא תקרה ומדלחרין תרומתא אחירות ואלא אמרו
 מחירות ולננות ש"מ ננות כנחיס או דילמא חול מיניה נקט עכ"ד,
 והנה לפנינו נפרי"ה כתב נחירות וכיונא שאלן עליה תקרה כרי,
 ולדנרינו מוכרח לומר דלא תליא נמקורה לחוד אלל גם נחמיתין, ולכן
 אפילו אם נביחא דפלוגתא דרני ורננן הוא נשאינו מקורה מכל מקום
 נזה לכולי עלמא נחנר לא אמרינן כמחן דמליה דמי וגם נביחא דמחירין
 הכא כמחן דמליה דמי הנה אפילו אם נביחא דפלוגתא דרני ורננן
 הוא נמקורה מכל מקום הכא רננן מודי דמחירין כמחן דמליה דמי
 דתשמ"ש הנית גורס גם כן ולהכי לא פריך הגמרא הכא כלל על
 ר"ג כמחן כרני כדפריך שם נביטין ואח"י שפיר.

(ה) והרמב"ם נהי עירונן פ"ו דין ח' כתב וצריך שיהא הוא
 ועירונו נמקום כרי וכתב המח"מ ונגמרא אחר רנא
 לא שאלו אלל נאלין העמוד חון לעצורה אלל נחנר עצורה של עיר

הוויין כחלון דליתנייהו משום דרשות היחיד כחלון דמלי דמי ואין יסור
לדברי המקורית כלל וכלל.

ועוד לחילוף דלפניו אם יתנינא ליה להמקורית כל דבריו הנה אכתי
כל זה הוא לפום שיטת הרמ"א והג"א דס"ל דכחלי המני
והנחם אינם עולים במקום קנים לצורת הפתח אבל לפום מלי דנדרשו
בסימן י"ב לחק שיטת מנהג הקדמונים דס"ל דגוף הכתלים של הנחם
עולים במקום קנים אם כן לשיטתם הרי אם העמיד הקנים בתוך
חצר ליכא למיפסל משום מידי דמה נכך דרשות היחיד הוי כחלון דחליא
מכל מקום אם נתן הקנה העליון על הגג של הבית נמי כשר דהתער
גופיה וכותליו עולים במקום קנים ואם כן נצטרף שיטת הפוסקים
העומדים לימין מנהג הקדמונים ודלי דתו ליכא למיחש לדברי המקורית
ויש להכשיר קנים לצורת הפתח העומדים בתוך חצר, ואמנם הרי זכו
דוקא אם הקנים עומדים בחצר אבל הקרנות שיהיה שם קנה הכותל
אבל היכא דהקנים עומדים בחצר כחלי המני חצר שאין שם ראש כותל
וקנה אם כן הרי נכחאי גוונא אי אפשר לחשוב גוף הכותל במקום
קנה דנכחאי גוונא לא הוי הכותל מוחה כמו שכתבנו שם מזד הדיו
וסוגיות הנמרח דמנחות, ועיין בסימן י"ב בקיצור דנים אות ג' מה
שגדדנו בזה.

ענה ד'

(1) והפס"א הי"ב סימן קמ"ג אומר בקנים שהעמידם בתוך חצר
ולא אחי עלה מטעם המקורית דרשות היחיד כחלון
בניס לפום שיטת מנהג הקדמונים דמכשיר הכתלים במקום קנים
וכמ"ס לעיל בסימן י"ב לסלק טענת הח"ס מעליו ולפ"י אם נכשיר
במקום אחד הכתלים במקום קנים לעירוב אי אפשר תו להכשיר גם
כן בקנה אחר הצורת הפתח העומדים הקנים מכוסים (נאמר) דליכא
שם לחשוב הכותל של החצר במקום קנה לפי שהוא נאמנע כח"ל)
משום דהוי תרתי דסתרי אהדדי עיין שם, ואמנם לע"ד יש לזון
בדברי הפס"א דהנה פיסקא דליה נצוי על ארבעה ראות האחת מפתח
שימאי דפירש"י דלית ליה שיקפי מוחות שנתלצה אגנייהם מכלן ומכלן
אזן יוצא ואזן נכנס ואין זו צורת פתח עכ"ל, ואי ס"ד דלא נציינ
למחיי הני מוחות אם כן למה לא הוי צורת פתח אם אמנם שאזן יוצא
נימא כחלון דליתא דמי והוי מוחות הפתח שיה (והיינו דס"ל דגוף
הכותל עולה במקום מוחה כמנהג הקדמונים) אלא ע"כ כיון דחופה
מוקפת המוחות איתו אזן יוצא לא מיתבש לצורת הפתח והכי נמי אי
האי כותל של המני או החצר מחפה לעמודי הצורת הפתח לא חשיב
צורת הפתח, והשנית יש להביא ראיה מהא דמוכח הנמרח דלפ"י
ליגע מהא דנתיב כיפה ר"ת מחייב מוחות וחכמים פוטרין ושון שאם
יש בגגליה עשרה שהיא חייבת ופירש"י ושון שאם יש בגגליה עשרה
קודם שיחיל לעגל חייבת דהא יש נה עשרה גגות צורות ארבע ואפ"י כן
העירוב פתוח נשאר שם שיעור פתח כשר אלאה אין צריך לנגע דהא
הכשרה דפתח בגגליה היא והעירוב מפסיק בין תקרה עליונה למוחות
וקמני חייבת עכ"ל, ואי ס"ד שמוחות הצורת הפתח שהוא מכוסה
הוי צורת הפתח דילמא הכי נמי איך שהעירוב מפסיק בין תקרה
עליונה למוחות הדלת מכל מקום אם היה נוטל העירוב בשום ע"כ כיון דלא
היה התקרה העליונה טונעת מוחות שנתלצה אגנייהם אלא ע"כ כיון דלא
ניכר המוחות מן העירוב ולמעלה חשיב מוחות שנתלצה אגנייהם הראיה השלישית
מהא דרנ שט (י"ד) הניח קורה ע"ג מני ופירם עליה מחללת דאין
כאן קורה דהא תיכסוף כר ומסתמא אחר רנ שט גם למאן דאמר
קורה משום מחילה שטע מינה אם לא ניכר האי קורה לא חשיב שום
תיקון הכי נמי גני צורת הפתח אם אין ניכרים הקנים מכלן ומכלן
לגני מני לא חשיב צורת הפתח (הראיה הרביעית) ודומה לזה כתב
הט"ז סימן שס"ג סעיף י"ט דאם למעלה מן הקנים שמעמידים למטה
יש גג שמפסיק בין חלל להקנים יש איסור דלא הוי צורת הפתח כזה
כיון שהגג מפסיק בין חלל להקנים ואין עושין צורת הפתח בענין זה
אלא צריך שיפתח נקב גדול בגג למעלה מהקנים שיהיו מכוסים תחת
החלל בלי הפסק עכ"ל, תראה ה"ה אם מכסה הכותל את המוחות
של צורת הפתח יש איסור בזה אלא צריך להעמיד העמודים מנחות
אלא כחלי המני, עכ"ל.

וקנה

לשני שנותן הנאין זה אחר זה ולא כחלון וכדברי הגר"א והאגן העור,
נפטר הקשר הנאין דרני דאוסר בשני שנותן היינו כמו שטולטל סכין
וחתיכת התכלים דנשנה שמוחק התכלים עובר הוא גם על שנות
דטולטל הסכין אבל שנות דמשתמש באליו ודקא מפיך מכתמית לרשות
הרנים נאים זה אחר זה ואינם כחלון דנשנה דקא משתמש באליו ונוטל
עירונו עדיין לא הויאלו מכתמית לרשות הרנים ונעיראל דקא מפיך
לא קא משתמש באליו ואין ראיה דרנא אומר נכחאי גוונא ב' שנותין
והיה אפשר גם לרנא לאוקמיה מחנייתין כשמואל ורנ נחמן, והמחנה
אחרי גרופה לא נחית לחלק בזה, והתוספות (ל"ד) נראה והא
אמר ר' זירא הקשו דהוי מני לאוקמי כרנ' כר', ותיקן נאיה"ע דס
יש ב' שנותים שנות דמחיי כסותר ושנות דמוקפה והרי נצרייתא פרק
המניא (ל"א): אחר ומודים חכמים לר"ת מוחות שנתקרקע דניס
טוב שרי לחתוך הרי דשיך סתירה נאירא דליני יוחר מנחותמות
שנתקרקע ונחותמות קיימא לן דנשנה אסור משום סתירה קל וחומר
נאירא דליני דשיך ביה סתירה עכ"ל, ולדעת האמרי גרופה אין
מקום לזה דמה נכך דליכא ב' שנותין דמחיי כסותר ושנות דמוקפה
הא הסוגיא קאי לשמואל דס"ל דלמטה מעשרה עירונו עירוב דאף
על גב דעובר על שני שנותין שרי לרנ' ביה"ש ורק האגן העור קאי
לפום שיטתו דניחא חמיר ואסור גם לרנ' והכא הוא ניחא דנשנה דטולטל
האגנים והלגנים הוא סותר האכל ומטולטל המוקפה ואינרא דגם
לפום שיטת האגן העור י"ל דהכא לא הוי שני שנותים כלל דנשלמא
טולטל הסכין וחתיכת התכלים הוי שפיר שני שנותים דאינם תלויים
זה בזה דלפ"י אם נימא דמותר לטולטל הסכין מכל מקום איכא שנות
השני דמתיכת התכלים אבל הכא השנותים תלויים זה בזה ואם נימא
דמותר לסתור ביה"ש אם כן ליכא כלל מוקפה וכמ"ס הריטב"א
דכיון דנתנו הלגנים נכחן לסתום ולהיות כעין דלת והסתומה היא
בענין שמוחר לפתוח אותה אין העפר והלגנים מוקפה ואם כן ליכא
הכא ב' שנותים.

(2) ופ"ש"כ האמרי גרופה דהרמז"ס אינו סותר דמחא כחלון דמליא
דמי משום דלא פסק כרני הנה לדבריו הקדומים היה
עוד אפשר לומר דשמואל ורנא חלי בזה לטעמיהו דלשמואל דאמר לא
י"ינ רני אלא צרשות היחיד מקורה דנימא כחלון דמלי דמי ואם כן
גם במקורה פליגי חכמים על רני ואין הלכה כרני מחבריו ואם כן
מהיכי תיתי לומר דנימא דמחא כחלון דמליא דמי דליכא שם תקרה
וגם מחילות כלל ואפ"י אם נימא דנעירובין דקיל הלכה כיחיד ע"ד
רנים מכל מקום הרי הפלוגתא דרני ורנא הוא רק במקורה דוקא ולא
בשאר מקורה כלל, ועוד דשמואל סובר דאין הלכה נעירובין כיחיד
ע"ד רנים דהאי פיסקא דהלכה כדברי המיקל נעירובין רינ"ל אחרה ופליג
לדשמואל שם דאמר כל מקום שאמר ר"י נעירובין הלכה כמותו וכן
בפרק מי שהוציאו (מ"ט) גני שלש חצירות הפתוחות זו לזו ס"ל
לשמואל שלשתן אסורות כחכמים דפליגי אדר"ש ואין קיימא לן
דהלכה כר"ש דמחיר הכל משום דהלכה כדברי המיקל נעירובין אפ"י
צידד ע"ד רנים וכמ"ס הראש פרק ככל מערבין סימן ד' ופרק מי
שהוציאו סימן י"ג, ואולם לרנא דס"ל בנטיין (ע"ט) דפלוגתא
דרני וחכמים הוא בשאר מקורה וגם ס"ל דנעירובין הלכה כדברי
המיקל אפ"י צידד ע"ד רנים וכמ"ס לעיל ג"ס הראש פרק כ"ד
מערבין והוכיח מהא דמחיר גופיה דאמר לא שט אלא באליו העומד
תוך לעיטרה של עיר דס"ל כר' מחיר דנתיבן קרפף לעיר ואם כן
אליניה שפיר יש מקום להקל ולומר סנרא זו דמחא כחלון דמליא דמי
לנעין הוא ועירונו מתקום האדן מתקלן בזה ואפ"י היכא דליכא מחילה
כמו ב' אמות דנתיבן להנחת עירובו, ומעתה יש מקום לומר דפסק
המקורית הוא נכון לפום שיטת הרמז"ס והראש והאחרונים דפסקו
כאוקימתא דרנא דאחרין מחא כחלון דמליא דמי, ואינרא דכל הני
קשרים אינן קשרים של קיימא יש לדחותם מלא עוכלא נעוכלא והא
דמחא כחלון דמליא דמי לנעין הוא ועירונו מתקום אחד הוא ענין
אחר לגמרי ולאו רשות היחיד נמורה היא להחמיר וכמ"ס ראש שם
(ל"ג) ד"ה ורשות היחיד, וכן שם (ל"ג) ד"ה והוא נחכוין לשנות
נעיקרו ואם כן אפ"י אם נימא דרנא חלי בזה לטעמיהו דס"ל דפלוגתא
דרני ורנא הוא בשאר מקורה ונעירובין הלכה כיחיד ע"ד רנים הרי
זהו רק להקל ולא להחמיר דנימא דאם נתן הקנים לצורת הפתח נמרח

הו' טרת הפתח והיכא דעשה נקב נגד כיון דליכא הפסק ואי' ליגע
למרינן דערת הפתח זה הוא ככל הפתחים מה שאין כן היכא דליכא
הפסק נגד דלא ענדי ליכא טרת הפתח נאופן כזה והכי נמי נמוחות
מכוסים להפתיא, ולפי' י"ל דגם הנאון ר"ח מורחז י"ל דס"ל
לערת הפתח לא נע' הכירא כלל וכן להנציח דמכסיר היכא דהסתיך
הקנים אלל הכותל ואינם נראים לא מפנים ולא מנפחן זהו רק היכא
דהקנים אינם עומדים אחורי הכתלים אלל נעומדים אחורי הכתלים
מזהה הר"ח והנציח דפסול מטעמא דאין עושין טרת הפתח נענין
כזה ודלא כח"ס לעיל.

ענה ה'

(ח) איברא דהאי כלל דכ"ל הפרקים י"ל נכמה דוכתי לפסול
מטעמא דלא ענדי ליכא פתחא כהאי גוונא הוא
מפוקפק מחד נעניי דלא מלאכי צו גבול ומזה וגם דאם כן הלא דבר
זה יהיה משתנה לפי העת והזמן ונוער לעיר ומדינה למדינה דלא
הרי זה כהרי זה ונחא דפתחי שימאי התוספות נפרק קמא דעירונין
הנילו פרי' דמפרש פתחי ארץ ישראל שהוא ארץ בני גס הרי דהמדינה
היו עושין כן ומכל מקום הוא פסול ולא משנהינן נחא דענדי ליכא
פתחא כהאי גוונא אפילו להחמיר לבני חינוך דמוזה דהוי דאורייתא
ומי' דלולין נזה נתר ענדי דליכא להקל. ואולי דהתם שאני דליכא
הסרון בנך המזוה והמשקוף דכתיב נאורייתא מזוה ואין מזוה בלי
משקוף כח"ס הלגוס ביור' סימן רפ"ז דמדכתיב בני נתינת הדם על
המשקוף ועל שתי המזוזות ש"מ דנכל מקום שנאמר מזוזות שאינם
נכל המשקוף עליהם והלכך נזה לא משנהינן נעונדא דליכא אלל
נכל שאר התמונות שפיר אולין נתר עונדא דליכא ורונא דעלמא או
דמחא או דמחא ולא ענדי אחרורא אן לקיים דבר מלכות אשר יא' אל
מלפניו להיות כל איש שורר נניחו ונחא דפתחא נקבן זיית לא ענדי
ליכא כתבו התוספות נפרק קמא דעירונין (ר.) מיהו אם עשה
כעין פתח נמוחות ומשקוף הוי שפיר פתח כדאמר לעיל (ה.) דפתח
ליה נקבן זיית והריטנ"ל חילק בין בית למנוי הרי דס"ל להתוספות
והריטנ"ל דהיכא דלא ענדי ליכא חו לא הוי פתח אם עשה דנטלה
דעתו, וכנראה דהיינו טעמא דהר"ח מפרש להא דאמר לחמיר
נמוחות (ל"ד.) הוי פתחא דאקראנא חייב נמוחה דהפתח ממלא כל
הרוח ולא כפירש"י דפיתחא דאקראנא הוא נקבן זיית של בית משום
דס"ל דכיון דלא ענדי ליכא פתחא נקבן זיית אפילו אם עשה לא
הוי פתח, ואולם רש"י דמפרש כפשוטו נקבן זיית משמע דס"ל דאף
על גב דלמרינן לא ענדי ליכא היינו דאין רגילות לעשות כן אלל
אם עשה הוי פתח ולא משנהינן נתר מנהגא דעלמא ועונדא דליכא
וחו לפס מלי דקיימא לן כאני נתיילת מנוי וכמו שכתבנו לעיל
רש"י י"ב בס"ד ועיין שם שכתבנו נזה טעם להא דהשמיט הרמב"ם
המחמיר דלמחמיר דמפרש גם כן כפירש"י וכיון דקיימא לן כאני
נתיילת מנוי אם כן ליכא להא דלמחמיר דלית לן לחיל נתר עונדא
דליכא וכיון דפתחא נקבן זיית לא ענדי לא הוי פתח כלל ואם כן לפי' ד
הרמב"ם והתוספות אהר"ח והריטנ"ל כוליה ס"ל דהיכא דלא
ענדי ליכא פתחא כהאי גוונא לא הוי פתח אם עשה ונטלה דעתו
ורק נשיטת רש"י י"ל דס"ל דאם עשה מכל מקום הוי פתח לכל
משפטו וחייב נמוחה, ואולי היינו טעמא דרש"י דס"ל בני כיפה דנח
אם מחמיר העיגול מן הקרקע דליכא מזוזות שוות כלל חייב גם כן
נמוחה אם הוא רק רוחב ד' טפחים משום דס"ל דאין להשגיח על
תמונת הפתח, ואולם נ"ל דגם להרמב"ם והתוספות והר"ח והריטנ"ל
י"ל דזהו היכא דמנינו כבר נמרחא דנכחא גוונא לא ענדי ליכא
פתחא כמו נקבן זיית, ועיין פ"ט ע"ג דרש"י דהיכא אלל דפתחא דמכסר
נעין וכהאי גוונא לא ענדי ליכא וגם נזה לר"ך עיין היכא דנשנתה
דרא וכולי עלמא ענדי נמוחה זו כהיום פתחא מדוע לא יתחייב נמוחה
אלל דנניאר מדעתינו לומר האידנא על איזה תמונה דפתחא כהאי
לא ענדי ליכא וימא דפטורה הא לא שמענו, וזהו יסוד פסנת התובי
שנת והנאון נעל התניא ז"ל שהקשו על הטי' נדון גב המפסיק נגורת
הפתח ולא חשו למש"כ הטי' דאין עושין טרת הפתח נענין זה
ואף על גב דהוא להחמיר.

וראיתו

ההנה הראיה השלישית ודאי ליכא וכח"ס הח"מ חל"מ סימן ז'ו
דאין נכנות ננין על יסוד כזה דרג שעת סתמא קאמר אפילו
למאן דלמחמיר משום מחילה ועוד דאפילו אם לו יהא דקורה משום
מחילה היינו דלמרינן פי תקרה יורד וסותם ומשום הכי נע' שיהיה
מנוחה דכלל הוא כל שאין פי תקרה מנוחה אינו יורד וסותם, עיין
עירונין (פ"ט.) תוספות ד"ה מחילות.

והראיה הראשונה והשניה, אם אמנם דמה שהשיג ע"ז הח"מ
י"ל לאו מידי הוא כח"ס נסיון י"ב, צרם לע"ד גם
כן הראיות אינן מכריעות מידי דמחא דפתחי שימאי הרי להתוספות
והר"ח נמוחות הוא מיירי נסוכה דהוי דאורייתא ואין ראיה מזה
להחמיר, לעירונ' דהוא דרגן ולהתקומה הא דפתחי שימאי מיירי
נכחאל ארכו. ד' אמות וליכא לחי והכי נמי י"ל נחא
דכיפה ובר מן דין י"ל נטעמא דפתחי שימאי דלא למרינן דאין יולא
נחאן דליכא והוי מנוחות הפתח שזה דאינו משום דמכוסים אלל דאף
על גב דמכוסה כולו כשר מכל מקום נאון נכנס ואין יולא גרע משום
זה מורה על קלקול ושחמון הפתח והוי פתחי שימאי ועוד
י"ל כיון דהוא העמיד נכוונה אגנים למנוחות רק עתה נחללה מקצת
אגנים אם כן האין נחא דמחמירם יהיו המנוחות כיון דהוא נכוונה
עשה אגנים אחרים למנוחות וכעין דאמר הרשב"ם דאפילו למאן דלמח
מנוחות אי"ל כוונה מכל מקום אם מכיון נהיפך לא יא' דאי אפשר
לנטל כוונתו שכיון נהיפך וכן נחא דמכסירין פ"ד פירות שפגלו לתוך
אמת המים ופגש מי שידיו טמאות ונטלן ידיו טהורות (משום דלא
בעינן כוונה לחולין) ופירות אינן נכיו יותן (דלא אשגה להך נפילה)
ואם נשגל שידיו ידיו טהורות ופירות נכיו יותן ופירש רש"י נחולין
(נ"א.) וכן פי' הר"ח דאם נשגל שידיו ידיו נכיון לטול הפירות
מן המים ידיו טהורות כ"ס שנתכוין עכ"ל, וביינו שנתכוין לרחיבה
והוי כמו שירדה להקר לנגן שם לקמן ובספר לג אריה כתב דאפשר
לפרש שנתכוין נפירות רק להדיח ידיו מליכלוכם ולא לשם טבילה
מה גרע מנריש' דלא נכיון לשם דבר רק שהיה כמו אונס ליקח
הפירות משם מה שאין כן נסיפא שנתכוון נפירות שלא לשם טבילה
דאף משמע לן דאפילו הכי ידיו טהורות, ולע"ד רש"י דמילין נזה
הוא משום דסובר דאף על גב דלחולין לא נע' כוונה מכל מקום אם
מכוון נפירות שלא לשם טבילה גרע וע"כ דמיירי נאיו מכוון להדיח
לחיפך והא דמכוון להדיח לא הוי כוונה להיפך מן המנוחה ואח"י שפיר,
והכי נמי ור"ס הוא נזה היכא דהעמיד מנוחות ועשה מעשה המוכיח
דאינו מחשז האגנים שנתחייבם למנוחות להכי לא מחמיר ונדחה נמי
הראיה השנייה של הפתיא דכיון דהוא עשה מנוחות עשרה לא אפשר
לצרך להם עוד למנוחה מהכותל עצמו כיון דהוא נחת נכוונה לעשות
מנוחות ועשה שיעור מנוחה למרינן דמה שעשה עשה והכותל אינו
נחשז נענינו למנוחה ואם היה רוצה שהכותל יהיה נמקום מנוחה מה
היה לו להסדירה ולעשות מנוחות כלל ומוכיח הגמרא שפיר דלי"ל
ליגע ועוד דכבר הנאחי נסיון י"ב נענך ג' וענך ד' דברי השה"ג
דהנחת פריש' דס"ל דלא סמכין על הכתלים שיהיו נמקום מנוחות
רק היכא דאינם נמקום למנוחות לפתח והיינו משום דכן הוא דרכן
אל בני אדם ואורה כל ארעא נתיי העשוי לדירה דמשפין ראשי
הכתלים היכא דרוצה לסמוך עליהם למנוחות ואם כן מהא דכיפה דמיירי
נתיי ליכא ראיה כלל אף לפי' יקום ראית הפתיא מהא דפתחי שימאי
דפרק קמא דעירונין דלא מיירי נתיי לענין מנוחה, ואולם כבר כתבנו
למרות ראיה זו נכמה אנפי.

דמעתה כיון דסותרו הראיות של הפתיא הללו אם כן חו אפשר
להכסיר נעירונ' אחד נמקום אחד הכותל נמקום קנה
זנקתה אחד מאלותו הטרת הפתח עומד הקנה מכוסה ולא הוי תרתי
דסתי אהדרי, נרם אכתי בנך דין זה דקנה מכוסה הרי אכתי נכאר
לט הראיה הרביעית של הפתיא ז"ל דננויה על סנרא וטענה דאין
דרך לעשות טרת הפתח נכחא גוונא שיהיו המנוחות מכוסים ולא
ענדי ליכא פתחא נכחא גוונא ונספר תוספות שנת וכן נשאר הנאון
החסיד נעל התניא ז"ל הקשו על הטי' נדון גב המפסיק דהא עיקר
מילתא דלי"ל ליגע נלמד מהא דכיפה ומהתם מוכח דגם הפסק אינו
חזיק כלום דהא העיגול הוא מפסיק בין התקרה הישרה ובין המנוחות
זלא קשיא מידי דעיקר פסנת הטי' לפסול הוא משום דאין דרך
לעשות טרת הפתח נהפסק נגד ואין עושין פתח נכחא גוונא ולא

גנוה עשרה ורחק ארבע ויש נקצר ג' הנה החצי טפה מכל לז של הקלוי
הרי הוא מחזור אל העמוד ואם כן העמוד מעבד נקיעת גדיים כמו
כוחל המצוי נמצוי שרצו נחין פחות פחות מר' ולפיכך אחי שפיר
הא דלוי הגאון ר' משולם ז"ל לכרוך קנה אחד למעלה מחוץ לכותל
דהקנה הזה אף על פי שהיה גנוה מן הארץ אינו פסול כלל דכיון
דהוא מחזור לכותל הרי לא שייך נקיעת גדיים תחתיו דהכותל מעבד
אוחס.

ואיברא דדברי נחש"ע אינם נכונים ומוזכרי כל הפוסקים נראה
דינא דהגניא הלחי מן הקרקע שלשה דפסול זהו אפילו
במחזור הלחי לכותל ואפילו לרש"י דמה נכך דהוא מחזור לכותל
והכותל מעבד הלא מכל מקום מזה הלחי אין זה עיכוב להיות גדיים
נוקעין תחתיו ועכנת הכותל לאו מידי הוא, וכמו דאם היה הלחי
חינו מחזור אל הכותל והיו מעמידין שומר שלא יניח להגדיים להיות
נוקעים תחת הלחי ולא היה מהני דמכל מקום מזה הלחי שהוא גנוה
מן הקרקע שלשה אפשר להיות גדיים נוקעים בו ופסול הכי נמי
עכנת הכותל גם כן לא מהני כיון דמזה הלחי ליכא עיכוב ואפשר
לגדיים להיות נוקעים תחתיו.

וליישב קושיות נחש"ע אחינא דהנה יש לתקור צהא דקיימא לו
לחי משום מחילה ומנוי מפלג שיש לו רק שתי מחילות
והכשירו אותו נחלי הזורק לתוכו חייב הלי מחילה לחי הארץ הוא
אם זהו רק דליכא מחילה כפי רוח הלחי ולא יותר ורק דהכי אנמריה
רחמנא למשה דאם יהיה שתי מחילות זו כנגד זו ולחי נגד אחד מהשלשית
הרי זו רצת היסוד מן התורה ואף על פי דרוח כל לז השלישי הוא
פרון אין לחוש צוה והיו רשות היסוד מן התורה או דליכא דהוי נאמת
כל רוח לז השלישי כאלו כולו סתום דכך הוא ההלכה והכי אנמריה
רחמנא למשה, ועיין בתוספות ישיבם נפרק קמא דעירובין (י"ג)
שכתבו וא"ת והיכא ס"ד דלחי נחש"ע נחש"ע נחש"ע נחש"ע נחש"ע
למשה לא תפרון רובו ושמה נחש"ע ג' או ד' לא אנמריה, ויש
להסתפק בכוונתם אם נחש"ע ג' או ד' לא אנמריה רחמנא למשה
לא תפרון רובו ואפילו אם הוא פרון אין לחוש ואם כן מחילה
דלחי הוא רק כפי רוח הלחי ולא יותר או דכוונת התוספות דנחש"ע
ג' או ד' לא אנמריה, דהיכא דמהני לחי, ולחי הוא משום מחילה,
אם כן הוי כאלו כולו סתום ואחינא למפשט ספיקא דא מזה קושיות
הג"ל, והיינו דכיון דלחי הוא משום מחילה הנה כך ההלכה דנזקין
השלשית מהני לחי והוי מחילה לכל רוח המצוי וכן לירק דנזקין
הרביעית ואם כן היכא דהגניא הלחי מן הקרקע ג' טפחים אף דרוח
הלחי אינו אלא משהו ואי אפשר לגדיים להיות נוקעין תחת הלחי
מכל מקום כיון דאין אחרין דזהו כאלו סתום כל רוח המצוי נחש"ע
הרי כן המחילה כולה גנוה מן הקרקע ג' טפחים ואיכא נקיעת גדיים
בכל שטח המחילה מה שאין כן נמצוי שרצו נחין פחות פחות מר'
כיון דהלחיים עומדים על הקרקע והוי כל שטח רוח המצוי סתום
אם כן הא לא שייך כלל הכא נקיעת גדיים דכל לחי ולחי הוי כאלו
הוא מחילה על כל רוח המצוי ורק לרש"י דאחרין לגוד עד ד'
טפחים הוי כאלו כל הלחיים הוא לחי אחד ואינו משתמש רק עד חזרו
הפנימי של לחי הפנימי ולרנן דלא הוי לגוד משתמש עד חזרו הפנימי
של לחי החיצוני זהו לאצ"י ואלינא דרנא משום דפתוח לכרמלית וגם הא
דעמוד נרשות הרבים גנוה עשרה ורחק ד' ויש נקצר ג' אחי שפיר,
דהתם נשאר האיר חצי טפה סמוך לעמוד כמו שהוא ולא אחרין
דהוי כאלו הוא מתרחק על שטח יותר גדול ואם כן נחצי טפה רוח
שפיר אי אפשר לגדיים להיות נוקעים שם מה שאין כן נחצי גדיים
הג' מן התורה ונזקין הדי מדרנן דהוי כאלו הוא מחילה על כל רוח
המצוי ועוד י"ל כיצד קושיות ספר דהיינו דאף דרש"י מודה דלמטה
דליכא נקיעת גדיים לא אחרין לגוד גם כן טפחים זהו לחומר
אצל נמצוי שרצו נחין פחות פחות מר' טפחים הרי אם יניח דלינו
לגוד יהיה קולא דהיה מותר להשתמש עד חזרו הפנימי של לחי החיצון
בכהאי גוונא לא משתמין על הא דליכא נקיעת גדיים ואחרין לגוד
להחמיר ואינו משתמש רק עד חזרו הפנימי של לחי הפנימי ואלינא
דרנא זהו משום דפתוח לכרמלית, ונעיקר הקושיות כנר העיר הריטב"א
במחמא שם (ט"ז) עיין שם מאי דמי, והיה נהעלם עין מהמתמזר
נחש"ע (וכעת נדפסו מחדש תשונות אצ"י נור להגאון הקדוש
מסאכאטשטא

וראיתי נחש"ע אהל יעקב הונא נשע"ת סימן שס"ג סע"ק"ט כתב
דרך לעשות פתחים הרבה אחרין אצל דרך לעשות כולה
פתחים או סמוכים זה לזה לא אחרין, וזה דבר חדש בלי שום יסוד
מגמלא ורבותיו הראשונים ז"ל, ונכמה עיירות גדולות נרסולאנד
ראיתי שהיו עושים צורת הפתח נחש"ע על עמודים גבוהים ורמים
ומקיפים את העיר וזה דליכא הרבה צורת הפתח זה אחד זה יאין
אדם פונה פה ומצפץ בעולם, ונהירא כי צעיר שוויילאן (נמחה
ווילנא) י"ג אהל תרכ"ט היה שריפה גדולה ונשרף חצי העיר ורוח
פאסמינער כל אורכה נחתם לז אחד נשאר שמים בלי פגע וז
השני שכנגדו לאורך כל הרחוב גם לז מהשוק וכל רחוב ווילנער והרחוב
שאהר"ה נשרפו ואח"כ עשו עירובין להחיר הטלטול בשבת והיה כל
מחצית העיר מקום השרפה נשא גדולה נצורת הפתח שהיה עמוד אחד
עמוד וצורת הפתח אחד צורת הפתח כי הוא שטח גדול מזה והיו
שם למודים נכבדים בנזון ההוא הרב ר' משה יצחק ז"ל והרב ר'
ישראל משה ז"ל והמ"ד דנריווע והמופלג ר' בן ציון ז"ל ועוד כמה
וכמה ולא היה שום מערער הם ושלום, והלום ראיתי נספר תק"ז
שכתב דכוונת השו"ת אהל יעקב לאסור היכא דלא היה בין העמודים
מרחק ד' טפחים רק ג' טפחים היה בין יחד ליחד, וצוה כתב דנאין
צורת הפתח ודאי לא חשיב פתח ואפילו אם יש צורת הפתח גם כן
לא מהני מאחר שסמוכים זה לזה ואם כן גם השו"ת אהל יעקב הכ"ל
מוודה דהצורת הפתח הג"ל שראיתי נרסולאנד כשרים המה, נרם
האמת הוא דהשו"ת אהל יעקב אוסר נצורת הפתח שסמוכים זה
לזה אפילו נרחבים ד' מטעמא דלא ענדי אינשי פתחא בכהאי גוונא,
ואתנם לדעתו אין הלכה כדבריו ולית דחש ליה וכל המחמיר נד"ם
עני להניא ראה, וכיון דלא מצוי נגמלא ופוסקים הראשונים דנכחאי
גוונא לא ענדי אינשי פתחא לא יניחא דפסול הוא (ונעירות הגדולות
נמקומות שמקננין ריניו עם וחוששין לאתא סינא שתקרה אם לא
יוכל העם לנאח מזה עושין צורת הפתח זה אצל זה) והכי נמי
נמזונות מכוסים דין הפתח אין לחוש לטעמא דלא ענדי אינשי פתחא
כהאי גוונא דכיון דלא מצוי נגמלא להדיא דנכחאי גוונא לא ענדי
אינשי פתחא ליכא למיפסל.

(ב) ובישועות יעקב סימן שס"ג סע"ק י"ד העיר דנעירו נהגו
הלכה למעשה להעמיד הקנים בחוץ חצר הנית
המוקף גדר, וגם הוא הסכים להכשיר, וגם נחשונת ח"ם חלי"ה
סימן ז"א כתב שחל כן צעיר פרעסבורג מימי הגאון ר' משולם ז"ל,
אלא שזיה הגאון ר' משולם ז"ל לכרוך עליו למעלה עוד קנה אחד מחוץ לכותל
והוא גנוה מהארץ הרבה רק שגראה מנחון שיהיה היכר לגבי מצוי,
והח"ם שם הקשה על זה מדברי המג"א סימן שס"ג סע"ק כי נרם
הרא"ם דנריך לשלף הקנה הפסול מפני הרואים, ולכאורה י"ל
דהנה נפרק קמא (ש"ט) דאחר ר' יוחנן מצוי שרצו נחין פחות
פחות מר' נצלו למחלוקת רש"י ורנן, לרש"י דאחר אחרין לגוד
משתמש עד חזרו של הפנימי ורנא מוקי לה נפתוח לכרמלית, והקשה
בספר נחש"ע הא לקמן (י"ד) אחר רנא אם עשה לחי למצוי והגניאו
מן הקרקע שלשה או שהפליגו מן הכותל שלשה לא עשה ולא כלום
ואפילו לרש"י דאחר אחרין לגוד הני מילי למעלה אצל לחטה כיון
דהוי מחילה שהגדיים נוקעין בה לא קאמר, ותי' דהיינו דוקא כי
התם שהגניא הלחי מן הקרקע שלשה או הפליג מן הכותל שלשה דשפיר
יוכלו הגדיים לנקוע תחת הלחי או בין הלחי והכותל צוה מודה רש"י
דלא אחרין לגוד, אצל הכא שרצו נחין והלחין מחזירין לכותל
המצוי לא יוכלו הגדיים לנקוע בלחמנא מפני כוחל המעכבם עכ"ל,
וכנראה דסובר דדינא דהגניא מן הקרקע שלשה מיירי דהלחי אינו
מחזור אל הכותל ממש ולהכי אפילו אם הלחי הוא משהו מכל מקום
הרי יוכלו הגדיים לנקוע תחת הלחי בלי שום מעכב אצל היכא דהלחי
הוא מחזור לכותל הרי הכותל יהיה מעכב נקיעת הגדיים, ואפשר
להניא ראה לזה מהא דליחא נצנת (ק"א) עמוד נרשות הרבים
גנוה עשרה ורחק ארבע ויש נקצר ג' חרק ונח על גבי חייז ופירשו
התוספות דהיינו שיש נעוני הקצר למטה שלשה ואם כן מוכרח לומר
דנאותו אור חצי טפה סמוך לעמוד אין גדיים נוקעים וקשה מאי שנא
מהא דהגניא מן הקרקע שלשה דאחרין דנר רש"י מודה משום דליכא
נקיעת גדיים, ולהאחר דהאי דינא דהגניא מן הקרקע מיירי נחלי
שאינו מחזור לכותל אם כן אחי שפיר דהתם נעמוד נרשות הרבים

מלטרף לשיירה, וכן כתב הנ"ח נסיון שליח ונסיון ת"ר, והטעם
דהיכל לזכור חזק דש"ר ומספקא מילתא לכולהו דנזק אין נידנו להקל
והוקא נדאיכל חזק דמקיל ומחזק דמחמיר אית לן למימר דכדאי ר'י
פלוגי לסמוך עליו להקל כו'.

ובתשבי'ן ח"נ סימן ל"ח ענין השנים עשר שאלת אם נלך בעירונין
להקל בדברי רבותינו ז"ל כנר ידעת שנפרק מי
שהזיזוהו אחריו דהלכה בדברי המקיל בעירונין אפילו ביחיד נגד
רבים ואפילו בעירונין תחומין ועל זה סמכו הפוסקים ז"ל נכחה
מקומות לפסוק לקולא ואינו חושב שיהיה שאלתך על זה שלם ניתן
לנו היום לפסוק במתקנות הגמרא כלום כי כנר מתוקן הוא נפסקי
הראשונים והאחרונים ז"ל אצל נ"ל שאלתך הוא נדיני ספיקות הנופלים
נדיני עירונין והדבר פשוט דלמלין לקולא כדין כל ספק בדברי סופרים
כדליתא נע"מ (ז'). וקצו הדברים לעירונין שהם מדיים ויש בהם
קולא אחרת שהלכה בדברי המקיל בהם ואפילו ביחיד נגד רבים עכ"ל.
ומסתמך דבריו משמע דסוגר לגמרי כשיטת מהר"ם הג"ל דאפילו
דמחלוא אומר דמה שחמרת הלכה בדברי המקיל בעירונין הוא לא
בעירונין, אלא במחלואות הלכה בדברי המקיל בעירונין סגר כהנא
כהדא דמחלוא עיין שם והוא נכון אצל הוא נגד גמרא דילן חלינא
דמחלוא וזה חזי נחילוף כידוע, ונפסק שבתן שלמה פסק גם כן
דהלכה בדברי המקיל בעירונין הוא אפילו במחלואות, וכ"פ נתי' מ"ס
רבים סימן ל"ח, ומדברי התשב"ן מנודר דנש נפוסקים אחריו דהלכה
בדברי המקיל בעירונין וקל כחש"כ נפסק שכתב"ג סימן שס"ו בהנחה
הנ"י אות י"ד נשם הנ"ח ונפלטתא דרננתא לא אחריו זה, וכן
מתנאר מדברי מרן הנ"י בתשובת אגת רובל סימן מ"ז דנש נפוסקים
אחריו דהלכה בדברי המקיל, וכן כתב נפסק זכור לתורה הספרדי
ח"ג אות ל"ז עיין שם, ומענה נידון דין נגזרת הפתח דעומדים
הקנים בתוך חדר וגור דהפוסקים האוסרים המה רק הפתח והנכנס
שור והמקו"ם וכל רלוותיהם נדחו לגמרי ואינם, ומלינו לגאונים שעבר
מעשה כנר להקל אם כן פשיטא דלית לן למימר דהילכתא כהפוסקים
המקילים משום דהלכה בדברי המקיל בעירונין אפילו נפוסקים אפילו
ביחיד נגד רבים, ואינרא דהכא אין נמנין הן הפוסקים האוסרים
הם ג' כנ"ל והמחלואין הם הגאון נעל יצועת יעקב ומנכר עירו והגאון
ר' משולם מפרעסבורג ז"ל, וכ"פ נתי' מהר"ם סימן ר"ז, ומה
גם אם נישא דהטעם הפיסול נזה הוא משום דנעי הכירא הרי הראש"ם
והנ"ח ס"ל דלא נעי הכירא כלל נגי נזרת הפתח והיכל דהוא בתוך
עשרים אמה אם כן איכא גם כן הכירא כחש"כ הדין והישועות יעקב
ואם כן אין לחוש כלל למה דהקנים מלמטה אינם ניכרים ומכוסים
במחלואות החצר דהא מכל מקום ניכרים הם נחלי דנולטים למעלה
ממחלואות החצר והוא בתוך עשרים ויחד הוא שלא תמוע.

ופרי הכרם אשר אנתנו נזירים נזה ומסקנת הדברים לדינא בקרנא
נפ"ד שבעה המה.

(א) נזרת הפתח שהוא נזה מלמעלה מכי' והקנים הסמיכים אל
ראשי הכתלים ואינם נראים לא מנפנים ולא מנחזק הכשיר
הנ"ח ומשום דס"ל דנזרת הפתח לא נעי הכירא כלל, והישועות
יעקב ונתי' ח"ס פלוגי ופוסלים, והעיקר בדברי הנ"ח דכן
מפורש בתשובת הגאון ר' אליהו מורח"י ז"ל. דנזרת הפתח
כשר אפילו היכל דהרואין טועין נז דלא נעי הכירא מידי
והישועות יעקב והדין לא ראו דברי הראש"ם, והדין לא ראה
גם דברי הנ"ח, ומקושיות התוספות ליכא ראייה לדין דקיימא
לן דין לדי העמוד מחליו דלא כרנינו תס וגם גלא זה ליכא
ראייה לפתש"כ נפסק דנתי' נזרת הרואיה נזרת הפתח
שהרחיק הקנים מהכותל פסול יעיון שם.

(ב) קנים של נזרת הפתח העומדים בתוך חצר המוקף גדר ונוגעים
למעלה והוא בתוך עשרים הרגלים הפוסלים הם ג' הפתח
והנכנס שור והמקו"ם והמכשירים לעומתם הם גם כן שלשה
מנהג לנו והסכס הישועות יעקב, וכן פסק הגאון ר' משולם
ז"ל נפרעסבורג הלכה למעשה, ויש לסמוך על זה אפילו
שלא נשעת הדחק דמעשה רב נפסק דנעירונין והלכה בדברי
המקיל בעירונין ולהדין והישועות יעקב הרי נכחה גוונא דאיכא
גם הכירא דקנים דניכרים בתוך עשרים נגליטתם למעלה

מהנדר

ומסכתאש"ז ז"ל, ורואית נח"א סימן רס"ט הרגש נקושיות הנ"ל
ועזבו נלי תי' ולא ראה גם כן דברי הריטנ"א.

ומענה דליתא לדברי הנחש"ע הנה קנה השני שצוה הגאון ר' משולם
ז"ל לעשות היה פסול לכולי עלמא וקשה קושיות הח"ס
מדברי הראש"ם, ואולם הדבר פשוט דהראש"ם לא הורה כן לעיכונא
רק מהיות טוב אם אפשר דהא מעיקר הדין ס"ל שם דאין להשגיח
לעשות הרואין דנזרת הפתח לא נעי הכירא כלל וכחש"כ לעיל העתק
תשובת הראש"ם, ועיין ברמ"א סימן שס"ג סעיף כ"ו ונש"ז סעיף
י"ט מוכח נמי דל"ל לשלוק הפסול כלל, וכן כתב הפתח"ג דין הראש"ם
הוא לאו לעיכונא, ואינרא דנש מה שצוה הגאון ר' משולם ז"ל
לעשות הקנה השני ודאי גם כן לאו לעיכונא היה והכל לפי הענין,
ועיין שם נח"ס דחידש דהוא דוקא היכא דהקנה העליון הוא בתוך
עשרים דיש הכשר על ידי המשקוף שהעין שולט בו אז שרי אם הקנים
שהנזרים מכוסים אצל אם הקנה העליון הוא למעלה מכי' נעין
שהיו הקנים שהנזרים עומדים דוקא בתוך חלל המנין דאם לא כן
ליכא הכירא מידי, וכנר הנחלי כן לעיל נשם הישועות יעקב, ואולם
הנ"ח פסק דלא נעין הכירא מידי נזרת הפתח ואפילו הקנה העליון
למעלה מוכי' והקנים שהנזרים מכוסים גם כן כשר, ופלא על הח"ס
ז"ל דלא ראה דבריו, ופסק הנ"ח עיקר דהלכה דנש בתשובת הראש"ם
סוגר כותיה כנ"ל.

ענה ו'

(י) וברם אלא אל החוף רגע אדנר נכללא דמילתא נדיני עירונין
אם י' להקל בהם או לילך בהם למחלוא, והנה נפרק
מי שהזיזוהו (מ"ו). אחר רי"ל דהלכה בדברי המקיל בעירונין ואמר
עוד שם דהלכה כרבי'נ, ומסקי דהוא לאשומעין דהלכה בדברי המקיל
בעירונין הוא אפילו ביחיד נגד רבים והרינ"ש נסיון תיה מסיק דהוא
רק בעירונין נעניי הנחת עירונין ולא במחלואות, וכדליתא שמואל ס"פ
הלון (פ"א) בעירונין אחרתי לך ולא במחלואות, וכן דעת הריטנ"א
ר"ש פרק כל גנות והטעם משום דעירונין אין לו עיקר נדלוריתא
אצל במחלואות אף על פי שהוא דנזק כיון דלית להו עיקר נדלוריתא
לא אחריו נזה הלכה בדברי המקיל, ואמנם הראש"ם נפרק עושין
פסין ס"ד הניא נשם מהר"ם שחסתק נזה חי האי כללא דהלכה
בדברי המקיל בעירונין הוא גם במחלואות וגם דליתא האי כללא הוא דוקא
בתנאי ולא במחלואות ואמר כך נזיתו הסיון נפלטתא דקרפץ בית שלם
וקריה נז בית סאה דנזה אחר חור קיריו מיתרו ורי' זירא אחר אין
חור קיריו מיתרו הניא הראש"ם דרנינו חננאל ז"ל כתב מקיימא לן
כ"י זירא דמיקל בעירונין, וכתב מהר"ם על זה מדבריו למדתי דס"ל
דזהו אפילו במחלואות ואף במחלואות, וזהו מסקנת הראש"ם שם, וקשה
מהא דפסק כרנ דנעי מהיות הניכרות וז"ל דתערוצות דירון חמיר,
וכן כתב במרדכי פרק קמח דעירונין סימן תפ"ג, וכן הרי' נחמיה
פס"ז משנה אות ר', ועיין ברמ"ם שם הלכה ח' ובהנחיה שם
נאורך, ונצינור הגר"א נאור"ה סימן שני' סעיף ה' דהרמ"ם
סוגר דהלכה בדברי המקיל בעירונין הוא נחלוי ולא במחלואות וגם
בעירונין אינו פוסק ביחיד נגד רבים כחש"כ נצינור הגר"א סימן שני'.
והרמ"ם שם נפ"ז משנה פסק דקטן אין מלטרפין נשיירה, וכתב
הנ"ח נסיון ש"ס אצט"א נירושלמי ונקטה הרמ"ם למחלואות ולא
ידעתי למה דהא קיימא לן בדברי המקיל בעירונין ואם כן נפסקי נמי
נקטינן להקל, ולכן השמיט נש"ע דעת הרמ"ם ונשיירי קרנן שם
נירושלמי פרק קמח הלכה י"ד ד"ה קטן הקשה על הנ"ח דהא זהו
במחלואות ונצינור ירושלים השני עליו דמהר"ם כתב להדיא דאין חילוק
נזה ואין כלל חומה על הנ"ח, ולדברי הגר"א הנה הרמ"ם אינו סוגר
כהרמ"ם נזה ואפיר י' לתמוה על הנ"ח דלא הוה ליה להזכיר כאן
הא דהלכה בדברי המקיל בעירונין לפוס שיתיה דרמ"ם, ואמנם לענין
ספיקא דדינא דברי הנ"ח נכונים דהו"ל להרמ"ם להקל גם במחלואות
דנש לתי הוא משום מחלואות ואמר ניה להדיא נפרק קמח דעירונין
(ה'): ספק דנזריהן ולהקל ומהא דקאמר שם הגמרא (נ"ג) והילכתא
נעין לקולא, וקשה למה הוצרך להילכתא נזה, ומוכח דלולי פסק
הגמרא אית לן להחמיר נאצט"א דלא איפשטא, וכן כתב הק"י שם
נפרק קמח נר"א סימן כ"ג דהוה שטת הרמ"ם דפסק דקטן אינו

תק"ז כתב דגם השו"ת אהל יעקב מודה לזה להכשיר רק דאילו מיירי היכא דליכא צורת הפתחים הרגה רטופים זה אחר זה ואין בין קנה לקנה שיעור ד' טפחים דנפק מתורת לבד כיון דהוי ג' ופתח לא הוי משום דאין ברחב ד' טפחים. וזוהי אחת לאסור מטעמא דסמוכים זה לזה, ולע"ד פירוש בדברי השו"ת אהל יעקב אינו אחת להמעין פנים וגם נכח גוונא י"ל דינו אינו אחת דהרמזים ס"ל לענין מזה ולענין צורת הפתח דלא נצי רוח ד' כח"ש הה"מ פט"ז משנת דין כ' דער כאל לא הזכירו נכ"ש רוח ד' אלא משום ר"מ דאית ליה חוקקין להשלים ואינו סובר כן נמה שאינו רחב ד' שאין לו שיעור אלא כ"ש בגמליה עשרה ודאי אינה צריכה רוח ד' ומשום הכי לא הזכיר הרמזים במזה וצורת הפתח דנצי רוח ד', וכ"פ המחנך שם צור"ד סימן רפ"ז, ואולם דעת רש"י ומרדכי והטור דנצי במזה רוח ד' דכ"פ הש"ך שם, ולדבריהם צריך נמי לצורת הפתח שיהיה רוח ד' והטור לא הזכיר זה בצורת הפתח והיה נראה מזה שהטור סובר גם כן בצורת הפתח יש להקל בפרט היכא דליכא רשות הרבים גמיר, ואולם בספר תוספות שנת הרמז בדברי הטור זיה וכתב דכיון דנצי מזה דעת הש"ך שם להחמיר כדעת הטור ומכ"ש הכא שיש להחמיר עכ"ל, ואינו מוכרח דעת האחרונים בני מזה דהוי ספיקא דדינא ויש לקצועה נלי ברכה וכח"ש בספר יד הקטנה ואם כן לפי"ז בצורת הפתח יש להקל דהוי ספיקא בדרגת פטור היכא דליכא כלל רשות הרבים גמיר דהוי חרי דירצקן. עיין תוספות שנת סימן ש"ג סעיף מ"ח ולצדק לזה הסביר לצורת הפתח סמוכים זה לזה לא ענדי אינשי הוי חומרא ע"ג חומרא והיכא דאין ניד הישראל לתקן כ"ל פשוט דיש להקל כח"ש.

הרמז"ש פסק דהלכה כדברי המיקל בעירוב ציחיד נגד רבים הוא בעירוב דוקא ולא במחיצות, וכן דעת הרמז"ש ר"ש פרק כל גנות, ואולם בתשנ"ג נראה דס"ל כשיטת מהר"ם והרא"ש דהוא אפילו במחיצות וגם בשלחן שלמה ותשנ"ט מ"ס רבים פסקו כן, וכ"פ בנין ירושלים, ומדברי התשנ"ז מנאר דאפילו בפוסקים אחרים הכי דהלכה כדברי המיקל בעירוב אפילו ציחיד נגד רבים, וכן מתנאר מדברי מרן הנ"י בתי אצקת רובל סימן מ"ז, וכן כתוב בספר זכור לאברהם הספרדי ח"ג אות נ"ז, והלפע"ד כתנתי וחמתי שמי לראיה. כאום הקי אברהם אהרן יודעלאוויץ, רב ואנ"ד דמאנשעסמער, ענגלאנד.

סימן י"ז

שאלה, צורת הפתח שנעשה לדבר אחר כגון חומי המעלעגראף או חומי האלעקטערי קארם אי רשאי לסמוך עליהם לצורת הפתח להתיר פלטול בשבת.

(א) תשובה, קיימא לן ומחילה העומדת מחילה הוי מחילה לכולי עלמא כדאיתא בעירובין (ט"ז) וכה"ג נמי בצורת הפתח כח"ש השנ"י ח"ג סימן ח' ורק נלחי כתבו התוספות (ה'): דאפילו לתקן דאמר לדי משום מחילה מכל מקום היכר קצת נעין ולחי הנוגט ד' אמות נידון משום מנוי דלית ליה הכירא כלל כיון דלאו לשם לחי הוקבע אלא בצורת הפתח והוי מחילה גמורה לא נצי הכירא כלל דהוי מחילה מעליא והילכך אפילו הקנים רחבים ד' אמות כשר וכח"ש בתי בית אפרים חל"ה סימן כ"ח, ואמנם צריך ציור האדך הדין אם הצורת הפתח נעשה בשביל דבר אחר כגון שנעשה בשביל טעלעגראף או בשביל עגלות האלעקטערי די מחנה כה"ל גוונא להחיר טלטול בשבת דאולי י"ל דהיכא דנעשה ככוונה לדבר אחר גרע ממחילה וצורת הפתח העומדת מחילה, דהס"ל לא נעשה ככוונה בשביל שום איזה דבר מה שאין כן בזה דנעשה ככוונה מיוחדת בשביל דבר אחר, וכבר דברו בזה האחרונים.

עקב

מהגדר ורק לטעם המקורית דניתא כמאן דמליא דמיל, ולטעם הרביעי של הפמ"ח דהוא משום דלא ענדי אינשי פתחא נכחא גוונא יש לפסול ואם כן הרי גם רנו הפוסקים המכשירין נכחא גוונא דהאוסרין הס רק שנים.

(2) ואולם היכא דאפשר נקל להעמיד הקנים בתוך חלל המנוי וכיוצא אלא במקום המוקף גדר נודאי יש לתקן ומחיות טוב כ"י דהנאון מהרש"ם הניא דהגיע הרלויות נגד המקורית לפני הנאון הנדיק אנ"ד דק"ק לאנו וק"ל, והשיג כי הרלויות נדרות נגד דעת המקורית ומכל מקום למעשה ראוי לחוש להחמיר כדעת המקורית עכ"ל, ואם כן כ"ש דיש להחמיר כדברי המקורית לפמ"ש"כ נענ"ך נ"י דלהתוספות ורש"י בפרק הורק (נ"ט): ליכא מקום לסגרת המקורית דאפילו נרשות היחיד שאינו מקורה אחרים ניתא כמאן דמליא דמיל וגם לרנא בנטיין (ע"ט), נראה דסובר דפלונחא דרני ורנן הא בשאנו מקורה, ואמנם זה הכל היכא דאפשר נקל לתקן ומחיות טוב עדיפא לנאח ידי כולם אלא היכא דליכא תשנא ותשנאל כל דהוא דאם יהיה נרחב יתקלקל מפני הפוחים וריקים אם כן נרור דאין לחוש כלל לדברי המקורית דהא הרשנ"ח והרשנ"ח פליגי שם על תוספות ורש"י וגם מהא דרנא ליכא רלויה דאכתי הרי חכמים פליגי על רני בשאנו מקורה ולי דנעירונן הלכה כיחיד נגד רנים הרי זהו להקל ולא להחמיר וגם לטעם הפמ"ח הכ"ל אין לחוש כמו שביארנו נענ"ך ה' וכ"ש היכא דאין ניד הישראל לתקן כלל יש להכשיר לכתימיה שיעמיו הקנים בתוך חלל המוקף גדר ואפילו אם לא היו ניכרים כלל בלשית הקנים בתוך עשרים דהעיקר בזה כהר"ם והנ"ח לצורת הפתח לא נצי הכירא מירי, ולטעם המקורית ולטעם הפמ"ח הרי ליכא בזה שום נפ"מ אם בתוך עשרים או למעלה מעשרים.

(ד) הטוש"ע דכתבו סתמא נסיון שמה דכותלים המקיפים רשות היחיד על גביהם רשות היחיד, אפילו אינ"ס רחבים ד', ולא הזכירו דנעין שיהיו הכותלים גבוהים עשרה לזר רשות הרבים כדעת התוספות זהו משום דס"ל להחמיר כדעת הרשנ"ח והרשנ"ח דנחולית הנור אפילו אין גבוהין עשרה לזר רשות הרבים יש לה דין רשות היחיד על גבה מטעמא דלאחרים עושה מחילה לעמול לא כ"ש, וכ"ד התוספות בנטיין (ע"ט), והסוגיא אחי שפיר טפי לפוס שיטתם דלהתוספות לא אחיין כלל לעשות גב המחיצות רשות היחיד משום ניתא כמאן דמליא דמיל, וסרה תמיהה התוספות שנת על הטוש"ע.

(ה) פסולא דלא ענדי אינשי פיתחא כה"ל גוונא הנה להתוספות והרשנ"ח בפרק קמא דעירובין, ולהר"ש בפתחא דאקראג דלא מפרש כפירש"י, וכן נראה דעת הרמז"ם הנה כל היכא דאמר לא ענדי אינשי פיתחא נכחא גוונא אם עשה לא הוי פתח ולא צורת הפתח, ואולם זהו היכא דזכר במנאר דלא ענדי אינשי כה"ל גוונא אלא התמונות שנתחדשו בצורה והוא עשה נהיפך כגון בהפסק ג' דהט"ז אומר והתוספות שנת ובשריע של צעל התניא ז"ל הניחו דבריו נצריך עיון די"ל דלא הוי הפסק והוי פתח מעליא אף על גב דלא ענדי אינשי פתחא כה"ל גוונא וי"ל דרש"י סובר דגם היכא דאמר במנאר דלא ענדי אינשי פתח כה"ל גוונא כגון נקדן זית מיהו אם עשה הוי פתח מעליא והיינו טעמא דלרש"י נכ"ש הוי פתח מעליא אפילו אם מתחיל להתעגל מן האדך דהיינו מוחות מעליא אפילו מחמוה זו, ולכן נראה דאין לאסור צורת הפתח בשביל הטענה דלא ענדי אינשי פתח כה"ל גוונא ולא מוכר פסול זה במנאר ובדאשונים, וזוהי סלקטו הראיה האחרונה של הפמ"ח לאסור צורת הפתח שעומדים הקנים בתוך חלל המוקף גדר.

(ו) וכן הרגה צורת הפתח זה אחר זה המנהג להכשיר ודלא כח"ש בשו"ת אהל יעקב הונא בשע"ת סימן שס"ג שכתב דרך לעשות פתחים הרגה אחרים אלא דרך לעשות כולה פתחים או סמוכים זה לזה לא אחרים והנה המנהג דלא כותיה ומכשירין צורת הפתח הרגה זה אחר זה נלי שום פולה פה ומפנף ובספר

ענה א'

נהגה אף על פי שלא כיוון לקטתא אזי, ומתרי"ט נרשמות סימן ק"ג תמה על סגרת הרמ"ה דאין לך חידוש גדול מזה שהנחה הזה ידע שהם נכסי הגר ומתעסק היה לזכות הואיל ולא היה נדעמו לזכות נלגנים אלא על ידי הנגין לא קנה כלום הא לא דמי לעודר נכסי הגר וכסבור שהם שלו ולא נאכוין כלל לזכות למחרי אצל זה מתעסק בזכיה הוא עיין שם, ואם כן הכי נמי וכ"ש הוא צוה גבי צורת הפתח דגם נעמוד מחיליו מהניא אם כן אם הוא מתעסק בהכשר טלטול אלא שרצה שיעיל לו מזד קורה או מזד צורת הפתח ורק אלא נעשה ההכשר כדין פשיטא דהלתיים לא נתנטלו ומתני מטעם לחי היכא דלחי מהני.

ויתכן ליישב טענת מהרי"ט על הרמ"ה דהנה נפרק קמח דנ"ח במתניתין דר"ה את המזילה ונפל עליה כו' דלמחרין נגמרא כיון דנפל גלי דעתיה דנפילה ניחא ליה דליקני דנ' אמות לא ניחא ליה דליקני, וכתב הנמוקי וז"ל כיון דתקנת חכמים היא שומעין לו בלחור אי אפשי בתקנת חכמים כגון זו עכ"ל, ומשמע דהיכא דהיכא קנין מן התורה קונה אף על גב דלא ניחא ליה לקנות נקניט, וכן כתוב בש"מ, והניא דהרשב"א חולק, ואייתי ראיה מעורר נכסי הגר וסבור שהן שלו דלא קני, ולפוס דברי מהרי"ט הג"ל סרה ראיתי הרשב"א דשלי עודר נכסי הגר וסבור שהן שלו דלא נאכוין לשום זכיה כלל מה שאין כן היכא דמתעסק בזכיה כמו נראה את המזילה ונפל עליה כו' ורק דהתם הוי קנין ד' אמות דהוי דרגנן והלחור אי אפשי בתקנת חכמים כגון זו שומעין לו אצל לא נקנין דלחוריתא כהאי גוונא היכא דמתעסק בזכיה, ולפי"ז י' ליישב דברי הרמ"ה ד"ל דס"ל דקנין הגנה הוא רק מדרגנן וכמ"ש הר"ן נפרק קמח דקדושין (כ"א) במתניתין דנכסים ש"ש להם אחריות וז"ל ועיקר תקנתא נמשכה הוא אלא דלחור רגנן דתקני ליה הגנה ומסירה משום דכיון שמסרה ליה אז הגניה ודאי שזיגאנה משם ויזיגאנה לנימו כו', וכן כתב המצ"ט נקריה ספר פ"א ממכירה דהגנה הוא קנין דרגנן ונקנין דרגנן היכי דלינו רוצה לקנות ניה ודאי לא קנה אף על גב דמתעסק בזכיה הוא וכמו דלמחרין כיון דנפל גלי דעתיה כו', ורבינו ישעיה והר"ש ז"ל או דס"ל דקנין הגנה ומסירה הוא דלחוריתא וכמ"ש נמשכן נחוצות ע"כ סע"ק ל"ד בהגנה או דס"ל כמ"ש בש"מ שם בשם הרא"ה ז"ל דלא קיימא לן כהאי תירוצא דגלי דעתיה כו', והיינו משום דהיכא דמתעסק בזכיה גם נקנין דרגנן קונה גלי כוונת קנין, ועיין בינה (לט) במילא מים ונתן לחניו דרב ששת ס"ל כרגלי התמלא ולשיטת רש"י זהו משום דס"ל המגניה מזילה לחניו לא קנה חניו והילכך קנה המגניה, ובתוספות הקשו דאין סגרא שיקנה המגניה בלא מתכוין, ולהלחור ז"ל דר"ש ס"ל דגם כהאי גוונא מיקרי מתעסק בזכיה ואם כן כ"ש גבי צורת הפתח דלא מצינו בש"ס דנעי כוונה נעשייתו פשיטא דאם עשה הכשר קורה וליט מועיל מטעם דנעי קורה ע"כ כחלים אכתי מהני משום צורת הפתח והיכא דעשה צורת הפתח ולא נעשה כדין פשיטא דהלתיים לא נתנטלו וסרה שפיר מה שהקשיתו לרבינו חס.

ענה ב'

(ג) ומעתה כיון דנת מינה אינה מחריב צה כ"ש היכא דכיוון לצורת הפתח לדבר אחר דחול פשיטא דלינו פוסל וליכא למימר דנכהאי גוונא הוי כאינו מתעסק בזכיה כלל דגרע לענין קנין דהא בלחור צורת הפתח לא נעי כוונה וגם נעמוד מחיליו כשר ורק דאין בלחור למכפסליה משום שנעשה כוונה לדבר אחר ואם כן כיון דאפילו אם נעשה למצוה דנת מינה אינו מחריב, כ"ש היכא דנעשה כוונה לדבר אחר דחול, וצוה אמיתא נכוסה (י"ט) דמפרש עולא פסל היוצא מן הסוכה קנים היוצאים לאחורי סוכה ונדליא שם שלש דפנות ושער סוכה ולחמה מרובה מחמתה, ופריך הגמרא אי הכי מחי למיחרא ומשני מהו דתימא הוילא ולגלי עידי ולגריא לא עידי אימא לא קתשחע לן ופירש"י לגריא לא עידי דופן לחניו זה לא לכך נעשה וגם שנדדן תחילתן לשם סוכה הפנימית נעשה כו', והקשו התוספות דמתניתין שמעינן לה דכשר דקתני וכן חזר המוקפת אכסדרא דאם אין מן הכותל לסיכוך ד' אמות כשרה אף על גב דמתניתין

ואמ"נא למיפסח מהא דקיימא לן דנעיין קורה ע"כ מני נאם נעץ שני יתירות צנני כותלי המני למעלה משוכים לתון מהמנוי והניח הקורה על גביהן פסול משום דנעיין שיניח קורה דוקא על כותלי המנוי וכמ"ש בטו"ש סימן שס"ג סעיף י"ד וכתב שם הע"ש והא"ר דאם נעץ שני יתירות נקרקע סמוך לכותלי המנוי נזה ומה מנחן והניח הקורה עליהן כשר מטעם לחי הרי דמוכח נזה דגם לחי העשוי כוונה לשם דבר אחר מני הוי לחי ואף על גב דנת מינה מחריב צה טפי כמ"ש הר"ן פ"ד דר"ה כהאי גוונא גבי תקיעת שופר דכל נת מינה מחריב טפי כדלמחרין ריש זבחים, ואולם כיון דלחי צני הכירא קנת אפילו למחן דלחור לחי משום מחילה אם כן י"ל דלחי הנעשה נציל להניח עליו קורה ליכא ניה משום כוונה לדבר אחר כיון דשניהם צני הכירא.

וסרה מהר צוה קושיות המשה ברורה שהנחתי נענף אי נסיתן ט"ו שהקשה דלמה לא כתבו הע"ש והא"ר דכשר מני משום צורת הפתח דלחי ניה, ולהלחור אחי שפיר דנלחור לצורת הפתח פסול משום דנעשה לדבר אחר דצורת הפתח הוא משום מחילה ולא צני ניה הכירא כלל וקורה הוא רק משום הכירא ואם כן צורת הפתח וקורה הוי שני ענינים והיכא דכיון לקורה לא מחכר תו לצורת הפתח דכיון לדבר ונת מינה מחריב טפי מה שאין כן ללחי שפיר כשר דנעניהם צני הכירא והילכך אם כיוון לקורה לא הוי כמכוין לדבר אחר וכשר מני מטעם לחי, ואפשר להניח ראיה לזה מדברי התוספות נפרק קמח דעירובין (י"א), ד"ה איפכא מחי דרגינו תם הקשה מחי מיינע"ל ליה להגמרא אי מהניא צורת הפתח נגונה מכי אמה והא צורת הפתח הוי קנה מחלן וקנה מחלן וקנה על גביהן אם כן דל קנה על גביהן ליחכר נקנה דמחלן ומחלן דהוי כלחי משהו, וקשה טיבא הא דרגינו תם ס"ל כרגנא דלחי העומד מחיליו לא הוי לחי ואם כן כיון לצורת הפתח פשיטא דפסול ללחי דהרי נמכוין לדבר אחר ודאי לא נרע מחלי העומד מחיליו, ואולם להלחור אחי שפיר דכשר כתבו ר"ש סימן הקודם דאף על גב דקיימא לן לצורת הפתח לא צני הכירא כלל זהו רק לפוס מחי דקיימא לן כרגו הפוסקים דלחי העומד מחיליו הוי לחי דלחי משום מחילה אם כן אף על גב דלחאי מחלן דלחור ס"ל דנעי צני הכירא נמקנת מכל מקום צורת הפתח דעדיף טפי לא צני הכירא כלל אצל לרגינו תם דס"ל דקיימא לן כרגנא דלחי העומד מחיליו לא הוי לחי ונעיין בלחי הכירא עובא דלחי אינו משום מחילה אם כן י"ל דס"ל לצורת הפתח דעדיף מחלי מכל מקום צני הכירא נמקנת ולהכי רבינו תם לא מוקי האניע"ל דמירי נקלם העומדים מחלורי הכותל דס"ל דכהאי גוונא גם לצורת הפתח פסול לצורת הפתח מני צני הכירא נמקנת ואם כן לפי"ז שפיר י"ל דלרגינו תם לטעמו בלחי שעשאו לצורת הפתח אינו נפסל ללחי אף על גב דכיוון לענין אחר דכיון לצורת הפתח ולחי שניהם צני הכירא לא הוי כמכוין לדבר אחר, ולדין לצורת הפתח לא צני הכירא מירי שפיר י"ל נטעמא דהע"ש והא"ר דס"ל אם כיוון לקורה פסול לצורת הפתח משום דקורה וצורת הפתח הוי שני ענינים וככוונתו לקורה פסול לצורת הפתח דאף על גב דצורת הפתח העומדת מחיליה כשר נמכוין לדבר אחר נרע.

(ב) איברא דאין אני מחליט דבר זה נטעמא דהע"ש והא"ר דאם כן היה להם לפרש ולגדר דעתם ולהשמיענו האי חידוש להדיא לצורת הפתח פסול ולכן אין לנטות יסוד להלכה על סתומת דבריהם ונדולי איכא למימר כוונה דנריהם כמ"ש כ נסיתן הקודם דליכא נפ"מ היכא דהקורה הוא צנן הקנים דפסול לצורת הפתח דכנרי הג"ח בשם הא"ר ורק דלחתי כשר משום לחי ואין הכי נמי אלו היה הצורת הפתח כדין היה כשר גם מטעם צורת הפתח ואף על גב שנעשה כוונה הכשר לקורה.

דב"י קנין דנעי כוונה לכלי עלמא ועודר נכסי הגר וקסנר שהא שלו לא קנה ומצינו פלוגתא צנן הראשונים ז"ל נדן צונה פלטרין נכסי הגר וצא אחר והעמיד להן דלתות עיין טעור חר"מ סימן ער"ה דהרמ"ה סובר אם הלגנים היו של גר אף על פי שהגניהם ראשון ראשון לא קנאם כיון שלא כיוון לקנותם אלא על ידי צנן, וצוה לא קנאם הילכך נחרא קנה הכל ורבינו ישעיה והר"ש סנרי דקנאם

מחילת פי תקרה יורד וסוחס דאמרינן נה דרך לגוי' הויה מחילה
ולא לגוי'.

(ד) וסדברי הירושלמי נראה לעזרת הפתח הנעשה לדבר אחר
הוא פסול דגרסינן ס' בירושלמי אחר ר' נח בר
חמל טרפלויות שנכרכים (כן הוא בסוכה וכן הגיה הק"ע ופי"מ
בעירונין) אסור לטעול תחתיהן מפני שהן סוף תקרה ואין סוף
תקרה מילי משום פילה אחר ר' פנחס אלא עובדי קומי ר' ירמיה
בארבעה עמודים ועליהם ארבעה פטוליות והתיר לטעול משום פילה
ר' נון ורנן בעון קומי ר' זעירא פילה מהו שחיל בסוכה אחר לון
פילה מללל בסוכה סוף סכך מהו שחיל בסוכה חיל אין סוף סכך
מילי בסוכה מה בין זה לזה, זה נעשה לכך וזה אינו נעשה לכך (כן
הוא בסוכה ובכללים וכן הגיה הק"ע ופי"מ בעירונין) אחר ר' אבהו
כל חילין מילי! ענין משא ומתן הא להורות אסור מה אם סוכה
הקלה את אחר אסור שנת החמורה לא כל שכן, ופי' הק"ע טרפלויות
שנכרכים הן קורות היוצאים מן הגגות הגדולים שנכרכים ונוגעים
על ד' עמודים העומדים לפני הבית אסור לטעול תחתיהן בשנת שאלו
קורות היוצאים אינם עשויים להיות מחילה לחן, אלא שהן סוף
תקרת הבית ואין כחחילה ואפילו כפילה והוא צורת הפתח לא חשיב
ונחל דהי פטוליות פי' הק"ע דהן גוילי גדולים ומיעטיא ליה די מהני
משום דאפילו כחמי' חילין הווינן ור' ירמיה התיר אפילו כחמי' גוילי'!
ואולם הפי"מ מפרש דהא ואין סוף תקרה מילי משום פילה זהו קושיא
ולא נתייחסא כפי' הק"ע אלא דמקשה דנהי דהי קורות היוצאים
מכותלי הבתים אין להם דין קורה מפני שהן סוף תקרה ולא נעשו
להיתר קורה אלא, הא מיהא ליהני משום צורת הפתח והיינו משום
לצורת הפתח לא נעו הכירה וכח"ש בסיון ט"ז, והגיה הירושלמי דר'
פנחס אחר אלא עובדי קומי ר' ירמיה נד' עמודים ועליהן ד'
פטוליות כמו פסי קורה והתיר לטעול תחתיהן משום צורת הפתח
ובש"מ הניא בשם הגליון דפי' פטוליות פטולין של קנים המתחברים
מעמוד לתנור וכ"פ הר"מ פילול ציבוכת כללים, והקשה דאין
נראה דהשאל נמי מהני מלמעלה כדנתי לעיל צנרייתא כ"ש דקנים
מהני, ולע"ד לא קשיא מידי חדא ד"ל דהי פטולין של קנים ר"ל
הזמורות המתפלגין מהחילן והתיר כנתי פטולין המתחברים מעמוד
לתנור וכמו בעובד דר' יהושע צנחא דילן (י"א) דנתה זמורה
מחילן לחילן ואם כן לפום שיטת המק"ש שהנחתי בסיון י"א הרי
בטול קמחשע לן דלף דמסתמא ק"ו שם עוד זמורות קטנים והו' כעין
פיהי' שימא זה נכנס וזה יוצא ואפילו הכי התיר דלצורת הפתח אינו
פוסל פתחי שימא כלל, ואולם אפילו אם נניח דגם צורת הפתח
פוסל פתחי שימא וע"כ דמירי דתחת הזמורה המתחברה דהי בתקום
קנה העליון לא היו זמורות יוצאין מידי אלא דהזמורות היו יוצאין
צנודים האחרים ולא תחת הזמורה המתחברה וכח"ש שם, הנה תבתי
חיובא הכא חידושא ד"ל דמירי דלא הניא הכא נכונה מידי ולא
דמי לגמי דקנתי צנרייתא דמהני דהו' היכא דהניא הגמי נכונה לעשות
צורת הפתח אלא כנתי פטולין של קנים המתחברים מעמוד לתנור מיירי
דהו' לא הניחם נכונה מידי לשם צורת הפתח ורק מעלמן היו מתחברים
מעמוד לתנור וכעין פסי קורה וסוף תקרה להפי"מ ומכל מקום
מהני נמי לצורת הפתח ולתי שפיר דהו' חידושא טפי מגמי ואחר כך
אחר הירושלמי פילה מהו שחיל בסוכה היינו אי מהני צורת הפתח
להיות נחשב דופן לסוכה ואחר להן שחילת, סוף סכך מהו, פי'
הק"ע סוף סכך שמונה על גבי עמודים שהסכך נשען עליו מהו
שחיל בסוכה דלהי' כחחילה והו"ל כצורת הפתח דהא מונח על ד'
עמודים ומסיק דאינו מילי משום דסוף סכך נרע מפילה דנעשית
לכך דליהוי מחילה במקום שהיא עומדת אלא סוף סכך לא נעשה
לשם מחילה למטה אלא לסכך למעלה והיכלך אינו מילי ובהא דאחר
ר' אבהו הפי"מ פירש דכל חילין מילי דאחר לעיל בסוף תקרה לענין
שנת לא אחרו אלא דרך משא ומתן נדבר, אלא להורות היתר למעשה
אסור דק"ו מה אם סוכה הקלה את אחר אסור סוף סכך אסור שנת
החמורה לא כל שכן, ולע"ד לכאורה הוא מנומנם מאד דהא לא
מצינו מי שהתיר סוף תקרה לענין שנת רק עובד דר' ירמיה ואם כן
האך יאמר ר' אבהו דהו' רק דרך משא ומתן והא ר' ירמיה הורה כן
למעשה בעובד דאחא לקמיה, ונראה ליישג דהן אחת דמעיקרא הניא
הירושלמי

דמחילת בית לאו לגוי' עבדי כדאמרינן ס' (י"ז) ולהאמור סרה
קושיות התוספות ולתי שפיר שיטת רש"י דטובא קמחשע לן דתי
מחתינן הו' אחינא דוקא החס דמחילת בית הוא ענין חול דלא
שיך ניה כוונה סמכין עלה שפיר לגוי' נקי, אלא היכא דהכותל
נעשה מעיקרא לשם מנוה ולכ"ש הרי נעו בסוכה עשיה לשמה ופסלי
סוכה יסנה ואפילו לנית הלל דמכשירין גם סוכה יסנה מכל מקום
נוטה אינו דומה לדבר חול וכוונה הוא ענין שחיל בסוכה אפילו לחתן
דאחר מנוח ח"ל כוונה וכ"ש לחתן דאחר ח"ל, והו' אחינא דנכונה
דהו' מנוח נזה שפיר אמרינן דמחילת לגוי' עבדי ולגוי' לא עבדי
קמחשע לן דגם בסוכה כשר נמי גם לגוי', ועיין גר"ש ס' סימן
ל"ה שכתב וז"ל וקמחשע לן חף על גב דלגוי' עבדי לגוי' לא
עבדי כשירה עכ"ל, ומשמע אפילו ידעין נודאי שלא עשאו אלא
לגוי' מכל מקום כשר, ונקי (אות קל"ג) כתב דהיטא דמחשעין
לא משמע הכי חף דקא סלקא דעתך למימר הכי וקמחשע לן ולגוי'
נמי עבדי, ולע"ד לשון הגמרא מהו דתימא הו"ל ולגוי' עבדי הנה
האי ליטא משמע ודאי כהר"ש דנאחזת נעשה רק לגוי' ולא לגוי' עבדי
דאם לא כן הו"ל למימר מה"ד לגוי' עבדי כו' והו' מתפרש שפיר
דקסיד לגוי' עבדי קמחשע לן דגם לגוי' עבדי, אלא דמקלמך
הו"ל ולגוי' עבדי כו' משמע דנאחזת כן הוא רק דהגמרא קמחשע
לן דגם נכחאי נוגא כשר, (ועיין ס' שנהליק השלם סימן ש"ו
שכתב שם מהו דתימא הכי למחילת לגוי' עבדי כו', משמע קנה
דסוגר כהק"נ דהא השמיט מלת הו"ל, ואולי היה לו גירסא אחרת
אלא לפום גירסתנו נוטה יותר לומר דלא כהק"נ, ועיין פרי"ש שכתב
מהו דתימא הכי דפנות הו"ל ולגוי' עבדי לגוי' לא עבדי פסולה
קמחשע לן כיון דלשם לא נעלמא עבדי כשירה עכ"ל, וכן הוא בר"ן,
וקשה כיון דהחילו נדפנות אס כן מה ענין לא נזה הא נדפנות לא
נעין שיעשם לשם לא ורק בסכך נעו שיהיה ללא דהא לא קיימא לן
כר' יאשיה נפרק קמא דסוכה (י"ז), ועיין ט"ז בסיון חר"ל,
והתוספות דהזכירו לא ניחא דלהתוספות חידושא דעולא רק מסכך
דלא ידעין מחתינן דמחתינן הרי הסכך הניא נכונה למה שהיה
נ"ד, ועולא קמחשע לן דגם בסכך כשר כחאי נוגא דפנות דלא נעשו
לגוי', הלא לפום פרי"ש ור"ן דהחילו נדפנות משמע דמפרש כרש"י
דהידושא דעולא הוא נדפנות וקשה הא דסיימו מל, ומשמע דחידושא
דעולא הוא בסכך וכתוספות, ונראה לי דס"ל כרש"י דנאחזת ליטא
דגוי' ולגוי' מתפרש יפה טפי על הדפנות ורק משום קושיות התוס'
ז"ל דעולא הוסיף מחתינן דגם בסכך כשר חף על פי שלא נעשה
לזו הסוכה וקשה דאם כן למה הוצרך כלל הגמרא לומר ליטא דמפרש
על הדפנות ואח"כ לא סגי בחידושא דסכך לחוד אלא על כרחך דהא
הוא דנציל הדפנות דלא הו' לגוי' הו' אחינא דהסכך פסול ולא
הו' עשוי ללא קמחשע לן ומכל מקום כשר הוא, והגיה סימן חר"ל
כתב דהטור סוגר כתוספות ואינו מוכרח עיין ס' (י"ז) ועיין ריטנ"א
ופי' תשי"ב קושיות התוספות, ומאד תמיהני על הק"נ שם
שכתב דמוכרח לומר דלא פליגי אמוראי אדעולא משום דלא פליגי
אמתינן תר המוקפת אכסדרה, ומה זו הוכחה והלא על כרחך
דאיכא חידושא דגרי עולא דלא כן מלי קמחשע לן, ובירושלמי
ס' פ"א דסוכה הלכה אי' ונפרק קמא דעירונין הלכה ט' דקאמר
סוף סכך אינו מילי בסוכה משום דלא נעשה לכך, ולהפי"מ היינו
סוף סכך היוצא מהסוכה אחורי הקנים משום דלא נעשה למנחך לסוכה
ואינו פליג על מחתינן, וע"כ כדנרי הריטנ"א או כחש"כ צס"ד
לחרן קושיות התוספות וכחש"כ בסיון י"ב נעקף ר' נשיט הירושלמי
ואח"כ גם לעולא דמכשיר חף על גב דלא נעשה לגוי' מכל מקום
אכתי ליכא ראייה וזה להכשיר בסוכה צורת הפתח נדפון שלישית היכא
דנעשה הצורת הפתח לדבר אחר דהא עולא מיירי נמחילה שלימה, וזה
שפיר הו' מחילה גם לגוי' וחף על גב דלא נעשה בשביל זה, ועיין
מג"א סימן חר"ל סק"מ דאפילו על ידי לבד הו' מחילה גם לגוי',
זה מוכרח דהא נאכסדרה שיש לה פנימין מודה רנא, וכן הוא להדיא
גרש"י ס' (י"ט) ד"ה דמחילת ולגוי' נפחות מני' כמחילה סתומה
היא, ובגנה פלטה קולמסו דהקרבן נתחלל שהגיה נמג"א ד"ל ולא
על ידי לבד עיין ס', אלא אכתי אין ראייה דמחילה לצורת הפתח
הו' נמי כסתום לגמרי כמו לבד, ואולי דמחילה לצורת הפתח הו' כמו

הש"ס שם דליכא נזה פלגתא נירושלמי וסחמא דירושלמי ס"ל דהוי דרגא ולכן נדון שלישית שפיר ס"ל להירושלמי דמהני זרת הפתח אלל נליך שתי דפנות שפיר י"ל דלזו מהני זרת הפתח דנעין מחיצות כהילכתא ומחיצות סוכה אינו מחיצות שנת דסוכה חמיר נזה משנת והכי נמי נגלישית לדין דס"ל דהטפת הוא דלזרייתא לא מהניא זרת הפתח להחיר נמקוס דופן, וכדנרי הר"ן ומחילא אחי שפיר דהר"א י"ה לא הניא רח"ה מהירושלמי משום דהירושלמי לטעמו ומיירי רק נדון שלישית דהוי מסתפק אם האי טפה דרגא עשאוהו כמחיצות דלזרייתא דסוכה ולא מהני נזה זרת הפתח דכל דחקון רגנן כעין דלזרייתא תקון או דלא החמירו נדון שלישית דרגא טפי מחיצות דלזרייתא דשנת דמהני נזה זרת הפתח.

ועוד אחינא דלפילו אם נימא דהירושלמי סוגר דמהניא זרת הפתח גם מחיצות דלזרייתא דסוכה מכל מקום מהירושלמי ליכא רח"ה ויירי ד"ל דלזיל לטעמו דלזר שם מעיקרא כסוגיא, דפ"ה אינו מלל עד שחבא מנופפת מדי רוחותיה ולפי הפ"ה היינו נשחיתו גיפופין סמוכין לקרקע אלל שאין נגהן עשרה להיות נחשנין למחיצה נהא הוא דמהני זרת הפתח שלמעלה ואם כן י"ל דלזכי ס"ל דזרת הפתח נזה מהני גם נסוכה מה שאין כן זרת הפתח דין דליכא גיפופין מלמטה שפיר י"ל דלזו מהני נסוכה ולזכי כחנתי נסיון י"ג לפרש הא דקאמר נירושלמי דנעי שחבא מנופפת מדי רוחותיה דהירושלמי אזיל לטעמו דס"ל דנעי זיר ונן זיר ואם כן הרי אגן קיימא לן דלא נעי זיר, ע"ן דר"א"ש פרק קמא דעירובין סימן י"ד ונשיק הש"ג עליו נמשי"כ דהאלפס סתם על הירושלמי ע"ן שם, וזוהו אפשר לישב קצת גם הקושיא של התנ"א מהירושלמי על הר"א י"ה ורמ"א הג"ל ד"ל דהירושלמי דהחמיר נסוף סוף דלזו מניל משום דלא נעשה לכך הוא משום דס"ל דנעין נזרת הפתח שחבא מנופפת מדי רוחותיו וכיון דלא נעשה לכך ואינו מונח קנה למעלה הרי לא הוי מנופפת הטיי מה שאין כן לדין דלא נעין זרת הפתח שחבא מנופפת שפיר י"ל דגם סוף סוף מניל, ויש לדחות.

ועוד יתכן נטעמא דהר"ן והר"א י"ה דלא הוכירו הירושלמי דין פ"ה דמלל נסוכה דלזר דלזר דמחיצות מירי הסוגיא נירושלמי דין סוף חקרה אי מניל משום פ"ה ולק"ה קאמר נתיחתא דלזן סוף חקרה מניל משום פ"ה דלפילו כפ"ה לא השיג משום דלא נעשה לכך וליכא הכירא נזה מירי ומניע"ל ליה תו פ"ה מהו היינו נכח"ה נזנא דהקירתינו שנעשה הזרת הפתח למחיצה לזר אחר דזה עדיף מסוף חקרה דלא נעשה נזה המקום לשום מחיצה כלל מה שאין כן הכא והיינו דמניע"ל ליה אי אמרינן נזרת הפתח דהוי כמחיצה נמורה דמהני גם לנר"י כמו לנר"ה ח"ל שחלל וסוף סוף אינו מניל ופריד שפיר מה בין זה לזה דהא לכאורה שניהן נעשו לזר אחר, ומשני דפ"ה נעשית לכך לדופן ולמחיצה אלל שנעשית לגויי מה שאין כן סוף סוף לא נעשית לדופן ולמחיצה כלל אלל לסוף נעלמא ולפי"ן הירושלמי אינו מירי מנוף הדין אי זרת הפתח מהניא נסוכה כמו בשנת רק דמירי נמקוס דמהני נדון שלישית או כדנרי הר"ן או כדנרי הר"א י"ה אי מהניא נזה היכא דהזרת הפתח נעשה לזר אחר ולפי"ן יתפרש הא דלזר ר' אבהו כל חילין מילי לענין מיסג ומיתן הא להורות אסור זה קאי על פ"ה דסוכה דאסור להורות כן למעשה ולזר כך קאמר עוד מה אם סוכה קלה את אחר אסור כ"ש שנת החמורה דאסור נכח"ה נזנא, ומעשה לנר"י איכא נזה חמורה טפי מהעולה לפי פירוש הפ"ה דלפ"ה דמפרש מיתר דר' אבהו דקאי אסוף חקרה דלזו מניל משום זרת הפתח הרי אכתי י"ל דדוקא סוף חקרה דהוא כסוף סוף דלא נעשה למחיצה כלל נמקוס הוא אגן היכא דנעשה למחיצה רק דנעשה לגויי שרי נזרת הפתח גם לנר"י ולנר"י גם זה אסור לזרת הפתח אינו אלל כמו מחיצות פי חקרה יורד וסותם דלזרין דרך לגויי היא מחיצה ולא לנר"י ולפ"ס פי זה הדרא קשיות התנ"א על הר"א י"ה ורמ"א הג"ל מהירושלמי הג"ל דין סוף סוף.

(ו) והפס"ג כתב ד"ל דהירושלמי פרק אחי אין הסכך חשיב כזרת הפתח ע"ג קנים נלין נוגע הסכך להם כמו הניח קנה ע"ג דלזן לר"ך ליגע להם ומשני הו"ל ולא נעשה לכך לר"ך ליגע דוקא עכ"ל, והנה דברי הגמ"י הם נגזר דסיים שם אלל דעת רנ"י המחבר שאין לר"י לנגע, ולפ"ס דברי הפס"ג הרי

הירושלמי עונדא דר' ירמיה דזרת הפתח לא נעי הכירא מירי ולזר חקרה שחבא ולזן סוף חקרה מניל משום פ"ה דמקשה דנעי דסוף חקרה אינו מניל משום קורה משום דנעי הכירא נקורה, אלל אכתי יתעל משום זרת הפתח והניא עונדא דר' ירמיה דנפ"לם של קנים החתומים נטעם מעמוד לעמוד החיר משום זרת הפתח ולק על נג דליכא הכירא לזרת הפתח לא נעי הכירא והכי נמי נסוף חקרה כשנע"ן סוף חקרה של זה לסוף חקרה של זה, ואלל לנסוף חקרה הירושלמי דסוף סוף אינו מניל משום דלא נעשה לכך וכפי פירוש הפ"ה דלא נעשה למנחן לסוכה אלל למנפנים ואם כן לפי"ן הרי תו ליכא רח"ה מעונדא דר' ירמיה להא דסוף חקרה דנעונדא דר' ירמיה אף על נג דהוי מחומים נטעם ולא הניחם נכוונה לזרת הפתח מכל מקום הרי לא הניחם נכוונה לזר אחר כלל, ולכן שפיר החיר לטלטל נהם משום פ"ה דזרת הפתח לא נעי הכירא מירי אלל סוף חקרה דהחקרה הונחה למנפנים ולא למנחן שפיר אינו עולה לזרת הפתח משום דהוי כמו סוף סוף לסוכה ולזר שפיר, והק"ע פי"ה הא דלזר ר' אבהו כל חילין מילי לענין מיסג ומיתן הא להורות אסור זה קאי דלזליל אפ"ה דהוא זרת הפתח, וכן הוא נפי רנ"י הנזל, וכמ"ש לעיל נסיון ו' והיינו דקאמר דכל חילין מילי שחבילו נזרת הפתח נשנת הוא רק למשח ומתן אלל למעשה אסור דמה נסוכה הקלה לא התירו זרת הפתח רק נדון הנ' אף על פי שהוא פרוץ מרונה עה"ע כ"ש בשנת החמורה דלזו מהני זרת הפתח נפרץ מרונה רק מרוא אחת והעולה מזה דין להק"ע וזן להפ"ה שיטת הירושלמי לזרת הפתח אינו מהני להחיר היכא דנעשה לזר אחר דלפ"ה מסקנת הירושלמי דלמעשה אסור להורות נסוף חקרה שיל משום זרת הפתח כיון דלא נעשה לכך, ולק"ע דמפרש הא דר' אבהו לענין זרת הפתח נדי רוחות הרי להק"ע עונדא דר' ירמיה אינו ענין לסוף חקרה והא דלזן סוף חקרה מניל משום פ"ה הוא נתיחתא דלפילו כפ"ה לא חשיב וכו' דלזן סוף סוף מניל נסוכה משום דלא נעשה לכך.

ברם נש"ק נסוכה כתב לישב שיטת המרדכי והגמ"י נשם רח"ה דס"ל דאם הקנה והטפת מניע לסכך אין לר"ך קנה על נתיח והתנ"א הקנה מהירושלמי הג"ל דמפרש דסוף סוף אינו אפ"ה משום דלא נעשה לכך ותי' הש"ק דהירושלמי מירי להחיר הסוכה שאין לה מחיצות אלל זרת הפתח מדי רוחות אלל נזר אחר גם סוף סוף מניל ואם כן לפי"ן הכי נמי נסוף חקרה דלזליל נזר אחר אף על נג דלא נעשה לכך.

ענה ג'

(ה) ולדידי קשה לי נזה דהרי הר"ן נפרק קמא דסוכה (ז'), עמד על החקירה אי זרת הפתח מחיר נשתי דפנות של סוכה להשלים שיעור דופן ומסיק דנזה דופן סוכה חמיר מנופן שנת דאם אחת אומר דדופן סוכה כדופן שנת לענין זרת הפתח אם כן מאי קולא דדופן שלישית הרי נכל הדפנות זרת הפתח הוא מחיר והר"א י"ה נלמח ס"ל דזרת הפתח מחיר גם נשתי דפנות של סוכה נמקוס דופן והכא נדון שלישית מירי שהעמיד הקנה בלחצו הכותל רחוק מן הטפת רק ד' טפחים, ע"ן מרדכי והגמ"י פ"ד דסוכה, ותמיהי על רנ"י דלמה לא הזכירו נזה הירושלמי דמפרש אחר ר' זעירא דפ"ה מלל נסוכה והכין הוא חסקנת הירושלמי לפ"ס פי הפ"ה דר' אבהו קאי על סוף חקרה ולא על פ"ה ואם כן ליכא נזה פלגתא כלל, וגם לפי הק"ע דר' אבהו קאי על פ"ה דאסור להורות כן הרי מפרש דזה רק נדי רוחות אלל מרוא אחת מותר זרת הפתח נסוכה.

ואפשר לומר דהירושלמי נפ"ה דסוכה מירי רק נדון שלישית וכו' שהגין התנ"א נסיון דל"ל דלא כהש"ק והירושלמי אזיל לטעמו דקאמר שם מה טעמו דרגא (דס"ל שלישית אפ"ה טפת) סכות סכות סכות הרי שלל אחד למען ושחית למען והשלשית מודנ"ה מה טעמא דר"ש (דס"ל רנע"ט טפת) סכת סכת סכות מלל הרי ארנע אחת למען ושלל אחד למען והרנע"ט מודנ"ה הרי דס"ל להירושלמי דהאי טפה הוא מדרגא דלא כשיטת החוספות (ז'): דהטפת הוא דלזרייתא, וע"ן נירושלמי פרק לולל הגזל סוף הלכה אי נגליון

גם המצוי עשוי לפשו ולגוץ, ואם כותלי הנתיב אינו נדון שיעיל לניגה ולקרפף כיון שענינם חלוק מענין הנתיב שהגנה והקרפף אינם עשויים לשם דירה רק לאויר או לשמור מה שנתוכו עכ"ל, והנה המציא נסיון שנית ספקיה הניח דברי המציא להלכה וכתב דכן משמע מפירש"י בענין דלפדנא בעירובין (כ"ה): וליתא החס ההוא נוסחא דהוא סמך לגודל ולפדנא נפל איתא ברייתא דלפדנא סנר רב ניני למימר לסמוך אגודא גויאלתא ח"ל רב פפי הכך מחיצות לגויא ענין לגויא לא ענין ופירש"י דהוא סמך לגודל ולפדנא והגודל ולפדנא היתה לו אחת מחיצותיו ועל סם ההוא גודל שהיה בו פתח פתוח לזד הפרדס הוקף הפרדס דהו-מוקף לדירה וכשנפל איתא ברייתא דלפדנא רב רב ניני לסמוך על מחיצות הפנימיות של הנית שהם יהיו מחיצות לפרדס וח"ל רב פפי דהנך מחיצות לגויא ענין לגויא לא ענין והיינו משום דהמחיצות הפנימיות שעשו לגויא היה להם חנינה הכותל החיצון הילכך ח"ל על גב דכל זמן היותם קיימים אכתי הנוסחא לא היתה פרוצה למקום האסור לרשות הרבים אבל היקף דירה על ידס מיהא ליתא בנוסחא דהוא יותר מנית סתמים אבל מחיצות הראשונות של האפדנא ח"ל על גב דנעשו לגויא להאפדנא מכל מקום כיון דעומדים מנחוץ אחריו דהוא כותל גם לגויא והוא הנוסחא מוקף לדירה על ידס והוה כדעת המציא והוא ראיה עמומה והגנת ורדים הניח ראיה כנגד המציא מהא דרשנה וכתב דהא דרשנה היא ראיה שאין עליה תשובה וראוי לנו לגרר ח"ה ראיה היא הנכונה ועם מי הגדל.

ולמען דעת צרור משפט לזק נעתיק לשון המציא אשר עליו אכן דין ח"ל פרדס אי גודל אשר הוא מוקף מזד אחד נסבוג מכותלי גלגלים או ארבעים נתיב: וכולם פתוחות לתוכו בתלוות ושא"ל היקף הפרדס הוא מחומת העיר וכל שיהיה התר לטלטל נכולו (ר"ל הדין הזה דכמה שיהיה גדול מותר לטלטל נכולו) אפילו שהוא גדול יותר מייסד סלים דהא אפילו שלא הוקף לדירה אס פרץ יותר מעשרה חומות ונחלם והקיים לשם דירה מותר לטלטל נכולו וכמ"ש הרמב"ם ז"ל פ"ו וכתב הרב המ"מ שהיה נדעמו לעשות מחנו בית דירה כו' ואלו כותלי אשר הם הקף ומחיצה לפרדס זו הוקפו לדירת הנתיב ונחשנות הקף דירה גם לתוך להן שהוא הפרדס ח"ל על פי שלא נעשו אלא מחיצה לתוכן ולא לחוצה להן אפילו הכי כיון שגוף הכתלים נעשו ונבנו לשם דירה ומשמים לדירה חסיני מחיצות לדירה גם לחוצה להן וראיה ממנוי סתום שנתים וחצירות פתוחות לתוכו והתר מחנו זה כותלי ומחיצותיו הן כותלי הנתיב והחצירות הפתוחות לו ולא נעשו אלו הכותלים אלא לתוכן והוא התר והנתיב ואפילו הכי נחשנות כמחיצות למנוי ונלתי או קורה מטלטלין בתוכו, ועדיף מפרץ יותר על ער וגדרה לשם דירה שחועל כוונתו שחכוץ לעשות מחנו בית דירה ח"ל על פי שלא עשה עדיין וכ"ש את שהמחיצות כבר הן משמיות לדירה כי גם חוצה להן תחשבה לדירה והרי פרה זו שגדרה לשם דירה כשעשה דירה ויטלים כוונתו כשיצנה הדירה חוץ לקרפף או לפרדס ויפתח פתח נכותלו זה שנה הרי הכותל זה אינו משמש לשם חלל לנית שחוץ לקרפף ואפילו הכי נחשב לשם דירה וחוצה לה שהוא הקרפף, וכן אם צנה הנית אלא כותל זה נפנים בקרפף הכותלים שנפנים הם כותל לקרפף ח"ל על פי שאינם משמשים דירה אלא נפנים צנית, נחשנים גם כן כותל לחוצה להן והוא הקרפף, ואם כן יש ראיה שכותל שעשה לדירה לנית ח"ל לחוצה לה נחשב לדירה, מפרץ יותר על ער וגדרה, ומכותל מחנו כדליתרין כו', גם חומת העיר נראה דנחשנין הקף לדירה שהרי יכולים לנגות בית אלא החומה ויהיו חומת העיר כותל לנית וזכר לדבר כי ביתה נזקק החומה ואם כן יכולים לטלטל בפרדס ואינם צריכים לשכור רשות מן הגוי נצל הפרדס דאינו אוסר אלא נמקום שיש לו דירה כמו נחלר אלא עירוב צריכו לעשות כל הנתיב שיש להם חלון ללאת מחנו עכ"ל.

(ח) ויש לתמוה על הגנת ורדים למה זכר רק ראי' אחת מדברי המציא מהא דמנוי סתום ועליה דן וליכא לחלק ממנוי עם נתיב לקרפף שלא הוקף לדירה דפורץ בו פרה יותר מעשר וגדרו לשם דירה ומעמיו על עשר הרי דנגדירה לשם דירה תליא ואחר כך כשעשה בו בית הרי יהיה הגדר הזה כותל משמש למה שחפנים ומכך מקום יועיל למה שנחנן והנראה לי דזהו משום דנהוקף לדירה מהו ליכא פלוגתא בין הראשונים ז"ל לרש"י ז"ל הכל תלוי בפתח דאם

בונה

י"ל דגם הראשונים ס"ל דח"ל לנגע ורק הכא משום דהספק לא נעשה לכך הוצרך לומר שאם שני הקנים מניעים לספק כו', וגם נל"ז קשה להפסיק דאם כן ננטרף לפרש הא דאמר בירושלמי דסוף תקרה אינו מניח משום פילא (לפוס פ"ה הפ"ח) בשנת מקווי דסוכה הכל כשאין הקנים מהגזדים נוגעים בסוף תקרה העליון והוא נגד סחימת הדגרים, וגם ח"ל פריך ואין סוף תקרה מניח משום פילא ומניח מעונד דרי ירמיה נלרנעה עמודים ועליהם ד' פלטות והתיר משום פילא הא י"ל דהתם היו נוגעים בנולד, ומה גם לדבריו לעיל נסיון י"ב דהא דסוף תקרה מירי דליכא קנים כלל רק דכותלי הנית עולים נמקום קנים אס כן הרי ע"כ דליתא לפי הפסיק נחל דסוף סוף דהא אס כן ליכא קווי מסוכה לסוף תקרה דסוף סוף הוא נאין נוגעים וסוף תקרה הוא נוגעים הכתלים להתקרה.

ואיברא דלדברינו זה דהכותלים הוא נמקום קנים אס כן י"ל דקויות המציא מעיקרא לא קשיא מידי דנירשלמי מירי כל הסוגיא בלי קנים מהגזדים כלל, וזהו אחר דסוף סוף אינו מניח משום דלא נעשה לכך דהא לא נעשה מידי בשביל צורת הפתח לא מהגזדים ולא בשביל הקנה העליון ואינו דומה לפילא דאפילו אס לא העמיד קנים מהגזדים וסמך על הכתלים מכל מקום הרי עשה קנה העליון לכך אלא בסוף סוף הרי לא נעשה לכך מידי אלא היכא דהעמיד קנים מהגזדים בזה שפיר כתב הראשונים דסוף סוף מניח והספק הוא נמקום קנה העליון דאף על גב דהעליון לא נעשה לכך אלא מן הגזדים הרי עשה לכך, ואולם קויות המציא הוא לפוס שיטת הרמ"א דהכותלים אינם עולים נמקום קנים ואם כן גם הא דסוף סוף בירושלמי מירי שהעמיד קנים מהגזדים ושפיר הקשה מהירושלמי ודברי הפסיק נשאר מעל.

ובש"כ גם הא"ר דנכוסה דעלמא ללל אין מתיר הספק מה שאין כן סוף דסוכה שמתיר לסוכה מהני נמי לצורת פתח, לע"ד גם כן לא נהירא דודאי פשטיות הירושלמי נראה דמירי בכל סוכה שיהיה ואפילו היכא דעשה אותה מתקילה לשם סוכה ולא דוקא בסוכה דעלמא העשויה ללל וגם דברי הראשונים דסתמן לאחר דל"י מירי בכל סוכה ואפילו בסוכה נגנ"ך ואלו דוקא מסבך דסוכה שעשה לשם סוכה.

ובדבורתא כמ"ש בנ"חור הנ"ח ז"ל דס"ל להראשונים ורמ"א דנחלר דין פליג על הירושלמי מדלחרי צפ"ק דעירובין דוקא נפתח שיתאי ולא משני בשלל נעשו, ועוד הא נחשיות כולי עלמא לא פליגי וצורת הפתח לכולי עלמא משום מחיצה עכ"ל, ומעתה דגם סוף סוף מניח ואף על גב דלא נעשה לשם מחיצה כלל רק לסבך למעלה, אס כן כ"ש היכא דנעשה לגויא דהו מחיצה גם לגויא דצורת הפתח הו מחיצה, ונחשיות כולי עלמא לא פליגי דמהני גם לגויא.

(י) והבב"ב נח"א (סיון מ"ח) פסק בפרדס שהיה מוקף מזד אחד נסבוג מכותלי נתיב דאחי לפרדס מחיצות הנתיב שעשו לנתיב לשם דירה להתיר הפרדס על ידי מחיצות אלו אפילו לחוצה להם ונגנת ורדים הספרדי אור"ח כלל ג' (סיון כ"ב) כתב דהא דרשנה עירובין (כ"ד) היא תנחיתא דאף על פי שהקיפה הנתיב סני סני לא מהני לה קירות הנתיב שעשו לדירה להתיר הרשנה והטעם דהיקף כותלים אלו נעשו לשם נתיב ולא נעשו לשם רשנה ולא יועילו כותלי הנתיב לרשנה ולקרפף רק כשיפתח פתח תחילה ואחר כך יקף דכיון שפתח תחילה לרשנה או לקרפף גבי אדעתיה דניחא ליה צנינה ובקרפף להשתמש בהן לשם דירה ונחלר כותלי הנתיב משמשים גם לדירת הקרפף ונחלר דזו דרשנה היא ראיה שאין עליה תשובה והרב המציא מיימי ראיה למילתיה מדן מחנו סתום שנתים וחצירות פתוחות לתוכו והתיר מחנו זה כותלי ומחיצותיו הם כותלי הנית והחצירות הפתוחות לו ולא נעשו אלו הכותלים אלא לתוכן והוא התר והנתיב ואפילו הכי נחשנות כמחיצות למנוי כו', ולע"ד אין הכוון דומה לראיה שהמנוי יש לו הקף והשואה לנתיב ולחצירות והגד השואה שנה שנה עשויים לדירה וגם רשות הרבים שזה להם שעשו לגוץ ולפוש צה הרבים ומקומות אלו מותר לטלטל בהם על ידי עירוב מה שאין כן צנינה וקרפף דאף היחיד נצלו אסור לטלטל בהם חוץ לרא' ולכן דין הוא שכותלי הנתיב והחצירות שעשו למה שלפנים מהם שיעילו להתיר גם לחוצה להם להתיר המחנ

כז

(ט) ברם כיון דנאנו ליה אס' כן לכאורה סרה גם ראית המנ"ח לפסק המנייט מפירש'י צהאנו נוסתנא דהוא סמיך לנאנא דאפדנא דאף על גב דכל זמן שהיו מדיעות הראשונות קיימות הוה הנוסתנא מקרי מוקף לדירה מכל מוקס אין מזה ראיה דהוה אמרינן דכותלי האפדנא מהניו גם לנרתי דיל דנחתא מזד כותלי האפדנא לא הוה שם ההפכר רק מזה האפדנא שהיו ראיה והיה גם

גם כן מיירי נסתמא אלא ודאי דקורפף שאני דקורפף ונינה גם כשכנר
ננה בית דירה ואחר כך הוא מקיף מכל מקום נני כוונה לשם דירה,
והתורנית האזהר קורפף לרחצה לפום שיטת הרמזים וסייעתו, ולע"ד
מדברי רבינו יהונתן נראה ברור דליכא חילוק ביניהם כחש"כ.

ואמנם אכתי קשה דגני עיר חדשה דקאמר הגמרא והאי נמי כהוקפה
ולנסוף ישנה דמי פירש"י והאי נמי הא פרסם הרי הוקף
ימים רבים והך השומירה נעשה עכשיו והיקף הפרסם לאו אדעתא
דהך דירה הוא, ודמי כי הוקף ולנסוף יש עכ"ל, וקשה למה הוצרך
רש"י לומר דהיקף הפרסם לאו אדעתא דהך דירה הוא והא לרש"י
לא תליא בכוונה כלל ומה זה דסיים רש"י ודמי כי הוקף ולנסוף יש
פשיטא ופשיטא והלא זהו עיקרל דהוקף ולנסוף יש ממש דהוקף
הפרסם ימים רבים קודם שנעשה השומירה וצריך עיון גדול, ומה
אמינא דגם לרש"י הו' כוונה ענין המועיל צהיקף לשם דירה ורק
דכא הוקף הפרסם לאו אדעתא דהך דירה הוא ודמי כי הוקף ולנסוף
יש דעיר חדשה ולפי זה צ"ל והא דפירש"י נמימרא דשמואל קרפף
יותר מנית סאתים שלא הוקף לדירה דמיירי דעת כנר ננה אלא
דירה היינו משום דהגמרא קאמר סתמא וגדור ומעמידו על עשר
משמע דא"ל שגדור צירוף לשם דירה ולהכי פירש"י דזהו משיב
דכנר ננה שם דירה ולא כן לרש"י גם נקרא מהני סתמא והדי
הקושיא מתניתין דמוקפה לרחצה דרב כהנא וי"ל והאי סתמא היכא
דפורן פרעה וחור וגדור הו' קרונ למפרש וגדור לשם דירה ומכוון
לכך דאם לא כן למה לו לפרק ולחזור ולחקן חסם אי לא משום
היתר עלטול וכח"כ התורנית ולפי זה גם לרש"י יתכן לזקוקי מתניתין
בסתמא היכא דפתח ואחר כך מקיף דנגינה וקורפף לא מהני רק היכא
דהו' פורן מעיקרא ונרחנה מהני ולחי שפיר ודו"ק, ויודגרי הרשב"א
והריטב"א והטורש"ע לא משמע הכי אלא דנפתח ואחר כך הוקף סתמא
מהני גם לנגינה ולקורפף דהו' נזה מוקף לדירה ולע"ד כחש"כ.

ענה ה'

(יב) והרמב"א שם כתב דמשמע בתוספות (כ"ד:) דנורת הפתח
מהני כמו מחיצה וזה ונחמתי השקל כתב דלפי
רש"י מוכח דלא מהני נורת הפתח לעשותו על ידי זה מוקף לדירה
מדוהצרך רש"י לטעם מינו דמהני לשביל מהני נמי לרחצה, ואין זה
מוכרח ד"ל דהוצרך לזה משום דלא היה שם רוחב השביל יותר מעשר
אמות דכל כמה דסחים ליה לדירה לאו כלום הוא וכחש"כ רש"י שם
בהא דמסיק א"י ליעניד לחי אסתמא דשביל דמהני טעמא דרכינן
למינו ורק דהתנא"ל הניא דגרי התוספות דלתוספות דכתבו דנורת
הפתח לא נעין מינו כלל אם כן מוכח שפיר דס"ל דנורת הפתח
מהני לעשותו על ידי זה מוקף לדירה כמו מחיצה אבל לרש"י אינו
מוכח דהא י"ל דמשמע מינו הוא אבל מכל מקום גם זה אינו מוכרח
לומר דלרש"י ודאי הוא דלא מהני נורת הפתח כדברי המחצית השקל;
דהא י"ל דרש"י מודה בזה וטעמא דמינו הוצרך בשביל שלא היה רוחב
השביל יותר מעשר.

ובתשובת נע שורק כתב דתוספות גם כן אין ראיה דלשטח
התוספות שם הו' גם כן השביל של כרמים מוקף לדירה
וכל איסורו משום הך פרעה שפרץ נחלואה לרחצה ולענין זה מהני
שפיר דלחי סתמא על ידי נורת הפתח, ונאמת חתמה בזה שיטת
רש"י דלמה ליה מינו הא לשטח רש"י נמי הו' שביל מוקף לדירה
דא דיוצין הו' צו אם לא דנאמר דאך שכולה מוקף לדירה הוא ס"ל
לרש"י כיון דנורת הפתח לא מקרי מוקף לדירה אם כן הך פרעה
השביל לאוסרת ולחקן על ידי נורת הפתח שלא מקרי מוקף לדירה
עושה כל ההיקף כאילו מוקף, אבל זה גורכא דאם כן מה מינו איכא
הא לא הועיל הנורת הפתח גם לשביל וצריך עיון עכ"ל, ולע"ד לא
קשיא מידי דלרש"י הרי הוצרך למינו מחיר טעמי או משום הפרעה
שלנך הרחנה לא היה יותר מעשר ואינו מהני על ידי הקיף זה לדירה
לעשות כל הרחנה מוקף לדירה ורק מטעם מינו אחינן עלה כח"ל,
ועד דכיון דעושה הנורת הפתח להכשיר השביל אם כן אם אהה נא
להחיר על ידי מחיצה זו את הרחנה הרי אהה צריך לומר דמהני גם
לאגרא ונחמתי פי תקרה יורד וסותם קיימא לן בסוכה (י"ט).
כנא דכי אגמרה רחמנא למשה לגד אחית נחמיה העושה לחלל
שלה

זה מקור מקומו טהור צירושלמי שם הלכה אי דעל הא דקתני נחוספתח
הכותל והאין ולשונות קנים (היינו מחיצות קנים) כידונין משום
דיותר קאמר צירושלמי עלו מחציהן מטלטלין נהן עד בית סאתים,
עשאו ניד מטלטלין נהן אפילו כור אפילו כורים עכ"ל, הרי מפורש
חילוק זה וס"ל להרשב"א דזהו גם כן החילוק בין רחנה למוקפה
דמתניתין, ומעתה יתפרש כל הסוגיא דרחנה הכל היכא דהוי המחיצות
מחילא ונזה נעין דוקא פתח ולנסוף הוקף דאך על פי דהמחיצות נעשו
מחילא מהני נכהא גוונא ואם הוקף ולנסוף פתח לא מהני אלא
היכא דעשה המחיצות נידים מהני גם בהוקף ולנסוף פתח דכיון
דעשה המחיצה נידים אחרין דעשה גם אדעתא דישתמש בה לשם
דירה.

והריטב"א שכתב ואין זה מחזור נראה דטעמו כמפורש נחידושי
הרשב"א שהניא גם כן דגרי הרשב"א וכתב גם כן דזה
אינו מחזור דהא לא דמיא אלא לעיר חדשה ואין מודדן לה מחומתה
כדליתא לקמן (כ"ו) ועיר חדשה הא מפרשא בגרייתא דהיינו שהוקפה
ולנסוף ישנה אף על פי שנעשית חומתה כדי למלואה נפנים נצתים
ואפילו הכי הוקפה ולנסוף ישנה מקריא ואין מודדן לה אלא משיננה
עכ"ל, וכפי סגנון זה קשה מהא דעיר חדשה גם לשיטת הרמזים
וסייעתו דהא הוקפה ולנסוף ישנה מקריא אף על פי שנעשית חומתה
כדי למלואה נפנים נצתים והרי דכוונה לשם דירה לא מהניא, ואולם
הדבר פשוט, דהוקפה ולנסוף ישנה אפשר לפרש דמיירי בסתמא
וכמו ישנה ולנסוף הוקפה דמיירי גם להרמזים בסתמא נלי כוונה
לשם דירה דהא נכהא גוונא מהני לכוי"ע היכא דישנה מקום ולחי
שפיר להרמזים וסייעתו, ברם להרשב"א הרי לכאורה אין לנו ענה
אחרת רק לפרש הסוגיא דעיר חדשה דמיירי נחמית דמחילא וזה
אינו נמשע, אינא דגריסת רבינו הנאלל ז"ל שם להיפך דחדשה היא
ששנה ולנסוף הוקפה וישנה שהוקפה ולנסוף ישנה וכן הוא צירושלמי
פי' כינא מערבין (הל ז') ר' זעירא בשם רב חסדא ננה בתים וחת"כ
ננה חומה זו היא חדשה ננה חומה ולחי"כ ננה בתים זו היא ישנה
ופר"ה דכיון דחומה נחישנה תחילה כל בנין שנוין נפנים סמוכין
על החומה שהיא מחיצה החיצונה והאי נמי כהוקף ולנסוף יש דמי
דאך ננינא דליתני נהדן בוסתנא הרי סמיכי להו אגד דנוסתנא
וכי ענד ר"ה קנה קנה נהא גיסא דהו' נה זרעים שפיר עניד דגיסא
אחרית לא נעית מחיצה דהא קיימי מחיצה דנוסתנא דאין חומה לכך
ננינא דמתני לגווא כח חומת העיר ולפי זה נאמת הוקפה ולנסוף
ישנה מהני כיון דהחומה נעשה נידים אדם וישנה ולנסוף הוקפה אף
דכ"ש הוא דהו' מוקף לדירה מכל מקום החומה טפלה אל הבתים
ולענין מדידת התחומין או נתינת הקורפף מודדן מהננים ועין מרה"פ
שם וי"ל דזהו שיטת הרשב"א ולפי.

(יא) ולפום שיטת הרמזים וכן לשיטת רש"י קשה מהא דמוקפה
דמתניתין על הא דרחנה דרב כהנא והא ליכא למימר
דמתניתין מיירי בפתח ולנסוף הוקף (עין גרש"ש שם נפרק עושין
פסין סימן ז') דאם כן קשה מאי עדיפותא דמוקפה ורחנה מקורפף
והא גם נקורפף נכהא גוונא הו' הוקף לדירה ואפשר ולפום שיטת
הרמזים וסייעתו מתניתין מיירי בסתמא וכנר ננה בית דירה ואחר
כך הוקף הנגיה והקורפף נסתמא ונזה אחרין דנגינה וקורפף לא מהני
סתמא נלי כוונה לשם דירה היכא דהוא יותר מנית סאתים וגדיר וסבה
ומוקפה מהני סתמא נכהא גוונא היכא דליכא כנר בית דירה חו
פתח ולנסוף הוקף דרב נחמן נני רחנה דמיירי כשהקיף בסתמא כח"כ
התורת חיים כח"ל, ועין רבינו יהונתן נמימרא לשמואל קרפף יותר
מנית סאתים שלא הוקף לדירה וי"ל שהיו מחיצות עמודות מחציהן
מסעיפי ההרים ונקיפי הסלעים או שלא היתה כוונתו לצור נחבו
ואף על פי שאחר כך ננה דירה נחבו ואחרין לקמן הוקף שלא
לדירה ולנסוף פתח מהניא כר כינא הוא עושה צו פורן יותר מעשר
תגור וסותם אחר פרה לשם דירה כר, והנה מנא דרבינו יהונתן
איל נשיטת האלפס והרמזים דנעי בגדירה כוונה לשם דירה,
וקשה למה הניא לשון רש"י בזה דמיירי הכא דאחרי ההיקף כנר
ננה דירה והא לשטח האלפס והרמזים מיירי דעוד לא ננה בית דירה
דירה ולהכי נעין בגדירה הכוונה לשם דירה דאלו כנר ננה בית דירה
הרי כשיפרק ויחזור ויגדור אינו צריך לשום כוונה בגדירה החדשה
דאך נכהא גוונא בסתמא נמי אחרין דהא מוקף לדירה דהא נרחנה

נזרת הפתח הם הקנים שמהגדים דאס לא כן לא הוי מכשיר נזרת הפתח גנוה למעלה מכי והקנים שמהגדים סמך אל כותלי המצוי ואינם נראים בתוך כי אמה לא מנפנים ולא מתחזק והישוע"ק פליג עליו נלחם מטעם זה עיין רס"י ט"ז הנלחם הנזרים וכתבנו דדעת הנזרים עיקר וכי"ה דעת הגאון ר' אליהו מזרחי ז"ל.

ענה ו'

(יג) וגם הכא נראה עיקר לדינא דאין לחוש בחושי טעלעגראף ועגלות האלעקטערי להא דנעשו נכוונה לדבר אחר ולא נעשו לנזרת הפתח דכיון דאפילו נה מינה אינה מתחייב נה כ"ש היכא דכוון נזרת הפתח לדבר אחר דחול וכח"ש לעיל ר"ש ענף ב' וכן פסק בתשובת נטע שורק חל"ה סימן כ"ה דהשאלה הניח תשובות אחרונים במקילין ומתמירין והשיב דמתמירין דאין אלו מונאין שזיק הכוונה רק נמזהל אצל מה ענין לכוונה נזרת הפתח ואין נזה ערך נמזהל לכן גם נעשאו לענין אחר אינו מוסיף וכדמות רח"ה לקולא נזה מתוספות (י"א) שמקשים הא נזרת הפתח קנה מכלאן וקנה מכלאן וקנה על גביהן ומאי מינע"ה ליה אי כשר לנזרת הפתח נגוה מכי הרי איך יופסל דל קנה דעל גביהן לתכשר בקנה וכלאן ומכלאן דהוי כלתי תשנה, וקשה כיון שעשאו לשם נזרת הפתח איך ליהני משום לחי אף דלתי עומד מחליו כשר מכל מקום כיון שעשאו לשם נזרת הפתח גרע עוד מחליו כיון לענין אחר דנת מינה מתחייב טפי אלא ע"כ כמו דלתי עומד מחליו כשר הה"ד נכוון לענין אחר ומלתי נשמע גם כן לנזרת הפתח דתרווייהו משום מחילה וכשר נעומד מחליו הה"ד נכוון לענין אחר עוד רח"ה מנען קנה ונראשו טרסקי דהוי רשות היחיד לריגריי אף שהטרסקל לאו למחיצות עשו רק לשם חפצים נחוכה ואף רננן דפליגי על ריגריי לאו מן השם הוא זה אלא דס"ל דמחילה תלויה בגדים נוקעים תחתיה לאו מחילה היא ונפחות מנ"ש לארץ חודים רננן עיין שנת (ק"א) ונתוספות ד"ה ויש, וכן רח"ה מעמוד נרשית הרבים נגוה עשרה ורח"ד דהוי רשות היחיד משום גוד אסירי מחיצתא אף שלא נעשה כלל לשם מחיצות מעולם, ונדעתי י' לסמוך על המקילין נזה כי המה רוב מנין ורוב ננין ומסתבר עכ"ל.

ולע"ד ראיותיו לית נזה משא"ל מיד דהרח"ה הר"ה כפי פטננו הוא שגגה דקדושות התוספות הוא נגש רבני חס ואיכו פסק דלתי העומד מחליו פסול כנשא דלתי משום הכירא ועל כרחך משום דמתעסק נזכיה הוא וכחש"כ נס"ד נענף א' והרח"ה שהניח מהא דנענן קנה ונראשו טרסקל דעמאל הוא משום גוד אחת מחיצתא ומאח דעמוד נרשית הרבים דהוא משום גוד אסירי מחיצתא לע"ד אינן ראיות כלל להא נזרת הפתח הנעשה לדבר אחר ואלא נעשה לשם מחילה דהם שני דינים מהלכה לתשם מחסי ואין מניאין רח"ה מזה לזה, וכשם שאין מקשין מזה על זה, וכח"ש נחידושי המחירי לשנת (ק"א) וז"ל מחילה תלויה מתרת נמים אצל לא נחורנה ר"כ שם נפלו מחיצות של חורנה מלמטה והם תלויות וקיימות מלמעלה אינן אותן המחיצות מתירות לטלטל נחורנה ושחא תאמר והלא נמסכת עירובין אחרו שחמ"ה מקורה ארבעה מתרת נחורנה אף על פי שיש נה בקיעת גדיים חירלו גדולי הדורות שפי תקרה וגוד אחת הם שני דינים ואין מקשין מזה לזה וכי עיין שם, והנדר נרור דהיינו אינן להניח רח"ה מזה לזה.

ואולם נזה דברי הנטע שורק נכונים דמילתא דמתסברא הוא כהמקילין ונפרט אחר שהעיד לנו דהמה רוב מנין ורוב ננין, ומה גם לדבריו נסיון ט"ז דקיימא לן הלכה כדברי המיקב בעירובין נחמיות ואפילו נפוסקים.

והא דמנחות (ל"ג:) דאמר רב חסדא אכסדרא פטורה מן המזוזה אף על פי שיש לה פתיחין משום דלחזוק תקרה הוא דעבדי והיינו דעשו לחזק התקרה שלא תפול ולא לשם פתח ואם כן הי"כ נזרת הפתח. לענין שנת היכא דעשין נשניל דבר אחר ולא לשם פתח נימא דפסול לאו מיד הוא דאכסדרא שאני דידוע דננין כזה עשו לטויל ולקפנדורא והעיקר נננין זה הוא התקרה העשו ללל להגן מחוס ושרד והכל נעשה נשניל התקרה ואין נזה אום איכות בית כלל דהא נפתחא דאקרבא אחרין דייני נמזוזה ולהר"ש והטור היינו פרושה

שלה אגמריה ולא לנז חוזה ומנא ליה נזרת הפתח עדיף נזה מחמית פי תקרה יורד וסותם ולהכי הוורק רש"י לומר דמהני לרחנה מטעם מינו ואתי שפיר.

ומש"כ דמתוספות אין רח"ה לא ידענא מלי סה הרי להתוספות הא דקאמר לעניד נזרת הפתח אפומא נשניל הוא אינו לנז הרחנה אלא אגמריה דנראה ואם כן הא להתוספות נני נזרת כפתח לא נרכין לטעמא דמינו לכאורה הוא משום דהאי נזרת הפתח להתוספות הוא כמו לרש"י נמחילה אגמריה דנראה דמורה רש"י דלא נני מינו דההיתר הוא משום דהוי שניל כמוסף על הרחנה דיהיו שניל ורחנה חד וממילא דתהוי הק מחילה כאלו עבדי לה נרחנה יותר מעשר דהא גם כותלי השניל נוספים על הרחנה ואיכא יותר מעשר ואם כן הכי נמי להתוספות נזרת הפתח אפומא נשניל דנשאלת לרש"י דמפרש אפומא נשניל דהוי לנז הרחנה אם כן תו אי אפשר לומר דהוי כמוסף השניל על הרחנה דהא אדרבה מפריו ממונו נזה וע"כ נרכין לטעמא דמינו כח"ש נחידושי הרש"א אצל להתוספות דמפרש אפומא נשניל אגמריה דנראה אם כן לא נרכין נזרת הפתח אפומא נשניל למינו להתוספות כמו דלא נרכין לרש"י נמחילה אגמריה דנראה, ואולם נחוספות אם דיה לעניד מחילה אגמריה דנראה ונהיו שניל כמוסף על הרחנה ותיהוי שניל ורחנה חד ותיהוי הק מחילה כאלו עבדי לה נרחנה, ונראה דהיה שם רוחן יותר מעשר ולכן ע"י המחילה נחשנ מוקף לדירה דאי נעשר נלאו הכי הוי סתום ועומד כו', ואם כן להתוספות לא מהני הא דעושה השניל מוסף על הרחנה שיהיה סני גם נרוחן עשר משום דעכשיו יהיו גם כותלי השניל נוספים על הרחנה אלא דנענין שיהיה רוחן יותר מעשר ואם כן נראה דלהתוספות חירי דגם פומא נשניל אגמריה דנראה היה שם רוחן יותר מעשר ולפי זה רח"ה המנ"ח נרורה מהתוספות דס"ל נזרת הפתח מהני לעשותו מוקף לדירה ע"י כמו מחילה ומלח מחיבי על הרב נטע שורק שכתב דמתוספות אין רח"ה דלשיטת התוספות הוי גם כן השניל של כרמים מוקף לדירה וכל איסורו משום הק פרצה שפרק נמלואה להרחנה ולענין זה מהני שפיר דליהיו סתומה על ידי נזרת הפתח עכ"ל, כנראה דהנין דגם להתוספות עושה נזרת הפתח נמקום הפרצה אצל הרחנה וזה עגנה גדולה כמפרש נדבריהם דעושה אגמריה דנראה וגם להתוספות היה שם רוחן יותר מעשר, וזה נרור.

רא"י שיהיה הנה להמחזר מדברי התוספות איכא רח"ה רק נזרת הפתח מהני לעשות מוקף לדירה לגמרי דהא להתוספות נזרת הפתח נעשה לתוכה של שניל ורחנה לעשותם אחד שיהיה השניל נוסף על הרחנה ואם כן אם גם ננרלי מהני נזה נזרת הפתח כמו מחילה ליכא מהכא רח"ה ונרכין אלו לדברי הרש"א ורח"ה והנר"ה נסיון תר"ל דס"ל דסוף סוף מלי ואף על גב דלא נעשה לכך לשם מחילה אלא לספק כ"ש היכא דנעשה למחילה אלא דנעשה לגמרי פשיטא דמהני לגמרי מטעמא דנזרת הפתח הוי מחילה ונמחילה כולי עלמא לא פליגי, וכן נראה קלת מחמית דברי המנ"ח נסע"ק זה דאמר שגבא דברי המנ"ח דכותלי הנתיים חשיבי מוקף לדירה גם לאגמריה הניא דמשמע נחוספות נזרת הפתח מהני נזה כמו מחילה והיינו דאם כן אנו מעלמנו נאמר דגם נזרת הפתח מהני גם לאגמריה ונסימן תר"ל דהקשה המנ"ח על הרש"א ורח"ה זה משום דהתם הספק לא נעשה לשם מחילה כלל אצל נזרת הפתח דנעשה לגמרי מורה דמהני גם לנרלי ואין שיהיה נכוונה המנ"ח אצל להרש"א ורח"ה והנר"ה ודאי דמהני.

ואמנם להניא מדברי הרש"א ורח"ה והנר"ה רח"ה ומקור להק נכל נזרת הפתח גם בחושי טעלעגראף וחיוי האלעקטערי קאמר דנעשו לדבר אחר ולא נעשו לנזרת הפתח כלל י' לדון, משום דאיכא לחלק ולומר דאלי הא דהרש"א ורח"ה, דהם חירי היכא דהקנים שמהגדים העומדו לשם זה ולא נשניל דבר אחר ונכח"ה שפיר ס"ל דלא איכפת לן אם הקנה העליון לא נעשה לשם מחילה כלל ותוס' דעיקר נזרת הפתח היינו הקנים שמהגדים והילכך ליכא קפידא כל כך בקנה שלמעלה ומאטרף אפילו אם נעשה לדבר אחר ואלא לשם אום מחילה כלל מה שאין כן היכא דגם הקנים שמהגדים נעשו לדבר אחר ואלא לשם אום מחילה אפשר דאלי כשר, אמנם מדברי הנ"ח סימן שס"ג משמע דלא ניחא ליה נסברא זו לומר דהעיקר

חוטא הטעלענראף וחוטא האלעקטערי קארם לצורת הפתח אם נעשים כדן צורת הפתח. ובמכוין להדיח נהיפך שלא יהיה צורת הפתח נראה דפוסט ול"ע בזה, ועיין בפמ"ג סימן שס"ג דין צורת הפתח שלא רצו אנשי העיר לסמוך עליו בשנת שעברה אם מותר לסמוך עליו בשנת הנאה כשלא חשבו מע"ש לסמוך עליו והוצא נמ"ג בסימן שס"ג סעי' י"ג בזה"ל.

(ב) כותלי הנתיים חשיני מוקף לדירה גם לנראי כפסק המצ"ט והמנ"א ואפילו לנינה ולקרפף ודלא כהר"ב הגה' ורד"ם הספרד. צורת הפתח מהני לעשות כל המחיצות מוקף לדירה כמו שמהני מחילה נפרדה יותר מעשר וכמ"ש המנ"א להוכיח מדברי התוס' בעירובין (כ"ד:) ולאחרי הוספתו לצורת הפתח הוי כמו מחילה ממש ומהני גם לנראי וכמ"ש הראש"ה והרמ"א בסימן תר"ל דאפילו סוף סוף סוף סוף.

(ד) מחיצות של מסילת הנדול ח"י דאינם עושים למחיצות העיר ולא הוי מוקף לדירה מכל מקום הוי מוקף לדירה ולא מיציעת לפוס שיטת הראש"ה והריש"א וטו"ש"ע דלא אולי נתר כוונה בזה אם כן כיון דהוי יסד ולנסוף הוקף הוי מוקף לדירה אלא אפילו לפוס שיטת האלפס והרמ"א ור"ת דאולי נתר כוונה בזה ונצי' שיכין נעת עשיית המחיצה שעושה אותה לשם תשמיש דירה מכל מקום גם הם מודים דהיכא דכבר ננה בית ואחר כך הוקף נסתמח הוי נמי מוקף לדירה ובמחיצות פשוט וה"ה היכא דהיוון מחיצות ע"י לצד אחרת דגם לנראי עבדן ואף על גב דהוי מחיצות נעשו בשביל דבר אחר כבר ביארנו דכוונה בשביל דבר אחר אינו מוסיף רק אם היה מכיוון ממש נהיפך שלא יהיה מחיצה להתיר טלטול בזה היה נר"י לדון אצל כוונה לדבר אחר לחיד ולא נהיפך ממש זה אינו מוסיף ומחילה מונח דה"י דין צורת הפתח של חוטא הטעלענראף ועגלות האלעקטערי ונצי' נעש שורק התיר המחיצות של מסילת הנדול לפוס שיטת השו"ע ולע"ד פשוט דלכולי עלמא שרי.

פרוזה לנחרי נרות רביעית והפתח מוחל כל ההלל והוי כאכסדרא ומ"ש זה מזה, וכמו שהקשה הפרשה ביו"ד סימן רפ"ו, וחולס כבר הנאחזי לעיל נצי' י"ג דנדרשלמי בעירובין פרק קמא הלכה א' אחר, לא דמי מנזי לאכסדרא מנזי נעשה להשמיש בתים אכסדרא לא נעשית אלא להשמיש דבר עיין שם, ואם כן כ"ש דלא דמי אכסדרא לבית, וגני בית אחרת דגם הכותלים של הגדלים היוין כמחיצה אפילו אם חלל הפתח מחלל כל הרוח תשום דנתיב רצונו נפתח מה שאין בו נאכסדרא והעיקר הוא התקרה וגם סתימת הפנימין שעושה הרי רצונו אדרגה שלא יהיה סתימה כלל ורק שמוכרח לעשות הפנימין כדי שיתחמק התקרה והוי כמו כוונה להיפך שדוקא לא יהיה פתח דעיקר הנזין הוא שהיה האור נעש שם תחת הגג התקרה ולעיל סימן ט"ז עק' ד' כתבנו נציטת רש"י דאף על גב דטבילה לחולין לא נעו כוונה מכל מקום אם מכיוון נפירוש שלא לשם טבילה גרע ובמהיון להדחה לא הוי כוונה להיפך מן המצוה והכי נמי נחוטא הטעלענראף ועגלות האלעקטערי אף על גב דנעשו בשביל דבר אחר מכל מקום לא נעשו בכוונה להיפך שלא יהיו צורת הפתח והוי כמו מכיוון להדחה דלא הוי כוונה להיפך מן המצוה מה שאין כן באכסדרא הוי כמכוין נפירוש שלא יהיה סתימת הפתח דגם שטח סתימת הפנימין מנרע תועלת האכסדרא שעושה לטיול ולהיות נשע שם הרוח תחת הגג התקרה, וראיתי נצי' חק"י הציג דהר"ב מלונגין נשוי"ת תורת האד העיר מהא דמנחות וכתב שאין להכריח מזה תשום דלא לכל מילי משויין דין צורת הפתח בשנת לפתח ומחיצה, ופלא כי לא הרגיש דגם נמחצה אכסדרא סליי ועיין יד הקטנה דת"י לקושיות התורה הנ"ל הנ"ל כעין מש"כ, ואישתמיטתיה לכולהו רצון לשון הירושלמי הנ"ל לא דמי מנזי לאכסדרא כו' עיין שם.

ופרי הכרם אשר אהנו נוצרים בזה, ומסקנת הדברים לדינא נקצרה נס"ד.

(א) צורת הפתח שנעשה בכוונה בשביל דבר אחר ואפילו שלא לשם מחילה כלל כשר לצורת הפתח להתיר טלטול, ולכן יש להכשיר.

לוח המפתחות

לא נמנע מחקוש הרי לא ידעין כלל דשנת הוי כעכו"ם, ובגמרא היכא פלוגתא איזה מלאכה עשה המקושש ובמחיצות תנא תולא הוי וקיימת לן כנר"ה"א זו ואין לך זו אלא חידושי ונדרשלי פ"ה דסנהדרין הל' א' מקושש משום חלי מחייב משום קולר או תולא ופי' המהר"פ דנפ"מ לדאיס צ"י זה שנה גדולה דקולר ותולא הוי אז ותולא וליכא כפ"מ לדאיס רק בלחות מחולקים וצ"ל דהנפ"מ לענין שיהיה מומר לכל התורה כולה דאין לך זו אלא חידושי ומסקנת הירושלמי דהוא משום קולר ואיך שיהיה הירושלמי אינו סובר מעמד או מעביר זה קאי לפסק תשנ"ז, ת"י לקי הגרע"א בסנהדרין (ע"ה:) מכל"ל לדינא דמחלל שנת נצנעא נסקילה יפלטל טונא וינאר צ"ב (ק"ט.) שמעון השקמוני היה לא חנר מחלמדי ר"ע כו' דלמאי הוצרך לומר שהיה מחלמדי ר"ע ויתרן דלר"ע ליכא תרי קראי להוצאה והוי הוצאה עכשו כאשר האבות ובפיר י"ל דיוע היה מרע"ה שהמקושש נמיתה, נחוקי ופי' פ"ה דהתיר למקושש כל הדי' מיתות צידד והוא נגד הגמרא דלר"י דנצי' שידועהו נציזה מיתה נהרג מקושש הוראת שעה היתה, ובספרי מות יומת האיש לדורות רגום אותו נצנעים לשעה ולפי' מלג"ס י"ס מקום להחוקי ופי' פ"ה אצל פירוש תמוה דהא דאחרין דיכול להמיתו נציזה שאפשר לו זה הכל אם המיתה המחוייבת לו היה מגיע לו על פי דין שהתירו לו זה ולא אם לא התירו לו כלל כדן ביאור לפירש"י שכתב דפירכת הגמרא ש"מ מותרת לדבר חמור כו' זהו מדקתני ידועו נסקילה דהו מדר"ש דנא לתרן בזה ה' התוספות שם (מ"ה:) ד"ה משום. והספרי יתפרש דלא כמ"ש מלג"ס י"ל ודברי החוקי ופי' פ"ה נצי'.

עק'

סימן א'

מומר לחלל שבתות דהוא מומר לכל התורה כולה אם זהו בכל המלאכות וכל הפרטים בזה ואי איכא מצוה וחוב לתקן עירובין ועל מי מוטל הדבר.

שמירת שבת מוטל להיות נוצר תורה ומצוותיה ולהשיג יראה והוי (י"שעה י"ו) שומר שבת מחללו ושומר ירו מעשות כל רע והוי (פי' תשפ"ט) ונכל אשר אחרתי אליכם שומרי, ופירש"י והחוקי הוא נצי' צ"מ (ל'.) והר"י שם, וריש כריתות הפסח והמילה מ"ע, ומתורן ק' מהרש"ל ומהר"ם צ"ה (ט"ז.) ולהכי השנת נתיב נטיו של הקנייה מציא הגירסא נרש"י דשנת מחילא מעכו"ם וכעכו"ם לכ"ע הוי.

ענף א'. נחשין ומחלל שנת נפרהס"א דהוי כעכו"ם זהו נענודת קרקע, ויתורן ק' התוספות נמחיתין דהשומר בשנת ויה"כ אע"פ שמתחייב בנפשו שחיתו כשירה ולא הוי שחית מומר, ובסנהדרין (ע"ג:) קרא מיתור למעוטי שנת דלא ניתן להצילו בנפשו והתוספות הק' שם ל"ל קרא לזה, והא מצינ יחלל גם כן שנת ולהתנ"ן אחי ספיר, ויסוד גדול לשיטה זו לפמ"כ בספרי דשנת כע"ז מרשמיך פי' מקושש לפי ע"ז והח"ס אחר דלהכי נציין נחילול שנת פרהס"א משום דמקושש פרהס"א הוי ואין לך זו אלא חידושיה, ומהר"ם פאללאק הק' דילמא קרא דכי תשנו מיירי נחילול שנת, וה"י משום דנשנת דוקא נפרהס"א ולא נשונא, ולימא דא' דכי תשנו מיירי נחילול שנת אם כן נאמת דלא נצי פרהס"א, ועיקר קוש"א ליתא דאכ

ודפח-ח וליכא רחיה מרת-ח לאדם אחר ינאר דנרי הנרי פי ל-ה פסק השנוי כן הוא להדיא נמדרש חיות (פי' פסוק ח) ונולד דהק' השנוי האך למדו ק"ו מפרדעים הא הוהרו ותי' דגם חמור-היו מוחרים מהא דליהא נסוטה (יו"ד: ד) תי' נגד דנרי המדרש ועשה את יחזקאל לאינו יודע והקטין זכות חנייה חור-ע. נגם השאניא שמעתי דהק' האך קאמר הגמרא דהפרדעים נא נכחו חת הקניא אחר ועלו ונאו נתיקד וגו' ותי' דלא נתברר ליהא לפרדע היה הליזו ודפח-ח וסרה טענת השנוי מהרש"א נפסחים כתב דלא היה שם עשרה מיראלל והרג בעל שפת אמת תמה הא הרבה מיראלל היו שם ותי' דחומר לעי' היו מומר לכל התורה וכיון דכולם השתחוו לא היה שם נאחזו מעמד עשרה מיראלל כשרים ולפי זה איכא חידוש דין דלכאורה גס נמומר נחלל שנתות בעין סיהיה נפני עשרה אנשים כשרים ואפשר דזה הלוי נשיטי הנ"ש בין הנגלי להירושלמי דנמיראל דילן נמירין עדה עדה מחרגלים וצירושלמי איחא דזה פלוגתא דר"י נמר הנ"ש עדה עדה ור' סימן נמר הנ"ש נאמר כאן בני ישראל ונאמר להלן ונא בני ישראל נתיקד הנאים ונני ישראל עשרה י"י יאס כן י"ל דזהו פליגי ולק' קיימא נן כנמיראל דילן דנמר מחרגלים ולנ"ש מחרגלים רשעים נמי פרהסיא היו ואינרא דעיקר דנרי הרב שפ"א הן דנרי שגנה דהנוסירא נפס דחמור-היה רק נשעה שהאשלו לכשן ותי' הנרי להשג"ה דעמדו אז גס כן אנשים מיראלל וגם נעלם מהשג"ה דנרי המדרש חיות הנ"ל דלדעת רש"י לא עמדו אז ישראל ע"ז כלל דנוכחנר הפרש מכל אומה שלשה אנשים ומיראלל היו השלשה חמור-ע ולא היו שם עשרה מיראלל כלל ונמיראל דילן איכא חילוף נשיטת רש"י.

ענף ד' מהר"ק נאמר ק"מ והז"ק והז"ש ס"ל דהיכא דהזנר מפורסם וידע שיתפרסם היו כפרהסיא נפני עשרה מיראלל וק' התוספות הל"ל חזקה על רש"י, ונ"מ ושאילמות לא ס"ל כמהר"ק ור"יית מהר"ק מהא דפריך הגמרא והא חסתר פרהסיא הוי י"ל דזהו היכא דהזנר מוכח מזד הדנר והענין עמזו ולא מזד אחרית העכום משא"כ בעונד"א דחמור-הגם דהיו עס כל בני האומות מכל מקום זה אינו מכריח דשהחיו ולריך להגדה ונכחאי גוואל לא היו פרהסיא גס למהר"ק, הפ"ת נסתפק אם המומר עמזו נכלל עשרה וסני נ"י ונלחו ולא ראה דליפלגי דזה קח"י ונ"מ אנוהג והז"א והיענ"ן סוגר כהז"א ונרוקח מפורש דנני עשרה גדולים וזכרים ולא נשים וענדים וקטנים הסמ"ג דרש דרשה לגלות ישראל כי המכתש לגוי הרי"ז מהלל השם ונמ"ח כתב מיומא (פי' ד) מוכח דהה"ש הוא נפני עכום, הסמ"ג אזיל לטעמו דאס לא מסר נפשו ציטל רק נמזות עשה דונקדשתי ולא הללו דלא מחללו ואס כן בני ישראל דכתיב נמזות עשה דונקדשתי קאי רק להמזות עשה אהל הללו עינר גס נמכתש לגוי ולהרמזים גס כן לאו דלא מחללו איכא צנינעא וי"ל דנמכתש לגוי עינר נלאו דאורייתא ויש להסתפק נמחלל שנת לפני העמים אי הוא נכלל כל המחלל שם שמים נסתר ר"ל ננינעא כ"י וזהו לענין הללו אהל שיהיה מומר לכל התורה הוי פרהסיא נני נפני עשרה מיראלל דוקא כמו נמזות עשה דונקדשתי, ואולם להמדרכי ר"ש פרק קמא דחולין כל שמפקיר עמזו נפני אדם ומגלה דעתו לפרוק דול וזהו פרהסיא ורק לענין העברה על דת נני עשרה ואליניה י"ל וגם נמחלל שנת נפני העמים הוי מומר לכל התורה, ננועם מנדים ותי' י"א והגאון ר"מ נאנעט ס"ל דהוא רק מדרגת והסוגיא דפרק קמא דחולין לא משמע הכי וכן דעת ר"ב אשכנזי דהוי מן התורה מומר לכל, השנה על מהר"ם פאללאק, אך י"ל דהסוגיא דחולין מיירי רק לקרנן דלגטו מאים, ונ"מ סוגר דגם מומר לעי' נמי רק מדרגת הוא כמומר לכל התורה, קוש"א על הפרישה נאנ"ע סימן מ"ד סע"ק כ"ג להנועם מנדים י"ל דגם להנאונים דהו רק בענודת קרקע זהו רק שיהיה מומר לכל התורה מדאורייתא ומודים מדרגת הוא כמומר לכל התורה גס שלא נע"ק אך לא מלאט חר נראשונים להנ"מ, וגם להש"ג י"ל דמורה דהוי מומר לכל התורה ורק נשיטה שאני, ולהפתיג בסיומן כי נמומר לחלל שנתות ונחת לענין א"י וכיסיי הדס י' להחמיר ויכ"י נמי נקידש אשה ונא אחר וקידשה צריכה נט משניהם.

ענף ח' התנ"ך הוכיח מלא"ע דמחלל יוהכ"פ הוי כמו מחלל שנת דהוי מומר לכל התורה והאחרונים נמנו וי"ל דזהו פלוגתא דרש"י ותוספות נמתיקין דהשוט נשנת ונסתרו דנרי ח' ח"ג סימן כ"ח מש"כ ליישג ק' התוספות נשנת (נ"ג) דכשהזיד נאחז איך

ענף ב' הנ"י הניא העיטור וס"ל להלכה להחמיר כשיטת התוספות נכלל מלאכה שהיא מן התורה הוי מומר לכל התורה והח"ס הניא רחיה דגם נהולאה הוי מומר מעירונ"ן (ס"ט) ואינו רחיה דהסם הוא רק לגני שנת וכהשגת האחרונים על הניא הלל, ונאמח אינו צריך לראיה כלל דלמה יגרע וכן מוכח שם בתוספות ד"ה הניא, נמעניר ד"ה נראות הרבים נעשה גס כן מומר לכל התורה, החרי סוגר דמעניר נכלל שהוא חייב, ור"י אי הניא רחיה נגדו משנת (נ"ג) אס מעניר ד"ה הוי אב זריקה ד"ה תולדה דמעניר, ולא תולדה דהולאה, ור"י מירושלמי, וסותר הרחיה נגד החרי, ואס"י מעניר אינו אב הרי אין סגרא כלל לומר דיפה כח התולדה מכת האל, מלאכה הלילה הוי כמלאכת היום ונ"מ של ע"ש העושה מלאכה חייב אסם תלוי נשני ניה"ש חייב חטאת והפתיג סוגר דאפילו נאחז קאר ונשני טחן דש חילול שנת אחד הוא, קוש"א מנדרים (ע"ה) דמניס שמו נאחז דהוי אחרית דוקא יומא ונ"מ ציום השנת מניס שמו ח' לזה ממחילתא פי תנא ופי ויקהל דנמר גס נשנת מקרלי ומנאר דזה הסוגיא נשנת (ע"י) דקאמר אס אינו ענין למזיד דכתיב כל העושה צו מלאכה יומת כ"י ומקטין העולם למה לא הניא קרל דכל העושה מלאכה ציום השנת מות יומת דכתיב נפי תשא אהל מחלליה אך זהו נכדי דנעת גס חילול הלילה ולא אינריך קרל דמחלליה, תי' לק' התוספות שם, עוד ניאור על המחמיר שחשן השקמוני היה לי חנר מתלמידי ר"ע דר' חידקא סוגר דכל היכא דכתיב היום הוא דוקא ציום ונעינן מחלליה לעונש הלילה ואס מות יומת קאי לחילוק מלאכות דיום קרל דמחלליה קאי לחילוק מלאכות נידח אך לר"ע דס"ל הנערה לחלק יאחזה מיתה רק נכלל הל"ט מלאכות נידח אך לר"ע דס"ל הנערה לחלק יאחזה ידעינן חילוק מלאכות הנערה ומוכרח דגם נמזיד איכא חילוק מלאכות למלאכת היום ואחי שפיר, אינרא דגם ר' חידקא סוגר נכלל מקום דכתיב וס הוי הלילה נכלל ורק הני תלתא היום סוגר דהי לנר מחורחא ואיך סיהיה זה פשוט דלענין עונש סקילה על חילול שנת מלאכת הלילה אינו קילא ממלאכת חילול שנת דיום ואס מחלל שנת כפרהסיא נלילה נטלטול ד"ה נראות הרבים נמור הוי גס כן מומר לכל התורה ור"י אי החיץ ודרש לפני בני הקהילו הנורים דמלאכת הלילה אינו מן התורה, תיפה עמזומי.

ענף ג' שיעור פרהסיא דזה הוא כמו נמ"ע דונקדשתי נתיקד נני ישראל והכי נמי נלאו דלא יחללו את שם קדש דכתיב מקמיה דקיימא לן דמקרא נדרש לפני ולפני פניו ונספר ארמות חיים לר"ה"כ מלוינל וכן נכלנו סוף ה"ת כתבו ומאריך ימים שנאמר לחען ירבו ימיכם ופלא למה שנינו משלון הגמרא ולמה נמיראל לא הניא קרל דתורה וי"ל דר"י ס"ל כחאן דאמר מקרא נדרש לפני ולא לפני פניו וליכא רחיה מקרא דלמען ירבו ולפוס מאי דקיימא לן דפשיעה ננעלים פטור עדיפא להניא קרל דתורה ולפוס מאן דאמר עקרא נדרש רק לפני י"ל דהאי תוך נני ישראל דנמר מנייה ג"ש קאי רק לונקדשתי דלפניו ולא על ולא יחללו שלפני פניו והתוספות ס"ל ננימ דלן זה כלל ולהרמזים הללו דולא מחללו קאר ואגוד נמ"ע דונקדשתי דאס לא קידש את השם ענר גס נלאו, הסמ"ג נסמ"ג סימן ג' סוגר דאס לא קידש את השם ציטל רק המזות עשה ולא הלא תעשה ונמעה"ה הך דאס כן הו"ל להגמרא לומר דקוס ועשה לא קא חשי' דנעתי אף על נג דהוא מזות עשה מכל מקום כיון דאסר לחטול נעמזו אס כן אין צוה מעשה ולהכי כתיב ונקדשתי ולא ותקדשוני וכ"מ ננרכות (ס"א:) וצוה יתיישב פסק הריקאנטי סימן ע"י דהמקדש את השם חייב לנדר ונמע"ג העיר לפוס כללא דהז"ז סימן ק"מ דהמזות שלעולם חייב נגם ואלן עמים לפטור מהם כנון להאמין נאלהינו נק"ה נחמתי אגלים כ"י אין שייך לנדר עליהם וקשה הרי קידוש השם חייב נכלל זמן, אך להאמור דלן רשאי להכניס עמזו נחיונה אס כן הרי אינו חייב נה רק כשהגיע לידו לכן שפיר נמיראל, והשנוי פסק דעיר שגורו עליהם גזירת העברת דת והנאסם יכולים לנרות דודאי גדול הלל נפשות ורק אס רוצים להחמיר על עמזם שלא יצרחו לא מקרי מחמד עמז: דעת והניא רחיה מרת-ח ואינו רחיה דילמא רחב"ת לא היה יכול לנרות מהמדינה, הרב מהר"א נרעסלער אחר ניאור הגמרא דשאל רתב"ת לר"י נן קסמא מה אינו לחי' עולם הנא על פי דנרי הנמוקי דלן רשאי להחמיר על עמזו רק אדם גדול והסיד ולהכי שאל אחרו מה אינו לחי' עולם הנא והאניו כלום מעשה נא לידך, דהסיד מומר

שנת דהוי כחומר לכל התורה זהו דוקא נעושה מעשה נגופו כמו מקושש (נפנים שורה כ"ד מלך מהל טה"ד ויל' מלך וזה) אבל אי אילו מחמין גם נביטול מלות עשה היו כעכורים ויש לזון כיון נטלול והנזלה הוא רק פרט אחד מקדושת שנת אלה לענין שיהא כעכורים, אבל מיות גם נפרט אחד שאינו מחמין הרי הוא מיות נילור פסוקים ניהקאל כ"ג, כהניה חמסו תורתו כו' ואם אינו מתקן עירובין מלך ירלח שמים דלומר דזילוחא הוא לקדושת שנת גם זה הוא כמו מיות מניח הס"ל להמנח"י נשם תורת האשם וכן הוא בתוס' תרומות פ"ז ונתי מהרש"ם חור"ד ס"י ק"ג לפי שחותמו של הקב"ה הוא אמת נר"ך לקיים האמת אפילו לקולל ונמנכ"י פי כה"ג סימן חרפ"ז ומהרש"ל נתי סימן כ"ד והט"ז נחור"ח סימן תקנ"ח סעק"י קוש"א תפי"ג סי"ג סע"ג ותי' ותי' רמ"א ס"י ג"א סוגר כט"ז ונסי ג"ד ס"י ל"ה טען מירושלמי פ"ד דשביעית סה"ג שני ת"י לזה וניש"ש פ"ז דנ"ח ס"י מ"א ונש"ש שיעת התשנ"ן, ונתי הרא"ש נעק חעק על ר' יעקב דנ"ח ס"י אשכר לקהל פירוש לתקן עירובין והתיר דמו ודנהו כו"מ למיתה והוא נרל ומנהיל ומלחתי לו חנר ר"ח א"ז ס"י פ"א ונש"א איתא תשובת הרא"ש שלא הוצא כלל בתוך ת"י הרא"ש וינלר דה תלוי נפלותח הראשונים אי צורת הפתח הוי מחילה נמורה דמהני נמי לענין דחוריייתא וידנר איך הפרצה נגרה נזמנינו ונפרט נאצרות החופש יעיר לענין שחוק הכדור הנהוג נאצרות הנרית ומניח דנרי רנ יפה שאמר האם נר"ך לעשות לרשעים תקנה העשיטה לרשע וימות ורננים כאלו הם מחט"י אית הרנים ואשמת העם על ראשיהם והרנ הזה היה כהן לזאת קרלתי עליו כהניה חמסו תורתו וגר' ואחל בתוכס כי נפנימיותם רננים כאלו הם כופרים בכל כנר הקדוש והן לא יאמינו בדרך מ' ע"ב שורה ג', נותנים לחמץ הוא טה"ד וצ"ל לחמץ. ענף מ' להתוספות נניק (ס"ט): גם לרש"ג דלמרי' העליטהו לרשע וימות מכל מקום האניעונו היו עושין תקנה להם, ולהרמנים נפיט מהי מע"ש לרשעי דקא אכלי נגול לא ענדי רננן תקנתא וזהו לכאורה כסנרת החוספות ננימ (ו"ד): דנניניה לא תקנו רננן דקני נדי"א, קוש"א מהר"ג ר"י נלרדן מסוטהפארט על הקה"ח סימן ר"ג דניחא ליה דרש"י סוגר דקני אג דרננן חנ"ק (ק"י): נגול פרה רנוה עם השדה דפירש"י דהוי מטעם אג י"ל דקני ד"א דאינו קנין נמור שאני ורל"ה נרורה לזה מהשט"מ ננימ (ו"ז): נשם הרמנ"ן, ינר סנרת התוספות ננימ הנ"ל אינו ענין לסנרת רשנ"ן להעשיטה כו' וקשה למה נאמת לא תקנו חז"ל לרשעי להנילם מחיסור כמה שגולל והר"ן נדר השנת אניה דנהשנת נופו אפילו אם צוה אל תילוני אין שומעין לו ומהר"ם לובלין ונמח"ח לא ידעו זה, והרמנים נפי' המהנה הסניר סנרת רשנ"ן דזהו משום דעון הנזילות הוא יותר גדול ויהיה נשאר עליו ואם כן נטלול נשנת אם עשה תקנה נהיתר הרי ינלל לנמרי מהחיסור נודלי דמחיינ להניל, נמלות עשה אי איכא חיונא גם להיות לכפות את חנירו פלגי הנתינות והקד"ח, להריקאנטי כפיה הוא דני הקסות ונחול"ל אין כופין ונמע"נ הקשה מחולין (ק"י): דה"ל לומר חסדל חסדל הקסא קא דיינת נגול ריענ"א נקדושין סוגר דנמעקא ושלוח הקן העשה הוא העיקר והללו נל לחק העשה, ונחידושי לשנת (כ"ג) כחנתי דזהו פלונתא דר"א ור"ג אי לא חסור הוא העיקר או שאל אינך וינך י"הרמנים פסק כר"ג דהכי ס"ל לרני"ל ודלל כהכ"ח וזהו פלונתא דר"א ור"י נתוספות נ"ג (ח'): נני דקא ומחורן היכיר מע"נ ה"ל דהם ענר על ארור מקלה אינו ואינו נגלל תעשה כולי עלמא חייבים לכפותו ולא נעי מומדן ורמי נר דיקלי סוגר דהעיקר הוא העשה ואמר שנקוה.

ענף י' מניח דנרי הח"ס חתומים סימן קע"ז ומתמה דנירושלמי סוף פרק המוכר את הספינה מפירש גהיפך ומתח קוש"א על הפ"מ מחדש דר"ח דלמר כפתוה סוגר דכינוז אג היו מלות עשה ש"ש נדה רק נלרדן ישראל ולא נחוק ללרדן ונמנח"ח (ו"ד): דלר"ל המניה חפילין מאריך ימים לא הניח קרל דלמען ירנו ימיכם, ומחורן למה נירושלמי לא הניח קרל דפי תלל דכתיב למען יאריכון ימך, השנה על המפרש ליראים השלם.

ענף י"א שאלה מהר"ג הנדול רני דוד היימסלמן מלונדון נהני אנשי רשיע דלכלי נגילות וטריפות וחלל הכליות אם מותר לטנח ישראל למכור להם חלג מכשרה, והשנתי נשוע סימן

ס"ז

איך חייב טחלה על השני ת"י לקי הרנ ר"ג מרעכנין ז"ל, ולקי מהר"ג, נחולין (ה'), ונחוספות שם ד"ה מעם הארץ ודחוק למר דפריך מהר"ש, וקשה מהוריות (נ'), דפריך מהר"ש, שני ת"י לזה, והשנה על ס"א דלישתמיטתיה הגמרא נהוריות (י"א) יפלטל נמחלל יוהכ"פ ומניח מלויז דנש נמחלל יו"ט הוי נמחלל שנתות וזה דנר חדש וחנר להלויז המני"ט נשם תשובת הרא"ש ננקה"כ סימן קכ"ד ונפר"ח סימן קי"ג ונתי רנני"ז ח"ג סימן תל"ו ולענין יוהכ"פ העיקר כדנרי התנ"ש וכדמוכה מרמנים וטו"ש נה"ע וכל האחרונים שם ולהח"ס חתומים סימן קל"ה קונע מ"מ ופותח טעמו נשנת הוי מומר מן התורה.

ענף ו' רנני נאלינילן ואונגארן אמרו דמי שהוא ואשחו מומרים לחלל שנת נמלככה דחוריייתא אין חלן את נניהם נשנת להש"ך וט"ז חור"ד ס"י רס"ו נסי שני"ד כתנ דלינו נכלל המול לכס ולפי זה אסור לנשל למומר כזה צו"ט אכל דנרי השנ"ד הוא שגנה דהא אמרו מכס ולא כוללם להנזיל את המומר וכן הוא נתשנ"ן ח"ג ולדנרי שם הוא פלונתא דת"כ עם גמרא דילן והילכתא כנמרא דילן ומותר לנשל נשני"ו צו"ט וגם מחוייבים לימול נט נשנת, וגם חש"כ השנ"ד מומר (מנפנים כחנר דמומר והוא טה"ד) לאו נר שליחות הוא אינו נכון וגם מילה לא נעי שליחות כלל, ועיין תוספות גיטין (כ"ג): ד"ה והא, נשאלית יענ"ך ח"ג סימן קס"ד הרע"ש נרומ"ח דר"י אדרי' דנמס' (נפנים כתנר דמנכס והוא טה"ד) (כ"ו): אמר היכן מניח מילה מן התורה לשמה ונינמות ס"ל דנעי לשמה והח"ס ת"י ואינו מספיק ליישב מלי דקשה מפסחים (ק"ד): וגרלה דר"י סוגר דמדרננן נעי לשמה, קשה מלי קאמר היכן מניח מילה מן התורה לשמה הא ר' יהודה אמר דלל לשם הר גרזים אם כן הוא מכיון נפירוש לדנר אמר ונרע להרשנ"ס ולר"ך עיין, ועוד יש לסתור דנרי הרננים הנ"ל דלי מומר אינו נר שליחות אם כן אפילו הלל לחודה מומר לא יח ננו ניומל נשנת ומלך הסנרל הנכון כדנרי הנדה"ג ומשיג עוד ומסיק דאם היה ה"ט"ז רואה נמקור הדנרים נאשכול לא היה מומר מה שאמר ודלל כהרננים הנ"ל, הפמ"ג סימן שכ"ח כתנר דמי שהוא מומר לחלל שנת נפרהס"א כו' אין מחללין עליו את השנת כשהוא הולה מסוכן וזה סתירה למש"כ ננועס וננדים וגם למש"כ נפמ"ג חור"ד סימן ז' ונר מן דין אפילו אם ניוח דמומר לחלל שנתות הוי כחומר לכל התורה הוא מחללייתא וכדעת הח"ס אכתי דנרי הפמ"ג הללו כ"י רק לרשנ"מ דנמר פ"ג מקרא דושמרו נני ישראל את השנת לעשות את השנת אכל לשמולל דנמר מו"ח נהם אין מקום לדנרי הפמ"ג כלל.

ענף ז' נירושלמי דתענית אילו הוי ישראל משמרין שנת אחת כתיקונה מיד היה נן דוד נל, מיישג דליכא סתירה מה למ"ש דנשי שנתות היו נגללין, נשטי"מ ננייה כתנ דמורה לערב ע"ח ושחופי מונחות כדי לשמור הרנים מקלקול, דנת עם ענרי דרך התורה שמים תשך לאורה אומרים כו' זהו מורה הנזה נענייה והוא סנרת הכנס מללל ארס, נתשנ"ן (ח"ג סימן ל"ז) כתנ דהזריז הרי זה משונח ומי שלנו נוקפו זה הדיוטות נמורה היא או מיות נזרקה נז נתי מים חיים תמה על מהרש"א ניומא (ע'), מפלטל כזה טונא והלך עיללו הס"ח כלל ומ"ש מניי אדם החנושים דלין מטלטלין ספר תורה נשנילם דוהה דנרי תשובת ש"מ נתי' הלי ומסיק דהעיקר כתי' הנ', מחדש דחולה רש"י רק לאסוף עשרה לתפלה, ולהניח ספר תורה נעי תרתי חולה ואדם חשנר מנלר כוונת מהרש"א ניומא ולישתמיט מהנלון ר"י ראשפארט פירש"י נסוטה (מ"א) ד"ה מללן, ירמיה הוכיחם ולא תשלו משא ניום השנת והרד"ק פ"י דהוהירס נהכנסה והנזלה חנו דלל כהסמ"ג ר"ש ה' עירובין, פלונתא דרמנים ורש"י אי לירושלמי היה מהני ע"ח, ונמחירי הניח כזה פלונתא נין גדולי הפוסקים ונדולי תלמידיהם חנו ש"י ר' אפרים שהנזל נמלר להפ"י לא עירבו משום דהרנה נזוקים ונייחוסים היו שם וליתא להמ"ד, ומחר"ם מרוטננורק נלדוקי הוא כעכורים והיה אפשר נשכירות משכירו ולקישו ולא יתכן שהיו כל שכירי ולקישו המלך כולם נזוקים, ולא רנו מניח דנרי תשובת מהנהה ח"ג ס"י רמ"ד וכן כתנר נישו"ע ס"ס שס"ט, ומעתיק דנרי הח"ס חת"ח סימן ל"ט ולא רלה דנרי השט"מ ננייה והתשנ"ן הנ"ל.

ענף ח' ינלר מש"כ התשנ"ן דמי שלנו נוקפו הדיוטות נמורה או מיות נזרקה נז, וחדש מיותות הוא פלל מומר לחלל

שיהיה גם להיראים דמותר אינו אחיז ועמיתך מכל מקום לענין המיע
הזכות אפילו מלה פעמים לא נעז עמיתך ומחילא דמחוייב להפרישו
וגם להשיך כן הוא ונר מן דין הנה נחלול שנת נהולא וטלטול
פשתה המספחת ורבים מוטעים ויחשבו שזוהר ונפרט הטלדים נחלולא
ואמריקא שראו כנר אנוניהם ואחמיהם מטלטלים נפרהסיה ומזיד
ידברו כלאום דמעשה אנוניהם נידיהם והרבה מהם גם דין דלורייחא
לא ידעו ואומר מותר שונג הוא וכ"ש נהולא דלינה מפורשת נחורה
להדיא הרבה מהם חושבים דאין נזה איסור כלל. וקשה מחד ליתן
להם דין מותר לחלל שנת נפרהסיה וכמ"ש רמ"א נחמ"א סימן ל"ד
סעיף ד' ונתי משאל נתימן סימן נ"א ונכנה"ג ניר"ד סימן ג' נהגת
נ"י לוח כ"ה וכן כתב הרד"א נגונז מחון נרגשי ונתי רעק"א סימן
ל"ג. ונתי נתימן לוח השניות סימן כ"ג ומתי דטען שם דזה מנהג
על ידי חפלה וקידוש דנריו תמיהים דהא לא נענין שיהיה כופר בכל
החורה ולס לא כן מתי הקשו התוספות והראשונים נפושט נשנת
וכן המקוש לא חלל שנת רק נמלכה אחת ומיניה נמרינ דהוי
כחומר לכל החורה כנ"ל אצל מתי דטען דרונס נעשה להם
כהיתר ויש להם דין אומר מותר וזה סברא נכונה וכ"פ נתי מהרש"ם
ה"א סימן קכ"א ולכן פשיטא דנריך להפרישם מאיסור וחובה לעשות
חקנה שלא יכשלו באיסור חילול שנת. ומונה שם כ"ג דינים העולה
להלכה יעויי"ש.

סימן ב'

בשיטות הראשונים כמה מחילות נריך לרשות היחיד מדין התורה
וינאר נזה ג' שיטות.

ענף א' שיטת רא"י ותוספות דנתי מחילות הוי רשות היחיד
מן התורה ורק מדרגתן אסרו לטלטל שם ד"א עד
שיעשה נלד הרבניית לתי או קורה והגרעק"א נעירובין (י"ג): חמ"א
על התוספות שכתבו מדרגתן נעו ג' מחילות וזהו נגד הנמחל פ"ק
דשנת. ה"י לזה וכ"כ נס' נחמ"ע. והא ליתא וינאר עומק גדול
דהתוספות דמילטו שם נפירש"י הוא רק מטעמא קמא שהזכיר הרשב"א
יהם כן אס' פ"י התוספות נחמ"א רק אס' ניוול דהנמחל דשנת הוא כתי
המסקנא דנמחל דעירובין יקשה דגם פירש"י יתייבז נדרך זה וגם
התוספות שם נד"ה וכי תימחל כתבו כן נתי הראשון ומנחה דהתוס'
ס"ל דלפירושם עדיף דל"ל לומר דק"ל הסוגיא רק להמסקנא והדרה
ק' הגרעק"א. ת"י לקושיא זו דפריכת הנמחל הוא רק מלתי ואס' כן
י"ל דהסוגיא דפרק קמא דשנת דס"ל דלרגנן גם לזרוב לא הוי רשות
היחיד וזה משום קורה דנקט רבי יהודה וכן הוא להדיא נחמ"א המאירי
וגם דנתי התוספות נפרק עושין פסין אחי שפיר. גם לפמ"ש נחמ"א
הר"ן נס' י"מ דהא אצל לזרוב תימחל מורו ליה היינו דלהוי רשות היחיד
ולישטרי נזריקה מנית לנית ולא מיירי מחיזו דזריקה מרשות הרבים
לס' ואס' כן סרה גם כן תמיהת הגרעק"א ד"ל דזהו שיטת התוס'
גם לפמ"ש מהרש"א נעירובין (ס"ו): נהוספות ד"ה ומתי עומח
סרה תמיהת הגרעק"א אך נס' תר"ש סימן שמ"ו השיג שם על
המהרש"א ז"ל.

ענף ב' שיטת הרמז"ם דנתי מחילות לא הוי רשות היחיד מן
התורה רק כרמלית מן התורה. רא"ש מוילנא נפרק
קמא דשנת (ז'): והכרמלית לא נזרכה אלא לק"י אישחמיתיה לשון
הרמז"ם נפ"ד ונשנת. הפרישה נסיון שפ"א ומש"כ הטור כמו החזר
ענמה כ"י פלא דהנריך להביא מקור מפור סימן שמ"ה ואישחמיתיה
הסוגיא נמקומו דפריך ורגנן אחר ר"א רשות הרבים כ"י — נשנת
(נ"ט): כותל נרשות הרבים נגזה עשרה כ"י ונגליון הש"ס להגרעק"א
נזהגתה מפ"א הק' ונשאר ננריך עיון. מנאר דליכא ג' פירושים
נסוגיא לר"ח לא קלי האיניעית על כותל האחרונה הרבניית רק על
כותל הא' וכן פ"י רשנ"א וריטנ"א וריט"ו ירום. ואולם התוספות
נשם ר"י כתבו דוקא מוקף לכרמלית קא מינעית ליה ונחמ"א המאירי
הוא שיטה שלישיית נס' תוספות שנת סימן שמ"ה הקשה על השו"ג
והרמז"ם. ולהאמור אחי שפיר דלא ס"ל כפי ר"י כלל ומרן רש"י
ז"ל סוגר כשיטת המאירי דהאיניעית הוא דוקא על כותל האחרונה
ואין מקום לק' הגרעק"א והמנפ"א הנ"ל. ואיכא למשד נרגשי נתי
לפמ"ש הה"מ נפ"ד משנת. ואולם התוספות נעירובין מפרשי דרגנן
מיידי

ש"י פסק כתוספות נשנת (ד'). דאין אומרים לאדם חטא כדי שיכח
תנירו רק היכא דלא פשע והרשנ"א נתי סוגר כרנינו חס דרך היכא
דחנירו עושה האיסור על ידו או נחמ"א ליה לחנר ליענד איסורא קלילא
כ"י תמיה על נליון האלפס פ"י שרצים מגיטין (ל"ה). דמוכרת משם
דש"י ליחיד לעשות ענינה כדי לזכות לחנירו ואף על נג דהוא לא
יכנה מיד. נמח"א ספ"י ה"א דנתי הנ"ל וכתב ולכן כ"י
רשנ"א דאפילו יחיד כ"י אצל כל הפוסקים חולקים ונמחמ"א הנ"ל
דזהו על הרשנ"א והוא שגגה דהכוונה על הנ"ל הנ"ל. וכן הוא נס'
כנה"ג נס' מש"ל ומחמ"א חקאן הלוי ז"ל ונרור דהמקור מגיטין
הנ"ל.

השטמה נפנים אחרי מלת, ונע"ד נרור דהוא מהסוגיא דגיטין הנ"ל
ולאשר דשיטת הגהת אלפסי דלא חס להסוגיא דגיטין זהו
משום דהחס השפחה היא של האדון והיא מחמו ועליו מוטל לשמור
מחמו שלא יזיק לאנשים אך כתוספות נשנת (ד'). ד"ה וכי, וכן
נגיטין (מ"א): ד"ה כופין, וכן נחמ"א הרשנ"א הנ"ל. ועוד כמה
ראשונים דהקשו מתי דשפחה דכפו את רנה לעשותה נח חורין ולא
תירע משום דהשפחה היא דידיה מוכח דלא ס"ל חילוק זה. וכ"כ
נתי עזרת ישראל סימן י"ט ומש"כ נתי דנתי ישאכר סימן קמ"ט
לנאר דנתיים אינו מוכרת והנה לפי זה (כ"י) יש לחלק בין להציל
מהאיסור לגמרי או למעט האיסור ולאשר דהיכא דהאיסור משום
דמכשיל לחנירו אס' כן היכא דממעט האיסור הא אינו מכשילו ניר"ד
סימן קנ"א שני דעות מכלכל נדנתי הש"ך שם ודנתי הדנ"מ — שיטת
היראים דגם למזיד איכא חיוב דמוכחה ומקרא ויחוקאל ל"ג וכן
נושנת (נ"ה). מוכח הכי והסוגיא סוגר דנמזיד חונה לשחוק ולא
להוכיחו ולהנימוקי יוסף איכא חילוק בין יחיד לרבים הנהג נרמ"א
נאור"ח סימן תר"ח ולדנתי קרא דאל תוכח לן משמע יותר דמיידי
נחמ"א והסוגיא וסמ"ק מוקי הגמרא דינחות לאחר שקיים זו וזאת
תוכחה ופלא על הרמ"א שסמ"ח כהנמוקי יוסף נחמ"א וילקוט עמיתך
עם שעתך נחורה ומלות ענריין נמזיד יולא מכלל עמיתך וקשה קרא
דיחוקאל ונמחל דשנת. ת"י לזה. ינאר התוספות דקדושין (נ"ו)
ד"ה אצל נמחמ"א כ"י. ונמקנה דוקא היכא דנר זה עמ"א אפסר
לו להשיג על ידי אחר ליכא לפ"ע ולא כשישג אחרת יפלפל נזה וסרה
ק' התוספות ומהתוספות איכא סתירה להש"ך. ולהדנ"מ נהגת
הש"ך אחי שפיר. נתי נית שלמה ת"י ע"פ דנתי הריטנ"א נע"ו,
ולדנתי נהא דקדושין כל זמן דלא פ"י הלוקח להדיא דקונה לאיסורא
איכא לוחלי גם להיתר ולא הוי ודלי איסורא וליכא לפ"ע. הנ"ש
ותי ננין ליון החליטו נהא דתוספות ורש"י דפרק קמא דשנת נשבעת
נועשה הוי ודלי איסור ויש לזון דהרי הקשו מננא דלו שנטל מתוכה
ומחורין ק' מהרי"ט על הרא"ש ואס' כן אי נטל מתוכה קרי נשעת
מעשה ליכא ודלי איסור דתי יודע אס' יעשה גם הנחה ת"י לזה דגם
דאיסור דרגנן איכא לפ"ע להתוספות ספ"ק דע"י הוי לפ"ע דלורייחא
וכן כתוב נשעיה"מ ה' יזשות פ"ט ועיין מהר"י אסחל ח"א סימן ד'
ואכתי יש לעיין היכא דליכא תרי דרגנן מנ"ל. ת"י לזה ונדון השאלה
היכא דתנעו נפירוש לאיסורא דקונה לנורך סעודתו פשיטא דאין
לסמוך להקל דלהריטנ"א אפילו אי ליכא לפ"ע מקרר מסייע ידי עונרי
ענינה דנסייע קל אסור ולהחליט דמילטו מאיסור יותר מחור שלא
יקנה מא"י דהוי נגלה קשה מחד דלימחל לא היה קונה כעת מעכ"ס
גם הרב רמ"א הלוי הורוין מקראקא נמחמ"א אלי הסכים לאיסור
והניא רחיה וינחות. והיכא דהלוקח קונה סתמא נאופן דליכא למחלי
דאינו ודלי לאיסור נראה פשוט דמותר דלפ"ע הוא רק נודלי איסור
כמו שגראה מהש"ג פרק קמא דע"פ וכ"פ תנ"ש נסיון ט"ז וגם
אוסור מסייע ליכא כמו שגראה מריטנ"א פרק קמא דנ"ה ולר"א
מרגליות נתי סימן נ"ג דאיסורא דמסייע הוא רק נגופו או נמחמו
ולא נמכר וקונל דמיו ונריך עיון דנתי הח"ס ח"ו סימן כ"ט.

ענף ג' דנתי הש"ך והדנ"מ הנ"ל דהו האחרונים וניחור קשה
מש"כ דהתוס' והרא"ש מיידי נישאל דוקא דהא מפורש
שם דגם נעכ"ס אסור, והח"י סימן קפ"ה מרה אפי על ההוא לורנא
מורננן חס וינאר הדנ"ם דהש"ך מיידי נגוונא דרמ"א דלי אפסר
להפרישו לגמרי וכ"כ נתי ומחילא דלענין חילול שנת נהולא וטלטול
מוטל חוב לתקן עירובין להציל גם רשעים מחילול שנת דהא נזה יפירשו
מאיסור הולא לגמרי נילור לדנתי היראים הנ"ל סימן רכ"ג וליך

טעמא דר"מ דאמר דנין הפסין הוא כשני דנקות של שלש שלש, בין העומדים נידון כרשות הרבים להרמזים ומתוספות בעירובין (ו'): ד"ה וכן תימא מוכח כהע"ג ומדברי הרשב"א ליכא ראייה ועיקר פסקא הרמזים יחיד נשטיתו דפסק כרז יהודה ודלא כרזי יוחנן ונכח"ל משום דקיימ"ל הילוך ע"י הדחק הוי הילוך ע"פ פלפול י"ל דתלוי בסוגיא דשנת (ע"ו). נאורחא אמר ר"י הכי ונלפרא דהר ביה, ייעיר צנ"ק (י"ט): חייבה רב יהודה כו'.

סימן ג'

בדין מחיצות נידו שמים מניח פלוגתא דהק"ל והט"ז בספר דורש לניון.

ענף א' תמיה עומה על הה"ל כי דנריו הוא נגד הגמרא, ומלוא ליישן ולין נידו, ועוד תמיה דגם למח' דפרכי התוספות ימא דזהו משום דיש להם הוכחה מדאמר עולא הכי אגלי: דמחזא אלמלא דלחזיתין נעולות כו' ומחזא הוי עיר נבדית נגל, עוד קושא, תי' למה לא הזכירו התוספות נקושייתם מכל העולם ומירושלים יהיה ההוכחה לכל העולם ע"פ דברי הכני"ח אך דברי הכני"ח אינו מוכרח ומתקן קושיות הגאון מהר"ש אשליין ז"ל והדרה הקושא.

ענף ב' מעתיק דברי הדורש לניון והראיות שהביא דליכא למלך מכתמית לרש"י אינם ראיות כלל דעמוד עשרה העמוד נרשם הרבים דלא מהני ביה כיתוף לרבים לעשותו רשות הרבים אינו משום דהוא רשות היחיד אלא משום דלא חזי לכיתוף והאזות דלרמזים ורש"י נע' דוקא ט' מצומצמים ונבזה מני' אינו נעשה רשות הרבים גם הראיה שהביא מהא דר"י ס"ל נשי נחים נשי נזי רשות הרבים דלא מתנגט הרשות היחיד נקיעת רבים כו' אינו ראייה כלל, יוכיח דהתוספות ומהר"ש ר"ש עושין פסין ס"ל דהכרמית מתנגט לרנן ונעשה רשות הרבים וינאר דברי מהר"ש א"ס דמוכרח הוא וסרה טענת הגרעק"א, וינאר דהתוספות ימא למימר דפסי ציראוח דהקילו זהו משום מזה ומש"כ דתיקשה מתניתין לרבה"ה זהו משום דלרבה"ה הוי רשות הרבים נמורה וכמ"ס מהר"ש א"ס נגד גמרא מפורשת ומוכרח דזהו משום דסלע שנים אינו אלא כרמית אלא פסי ציראוח פתוחים לרשות הרבים ומוכרח דגם לרבה"ה ע"כ דהוי מחיצה נמורה וזוהי יתורן הגמרא (כ'). צורק לנין הפסין חייב פשיטא כו' — ואמנם רמ"ז דאזיל לנאר שיעת הרמזים הרי הרמזים אינו משועבד לסגרת התוספות ומהר"ש א"ס גם מלי דהוכיח שיעת הרמזים דגנ' מחיצות הוי כרמית מכת קושיות התוספות מלרן ישראל נגל, דנגל הוי מוקפת מני' מחיצות הגה התוספות נקדושו (ע"א): גס רבינו חס סובר דנגל מוקף רק משני נדדים והרמזים י"ל דמפרש כפירש"י שס ולרבינו חס קשה הסוגיא דעירובין ו"ל דמפרש דהגמרא קא' לרבי יהודה דלא כתוספות והוי מני' לאקשווי מרני יוחנן רק דעדיפא פריך וכמ"ס הריטב"א, ו"ל להתוספות דנשתי מחיצות כמין גא"ס מודי רנן דלא הוי חו רשות הרבים דנתקלקל הפילוש ולשון התוספות כל ארץ ישראל תעשה רשות היחיד, קשה להבין וי"ל דנאמח דזהו על ידי שיעמיד לחי נדופן הני ומדוקדק לשון התוספות תעשה רשות היחיד ולא הוי רשותו היחיד ומיושב קושיות הגאון מהר"ש אשליין ז"ל וגם הקושא למה התוספות פרכי מלרן ישראל ונגל ולא פרכי מכל העולם וגם הקושא למה הקשו התוספות דוקא לרבי יוחנן הא גם לרבה"ה מני' קשה.

ענף ג' ומלי דכתב דשנילי בית גלגול שאמרו נגמרא דלרנן לא מנצלי לה רבים הוא סתירה להתוספות, וכן הרג"ה בתורה הגה זהו קושא אס לא נדייק לשון התוספות כולי האי וכמנ"א פיון שס"ג סעק"ל וסעק"מ אלא הכנס"ה כתב לפרש דכוונת התוס' רק אס הוא יותר מסאתים ואינו מוקף לדירה זוהי אס נעשה ציד"ג הוי כלל הוקף כלל, ונתי' ח"ס הש"ב על זה והשנתי להלדיק דברי הכנס"ה ע"פ דברי הדורש לניון וגם בספר תרקי' כ"כ, ולאו מירי הוא, דר' יוחנן מוכרח דלא ס"ל כלל דרשא דטול מחשבים אס כן מה מעלה יס מן התורה לקרפף יותר מסאתים, ונתי' נעט שורק האריך ליישן ואישתמיש מנין ריסי עיניו לשון התוספות דהוי רשות היחיד נמורה, ולהקת האחרונים רנותיו הגאונים ז"ל השא"י והגאון החסיד ר"ז ז"ל נשויע וס' דת"מ ויחדים שס כולם מתנגלים כמעט כסגנון

מיירי נפולו כל המחיצות ואחי שפיר דרש"י כתוספות ולא כהה"מ וזוהי אמרתי להלדיק הריטב"א בעירובין (י"ט). נהא דאמר בין הלחיים מותר להשתמש והתגלה הסוד שדחקו להריטב"א לפרש דרש"י כהרי"א דמהא דשנת מוכרח כן, וינאר פירש"י בעירובין (פ"ד): נגה הסמוך לרשות הרבים נריך סולם קצוע דדיק רש"י דכל רשות שרתק ד' ואינו נבזה עשרה אלא רשות הרבים כרמית היא ופלגא למה דוקא אלא רשות הרבים.

ענף ג' שיעת הרמזים דרך גנ' כחלים ולחי נרניעית הוי רשות היחיד נמורה מן התורה נע' צירורא והה"מ אמר דרמזים סובר כגירסת ר"ה ולפנינו נפרש צנ"ק לאורו מנאר הסוגיא נאופן אחר דגורס מני' הראוי לשיתוף וגם להס"ד מיירי נאיו מנפול והכשירו נלחי נגד הרניעית וסרה קושיות הרמ"ך לגמרי נס' לפיר הקי' על פרי"ח ולא קשיא מירי, אמנם ה"ה קשיא דלרנא דלחי משום היכר אי נע' ד' מחיצות מן התורה לא ונהי' להי' כמו קורה ומוכרח דס"ל לרנא ג' מחיצות מן התורה והגרי"תא כפירש רש"י ואס נפרש גם להתקנה הא דיש לו להי' כו' דהכשירו עכשיו נלחי הרי משמע דנלא זה לא היה חייב ומוכח דלחי משום מחיצה ואחתי קשיא הגרי"תא לרנא וכן הוא נס' דורש לניון תי' לזה ומנאר מלי דמוכרח ר"ה לפרש להתקן הא דאין לו להי' דלא הכשירו נלחי אלא נקורה ועיקר הקושא נגמרא לרנא הוא מסיפא והא דפריך מיתר ע"כ אר"י קא' למח' דמסיק ולא על מיתר דרנא דמיעקרא ונפסר לפיר הקי' נשנת (ו'): ה"מ לטלטל אלא לזרוק מודו ליה ופירש רש"י שהזורק מתוכה לרשות הרבים כו' ומוכח דלמחן דאמר ג' מחיצות דלוריי"תא חייב הזורק והכי נמי למחן דאמר ג' מחיצות ולהרמזים נעין נד' מחיצות חו שגנה לגמרי דר"י מיירי נלחי מכתן ומכתן ונדורה נד' מחיצות דס"ל דנע' ג' מחיצות שלימות ואידך סני' מן התורה גם נלחיים ולרנן נע' ג' מחיצות שלימות ואין הכי נמי דלרנן חייב הזורק אלא זהו אי ליכא גם לחי נגד הדי', ינאר דפשיטא דסוגיא מוכיח כר"ה ורמזים, וסרה גם קי' הפי' אמלי לא קתני צנרי"תא דנשתי מחיצות ולורת הפתח הוי רשות היחיד נמורה, וסרה השנת הראנ"ד על הרמזים פ"י משנת ה"ט ומסתפק להרמזים אי לחי משום מחיצה נמנו מנפול ופשיט דפרק קמא דסוכה (ו'): ולהרמזים מיירי נמפול כמ"ס תנ"א סימן תר"ל, ומנאר זוהי הא דפרק קמא דשנת דקאמר ואמלי קרי ליה נמורה יתוספות כתבו דלשון נמורה אדרבה איפכא מסתברא דלר"ה ורמזים י"ל דקרי לה נמורה נין לטלטל נבוכה נין לחי"ט הזורק מרשות הרבים לתוכה דליכא ד' מחיצות אלא הא דיתר ע"כ אמר ר"י אינו רשות היחיד נמורה לחי"ט הזורק לשם אלא הוי רשות היחיד נמקת מן התורה דלחי אחד נחשנ למחיצה והוי ג' מחיצות והוי דין כרמית מן התורה ויתכן דפלוגתא זו תלוי נשיטא דעולא ורנ' א"י נפרק קמא נהא דהנקעה.

ענף ד' והשיטה השלישית נמנין המחיצות היא שיעת רבינו יהונתן והרע"ב וכמדומני דזהו דברי התוספות נפרק קמא דשנת (ו'): ד"ה יתר שכתבו דר' יהודה דלא היתיר אלא יד י"ג אמה ושלש היינו מדרנן כו' והוא תמוה כמשי"כ הגרעק"א אך רבינו יהונתן והרע"ב כתבו נמחיתין דהכשר מני' דנ"ס ס"ל דמן התורה נע' ד' מחיצות שלימות ואחתי הלכתה למשה מסיני ואוקיימתא לרניעית אלחי וקורה ונית הלל ס"ל דמן התורה ג' מחיצות שלימות נעין וח' לא והלכתה להוסיף הרניעית או נלחי או נקורה להיכר מחיצה ונריש פרק הזורק ס"ל להרע"ב כשיטת הרמזים ומוכרח כתוספות יו"ט ומחיצה הדי' אינה כמו אינך דליכא דלוריי"תא חו הילכתה וגם לר"י י"ל דס"ל שתי מחיצות שלמים דלוריי"תא ונאיך שתי מחיצות נע' לחיים או קורות מהלכה ואחי שפיר דברי התוספות דפרק קמא דשנת פנים מסנירות לשיטה זו ומיישן גם כן מלי דלניח הלל אחתי הילכתה להוסיף ונפרק קמא דסוכה דמירינן דהילכתה לגרועי אחא דהוי הילכתה אחרת ולא הילכתה להילכתה ומה גם מסיני על מרה, ומיושב למה נפרק קמא דסוכה לא קאמר דהילכתה דמחיצין הוא למנין המחיצות נרשות היחיד לענין שנת ג' או ד' נגהת רה"ה לסוכה הקי' למה לא מוקי הילכתה דמחיצין על מחיצה ג' דסוכה וח', ומירורו תמוה נשתיס ונתי' חרי' סימן קי"ג הקי' מני' זה לרבינו יהונתן והרע"ב חוה מרמזים שכתב ומדברי סופרים כו' ינמנס אס התוספות נשנת ס"ל כשיטה זו נעמחא דייג אמה ושלש מש"כ הפי' הוא תמוה ינאר

בסגנון אחד דכוונת התוספות לא השיגה מחילה כולי האי שתועיל להלכה מתקום המחילה במקום דניחא תשימיה, ולפי זה האורק מחוץ לארץ לארץ ישראל דרך סולמא דעור ומתחנא דגדר חייב ולעיד כוונת התוספות כולי האי שתועיל נדירות מקום שאינו רואה עצמו בתוך המחילות ובמחילה נידה אדם ס"ל להתוספות דהוי מחילה לעולם אפילו לארץ כור ויותר ולא למחילה נידה אדם וכן הוא דעת האשכול ה"ג סימן ס"ה, וי"ל דהיכא דההיקף הוא שטח גדול גם בעמוד אלז המחילות לא מהני, ואולם מהא דמנוי שזו אחד כלה לים בפרק קמא (ד:) מוכח דנקרוב הר שפת הים מחילה, וכן מהרי"ק (שורש מ"ו) נעיר גווארדא דמוקפת הרים סביב לה ואמר מהרי"ק לטלטל משום דלינו מוקף לדירה, ונשאלת יענין תמה מהא דמנוי שזו אחד כלה הי"ל דלא חשו לתלי דלינו מוקף לדירה ותי דרך מנוי הוא ליה תרי מחילות גמורות נידה אדם וננידון דמהרי"ק כל ההקף היה מן ההרים אל תימה למה לא אסר מטעם דלחור רנים ומנטלי מחילתא במחילות נידה אדם כחוספות, והך חילוקא דהיענין בין מחילה אחת לכל ההקף מלחתי חנר להיענין דברי מהרי"ו נתי אמונת שמואל סימן מ' והא"ש כנראה דהורה לו בזה, אולם טעמא דהיענין ומהרי"ו אינו נראה דלחור עלה משום דמן התורה סגי בשתי מחילות והילכך נדררה נעשה המחילה נידה אדם כחוספות לא היה נאסר זה בעי"ל דנדררה ולדעתו ההפך בזה משום דהמחילות נידה אדם שנעשו מוקף לדירה הם היו נאחרונה ולא גרע מפרצה יותר על עשר דקיימת לן כשמואל (כ"ד) והתמיהא השניה של היענין לדבריו סרה לגמרי ד"ל דמיידי דהיה רואים את עצמם תוך המחילות, הרוקח סימן קע"ה כתב נבי ר"ע בשנת נתנה תורה לישראל ואמרינן במכילתא דמוקף הדבור חורו לחמוריהם י"ג מיל הרי יצאו מתחומין י"ל האיל ועננים מקיפים אותם כח וקשה למה הולך להביא הא דחורו בשם מכילתא ולא מנמרא דילן בשנת (פ"ח:) שני תירוצים נפלאים לזה דרך המכילתא קשה ולא מנמרא דילן, ולדבריו אין ראיה דהרוקח אינו סובר כחוספות ד"ל דנמנה ישראל היה כל אדם רואה עצמו תוך המחילות ועוד דנסי דורש לנין כתב זה תליא נפלטתא דר"א זר"ע בסוכה (י"א:) אי ענני כבוד או סוכות מתה והרוקח סימן רי"ט סובר כגירסת מהרי"ב דר"ע אחר דענני כבוד היו והמכילתא שהביא הוא ר"ע ולפי זה הוזהר לייבא ק' התורה מעירובין (כ"ה:) דפרק מתחנה ישראל וי"ל דהוי זוננים שהיה הענין נקבל ולא היו מוקפים בו ומספרי נראה דהוי מוקפים רק בשעת חנייתן ולא בשעת נסיעתן ומדוקדק לשון הגמרא שם דהביא קרא דע"פ ד' יסעו ואיצרל דנס בשעת חנייתן היה זמן שהענין היה מוקפל, ואחרי שפיר.

סימן ד'

בדין מחיצת גשרים

השאלה נגשרים העוברים על מסילת הנדל או נהר ומחת הגשרים ישנו מחילות שמים אחת מקלה מזה ואחת מקלה השנית לצד הרחוק והגשר מונח עליהם, והלכה רווחת דאמרינן גוד אסיק מחילתא אס כן נכהאי גוונא אי"ג שום חיקון על הגשרים דמחילת הגשרים שלמה הם גם כן מחילות למעלה או דילמא דהגשר שמונת על המחילות דלמה הוא מפסיק ולא אמרינן נכהאי גוונא גוד אסיק מחילתא ואם כימא דלא אמרינן אחתי י"ג לנדר אס הוא מדאורייתא או מדרבנן.

והנה הפת"י נמשננות סימן שס"ג סע"כ כתב דאס י"ג גשרים רחבים מעשר נריך לורת הפתח דוקא ולא נילר אי מיירי היכא דהגשר מונח על ג'יפוי הנהר ושיפועי המדרון שם אינו עשוי נידה אדם ונכהאי גוונא י"ל דזהו משום דלחור רנים ומנטלי מחילה ולא בשאלתינו דעשוי נידה אדם אך י"ל דהאיסור הוא רק משום דראשי הכתלים מכוסים נכהאי גוונא לא אמרינן תו גוד אסיק מחילתא.

ענה א' הה"מ סימן פ"ט אסר גשר מטעם דהמחילות הנה מכוסים ומהאי טעמא דלא אסור אפילו נמחילות עשוי

ניד אדם דכן מיירי הנמרא פ' כל גנות (פ"ט) וננונית חל"ה סימן מ"ג פלפל רק אי י"ג לאסור מטעמא דרנים ומנטלי מחילתא ולא הזכיר לטעמא דמכוסים המחילות, ונתי שעי"ג תמה על הגו"נ דהוכיח מתחנא-סימן שעי"ג סע"ק כ"ט דאס מיעט רוחם החרוך כח וכו' שם מיירי בחרין שנעשה נידה אדם עכ"ל, ומחד לפלא לכו החרוך הוי המחילה הרי רק הג'יפויים הנשאלים מן החרוך הנה הוי מחילה ואמרינן נהו גוד אסיק מחילתא ואם כן הא התל הנשאר מן החרוך הוי קרקע עולם והוי מחילה נידה אדם שמים נשאלים מלחיהם ואמרינן ניה אחר רנים ומנטלי מחילתא וזהו שגנה עצמה דאף על גב דהניסוף הוא המחילה מכל מקום הא לולי פעולת אדם שהיה חוחד ומורק קרקע העפר ועושה בזה חרוך ועמק הרי לולי פעולת אדם לא היה כלן, כלל שפה ונידוד שנלחור ניה גוד אסיק אס כן זה מיקרי נידה אדם וכן מוכח בעירובין (כ"ג) בתוספות ד"ה דני תורי ומלי דהביא שם מדברי הח"ל סימן ה' נפירוש כתב שם נידוד העשוי נידה אדם כנון חרוך שעושין סביב לטיר כח ועוד אמינא דהי צור וחוליותו דמטרפין לעשרה דמסתמא לגמרי עוד השפיר על השפה והיו דברי הח"ל והגו"נ, וסרה תמיהה השעי"ג נד אחר ואחרי לא אמרינן גוד אסיק נד השני ומנוחל בתוספות ורש"י דהטעם משום דמפסע פסע ליה והיו הסנרא דלחור רנים ומנטלי מחילה ונטלה הראיה של הגו"נ, ונס בזה י"ג לון דנאמח יקשה טובא הרי נמחילה שנעשה נידה אדם לכולי עלמא לא אמרינן דלחור רנים ומנטלי מחילתא ומוכרח דזהו משום דמכל מקום פרצה והיו כוונת הגו"נ נדא לאסור גם נפתות מעשרה וכ"ה נח"ל כלל ע"א דין ט"ו ונכח"ל

בסגנון אחד דכוונת התוספות לא השיגה מחילה כולי האי שתועיל להלכה מתקום המחילה במקום דניחא תשימיה, ולפי זה האורק מחוץ לארץ לארץ ישראל דרך סולמא דעור ומתחנא דגדר חייב ולעיד כוונת התוספות כולי האי שתועיל נדירות מקום שאינו רואה עצמו בתוך המחילות ובמחילה נידה אדם ס"ל להתוספות דהוי מחילה לעולם אפילו לארץ כור ויותר ולא למחילה נידה אדם וכן הוא דעת האשכול ה"ג סימן ס"ה, וי"ל דהיכא דההיקף הוא שטח גדול גם בעמוד אלז המחילות לא מהני, ואולם מהא דמנוי שזו אחד כלה לים בפרק קמא (ד:) מוכח דנקרוב הר שפת הים מחילה, וכן מהרי"ק (שורש מ"ו) נעיר גווארדא דמוקפת הרים סביב לה ואמר מהרי"ק לטלטל משום דלינו מוקף לדירה, ונשאלת יענין תמה מהא דמנוי שזו אחד כלה הי"ל דלא חשו לתלי דלינו מוקף לדירה ותי דרך מנוי הוא ליה תרי מחילות גמורות נידה אדם וננידון דמהרי"ק כל ההקף היה מן ההרים אל תימה למה לא אסר מטעם דלחור רנים ומנטלי מחילתא במחילות נידה אדם כחוספות, והך חילוקא דהיענין בין מחילה אחת לכל ההקף מלחתי חנר להיענין דברי מהרי"ו נתי אמונת שמואל סימן מ' והא"ש כנראה דהורה לו בזה, אולם טעמא דהיענין ומהרי"ו אינו נראה דלחור עלה משום דמן התורה סגי בשתי מחילות והילכך נדררה נעשה המחילה נידה אדם כחוספות לא היה נאסר זה בעי"ל דנדררה ולדעתו ההפך בזה משום דהמחילות נידה אדם שנעשו מוקף לדירה הם היו נאחרונה ולא גרע מפרצה יותר על עשר דקיימת לן כשמואל (כ"ד) והתמיהא השניה של היענין לדבריו סרה לגמרי ד"ל דמיידי דהיה רואים את עצמם תוך המחילות, הרוקח סימן קע"ה כתב נבי ר"ע בשנת נתנה תורה לישראל ואמרינן במכילתא דמוקף הדבור חורו לחמוריהם י"ג מיל הרי יצאו מתחומין י"ל האיל ועננים מקיפים אותם כח וקשה למה הולך להביא הא דחורו בשם מכילתא ולא מנמרא דילן בשנת (פ"ח:) שני תירוצים נפלאים לזה דרך המכילתא קשה ולא מנמרא דילן, ולדבריו אין ראיה דהרוקח אינו סובר כחוספות ד"ל דנמנה ישראל היה כל אדם רואה עצמו תוך המחילות ועוד דנסי דורש לנין כתב זה תליא נפלטתא דר"א זר"ע בסוכה (י"א:) אי ענני כבוד או סוכות מתה והרוקח סימן רי"ט סובר כגירסת מהרי"ב דר"ע אחר דענני כבוד היו והמכילתא שהביא הוא ר"ע ולפי זה הוזהר לייבא ק' התורה מעירובין (כ"ה:) דפרק מתחנה ישראל וי"ל דהוי זוננים שהיה הענין נקבל ולא היו מוקפים בו ומספרי נראה דהוי מוקפים רק בשעת חנייתן ולא בשעת נסיעתן ומדוקדק לשון הגמרא שם דהביא קרא דע"פ ד' יסעו ואיצרל דנס בשעת חנייתן היה זמן שהענין היה מוקפל, ואחרי שפיר.

ענה ד' תש"כ דול"ג דמה דפשוט להח"ל דנערי אגלטירה דהוה רשות הרבים מדברי התוספות, נהפוך הוא מדברי

הרמב"ם וכל הפוסקים שלא חילקו כן עכ"ל, הא ליחא דכל הפוסקים י"ל דס"ל דלחור נראה עצמו אפילו נמחילות נידה אדם ונס הרמב"ם י"ל דס"ל הכי נמחילות נידה אדם שמים וכחוספות, הסתירה בנמנים-שנאל שם הדורש לנין פלא הוא דלא זכר לדברי הה"מ, והטור וכו' נסי שס"ד דהרמב"ם נראות הרבים נמור ס"ל דלא נעו נעילות דלחור, ונס דברי הרמב"ם דפסק נבני כותלים נראות הרבים והעם עוברים נייניהם דסגי בנלחות ואי"ל להיות נעילות לא זכר הדורש לנין כלל, ועוד אנו תמה הדין קאמר הנמרא אלינא דרבנן לא תינעי לך השתא ומה התם דניחא תשימיה כח הא י"ל דהתם רחצו רק י"ג אמה אלז ברחצ ט"ו אמה בזה נללא ניהא תשימיה שפיר קא מיעניא ליה, והריטנ"ל כתב להדיא דמיירי דרחצ התל ט"ו אמה, ומהא דמיעניא אלינא דר"י מוכח דמחילה נגוד אסיק לא הוי מחילה מתה דניחא דמחילה מתה לא ומנטלי ננקיעת רנים ויקשה גם הא דקאמר נני שנילי בית נבלוג מתי אלימא רנן השתא כח, ולפי זה לכאורה מוכרח לומר נשיט הרמב"ם כתי"ה השני נדורש לנין ומנוחל לייבא בזה קושיות מהרש"ל בתוספות ד"ה חיינין, איצרל דנאלי מתחנא דגדר דהוא חרוך לר"י מחילה על ידי גוד אסיק מתנטלת בנקיעת רנים וליכא נאלי רק מחילה דסולמא דעור ומפירש"י משמע דנס סולמא דעור אין הנה נבזה כלל למעלה מקרקע אר"י אלז דקרקע חוץ לארץ הוא נמוך שם ונריך לעלות על ההר וליכא אפילו חדא מחילה לארץ ישראל אלז מתנטל בנקיעת רנים, ונתי ח"ג כתב דהיכי דשכיחי רנים ומנטלי מחילה נידה אדם גם נמחילה שהרים סביב לה ולולי יראתי נפצותי

דלמור אצ"י ואם חקק בו דע"ד כח מוכח מדאורייתא הוא כרמלית והיינו מקום פטור והדרגה הקושיא הג"ל.

ענף ה'. וידי הגאון גדול דורנו מוה"ר ירוחם י"ל המד"ח **דמינסק ת"י** על פי שיטת הרמב"ן והגאונים אשר נספדו דלמור עמוד לא אחרינן דרשות היחיד עולה עד לרקיע והכי נמי בנית שאין תוכו עשרה הוי כעמוד וידי הגאון בע"פ דהה דבריו דמלמד דרוז ראשונים חולקים על זה גם הרמב"ן נעצמו לא דמור כן להלכה (נפנים נעחק דבריו נאורך) וגורלות נפלאה כי חשב על הרש"א ומדחה לגמרי שיטת הגאונים דמציא ראיות מנמרה דלא כוותייהו ואטו רבותא למדחי דנן ואטו תנאי שקלית מעלמא ומנאר נאורך נדברים נרורים ונפלאים דליתא לכל דברי השע"פ בזה והרבה והרבה שגג נכאן.

ענף ו'. השע"פ הביא ראיה לדמות שיטת הגאונים הג"ל מהא דאחרין בעירובין דנחמיות הניכרות כולי עלמא לא פליגי דהיינו שיש הפסק בין בית לבית ולא אסרי אהדדי משום גוד אסיק ונית סתום כלומר עמוד דמי חיה שגגה עומה דאלה ראה דניה סתום שיש לו מחיצות למטה יהיה דומה לעמוד דלית ביה מחיצות למטה, ואצ"ל דגם אם נמא מודים אנתו לך דכל בית סתום כלומר עמוד דמי ליכא קושיא להגאונים ד"ל דליהו מפרשי נחמיות הניכרות שיש הפסק מחיצה ממש בין גג לגג ורק שאין שם גובה מחיצה, הרמב"ם השמיט מיימאר דרז דנית שאין תוכו עשרה וקיריו משלימו לעשרה ו"ל דהוה משום דסוגר דרז הוא כשיטת הגאונים דלמור עמוד אינו עולה למעלה והילכך נהך בית ס"ל דלמור יורד למטה והרמב"ם כר"ב הפוסקים והרש"א שכתב דכן דעת רבינו כוונתו להרי"ף שהביא מיימאר ז"ל ואם כל בית סתום כעמוד דמציא אס כן תלמי פלוגתא זו נהך פלוגתא דרז ושמואל נגנן נכחים נחמיות שאין ניכרות ורז דסוגר דלא אחרינן בזה גוד אסיק לזיל לטעמו דלמור בית שאין תוכו עשרה כו', והרמב"ם השמיט מיימאר זו משום דנגיטין (ע"ה): **אמר רבא ג'.** מרות נגיטין חדא דלמור שמואל לא יעמוד אדם בנג זה כו' ונחמיות שם דשמואל לטעמו ואם כן רבא סוגר כשמואל ולהכי לא פסק הרמב"ם להא דנית שאין תוכו עשרה, חזו לפלפולא נעלמא והאמת כג"ל, וגם הראיה השניה נגד הגאונים מעירובין (ז') ג' אמות בנג כו' ליתא דשיטה זו יפרשו כר"ה ור"ה ולא כפירש"י, ועוד דהגאונים מיידי לענין זורק כלי ולא לענין דבר המטלטל ביד האדם וכשיטת הר"ם דר' שניאור ז"ל דרש"א עירובין (לג') והא דני אמות בנג כו' מיידי שהאדם עומד ומטלטל, וסרה בזה גם הראיה השלישית מ"ס ונהר דהגיפ לענין טלטול, וגם מחלוקתם לא קשיא מידי דהנמרה לא קאמר אלא ארץ ישראל אין חייבין עליה משום רשות הרבים ולא קאמר דתהוי רשות היחיד והגאונים לא אמרו דלמור עמוד הוי רה"ר, רק דלמור רה"ר, ועיין לעיל סימן ג' ענף ג'.

ענף ז'. אחרי אשר הסרטו הטענות על שיטת הרמב"ן והגאונים הראשונים נספדו הנה קם ת"י הגאון המד"ח ז"ל, ולתרוץ נאופן אחר י"ל דכן אמת דרשות היחיד יש לו גובה ועומק וזה הכל היכא דלית ליה מחיצות לא היכא דלמור דלמור מסתיי דמימא כמו דגוד אסוק כן גוד אחית לתחא וכמו דמצינו בגוד אחית דלמור ענינא ולא לנרדא הכי נמי בזה י"ל דהיכא דליכא מחיצות ממש גוד אסיק אחרינן ולא גוד אחית ונהא דנית שאין תוכו עשרה הא דהוי רשות היחיד למעלה מוכרח דהוה משום גוד אסיק מחיצתא וזה אין הכרח דמימא כמו דאסיק כן נחית ואצטמדי מש"כ בענף ד' לפרש דה דפירש"י עירובין (ל"ג) פשיטא כו' דמיידי נגור רחז ד' ומנאר הא דנית שאין תוכו עשרה וקיריו משלימו לעשרה דעל גגו מותר לטלטל בכולו זהו אפילו ביותר מנים והוא חידוש דין.

ענף ח'. נדברי רבינו חס נחמיות עירובין (פ"ד) הנה נא"י ח"נ סימן פ"ט כתב דהיכן מצינו כרמלית שמתחיה רשות היחיד והא"י דהה דהרי מערה שחוכה רשות היחיד והגאון בע"פ הראה בקיאות דמלא מערה זו בעירובין (מ"ד) ודחה קושיא הא"י ואצטמדיה דהא דמערה הוא משנה מפורשת ואין מקום לתח השע"פ, ואצ"ל דגם בלא זה דברי השע"פ הם שגגה, וגם שגג בהננת דברי הש"ר מקוצי והרש"א, נדון הניח עירובין נעיר חרנה פסקו הרי"ף ורמב"ם כר"ה ונש"ק הביא ראיה מירושלמי ונמרה"פ כתב דקשיא על הרש"א דפסק כשמואל, ינאר דליתא וגם להירושלמי י"ל.

ס', ואולם לדעתי יש לסתור ראיות הנו"נ דהתם הוא משום דתערובות דירין חמיר.

ענף ב'. נחמיות שאין ניכרות דלא אחרינן לרז גוד אסיק להנאי הוא גם מדאורייתא ולהתחא הוא רק מדרבנן והה עיני טונא ונעי למפשט ספיקא דא מהא דנעי רב"ה שתי אמות בנג ושתי אמות נעמוד לפי רבינו חס ודוחה זה ונראה דתלית נפלותחת הראשונים, הרש"א בעצמה"ק שער ג' סוף אות א' ונריש"א גם הש"ר מקוצי דעד בית סתמים מותר לטלטל בכולו אפילו היכא דלמור מחיצות ניכרות ומקור לזה מדאורייתא דשנת נחל נפרק קמא (ט"ו) ורז דלמור בנג הסמוד למיירו אליבא דרבנן אין מטלטלין בו אלא גדיא זהו משום תלוקת ראיות ולא משום דהוא פרוק לרשות הרבים ומוכרח דס"ל דהוה רק פסול דרבנן, ולהתוספות דס"ל לאסור הגג היכא דנפרך נמלואו לכרמלית לאותה בליטה הנוטת לרשות הרבים ומוכח דס"ל דלגני פרוך נמלואה נעיין מחיצה הניכרת ומהא דשנת נחל מוכח אפכא וע"כ דס"ל דתל המתלקט הוי מחיצה הניכרת ואם כן שפיר י"ל דס"ל דנחמיות שאין ניכרות לרז הוא פסול מדאורייתא ואם נמא כדעת הגאון רש"י סימן שמה"ה דלשויה רשות היחיד אחרינן דרשות היחיד מתקיע ועולה והיכא דלמור ומוכרח דלמור גוד אסיק כגון נעמוד וכו' כי מכסי' הוי פסול מן התורה ולהתוספות י"ל שפיר דלא הוי אלא מדרבנן והנאי מדבר בנג הנחים ומוכרח דלא דס"ל דרשות היחיד עולה עד לרקיע הוא גם כן מטעם גוד אסיק כדעת המחירי או דנפ"מ לבית תוכו עשרה וקיריו משלים לעשרה דהוי כעמוד.

ענף ג'. הא דרשות היחיד עולה עד לרקיע ומתקיע גם התקרה, לכאורה הוא דבר מוסכם לכולי עלמא ולהתוספות (פ"ט) ד"ה נחמיות זהו דלמור עולה גם היכא דליכא מחיצות וכן הוא בהג"מ פ"ג דעירובין ונהא דעירובין (פ"ד) גג הסמוד לחזר לר"ך סולס קבוע ונחמיות נשם רבינו חס ונא"י סימן קפ"ט כתב נשם רבינו חס והיכן מצינו כרמלית שמתחיה רשות היחיד והנאי סימן שס"א ס"ל דלמור תוכו עשרה גם סולס"א י"ל וקא"ל להלכה דקיימא לן דנחמיות דלא מוכרח לא אחרינן גוד אסיק ומוכח דלמור רשות היחיד עולה עד לרקיע גם בלי מחיצות, ונמרה"א בעירובין (ע"ה) שכתב ג' ביר וחוליותה דמי מנה עליה מידי אין המחיצה שתוד הנור עשויה למעלה רשות היחיד שהרי מכוסות הן ונעי ההוליא גובה עשרה מתהון לרשות הרבים ע"כ והרי דלף על גג דתוכו רשות היחיד לא אחרינן דהא"ר עולה ונתי שע"פ הרג"ש בזה והוסף לתמוה, ונענוטיו לאו מידי וכוונתו דמדברי התוספות דעירובין ליכא הכרח דפליגי על הרש"א ורש"א דגם נחמיות שאין גובה יותר מנ' מרשות הרבים מותר לטלטל על גגה דהוי רשות היחיד כיון שעושה מחיצה לגור וזה כי מנה עליה מידי לא שייך למור דהגג נטל אל הפנים ולא פליגי הנהרש"א על כלל דהיכא דהוא רשות היחיד למטה אחרינן דמתקיע התקרה.

ענף ד'. ובשנת (ט"ו) בית שאין תוכו עשרה וקיריו משלימו בתוכו אין מטלטלין אלא גדי וקשה לימא כי היכי דרשות היחיד הוא למעלה הכי נמי לתחא ואין לחוש על הפסק התקרה מידי, ובע"פ ת"י בעירובין (ל"ד) מיידי דהנור הוי רשות היחיד מעלמותה דרתה מנפנים ד' ונעלם ממנו דברי הרש"א בעצמה"ק שער ג' נאות א' והא דנראה דרש"י מפרש הסוגיא דעירובין דמיידי נגור רחז ד' ג"ל דלא פליג ורק דקשיא ליה מאי פריך פשיטא ודילמא מיידי נרשות היחיד שהוא תל ודומה לעמוד ולהגאונים הראשונים נספדו ולהרמב"ן לא אחרינן בו דלמור רשות היחיד עולה עד לרקיע והכי נמי למטה ומסולק בזה ראיות השע"פ מהתוספות דעירובין (ע"ה) ומדוקק ל"הא דלף על גג שכתבו התוספות וגם נפשיטות יש לדחות הא"י זו דהוי כחרי רואין דלא אחרינן נפרק עושין פסין (י"ט) והיכא דנאמת מונח מידי על הנור חו הוי רשות היחיד גם בתוכו אף על גג דלף שם רוחז ד' והתוספות לא פליגי על הרש"א ות"י לקושיא הג"כ הנו"נ נסתפק בזה דתוכו הוי כרמלית אם הוא מן התורה כרמלית או מדרבנן ולהג"ל י"ל דהוה רק מדרבנן מדאורייתא הוי אחרינן דרשות היחיד נחת לתחא ונדירת אדם נגור דלא חויא לגור ולא נגור דלא שייך כ"כ הסגרא דלא חוי לגור אף מדברי התוספות והרש"א בזה

י"ל דקיימא לן כשמואל וכו' דהדר ציה ומצוא דגני עירוב לא תליא
נרשות היחיד רק בדירובין ונשיה הק' על הרשניא דנעלם חמת הירושלמי
ולא קשיא מידי, ובזו ראיתי נחידות הרשניא לעירובין אזכינו לאורו
שדפס חתום וכתב כחש וי"ל דגם לר"א דתליא רק נדחיו לדירה
ומכל מקום מודה דליכא חילוק בין שנת למניה וכדמוכח מרבינו יהונתן
והרמב"ם, ואולם לרש"י דלינה ראיה לדירה שפלו מחיובותיה לגמרי
שנת ומניה דמיון אהדיו ומצור הדנר דקושיא האזינו על רבינו חס
זהו רק חס נפרש כפירש"י ואלוה דר"א אלג רבינו חס אפשר דפוסק
כשמואל והכי נמי אליה דר"א לפוס שיעט רבינו יהונתן והרמב"ם.
ענף ט' ודין הגמרי השעי' בנה התירו על ג' יסודות, הא
דלגזר מקושי והרשניא מחיה שאינה ניכרת מהני

גם לענין פרוץ נמלואה למקום האסור וחולקין על התוספות והיו ספק
בדרגתן ולקולא עב"ד, וזהו נגד פסק השו"ע סימן שמה ופס"י שער
דפסם כשיטת רש"י והרמב"ם והטור ורי"ו דאפילו ליכא הנגליה ד'
טפחים לא אמרינן גזר חסוק מוכח דס"ל דלא הו"י רשות היחיד
כלל וגם י"ל דהתוספות ס"ל הכי וכחש"ה האזינו וכו' ונשיא, ויותר
נכון להשוות התוספות, ואם כן קשה להקל כשיטת השר מקושי
והרשניא וגם הא דהחליט דלאט מידי אסור דאורייתא ליתא דלהנא"י
הוא דאורייתא אך לזה י"ל דהו"י ס"ם לגבי דאורייתא דילמא כהשר
מקושי ודילמא הו"י דרגתן, וי"ל דהכא שאני דאין עושין ספק דרגתן
לכתחלה ואם הגזר אין ברחשו ט"ז אמה או דליכא שם ס"ר נוקטין
יהיה חרי דרגתן ונכחלי בוגלא עושין ספק דלכתחלה אך יש לדון
דליכא גם ס"ם לאיסורא ובר מן דין השר מקושי והרשניא י"ל מודים
בגזר יותר מניה סלחתי, וגם בגזר קטן הלא העיר א"ל תופסת
יותר מנים ולכן היתר זה ליתא — ההיתר השני של השעי' צנוי
לפוס דנרי הגאון החסיד רש"י ז"ל בצו"ע שלו סימן שמה שפי' ענין
כ"ג דסגרת התוספות בעירובין (פ"ט): ד"ה נחמיות דלא אין נגליה
ד"ט אין הגזר פרוץ למקום האסור ושאר הגז' אף על פי שאין לו אלא
מחיצות הנית ואין אומרים בזה גזר חסוק כיון אסוק כיון ניכרות מכל
מקום כיון שהנית שחתחו רשות היחיד הרי רשות היחיד חנקיע
התקרה ועולה עד לרקיע ואם כן הרי הגמרי דלמטה הם רשות היחיד
נמור דשני מחיצות י"ס נשי צנוי עמודים והיו צורה הפתח נמור וגם נלא עמודים
מונחים התקרות ע"ג עמודים והיו צורה הפתח נמור וגם נלא עמודים
החת התקרה על ידי התקרה נעמה אמרינן גזר אחת מחיה תשי
צדדי וכיון דלמטה רשות היחיד הרי גם למעלה רשות היחיד עולה
למעלה והיתר זה ליתא לפוס שיעט רש"י והרמב"ם ורי"ו ושאר דס"ל
דרשות היחיד עולה למעלה זהו גם כן משום גזר חסוק מחייתא ונחמיות
שאין ניכרות לא הו"י כלל רשות היחיד ואיכא ס"ם לאיסורא דילמא
כפוסקים הללו ולהתוספות שנת והגש"ה גם רתוספות הכי ס"ל
ואפילו אם ס"ל דהו"י רשות היחיד למעלה דילמא כהתוספות צנס ר"י
דלא מהני זה לגבי פרוץ נמלואה למקום האסור והיכא דליכא ס"ם
להחמיר י"ס להחמיר גם בדרגתן, יצא דנרי הרמב"ם נפ"ד משנת
דיו ט' גזר חסוק לרשות הרבים נתוך יו"ד טפחים הואיל ורבים
מכתפים עליו כו' ויצא דליתא דנרי השעי' לא נשיטת הרמב"ם
וגם לא נשיטת רבינו חס ורבינו חס מודה דהו"י כרמלית רק דלא
כרמלית נמורה הוא ודלא כחש"כ השעי' ונהג"ה כח צנס רבינו חס
כיון שחוכו רשות היחיד לא הו"י כרמלית משמע דלא הו"י כרמלית
כלל אלא אין לננות אום יסוד על הקיטורים כיון דלפנים באר"י כתוב
לא דמי לשאר כרמלית וע"פ שנים עדים יקום דבר, ואולי היה כתוב
נהג"ה לא הו"י כרמלית מעליא וכשחט מלת מעליא דטעות כזה מלי
ענף י' חמיהא עצמה על הגמרי צנוי ס"ם דסוגר דרשניא
כרמלית דעמוד ט' ורבים מכתפים עליו הנה מחמיה

הגמרי לא יועיל דאכתי הא פרוץ נמלואה למקום האסור ונשי גם
להגמרי מחייתא הניכרת ונחמיות הדגריס כמחירת היתר השני והשעי'
הגמרי צנוי שמה שפי' ט"ז חולק על פסק השו"ע, ולדבריו יהיה
סתירה בשיטת רש"י שני תירוצים לזה ויצא הירושלמי דהנילו תחום
בעירובין (פ"ט): ד"ה נחמיות, התוספות לטעמיהו (נ"ת) ד"ה
א' דלא מחלקין בין זיו לגז אלג לרש"י י"ל דהירושלמי מיירי דוקא
צנוי, הריקלנטי סימן קל"ג דכתב פסק הרמב"ם ז"ו כו' זהו כשיטת
הרמב"ם והוא שיטה שלישית דלא כרש"י ודלא כתוספות ובספר מעני'
גם נשי חרי לא הרגישו צנוי, יצא עוד שיטת התוספות ושיטת
הרשניא דלא כהגש"ה.

ענף י"א. השעי' הוכיח מעירובין (י"א): דנחמיה שאינה ניכרת
אמרינן גזר חסוק דהנילו ראיה מהא דכיהה דלי"ג
לינע ומכרית מסובא (פ"ט): דלפי ההלכה נופל לגמרי הדיון של
מחיה נדרשת ת"י לקושייתו צנוי דכיהה אפילו א' יומא כהנא"י
דמחיה שאינה ניכרת פסול מן התורה דליכא שני עניני גזר חסוק
שלא יהיה הפסק וצריך רק לקרב הדנר או שיהיה מחיה ממש ורק
היכא דנשי מחיה ממש ס"ל לרנ דנשי מחיה ניכרת ומנינו חילוק
כזה דהילכתא דלגז ועוד סגרת החומה עליה ד"ל דהפלוטא הוא א' קפדי
ראיה אם נושפנקא דלמח חתום עליה ד"ל דהפלוטא הוא א' קפדי
איכא צנחחא כזו, ויפסל צנרי השעי' ויצא דעיקר דנרי סותמים
מריש לסיפא, נהנהה קושיא צנוי דכיהה מעירובין (פ"ט): דליכא
חילוק מסוכה דהו"י עשה לשנת דהו"י אסור סקילה ומא' ראיה מחמיה
לשנת (וי"ש שם שני ט"ז צנורה ז' ועיין הנמחל ג"ל ועיין הנמ"י
כו' וצנורה ט' כר שנת דצריכין לינע, ג"ל לינע) ת"י דהסובא קא'
לאני דמוכח מסוכה (כ"ד). דלא מחלק בזה.

ענף י"ב. ומש"כ בשיטת הרמב"ם פ"ג מעירובין הל' כ"ד, כנר
כ"כ צנוי ע"י אלמונים הונא צנ"ה, ולדעתי הוא
פלוגתא בין הנגלי להירושלמי, ויצא הירושלמי בפרק קמח מעירובין
הל' ו' היה משוך אלא בר רב הונא אמר רואין אותו כאלו הוא כנוס
כו' וסוגיא שלמה בירושלמי פ' כל ננות הל' ג' והשעי' לא ראה
דנרי האזינו הגדול סימן קט"ו שכתב צנס רבינו שמואל כו' מקיים
דנרי הע"ה ומחרן קושיית הג"ה.
ענף י"ג. מש"כ בשיטת הרשניא צנויה"ה ליתא, ומש"כ בציאור דנרי
דנרי הנהת מרדכי תמיה, ומש"כ בציאור דנרי
הרמב"ם צ"ה המשה אכתי לא נתייבז למה השמיט הרמב"ם צנוי הו"
לניח דגז נדול הסמוך לקטן ומחוררת דהרמב"ם סוגר כדנרי הנהת
מרדכי, מש"כ השעי' היתר שלישי ע"פ דנרי מחרל מפרטא איתו
מוכרת כלל בשיטתו גם מש"כ מדנרי הכנ"י, דשני הגאונים מודים
דהיכי דכ"ל עלאה ידעי חשיב מחיה הניכרת והכי נמי בנשרים ליכא
ראיה מידי דקדש סופו להתפטר ולהתנטל ולא בנדר שאינו עומד
להתנטל, וגם החס הכנ"י כתב אם נודה לו, ולא דהוה וכל שלשה
היתרים של השעי' ליתא, בסוף החשובה מונה שם בקצרה
עצרים דינים להלכה (בדף ל"ג עמוד א' שורה א' וכו')
מהופכות ושורה המסתחלת במלת לדורין צריכה להיות
קודם השורה המסתחלת במלת שאין

סימן ד'

בשיטת רש"י דנשי ס' רנוא נרשות הרבים ועוד כמה פרטים
צנוי.
ענף א' הגמרי הניח צנס הגמרי ראיה נפלאה להרי"ף והרמב"ם
ותיונתא לרש"י מהא דלמח עולא הני אטלי דמחחא כו'
ונפרק הרוואה (נ"ת): אין אוכלוסא צנל כו' סותר ראיה זו בדרך
נפלא חספי"ג דשנת נגל גורסי' גורסי' צנל כו', ורש"י שם לטעמו
אולי, צרי"ג גאון הגדפס צנוילנא נמאל כפירש"י והוא פלא וי"ל דרש"י
חידש דפליג על ר"ה"ג דסוגר דנרי לכתוב שם של עכשיו דוקא, נחמ"י
כתובות (ז'): ד"ה מתוך, לא הוכירו התנאי דס"ר נוקטין דרשניא
לטעמו אולי צנס"ג דשנת יצא דנרי המשתל צנויין סימן ג"ג ולמה
לא הניח ראיה מתוספות כתובות הג"ל, ומוליה חז"י, הרמב"ם צנוי
מהל' נרכות (כ"ל צננים) סוגר דהנכרה דחכם הרזים הוא רק
צנס"ד מישראל וצנ"י ואם כן נסתר הראיה הג"ל לגמרי חו מוכרת
מלמח עולא כלל דאין אוכלוסא צנל משמע דלעולם ועד כן הוא
ומפסל

לוח המסתחות

ומפלפל ד"ל דהרשניא מפרש כפי הרמנים, ואחי שפיר דנתי צית
 אפרים הנצי דהרשניא כרש"י, אצל רחייחו חנו מוכרת.
ענף ב. לדינא הסומך על שיטת רש"י לא מישתני נס משנה
 נדרה. חנן י"ג פוסקים כרש"י וי"ג פוסקים דלא
 כרש"י ולא ראה ח' צית אפרים נפנים דחנן עוד ח'א כרש"י, נס
 חק"ז הוסיף עוד ג' פוסקים כרש"י ואני מוסיף על הראשונים דנאר"ח
 לר' אהרן הכהן מלולין נס משנה הגלוניס כרש"י ונתי מהר"ל
 ונלקוטי מהר"ל נס מהר"ג ונתי מהר"י ווייל בליקוטי סימן ח"י,
 והרי הוספת י"ג פוסקים כרש"י (וכעת אני מוסיף דנס העיטור
 שהוא ראש הקדמונים נה' צית שער ג' חלק א' חנן, מפורש דרשות
 הרנים הוא מקום שיש בו ס' רנאל) ורבו הפוסקים העומדים למין
 רש"י ותוספות וזה וכנר נהגו עלמא כן כמ"ש התה"ד והם מלאכיר
 להוציא דבר נגד המקילים, ולשיטה זו נענין שיחלש כל הס"ר אל
 מקום אחד ולא מהני הא דדרים נעיר זו ס"ר וכדמוכח בשנת (צ"ה)
 והרישניא כחנן דרש"י אינו מנריך כלל שיתיישע נעיר אחת דלא
 קפדין כלל על הדיוקין, נחידושי הר"ן לשנת נס הרא"ה דנומן
 שהיו ישראל נמנדר הנה שאר מדנריות שהיה להם דרך לשם היו
 רשות הרנים ורואה לדנריו מתש"כ רש"י מלהליכס וכן מוכח מפירש
 רש"י (ה"ה) וסרה ק' הפ"י, גם רשנים י"ל דס"ל הכי, והנימוקי
 יוסף פליג, יפלפל למה לא אחר אצי החילוק בין מחנה ליה נלאל
 נמחנה ליה ומהו קושיא להרמנים.
ענף ג. אהניע כחן מקור לשיטת הרמנים מכריתות (י"ד).
 דסותר ליומא (ס"ג) דסוגיא דיומא סוגר כלאי ממנדר
 לא היו רשות הרנים נזמן שאין ישראל שרון נמנדר, ונמנדר דנריו
 נתפס דלישתמיטתיה סוגיא דפסחים (ע"ג) דליכא תיקון שמואלו
 מידי אחר מן החי. התוספות בשנת ס"ל דנעי תיקון לישראל סותר
 דנרי הפלתי (סימן ס"ג) נשיטת הרמנים, ולהתוספות שפיר י"ל
 כן, אצרי שער המשתלח אין משמאלים משום נגלה ולא לריכין כלל
 לתיקון אחר מן החי, לכפר דכתיב נשיטת לרני יהודה לא קאי על
 כפרת דנרים ולא כתיב כפרה בשער המשתלח רש"י נפי החומש פירש
 קרא כרש"י, ונענין ונשפט נמנדר ציין לרמנים וזה שגגה, הרמנים
 השמיט הדין דעד מתי יהא זקוק לעמוד חי לעיכובא, וגם הפלגתא
 אי ודיו מעכב, ולהתוספות יהיה מוכרת דהרמנים סוגר כר' יהודה
 הרמנים השמיט שלא ישלחו ניד שנים נרת דרך הליכה דרך חזרה
 לפוס פ"י הפ"ח, נס' מנחמ"ה החליט דנשעיר המשתלח לא כתיב
 כפרה, וזה חיומה גם מאי דחקר אי היה מותר נאכילה, תמוה
 מנוף הסוגיא דפלגי אי מותרין נהגלה וכן מוכח להדיא מחולין (י"א):
 דהוצרך לטעמא דאין הגורל קובע כר', הרמנים כחנן סתמא דאם נמנע
 נע"מ או טרפה נגלוי חייב חטאת, ולא כחנן נמנע תיקון ונמנע
 נפסחים ח"י, וקשה דאם כן מאי פריך נפסחים מאי תיקון ח"י לזה
 התוספות שנת הק' (ואח"כ לא מוקי בשנת (ס"ט) דידע לשנת נמלאכת
 נוצע ולא ראה הירושלמי, ונלא זה לא קשיא מידי דנוצע נשמיטה היו
 רק תולה ונמנעיתין דקתי מנינא הוא מלכות ומתורן צוה הקושיא
 נוקמא דידע לשנת נוצע והוא נישל סממין וטעה דהו אינו נוצע
 וסרה גם קושיות אור יקרות הא"ך ס"ד דנר דהדור האחרון אחי
 אחי לאכוחי עליה והאם חלון דסוגר כרש"י אחי לאכוחי על חלון דסוגר
 כר"י, ולהאמור אחי שפיר דנחללה אס אינו מתכוין והא מלאכה
 שא"ל לגופה אינו חייב כלל דלא דמי להלך והוצרך לומר דניחא ליה
 דליתום צית השמיטה ומכוח לזה, סגרא זו תליא נפלתא דירושלמי
 דפי' דנחנ ה"י נשיטת סס"ך אין נניעה נאכלים ונחוספות
 שנת הק' מהא דנר דחייב נשואת משום נוצע ותי' נס' נגול אחד
 דנר ס"ל דש נניעה נאכלין ואין קיימא לן דאין עיבוד הכי נמי דאין
 נניעה וקרוצ לזה נתי' ח"י, ולא ראו דנרי היראים נפנים, וסרה צוה
 ק' אור יקרות הג"ל ופלא על התוספות שנת ותי' לזה דס"ל דכרכוס
 שטמין נחבש העיקר נבגל המרה, ואני חקרתי ואמרו לי דנחמין
 איתו לטעמו וריתו יפה ונדקו דנרי השנה"ל"ק שהחיר נכרכוס, ואלם
 אכחי אינו נח דנס נשמיטה אינו העיקר נבגל הנניעה ומכל מקום
 חייב לרנ והכי נמי צוה נילור להירושלמי פי' דננת הג"ל, פלא נאר"י
 הגדול העתיק דשמיטה תולדות אציה וסיים ואינו יודע כר' ולא הרנים
 ד"ל חזרה, מקיים דנרי הפלתי נפירשא דסתיא מנאר דנחויפת
 השעיר ליכא חיתא דחריקה מתרי טעמי מתרן למה לא מוקי משום

נעילת נשמה דהוא נכלל מלאכה ומ"ש משנת ועוד דקרא נשעת ש"לוח
 נייירי ומחילא דליכא לפרש משום חיונ דחריקה, וישנ הסחירה
 מכריתות ליומא הוא כחש"כ ש"ג נעל תנא תוספתא ז"ל
ענף ד. לרש"י וסייעתו דנעי נרשות הרנים ס"ר עונדים מהו
 הדין היכא נלחמנע השוק ליכא הפסק נחקוס מקורה
 אי זהו הפסק שלא לנרף האנשים משני הנדדים ומחילא לא יהיה דין
 רשות הרנים, ונשנת (פ"י) הוציא חני גרונרות וחר והוציא כר
 והרמנים פסק כר' יוס' ופסק נזורק מרשות הרנים לרשות הרנים
 ורשות היחיד נלחמנע דרשויות מטרפות ו"ל כרש"י דנזריקה אחת
 שאני ונשנת (ק"ד): כחנן אוח אחת נטנריה כר' ונחוספות ד"ה החס
 דהקרינה נבשר שגלה אינו מוקי כ"כ משום דעמוד לחתוך ולפי זה
 נחטמי דקיימא לקורננא וכן נלחמנע ואחריקא יתכן דהחיתוך
 והקירוצ נבשר יהיה נחנן היק כקצינת שני דפי פנקס י"ל דלא תרי
 לשיני נמנחות נ"י פליגי צוה והרמנים חיל לטעמו דנמנעה אחת
 אחרין רשויות מטרפות ומחדש דכתיבה דלורסה זה אחר זה לא
 היו כשי מעשיות וכתיבה דנן קמנר היו מיעוטא דמיעוטא ולא היו
 נחשכן, והיו כמו דנית מנשיא בשנת (קמ"ד): דנטלה דעתו נילור
 הנמנרל כחנן אוח אחת כר' כתיבה ה"ל, דזהו כתי' ר"י נחוספות
 פחיה (נ"ה): ולהרמנים והרשניא מחלקי ממנעה אחת לשמים
 ק' החוספות לא קשיא מידי דליכא חילוק מהולא לכתיבה והחוספות
 כרש"י, ולענין לירוף ס' רנאל אחרין דרשויות מפסיקות ולהרמנים
 דוקא שיש חיונ חטאת ננייהם השנה על חק"י נשיטת הרשנים ומנאר
 דנס נשעת מקורה המפסיק ליכא הפסק ומטרף האנשים, וסוגיה
 ח' דינים להלכת, ובדין זוהר יבאר דברי הרמ"א סס"י ש"י-ם
 הרוקק ברוח בשבת.

סימן ו'

בשיטת הרש"א בפלמיא

ענף א. הרשניא חידש דנפלטא לא מהני דלתות המדינה הנעלות
 נלילה והח"ל סימן ל"ג השנה הרשניא לר' אפרים שהניח
 המאור וגם נפריטא הדין כן, והא ליכא ושיטת הרשניא כרש"י
 והרי"ף דנהיקף חומה ונעילת דלתות היו כחנן של רנים דאסור
 כלל עירבו ונפלטא לחוד סוגר הרשניא דלא מהני דלתות ומדין
 התורה מיירי ולר' אפרים הוא רק מדרגנן המלאת ננימין והח"ל
 והענין לא ראו עוד דנרי המאירי וגדולי הנרפתים וגדולי הדורות
 ס"ל כן יסוד לשיטה זו משנת (נ"י): דלהלן של משה היה רשות הרנים
 להחיים היה משה עם הנזכרין יושנין נרשות הרנים משה ונרמנין
 על התורה מפורש שהיה נחלל ונשיטת נט"ש סימן כ"ח הקשה דזהו
 נגד סוגיות הנמנרל עירובין (כ"ג) ולשיטת הרשניא הג"ל אחי שפיר,
 דפלטא לא מהני לה דלתות כיון דהוא מקום שמתקנין שם רנים
 לסחורה דהוי קנעו לרנים והכי נמי נחלל משה מה שאין כן תל נרשות
 הרנים וסלע שנים ומעלות ומורדות שג"י דמיירי ממנער לרנים ולא
 מקום קנעו לרנים לשנת שם ומש"כ המאירי דלתות נפרט מהני זהו
 היכא דאין רשות לכל אדם או לפחות הדלתות דאם לא כן לא מהני
 מידי וינאר להפוסקים דפלגי.

ענף ב. נתמיר הכרית דהדן לא כהרשניא מעירובין (ק"א).
 מעשה בשוק של פטמים כר' ומאי פריך דלחדו ליה
 כרמלית והא שוק לעולם רה"ר, חשו רחיה נלחמ, ח' לזה דפלטא
 דחמיר זהו משום דהוי מקום קנעו לרנים ולהכי חמיר מפרטיא דהוי
 רק מענר לרנים וא"כ י"ל דזה דוקא בשוק לכל מיני סחורות דהרשות
 נתונה לכל אדם ולא בשוק פרטי דאין רק דרך הרנים לענור ויתכן
 עוד דפלטא דהרשניא זהו כשהרשות לעמוד נלחמנע השוק ואלה היכא
 דהמסחר נעשה בתוך חצרות והשוק הוא רק ללכת שם והוי כמו
 פרטיא לענור שם וגם אי ליכא זמן שגורשו הסחורים מן השוק
 צוה מודה הרשניא דהוי כמו פרטיא.

ענף ג. הגאון ר"ד פאדו פסק דפלטא זהו אפי' אינה מפלגת
 ואין ראויותו נכונות לדינא דמרינ"ש ליכא רחיה דפסק
 כחנניה אלינא דניה ואין נטויע"ע ס' שס"ד קיימ"ל כר"י רמנים
 ירל"ש וסמ"ג וסמ"ק וסייעתם דפסקו כרנ דלחר הלכה כתיק מפלפל
 נשיטת

נרש"י (ח.) ד"ה שדי נופו ונמחש"א שס שפיר י"ל נהך חמירא
לננה זקופה נרה"ר דזהו ונימחל דר"ח ואי פליגי נשדי נטופ נהר
עיקרו ר"ח דלא כרזי ודלא כרנן ואלגניה דר"ח שפיר י"ל דנאור
נפני הלננה לא נשי מקום ד' ועוד תי' לקי מהרש"א, ומאי דטען
השע"ל דקושיות התוס' יסתער נס על הס"ד דמירי נזוי הנולט מן
הכותל וע"ג ז"ל תנן זה אינו מונן כלל דנס להמסקנה דאני קאמר
ונח אנטופ זהו פירושא דעל נני ז"ל והמאירי כתב דלישנא דעל ננה
אפשר שגאווהו לרגילות הלשון כו'.

ענף ב' תי' לקי התוס' לפירש"י האיד מירי פלונתא דרני
ורנן ד"ל נננה ט' ורניס מכתפס עליו ומרש"י (ח.)
ד"ה מכתפי מנחל דרש"י כרמניס ולא נשי כלל מקום ד' הנ"ח
והגרעק"א הקי' דזה סתירה למש"כ (ז"א): דס"ל לרש"י כרמניס
דנרי הגר"א נס"י שמה דרמנ' ד' לא אחרת אלא נרה"י כו' לכאורה
הוא נגד גמרא מפורשת בעירובין (ז"ט) ציבור לזה תי' להסתירה
נדנרי רש"י ויחדש דליכא חילוק אס רה"ר מקוף מכל נז לאסקופה
דלינה מוקפת רה"ר תכל נז וסמוכים לסנרז וז מירושלמי דפי הזורק
הלי' נ' וציבור הידושלמי שס וינחל מש"כ רש"י ורניס מכתפס עליו
דחזי לרניס לכתופי, ולכאורה הוא תרתי דסתרי.

ענף ג' ומאי דהכריח דרש"י ליכא מקום פטור (כ"ל ונפניס
נחסר מלת ליכא והוא טה"ד) צאור, מקי' התוס' נפיק
דשנת אינו ראיה מיד, קוש"א עומה ומאי פריך הגמ' טרסקל שנה"ר
רה"י היל לרי יוס' נר"י והא מה שני האדם חשוב כמותא למטה
נין רגליו דאין האדם חולק רשות לעומה להרש"ד והר"ם נר שציבור
ז"ל וז"ל דהס קלי' למסקנת הסוגיא דידו הוי כד' על ד' מה"ט דלא
פליג רשותא וי"ל דנס רש"י מודה לענין מקום פטור שאינו רשות
כלל נטל הוא להרשות ונזה ינחל התוס' נד"ה כאן דהתוס' ס"ל
נטלתא דאין כרמלית נכליס כרש"י ולא כהרש"א קוש"א לדנרינו
נשיטת רש"י מעירובין (כ') דאמאי פיו הפשוט לרשות אחר לרש"י
הוי מקום פטור והרי הוא צאור.

ענף ד' והרנ שעי"ג הרניש נסתירה זו וינא לחלוק לגמרי על דנרי
התוס' (נפניס נעתק כל דנרי השעי"ג נזה) והמיתוה על התוס'
שבעתיקו נס רש"י מאי דליהא קדמו מהר"ם לנולין נפיק דשנת,
ומאי דתמה על התוס' האיד עלה על דעתם לומר כן אישתימתייה
דהרש"ג סוגר נאמת כן ולא ינחא ליה נמסקנת התוס' דנליתו הוי
הנחתו משום דאינס נחיס שס עד שגישו למעיו ורליית התוס' לזה
מהוציא דיו לכחונ נ' אזהות וכתנן כשהוא מהלך כו' תמוה דהתם
הכתנן והדיו נחה ונכסוף פי' הזורק נחוס' הרלי' נאופן אחר, תי'
וניאור הדנריס לפוס מש"כ נפר"ח ומאי דטען דלרש"י קשה איד
יפרנס ננא דלא יעמוד אדם נרה"ר וישתה נרה"י דליכא שס מקום
פטור כלל תי' לזה דנר חדש דעל חלל הפה לא שיד לומר דאור
רה"י מקיפו כיון דהוא מוקף מנצר האדם והילכך הוי מקום פטור
נס נהיותו נרה"י וסנרז וז מוכרחת ננ"ח (ק"ג) ליינש קי' הריטנ"א
שס והדרך שכתנן נשעי"ג ליינש שטת רש"י אינו נכון ואישתימתייה
דנרי רש"י נפי' הזורק (ז"ט) ומסקנת הדברים לדינא מונה
שם נ' דינים.

סימן ח'

ויכוח בדברים הקודמים

ענף א' מכתנן מהגלון יחד מחשד והך סנרז אי נשי נעמוד
רוחנ' ד' תליא נהא דידו הוי כד' ע"ד וזהו לנחר
דמשני הנא ידו כו' והגמ' (ד') אכתי לא ידע זה ונפי' המלניע פירש"י
אלינא דכורע ומתורן קי' התוס' וזה נסתר מהא דהולך (דף ח.)
לפרש כלישנא קמא דרש"י דסס הגמ' כנר ידע להא דידו של אדם
תאונה כד' על ד' ומש"כ דנפי' המלניע פירש"י אלינא דכורע פלא
כיון דתלוי נהא דידו כו' אס כן מאן פליג נזה (ושם נהנהה סותר
מש"כ הרנ הנ"ל נמכתנו השני) וגם לפוס הסנרז השניה נר"ן לא
נשי רוחנ' ד' אפי' אי לא ידע להא דידו כדע"ד. תי' חדש על קי'
התוס' (ד') ד"ה נאלין על פירש"י דמש"כ רש"י (ח.) זהו נשי
מנמנמים דוקא דחזי לכיתוף נלי דקח ומחשנת הרניס משויא לה
ויקיס

נשיטת רש"י ומוכיח דרש"י כרמניס ומנחל נהאנעיה דלריך לנעול
דפירש"י אחרת דלת יחיד וגם הא דפירש"י נאנולי דנהרדעא ראשי
מונאות מנולשין לרה"ר ולא רה"ר כמו אנולי דמתחל חסס אי' הקי'
דרי"כ אחר פניוה לעפרייהו ומוכיח דס"ל דמונף לא הוי כנעול
ונננחיס (נ"ה) פשיטא מונף כנעול דמי זה סתירה נרמניס, ולק"מ
דנס לרי"ג מונף כנעול היכא דלא נשי כעת מעשה אחרת.

השמועה לענף זה. ונשנת (ט' ע"א) נרש"י ד"ה נאסקופת נית
כו' אכל תקרת ד' לא נטלה ירדת סתימתה ננעילת
דלת כו', וכתנתי נס"ד ננליון הנמחל שלי, דלע"ד זהו משום
דרש"י לטעמו נפיק דעירובין דס"ל דלת לא הוי כמחילה אכל לשיטת
ר"י דלת הוי מחילה מעליא אי"כ נס נתקרת ד' נשעה שהפתח נעול
הוי כלחון דנטלה ירדת סתימתה ננעילת דלת והא דמוקי' נסקירה
נשתי קורות זהו משום דרננתא קמ"ל שאע"פ שהדלת נאמנע אחרת
ננוד כל זמן שהפתח פתוח כמ"ס הרו"ה ומהא אמנעא להוכיח דהרו"ה
סוגר כר"י דלת כמחילה ולהכי נטה מפרש"י.

ענף ד' ומש"כ הגלון ר"ד פארדו נסס הג"א דנרי נזה תמוהיס
מחל דהג"א הללו הונא נאחרות חייס ונכלנו ומנחל
דמש"כ לפנינו נהג"א או שהאורך מכלן נגד שערי העיר הוא ט"ס
ו"ל דהיינו שהאורך מכוון נגד כו' ודנרי הג"א מונניס נכל
דנחנלי דס"ר נוקעין לרש"י אינו חמיר מהא דנשי נרה"ר שיהיה
רחנו ט"ז אמה והיכא דהנחני הוא לאורכו של רה"ר כמו דלא נשי
או רחנו ט"ז אמה הי"כ לא נשי או שיהיה ננחני ס"ר נוקעין אכל לא
היכא דהנחני מנולש לרחנו דרה"ר, והננת הגלון רד"פ נהג"א להד"ת.
ומש"כ נדין הפלטיא נמשך אחרי מהר"ש נאנולי ז"ל ונחידושי הר"ן
נסס הר"איה מפורש דנס נפלטיא נענין שיהיה מנולש וזהו דעת הנ"י
נשיע ס"י שמה דנרי הר"ר רפאל מילדולה נשיטת הרש"א דלתות
לפלטיא לכורע מהני כ"ה להדיא נחידושי המאירי וי"ל דהיכא דליכא
ריעותא ננוף הפלטיא דלינה מנולשת נס ננליכא נה דלתות לא הוי
חו רה"ר, והר"היה פליג נזה עס נדולי הגרפתיס והרש"א ומה
שהקשה הרד"פ ליתני מונאות וכ"ש פלטיא לק"מ דפלטיא י"ל דהיא
חון לעיר וכמו עטלחא של עזה (ונחידושי הגר"א שדפסו כעת
ננשניוהי החדשים נוילנל רחתי שכתנן דפלטיא מנפניס לעיר לפי
השער ואכתי לא דמי למנולות שס נחון העיר מתש) ותנלי דמנולשין
דקתני נני מנולות יפה תי' הר"ה, נתי' נ"א נס"י כ"ו האריך
נדנרי הג"א וכתנן דנרי ונשיטת הרש"א נפלטיא הגדיק כחמר לא
עלה נחמיר ולא ראה דנרי המאירי ומש"כ דנשעה שהדלתות נעולות
מורה הרש"א אכתי לא נתיינש הא דזוק של פטמים וכן ענאחי
להדיא נחידושי המאירי לשנת, ומסקנת הדברים לדינא כקצרה
שלשה המה.

סימן ז'

בדין כרמלית ומקום פטור

ענף א' נפיק דשנת (ד') נתוס' ד"ה נאלין, דפירש"י אי אפשר
להעמידה כו' ונש"ח שערי ציון ס"י ז' דזה דנרי
התוס' חמירי טעמי, והעלה דשיטת רש"י דכרמלית ומקום פטור ליכא
נאור וליחא להני דנריס דלי"כ למה הולך הגמ' בעירובין (ל"ג):
דמירי כשרניס מכתפס עליו וכדעולא הא נלי"ז הוא נטל לנני קרקע
רה"ר והא איכא ליתמר כתי' השני נתוס' שס דמירי דהיה נונה
עשרה נאומה זקופה אינו דלעולס אינה נטילה כלל דנס נאור איכא
כרמלית וממילא דה"ג נמקום פטור ורליה נרורה מפיק דשנת (נ"י):
דאמר אפי' פשיטא לי ידו ש"א כו' מהא שחעשה ככרמלית כו' ותופיק
ליה דידו הוא נאור, (והנניה שס נפר"ח לא ראה דנרי הרש"א
והריטנ"א דנרסת ר"ח הוא נהיפך מנרסת רש"י) ועוד רליה
מעירובין (פ"ד): הכא נכותל תשעה עשר כו' ופירש"י דנז"ר רחנ' ד'
עסקין דנרז מהכי לא הוי רשותא ומקום פטור הוא כו' הרי דליכא
מקום פטור נאור, ומאי דטען השעי"ג דלי"א כחוס' נשיטת רש"י
דהא רש"י כהר"י"א, נעלס מחט דהמהרש"א (ז') נתוס' ד"ה וטח
נפניה הניא קוש"א זו, והנניה נזיש ליינש והעיר לט אחר דמזד קוש"א
זו אין לדחות חלילה לדנרי התוס' דש ליינש ולע"ד לק"מ להמנחל

ענף ח. ונדון מקום פטור נכרמלית הנני ורמיה נעו אחרי דעת הר"ן בשם האחרים ואין לנו מי שעומד בשטח האחרים רק הנמ"י בשם ר"ש, נשנת (ל"ט): זהו דלמך רב מישא נעו ר' יוחנן ונפ"י ר"ת שם מוכרח דלא כהר"ן בשם האחרים והרש"א ור"י הנ"ל פ"ת, והרש"א סובר כהאחרים, נס' ב"מ הש"ע על דברי הר"ע ס' שניה וא"י מוסף דמהנ"י (ע"ז), ואז"ל ר"י לטעמיה כ"ר מוכח דלא כהר"מ ולפ"ת כ' ענף ב' דליכא חילוק בין מ"פ העומד מכל לדדיו נאזיר הכרמלית אי"כ גם ר"ת ז"ל י"ל דסובר דמקום פטור העומד נכרמלית נטל הוא אלא הכרמלית ופשוטות הדבר נראה יותר דר"ת כרש"י וכ"כ מרש"א ור"י וגם נמארי פסק כרש"י ונוד"א דלפ"ת להקל בזה השי"ע חידש דליכא רק חסרון דס"ר אין נוקעין נרשות כזה לא ש"ך לומר על העמוד דמלא מין א"ת מינ' ונלשון הנמ"י בשם ר"ש נגזר ומ"מ י"ל להקל כוונתו, סותר דברי הר"ן יח"ד נמא"י דפקפק על תירו"י ומא"י דת"י הוא ע"פ דברי הר"ן הפירוש נדברי הר"ן הוא נאזקין אחר וגם ת"י השני ליכא ולדינא בקצרה מונה ששה דינים.

סימן ט'

סימא דפוסקא נידון עיר גדולה כמו מאנששעסמער וכיוצא, אם יש בה רה"ר מן התורה.

ענף א. יבאר דתנאי דמפולש נהר"ר הוא לעיכובא גם נסרטיא ופלט"א ור"ב דלמך נמנ"י עקום דתורתו כמפולש ז"ר מדרגתן וכל הפוסקים ראשונים ואחרונים מודים בזה (נדיבור המתחיל והעולה מזה י"ש שם שני ט"ד מלת נאזכר וסמיה ל"ל נאזכר וסמיה — נשורה שניה מלת היוהדים ל"ל היהודים).

ענף ב. נס' תק"ז החליט דהרמנות שעזרים נהם ענלות העלעקטרי והקטור פעמים רבות ניום אין מספר ונעת שהם עוזרים בהרמנות הם מנטלים את הדרך מלעבור שם דליכא סכנה להעובר אין להם דין רה"ר נאמנע הדרך ונדי הרמנות דמסור לכל אין רמנים ט"ז אמה וזה ליכא מחנה אנפי חז"ל נאמנע הדרך ע"כ יהיה כרמלית וזה אינו מפסיק דקיימא לן כרנה דלמך והוא ש"ס חינו מלאת צנייהם והתק"ז אהניא ליה שיטתיה וכבר השתו עליו נס' ה', ועוד דנפ"י הזורק אחר דענלות היו תחתיהן רשות הרבים ואף על גב דלא ניחא תשימיה וי"ל דרק אם העיכוב נרבים זהו מזד קנין הרשות ש"ך לו יותר ולא אם העיכוב הוא מזד שקדם שם, והש"י ד"ך להיות נזהר שלא יזקק ועוד דמ"כ התק"ז דמהלדים לא היו רשות הרבים משום דלנו רח"י י"א אמה זה ליכא דהא הלדים מחזירים נסוף העיר לאזכר של סרטיא דמור רשות הרבים אם כן נכה"י נוגנא נדדי הרחוב היו רשות הרבים נמור כמ"כ נש"ע סימן שמה, וליכא נדברי התק"ז.

ענף ג. הדול"ג כתב דהרמנים לא הזכיר הנ"ל דמפולש וזה פלג, דמפורש נרמנים שם נפ"ד משנת דנע"י מפולש נסרטיא ולא מהני הא דהוי דרך לרבים ומ"כ נמדיה מוקף חומה לנלתותיה נענלות זהו היכא דליכא שם ד' מחיצות ומשכחת לה דחלל השער אין רחוק אמה מהמחיצות של הלדון כמ"ש נש"ע של הגאון הלדון ר"ז ז"ל, הרש"א נענה"ק וטו"ש הנר"י ז"ל כתבו דשעור רה"ר רחוב ט"ז על ט"ז וא"כ אם איכא שטח זה ישר בתוך הרחוב הרי שאר הרחוב העקום הוי מנ"י מפולש לרה"י ואם ניחא כרש"י דנע"י ס"ר נוקעים אי"כ היכא דצריכין לחשוב כל האנשים אשר בכל אורך הרחוב כולם כאחד דלא יהיה ס"ר אי"כ מקום העקום הוי הפסק ומקום שהוא ישר וזהו לנד לא ימלא הס"ר נלי צירוף מכל הרחוב ומחילא דליכא רה"ר לרש"י (ועיי' לעיל ס' ה') דהאנשים הנכנסים נענלות העלעקטרי או נכח הקטור והרובצים על סוסים ונייסינעלם אינם מטפרים למין הס"ר) ונמדינת ענלנא דהים חומתה והמדינה יושבת על אי נבזה מקרקע הים ונס' ג' כתבו דהרמנים דברי הדול"ג נכונים ומ' לצ"ח שיטה זו להקל דלא נע"י דלתות וסני נזה"פ וליכא ס"מ לנני דאזרייתא דילמא כרש"י וסייעתו ואפילו כהחולקים דילמא קיימ"ל כר"א וסני נזה"פ מן התורה ולכן גם נעלל נפ"י אין להחמיר וכ"ש נמדינת ענלנא.

ענף

מקום ולמ"ד תשמיש ע"י הזרק שמה תשמיש גם נבונה יותר מ"י הוי רה"ר ונפ"י נע"י דוקא רוח ד' דפיו דתשמיש הרגים הוא רק ע"י הזרק לא מהני מחנכתם בזה לשו"ל לא מקום והסוגיא קד' לרב יוסף ואז"ל לטעמו ויחייב גם נהא דהיתה קופתו מונחת נהר"ר ויחייב גם נהא דתקן היה קורא נראה הג' כ"ר משגיב לעשרה כו נכחל משופע, ונחוס' דלירי דרבים מכתפים וקשה לישאל דמשגיב לעשרה וא"כ מירי ציור מ"י א"ך זהו משום דהתם רוח ד' נודלי, ומפ"ל עוד נפירש"י דפ' המנע"י ומציא פ"י ר"ת מפלגים וסותרו ומתוורתא נש"ע כרש"י כמ"כ נס' הקודם, ומ"כ דכיון דדרך לכחף עליו אין לחלף אי מוקף רה"ר מכל נד או לא, ליכא דהא להרש"ד מוכרח לומר דנטלה דעתו וה"נ י"ל לרש"י.

ענף ב. נירושלמי פ' הזורק ה"י ה' איכא חילוק הנ"ל דעת הטו"ש נס' שמו כר"ת דמותר לטלטל מקרפף יותר מ"כם שלא הוקף לדירה לנקעה העונות לפניו ודלא כירושלמי והנ"י הנ"ל ראה ונעלם ממנו הירושלמי הנ"ל (שם נדף 80 ע"א שורה ד' דפרק המוציא ט"ד ז"ל דפרק המוציא) ונדון מקום פטור נכרמלית מנ"י ג"כ ה"ל חילוקא נס' שמה נמורי כרמלית ונזה אחרית להצדיק דברי הנ"י שם דפירכת הנ"י מוכרח דקא"י רק לנ"י וכדפירש"י ודלא כהתוס' שנת וגם מא"י דהחליט דהר"ש סובר כר"י, הגה רבינו ירוחם סובר מפורש כרש"י ויקשה מרבינו ירוחם על הטור דשניהם אולי תמיד נש"ע הר"ש ומוכרח כמ"ש נש"ע של הגאון ר"ז ז"ל ס' שמה ע"י כ"ה וס"ל לרמב"ם וטור דלמעלה נכרמלית איכא מקום פטור ואינו נטל להכרמלית כלל.

ענף ג. מציא ת"י הרמב"ם (ס' ל"ד) שהשיג לחכמי לו"ל נדון נור שנכרמלית ויבאר דברי המנ"ע והשי"ע"ק לא הרגיש נדברי המנ"ע וסרה קושיות הנ"י נס' ת"י, ונאזכרות חיים ל"י אחרן הכהן מלו"ל ה' שנת סע"ף רמיה וכן נכלנו ס"ל כנוסחא הישנה נרמנים דלפ"י נרמות ד' הוי כרמלית אהו ג"כ שיעת החוס' וסרה קושיות הנ"י דליכא חילוק בין אילן לנור וכמ"ש נחידושי הרש"א בשנת (ד').

ענף ד. ולמעשה הקרתי נאנאליא יטו יאזרים חפורים נדי אדם שקורין קאלאלם העשים אלא הפעקטערעם להוציל עליהם סמורה והמים אינם נחלים רק נחללו מנהר או ע"י צינורות ממקור המים ולפעמים מחזירים הם נקלה אחד לנהר ואינם רמנים הרנה רק כדי רוחם ספינה ומעט יותר והספינה מתנהגת ע"י סוס שהולך על שפת הנהר (נפנים כתוב על גב והוא ט"ד ז"ל על גבי והיינו אלא הנהר ונחסר ה"ד) ועוד קטן נזהר נז והנה חרין עמוק עשרה ורבת ד' הוי רה"י אי"כ נוף החפירה והיאור הוי מחיצה ונדר אל העיר, ומפ"ל בזה טובא ולהתוס' ואר"ת וכלנו דס"ל להלכה כנוסחא ישנה נרמנים, לדיון דלית לן רה"ר הרי זה נור נכרמלית דהוי ככרמלית וליכא למחיצה אחרת נטור ורמיה ס' שמה כע"י מ"י פסקו כרש"ד וכנוסחא האחרונה נרמנים דאם הוא רחב ד' לעולם הוי רה"י ואפ"י נכרמלית וכ"כ המאירי פ"ק נשנת ומחיצות האחרים שנעשו אי"כ והמה מוקפים לדירה מהני גם למחיצות הנהר שיהיו מוקפין לדירה והא דהספיות עונות ננהר דלתו רבים ומנטלי מחיצתא לאו מידי הוא מחמה אנפי, ת"י לקי הש"ע"ל על הנ"י סס' שס"ג מהא"י, וקושיא נאז"ל נלי פירוקא יבאר הסכנות נטעמא דפירות מנטל מחיצתא ומים לא מנטלי מחיצתא ונ"י מהר"ם נ"ב הישנים ס' ג' סובר דזהו משום דחיימי מ"י והוא דנר חדש ונפ"י היכא דננא אחד נצוק ליאור דלא יכלו המים אי"כ הוי כפירות ומנטלי מחיצתא ולרש"ם ור"ת נחוס' עירובין (י"ג) וכ"ה נ"י הרש"א וט"ז סס' שני דלפ"י מחזיר לנהר אחרת דמ"י לא מנטל מחיצתא יעיר מחיצות הקאלאלין עשויים המה להנהר ואפ"י נדליכא עשרה טפחים משפת מ"י ולמעלה מ"י לענין שתועיל המחיצה להעיר זהו משום נוד אסוק וי"ל דלגוף ענידא ולא לנר"י ויחנן שכתב המחיצה השנית מחיצה מעלייתא להעיר העיר ולא לנר"י ויחנן שכתב המחיצה העומדת לפניו מהנהר ואע"י דהיאור הוי כרמלית מ"י לא מקרי נזה פרוק למקום האסור לה דדופן היאור של נד העיר הוי מחיצה לגוף להיאור ומחילא לא הוי העיר תו פרנה למקום האסור לה כיון דליכא מחיצה להנהר.

כרשי ואזיל לטעמו דאין ריזין ליגע וינאר דליכא למימר דמורה להשיי רק דפליג על הגי' דנין הקנים אינו מן הגז, ואולם יל' דהרמנים מיידי היכא דנחלסך ונתקנן עפר הרנה תחת זרעיה ונפתח החלל שם מעשרה טפחים ואולם גם בתורה אינו סובר כהכ"מ הנ"ל וא"כ רה"ג והר"ף והרמנים ורבינו חננאל ז"ל לא ס"ל כלל חידושא דרשי' נמן הגז, האידנא באנגליא בהרנה בתים עושים נפתחים הרנה המזוזות נגזו מן התשקוף ועושים שם חלון קטן על הפתח מלמעלה ויש לדון מדוע ולמה נפסל האידנא זרעיה שעה הקנה העליון נין הקנים או מן הגז נחלסך הקנים והלא הרנה פתחים כן הוא ואולי זהו משום דנצוה"פ שעושין לעירוב אינו נריך למעלה לחלון ואחנם כדאי הוא רה"ג והר"ף והרמנים ור"מ ז"ל לפום שיטת התורה ותי' נר"א לסמוך עליהם להקל לכל הפחות בדיון הטי' היכא דאין הקנים צולטים למעלה כשר ולכל הפחות היכא דאין ציר הישראל לתקן נחלסן אחר ומה גם דהיראים ס"ל כטי'.

ענף ד' בירושלמי פ"ק דעירובין ה"ט אין תימר מלמעלן כ"ט מן הגז וזהו נגד גמ' דילן דמן הגז גרע ולפום פי' רה"ג וסיעתו נגמ' דילן ניהא אצל לפרשי' קשה וז"ל כטי' גם נחשכול כתנ' ורשאים למעלה ממנו מוכח דס"ל דנצוה כשר וגם ראיות הטי' מרשי' נכונה תי' לטענת הח"מ ונסי' גמ' והנח"א הנינו דהרש"א אינו סובר כטי' ואינו מוכרח ד"ל דסובר כטי' ומלמתי כן להגאון רנ"ט ולפי' כ"ט דשרי היכא דחקק בתוך הקנה מעט והניח שם החלל וקנה העליון כמנהג האומנים דעושים זרעיה נכ"מ ודלא כחמ"ס שנת וכו' נסי' מקוים נתיקון עירובין ותי' מהרש"ס ח"א ס"י קס"ג ולהלכה מונה שם ג' דינים.

סימן י"א

בדין אם הקנה העליון של צוה"פ מתעקם ונוטה ויוצא ואינו בין הקנים או שמתעקם למעלה או למטה.

דין זה נסתפקו היראים בעיר ווארשא ותי' משכנ"י כתנ' לפסול צוה עתי' שג"ל חולק עליו והניח ראיות להכשיר וראיותיו אינם נכונים.

ענף א' הראיה הא' שהניח השג"ל מעירובין (י"ד) דפריך פשיטא ומשני קמ"ל כדרי' כו' וקשה ח"פ פשיטא הא' טונא קמ"ל דלא ניהא פסול כמו נצוה"פ דרנ' ס"ל דקורה הוא כו' לעשות פתחא כמ"ש הרש"א ורש"י דס"ל (ח:) קורה משום הכי'א ולע"ד נגוף הסוגיא איכא פלוגתא בין הראשונים אליבא דחלון קלי' הגמ' אי' אליבא דר"י דלית ליה רואין אי' אליבא דרנ"ט ולפי' להס"ד דהוי' ס"ל דמתני' ר' יהודה שפיר פריך הגמ' פשיטא דר"י דל"ל רואין פשיטא דגם נצוה"פ כשר ואין ה"ג דלרנ"ט דלית להו רואין י"ל דפסול גם נצוה"פ וגם אם נפרש דק' הגמ' פשיטא קלי' גם לרנ"ט הרי ליכא ראיה רק לעקום חוץ ג"ט אצל ציור ודאי פסול.

ענף ב' והן נסתר מחמתו גם הראיה השני' שהניח מדפרישי' בפ"ק דעירובין פתחי' שומאי דלית ליה תקרה דלא כפי' התוס' נמנחות (ל"ג:) והר"א נהי' מזהה מוכח דרשי' ס"ל למעלה לא איכפת לן צוה והא' ליחא דחלנד דהשוה עקום מן הגז לעקום למעלה ואפשר דמן הגז גרע רשי' פי' דלית ליה שקט מזהה' שחלצו אצניהם כו' משמע דאם היה נעשה כן מחדש לא הוי' פתחי' שומאי כלל וא"ש דנרי הטי' ס"י שס"ג ספ"ק י"ט, וסרה טענת התוס' שנת וצוה אי"ש בפ"ק דעירובין (ט"ו) צאנא גדר היואלות מן הגדר מונבלות זו מזו כו' ופריך אי' הכי פשיטא וקשה ליחא דקמ"ל אע"ג דלצוה"פ לא מהני לחי' כזה ולהאמור אי"ש דהתם מיידי כשנגאן מתחלה וזהו לפרשי' פתחי' שומאי שומאין ותקולקליון ולא נעשה מחדש ולפרשי' הוא גם נעשה מחדש והתוס' נמנחות והר"א נהי' מזהה' יפרשו כפריה', ולענין עירובין יש להקל ושפיר פסק הטי'. ואולם פסק הטור וט"ז גני' מזהה' נ"ע ואין שיהיה הרי' גם להשג"ל ליכא הוכחה דרק עיקום למעלה כשר, אצל עיקום למטה אם ניהא דשדינן הקלות נתר' העיקום יהיה כל התשקוף נחלסך נחלסך הקנים דפסול להניח' נס' איז' וי"ל דה"ט נחמ"ס ורש"א נמנחות דפרשו גם הא' דלית ליה תקרה נכ"מ משום דמיידי שנעשה מחדש אי"כ מלן מוכח דזהו עיקום למעלה.

ענף ד' גנות ופרדסים הנחלסים בעיר גדולה דאין שם זרעים פשוטים העושים לאכילה רק פרחי' חמד ודא"ס העושים לריח טוב וליהנות מיופים, נתי' מהר"א הלוי פסק דמיי' לאילנות, וראיותיו לאו מיידי ונתי' ד"ח וזר"מ אומר דמיי' לשאר זרעים ונתי' ד"י הש"ג עליהם וטענתו אינה טענה ומהקושי' המפורסמת דנירשלים היה גינת וורדין ורי"א אלתלל דלתותיה ננעלות כו' ומאי מהני מחליות והא' זרעים מנעלים ומוכח דלרית הוי' כאלילות וי"ל דהיה גדר להנינה דנכ"מ אין מנעלת עוד להיקף העיר כמ"ש נחמ"ק וזר"מ ותי' נ"ט, נפי' עושין פסין (כ"ג) דרנה ג"א מערנ' לה לכולה מחלח' ערשייתא ערשייתא משום פירא דני' חורי' ונחמ"ס שם וי"ל דהתם היה הפירא מפקדת לגמרי לכל רוחת העיר מן הקנה אל הקנה ולא היה אפשר ללכת ממנו זה למנוי זה. רק דרך הפירא דהוי' קרפף יותר מנ"ס ושם אסור לטלטל דהוי' כרמלית הילכך הוי' הפסק, נסי' צית מאיר הק' על הפרי' תנאה' שהתיר לטלטל בגינה יותר מנ"ס דהרי' היקף הגינה אינה לדירה תי' לזה דשם היה הפירא נעומק ולא הועיל מחלח' העיר, משא"כ היכא דהגינה והקרפף עומד נשטט שזה עם העיר, מהר"ס נסתפק אם הא' דזרעים מנעלים מחילה הוא גם נצוה' ואם ניהא דעיר עדיפא עוד מתיר אי"כ בעיר לא אחר' כלל דזרעים מנעלי' מחלח' וכו' מהר"א אנוה' ותי' ח"צ הונא' נעקרי' הד"ט (חא"ח) ס"י ט"ו אות ל"א) וכן פסק בשלחן שלמה הונא' נחמ"ד וכן הסכים נתי' זרע אחת ח"נ ס"י ח"א ונסי' ט"ע להרנ' חיד"א וא"ש פסק הפית' ויש לנמנה על הח"צ והנתי' דהעליות עין מדברי' הרש"א (כ"ג:) ש"כ נסח' מורו הרא"ה ז"ל והוא שיטת הרמנים וכו' דעת מהר"ק נצוה' מ"ו בירושלמי פ"א ה"א מנזי' המקורה מרות' א' כו' מוכח דגם בעיר ומנזי' אחר' דניותר מנ"ס אסור שני' תי' לזה ולהלכה מונה שם שבעה דינים.

סימן י"

בדין צורת הפתח מן הצד.

פ"ק דעירובין (י"א) צוה"פ שעשאה מן הגז לא עשה ולא כלום ויש צוה פירושם שונים.

ענף א' הר"ף הניח פי' רה"ג ז"ל שעשאה מצדו של כותל כו' והר"א והרש"א ובתורה ונלחמ' טענו מהא' דקאמר נגמ' אלא על גנן' ולשון צוה"פ מן הגז נוטה יותר כפי' רה"ג ומצינ' ראיות לפי' זה ומנאר שיטת רה"ג ע"פ פרי"ש שזכינו לאורו וסרה קושי' הרא"ה והרש"א הנ"ל, ונתשנ"ן לא הנ"ן דברי' הר"ף ורה"ג כמו שכתבנו ולפי' נסתרו הראיות שהנלתי' לרה"ג.

ענף ב' מנאר הסוגיא לפי שיטת רשי' ורנ' השפוקים לפי דעת האחרונים דפליגי על הטי' ספ"י ספ"י דנענין דוקא שיהא הקנה מונח על גביהן ממש אי"כ זהו חידוש רנ' הסוגיא דמן הגז לא מהני ואפי' אם הקנה שמהד' אינו צולט למעלה ונכ"מ פליגי ר"י וי"ל ולא קשה מהנר"א לר"ל ושפיר פריך הגמ' רק טעא דר"ח ולא מהנר"א, מחדש ד"ש לפרש לשנא דעל גביהן הייט' דלריכין ל"ע וסרו כל הקושי'א, מצינ' ציור דנרים נפירושא צוה' דלית לה' שיקפי' בעירובין י"א ונמנחות ל"ג הנחמ"ק פי' דלא כרשי' ומפלפל נשיטתו אם להאי' מד"א לא נצי' תקרה כלל ומצינ' דברי' היראים וגני' מזהה' פוסק לחומרא ובעירובין דהוי' דרנ"ט אית' לן למיפסק דנאיה' שיהיה נפיתחי' שומאי' סני' והוי' צוה"פ וקשה והרי' נשיקפי' לחוד ולית לה' אסקופה העליונה הרי' הוא צוה"פ מן הגז והכ"מ כתנ' דגם הר"ף והרמנים מודה לפרשי' ומזה' ראיה להע"ז דאם אין הקנים צולטים למעלה ליכא חששא אך להאמור י"ל דעל גביהן הייט' דלריכין ליגע ואין שיהיה להיראים מוכח כהטי'.

ענף ג' ציבור דנרי' הכ"מ הנ"ל דגם להמפרשים מן הגז כרה"ג מוריס דלינא דמן הגז כפרישי' משום דלינא דעל גביהן הכי' משמע יש לפקפק טונא ד"ל דעל גביהן הייט' למעלה נצוה' פסול אם אינו כנגד הקנים אצל נחיצו' שפיר דמי' והוכחה לזה מהרמנים דסובר דצוה"פ מהני' אפי' אם אינו נצוה' עשרה וע"כ דהו' כשחנר' מן הגז דהא פסק דהקנים והלחיים נריכים להיות עשרה והרמנים לטעמו דסובר נפירוש' דמן הגז כפי' רה"ג ואינו סובר

ק' הכ"ח נדון הכיפה ומחדש דלון אחת יכול לעשות מהעיקוס חרתי
מזוזות וגם משקוף קושיא נרמזים למה נחר הרמזים משום חסרון
במשקוף יותר מנמזותות הא הוי מני למיחר מפני שזין כלן מזוזות
נבזה י"ט ת"י לזה ומקיים דברי הנחש"ג והט"ז אף אם לא כיוונו לזה
ת"י לק' השע"ג ביאור לדברי הלבוש, המשכנ"י הניח ראה לפסול
קנה עקוס מריטנ"א נמזזה והשע"ג השי' דמדין מזוזת להחמיר
בעירובין אין ראה לפוס שיטת המקור"ח ומכשיר נפתחי שיח"י נצורת
הפתח והפסיק דדברי הנוקרי"ח מולדקין ומוכרחין דקנה מזה ומזה וקנה
ע"ג אין לך פתחי שיח"י יותר מזה כ"י, והא ליח"א וליח"א.

ענף ז' עיקרל דהא מילתא אי קנה עקוס פוסל תליא נפלוהא
דרש"י והרמזים בפירושי' דסוגיא דכיפה דלרש"י ומכשיר
מזוזות כ"כ דכשר במשקוף ולהרמזים דפוסל מזוזות אפשר דפוסל
נקנה עקוס למעלה, ולא קשיא מדי' מלי' דהשי' השע"ג משיטת רש"י
דהספק הוא רק להרמזים ומפלל נזה ומסיק דלון להקל נקנה
עקוס וי"ל דגם לרש"י לא כל העקומים כשר, ומונה ששה דינים
להלכה.

סימן י"ב

שאלה כותלי הטבוי והבתים אי סהני במקום קנים
בצורת הפתח.

הד"ם הניח דמנהג הקדמונים היה להכשיר וכתב דזהו מנהג טעות
וכן דעת כל האחרונים ז"ל ומטיבותא דרבותיהו הקדושים
ז"ל אחינא ללמד זכות על מנהגן של הקדמונים ז"ל דלא היה מנהגן
בטעות כלל ולא נכשלו ח"ו באיסור טלטול שנת ומנהגם נתיסד ע"י
שיטת חזקה מהתלמוד הבבלי והירושלמי והפוסקים הראשונים ז"ל.

ענף א' מנמזות (ל"ד) האו פיתחא דאקנהא חייב מזוזות והרש"א
מפרש דלא כפירש"י ויותר מסתברא כפירש"י והם עשה
פתח נק"י מהני להתוספות ונריטנ"א מחלק בין בית למנוי (נפנים)
נדפס בין מנוי למנוי והוא טה"ד וי"ל בין בית למנוי ורבינו הגה"ל
ז"ל סוגר דלזני ס"ל פתחא נק"י לא עביר אינני והרש"א פסק
כחז"י וסוגר דלא הוי פתח כלל ונתלה טעם יקר להשטת הרמזים
הח' דלחמיר (נפנים נדפס), הטעם יקר, והוא טה"ד וי"ל נעם) ואם
רש"י מודה לדיוג דהרש"א שפיתחא דאקנהא י"ל דפליג ומשום דקשיא
מהא דאכסדרא פטורה מן המזוזות וראה מענדל דר"פ איקלע לני
מר שמואל דפירש"י העונדא דהוא כפי' רה"ג ואלפס דהא דנורת הפתח
שעשה מן הגז והרש"א פ"י העונדא דלא כרש"י ואילו לטעמו (בצורה
ט"ו סגור טה"ד, וי"ל סגור) וגם דהא דנורת הפתח שעשה
מן הגז אינו מפרש כפי' רה"ג והאלפס וקשה לרש"י מ"ש מפחחא
דאקנהא וי"ל דנמקצוע ניכר טפי בליטת החוד מרש"א הכותל דהוי
בתקום מזוזת וכן הוא בתוספתא פרק קמח דעירובין וירושלמי שם
ה"י ה' הטור כתב כהרש"א בשני הדינים ודברי רי"י לרי"ך ביאור דעשה
הרכנה בין הפירושים סותר דברי גה"ק בשיטת רש"י ומבאר בחופן
חחר והעולה הוא דלרש"א וטור ורבינו ירוחם נקדן זיית במקצוע אם
עשה פתח אפילו מזוזות ומשקוף פטור ממזוזת ולא קיימת לן
כהתוספתא וירושלמי הג"ל (או בתוספתא וירושלמי קמ"ל דלחי
העומד הוי לחי) ובאגלילא ואחעריקא מצי שעושים פתח נקדן זיית
ויש לחוש שלא לנרד על קציעת מזוזת זו, עוד נתבאר דלהרש"א וטור
כותלי הבית נחשבים למזוזת בין היכא דשני המזוזות שיש שם
מכותלי הבית בין היכא דאיכא פן אחד, מנהג הקדמונים בעירובין
דחשבו כותלי הבית לקנים י"ל להם על מה שיסמכו דכן הוא שיטת
הרש"א והטור ורבינו ירוחם וכן הוא לכאורה לרש"י בני מזוזת והכי
מ"י בני עירובין.

ענף ב' וקושיית הרמ"א ומג"א דאם כן למה הצריכו קורה רחבה
טפח לא קשיא מדי' לכלל הפוסקים אם הבית הקורה
בתוך כותלי המנוי כגון שניען יתידות תחונים בכותלי המנוי ועיניהם
הבית הקורה או דכותלי המנוי מתענים וחלל המנוי מתקצר, מהני
נקורה ונני צורת הפתח נענין שיהיה דוקא על גבי הקנים שמהלכים
כמ"ש בהג"א בשם אר"י וטעמא דהדמ"א ומג"א דמילתא נזה י"ל דלא
ס"ל כדברי הג"א ואר"י הג"ל אלא דנכחאי גוונא כשר גם נצורת
הפתח

למעלה הא י"ל נהפך ואינרא דעיקר סגורא ליפסול בעיקוס זהו משום
דלא עבדינן פתחא כה"ג והשנינן העקומות כלילי נוטל ממנו ונהכי
כל העקומות שזין ואפי' נפחות מני טפחים לא מהני לנוד ולכ"כ
אפי' אם יומא כהוכחת השע"ג אכתי ביותר מני טפחים אין ראה
דכשר וגם הראיה השלישית שהניח השע"ג מדברי הגאון בעל מקור"ח
דהכשיר נצוה"פ נקנים שמהלכים אכן נכנס ואכן יוצא וק"י לקנה
עליון דגם נפתחי שומאי כשר וגם זו אינה ראה להכשיר כל עיקוס
אפילו מני טפחים ולמעלה.

ענף ג' סותר דברי המקור"ח מה שהחיר בעירובין גם אי אכן נכנס
ואכן יוצא נקנים שמהלכים ואין הכוונה בריטנ"א
כהנחתו של המקור"ח ומיישב ק' המקור"ח למה נצוה"פ דעירובין אינו
חייב מזוזות והשגות רבות שם על המקור"ח.

ענף ד' ומש"כ המקור"ח דבעירובין היכא דפני הכותל שזה ודאי
דנידון משום נצוה"פ דלפי' לעמוד מהכותל כשר כ"י
הוכחה זו תמוה דהתם הא איכא עמוד הנולט מש"כ נכותל השוה
רק מולד הסגור י"ל דכותל שזה עדיף מפתחי שומאי ורש"י מנמזות
רבותא קמ"ל ובעירובין משמע דדוקא כה"ג פסול אצל נכותל שזה
נידון משום נצוה"פ והריטנ"א בעירובין מודה הוא דאכן נכנס ואכן
יוצא לא הוי נצוה"פ דלפי' נכותל שזה פוסל וסרה הראיה הרגשית
של השע"ג דגם המחצר צור"ד לסוגר דכותל שזה פטור אי"כ כ"כ
היכא דאכן נכנס ואכן יוצא ומאי דהקשה על השו"ע דפסק כשתי
הלשונות דרש"י דהא דלון לו תקרה לקמ"י דללישנא נחרא דרש"י
דלון לו תקרה אין הבית מקורה מפרש לית ליה שקפי אסקפה עליונה
והדבר פשוט דאם אין לו תקרה פטור כ"כ אם אין לו מזוזות דכתיני
נאורייתא נהדיא.

ענף ה' ומש"כ השע"ג דהרש"א כהר"ן דלון נצוה"פ משלים שיעור
דופן נסוכה ליתא דהרש"א כתב להדיא נפיק דסוכה
דהטפה הוא מדרגתן היכא דעשה נצוה"פ ולהר"ן אכתי הוא דאורייתא
דלון נצוה"פ משלים שיעור דופן נסוכה וכמ"ש הג"ח בס"י חר"ל נרם
דאכתי מוכח מהוכחת הר"ן דלון נצוה"פ משלים שיעור דופן נסוכה
מדרגתן אחרים הוכחת הר"ן אינה מוכרחת דלהתוס' מנמזות והרש"א
נזה מזוזת כנרייתא דדפנות הללו שרינה נהם פתחים וחלונות כ"י
מיירי נסוכה דנענין שיהא נה עומד מרובה עה"פ ונפיק דסוכה (ז').
קמ"י ויתירה שנת על סוכה כ"י דנסוכה לא נצי עומד מרובה עה"פ
וי"ל דזהו דדחקו לרש"י לפרש דהא דמכשיר נסוכה פרוץ מרובה
זהו דוקא עם הצירוף דשתי כחלים הפרוצות ונהני כחלים כהלכתן
עומד מרובה על הפרוץ, ונזה מיירי הנרייתא דפיק דעירובין, ביאור
להירושלמי דפיק דסוכה ותיי כן שתיס כהלכתן כ"י ביאור למש"כ
רי"ו הוצא נצ"י דמפירש"י והרש"א נראה דנסוכה כשיירה אפי' אין
נעומד הכשר סוכה כ"י וסרה טענת הר"ן מלי' קולא דדופן שלישית
דשנא ושנא, דדדופן ג' לא נענין אלא טפח נמקוס אחד מש"כ נחותן
שתי דפנות גם נצוה"פ אינו מחיר עד דאיכא דופן של ד' טפחים ונזה
ייתבצ מלי' דקשה לפוס סגורא נחרייתא דהנרייתא מיירי נסוכה
גדולה ועוד ת"י לזה, גם מלי' דהוכיח דנדפנות סוכה לא מנרפינן
שיעור ז' ע"י הנטרפות דלכ"כ למה לרי"ך פס ד' ביתא הא יכול לעשות
פס נ"ט פחות מני סמוך דדופן כ"י והאמת דלק"מ כמ"ש המג"א
רס"י תר"ל דהא דמהני קנה קנה נפחות מני זהו נדי' דפנות אצל
כשעושה ג' דפנות נצי שנים שלישות דעירובין ונ' נטפת ונצוה"פ וייתבצ
שיטת רי"ו, וליח"א למלי' דהוליד השע"ג נטעמא דלא הניח הרש"א
והטור האו דפיתחי שומאי.

ענף ו' והמשכנ"י הניח לפסול קנה עקוס מהא דכיפה בעירובין
(י"א): דענינא שיהא עקוס אינו נחשב לנושקוף ומוכיח
מה דליו לרי"ך ליגע ובתי' שע"ג דהא דכל שיש בחללו ד' אפילו מתחיל
מן הארץ הוויין מזוזות מעליא ואימתי נחשב למשקוף נצח שזין בחללה
ד' ולא אינו כשר למשקוף וכן מובאר ברש"י שנת (ט'). ובעל כרחך
מוכרחים לנרד את המשקוף העליון שיהא ישרה ורחבה ד' אף על פי
שאינה נוגעת ברגליה דליו לרי"ך ליגע והראיה משנת לאו ראה דהתם
נענין שיהא עובי רוחם ההלל נפנים נחשכו ד' טפחים ואין זה ענין
לדין משקוף כלל דגם מזוזות ומשקוף דקים כחוט כל שחזקים לסגול
דלח של קש הוי צורת הפתח להתחייב מזוזות ויפסל עוד נזה ביאור
להלבוש סימן רפ"ז, ביאור לדברי הגאון הגולה והט"ז שכתבו לתרן

ענף ב. ינאר דנס התוספות סל כהניג וכהירושלמי וכוונתם
נאופן אחר מחלי דנניג התניג וליכא זזה פלונתא כלל.
ענף ג. ינאר לדנרי התניג סעיף לז, השנה עמשיכ נחיושי
מהרמיז והאחרונים לא עמזו על כוונת התניג.

סימן י"ד

שאלה. צורת הפתח שהרחיקו הקנים מן כותלי
המבוי יותד מר מפחים אם יש להכשירו
ואם לחי וקורה מתירין את הפרצה.

הד"ם. סימן ס"ג סעיף כח נגס האויז דנורת הפתח לא
אחרין דאחי אירא דהאי גיסא ודחאי גיסא ומנטל
ליה וכן כתב הריטניא והנכור שור הוכיח מהתוספות (י"א). דיה
אפכא דנס נורת הפתח פסול וכל האחרונים דחו ראיית הנכור שור
ואכתי יא להסתפק אם אחרין דאחי מתנטל והוי כולו כסתום דנחא
דאיכא זזה עומד מרונה והוי כסתום נס מה שנין הקנים להכותל
ולכאורה זה תלוי נפלותת הראשונים אי נורת הפתח הוי מחילה מן
המורה לחייב הזורק לתוכו מראש הרגים או נורת הפתח אינו
מחילה גמורה ומחייב רק נדרגנן להחיר כחמלית או פרה יותר מעשר
והפמיג נסתפק זזה והוא מחלוקת הראשונים עיין עירובין (י"א).
נחוספות דיה אילימא דפליגי זזה הר"י וריטניא וסרה ראיית הנכ"ס
ד"ל נהפך דפשיטא ליה נורת הפתח דהוי כמחילה המפסקת לא נרע
מלחי רחנ דאיכא זיה עומד מרונה ובש"ת פמ"ח ח"א סימן כ"ה
סוגר נס כן דהוי כסתום לגמרי וכן דעת התוספות שנת וש"ת אה"י
ונס נס תקיז כתב דהאי לא סל כהנכ"ס ולח הרגיש נדעדיפא מזה
דס"ל נס כן דאפילו כמה אמות בין הכותל להקנים מותר מטעמא
נורת הפתח הוי כסתום ואיכא עומד מרונה, והרב המורה נח"א
(כלל מ"ח סעיף י"א) כתב נראה לי כו' והדין היל לא מפיו אנו חיינ
נדיח נס אויז וריטניא כתב כן ומחלי דחיש דהיכא דאיכא ד' חין
טפחים פסול עד דאיכא לחי שס, זהו הפך מדנרי הפמ"א וסייעתו
דס"ל דהוי כולו כסתום ויותר מטעם עומד מרונה עה"פ ואי"ל שוס
תיקון ונכ"ס כתב דמקור דנרי מדין מנזי שפרכ נראשו ונחמ"א
סימן ס"ה סעיף א שמתוקן נלחי לגד הנתיס והיינו דהעמיד לחי
להכשיר הפרצה כמ"ס הנ"מ וכן פירש נח"א כלל ע"א סעיף ח'
וקשה דהרשניא וריטניא כתבו דלין לחי וקורה מתירין פרה יפרש
דנרי התניג נאופן אחר ודלא כהנ"מ והח"א (נפנים כתוב ודלא
כהנ"מ, והוא טעות הדפוס, וז"ל כהנ"מ), ואמנם פשטיות דנרי
התניג משמע כהנ"מ (נפנים כהנ"מ והוא טעות הדפוס) ונרשנ"א
סס מפורש דנס עומד מרונה על הפתח אינו מחיר פרה וכן כתב
התוספות (ה"י) דיה קיז דעומד מרונה על הפתח לא הוי רק
כמו לחי.

ענף ב. ירושלמי נהלי א' גרסינן מנזי שפרכ מנזר כלפי ראשו
רנן דקיסרין כו' ומוכח דס"ל דקורה מתרת פרה,
ואולי זהו משום דמייירי, עד עשר דלגמרא דילן אם יש שס פסי ד'
מתיר נפרצה עד עשר ואילו לריך שוס תיקון.

ענף ג. נחיושי כתנתי דלהירושלמי קורה עדיפא לפעמים מנורת
הפתח וינאר הירושלמי שס דמשני להתיר שניהן נלא
קורה אית תניי תני מעמיד קנה ודוקרן אית תניי תני עושה פס
אל ד' טפחים, תני רשנ"ג אומר מנזי שס לו שני פתחים כו' אחר
ר' נח והוא שהעמיד קנה ודוקרן אצל אס עשה פס ד' טפחים הלכה
כרשנ"ג, ויפלה זזה טונא ונדנרי הרשנ"א נעשה"ה ונחיושי
זכינו לאורס.

ענף ד. ראיח מהא דמנזי עוקס נגד כלל דהרשנ"א וריטניא
דלין לחי וקורה מתירין את הפרצה ת"י דהרשנ"א
וריטניא אולי לטעמייהו דהסכיתו נפ"י מנזי עוקס כפ"י ר"י מדנרי
נחיושי הרשנ"א וריטניא מנזר דלא כהנ"מ, התניג והח"א אולי
לפוס פסק השו"ע קושיא עושה על הח"א דנס להחמ"א נפנים ס"ה
י"ל דזהו היכא דנתקן על ידי קורה ומי"ל דזהו נס נתיקון נורת הפתח
נחשנ"ג ח"נ סימן ל"א סוגר לכאורה כהח"א ומנזר דיותר נוטה
דעת לפרש דסוגר כהפמ"א וש"ת אה"י וס' תוספות שנת ואין
איש מחזיק עס הח"א.

ענף

הפתח וכן נראה מהריטניא דנין הקנים כשר אפילו אם התנוות נגזרים
מהמשקוף ותפסין י' כתננו דלהרד"ק נס נעמה"ק היה כן וגם היום
עושים כן נהרנה פתחים דנתינים המשקוף נאחזיעתן של התנוות
ועוד איכא נפ"מ היכא דמכשיר חלי מנזי על ידי קורה כמ"ס נזריע
סימן ס"ג סעיף ל"ג דהכתלים נמקום מנחות זהו דוקא נראשי
הכתלים ומפלפל זזה נשיטת הירושלמי ומנזר הירושלמי פרק קמח
הורי ר"א נהנין דענד נורת פתח כו' תמיה על הגליון הש"ס סס
(נענף ג' שורה עשירית נשאכול טה"ד וז"ל נאכול).

ענף ג. נתי פמ"א כתב לפסול נורת הפתח אם הקנים עומדים
נחוד החצר והכותל מכסה אותם והניח ראיח מפתחי
שימלי ונתי ח"ס הש"ג עליו דהתם כותל לא מהני נורת הפתח
ותמיהני דהא נס נמנחה כן הוא והתם הכתלים מהני ש"י ת"י לזה
ויפלה נדנרי הפרשה והנחה פרישה ניר"ד סימן רפ"ו דמהרש"א
והטור משמע דלא כדנריהם, ת"י לקי הנ"י אחר לא הניח הטור
פירש"י והרמב"ם נפתחי שימלי ד"ל דהטור איל לטעמו דכותל הנית
הוי כמנחה, ת"י לקי הפרשה על פי הירושלמי (פ"א ה"ל ח') לא
דמי מנזי לאכסדרה מנזי נעשה לתשמיש נתיס כו' והפמ"א איל לפוס
מנחה הקדמונים דכותלי הנית הוויין נמקום מנחות וכשיטת התוספות
והרש"א נמנחות נפיתחי שימלי.

ענף ד. ינאר דהריטניא סוגר דרש"י נעירובין דהוא כחוספות
ורש"א נמנחות ס"ל דהכותלים עולים נמקום קנים שמן
הנדיס יתרון הסתירה נרש"י נפירוש דלית ליה שקפי מעירובין למנחות
וקמו דנרי הפמ"א אפילו לפוס שיטת רש"י נמנחות דנ"י עירובין
לעולם אחרין דכותלי הנית נחשנים נמקום מנחות ורק נאחזע כותלי
הנתיס והנורות דליכא שס ראש וקנה לא אחרין דהכתלים הוויין
כמנחות (נענף ד' שורה רביעית קודם סוף הענף נחסר שני תיבות וזו
ז"ל למור דכותלי).

ענף ה. ו' מקור גדול למנחה הקדמונים מסנהדות הירושלמי
פרק קמח דעירובין ה"י ט' ומנזר כל הירושלמי
סס.

ענף ו. תוספות פרק קמח דעירובין (י"א). דיה אפכא מוכח
דס"ל דהכותלים חין עולים נמקום קנים (נאורה
נניעית ועי"כ מניח מינעיה כו' מלת מניח נמחק והוא טעות הדפוס)
ומזהה הוכחה זו ד"ל דכתלים שיעלו לקנים תליא נפלותת דלחי
העומד מלחי הוי לחי וכ"ס לקנים נורת הפתח, ועוד דיתוי לפוס
דנרי היצועות יעקב, נעמוד ש"י נאורה ד' יח"א טה"ד, וז"ל
והיכא, ונסימן שס"ג סעיף כ"ו או ש"י פסין ש"י משהוין או נורת
הפתח והנרעק"א הקי הא נורת הפתח דעושה קנה מזה ומזה מחילא
כו' ונתיג כתב למרן ולא חש לקמחיה וי"ל דזהו היכא דהנית הקנה
העליון על הכתלים אצל אינו מוכרע ד"ל דהוי עומדים מכוסים ולנורת
הפתח סני דלא כהנכ"ס, ומתוספות נעירובין (נ"י) דיה ליענן.
נראה יותר דס"ל כרמ"א ומנ"א וכן מס' האשכול אצל מרנזי יהונתן
נס מנזר סימן ס"ג סעיף א' ורמ"א ורמ"א סימן קע"ג משמע דס"ל
דקורה אינה מונחת על הכתלים כלל.

ענף ח. יפלה וינאר דנרי התניג סימן ס"ג סעיף כ"ח
דהמתנה"ג הגיה נדנרי, ואי"ל להגיה כלל, והתניג הקשה רק
מסוכה העשויה כמנזי ולא משתי דפנות דעריץ ויפלה נדנרי המתנה"ג
ומסיק ורנ ורנ הפוסקים העומדים נגד הרמ"א ומנ"א זזה ומונח
לחלכת למעשה חמשה דינים.

סימן י"ג

שאלה. לחי רחב יותר מפי מפחים שהועמד
לשם לחי ברחוק מהכותל ג' טפחים אי
כשר או לא.

להמנ"א. סימן ס"ג סעיף פלגי זזה התוספות ורנזי יהונתן
ונירושלמי פרק קמח ה"ל א' היה רחב נחוד ט"ו אמה
כו' ונשיק הניח דנרי התוספות וכתב דנריהם נזורים דלכך קאמר
נירושלמי דנעיק כו'.

ענף א. ינאר דנרי הירושלמי דלא כהנ"ס מר דודי ז"ל נס'
ניר ודלא כמ"ס נשיק ואדרנה הירושלמי הוא כדנרי
הש"ג.

ענף ה' ולמעשה חקרתי דנעירות הגדולות בלגליא ובאמריקא
הנה נחלצו הרחוב כוונע אין הולכים ב"א רגלי מזד
סכנה דיווקו מהעזרים ונוסעים בעגלות האלקטרי וכיוצא והולכים
נלדתי הרחוב שנקרא בשם (פוט-פאטה) ומעשה גם אם ימחל דנורת
הפתח היו כסחוס לגמרי ובש"ע סימן ס"ג סעיף ל"ד דנריך להזר
אלא לשנוק פתחא רבא כו'. ובמחזיקי הדמיון חתב דלית מונן
טעמא כו', ובספר תפארת שמואל על הרא"ש הנה לרנה לא ועל
דנורת הפתח לעולם לא יתבטל אפילו אם אינם הולכים שם, וכן
כתוב בתשובת דברי אברהם ורבינו נח' ב"א כח דנורי הח"ס
ל"ע ומלי דטען שם מדברי הר"ן אינו טענה ובת' ר"ח א"י הוצא
ח' הרא"ש דנורת הפתח היו מחזיקי חתם, אינרא דהיום זכינו לס'
א"י הגדול מקור דברי הג"א, ומוכרח שם דליכא כאן ט"ס והת"ש
גם הנח"פ לא היה לפניו ס' הא"י ובס' ח"י אין משנתו נרורה
זוה, ומנאר שיטת הג"א ומנאר דליכא הרנה סגרות להקל וגם
להג"ח וט"ז היכא דמתחלה נתקן שיהיה כך לא היו פולה והפ"ח
והק"ג ובס' י"ח השיגו על זה ת"י לזה ומכל הלין טעמא כ"ל דאם
העמיד שם לתי כשר לכ"ע ואם הוא כן בשני הגדלים נתנו לאורכו
אינו מהני אפילו אם מעמיד לתיים ללד הנחית כהוראת הח"א דהא
היו מנוי מופלג לגמרי ונריך דנורת הפתח מזד אחר, ולדינא בקצרה
מונה שם שבעה דינים למעשה.

סימן ט"ז

שאלה. צורת הפתח שעומדים הקנים בתוך חצר
לפנים מכותלי המבוי דפליגי בזה
האחרונים האידך יש לפסוק הדין למעשה

ענף א'. נרש"י ר"ש עירובין ושרייה בתקנתא דלתי או קורה
דלתי הכירא דלא ליתי למישרי רשות הרבים והק'
נחידושי הגרעק"א והא לתי משום מחילה, ואמנם הרמב"ם וטור
סימן ס"ג כתב דאם הוא גבוה יותר מכי אמות אין לו תקנה בלתי
וקורה והק' הג"י נלתי כ"ל והכ"ח ת"י דפ"ח אם העמיד הלתי אלל
עוני הכותל מנחון ושוה מנפנים אלל דננוה (כ"ל בפנים) יותר מן
הכותל למעלה מעשרים אמה ולשם הוא נראה כו' ואף גם דברי
רש"י א"ש דנורת הפתח סוגר הנ"ח דה"ל כשר ותי' זוה ק' ר"ח
בתוספות (י"א) ד"ה איפכא, והישועות יעקב פליג וסוגר דנורת
הפתח נמי נעי היכרא קת' והיינו טעמא דרבינו חס' דלא ניחא להו
לומר ככ"ח, ואולי י"ל דרבינו חס' לטעמו איל דלתי העומד מחילוי
לא היו לתי וס"ל דנעין בלתיים הכירא טוגא משום הכי ס"ל דגם
נצורת הפתח נעי הכירא קת', ולא לדין והעיקר כדברי הג"ח להנכה
דנצורת הפתח לא נעין הכירא כלל וכן מנאר בשו"ת הגאון רבי
אליהו מזרחי (סימן כ"ה) ולהר"ם והג"ח יש להכשיר נצורת הפתח
שעומדים הקנים לפניו מכותלי המבוי, ולדברינו סרה ראיית הנכור
שור לגמרי דר"ח לטעמו איל.

ענף ב'. המקו"ח כתב לפסול טעמא דניתא כמאן דמליא
דתי, ובת' מהרש"ם (ח"א סימן ר"ז) הרב השואל
והתשובה תמהו על זה דנחצר שאינו מקורה לא אחרין ניתא כמאן דמליא
דתי, ת"י לזה מנשיין (ע"ט) דנחצ' אינו סוגר כרז ושואל, אינרא
דלכתי ליכא יאועה דהא קיימא לן כרנן דפליגא אחרין ולרז ושואל
יהיה ההלכה דגם נרשות היחיד לא אחרין ניתא אחרין דמליא דתי
וכ"כ להדיא נחידושי המחזיקי ומקור לדברי המקו"ח מהא דאריה נען
קנה נרשות היחיד כו' ובתוספות פרק קמא דשנת (ח') ד"ה אחר
אזני דטעמא דר"ח משום דניתא כמאן דמליא דתי וזהו אפילו בשא"ט
מקורה גם נפי הזורק (ג"ט); כיון דעשאו נרשות היחיד כמאן דמלי
דתי, קושיא עומה מרז על רז דרז דאחר נפי הזורק דחייב ס"ל
דגם בשא"ט מקורה כמאן דמליא דתי ורז ושואל דאחרי תרומיהו
לא חייב רבי אלל נרשות היחיד מקורה ולא בשא"ט מקורה, ועוד
דהא מסתמא ס"ל דהילכתא כחכמים גם נלא זה קשה לעולא ור'
יוסין נהא דפרק הזורק וכו' אחרו לשמעתיא כרזי ושנקי רבנן רש"י
וקצת הגאונים ז"ל וכן הוא דעת הרמב"ן ורש"י הוצא נהה"ח פ"ד
משנת לחלק זוה בין עקירה להנחה לענין מקו"ח ד' ולא כן י"ל
דהתוספות שכתבו דטעמא דר"ח משום דניתא כמאן דמליא דתי וזהו
הכל לענין הנחה לאור וזהו מייירי הסוגיא דפרק הזורק ונהא ס"ל
לעולא ורז ור"י דאחרין כמאן דמליא דתי גם בשא"ט מקורה והא
דרב ושואל דאחרי תרומיהו כו' מייירי לענין עקירה (בשורה ד'
קודם סוף הדף מסופו לנוח טעות הדפוס, וז"ל מסופו לנוח), ומעשה
קמו דברי המקו"ח, ינאר דלהתקנתא דפרק הזורק דחייב מק"ו דלאחרים
עושה מחילה כו' ח' אחרין לסגרא כוונא דמליא פלוגתא הראשונים
הוא להתוספות כן הוא ועיין ירושלמי פרק חלון הלכה ב' ולהרע"ב

נעירובין

סימן ט"ז

שאלה. קנים של צורת הפתח אם עומדים חוץ
לחלל המבוי נמי שרי או לא.

המנהג הפשוט דאין מדקדקין להעמיד הקנים של צורת הפתח
דוקא חוץ חלל המבוי, ומפרש אחד כתב לפסול זוה,
והנני לנאר.

ענף א'. נעירובין (כ"ד): הו"א רחנה כו' אבתוספות הקצו
ד' קושיות על פירש"י ובחידושי הרשב"א והרע"ב
תירצו ג' קושיות וחדא לא ובספר נהה"ע כתב לתרן קושיא זו והעלה
דכשהנורת הפתח עומד חוץ לחלל הוא רק כמארך כותלי המבוי
וקנה ע"י ואין כאן צורת הפתח וזה דבר חדש ואפשר להג"א רח"ה
לזה מהא דכתבו הע"ש והא"ר דנין הטו"ע סימן ס"ג סעיף י"ד
דאם נען שתי יתירות נקרקע סמוך לכותלי המבוי מזה ומזה מנחון
והנית הקורה עליהם כשר מטעם לתי, ולא הזכירו דהו צורת הפתח
אך י"ל דמודים דכשר רק דכוונתם דאפילו היכא דנתן הקורה בין
הקנים שמהגדלים דלהג"א נשם א"י פסול נצורת הפתח ועוד דעיקרא
דדברי הרב נהה"ע אינם לפי מנהג הקדמונים ואם כן י"ל דהטו"ע
והא"ר אזני לפוס שיטת הרמב"א אלל ליישנ זוה שינוי לשון הגמרא
ליכא למימר דרש"י ס"ל כמנהג הקדמונים כח"ש להדיא הרע"ב גני
פתח שימא קושיא לשיטה זו מלי קאמר א"י לענין ליה צורת הפתח
אחר גמלי שדיין ליה הא אינו צריך להעמיד קנים כלל וא"י הא סוגר
לתי העומד מחילוי הו"א לתי אם כן כ"ש דכותלי המבוי מהני ואפשר לפרש
דהא דקאמר אחר גמלי ושיין ליה זהו משום הגובה יהיה הדקה
וסרה הקושיא דהיה להם לעשות צורת הפתח חוץ לחלל השני.

ענף ב'. וזהו יתיישב הסוגיא להתה"ד נצורת הפתח מהני גם מסיד
טחוי נכותל ובס' נהה"ע כתב דמסוגיא זו רח"ה להט"ז ונלא
כאחרו מורה שזה לרשום נכותל נקריי, ולע"ד זה ליתא דנליט
שני משהיין יתכן דזה פחות משיעור לתי דהוא כעוני אלצע רוח
אגול במקום רחבו, ועוד אזי אחר דהעיקר כדברי המורה והט"ז
לא היה לפניו ס' התשנ"ז (ח"ב סימן ל"ד) שכתב דנפקירה ענה
סגיא והכי נמי נקריי פשיטא דהו נליטה כמו דיו על הנייר והט"ז
שהג"א מתה"ד שיהא עז כחוט הסרגל תמהו דזהו רק נלתי ולא
נצורת הפתח, לשון השכנה"ג מנומס, ועוד דיסוד טעמא דהתה"ד
משום דכל היכא דנקטו חכמים שיעורא הוא דוקא גם היכא דנקטי
לשון אפילו והסכימו עליו רבותינו הראשונים וגם נרמזים
דייקין זוה, ת"י לקי מהר"ק בשורש קכ"ג על מהר"ם מרונסבורק
מהירושלמי פרק קמא דמגילה גירושלמי מוכח כהר"י"ש ולא כהתשנ"ז
ח"ב ס' ר"ז ונדין לתי הרמב"ם והנ"י הסכימו דסני נכ"ש נ"ל דס"ל

הכי זהו לפוס מלי דקיימל כלגני נחלת מני כמ"ש ר"ש סי' י"ב וזה
 חמרו טעם להשמעת הרמב"ם דינא דחמיר נפתחא דאקראת חך י"ל
 דזהו רק אם מנינו נגמרא דנכחא גוואל לא ענדי פתחא וגם נזה
 נר"ך עיין היכא דנשתנה דר"ל וכולי עלמא ענדי פתחא כחא' גוואל
 מדוע לא נלמד דהו' פתח ויתחייב נחלתו וזהו יסוד סגרת התוספות
 שנת ובעל התניא ז"ל נדון גג המפסיק, נש"ת אה"י כתב דלעשות
 כולה פתחים או סמוכים זה לזה לא חמירין וזה דבר חדש גלי יסוד
 ונגמרא ורבותי הראשונים ז"ל ונכמה עירות גדולות נרסו' רחתי
 שהיו עושים נורת הפתח נחוט נרזל על עמודים גבוהים ומקיים את
 העיר נזה דליכא הרבה נורת הפתח זה אחר זה ולכן אדם פונה פה
 ומפלג נעולם (ומש"כ נס' תק"י נכוונת האה"י ליט אמת) והכי
 נמי נדון הפתח אין לחוש וכן כתוב נישועיק דעירו נהנו כן גם נמי
 ח"ס כתב שמהל עירו כן מימי הגאון ר' משולם ז"ל אלא שזה הגאון
 ז"ל לכרוך עליו עוד קנה למעלה, ותמה על זה ויפסל נסוגיא נפרק
 קמא (ט.) מניו שרצפו נלחיים פתוח מדי נלנו למחלוקת רש"י ורנן
 נס' נחש"ע הק' הא היו מחזיק שגדדים נוקעין ומי דזהו אם ליט
 מחובר אל הכותל רחיה לזה משנת (ק"א) ולמי שפיר הא דהגאון
 ר"ש דכיון דהקנה היה מחובר לכותל אין חשש דגדיים נוקעין, נרס
 מכל הפוסקים ליט נראה חילוק זה דעכנת הכותל לא מחייב מידי כמו
 דלס היו עומדין שומר שלא יניח נדדים לנקוע ולייז' ק' נחש"ע אחינא
 דליכא מקום לתקור הא לי' דמהני אם חמירין דזהו ההלכה דהו' כל
 הדופן כסחוס נזה או דרך ההלכה דגם נמקלת מחני, ועיין בתוספות
 יאנים (י"ג) ופשיטא מזה הקושיא הגיל דהו' כללו כולו סחוס וסרה
 ק' נחש"ע ת"י אחר לק' נחש"ע, בשורה רביעית קודם סוף הדף
 נשמש שורה, וצ"ל להחמיר בכחאי גוואל שהוא מן הצד ולא
 למעלה עיין סג"א סי' תקכ"ב סע"ק ס' וססי' תרל"ב ות' ח"צ
 סי' נ"ט ובספרי שו"ת ב"א קמא סי' ס' ואינו משתמש כו'—
 והדרא ק' הח"ס מדברי הרא"ם (כ"ל) ונפנים, נדפס הרא"ש, והוא
 טה"ד) הרא"ם לא הורה כן לעיכונא רק מהיות טוב וגם מה שזה
 ר' משולם ז"ל גם כן לאו לעיכונא היה מלי דמסיק הח"ס דלס הקנה
 העליון למעלה מכי נע"י שיהיה הקנים עומדים דוקא בתוך חלל המני
 כי"כ גם השוע"ק והנ"ח פסק דלא נעין הכירא מידי נגרות הפתח
 והח"ס לא ראה דבריו וגם נתי' הרא"ם סוגר כוונתו.
ענף ו. נכללא דהלכה כדברי המיקל בעירוב להריט"א והריט"א
 דוקא בהנחת עירוב ולא נמחיות והרא"ש נפ' עושין
 פסין נשם מהר"ם מסתפק נזה וגם דילמא הא' כללא הוא דוקא נחנלי
 ולא נלמורא ומסיק נשם מהר"ם דדיק מדברי ר"ח להקל גם נמחיות
 ונלמורא, וקשה מהל דפסק כר' נמחיות הניכרות וז"ל דתערובות
 דירון חמיר כמ"ש נמרדכי ונהגמ"י, ועיין בילור הגר"א סימן שני
 דהרמב"ם סוגר דדוקא נחנלי, והרמב"ם נפ"י משנת פסק דקטן
 אין מטרפין בשירה והנ"י הק' למה נקט הא' נעילא לחמורא ונירשולמי
 פרק קמא הל' י' נש"ק הקשה על הג"י הא זהו נמחיות ונ"י כתב
 דמהר"ם סוגר דלין חילוק זהו וזהו לוח מידי, דהרמב"ם ליט סוגר כן
 כמ"ש הגר"א, ולחמס לענין ספיקא דדינא דברי הג"י נכונים דליכא
 להקל גם נמחיות כעירובין (ה' י'), ועיין (ג"א) והילכתא נע"י
 לקולא וק"י פרק קמא נר"א סימן כ"ג וכן כתב הג"י נחש"י ח"ג
 ל"ה נאל נזה ומשמע דסוגר כדעת מהר"ם הג"ל וכ"כ נמי שלחן
 שלח ונחמיר סימן ל"ח ומדברי הנש"י נמורא דגם נפוסקים אמרי'
 דהלכה כדברי המיקל בעירוב וכן מתנאר מהנ"י נחש"י אנתק רוכל
 סימן מ"י וכ"כ נס' ז"ל הספרד' וסונה ז' דינים להלכה למעשה.

סימן י"ז

צורת הפתח שנעשה לדבר אחר כגון חוטי
 הסעלעגראף או חוטי האלעקטערי
 קארם אי רשאי לסמוך עליהם לצורת הפתח להחיר
 מלמול בשבת.

מחיצה העומדת מחילה היו מחזקה לכולא עלמא והכי נמי נצורת
 הפתח כמ"ש השנ"י ומי נל"פ חך אם הערת הפתח
 נעשה בשביל דבר אחר אולי נרע.

ענף

נעירובין (ע"ת) הסגרא כיון דלאחרים עושה מחצת וכל הכותל
 נעשה רשות היחיד ועושה הכרמלית רשות היחיד להכי נטל כל הכותל
 וגם הכותל אל הרשות היחיד וגם הה"מ פ"ד משנת דין ט' ס"ל
 כהריט"א וסתימת הטו"ע נסיון שמה הוא כריט"א ורש"א וסרה
 ק' החו"ס שנת ולישתמיטתיה להחוס' שנת שיטת הרש"א והריט"א
 וכוונתיהו קיימא לן דהו' להחמיר נדלוריתא והתוספות דניחא לכו
 לפרש טעמא דר"ח ננען קנה נרשות היחיד וזרק ונח ע"ג אפילו מלא
 אמה חייב משום דניחא כחלון דמליא אולי לטעמיהו נפרק הזרק
 ונעירובין והתוספות כתבו רק ושחל, ולא לדבר נרור ונהא דלמור
 ר"י נ"א למור היה ר"ח כל מקום שאלה מוגל נ' ראיות וזהו רשות
 אחת כגון עמוד נרשות היחיד הנה נעירובין (פ"ט) כתב הריט"א
 דעמוד שהוא נבית מקורה לא דמי לתל נרשות הרבים שליט מקורה
 כ"י והיה אפשר לחלק משום דנבית כחלון דמליא דמי וי"ל דהריט"א
 מילין דרש"י לטעמיה נהא דלאחרים עושה מחילה סוגר כתוספות
 אס כן גם נשליט מקורה כמו נחזר חמירין כחלון דמליא דמי ונחוספות
 נגיטין הג"ל דהקשו למה נקט המקשן ר"י דאירי נרשות היחיד מקורה
 דניחא כחלון דמליא דמי כ"י, וקשה הא הגמרא קא' שם לעולא ור"י
 דס"ל גם נרשות היחיד שליט מקורה חמירין כחלון דמליא דמי וי"ל
 דהתוספות נגיטין אולי כשיטת הרש"א וריט"א ודלא כתוספות
 נשנת ועירובין הג"ל ונירשולמי פרק קמא דננת נפיקא דשניה
 פטורים ר"י ענדי מחיות כחמלן, ונר"ש פרק חולין נעון קומי
 ר"י אלא כ"י ונר"ש דס"ל דנתי ונחזר שון ולא חמירין נתיא כחלון
 דמליא דמי וי"ל דזהו משום דמחיות כחמלן ונכללי (ע"י) נעיל
 מידיה ר"י אלא מר"י כ"י זהו דמסתפק לר"י ואיהו ס"ל דגם נבית
 ל"א כחלון דמליא דמי ולפ"י ק' התוספות נגיטין הג"ל על ר"י אלא
 לא קשיא מידי, והעולה דסגרת המקי"ח תליא נפלוגתא דרש"א ור"י
 ונעירובין אית לן למיזל לקולא כמו שינאר.

ענף ג. ועוד דברים נגו דהנה נרים חלון דתקן חלון שני שתי
 חצירות ונגמרא מ"ט נתיא כחלון דמליא דמי וקשה
 הא זהו כר"י וי"ל לייז' נשני אופנים או דס"ל כרנא נגיטין (ע"ט)
 או דלענין עירוב הלכה כדברי המיקל, קושיא שם נרים חלון מלי
 פריך רנא לר"י נמחיותא דלחד לי' חלון כ"י תקשה לנפשי, מלי
 לזה דלרנא קשה מ"ט חס"ס ר"י נמחיותין דחלון שני שתי חצירות
 למעלה מעשרה מערעין שנים דוקא והא נעירוב אפילו נחזר היו כמליא
 דמי ומוכרת דלא תליא נפלוגתא דר"י ורנן, הגל"י נסתפק אי
 תקרה גורם או רשות הבית גורם ולפנינו כהיום נפר"ת מפורש
 דתקרה גורם, ולדבריו מוכרח דתליא גם נחשמים ולמי שפיר,
 הרמב"ם נה' עירובין פ"ו דין ח' כתב ונר"ך שיהא הוא ועירובין נמח"א
 כ"י ונספר ח"ג כתב לנאר שיטת הרי"ף והרמב"ם והרנה מטעמיהו
 לאו מידי ה"ס, דברי המקי"ח הוא לפוס שיטת רמ"א ומג"א דכותלי
 המני והנתיים אינם עולים נמקום קנים ולפוס מלי דנידררט לחוק
 שיטת הקדמונים ליכא למפסל מידי.

ענף ד. הפתח אומר נקנים שהעמידם בתוך חצר ולא אחי עלה
 מטעם המקי"ח רק משום דנע"י שיהא המחוות נגלי
 ולא מכוסים ודבריו ננים לפוס שיטת מהנה הקדמונים כמ"ש נסיון
 י"ב ענף ג' ולפ"י הני תרתי אי אפשר להקל כלאחר דמחניף הוא
 שלא כהונן חך פסק הפתח נני על ד' ראיות והם אינם ראיות כלל
 ואס כן אפשר להכשיר בעירוב אחד הכותל נמקום קנה ונקנה השנית
 מלוחו נורת הפתח עומד הקנה מכוסה ולא היו תרתי דסחרי חך
 אחתי י' לרון נדון זה דקנה מכוסה מזה הראיה ה' של הפתח דננויה
 על סגרא וטענה דלין דרך לעשות נורת הפתח נכהלי גוואל שיהא
 המחוות מכוסים ולא ענדי ליכא פתחא נכהלי גוואל וזהו סגרת הט"ז
 נדון הג' המפסיק, וסרה טענת התוספות שנת ובעל התניא ז"ל ואס
 כן הרי י"ל דגם להרא"ם והנ"ח דס"ל דנורת הפתח לא נע"י הכירא
 כלל פסול מטעמא דלא ענדי ליכא פתחא כה"ג.

ענף ה. ינאר דכללא הג"ל דלא ענדי ליכא פתחא הוא מפרק
 דמשתנה לפי העת והזמן מעיר לעיר ומחזקה למדינה
 ופתחי שימלי לפתחי פתחי אר"י הרי דהיו עושים כן ומכל מקום הוא
 פסול מטעמא דלא היו פתח ורק חמס כתוב נחורה להדיא מחוות וליכא
 נלי משקף, ולהתוספות וריט"א ור"א (נפתחא דאקראת) כל היכא
 דלא ענדי אס עשאה נטלה דעתו ואולי רש"י נפתחא דאקראת ליט סוגר

גם לדבריו נסמך י"ב ולדבריו קושיות המגיד מעיקרם לא קשיא
מידי ורק דקושיות המגיד הוא לפוס שטת הרמ"א וגם מש"כ הפח"ג
נשם הא"ר לא נהירא ומתוורתא כמש"כ הגר"א דלהרצ"ה ורמ"א
ס"ל דגמרא דין פליג על הירושלמי ומוכח דלורת הפתח דהוי מחילה
מהני גם להרצ"ה הגנת ורדים הספרדי פליג על המגיד דין כותלי
הנתיים או מהני להקדשף שיהי מוקף לדירה והמגיד סימן שני
פעקיה הניא דברי המגיד להלכה וכתב דכן משמע מפירש"י בעובד
לדפדנא והגנת ורדים הניא רש"י כנגד המגיד מהך סוגיא וינאר
לדכא מחלוקת דין בראשונים צ"ה היקף לדירה לרש"י ורש"א
ורש"י תליא נמשעה ממש דמעיקרם ננה בית ופתח פתח ולהלפס
ורמזים וכ"ה צפ"ה תליא נכוונה דהיכא דגדר לשם דירה אפילו קודם
שנה הניא מהני ובשיטה זו הולך המגיד והגנת ורדים איל לפוס
שיטת רש"י וסייעתו ונזהר יתנאר דליכא שום דחיה לדעת המגיד
וינאר דברי המגיד הגל.

ענף ד' ינאר דליכא שיטה שלישית והוא שיטת הרמ"ד נהא
דרחצה והריטנ"א כתב דליט מחזור מקור גדול לשיטה
זו מתניתין דריש עושין פסין ומהירושלמי שם עלו מליליהן מטלטלין
כ"ה ונחידושי הרש"א מפורש הטעם דליט מחזור משום דקשה
מעיר חדשה, ולכאורה קושא זו הוא גם להרמזים ויתרן גירסת
ר"ה שם צהיפך וכ"ה בירושלמי ואחי שפיר שיטת הרמ"ד וינאר
הסוגיא לשיטת הרמזים ושיטת רש"י דקשה מהא דמקשה דמתניתין
על הא דרחצה דר"ה ורבינו יהונתן אילי נשיטת הרמזים והניא לשון
רש"י וינאר עוד דגם לרש"י איכא נוונא דכוונה הוא ענין המועיל
צהיפך לדירה אך מדברי רש"א וריטנ"א וטו"ע לא נשמע הכי.

ענף ה' המגיד כתב נשם התוספות דלורת הפתח מהני נזה
כמו מחילה ונמחית השקל כתב דלרש"י מוכח דלא מהני
והא ליחא, נתי נט"ש כתב דמתוספות גם כן אין ראיה ומתמה על
שיטת רש"י ולא קשיא מידי לרש"י וגם מאי דטען נשיטת התוספות
לאו מידי הוא דראיית המגיד צרורה, ודברי הנט"ש תמוהים ואיך
שיהיה מתוספות איכא ראיה רק דלורת הפתח מהני לגואי ואם מהני
גם לצר"י צריכין אנו להרצ"ה ורמ"א והגר"א נסמך תר"ל דסוף
סכך מזיל אך אכתי נחוטי טילענראף והאלעקטערי קארם י"ש לדון
דליכא לחלק דשאי הא דהרצ"ה ורמ"א דהקנים שמהלדים הועמדו
לכך להכי אין לחוש נקנה העליון וחלוי נפלונתת הנ"ה והישיעיק
סימן שס"ג והגלון המזרחי סנר כנ"ה דלא אחרין דהעיקר נצורת
הפתח הם הקנים שמהלדים.

ענף ו' ולדינא עיקר דאין לחוש נזה שנעשה נכוונה לר"ה וכפסק
הנט"ש ואף דרדיוחיו לית נזה משאז אלז מילתא
מסתברא הוא כהמקילים ונפרט אחר שהעיד דרוב מנין וננין המה
ולדבריו נסמך ט"ז הלכה כדברי המקיל צעירוב הוא גם נמחיות
ונפוסקים ויפלפל נהא דמנחות (ל"ג:) אכסדרה כ"ה ונחוטי טעלענראף
והאלעקטערי קארם ליכא כוונה להיפך ומונח חמשה דינים.

ענף ז' יפלפל אי איכא פשיטות מדברי העו"ש והא"ר סימן
שס"ג סעיף י"ד ודחי דלחי וקורה שניה מין אחד
דשניהם נעי הכירא וסרה נזה קי המשנה צרורה הנלחי סימן ט"ו
ענף ד' ולורת הפתח פסול דנעשה לדבר אחר, ראיה לזה מתוספות
(י"א.) ד"ה איפכא, דבריו תם דסנר דלחי נעי הכירא טונא סנר
דגם נצורת הפתח נעי הכירא נמקצת והילכך לא הו כמכוין לדבר
אחר אלז לדין שפיר י"ל דטעמא דהעו"ש והא"ר הוא כמש"כ, אך
דחיה להם לנאר דעתם ולהשמיענו האי חידושא, גני קנין דנעי כוונה ואי
ננה פלטרין ננכסי הגר ואחר העמיד דלתות להרמיה לא קנה האי
ננהגנה ורבינו ישעיה והר"ש פליג, ומהרי"ט תמה על הרמיה דהרי
מתעסק נכיה הוא, והכי נמי גני צורת הפתח דמתעסק נהכסר
טלטול תי לטענת מהרי"ט להרמיה קנין הגנהה דרנן ור"י והר"ש
ס"ל דהוי דאורייתא או דלא קיימא לן כהא דתירוצא כיון דנפל גלי
דעתיה דנפילה כ"ה תי לך התוספות נבינה (ל"ט.) וכ"ה נצורת
הפתח אחי שפיר.

ענף ב' כוונה נצורת הפתח לדבר חול פשיטא דליט פוסל,
נפוסה (י"ט.) הואיל ולגואי ענידי ולנר"י לא ענידי תיחא
לא קמ"ל, ופירש"י לצר"י כ"ה, ונמחיות הקדו דמתניתין שחיינן
לה תי לזה דמחיות בית הוא ענין חול דלא נעי כוונה מה שאין כן
היכא דהכותל נעשה מעיקרם לשם מזה אפילו לבית הלל דמכשרי
סוכה ישנה מכל מקום מזה אינו דומה לדבר חול ונר"ש שם (סימן
ל"ה.) ונקי" (אות קל"ג), לינא דהואיל משמע כהר"ש, נסי שגלי
הלקט השלם נשמע מלת הואיל, ונפר"ה ור"ן התחילו נדפנות וסיימו
נלל, תי לזה, הקי"כ כתב דלא פליגי אחראי אדעולא דלא פליגי
אמתניתין, וזה תמוה דמוכרח דליכא חידושא נדעולא, ובירושלמי
שם ופרק קמא דעירובין סוף סכך אינו מזיל נפוסה, ולהפ"ת זהו
אחראי הקנים ולטו פליג על המשנה וע"כ כריטנ"א, או כמש"כ ליינא
קי התוספות, עיין סימן י"ב ענף ו', ועיין מנ"א סימן תרנ"א
סעיף ג', ונרש"י שם (י"ט.) ד"ה דמחיות וננה פלטה קולתסו
דהקי"כ דהניא נמג"א, מחיות דלורת הפתח אולי כמו מחיות פי
תקרה יורד וסותם דאחרין נה דרך לגואי הויא מחילה ולא לצר"י
ומהירושלמי נראה דלורת הפתח העשוי לדבר אחר הוי פסול מעתיק
כל הירושלמי נפרק קמא דעירובין ומנאר ומפלפל שם טונא.

ענף ג' הר"ן חקר אי צורת הפתח מתיר נשתי דפנות של סוכה להשליש
שיעור דופן ומסיק דדופן סוכה חמיר נזה מדופן שנת
והרצ"ה ס"ל דלורת הפתח נלחמת מתיר גם נפוסה ותמוה דלא
הזכירו נזה הירושלמי דמפורש אר"י דפיהא מלל נפוסה וי"ל
דהירושלמי תיירי נדופן ג' וכן הנין המגיד נסמך תר"ל דלא כהש"ה
והירושלמי לטעמו דהטעם הוא מדרנן דלא כשיטת התוספות נפרק
קמא דסוכה (ז:) ועוד שני תירוצים לזה והפמ"ג כתב דהירושלמי
תיירי נאין נונע והנמי נגדו וגם נלא זה קשה להפמ"ג הא דאחר
דסוף תקרה אינו מזיל וגם מאי פריך ואין סוף תקרה מזיל משום
פיהא ומניא מעובדא דר' יונה הא י"ל דהתם היו נונעים נודלי ומה